VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
S
29 I
11 H

41
3
20

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

41.5.20.
41
B
17

4.– 2. F. 4.

8. 29. I. 11

Defenſorium ſeu Correctorium Fundamentarij Doctoris Domini Egidij Romani ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini Archiepiſcopi Bituricenſis In Corruptoriũ librorum Angelici Doctoris ſancti Thome Aquinatis ordinis Predicatorum a quodam emulo deprauatorum.

✠

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶ Reuerendiſſimo in Chriſto patri ſacre Theologie profeſſori Eximio magiſtro Egidio Uiterbiēſi ordinis fratrū Eremitarū ſancti Auguſtini Priori Generali digniſſimo: Frater Auguſtinus de mōte Falco eiuſdē profeſſionis Theologie Bacbalarius minimus. S. D.

¶ Quidam (quem tibi notū eſſe arbitror: cuius nomē honoris ſui gratia obticemus) contaminauit: corrupit: laniauit: infecit: carpſit diui Thome Aquinatis preclara monumēta: ceco affectu impulſus: quo quēdam profeſſionis ſue doctorē proſequebatur: cuius doctrinā ita molliter ꝛ effeminate ſecutus eſt: vt reliquos Doctores: precipue diuū Thomā in omnibus ferme deſipiſſe: ac nec propterea legēdos eſſe diiudicarit. Sicut ꝛ hodie pleriſqꝫ accidit: qui Doctorum quorūdam ſcripta ſectantes: volūtatem ꝙ intellectui preferētes: oia ſpernūt: oia damnāt: oia calcāt: que ab alterius vie preceptoribus dicta ſunt: neſciētes diuiſiones eſſe gratiarū: nec omnia omnes poſſe: vnūqꝫ videre ꝛ ſcribere potuiſſe: qđ ne alius cogitauit quidem. Spiritus enim ſanctus (ceu diuo placet Gregorio) poſterioribus Theologis perſepe reuelat: que a prioribus ꝑtermiſſa ſunt. Ꝋobrēm plura ſciuit Moyſes ꝙ Abraā: prophete ꝙ Moyſes: Apoſtoli ꝙ Prophete: ꝛ Doctores ſupra Apoſtolos ꝙplurimas veritates adiecerūt. Nemo itaqꝫ diuū Thomā ſpernat: eo ꝙ modern⁹ ꝛ poſterior antiqs eccleſie coluīnis ſit. Sed neqꝫ eo poſteriores deſpiciendos eſſe viri graues arbitrati ſunt. Quippe ꝙ exacta etiam ꝛ ꝑclara volumina a modernis ſcripta ſunt: ſicuti Egidij noſtri Romani: Jacobi Uiterbienſis cōterranei tui: Ugolini Urbeuetani: Michaelis de Maſſa: Gerardi Senēſis: Gregorij Ariminenſis: Pauli Ueneti: ꝛ aliorum prope innumerorum: tam noſtre ꝙ aliene profeſſionis: qui non multū ante hec tempora floruerunt: probatiſſima monimēta declarant. Bene ergo ꝛ ſapiēter Romanus noſter Egidi⁹ diui Thome Aquinatis emuli corruptelas correxit: nebuloniſqꝫ illius ineptias e medio ſubſtulit: argumentum nāqꝫ dedit nullius ſcripta facile eſſe condemnāda. Laudandus itaqꝫ Thomas: laudādus Egidius ac ceteri Doctores: qui non ex ſtulta opinione aut muliebri affectu: ſed ex virtute ꝛ ſano iudicio aliena ſcripta diſquirunt: quiqꝫ non ex peruicaci temeritate honorū hominum labores aſpernātur: ſed ex pia ꝛ chriſtiana ſinceritate eripiunt: proſpectant: examinant: ac quicquid ad Dei gloriam: ad eccleſie incrementum: ad animarum ſalutem conducibile paſſim inuenerint: id a quocunqꝫ ſcriptum ſit amplectitur: obſeruant: defendunt: amiciſqꝫ oculis intuentur. Hec omnia Egidij noſtri opus fuſius: copioſius: elegantius ve monſtrabit. Quod cū Amadeus Scotus Bibliopola ſolertiſſimus: cui artium profeſſores plurimum debent: mihi recognoſcēdū tradidiſſet: paternitati tue ꝑtinus cēſui eſſe dicandū: ne preter id quod Auguſtinianus ordo tibi ob felicia moderamina tenetur: ſingularium erga me meritorum tuorum penitus videar immemor. Quid etiam eſt: ꝙ diuinum ingenium: linguarū peritia: morū venuſtas: vite integritas: eloquium graue: prudentia ſūma: quibus non ſolū Auguſtinianam: ſed totam pene chriſtianam religionem exornas: non promereantur? Quo fit vt omnes: precipue viri graues te ament: honorent: venerentur: colant: admirentur: ſummaſqꝫ omniū tibi res cōmittant. Egidium ergo Egidi ſuſcipe: Auguſtinumqꝫ tuum vt ſoles ama. Uale.

Eiuſdem. F. Aug[ni] Diſt. Ad magr̄m Egidium.

Egidio tutus poterit procedere Thomas
Et meus Egidius te Egide tutus erit.

Annotatio articulorū huius Correctorij Corruptorij.

Articuli prime partis.

1 Deus in patria per eſſentiam videtur: non per ſpeciem creatam. fol. 3
2 Intellectus non cognoſcit ſingularia. 4
3 Deus cognoſcit futura ꝯtingētia: vt actu pñtia. 4
4 Quedā ſunt que in deo non habent ꝓprias ideas. 5
5 Uniuerſum non poteſt eſſe melius propter decentiſſimum ordinem. 5
6 Mundū incepiſſe non poteſt demonſtrari. 6
7 Non ſequitur: ſi deus eſt cauſa actiua: q̄ ſit prior mūdo duratiōe ſm eos qui ponūt mūdi eternitatē. 7
8 Non eſt niſi vnum indiuiduum vnius ſpeciei in rebus incorruptibilibus. 8
9 Non eſt poſſibile eſſe aliā terram q̄ iſtam. 8
10 Angelus non eſt compoſitus ex materia τ forma. 8
11 Impoſſibile eſt duos angelos eſſe eiuſdem ſpēi. 9
12 Genus τ differentia accipiuntur penes determinatū τ indeterminatum. 10
13 Angelus cū ſit forma ſubſiſtens incorruptibilis eſt neceſſario. 10
14 Multitudo ſm materiam cum in infinitum procēdi poſſit non intenditur ab agente: ſed multitudo ſm ſpeciem. 10
15 Chriſtus poſt reſurrectionem habuit tale corpus in quod poſſet cibus conuerti. 11
16 Angelus poteſt tranſire ab extremo in extremū nō tranſeundo medium. 11
17 Non eſt poſſibile q̄ aliquid in toto tēpore precedenti ſit in vno termino: τ in vltimo illius temporis ſit in alio termino. 11
18 Omnes ſpecies per quas intelligunt angeli ſunt eis connaturales. 12
19 Intellectus nō poteſt ducere formas materiales ad eſſe intelligibile: niſi ꝑus duceret eas ad eſſe formarum imaginatarum. 12
20 Angelus ſuperior intelligit per ſpecies pauciores et vniuerſaliores. 13
21 Angelis data eſt gratia τ gloria ſm gradum ſuorum naturalium. 13
22 Angeli boni non merentur premiū accidētale. 14
23 Diabolus ſtatim poſt primū inſtans ſue creationis peccauit. 14
24 Uis appetitiua proportionatur apprehenſioni a qua mouetur ſicut mobile a motore. 15
25 Uoluntas angeli inheret ſuo volito īmobiliter. 15
26 Locus non eſt penalis angelo quaſi afficiens alterando naturam: ſed afficiens ꝯtriſtādo voluntatē. 15
27 Materia non poteſt tempore precedere ſuam formam. 16
28 Anima non eſt compoſita ex materia τ forma. 16
29 In ſubſtantijs ſeparatis nō eſt diuerſitas ſm numerum abſq̄ diuerſitate ſm ſpeciem. 17
30 Anima rationalis numeratur per numerationē corporis. 17
31 In homine non eſt niſi vna forma ſubſtātialis. 18
32 Nulla diſpoſitio accidentalis preexiſtit in materia ante inductionem forme ſubſtantialis. 19
33 Memoria prout exiſtit in parte intellectiua non reſpicit preteritum vt preteritum. 21
34 Intellectus ſimpliciter eſt altior potentia q̄ voluntas. 22
35 Quanto corpus eſt nobilius: tanto meliorē ſortitur animam. 22
36 Anima ſeparata intelligit per ſpecies ex influentia diuini luminis participatas. 23
37 Anima ſeparata intelligit ſeipſam per ſeipſam. 23
38 Diſtantia localis non impedit cognitionem anime ſeparate. 23
39 Premium eſſentiale reſpondet quantitati charitatis: τ non quantitati operis. 24
40 Nihil omnino in nihilum redigitur. 24
41 Angeli ſuperiores quicquid a deo recipiunt ſubiectis impartiuntur. 24
42 Diſtantia localis nullum facit impedimentū in locutione angelorum. 24
43 Omnes angeli ſunt inequales. 25
44 Angeli qui ſunt in terminis duorum ordinum magis conueniunt ſm propinquitatem nature q̄ vnus eorum cum alijs aliquibus ſui ordinis. 25
45 Ens per accidens non habet cauſam. 25
46 Omnes humani intellectus ſunt eiuſdē gradus. 26
47 Additio ad formam ſubſtantialem mutat ſpēm. 26
48 In homine eſt tm̄ vna forma ſubſtantialis. 26
49 Quedam additiones rationum quibus poteſt apparere q̄ ponere plures formas ſubſtantiales in codē repugnat fidei. 27

Articuli ſancti Thome in prima ſecunde.

1 Eſſentia beatitudinis conſiſtit in actu intellectus: nō voluntatis. 28
2 Intellectus eſt altior potentia q̄ voluntas. 29
3 Beatitudo conſiſtit in viſione diuine eſſentie: ſed rectitudo voluntatis requiritur antecedenter τ concomitanter. 29
4 Anime humane remanet eſſe compoſiti poſt corporis deſtructionem. 29
5 Beatitudo non creſcit corpore reſumpto intenſiue: ſed extenſiue. 30
6 Homo eſt ſui actus dominus: quia habet deliberationem de ſuis actibus. 30
7 Homo per rationem determinat ſe ad volendū qđ eſt vere bonum vel apparens. 30
8 Imperare eſt actus rationis preſuppoſito actu volūtatis. 30
9 Primum mouens ad exercitiū actus in viribus anime eſt voluntas. 30
10 Radix libertatis eſt voluntas vt ſubiectū: ſed ſicut cauſa eſt ratio. 31
11 Ratio eſt proprium principium actus mali. 31
12 Matrimonium fuit in veteri lege: prout fuit in officium nature: non prout eſt ſacramentum chriſti et eccleſie. 31

Articuli ſancti Thome in ſecunda ſecunde.

1 Charitas non poteſt augeri per additionem charitatis ad charitatem. 32
2 Augmento charitatis nullus poteſt terminus prefigi in via. 32

3 Non eſt obediendum prelato contra preceptum diuinum. 33
4 In his que pertinent ad interiorem motum voluntatis.hō non tenet̃ obedire homini:ſʒ ſoli deo. 34
5 Mendacium officioſum vel iocoſum non eſt peccatū mortale in viris perfectis:niſi rōne ſcādali. 34
6 Spiritusſanctus mouebat mentes militum ad diuidendum veſtimenta chriſti. 35
7 Alienatiō a ſenſibus in prophetis non fit cuʒ aliqua inordinatione nature. 35
8 Poſſibile eſt diutius conſiſtere in operatione contēplatiue q̃ʒ actiue. 35
9 Perfectio chriſtiane vite conſiſtit in conſiliys inſtrumentaliter:ꝛ in preceptis eſſentialiter. 36
10 Status prelatorū eſt perfectior ſimpliciter q̃ʒ ſtatus religioſorum. 37
11 Perfectio vite chriſtiane nō conſiſtit eſſentialiter in voluntaria paupertate. 37
12 Quedaʒ verba chriſti non ſunt dicta precipiendo ſ̃m Auguſtinum. 37
13 Paupertas . continentia . et abſtinentia non pertinent eſſentialiter ad perfectionem ſed inſtrumentaliter. 38
14 Religioſus profitendo nō vouet ſeruare omnia que ſunt in regula. 38
15 De quibuſdam que dicit Thomas circa ſtatum religionis. 39
16 Si monachi eſſent laici:liceret trāſire eis de ordine monachali ad ordinem canonicoꝝ regulariū. 41

Articuli Thome in queſtionibus de Ueritate:ꝛ de Anima ac Uirtutibus.

1 Deus poteſt facere omne illud cuius rationi eſſe non repugnat. 41
2 Eternitas eſt preſens omni differētie tēporis. 41
3 Materia non habet propriam ideam in deo. 41
4 Accidentia non habent propriam ideam. 41
5 Una idea reſpōdet generi.ſpeciei ꝛ indiuiduo in eodem. 42
6 Defectus in ratione precedit peccatum in motu voluntatis. 42
7 Anima ſeparata patitur ab igne corporeo inquantū impeditur a propria operatione vel aliquo ſibi cōpetenti. 43
8 Ignis infernalis nō poteſt agere in ſpiritū vt in ſubiectum diuine iuſtitie niſi in quantum in eo exercet aliquam actionem naturalem. 44
9 Potentie actiue non ſunt in materia. 45
1 ❡ Eſſe anime cōmunicatur corpori ſiue eſſe anime eſt eſſe coniuncti. 46
2 In ſeparatis a materia non poteſt eſſe diſtinctio niſi ſ̃m ſpeciem. 46
3 Angeli differunt ſpecie. 46
4 Celi ſ̃m philoſophos ſunt animati. 47
5 Anima vnitur materie corporali ſine medio. 47
6 Anima non eſt compoſita ex materia ꝛ forma. 48
7 Subſtantie ſpirituales ſuperiores intelligūt per ſpecies pauciores. 48
8 Anima in ſtatu vie non poteſt intelligere ſine phantaſmatibus. 48
9 Cognitio anime ſeparate quo ad aliquid eſt confuſa ꝛ vniuerſalis. 48
10 Q2 intellectus noſter non cognoſcit ſingularia materialia primo. 48
1 ❡ Quod iſta verba domini:nihil ſolicitis in viam:nō pertinent ad perfectionem. 49

Articuli Thome in de potentia Dei.

1 Materia proprie loquēdo nō habet ideā in deo. 50
2 Anima vegetabilis.ſenſitiua et rationalis ſunt vna anima. 50
3 Deus non alia operatione producit res et conſeruat in eſſe. 50
4 Subſtantie ſeparate non ſunt compoſite ex materia ꝛ forma. 50

Articuli Tho. in de quolibet.

1 Angelus per applicationem virtutis eſt in loco. 50
2 Impoſſibile eſt eſſe plures formas in eodem. 50
3 Religioſus non tenetur in caſu ſecretum ſibi commiſſum ipſi prelato reuelare. 51
4 Subditus non tenetur reuelare culpam fratris prelato etiā precipienti nō precedēte admonitiōe. 51
5 Periurium eſt maius peccatum q̃ʒ homicidium. 51
6 Intendens vouere omnia que ſunt in regula peccat mortaliter tranſgrediendo. 52
7 Chriſtus in triduo non fuit idem quod prius quo ad aliquid. 52
8 Deus non poteſt facere materiā eſſe ſine forma. 52
9 Demonſtrari non poteſt mūdum nō eſſe eternū. 52

Articuli Thome in primo ſententiarum.

1 Potentie anime ſunt accidentia. 53
2 Primū mobile eſt compoſituʒ ex motore ꝛ moto. 53
3 Primus motus eſt cauſa omnis motus corpalis. 53
4 Anima non eſt compoſita ex materia ꝛ forma. 54
5 Per coniunctionem anime ad corpus non efficitur aliud eſſe. 54
6 Anima indiuiduatur per corpus.nec poteſt prius creari q̃ʒ infundi. 54
7 Nulli ſimplici debetur locus niſi per relationem ad corpus. 55
8 Pater ꝛ filius virtute vnius nature ſpirant ſpiritum ſanctum. 55
9 Habēs meliora naturalia plus recipit de gratia. 55

❡ Finis Tabule.

¶ Caſtigatorium fundamētarū Doctoris domini Egidij Romani Archiepiſcopi Bituriceñ. ordinis Eremitarū ſancti Auguſtini in Corruptoriū librorum ſancti Thome Aquinatis ordinis Predicatorum Incipit.

Quare detraxiſtis ſermonibus veritatis: cū e vobis nullus ſit qui poſſit arguere me: Ad increpādū tm̄ eloquia continuatis: ⁊ in ventuꝫ verba profertis. Sup pupillū irruitis: ⁊ ſubuertere nitimini amicū veſtruꝫ. Reſpōdete obſecro abſq₃ cōtētione: ⁊ loquentes id qđ iuſtum eſt iudicate: ⁊ nō inuenietis in lingua mea iniqtatē: nec in faucibus meis ſtultitia pſonabit. Job. 6°. Queſtio propoſita optime in pſona fratris Thome doctoris eximij (cuius doctrina fulget eccleſia) pōt ꝓponi gbuſdaꝫ qui eius doctrinā. imo veritatē quā docuit deprauare nituntur: ipſius ſermonibus veritate plenis. ⁊ ſpiritu veritatis inſtigāte ꝯſcriptis detrahētes. Et hec ex eorū ſentētiis de verbo ad verbuꝫ per ſingulos articulos digeſta: ⁊ conuenienter ex dictis eiuſdem venerabilis Doctoris exterminata Deo iuuante patebit.

¶ Articulus Primus.

Deus in patria videt̄ per ſuaꝫ eſſentiā: ⁊ nō per ſpeciē creatam. Thomas .n. pᵉ p°. q. xij. ar. ij. querēs: an diuina eſſentia videat̄ ab itellectu creato per aliquā ſimilitudinē mediā. dicit in reſpōſione principali. ꝙ requirit̄ aliq̄ ſimilitudo .i. lumē glorie ex parte videntis: ſiue ex pte viſiue potētie. qua .ſ. itellectus fit efficax ad videndū deū. Sed ex pte rei viſe quā neceſſe eſt aliquo modo vniri vidēti: per nullā ſimilitudinē creatā dei eſſentia videri poteſt. ⁊ hoc videt̄ iſinuare ⁊ oſtēdere quatuor rationibus. ¶ Prima rō per quā hoc iſinuat: ꝫ non exꝑſſe talis eſt. Siſitudo nō eſt neceſſaria ad aliquā cognitionē ſenſitiuā vel itellectiuā niſi q2 res ipſa nō pōt eſſe in ſenſu vel itellectu. Oportet aūt ꝙ cognoſcibile ſit in cognoſcēte. Illud aūt qđ nō eſt per eſſentiā ſuā cognoſcibile: oportet ꝙ ſit in cognoſcente per ſuā ſimilitudineꝫ. Sed deus eſt intelligibilis per ſuā eſſentiā. non ergo oportet ꝙ per ſuā ſimilitudinē. ¶ Scđa rō eſt: ſicut dicit Dio⁹ p°. c. de di. no. per ſimilitudines reꝝ iferioris ordinis nullo mō poſſunt ſupiora cognoſci. ſicut per ſpeciē corpis nullo mō pōt cognoſci ſubſtātia rei incorporee. Multo ergo minus eſſentia diuina per quācū q₃ ſpeciē creatā poterit cognoſci vel videri. ¶ Tertia ratio. eſſentia dei eſt ipſum eſſe eius: qđ nulli forme create cōpetere poteſt. Non pōt ergo aliqua forma creata eſſe ſimilitudo repreſentās vidēti diuinā eſſentiā. ¶ Quarta ratio eſt. diuina eſſentia eſt aliqđ incircūſcriptū cōtinēs in ſe ſupeminēter gcqd poteſt ſignificari vel itelligi ab itellectu creato. Sꝫ h̄ nullo modo poteſt repreſentari per aliquā ſpeciē creatā. q2 oīs ſpecies ſiue forma creata eſt determinata ad aliquā rationem: vel ſapiētie: vel veritatis: vel ipſi⁹ eſſe: vel alicuius huiuſmodi. Dicere ergo deū videri per aliquā ſimilitudinē creatā eſt dicere diuinā eſſentiam non videri.

Corruptorium. ¶ Iſta poſitio nō placet nobis. q2 videtur falſa. ⁊ ꝯtra auctoritates ſanctoꝝ. Dicit .n. Aug⁹. ix. de trinitate. ca. xi. Cū eni deū nouimus: q̄uis meliores efficiamur q̄ eram⁹ anteq̄ noſceremus. maximeq₃ cū eadē notitia etiaꝫ placita digneq₃ amata vbū eſt. fitq₃ aliq̄ dei ſimilitudo illa notitia. tm̄ iferior eſt. q2 in iferiori natura eſt. Hic expſſe dicit Aug⁹. in mēte noſcētis deū fieri aliquā dei ſimilitudineꝫ q2 ꝯſtat ꝙ diuina eſſentia nō eſt ſeipſa inferior. ¶ Si dicas (ſicut dicit Tho⁹ᵃˢ) ꝙ Aug⁹ loqtur de cognitiōe dei que habet̄ in via. Sufficit nobis ad ꝓpoſitū. ꝙ ſaltē hoc habemus ꝙ vbi diuina eſſentia p̄ſens eſt per ſeipſam pōt fieri ſimilitudo ipſius. ⁊ ꝙ per ſimilitudinē cognoſcitur.
¶ P. Anſelm monol. c. xxxiij. quācū q₃ rē mēs capit veraciter cogitare: ſiue per corpis imaginē: ſiue per rōneꝫ: eius vtiq₃ ſimilitudinē quātū valet in ſui cognitiōe conat̄ exprimere. qđ quāto verius facit: tāto verius rē ipſaꝫ cognoſcit. ¶ P. poſitio iſta nō videt̄ ꝯſentanea ſibiipſi. Videmus eni ꝙ ad intelligēdū gd creatuꝫ ad min⁹ reqruntur duo .ſ. ſimilitudo rei intellecte: informās itellectū: ⁊ lumē intelligibile: ſub quo ⁊ in quo ipſa res videt̄ per ſuā ſimilitudinē. ec ōuerſo ipſe ponit in deo ⁊ dicit. ꝙ ad vidēduꝫ dei eēntiā nō reqrit̄ aliq̄ ſilitudo ex pte rei viſe. cum per nullā ſilitudinē creatā diuina eſſentia videri poſſit. Sed ex pte potētie viſiue .ſ. lumē glorie ꝯfortās itellectū ad vidēdū. Sed videt̄ ꝙ qua rōne diuina eēntia poſſit eē forma itellectus per ſe iformās ipſū ad itelligēdū: pari rōne pōt eſſe per ſe lumē illuminās ⁊ ꝯfortās ipſuꝫ ad videndūꝫ. Et ſi lumē nāle qđ nō eſt deus pōt ex ſe gignere vel facere lumē itelligibile quaſi ſpēm ſui in quo videat̄ q̄re nō eodē mō pōt eēntia diuina generare vel facere ſilitudinē ſui in q̄ videat̄. ¶ P. in colore ⁊ alijs itētiōib⁹ viſibilibus differūt ſpēs per q̄s vident̄: ⁊ lumē in quo vel ſub quo vident̄. ſed in luce viſibili nō differūt ſpēs lucis ⁊ lumē. ſed ipſum lumē eſt ipſa ſpecies ſiue ſimilitudo lucis. A ſimili videt̄ ꝙ ita ſit in luce itelligibili que deus eſt. ergo lumē itelligibile: qđ eſt lumē glorie eſt ipſamet ſpēs lucis increate que deus eſt. per quā videt̄ ⁊ in qua. Ponere ergo ꝙ diuina eſſentia nō videat̄ mediāte ſpecie ſua vel ſimilitudine. ⁊ ꝙ mediāte lumine qđ ſit ipſi⁹ ſilitudo videatur eſt ponere ꝯ̄ria. ¶ Ad rōnes Thome rńdendum erit. ¶ Ad p̄mā cū dicit. ꝙ re p̄ſente nō eſt neceſſaria ſilitudo rei. Dico ꝙ falſum eſt. Nā ꝯſtat ꝙ aīa eſt ſibi p̄ſentiſſima ⁊ tn̄ nō itelligit ſe niſi per ſimilitudineꝫ. Vn̄ dicit Anſelm monol. xxxiij. c. Hēt mēs rōnalis cū ſe cognoſcēdo itelligit ſecū imaginē ſuā ex ſe natā .i. cogitationē ſuaꝫ quaſi ſua ipreſſione formatā. que imago etiā verbuꝫ eius eſt. Et etiā Cōmētator ſuper 3ᵐ de aīa ſup illā particulā: ⁊ eſt intelligibilis ſicut itellecta. dubitauit .ſ. Ariſtoteles de intellectu materiali. vꝝ itellectū ex eo ipſe ſit intellect⁹: an aliud aliq̄ mō ſit in eo itellectū. ⁊ icipit determiare qđ eſt intellectū in eo per itētionē ſicut alie res itellecte. Vel pōt dici ꝙ iꝫ ſit p̄us itellectui. nō tn̄ eſt p̄us in rōne cognoſcibilis vt moueat itellectū. qđ fieri nō pōt niſi per formā fluētē. nō qeſcētē: ſicut videm⁹ ꝙ in alijs calor ethice qui verſus eſt in habitū: ⁊ q̄ſi quieſcēs: parū aut nihil ſentit̄ a patiēte. Calor aūt tertiane qui lōge minor eſt: valde ſenſibilis eſt. q2 eſt in fieri ⁊ tranſmutatione. Vnde cū diuina eſſentia nullo mō poſſit in intellectu eſſe: vt in fieri ⁊ tranſmutatione. ſed ſic ſe habere pōt ſimilitudo diuine eſſentie. Hinc eſt ꝙ ad intelligēdū nō ſufficit diuina eſſentia. q̄uis p̄ſens ſit intellectui. ſed reqritur ſimilitudo eius. Et hec eſt doctrina Auicēne ſexto naturaliū parte ſcđa. ca. 3° ⁊ iterū parte quarta. c. 2°. ¶ Ad 2ᵐ de Dionyſio. ꝙ ſupio-

Right margin: 1 (beside "bis. q2 videtur falſa"); 2 (beside "¶ P. Anſelm monol."); 3 (beside "¶ P. poſitio iſta"); Ad itelligendū gd creatum duo ad minus reqrūt̄; 4 (beside "¶ P. in colore"); Com. 15. (beside "Cōmētator ſuper 3ᵐ de aīa")

ra non poſſunt cognoſci per ſimilitudines inferioris ordinis. Dicēdū ꝙ illa verba non inueniunt̄ in noſtra trāſlatione. eſto tñ ꝙ inueniātur in alia. Dicēdū ꝙ Dionyſius per ſimilitudines inferioris ordinis nō intelligit ſimilitudines genitas vel expreſſas a re. ſed rerū materialiū ꝓprietates iquātū ſunt ſymbolice ſimilitudines rerū immaterialiū. ſicut ꝓprietates ignis ⁊ leonis ſolū ſunt ſymbolice ſimilitudines proprietatū dei. ⁊ de talibus ſimilitudinibus verū dicit: ſed nō eſt ad propoſitū. ¶ Ad tertiū cū dicit. ꝙ diuina eſſentia eſt ſuū eſſe. qḋ nulli forme create pōt cōpetere. Dico ꝙ illa ſpēs rep̄ſentat deū. ⁊ quantū ad eēntiā ⁊ quātū ad eſſe. ⁊ h̄ poſſe eſt. Quia ipſa forma nō ſit ſuū eſſe. nō. n. reqrit̄ oīmoda ꝓportio īter ſīlitudinē ⁊ rē cuius eſt ſimilitudo. Spēs. n. ſiue ſimilitudo in aīa nō eſt corporalis: ſicut dicit Aug⁹ de trinitate. xiij. ca. xvi. Species rei viue nō eſt res viua. ⁊ tñ repreſentat eā viuā. Similiter dico in ꝓpoſito. ꝙ ſpēs ſiue ſimilitudo diuine eſſentie. Quia ipſa nō ſit ſuū eſſe. tñ repreſentat diuinam eſſentiam. ⁊ ꝙ ipſa eſt ſuum eſſe. ¶ Ad quartū. ꝙ diuina eſſentia eſt incircūſcripta. Dicēdū ꝙ ex hoc nō ſequitur ꝙ diuina eſſentia non poſſit cognoſci per ſpēm terminatam ⁊ finitam. ſed ſequitur ꝙ per talem ſpeciem nō poſſit cognoſci ꝑfecte. ſ. quātū cognoſcibilis eſt: ſic. n. nō eſt cognoſcibilis a creatura nec ꝑ creaturā: ſ3 a ſeipſa ꝑ ſeipſā.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

¶ Iſtam veritatem. ſ. ꝙ deus a beatis in patria videtur per eſſentiā ſuā. ⁊ per nullā ſpeciē creatā mediā: docet frater Thomas pma parte. q. xij. arti. 2⁹. Et in queſtionib⁹ diſputatis de veritate. in. q. pma de cognitione angelorū. Et alibi cōtra Gentiles. li. iij. ca. xlix. ⁊ l. ⁊ lij. cuius doctrina diuinitus inſpirata ſi recte itelligat̄: oēs predicte cauillationū tenebre quaſi infuſa luce euaneſcūt. Ut aūt falſitatis tortuoſa gibboſitas: rectitudine veritatis ad ipſam applicare cūctis appareat: aliqua dictorū fratris Thome veritatē ſm datā a deo ſibi ſapiētiā declarātia addūcantur: per que iſtorū ſophiſmata diſſoluant̄. ⁊ rōnes eius veritatem oſtēdētes: per eorū cauillationes nequaq̄ ipediri poſſint: cōprobētur quē modū in ſingulis articulis ſeqntib⁹ tenebimus deo iuuāte. ¶ Ad euidētiā ergo predictorum ſunt duo ꝯſideranda. ſ. qualiter deus pōt eſſe: ⁊ eſt forma intelligibilis imediate informās intellectū ad intelligendū ſiue cognoſcēdū in beatis. Et qualr opꝫ ꝙ intellect⁹ ſic informatus per habitū lūis glie eleuet̄. ¶ Primū docet Tho. ꝯ Gētiles. li. iij. c. xlix. vbi ſic dicit. Subā que eſt per ſe ſubſiſtēs vel eſt forma: vel eſt cōpoſitū ex mā ⁊ forma. Illud aūt qḋ eſt cōpoſitum ex mā ⁊ forma nō poteſt eſſe alteri forma. qꝛ in eo forma iā ꝯtracta eſt ad illā materiam ꝙ forme alterius eſſe nō poſſit. Illud autē qḋ eſt ſolū forma ſubſiſtēs pōt etiā alteri eſſe forma: dūmodo habeat eſſe tale qḋ pōt ab alio participari cuiuſmodi eſt aīa. Si vō eſſe eius non pōt ab aliquo alio participari: cuiuſmodi eſt angelus vel intelligentia: nulli rei poteſt eſſe forma. qꝛ ſic determinat̄ per ſuū eſſe ꝙ nō poteſt eſſe alterius rei forma: ſicut materialia ita determinantur per ſuā mām ꝙ nō poſſunt eſſe aliarū rerū forme. Hoc aūt ſicut in eſſe nāli ⁊ ſubſtātiali inuenit̄ ſic in eſſe intelligibili ꝯſiderādū eſt. Cū enī ꝑfectio itellectus ſit verū: illud intelligibile eſt vt forma tm̄ in genere intelligibiliū qḋ eſt ipſa veritas. qḋ ꝯuenit ſoli deo. Nā cū verū ſeqtur eſſe: illud tm̄ eſt ſua veritas qḋ eſt ſuū eſſe. qḋ eſt proprium ſoli deo. Alia igit̄ ſubſiſtētia itelligibilia nō ſunt pura forma in genere intelligibiliū: ſed vt forma habētia intelligibilem in ſubiecto. Eſt enī vnūqḋqꝫ eorū verū nō veritas ſicut ens: nō eſſe. Sola igit̄ eſſentia diuina poteſt eſſe itellectui creato vt forma ⁊ ſpecies intelligibilis qua itelligit. Nec tñ pōt eſſe forma alicuius alterius rei ſm ſuū eſſe nāle. ſeqret̄ enī ꝙ ſimul cū alio ꝯiūcta ꝯſtitueret aliquā vnā nām: qḋ eſt impoſſe: cū diuina eſſentia in ſe ꝑfecta ſit in ſua natura. Spēs aūt itelligibilis vnita itellectui non ꝯſtituit aliquā nām nouā. ſed ſolū ꝑficit ipſū ad intelligēdū: qḋ ꝑfectioni diuine eſſentie nō repugnat: cū ſit tm̄ forma ⁊ pura ſpēs intelligibilis: vt patet ex dictis. ¶ Secūdū. ſ. ꝙ ad hoc ꝙ itellectus creat⁹ iſta forma ac ſpē itelligibili iformet̄: oporteat ꝙ per lumē glorie ſublimetur. Docet Thomas eodē libro. ca. li. vbi ſic dicit. ꝙ ipoſſe eſt ꝙ id qḋ eſt alicui⁹ rei forma ꝓpria fiat forma alteri⁹. qḋ nō ꝑticipat aliq̄ mō ſilitudinē illi⁹ rei cui⁹ eſt illa forma ꝓpria. ſicut lux que eſt ꝓpria forma corporis ſūme diaphani. nullo mō fieret forma vel actus alicuius qḋ nullo modo participat diaphaneitatē. Eſſentia autē diuina eſt ꝓpria forma itelligibilis itellect⁹ diuini: vtpote ipſi ſoli ꝓportionata. Impoſſibile eſt ergo ꝙ eſſentia diuina fiat ſicut forma itelligibilis vel ſpēs alicui⁹ itellect⁹ creati: que nō eſt deus niſi itellect⁹ ille aliquā ſilitudinē dei ꝑticipet. Cū aūt iſta forma. ſ. dei ſit nobiliſſima opꝫ diſpōnē ipſā vel ſilitudinē a deo ꝑticipatā eſſe nobiliſſimā. Huiuſmodi aūt eſt habit⁹ luminis glorie in pr̄ia. de quo dicit̄ in pſ. Et in lumine tuo videbimus lumē. ſ. diuine eēntie. ¶ Et nota ꝙ illa diſpoſitio qua itellect⁹ creat⁹ ad itellectualem dei viſionē extollit̄: ꝯgrue lux glorie dicit̄. nō ꝓpter hoc ꝙ facit itelligibile in actu. ſicut lux itellect⁹ agētis. ſed ꝓpter hoc ꝙ facit itellectū patiētē actu itelligere. Un̄ ibidē plures alias efficaces rōnes ponit hoc idē oſtēdētes. ſ. ꝙ ad hoc ꝙ dei eſſentia videat̄: oportet intellectū per lumen glorie eleuari: ex his que docet Thomas patet poſſibilitas poſitionis predicte ſuperius impugnate.

Qualiter de⁹ eſt forma intelligibilis.

Quare deus non eſt forma alterius rei.

Cur reqrit̄ lumen glie ad viſionē diuine eſſentie

Quare dr̄ lumen glorie.

Ad obiectiones corruptorū.

Ad pᵐ

¶ Ad primū igit̄ qḋ obijciūt in ꝯtrariū de Aug̃ de trinitate. li. ix. c. xi. dicamus ſicut dicit Tho. ꝙ illa auctoritas habet intelligi de noticia dei in via. Et qñ ſubiūgit̄ ꝙ hoc ſufficiat nobis ad ꝓpoſitū. manifeſtū eſt ꝙ nō dicūt verū. Lꝫ enī deus in via per ſpeculū ⁊ in enigmate cognoſcat̄ per ſimilitudinē aliquā a ſe creatā impfecte. non tñ in patria: vbi ſicuti eſt ad videndū eū nō ſufficit aliq̄ ſilitudo creata. imo nec vniuerſitas creature. qm̄ impoſſe foret ꝙ ipſū ſufficiēter in tali viſiōe repreſentaret. In via aūt vbi per creaturas deū cognoſcim⁹ ꝯceptū noſtrū tali cognitiōe expreſſū in mēte nr̄a cernimus. quē Aug⁹ in ꝑdicta auctoritate amatam notitiā ⁊ verbū mētis: ⁊ ſimilitudinē deo iferiorē. qꝛ eſt in iferiori natura: appellat. vt patet intuēti vba eius ibidē. In patria vō qm̄ videbim⁹ deū per eſſentiā ꝓpriam: cernem⁹ in mēte noſtra ꝓpriū dei ipſi⁹ verbū. qḋ eſt ꝑfecta ſimilitudo plene ac ꝑfecte adequās paternū itellectū a quo exprimit̄. Et ſm hāc viſionē maxime deo aſſimilabimur. ⁊ maxime ei⁹ beatitudinis ꝑticipes erimus. nā ipe deus intelligēdo ſe per ſuā eſſentiā in vbo ab ei⁹ itellectu expreſſo: oīa videt. ⁊ hec eſt eius felicitas. Et nos per eandē eſſentiā deū vidētes idē verbū videbim⁹. ⁊ oīa in ipſo cernem⁹. Siles ergo ei erim⁹ qm̄ videbimus eū ſicuti eſt.

Ad 2ᵐ

¶ Ad ſcdm de Anſelᵒ dicēdū. ꝙ illa ſilitudo expreſſa de qua loqtur Anſ. ibidē eſt ipſa formata cogitatio ⁊ verbū mētis. qḋ nō eſt pncipiū cognoſcēdi rē. ſed illud qḋ itelligēdo vel cognoſcēdo in ipſa mēte exprimit̄ ſiue format̄. Et hoc māifeſte patet per vba Anſ. ibidē. ⁊ per Augᵐ vbi qꝫ expſſā enī ſiue formatā rōnē rei itellectā ⁊ placētem vel amatā vocat Aug⁹ verbū mētis. qḋ pħs vocat conceptū mentis. quē vox ſignificat pmo. ⁊ hic ſe tenet a parte obiecti cogniti: ⁊ nō eſt pncipiū cognoſcēdi. Iſtud docet

Thomas in multis locis euidēter.ꝛ iō quo ad hoc iſta ſuf
Ad 3m ficiant. ¶ Ad 3m cū dicit ꝙ qua ratione pōt diuina eſſen
tia eſſe forma itelligibilis informās intellectū ad intelli
gendū: eadē rōne poterit imediate eſſe per ſe lumen ꝯfor
tās ipſuꝫ ad vidēdū. Manifeſtū eſt ex pdictis ꝙ illud nō
ſequit. Quia vt dictū eſt ad hoc ꝙ iſta forma nobiliſſima
diuina.ſ.eſſentia fiat itellectui creato forma itelligibilis
neceſſe eſt ipſuꝫ itellectū eleuari ad quandā deiformita
tē quantū poſſibile eſt.ꝛ ad hoc requiritur lumen glorie.
Similiter cū querūt. quare nō poſſet deus videri per ſi
militudinē quam gigneret vel faceret: ſicut videt eſſe de
lumine naturali. Decendum ꝙ deus ipſe perfectiſſime vi
debitur in patria. qm̄ illā ſimilitudineꝫ quam gignit: que
eſt verbū ꝛ filius: quē ſolum ex ſe gignit videbimus. ꝛ iō
Jo.14. ipſe filius in Joan. ait. qui videt me videt ꝛ patrē. ſꝫ nulla
ſimilitudo creata quā facit ſufficit ad repreſentādū ipſuꝫ
Ad 4m ſicut eſt. ¶ Ad 4m dōm ꝙ ſpecies lucis create gignentis
adequatur vtuti eiuſdē. ꝛ iō ſufficit ad pfectā eius repre
ſentationem. ſed lumen glorie lꝫ ſit quedā deiformitas ꝛ
dei ſimilitudo. nō tn̄ adequat virtutē eius: ſed in infinitū
deficit. ꝛ ideo ad repreſentandum nō ſufficit. Et ſic patet
reſponſio ad obiecta.

Infirmatio cauillationuꝫ corruptorꝫ quo ad pm articuluꝫ.

¶ Reſtat ergo videre qualiter rationes iſtam
veritatem oſtendentes per predictas illorum cauillatio
nes ſuprapoſitas nō impediantur. Impediendo ergo pri
mam rationem duo falſo dicunt. Quorum primuꝫ eſt ꝙ
mens noſtra cognoſcit ſeipſam per ſimilitudinem a ſe ge
nitam. ſimilitudo autem de qua loquitur Anſel. in aucto
ritate quam adducunt eſt ipſa formata cogitatio ꝛ ver
bum ipſius qđ eſt ſeipſam cognoſcendo mens in ſemet
ipſa exprimit. qđ non eſt principiuꝫ intelligendi vt dictū
eſt. ſed effectus ac terminus intelligibilis operationis. eſt
enim ratio rei intellecte quaꝫ nomen ſignificat ſm phm
que nunꝙ poſuit. nec Com. prout iſti fingūt ꝙ intelle
ctus noſter intelligit ſeipſum per ſpeciem a ſe genitam. ſꝫ
per hoc ꝙ ducitur ad actum intelligendi per ſpecies intel
ligibilium aliorum. Iſtud docet Tho. in prima parte. q.
3° de aia Tex.cō. 14. lxxxvij. arti. p. prout enim ibi dicit. Unūqđqꝫ eſt cogno
ſcibile ſm ꝙ eſt in actu. qꝛ ergo itellect⁹ noſter ſm phm
in nā ꝛ eſſentia ſua eſt in potētia. ꝛ q̄ſi tabula raſa: ad hoc
ꝙ ſeipſum intelligat neceſſe hēt reduci per aliaꝫ ſpeciem
alicuius intelligibilis ad actum ſm ipſum. ꝛ hoc eſt verū
q̄diu manet forma corporis corruptibilis. quādo vō aia
noſtra erit a corpore ſeparata: intelliget ſe per ſuam eſſen
tiam: nō per ſpeciē a ſe genitam. Scōm falſum ꝛ inconue
niens maximuꝫ qđ ponitur in iſta reſponſione eſt. ꝙ deus
preſens intellectui non poſſit eſſe eidem preſens in ratio
ne obiecti cognoſcibilis niſi ipſum moueret: qđ fieri non
poteſt niſi per formam fluentem nō quieſcentem. vnde
cum diuina eſſentia nullo mō in intellectu vt forma flu
ens eſſe poteſt: ideo nō ſufficit. q̄uis preſens ſit ad intelli
gendum ſicut dicunt. qđ patet eſſe falſiſſimum. Nam ſpe
cies intelligibilis que eſt ratio intelligendi ꝛ principium
nō eſt fluens ſed manens in intellectu: qui eſt locus ſpecie
3° de aia. Tex.cō.38 rum ſm phm. Hoc etiam patet per Augm de trinitate. li
bro. xiiij. cap. xv. vbi ait. Trinitatem cōmendabimus ſic
vt illud vnde formatur cogitantis obtutus in memoriā
4.T.cō.6 poneremus. Ecce manifeſte dicit ꝙ acies mentis infor
matur a ſpē repoſita in memoria: que nō fluit ſꝫ manet.
ipſum vō verbum qđ non eſt principiuꝫ cognoſcendi. ſed
per actum cognoſcendi in acie mentis formatur non ma
net quando mens ad alia ꝯuertitur. Nō ergo illud quod
eſt forma intelligibilis ac principium intelligendi eſt flu
ens ꝛ in fieri: ſed quieſcens ꝛ permanens. alioquin diuina
eſſentia nō ſufficeret ſibi vt eſſet ſibiipſi principium intel
ligendi. cum nec fluat nec ſit in fieri: qđ nefas eſt dicere.
Sicut ergo illa incōmutabilis eſſentia eſt ſibiipſi princi
pium intelligendi ꝛ forma intelligibilis per naturam. ſic
ꝛ menti beate erit forma intelligibilis ꝛ principium intel
ligendi per gratiam ꝛ gloriam. ¶ Illud autem qđ addu
cunt de Auicēna de calore ethice ꝛ tertiane: nō eſt ad pro
poſitum. Lꝫ enim motus ꝛ mutatio faciat ad maiorem
perceptionem ſm ſenſum: nō tamen requiritur ad perce
ptionem ſm intellectū: cuius obiectum eſt ab eiuſmodi
conditionibus abſtractum. ¶ P. illud qđ dicunt ad ſcđaꝫ
rationē nihil facit ad propoſitum. Sicut enim ſymbolice
ꝓprietates rerum materialium quas ponunt nō ſufficiūt
repreſentare ꝓprietates immaterialiū: ſic nec aliqua crea
tura ſufficit repreſentare deum ſicuti eſt. ¶ P. hoc qđ di
cunt ad 3am rōnē nō valet. qꝛ q̄uis ſimilitudo per quā co
gnoſcitur res aliqua nō cōueniat in omnibus cū re: hoc ta
men eſt neceſſarium ꝙ ſit perfecta ſimilitudo ipſius. alio
quin nunꝙ plene ipſaꝫ repreſentabit. ſed ſimilitudo crea
ta que nō eſt ſuum eſſe: eſt deficiens a deo que eſt ſuum
eſſe in infinitum. ¶ Item illud qđ dicunt ad quartam
rationem nihil facit. q̄uis enim diuina eſſentia nō videa
tur quantuꝫ cognoſcibilis eſt a creatura nulla: tamen mo
do videri poteſt a creatura ſicuti eſt: niſi per aliquid quod
ipſaꝫ ſic repreſentat. ſed ad hoc nō ſufficit aliqđ aliud ab
ipſa vt ꝓbatū eſt. Ipſa ergo per ſeipſaꝫ videt a btīs in pa
tria. ad quā nos pducat qui ſine fine viuit ꝛ regnat Amē.

Nota. In quibuſdam codicibus inueniuntur repli
ce ſequentes cum ſolutionibus. Primo enim
ſic. ¶ Arguitur. ſicut intellectus in cognitione eſt illud
qđ cognoſcit: ita ſpecies eſt illud quo cognoſcit. ſicut ergo
virtute diuina intellectus poteſt eleuari vt cognoſcat: ita
ꝛ ſpecies vt ſit illud quo cognoſcat non obſtante ſubſtātia
infinita dei. ¶ R°. non eſt ſimile de potentia ꝛ ſpecie. qꝛ
enim potentia rationalis eſt: poteſt eleuari vt intelligat:
non ſic ſpecies. vel ſic non eſt ſimile. quia in ſpecie requi
ritur repreſentatio rei. non autem in potentia. repreſenta
tio enim requirit equalitatem. quam non eſt inuenire in
ter ſimilitudinem creatam ꝛ eſſentiam diuinam. ¶ Itē
ſi ſpecies lapidis in oculo eſſet ipſa lux: non requireretur
lumen in medio. vt patet in oculo catti. ſed eſſentia diui
na eſt lux vera. ꝛ eſt ſpecies que videtur vt dicis. ergo non
requiritur lumen glorie. ¶ R°. q̄uis eſſentia diuina ſit
lux propter diſtantiam. tamen intellectus ab ipſa oportet
intellectum eleuari per lumen glorie. ¶ Item ſi querit.
quare nō videtur per ſpeciem: Si dicas. quia ſpecies nō
poteſt ipſum perfecte repreſentare. ¶ Contra. ergo cum
ſpecies intelligibilis ſit accidens in intellectu poſſibili nō
poteſt perfecte repreſentare qđ quid eſt rei nihil intellige
re poſſumus vt videtur. ¶ R°. nō repreſentat ſpecies vt
eſt accidens. ſed vt eſt ſimilitudo ſubſtantie. Uel melius
dōm ꝙ ſicut ignis generans ignē agit per accidentia: ſcili
cet per qualitates actiuas que agunt ꝛ in virtute ſubſtan
tie generant ſubſtātiam. ita ſpecies in virtute ſubſtantie
habet vt repreſentet ſubſtātiā rei. ¶ Cōtra. eadē ratione
ſpēs creata in vtute ſubſtātie increate poterit repreſenta
re ſubſtātiā increatā. R°. in accidēte nō requirit vtus in
finita vt repſentet ſubſtantiam ſicut ibi. iō nō eſt ſimile.

ARticulus ſecundus. In pa pte. q. xiiij. art. xi. in ſolutiōe pmi argi.
dicit Thoas ꝙ itellect⁹ nō cognoſcit ſingula
ria. qꝛ itellect⁹ noſter abſtrahit ſpēm intelli
gibilē a pncipijs indiuiduātib⁹. vn̄ ſpēs itelli
gibilis itellect⁹ nr̄i nō pt eē ſilitudo pncipioꝝ iduiduātiū

Corruptorium. ℭ Hoc ꝓbet occaſionē errā-
di. q2 ſ3 hoc aīe ſepate ⁊ āgeli
1 in ꝓpria cḃritū ītelligibili cognitiōe nō cognoſcerēt. qḋ eſt
ↄ illḋ Jo. 17°. Hec eſt vita eterna ⁊c̄. vſq3 ibi. ⁊ quē miſiſti
2 ieſuz chr̄m. ℭ Itē hoc eſt ↄ Aug. 22°. de ciui̇ta. dei. cap.
xi°. ⁊ ↄtra rōcinationē ph̄oꝝ dicētiū. Ita mētis aſpectu in
telligētia videri. ⁊ ſenſu corpis corpalia. vt nec ītelligibi-
lia per corp⁹. nec corpalia per ſeipſa3 mēs valeat intueri.
3 ⁊ vera rō ⁊ ph̄ica irridet auctās. ℭ P̄. vt dicit Seneca in
Prouer. Petm̄ eſt actio volūtaria. ſ3 actiones ſingulariū
ſunt. ergo pctm̄ actio ſingularis eſt. ⁊ hoc nōnunq̄3 eſt cir
ca obiecta que nō ſenſu aliq̄ ſ3 itellectu app̄hēdi pñt. Si
igiꝶ itellect⁹ nō cognoſcit ſingularia vt dic̄. ⁊ de hoc ꝙ hō
nō cognoſcit nō penitet. nec ſe corrigit: dicente Sene. ad
Lucil. Initiū ſalutis eſt notitia pcti. qui eni3 pctm̄ nō co
gnoſcit corrigi nō vult. nec huiuſmodi pctm̄ pōt corrige-
re. nec de eo penitere. qḋ cū ſit erroneū ⁊ illud ex quo ſeq
4 tur. ſ. ꝙ intellect⁹ nō itelligit ſingularia. ℭ P̄. hoc eſt cō
tra ph̄iam. q2 ſi intellect⁹ nō cognoſcit ſingularia: tūc nō
poterit facere ꝓpoſitionē aliquam in qua eſſet ſingularis
5 res. ⁊ ita nec ſyllogiçare. ℭ P̄. tunc non poſſet ex multis
ſingularib⁹ colligere vnū vniuerſale. ex incognitis enim
nō pōt cognoſcens intentionē cognoſcibilem abſtrahere.
6 ℭ P̄. ſm̄ hoc intellectus non poſſet inuenire ⁊ determi
nare rectam rōnem agendoꝛum. cum omnis actio ſit ſin-
gulariū ⁊ circa ſingularia. ⁊ ita eſſet fruſtra conſiliū ⁊ deli
beratio. quod ſtultiſſimum eſt dicere. ℭ Ad rationem
Thome dici poteſt. ꝙ intellectus nō ſolum cognoſcit vel
intelligit per ſpecies vniuerſales ⁊ abſtractas a conditio-
nibus indiuiduātibus ⁊ materialibus ſicut ſupponit ⁊ fal
ſe: ſed etiam intelligit per itentiones ⁊ ſpecies ſingulares.
⁊ per tales intelligit ſingularia. quo mō enim intellectus
cōponeret tales ꝓpoſitiones. Petrus nō eſt Joannes: niſi
prius acciperet intentiones ſimplices Petri ⁊ Joannis. re
uera nullo mō. vñ arg^m procedit ex ſuppoſitione falſa. ſ.
ꝙ intelligit ſolū per ſpēs vniuerſales. Hec ſunt v̄ba eoꝝ.

Reſpōſio ad hec ſcḋm Thomā.

Ueritatem circa cognitionē ſingulariū ab intellectu no-
ſtro euidenter docet Tho^{us} pte p̊^a. q. 86. arti^o p̊. quē ſi iſti
intelligerent: nō ſic cōtra ipſum inaniter garrirent. Dicit
eni3 ſic vt patet cuilibet intuenti in reſponſione p̊ncipali
ꝙ ſingularitatem in rebus mālibus itellectus noſter di-
recte ⁊ p̊mo cognoſcere nō poteſt. Cuius ratio eſt. q2 p̊nci
pium ſingularitatis in rebus mālibus eſt materia indiui-
dualis. intellectus aūt noſter intelligit ſpecie3 itelligibilē
abſtrahendo ab huiuſmodi materia. qḋ aūt a mā indiui
duali abſtrahiꝶ eſt vniuerſale. vñ itellectus noſter dire-
cte nō eſt cognoſcitiuus niſi vniuſu3. Indirecte aūt ⁊ q̄ſi
per quandā reflexionem pōt cognoſcere ſingulare. q2 per
ſpēs itelligibiles vniuerſales quas abſtrahit nō pōt actu
itelligere niſi ↄuertēdo ſe ad phantaſmata ſingulariū in
T. cō. 39 qbus ſpēs itelligibiles intelligit. vt in 3° de aīa diciꝶ. Sic
igiꝶ ipſu3 vniuerſale per ſpēm itelligibilē itelligit directe
Indirecte aūt ſingularia quoꝝ ſunt phantaſmata. ⁊ hoc
mō format ꝓpoſitionē hanc. Sortes eſt hō. vñ patet ex
his que diꝶ hic Tho^{us}. ꝙ nō itēdebat dicere ſupra. q. xiiij.
arti° xi°. in rñſione p̊mi arg^i. ꝙ itellect⁹ noſter nullo mō
cognoſcit ſingularia: ſ3 ſolū ꝙ nō cognoſcit ſingularia re-
rum māliū p̊mo ⁊ directe. vñ ipſe dicit in iſta. q. 86. arti°
p̊mo in rñſione ad 3^m arg^m. ꝙ ſingulare nō repugnat itel-
ligibilitati inq̄tū ſingulare ſ3 inq̄tū eſt māle: q2 nihil in-
telligiꝶ niſi imāliter. ⁊ iō dicit ꝙ ſingulare qḋ nō eſt māle
cuiuſmodi eſt intellectus hoīs nō repugnat itelligibilita-
ti intellect⁹ noſtri. ℭ Ex his patet R̄ſ° ad arg^{ta} que addu-
cuntur. ℭ Ad p̊^m dōm. ꝙ angeli ⁊ aīe ſepate vident deu3 Ad p̊^m
per eſſentiam que ſūme eſt imālis ⁊ ſufficiens ratio co-
gnoſcendi oīa ſicuti ſunt: per quā chriſtus in ſua diuinita-
te nō ſolū: ſed etiam in ſua humanitate cū oībus alijs in-
telligibilibus cognoſceꝶ in patria ꝑfectiſſime. ℭ Ad 2^m Ad 2^m
dōm. ꝙ Aug⁹ intēdit dicere. ꝙ itellectus noſter intelligit
illa mālia ⁊ ſenſibilia. virt⁹ eni3 cognoſcitiua ſupior pōt
in oīa illa in que pōt v̄tus iferior. ſ3 cognoſcat altiori mō
ſibi ↄgruo. vñ illa que cognoſcunꝶ a ſenſu ſub ↄditionib⁹
mālib⁹ ⁊ indiuiduantib⁹ cognoſcunꝶ ab itellectu per ab-
ſtractionē ab huiuſmodi conditionib⁹. ℭ Ad 3^m dōm. ꝙ Ad 3^m
actio interior cū ſit ſpiritualis ⁊ imālis cognoſciꝶ directe
ab itellectu noſtro. Actiones v̄o exteriores ⁊ corpales co-
gnoſcunꝶ ab itellectu idirecte ſicut ſingularia iſta mālia.
Ratio igiꝶ fundaꝶ ſup falſu3. ſ. ꝙ itellectus noſter nullo
mō cognoſcat ſingularia mālia. Et per idē patet R̄ſ° ad
4^m. ℭ Ad 5^m dōm ꝙ innitiꝶ falſo. ſ. ꝙ intellect⁹ p̊mo in- Ad 4^m
telligit ſingularia. ⁊ ſic colligat cognitionē vnius vniuer- Ad 5^m
ſalis. hoc enim falſu3 eſt ⁊ cōtra ph̄m manifeſte. Species
enim itelligibilis abſtracta eſt per itellectū agentē ab oī-
bus cōditionib⁹ indiuiduātib⁹ ⁊ mālib⁹ ſm̄ ph̄m vñ re-
preſentat p̊mo q̄dditatē rei abſtractis huiuſmodi ↄditio
nibus. ⁊ ſic eſt vniuerſalis. vñ vniuerſale cognoſciꝶ ab in
tellectu directe ⁊ primo. ℭ Ad 6^m dōm ſicut ad 3^m ⁊ 4^m.
ℭ Deſtructio reſponſionis quā afferunt ad rōne3 Tho^e Ad 6^m
quando dicūt ad rōnē Tho^e. falſu3 eſſe intellectū noſtrū
ſolū itelligere per ſpecies abſtractas. manifeſtū eſt ꝙ ne-
gāt totā doctrinā ph̄oꝝ in hac pte ſine rōne. ⁊ hoc ſine rō
ne. ⁊ ideo non ſunt audiendi.

ARticulus tertius de co-
gnitione dei quo ad contingētia. In eadem
q. 14° arti. 13°. vbi queriꝶ. an ſcia dei ſit reſpe
ctu futuroꝝ ↄtingentiū. in rñſione. q. dicit. ꝙ
cōtigens aliqḋ pōt dupl'r ↄſiderari. Uno mō in ſeipſo ſ3
ꝙ ia3 actu eſt. ⁊ ſic nō cōſideraꝶ vt futuꝝ ſed vt preſens.
nec vt ad vtrūlibet ↄtingēs: ſed vt determinatū ad vnū.
⁊ propter hoc ſic pōt ſubdi certe cognitioni infallibiliter.
vtpote ſenſui viſus: ſicut cū video Sortē ſedere. Alio mō
pōt ↄtingēs cōſiderari vt eſt in ſua cauſa. ⁊ ſic cōſideraꝶ
vt eſt futuꝝ. ⁊ vt eſt cōtingēs ⁊ nondū determinatu3 ad
vnū. q2 cā ↄtingens ſe hēt ad oppoſita. ⁊ ſic ↄtingens non
per certitudinē ſubdiꝶ alicui cognitioni. vñ quecūq3 effe
ctū cōtingentē cognoſcat in ſua cauſa tm̄. nō habet niſi cō
iecturalem cognitionē. Deus aūt cōtingentia nō ſolū pro
ut ſunt in ſuis cauſis: ſed etiā ꝓut vnūqḋq3 eſt actu in ſe-
ipſo cognoſcat. Et ratio ſua eſt aliq̄ntulū infra. q2 cognitio
diuina menſuratur eternitate ſicut ſuum eſſe. Eternitas
aūt eſt tota ſimul. ⁊ ambit totū tēpus. vñ oīa que ſunt in
tēpore: ſunt deo ab eterno preſentia. ſ3 nō ſolū ea rōne. q2
hēt rōnes reꝝ apud ſe preſentes: vt q̄dā dicunt. Sed quia
eius intuitus ferꝶ ſup oīa ab eterno. ꝓut ſunt in ſua p̄ſen-
tialitate. vnde manifeſtum eſt ꝙ contingentia infallibili
ter a deo cognoſcuntur.

Corruptorium. ℭ Iſta poſitio nō hēt verita
tē: ſed ↄtinet errore3 manife-
ſtam. imo multos errores. q2 nō intendit dicere ꝙ deus
eque certitudinal'r cognoſcat futura ↄtingētia ac ſi eēnt p̄- 1
ſentia ⁊ determinata in reꝝ nā. hoc enim veꝝ eſt. S3 in-
tendit ꝙ quia eternitas preſens eſt omni dr̄ie temporis ⁊
omnis differētie tēporis p̄ſens eternitati. Iō cōtingentia
que nō ſunt realiter in tēpore: iā ſunt realiter ⁊ actualiter
per naturas ſuas in eternitate. ⁊ ſic ſubyciunꝶ diuine vi-
ſioni. ⁊ hoc maxime exprimunt v̄ba ſua cū dicit. oīa que
ſunt in tēpore ſunt deo ab eterno preſentia. nō ſolū ea rō-
ne q2

ne quia habet rationes rerum apud ſe preſentes: vt qui-
dam dicunt:ſed quia eius intuitus fertur ſuper omnia ab
eterno prout ſunt in ſua preſentialitate.hoc enim eſt ſim
pliciter falſum ⁊ erroneum.qꝛ hoc eſt ponere contingen-
tia.⁊ multo fortius neceſſaria ab eterno in eternitate eſſe:
lꝫ in tempore ſint pducta de nõ eſſe in eſſe.Conſtat eniꝫ
ꝙ res non poſſunt dici deo preſentes niſi dupliciter.ſ.vel
in ſua rõne cauſali.vel in ſua exiſtentia actuali.Si ergo
omnia que ſunt in tempore ſunt ab eterno preſentia deo:
nõ qꝛ habet apud ſe rationes preſentes vt ipſe dicit:neceſ
ſe eſt ꝙ omnia fuerint ab eterno in eternitate ſub exiſten
tia actuali:ſicut vnqꝫ poſtea fuerunt in tempore.⁊ hoc eſt
ponere omnia ab eterno in eternitate.qd eſt contra fideꝫ
2 noſtrã.¶ Hoc eſt etiam cõtra rationem. Certũ eſt enim
ꝙ ſancti ⁊ philoſophi ponunt deum ab eterno apud ſe ha
buiſſe rõnes cauſales ⁊ ideales etiam omnium fiendoꝝ.
⁊ per illas ⁊ iuxta illas feciſſe ⁊ facere quicqd fecit ⁊ facit.
Hoc autem eſt ocioſum ponere ſi ab eterno ⁊ in eternita
te preſentia erant in naturis proprijs.⁊ ſic ſubdita diuine
viſioni.qꝛ ad cognoſcendum ⁊ faciendum omnia in tem-
pore ſufficiebant ipſe res actualiter exiſtentes in eternita-
te.Et ita eſſet ſuperfluum ponere rõnes in deo.qd eſt con
3 tra ſanctos ⁊ philoſophos.¶ Ratio etiam ſua procedit
ex falſo intellectu.quãdo dicit ꝙ eternitas ambit omne
tempus.⁊ ꝙ omnis differentia temporis eſt preſens eter-
nitati.Nõ eniꝫ ſic intelligit̃ ꝙ eternitas ambiat tempus
⁊ temporalia in naturis ſuis qꝫdiu non ſunt.vel ꝙ tẽpus
⁊ res temporales que nihil ſunt in natura ꝓpria ſint pre-
ſentes eternitati.Sed hoc pro tanto dicit̃ ꝙ cauſales rõ-
nes ⁊ ideales omnium temporũ ⁊ oium tẽporalium ſunt
deo preſentes ab eterno.Et hunc intellectum videt̃ expli
care Aug9.xi.ꝯfeſſ.parum poſt medium dicens.Cũ vide
ri dicuntur futura.nõ ipſa que nondũ ſunt.i.que futura
ſunt:ſed horum cauſa vel ſigna forſitan vident̃ que non
ſunt futura:ſed preſentia ſunt iam videntibus ex quibus
futura predicant̃ animo cõcepta.que rurſum cõceptiões
iaꝫ ſunt.⁊ iſta apud ſe intuent̃ qui iſta predicũt. Propter
eundẽ ſenſum dicunt̃ omnia vita in deo.ſ.qꝛ res omniuꝫ
in deo viuunt.Vñ Aug9.viij.homel.ſuper illud Joan.ꝓ.
Qd factuꝫ eſt in ipſo vita erat:dicit.Ipſa terra que facta
eſt nõ eſt vita.Eſt aũt in ipſo ſpiritualis quedaꝫ ratio per
quã facta eſt terra.⁊ hec eſt vita.Certe ſi res ipſe in gene-
re ꝓprio fuiſſent ab eterno in eternitate:nõ dixiſſet euãge
liſta vniuerſaliter.Quod factũ eſt in ipſo vita erat.vel ſal
tem Aug9 nõ tranſiſſet ſine diſtinctione.¶ ꝓ.hoc quod
4 dicit̃ in predicta poſitione.ꝙ quicũqꝫ cognoſcit effectuꝫ
contingenteꝫ in ſua cauſa tm̃ nõ habet de eo niſi cõiectu-
ralem cognitionem.hoc cõſtat eſſe falſum ⁊ cõtra rõneꝫ
ꝓphetie.Credimus enim ꝙ ꝓphete certitudinaliter vi-
dent que de imobili veritate dei enuntiauerant:ſicut ha-
betur per diffinitionem ꝓphetie.Conſtat autem ꝙ non
vident futura in ſua natura.ergo in rationibus ſuis cauſa
libus.ꝙ ſi aliquis hoc negare voluerit de ꝓphetis vel oĩ-
bus vel aliquibus ſaltẽ de ſanctis angelis negare non po-
terit:qn in vbo ⁊ rõnibus cauſalibus ꝓuidẽt multa futu
ra:nõ cõiecturaliter ſed certitudinalr.⁊ illa reuelant̃ pro
5 phetis ⁊ alijs ſctis ſm̃ bñplacitũ ⁊ diſpoſitionẽ dei.¶ ꝓ.
tertiũ falſuꝫ ⁊ erroneũ qd ponit ꝑdicta poſitio eſt ꝙ deus
alio mõ ꝯtingentia ⁊ tẽporalia nouit qꝫ ꝓut ſunt in ſuis
cauſis.⁊ alio mõ qꝫ per rõnes reꝝ quas hẽt apud ſe pre-
ſentes.videlꝫ ferendo intuitũ ſup ipſas res ſibi actu ꝑſen-
tes ab eterno hoc expreſſe habet̃ ex vbis ſuis.nã dicit ſic
in ꝑdicta miſſione.de9 cognoſcit oĩa ꝯtingentia:nõ ſolũ in
ſuis cauſis.ſed etiã ꝓut eſt actu vnũqdqꝫ in ſeipſo.⁊ paꝝ
inferius ſubdit.oĩa que ſunt in tempore ſunt deo ꝑſentia
ab eterno prout ſunt in ſua ꝑſentialitate. hec ſunt verba
eius.Ex his ſequit̃ ꝙ deus cognoſcit creaturam per rece-
ptionem.Si eniꝫ cognoſcat aliter qꝫ per rõnes reꝝ quas
habet apud ſe ⁊ aliter:qꝫ ꝓut ſunt in ſuis cauſis ferendo
intuitũ ſup ipſas res.hoc nõ poteſt intelligi vel ſalteꝫ fin-
gi niſi per receptionẽ.Deum auteꝫ intelligere vel cogno-
ſcere per receptionem eſt ipoſſibile taꝫ ſm̃ ſanctos qꝫ ſm̃
phos.qui omnes cõcordant ꝙ ſcientia dei eſt cauſa rerũ.
⁊ non cauſata a rebus ſicut ſcientia noſtra.Sꝫ ſine dubio
ſi cognoſceret per receptioneꝫ ſcientia ſua eſſet cauſata a
rebus.Item ex hoc ſequitur ꝙ non eſt purus actus: ſed
eſt ſciens in potentia.⁊ ꝙ potentia ſciendi in ipſo perfice-
retur per creaturas que omnia ſunt abſurdiſſima. Hec
ſunt verba eorumque ꝓcedunt ex falſo intellectu.⁊ vti-
nam non ex malo affectu.

Reſponſio ad hec ſm̃ Thomã.Ut pateat omni-
bus ꝙ deductio ad iſta incõuenientia
ſm̃ iſtos nulla ſit oĩno.nec aliqd horũ ex dictis Thome
ſequetur.Ju ꝑmis modus quo deus nouit alia a ſe atten-
datur.Deus enim(prout Thomas pte ꝑma.q.xiiij.arti.
xiij.in reſponſione docet)nõ ſolũ cognoſcit res in ſeipſo:
eſſe.ſed per illud ideꝫ ꝙ in ſe continet ſpecies reꝝ cogno-
ſcit eas in propria natura.que lꝫ ſint ſucceſſiue in propria
ſub actuali exiſtentia. non tamen ſubduntur ſucceſſiue
diuine cognitioni que menſurat̃ eternitate.in qua nõ ca-
dit ſucceſſio.ſed eſt tota ſimul cũ temporis cuiuſcũqꝫ dif
ferentia.nõ ꝙ ptes tẽporis oẽs ſimul exiſtentes eternita-
ti coexiſtant(vt ipſi putant ⁊ falſo)Thomã ſenſiſſe.Sꝫ
qꝛ ipſa eternitas eſt tota ſimul cuꝫ ſingulis partibus tem-
poris nõ ſimul exiſtentibus:ſed ſibi inuicem ſuccedenti-
bus.Illud docet Tomas libro ꝑ cõtra Gentiles.cap.66.
tali exemplo.punctus quicũqꝫ ſignatus in circũferentia
circuli ſic ſe hẽt ꝙ nullo mõ põt eſſe ſimul cũ alio puncto
ſignato in eadẽ.⁊ eſt quolibet alio puncto ſignato in ipſa
prior vel poſterior ſm̃ ſitũ.Oẽs vo pũcti in circũferentia
ſignati ad centrũ qd eſt extra circũferẽtiã directaꝫ habẽt
oppoſitionem ⁊ cõſimilem habitudineꝫ.Sicut ergo pun
ctis in circunferẽtia qbuſcũqꝫ ſm̃ ſitũ ordinẽ ſe habẽtib9
⁊ ſe ꝯſequentibus pũctus cẽtralis extra ipſaꝫ exiſtens di-
recte ⁊ vniformiter obijcit̃.Sic eternitas ſimplex ⁊ indi-
uiſibilis extra tẽporis ſucceſſionẽ exiſtẽs:oĩa eiuſdeꝫ ſibi
ſuccedẽtia inuicẽ vniformiter reſpicit ſub pñtialitate quã
in ſe hñt ſucceſſiue.Actus ergo cognitiõis mẽſurat9 eter-
nitate pñtialiter reſpicit oĩa ſibi inuiceꝫ ſuccedẽtia in tem
pore.qꝛ ipſaꝫ eoꝝ ꝑſentialitatẽ quã habẽt in ſe ſucceſſiue:
ſed ſimul eternaliter intuendo.non ꝙ ipſe a rebus quas
ſic intuetur eternaliter ſibi ſemꝑ coexiſtentibus cognitio
nẽ accipiat.ſed omniũ rerum rõnes quas in ſeipſo ſimul
intuet̃:per qd eius intuitus ꝑfectiſſime fert̃ ſup ipſas:nõ
ſolũ eaꝝ qdditates:ſꝫ etiã pñtialitates pñtialiter.qꝛ eter-
naliter intuẽdo.Ex his pꝫ ꝙ Thomas(ꝓut iſti iponunt
ſibi ⁊ falſo)nõ intẽdebat ꝙ oĩa que ſibi inuicẽ ſuccedunt
in tẽpore in nã ꝓpria:deo coexiſtunt in eternitate.lꝫ ob eo
eoꝝ pñtia eternaliter intueat̃.⁊ ſic oĩa ſibi dicant̃ pñtia.
Et qñ dicũt ꝙ res nõ pñt eſſe deo pñtes niſi duplr.ſ.in rõ
ne cãli:vel in ſua exiſtẽtia actuali.Dõm ꝙ res ſunt pñtes
deo ab eterno nõ in ſua exñtia actuali.ſed qꝛ ipſe actu in-
tuet̃ eoꝝ pñtiã eternalr.per hoc ꝙ oluꝫ reꝝ rõnes exẽpla
res in ſeipo cognoſcit quas videt in ſeipſo. ⁊ oĩa per ipſas
perfecte cognitas cognoſcit in natura ꝓpria. quorum.ſ.
per rationes cãles eaſdem inuenitur cauſa.⁊ ſic habet in-
telligi quod dicit Thomas ꝙ intuitus dei fertur eternali
ter ſuper omnuꝫ in tempore ſibi ſuccedẽtiũ pñtialitates
.nõ ſolũ qꝛ habet rõnes eoꝝ apud ſe vt qdam dicũt ſꝫ in-
tuẽdo ea eternalr in ſua pñtialitate quam ſimul a deo vt

dictũ eſt cognitã ſucceſſiue habẽt in nã ſua. ¶ Ad rõnes
Ad pᵐ ſcḋam corruptoꝝ. Ex his patet rñſio ad pᵐaz ꝛ ſcḋam.
Ad 2ᵐ Non enim illa poſitio ſi intelligaṫ euacuat ideas vel rõ-
nes rerum cauſales. quas ſancti ꝛ phĩ ponunt in deo. Imo
ex hoc ipſo ſequiṫ neceſſario idearuꝫ poſitio. qꝛ niſi deus
rõnes ideales ꝛ cauſales oium antequã ſint eternaliter cõ-
ſpiceret rerum temporalium ꝛ creaturã preſentialitates
in tempore ſuccedentes: nõ videret eas ex tali inſpectio-
Ad 3ᵐ ne eternaliter intuẽdo. ¶ Ad rõnẽ tertiã. cũ dicit oium
rerum temporalium rõnes cauſales eternaliter deo eſſe
preſentes: concedendũ eſt. ꝛ pro nobis facit. per hoc ipſuꝫ
eniꝫ pñtialitates oium ſunt ſimul in dei notitia ab eter
no antequã eſſent in natura ꝓpria. Et hoc quoqꝫ qḋ addu-
cunt de Augᵒ lib. ix. ꝯfeſſ. cap. xix. q. ſ. futuꝝ videṫ per
aliquod preſens oino facit ad iſtius veritatis declaratio-
nem. ſicut enim intueor aurorã ꝛ ortũ ſolis adhuc futuꝝ
per aliqḋ qḋ pñtialr in aio imaginor. qḋ patet per vba
Augⁱ ibidẽ. ꝛ eſt per ſe manifeſtũ. ſic deus videndo ſuaꝫ
eſſentiã in qua pñtialr ꝛ eternaliter cernit oium rerum
rõnes ideales: neceſſe eſt eo ipſo rerum futuraꝝ ſibi repre
ſentatas preſentialitates intueri. Per hoc idẽ pꝫ ad illud
aliud qḋ adducũt de Augᵒ ſup Joã. pᵐa homeṫ. qꝛ eniꝫ
oia que facta ſunt: ſunt vita in vbo in ſuis rõnibus ideali-
bus in ipſo. hinc eſt ꝙ creature eternaliter fuerũt cũ eaꝝ
pñtialitatibus (que vtiqꝫ ſunt create) in ipſo vbo cogni
Ad 4ᵐ te. ¶ Ad 4ᵐ rõnẽ cũ dicunt effectũ ꝯtingentẽ tñ cogno
ſci in ſua cauſa cõiecturalr: eſt cõtra rõnem ꝓphetie. Pro
phete enim effectus cõtingẽtes certitudinalr in ſuis cau-
ſis cognouerũt. Dõm ꝙ effectus ꝯtingẽtes habẽt cauſas
ſuas ꝓximas ꝓpter quas ſunt ꝯtingẽtes. vtpote in ipſis
indeterminate exiſtẽtes. ꝛ in talibus cauſis nõ cognoſcũ-
tur niſi ꝯiecturaliter: vt ſi videaꝫ magꝛm multũ ſtudere:
coniicio ꝙ ſit diſputaturus: ꝛ hoc itẽdebat Thomas hic.
Cã aũt pᵐa oium cõtingentiũ ſicut ꝛ oium entiũ eſt deꝰ
ipſe per rõnes cauſales oium quas penes ſe habet. in quo
euentus oium cõtingentiũ determinanṫ. ac certiſſime eo
rundẽ futura pñtialitas a deo pñtialiter cernitur: ſue
vtiqꝫ pñe ab eterno notitie. Et a ſanctis ꝓphetis ꝛ ange
lis in eiſdem rõnibus eternis deo reuelante nõ ſolũ cõie-
cturaliter: ſed etiam certitudinaliter cognoſcunṫ. ſicut do
Ad 5ᵐ cet Thomas in multis locis. ¶ Ad 5ᵐ. Cũ dicunt Tho-
mã poſuiſſe deũ cognoſcere alio mõ effectus ꝯtingentes.
qꝛ ꝓut ſunt in ſuis cauſis quaſi ab ipſis ſibi in eternita-
te coexiſtentibus cognitionẽ recipiendo. ꝛ hoc Thomaꝫ
poſuiſſe. manifeſtum eſt ꝙ falſum dicunt apertiſſimum.
qḋ patet cuilibet recto oculo reſpiciẽti dicta Thome. Cũ
enim dicit Thomas ꝙ oia que ſunt in tempore ſunt deo
pñtia. ꝓut ſunt in ſua preſentialitate. Intendit dicere ꝛ
ſatis clare. ꝙ diuine notitie preſens eſt oium que ſunt ſuc
ceſſiue in tempore pñtialitas ꝛ actualis exiſtentia ab eo
eternaliter cognita. nõ cũ eo eternaliter exiſtẽs in natura
ꝓpria. Nec opꝫ ſi aliqḋ ſit diuine notitie vel etiaꝫ noſtre
preſens ꝓpter hoc ſit preſens in ſe exiſtens. Manifeſtuꝫ
eſt enim ꝙ intellectus noſter ſuper pñtiam ꝛ actualem
exiſtentiã rei ferṫ: que nõ eſt ſed preterijt. qꝛ habet ſpẽm
eius in ſe preſentẽ. Manifeſtũ eſt ergo ꝙ multo fortius
deus qui habet penes ſe oium reꝝ rõnes preſentes: ipſas
ꝑfectiſſime intelligẽdo poterit pñtialr ferre intuitũ ſui
itellectus ſup oium pñtialitates antequã eſſent. Nõ ergo
a nõ exiſtẽtibus cognitionẽ recipit. Adhuc ergo nõ entis
cognoſcendo eſſentiã ſuã nouit futura ſup preſentialitate
quã erãt habitura pñtialr. qꝛ eternalr intuitũ ſuũ feren
do. oia eniꝫ nuda ſunt oculis eius. qui nõ cognoſcit per re
ceptionẽ. nec eſt in potẽtia ſciens. cuius ſcia nõ cauſatur a
creaturis. nec eius potentia cognitiua ab ipſis creaturis

ꝑficitur. hoc enim deo attribuere eſt abſurdiſſimum. que
nunquã ex dictis Thome cõcludi poſſunt. ſed per eius do-
ctrinã vbiqꝫ declaratur hec ꝛ his ſimilia nullo modo poſ
ſe conuenire Deo. cui eſt honor ꝛ gloria.

Quartus Articulus de hoc qḋ Tho-
mas dicit ꝙ quedam ideas
ꝓprias nõ habent in deo. In. q. xv. ar. iij. cũ
queriṫ. vtruꝫ oium que cognoſcit deus ſint
idee in eo. vbi ſic arguit. Deus cognoſcit ma
teriã pᵐã que nullã põt habere ideã cũ nullã habeat for-
mam. ¶ P. deus nõ ſolũ ſpẽs ſed ꝛ genera ꝛ indiuidua
cognoſcit. ꝛ etiã accidentia. ſed hoꝝ nõ ſunt idee ẜm Pla
tonẽ. Et in rñſione. iij. argumẽti de mã dicit. qꝛ nos poni-
mus mãm creatã a deo: nõ tñ ſine forma. habet qdeꝫ ma
teria ideã a deo: ſed nõ aliã ab idea compoſiti. qꝛ materia
ẜm ſe neqꝫ eſſe habet neqꝫ cognoſcibilis eſt.

Corruptorium.

¶ Videṫ hoc erroneũ. quia 1
deus habet ideas oium que
põt facere: cum nihil poſſit facere neſciens. ſed põt facere
materiã ſine forma: ſicut determinatũ eſt a magiſtris: ſic
in ſacramẽto altaris facit exiſtere accidẽtia ſine ſubiecto.
que magis dependent a ſubiecto quã mã a forma. ergo mã
habet ideam diſtinctã in deo: etiã ẜm ꝙ idea eſt pncipiũ
operationis ꝛ exẽplar. qḋ ipſe negat. ¶ Itẽ videṫ ꝙ ma- 2
gis ſit ponendũ ꝙ deus habeat ideã diſtinctã materie quã
cõpoſiti. cuius cõtrariũ ipſe dicit. Dicit enim Cõmẽ. ſup ꝯᵒ. 3ᵒ
pncipiũ phyſi. ſup. iij. particulã. ꝙ in rebꝰ artificialibꝰ cãe
notiores ſũt apḋ artificẽ quã cõpoſitũ. qꝛ ex cauſis ex mã ꝛ
forma facit cõpoſitũ. vñ ſi nos faceremꝰ res nãles tũc cãe
eſſent notiores apud nos. hec Cõmẽ. ergo apud deum qui
eſt opifex oium reꝝ nãliũ: notiores ſunt mã ꝛ forma quã to
tũ cõpoſitũ. qꝛ ex cauſis ſicut ex mã ꝛ forma facit cõpoſi
tũ. ergo ẜm rõnẽ itelligẽdi ꝑus ꝛ expꝛſſius ſine diſtinctius
habẽt ideas in ipſo. ¶ P. in rñſiõe argumenti q̃rti de ge 3
nere ꝛ accñtibꝰ dicit Thoᵐ ꝙ genꝰ nõ põt hr̃e aliã ideaꝫ
ab idea ſpecieꝝ. ẜm ꝙ idea ſignificat exẽplar. qꝛ nunquã fit
niſi in aliq̃ ſpẽꝝ. Silr eſt de accñtibꝰ que inſeꝑabilr cõſe-
quunṫ ſubiectũ. qꝛ hec ſimul fiũt cũ ſubiecto. Accñtia vo
que ſupueniũt vt picture: hñt ſpãlẽ ideã. Qḋ dicit de idea
generis falſuꝫ videṫ. qꝛ ſicẽ diciṫ. xvi. de anĩalibꝰ. Embrio
ꝑus eſt aial quã equus vel hõ. Et cõſtat ꝙ illud indiuiduuꝫ
in via generationis vt ſit hõ vel vt ſit equus: iã eſt indiui-
duũ generis. ꝛ nõdũ eſt indiuiduũ alicuius ſpẽi. ꝛ forma
generis actu ꝛ per ſe exiſtit in ipſo añ formã ois ſpẽi. ergo
neceſſe eſt ꝙ per ideã aliã ab idea ſpẽi cognoſcaṫ ꝛ ꝓdu-
caṫ a deo. ¶ Silr qḋ dicit ꝙ accñtia inſeꝑabilia a ſubie- 4
ctis nõ poſſunt hr̃e ideã aliaꝫ ab idea ſubiecti: falſum eſt.
Oia eniꝫ illa diſtinctas hñt ideas que per ſe diſtincte poſ
ſunt ꝓduci ꝛ exiſtere. ſed huiuſmodi accidentia diſtincte
poſſunt exiſtere abſqꝫ ſubiecto. ſicut firmiſſime credimꝰ
in ſacramento altaris. ergo neceſſe eſt ꝙ diſtinctas ideas
habeant. Hec ſunt verba eorum.

Reſponſio ad hec ẜm Thomã. Ad ſciendum que
debẽt dici habere ꝓprias ideas in deo.
Sciendaꝫ ꝙ ſicut in multis locis docet Thomas. Idea
in deo diciṫ ipſa eius eſſentia ab eo intellecta cuꝫ habitu-
dine ad res creatas. que poſſunt intelligi vt ſunt ab eo in
exiſtentia ꝓducibiles. vel ꝓut ſunt in ꝓpria rõne cogno-
ſcibiles. ẜm hunc modũ diciṫ eſſentia dei idea reruꝫ. ꝓut
ipſa intellecta eſt ratio innoteſcendi earũdẽ in rõne ꝓpria.
Sꝫ vo aliũ modũ dṙ eẽntia diuina idea. ꝓut ipſa q̃ſi practi
ce intellecta eſt exẽplar iuxta qḋ res ſunt per ſe in eſſe pro
ducibiles. Primo mõ ergo habẽt ideas in deo ꝓprias oia
que aliq̃ mõ pñt in rõne ꝓpria ꝯſiderari. Sꝫ ſcḋo mõ illa
tñ dicunṫ ꝓprias ideas in deo hr̃e que ſũt per ſe in eẽ pro
ducibilia.

Ad p^m ducibilia. ¶ Per hec patet reſponſio ad pꝛimum de materia. quando enim dicit. Erroneum eſt ponere materiaʒ pꝛimam nō habere ideam. quia deus poteſt eam facere vt exiſtat per ſe ſine forma. ¶ Dicendum ꝙ lʒ aliqui magiſtri hoc poſuerūt. oppoſitū tn̄ demonſtrat̄ ab aliqs maioꝛib⁹ limpidi⁹ nām mãe ꝯſideratib⁹. vnicuiqʒ cuiʒ potētie coꝛreſpōdet ꝓprius actus intrī ꝙ dare actū vnius alteri remanenti in ꝓpria nō includit cōtradictoꝛia. vbi gr̄a ꝙ potētie auditiue incḡtā huiuſmodi det act⁹ potētie viſiue ꝓpꝛi⁹. Cū ergo mā ſit ꝓpria potētia reſpectu forme que eſt ꝓpꝛi⁹ actus. dare ſibi actū ꝓpꝛiū alteri⁹ potētie actualē. ſ. exiſtentiā que eſt ꝓprius actus forme vel cōpoſiti ex materia ꝛ forma cōpoſite includit cōtradictoꝛia. Nec eſt ſimile de accidentibus in ſacramento altaris: cuʒ ſint forme quarum nature competit eſſe in actu. hoc autēʒ in

Ad 2^m fra plenius patebit. ¶ Ad 2^m dicendum ꝙ ratio illa non ꝓbat niſi ꝙ tam materia ꝙ̄ʒ forma habent ꝓpꝛiā ideaʒ prout idea dicitur ratio innoteſcendi vniuſcuiuſqʒ: prout pōt aliquo modo in ratione ꝓpria cōſiderari. Iſto modo cōcedit Thomas materiam poſſe habere ꝓpꝛiā ideam

Ad 3^m in queſtionibus de veritate. ¶ Ad 3^m de genere: qn̄ dicit ꝙ forma generis eſt actu exiſtēs in illo indiuiduo embrionis ante formaʒ omnis ſpeciei. Dicendum ꝙ hoc falſum eſt ꝛ omnino impoſſibile ſm ph̄m. forma enim generis nec eſſe nec produci pōt niſi in aliqua ſpecie. ſicut enim ſemen vel ſanguis qui oꝛdinatur ad generationem hominis vel equi per formā ſuam que ante productionem rei generande coꝛrumpitur in ſpecie cōſtituitur. Ita embrio qui ſimiliter lʒ ꝓpinquius oꝛdinatur ad generationem eoꝛundem in productione eoꝛum coꝛrumpitur. ꝛ ꝓus per

Ad 4^m ꝓpꝛiam formam in ſpecie cōſtituebatur. hoc patebit euidentius vbi de vnitate forme agemus. ¶ Ad 4^m dici pōt ꝙ ſicut accidentia que ſuperueniunt rei ꝓducte ſm Thomā habent ideas ꝓpꝛias: lʒ nō exiſtant per ſe: ꝑ hoc ꝙ nō producuntur niſi in ſubiecto. eodem modo accidentia inſeparabilia panis: lʒ miraculoſe exiſtant ſine ſubiecto. qꝛ tamen producta erant: in eius ꝓductione non habent aliam ideaʒ ab idea quā prius habuerunt. Si dicas ſicut nunc exiſtunt per ſe virtute diuina: ita poſſent per ſe ꝓduci a ꝓncipio. Concedatur. ſed certe ſicut tunc aliā habuiſſent ꝓductionem: ita ꝛ ſue productionis aliam rationem idealem in deo haberent: cui eſt honoꝛ ꝛ gloꝛia.

ARticulus Quintus eſt de hoc quod Thomas dicit parte p^a. q. xxv. arti. vi. in reſponſione. iij. argumenti. ꝙ vniuerſum ſuppoſitis iſtis rebus nō pōt eſſe melius ꝓpter decentiſſimum oꝛdinem iſtis rebus a deo tributum. in quo bonum vniuerſi conſiſtit. quoꝛum ſi vnum aliqđ melius eſſet coꝛrumperetur ꝓpoꝛtio oꝛdinis. Sicut ſi vna coꝛda plus debito tenderet: coꝛrumperetur cithare melodia.

Coꝛruptoꝛium. ¶ Hoc eſt contra veritatem fidei: que tenet ꝙ poſt iudiciū nō tn̄ vniuerſum poterit eſſe melius. ſed erit tunc meli⁹ qn̄. ſ. coꝛpoꝛa celeſtia ꝛ elementa mutabuntur in melius: facta mutatione in qualitatibus eoꝛum ꝛ nō in ſubſtātijs eoꝛum. ſicut dicit glo. ſuper illud p^a Coꝛin. vij. preterit figura huius mundi. ¶ Ad rōnem Thome. Ad illud aūt ꝙ dicit ꝓpoꝛtionem coꝛrumpi ꝛ oꝛdinis decentiam: ſi vnum aliquid melioꝛaretur. Dicimus ꝙ ꝓpoꝛtio ꝛ decentia inter partes vniuerſi nō intelligitur tn̄ ſm vnum tempus determinatū ꝛ partiuʒ que ſunt in vno tempoꝛe ſignato. ſed ſm curſum totius tempoꝛis ab exoꝛdio mundi vſqʒ in finē. Unde decētia ꝛ ꝓpoꝛtio oꝛdinis vniuerſi nō eſt de permanentibus ſemper vno modo ꝛ tn̄ vno tempoꝛe: ſed de habentibus eſſe in ſucceſſione totius tempoꝛis. Itē exemplū nō valet de choꝛda plus debito tēſa. qꝛ qn̄ vniuerſum melioꝛabitur: nulla pars in bonitate extendetur plus debito. qꝛ ſicut vna melioꝛabitur: ita ꝓpoꝛtionabiliter ꝛ alia. Et ita ſicut manebit idem vniuerſum ꝛ eedem ptes melioꝛate: ita ꝓpoꝛtio eadem: ſed melioꝛata. Hec ſunt verba eoꝛum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. ¶ Iſti ſi verba Thome in ſolutione queſtionis bono oculo reſpexiſſent: nunꝙ̄ ſic in reſponſionem huius. iij. argumenti impegiſſent. nec aliquid omnino cōtra fidei veritatem inueniſſent. Ibi enim veritatem declarando ſic dicit. Bonitas rei eſt duplex. vna quidem que eſt de eſſentia rei. ſicut rationale habet rationeʒ bonitatis que eſt de eſſentia hominis. ꝛ ꝙ̄tum ad hanc bonitatem deus non poteſt aliquam rem facere melioꝛem. qꝛ nō poteſt facere quaternarium maioꝛem. quia ſi eſſet maioꝛ: iam nō eſſet quaternarius ſed alius numerus. Sic autem ſe habet additio differētie ſubſtantialis in diffinitionibus ſicut ſe habet additio vnitatis in numeris: ſicut dicitur in. x. metaphyſice. Alia eſt bonitas que eſt extra eſſentiam rei: ſicut bonum hominis eſt eſſe virtuoſum ꝛ eſſe ſapientem. ꝛ ſʒ tale bonum poteſt deus res a ſe factas facere melioꝛes. Simpliciter tamē loquēdo poteſt quelibet res a ſe facta aliam facere melioꝛem. Ex his patet ꝙ ipſe docuit deum poſſe facere mundum melioꝛem quo ad qualitates partium eius que nō ſunt de eſſentia partium earundē. ſicut fiet poſt iudicium. Quantum v̄o ad bonitateʒ que eſt de eſſentia partium vniuerſi ſuppoſitis iſtis rebus nō poteſt vniuerſuʒ fieri melius. Ex his patet ad obiecta reſponſio. qꝛ omnia ꝓcedunt ex falſo intellectu poſitionis: ſicut manifeſtum eſt omni inſpicienti.

Duplex bonitas

ARticulus Sextus eſt de hoc qđ dicit mūdum incepiſſe nō poſſe demonſtrari. vij. q. xlvi. ar. ij. in reſponſione ꝓncipalis queſtionis dicit. mundū incepiſſe eſt de articulis fidei ſiue credibile: non ſcibile: ſicut nec trinitatem in diuinis eſſe. Quod ꝓbat primo ſic. qꝛ fides eſt de non apparētibus: ad Hebre. xi. Sed nō apparentia creduntur: nō ſciuntur. Mundum autem incepiſſe per creationem eſt articulus. Dicimus enim. Credo in deum patrem omnipotentē creatoꝛē celi ꝛc. ¶ Itē mundum incepiſſe habetur per reuelationem ꝛ ꝓphetiā. ſm Gregoꝛiuʒ ſuper Ezech. dicente Moyſe. In ꝓncipio creauit deus celum ꝛ terrā. ergo nō ſcitur per demonſtrationē. ¶ Iteʒ nō poteſt hoc demonſtrari a parte mundi. qꝛ ꝓncipium demonſtrationis eſt qđ qđ eſt. vnūqđqʒ aūt ſm rationem ſue ſpeciei abſtrahitur ab hic ꝛ nunc. vnde nō pōt demonſtrari ꝙ homo ꝛ lapis nō ſemper fuerunt. ¶ Iteʒ nec nouitas mundi pōt demonſtrari ex parte cauſe agentis que agit per voluntatem. Uoluntas enim dei ratione inueſtigari nō pōt circa ea que abſolute nō eſt neceſſe deum velle. talia v̄o ſunt que circa creaturas fiunt. poteſt autem voluntas dei manifeſtari per reuelationem cui fides innititur. ꝛ ideo munduʒ incepiſſe eſt credibile: nō ſcibile. ꝛ hoc inquit eſt vtile ſi conſideretur. ne foꝛte aliquis quod fidei eſt demonſtrare preſumens rōnes nō neceſſarias inducat. que prebeant materiam irridendi infidelibus. exiſtimantibus nos credere que fidei ſunt ꝓpter huiuſmodi rationes.

Coꝛruptoꝛium. In iſta poſitiōe tria falſa cōtinētur in ratione poſitionis. Unum eſt ꝙ ea de quibus eſt fides creduntur ꝛ non ſciuntur. Et aliud eſt ꝙ munduʒ incepiſſe ſola fide tenetur. ꝛ demonſtratiue probari non poteſt. Tertium eſt ꝙ non

eſt preſumendū demonſtrare que fidei ſunt. ⁊ hoc expreſ
ſius dicit in queſtionibus diſputatis de potentia dei. q. iij.
articulo. xvij. vbi querit. vtrū mundus ſemper fuerit. vbi
in reſponſione queſtionis monet cauendum eſſe ne ad ea
que fidei ſunt aliquis demonſtrationes adducere preſu
1 mat. ¶ Primuʒ quod dicit. ꝙ ea de quibus eſt fides cre
duntur ⁊ non ſciuntur. Dicimus ꝙ falſum eſt ⁊ contra ſa
cram ſcripturam ⁊ contra ſanctos. ⁊ contra doctores. ⁊ eſt
in ſe occaſio heſitandi ⁊ non firmiter credendi. Et hoc ſic
falſum patet. Conſtat enim ꝙ deum eſſe eſt credibile: di
cente Apoſtolo ad Hebreos. xi. Credere oportet acceden
tem ad deum quia eſt. Et conſtat ꝙ deuʒ eſſe eſt demōſtra
bile per rationes. Nam philoſophi demonſtrauerunt pri
mam cauſam eſſe. Similiter deum eſſe vnū eſt demon
ſtrabile ⁊ credibile. ſimiliter deū eſſe eternuʒ. ¶ Hoc etiā
videtur eſſe contra ſacram ſcripturam Iſa. ſeptimo. ſcḋm
aliam tranſlationem. Niſi credideritis non intelligetis.
Et prima Petri tertio. Parati ſemper ad ſatiſfactionem
omni poſcenti vos rationem de ea que eſt in vobis fide ⁊
ſpe. ¶ Hoc eſt etiam contra Auguſtinū ⁊ Richardū de
ſancto Victore. Ait eniʒ Aug⁹ ſic in libro de vera religio
ne. Illa omnia que primo credimus nihil niſi auctorita
tem ſecuti partim ſic intelliguntur: vt videantur eſſe cer
tiſſima. partim vt videantur fieri atqꝫ oportuiſſe fieri.
Et Richardus primo de trinitate. c. quarto ait. Erat itaqꝫ
intētionis noſtre in hoc opere ad ea que credimus inquā
tum dominus dederit: non tm̄ probabiles: verumetiam
neceſſarias rationes adducere. Credo nāqꝫ ſine dubio ad
quorumlibet explanationem non modo probabilia: ve
2 rumetiam argumenta neceſſaria non deeſſe. ¶ Scḋm
etiam quod dicit. ſ. ꝙ inceptio ſiue nouitas mundi demō
ſtratiue probari nō poteſt. Dicimus ꝙ falſum eſt. quia quā
uis inceptio vel nouitas mūdi non poſſit demōſtrari de
monſtratione potiſſima dicēte propter quid. poteſt tamē
demonſtrari vel probari deducendo ad ipoſſibile de infi
nitate animarum: ſi mundus fuerit eternus. ⁊ ꝙ infinita
ſunt pertrāſita. Ambas iſtas rōnes de tranſitu infinitoꝝ.
⁊ infinitate animarum: ipſe ponit obijciendo de nouitate
mundi. ⁊ conatur diſſoluere eas. ⁊ veritatem infinitā in
uoco que deus eſt: teſte ꝯſciētia mea: ꝙ nec vere nec appa
renter nec philoſophice nec theologice eas diſſoluit. Ver
bi gratia. ad illā de infinitate animaruʒ reſpondet multi
pliciter ſcḋm ponētes eternitatem mūdi. ꝙ quidam nō re
putant impoſſibile eſſe infinitas animas actu. Alij dicūt
ꝙ anime corrūpūtur corrupto corpore. Quidam dicūt ꝙ
ex omnibus remanet vna tm̄. Alij poſuerunt circulationē
animarum. vt. ſ. anime poſt determinata curricula tēpo
rum ſepararētur multotiēs. ⁊ multotiens redirēt ad corpo
ra. Poſt iſtas falſitates abſurdiſſimas ipſe ponit ſuam di
cēs. ꝙ poſſet aliquis dicere ꝙ mūdus eſſet eternus in ali
qua eius parte vt angelus: nō homo. ⁊ ſic conatur defen
dere opinionem ponētiuʒ eternitatē mundi: ⁊ eaʒ negat.
Dicit enim philoſophus (cuius opinioneʒ ipſe defendit)
in libro de vegetabilibus. ꝙ mūdus totalis eſt ꝑpetuus.
nec ceſſauit vnqꝫ generare animalia ⁊ plantas: ⁊ omnes
3 ſpecies ſuas. Unde patet ꝙ oībus modis mentita eſt ini
quitas ſibi. ¶ Tertium quod dicit. Cauēdū eſt valde ad
ducere rationes neceſſarias ad ea que ſūt fidei. Dicimus
ꝙ hoc falſum eſt. ⁊ contra fidem ⁊ ſacrā ſcripturā. Quia
ſcriptuʒ eſt prima Petri. iij. Parati ſemper ad ſatiſfactio
nem omni poſcenti vos rationem de ea que eſt in vobis
fide ⁊ ſpe ⁊c. ¶ Eſt etiam contra ſanctos. Unde Auguſti
nus de trini. ⁊ alijs libris ſuis. ⁊ Richardus in libro ſuo
de trinitate. nituntur probare non tm̄ credere quod fides
tenet de trinitate. Et ipſemet Thomas fecit librum con

tra Gentiles. in quo vtitur rationibus ꝯtra ipſos pro fide.
Si aūt fides ꝓbari nō poſſet nec deberet: inutiliter labo
raſſet. vn̄ ſicut illud fecit in fauorem fidei. ſic iſtud eſt in
ꝑiudiciū fidei ⁊ ſanctoꝝ. ⁊ etiā ꝯtra rōnē. naʒ ſi rō reddē
da eſt de fide: vt dicit beatus Petrus. ⁊ ratio demonſtrati
ua reddi pōt. vt ꝓbatū eſt per Augᵐ ⁊ Richardū. magis
expedit reddere rōnes neceſſarias ⁊ demōſtratiuas qꝫ to
picas ⁊ ſophiſticas. ¶ Ad rōnes Thome. Ad pᵐū ergo
dōm ꝙ lʒ fides ſit de nō apparētibus que. ſ. nō habēt cau
ſam euidentē nobis. ⁊ ꝓpter quid habent tn̄ ſigna ⁊ effe
ctus quibus demonſtrentur. Nō enim ſolū demōſtratio
ꝓpter quid facit ſcire: ſed etiam demonſtratio quia. Pre
terea cum dicimus: fides eſt de non apparentibus. non in
telligitur ꝙ omni tempore fuerint nō apparentia. ſed qꝫ
diu de illis eſt fides niſi interpretatiue. quia videlicet homo
eſſet paratus credere eadem. etiā ſi neſciret vel nō ſciret
ea per rationē. ⁊ ob hoc nō euacuatur meritū fidei. ¶ Ad
2ᵐ dōm. ꝙ lʒ creatio mundi innotuit pᵐo per reuelatio
nē. pōt tn̄ ⁊ potuit per ingenioſos ſciri ⁊ ꝓbari demonſtra
tiue deducendo. ſ. ad ipoſſibile. Nihil enim ꝓhibet quin
deus poſſet reuelare veritates innumerabiles. que tn̄ ſunt
demonſtrabiles. Sed fides non innititur huiuſmodi de
monſtrationibus: ſed prime veritati reuelanti. gaudet ta
men de demonſtratione quādo poteſt haberi. ¶ Ratio
etiam tertia non valet. quia nō omnis demonſtratio. eſt pro
pter quid ſiue per cauſam. ſed alique ſunt per ſigna ⁊ effe
ctus: ⁊ deducentes ad impoſſibile. ¶ Preterea nō obſtat
ꝙ nō eſt niſi vnus mundus. ſicut nō obſtat ꝙ non eſt niſi
vna luna ⁊ vnicus ſol: quin poſſit demōſtrari eclipſis de
vtroqꝫ demonſtratione vniuerſali. ⁊ ꝯueniret multis ſi
eſſent ita de iſto mundo. Iteʒ nec ꝓpter aliud. quia diffi
nitio ſubiecti nō eſt medium in demonſtratione: ſed paſ
ſionis. i. maioris extremitatis. ¶ Ad quartum dicenduʒ.
ꝙ lʒ volūtas dei nō poſſit inueſtigari per priora. pōt tamē
quantū ſe nobis manifeſtat per poſteriora. Un̄ dicimus
ꝙ voluntas dei de mundo creando ante mundi creatio
nem ſciri nō potuit niſi per reuelationem: ſi fuiſſet cui fie
ri potuiſſet reuelatio. ſed poſt mundi creationem ex ipſo
mundo creato ſciri potuit dei voluntas. Inuiſibilia enim
per ea que facta ſunt ⁊c. Hec ſunt verba eorum.

Reſponſio ad hec ſcḋm Thomaʒ. ¶ Iſta tria que
in iſtius queſtionis poſitione ⁊ eius cō
nes ſunt: neqꝫ falſa ſunt neqꝫ abſurda: ſed veriſſima ſi in
telligant̄. Donet nobis deus intellectū in oībus: vt verita
teʒ agnitā diligamus. ¶ Primū eniʒ qḋ dicit Thomas: Ad pᵐ
ꝙ ea de qb⁹ eſt fides credunt̄ ⁊ nō ſciunt̄: loquēdo de ar
ticulis fidei: quoꝝ vnus eſt mundū ex tempore incepiſſe.
cōſtat ſcḋm ſacram ſcripturam ⁊ omnes catholicos docto
res veriſſimū eſſe. Hic enim ſcḋm Apoſtolū videmus per
ſpeculum ⁊ in enigmate: per fidē enim ambulamus: non
per ſpēm. Quedā tn̄ ſunt demōſtrabilia per rōnē demon
ſtratiuā: que ſimpliciores ſola fide tenēt. cuiuſmodi ſunt
deū eſſe incorporeū. eternū. imutabileʒ. ⁊ etiam deū eſſe.
Pro quo dicit Apls ad Heb. xi. Accedētē ad deū opʒ cre
dere quia eſt. que nō ſūt articuli fidei. Et iō talia docet Tho
mas cōtra Gentiles de deo eſſe ꝓbanda. ⁊ talia ſunt que
phi de eo pᵐe ꝓbauerūt. ⁊ per hoc patet rn̄ſio ad pᵐuʒ.
¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ ſuppoſitis articulis fidei oībus vel ali Ad 2ᵐ
quibus tanqꝫ pncipijs certiſſimis a ſuperiori ſcientia: ſcili
cet dei ⁊ beatoꝝ acceptis: poterunt plura demonſtratiue
ꝓbari ac intelligi etiam in via. ad que intellectus ſine lu
mine fidei nō poterit deuenire ſiue nō deueniret. ⁊ iō re
cte dicit̄. Niſi credideritis nō itelligetis. illa pncipia ſci
pre que faciūt videre. ꝙ ex his que fidei ſunt nullū ſeqt̄
incōueniēs aut ipoſſibile: ꝙ infideles nō capiunt ea que
ſunt

ſunt fide ſola īpoſſibilia reputātes. quibus oportet rōna-
biliter ſatiſfacere veritatē fidei declarando. ⁊ ꝙ nullū ſe-
quatur incōuenies oſtendēdo. Et ſic habet intelligi illud
p^e. Petri. iij. Sēp parati ad ſatiſfactionē omni poſcēti ⁊c.
¶ Ad 3^m dicendū. ꝙ illud Aug^i facit pro Thoma. Do-
cet enī Thomas libro pmo ꝯtra Gētiles. c. iiij. ꝙ quedaꝫ
veritates de diuinis. ad quas per inq̄ſitionē rōnis perue-
niri pōt. nō fruſtra ſupnaturali īſpiratōe tradūtur nobis
credēde. Alioqn paucis hoībus ⁊ poſt lōgū tempus. ⁊ nō
ſine multis erroribus huiuſmodi veritates īnoteſcerēt. ⁊
talia ſunt que pmo ſolā auctoritatē ſecuti credimus. que
poſtmodū ſic intelligūtur vt videātur certiſſima. ſꝫ ipſos
articulos qui ſunt oīno ſupra rōnis inueſtigationē: nullo
modo ꝯtingit ſic videre vt oſtēdātur demonſtratiue. nec
eſt aliqua ſciētia que poſſit demōſtrare ſua pncipia: ſꝫ ex
ipſis alia. Cū ergo articuli ſint pma pncipia in theologia:
nō poterūt demōſtrari. Immo ſicut itellect^9 per habituꝫ
naturalē qui dicit̄ itellectus pncipiorum: aſſentit pmis prin
cipijs aliarum ſciētiarū. ſic iſtis pncipijs in theologia. ſ. arti-
culis qui excedūt rōnē nālem per habitū ſupnaturaleꝫ. ſ.
per lumē fidei aſſentimus. ¶ Ad illud de Richardo di-
cēdū. ꝙ verum eſt qđ dicit Richardus ad quorūlibet expla
nationē argumēta neceſſaria nō deeſſe. Suppoſitis eniꝫ
aliq̄b^9 articulis fidei argumēta neceſſaria pnt haberi ad
pbādū multa que ad fidē ptinētetiā aliquos articulos.
ſicut Apoſtolus ſupponēdo reſurrectionē chriſti pbat re
ſurrectionē noſtrā futurā. pma ad Cori. xv. Simplr tñ ⁊
abſolute nullo ſuppoſito qđ ad fidē pertinet: īpoſſibile eſt
aliquē articulū fidei pbare demonſtratiue. Ex his patet
ꝙ pmū veritatē habet. nec eſt ꝯtra ſacrā ſcripturā. nec cō-
Ad 2^m tra aliquē ſanctorū. ¶ De ſecūdo qđ iſti dicūt eſſe falſuꝫ
ſ. ꝙ Thomas dicit. ꝙ inceptio ſiue nouitas mūdi demō-
ſtratiue probari nō pōt ex dictis: poteſt ꝯcludi nec eſſe fal
ſum: nec cōtra doctrinā ſanctorum. Oēs enim rōnes que ad
hoc poſſunt adduci nullo ſuppoſito ꝙ ad fidē aliquo mo
do ptinet: pnt impediri: ſicut docet Thomas ꝯtra Genti-
les. libro. ij. c. xxxi. ⁊ alibi. ¶ Ad illud ergo qđ dicūt. ꝙ il-
lud poteſt demōſtrari deducēdo ad īpoſſibile cōcedi pōt
⁊ debet. qꝛ hꝰ ꝯtingit deducere ad impoſſibile: facta ſup-
poſitione aliquorum que fide tenētur. qđ tñ impoſſibile nō
apparet illis qui ſoli rōni naturali īnitūtur. Quādo vo di
cunt (vt iuramentū: argumētuꝫ oīno infirmū preterea-
mus) poſt alias falſitates abſurdiſſimas ipſe dicit ſuaꝫ: ⁊
conatur defendere opinionē ponētiū eternitatem mūdi
⁊ oībus modis mentita eſt iniquitas ſibi. ¶ Dicendū no
bis eſt ad iſtas blaſphemias exēplo chriſti humiliter. ꝙ
nō eſt ita ſalua pace eorum. Nullā enim horū habet verita-
tem. In primis eniꝫ Thomas nullā dicit falſitateꝫ: dicē-
do ꝙ poſſet fingi ꝙ mūdus eſſet eternus quo ad aliquas
ſui partes. lꝫ homo nō eſſet ab eterno. ſed ſolū tāgit quā-
daꝫ viā per quā poſſent aliqui euadere illā rationē de in-
finitate animarū. Sicut eniꝫ doctores greci poſuerūt an
gelicam naturā per multa ſecula cōditam: prout recitat
Hieronymus. ⁊ habet̄ ſcđo li^o ſentētiarū: ante iſtū mūdū
ſenſibilē in eſſe productā. ſic fingerēt aliqui pro infinitate
animarū vitanda mūdū fuiſſe per tēpus infinitū ante p-
ductioneꝫ pmi hoīs. ⁊ ſi nihil oīno ſupponatur qđ ad fidē
pertinet: quo modo iſti vel alij probarēt huius oppoſituꝫ
demōſtratiue. Nec conatur Thomas defendere opinio-
nem ponētiū eternitatē mundi. imo deſtruit eam effica-
ciſſime oēs rōnes eorum quas quidā ipſorum demōſtratiuas
reputabat ſophiſticas. imo oīno nullas oſtēdēdo. hic ⁊ ali
bi precipue 2° libro ꝯtra Gentiles. c. xxxiiij. ⁊ xxxv. per to
tum. In hoc ergo nō eſt mētita iniqtas ſibi. ſed phorū er-
rore reprobato manifeſtata eſt veritas ac declarata ad
laudē chriſti ⁊ honorē. ¶ Tertium quoq; qđ dicit Tho- Ad 3^m
mas. ꝙ cauēdaꝫ eſt demōſtrationes adducere ad ea que
fidei ſunt. manifeſtuꝫ eſt ex dictis eſſe veriſſimū. Dicere
enim rōnes demonſtratiuas poſſe haberi ad ea que ſunt
fidei ſolum. cuiuſmodi ſunt oēs articuli eius. oīo derogat
auctoritati eorūdē: vt patet ex prehabitis. ¶ Ad illud p^e
Petri. iij. dictū eſt ſupra. ⁊ qñ dicit. ſancti nitūtur pbare ⁊
nō tñ credere ea que ſūt fidei. Dicēdū. ꝙ ſancti nō intē-
dunt ad ea que ſunt fidei maxime que ſunt articuli fidei
rōnes demōſtratiuas adducere. ſed rōnib^9 pbabilibus ⁊
exēplis ipſā fidē declarare. Unā Aug^9. xv. de trinitate dic̄
oīa exēpla eſſe defectiua vel deficiētia. ¶ Et qđ dicit de
Thoma qui libro p^o ꝯtra Gētiles fecit rōnes contra ipſos
pro fide. c. ix. eiuſdē libri ſoluit̄. vbi dicit circa duplicē ve
ritatem diuinorum eſſe intētionē ſapientis. Et circa errores
ꝯtrarios deſtruēdos. ad quarū vnā inueſtigatio rōnis p-
tingere pōt: alia vo oēm rōnis excedit induſtriā. Dico au
tē duplicē veritatē diuinorum nō ex pte dei qui eſt vna ſim
plex veritas: ſed ex pte nře cognitionis que ad diuina co-
gnoſcēda diuerſimode ſe habet. Ad prime ergo veritatis
manifeſtationē per rōnes demōſtratiuas qbus aduerſa-
rius cōuinci poſſit eſt pcedēdū. Sed qꝛ tales rōnes ad ſe
cundā veritatē haberi nō poſſunt: non debet eſſe ad hoc
intētio vt aduerſarius rōnibus ꝯuincat̄: ſed vt rōnes q̄s
ꝯtra veritatē habet ſoluant̄. Hec erat ēt intētio oīuꝫ ſan-
ctorum qui de ptinētibus ad fidē tractauerūt. Et cū ſubdūt
ꝙ ſm rōnē melius eſt rōnes demonſtratiuas q̄ꝫ topicas
vel ſophiſticas adducere. verū dicūt in his in quibus poſ
ſunt haberi: qđ nō eſt in propoſito. ¶ Cōtra rñſionē eorum
ad rōnes Thome. Euacuatis igit̄ hoc modo iſtorum cauil-
lationibus: reſtat videre qualr rōnib^9 Thome nō reſpō-
deāt. qñ dicūt ad pmā. Fides eſt de nō apparētib^9 que nō
habēt cām euidēteꝫ pter qđ. hñt tñ ſigna ⁊ effectus qb^9
demōſtrātur. manifeſtū eſt ꝙ nō dicūt verum. nullū enī eſt
ſignū vel effectus creat^9: mediāte quo aliq̄s articulus fi-
dei poſſit demōſtrari. qꝛ ſemp articuli fidei ſunt de nō ap
parētibus: donec fidei in via ſuccedat viſio in patria. Et
ſic manifeſtū eſt ꝙ illud qđ dicūt eſſe falſuꝫ. ſ. ꝙ nō ītelli
gitur ꝙ fides eſt de nō apparētib^9 omni tpe. hoc enī falſū
eſt. ſi loquunt̄ de oī tpe pro ſtatu vie in quo ambulamus
per fidē. Dicere enī ꝙ homo in ſtatu vie nō hēt fideꝫ de
articulis fidei niſi īterpretatiue vt ipſi dicūt: ſed ſciētiā: eſt
ponere hoieꝫ in ſtatu vie exñtē in q̄ per fidē ambulamus
ſꝫ Apoſtolū. eē extra ſtatū vie. ⁊ ſic ꝯdictoria eſſe ſimul
vera. ¶ Silr quo ad ſcđꝫ dicūt. ꝙ deus aliq̄s veritates
demōſtrabiles per rōnē pōt reuelare ⁊ reuelauit vt dictū
eſt: debet ꝯcedi. Sed iſte vitates ſi articuli fidei ſunt: ſunt
ſupra rōnē oīno. ⁊ nō ſunt demōſtrabiles: ſed ſola reuela-
tione īnotuerūt. ⁊ īnoteſcūt in fidelib^9. vñ illa rñſio innitit̄
falſo. ¶ Qđ autē dicūt ad tertiū. ꝙ nō oīs demōſtratio
eſt pter qđ: ſed alique ſunt per effectus ⁊ ducētes ad ī-
poſſibile. verum dicūt: ſed nihil ad ppoſitū. qꝛ articuli fidei
neutro modo poſſunt demōſtrari vt dictū eſt aliter q̄ꝫ ſu
ſupra dictū eſt. ſ. aliquo vel aliq̄bus ſuppoſitis. ¶ Simi-
liter hoc qđ dicunt. ꝙ lꝫ vnicus ſit ſol ⁊ vnica luna: nihil
obſtat quin poſſit eclipſis demōſtrari de vtroqꝫ demon-
ſtratione vniuerſali. ⁊ ꝯueniret multis ſi eſſent illa in iſto
mūdo. Manifeſtū eſt ꝙ mirabiliter male aptat̄ ad pro-
poſituꝫ. Demōſtrationes eniꝫ ille īnitūtur cauſe qua vni-
uerſaliter ⁊ ſemp poſita de neceſſitate ponitur effect^9. Ad
ducere autē cauſam cui cōſimili modo poſſit īniti demō-
ſtratio de nouitate mūdi nullo penit^9 ſuppoſito eſt omni-
no impoſſibile. ⁊ ſic patet ꝙ exēpla illa nihil faciūt ad p-
poſitum. ¶ Quod tādē dicunt ad quartā rationē. ꝙ poſt
mundi creationē ex ipſo mundo creato ipſa dei volūtas

ſciri potuit: verū dicūt quo ad aliq̃: nō tñ q̃ ad hoc ꝙ mū-
dū de nouo ineſſe produxit. q2 non eſt per demōſtrationē
ſcibile: ſed ſola ratione credibile: cum ſit articulus fidei.

Articulus ſeptim⁹ de hoc

quod dicit Thomas. ꝙ nō ſeqtur: ſi deus eſt
cauſa actiua ꝙ ſit prior duratione ſ3 eos qui
ponunt mundū eternū. Unde eadē queſtio-
ne ⁊ eodē articulo in reſpōſione primi argumēti ita dicit.
Cōſiderandū eſt ꝙ cauſa efficiēs que agit per motū de
neceſſitate precedit tēpore ſuū effectum. q2 effectus non
eſt niſi in termino actionis. agens autē oportet eſſe princi-
pium actionis. Sed ſi actio ſit inſtātanea. nō ſucceſſiua.
non neceſſariū eſt faciens eſſe prius facto duratione: ſicut
patet in illuminatione. Unde nō ſeqtur de neceſſitate: ſi
deus eſt cauſa actiua mūdi. ꝙ ſit prior mūdo duratione
quia creatio qua produxit deus mundum: non eſt muta-
tio ſucceſſiua: vt ſupra dictum eſt.

Corruptorium.

Hic videtur nimis expſ-
ſe dicere aliqua. ex qbus ſeq-
tur ꝙ creatio mundi potuit eſſe eterna. Ex hoc eniȝ ꝙ di-
cit ſi actio ſit ſubitanea ⁊ non ſucceſſiua. nō eſt neceſſariū
faciens eſſe prius facto duratione. Et poſt ſubdit: ꝙ crea-
tio qua deus mūdū produxit: non eſt mutatio ſucceſſiua.
ſequitur ꝙ deus nō eſt neceſſario prior creatione mundi
ſm durationē. ⁊ hoc eſt dicere mundi creationeȝ deo eſſe
coeternā eſſe poſſe. qd eſt ſimplr falſuȝ. ⁊ valde ꝓpinquū
errori ponētiuȝ mūdū eſſe eternū. Qr aūt hoc nō ſit poſſi-
1 bile videt̃ ſic. Cōſtat eniȝ ꝙ inter oēs ptes mundi maxie
poteſt dici de angelo ⁊ celo. ꝙ ſunt facta ab eterno. ſed ꝓ-
bat̃ ꝙ nec de illis: arguo ſic: factuȝ eſſe in nulla re: eſt abſ-
ꝗ̃ fieri vel precedēte ſm durationē vel ſaltē cōcomitan-
te. q2 oē qd factū eſt vel eſt factū ſucceſſiue ⁊ per motū. ⁊
tunc fieri ꝓcedit factū eſſe duratione. vel ſubito eſt factū
ſine ſucceſſione. ⁊ tūc ſimul ſūt fieri ⁊ factū eſſe. Sic igit̃
patet dicta ꝓpoſitio. ſ. ꝙ de oī re facta verū fuit dicere ꝙ
ipſa ſit hoc vel anteꝗ̃ facta eſſet. vel ſil' cū fcā eſt. ergo de
celo facto verū fuit dicere ꝙ celū ſit. Unde ſi prius ꝗ̃ fa-
ctum eſſet verū fuit ipſum fieri: ergo celū nō fuit ab eter-
no. In illis enim in qbus fieri ꝓcedit factū eſſe qd fit nō
eſt dum fit. ſed tunc primo quādo factū eſt. Si autē in ce-
lo ſunt hec ſimul vera: celuȝ fit ⁊ factum eſt. aut ergo hec
duo fuerūt ſemper ⁊ ſunt ſimul vera: aut pro aliquo inſtā-
ti determinato. Si fuerunt ⁊ ſunt ſemꝑ vera: de celo fit ⁊
factū eſt. ergo ēt vt videt̃ verū eſſet dicere. nunc celū fit:
qd nullus diceret. cū celū inter entia ſit ꝑmanētiſſimuȝ.
Si autē pro aliquo vno inſtāti ſignato fuerūt ſimul vera
celū fit ⁊ factū eſt. ergo ante illud inſtās non fuit celuȝ. q2
nihil eſt anteꝗ̃ fit vel factuȝ eſt. ergo nō potuit ab eterno
verū eſſe celū eſſe factum. ⁊ pari rōne nec mūduȝ. ¶ Th.
2 ipſe ponit mundū factū de nihilo. quo poſito videt̃ ꝙ ne-
ceſſe ſit mūdū īcepiſſe ⁊ habere eſſe poſt nō eſſe. qñ eniȝ
mūdus factus eſt ex nihilo: aut hoc dicit̃ materialr: aut
ſolū negatiue. i. nō ex aliquo: aut origialr: nō mālr aut
originalr. q2 nihil nullius eſt mā vel origo. nō negatiue
ſolū. q2 ſi ſolū diceret̃ mūdus factus ex nihilo. q2 non eſt
factus ex aliquo: pari ratione ꝓpter eandē ſenſum debe-
ret cōcedi ꝙ deus pater eſt ex nihilo. q2 eſt nō ex aliquo.
hoc autem nullus cōcedit. ergo nec illud cōceditur ſoluȝ
ꝓpter predictū ſenſum. Reſtat ergo vt hoc dicat̃ ordina-
biliter. aut ergo ordine nature tm̄: qd ſi ſic: nulleitas ſiue
non eſſe mūdi precedit ſuū eſſe ſolū ordine nature ⁊ non
duratione. ergo duratione ſimul fuerūt eſſe mundi ⁊ ſuū
non eſſe. ſed qua rōne ante fuerūt ſimul eadē rōne modo
⁊ ſemper. Nō enim magis ſunt cōpoſſibilia vno tempo-
re ꝗ̃ alio. ergo modo ſimul ſunt. imo ſemper nō eſſe mū-
di ⁊ eius eſſe. ergo ſicut modo verū eſt dicere mundū eſ-
ſe: ita verū eſt dicere mundū nō eſſe. quod cōſtat eſſe fal-
ſum. Si autē ordine actualis durationis non eſſe mundi
precedit ſuū eſſe. ergo mundū eſſe non eſt eternū. eternū
enim a nullo precedit̃. ¶ Itē ſi aliquid redigeretur in ni- 3
hilū deſineret eſſe. nec poſſet habere infinitā durationeȝ
a parte poſt. ergo a ſimili ſi aliquid producit̃ ex nihilo: in-
cepit eſſe. nec poteſt habere infinitā durationeȝ a pte an.
¶ Ulterius ſciēduȝ ꝙ hoc qd dicit ad diſſoluendum ar-
gumentū. ſ. ꝙ ſi actio ſit inſtātanea ⁊ nō ſucceſſiua. ꝙ nō
ſit neceſſariū faciens eſſe prius facto duratione. Sciēduȝ
eſt ꝙ in aliquibus habet veritatē: ⁊ in aliqbus fallit: vbi
enim faciēs eternum producit effectū ſuuȝ ex nihilo: ne-
ceſſe eſt faciēs eſſe prius facto duratione. faciēs eniȝ nun-
ꝗ̃ non fuit. factū autē aliquādo non fuit. q2. ſ. fuit nihil.
Quod autē nunꝗ̃ non fuit neceſſario precedit duratione
illud quod aliquādo nō fuit. ⁊ ideo exemplū de pedis ve-
ſtigio eternaliter exiſtēte in puluere ſophiſticū eſt quan-
tum ad productionē creature ex nihilo. q2 veſtigiuȝ pro-
ductum in puluere ⁊ de puluere nō producitur ex nihilo.
⁊ eadē ratione exemplū de igne ⁊ ſplendore ſophiſticum
eſt quantū ad creationē. q2 ſplendor ex igne generat̃ non
producitur ex nihilo īmediate: ſed quātū ad generationē
filij ex pr̄e qui nō eſt ex nihilo eſt exēplū conueniens.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

¶ Ut iſtud quod iſti per predicta nitūtur īprobare: me-
lius intelligamus illā reſponſionē ad primū argumētuȝ
ꝑmi arti. q. xlvi. ex integro videam⁹. vbi dicit Thomas.
Aug⁹ de ciui. dei dicit. ꝙ philoſophorū ponentiū eternita-
tem mundi duplex fuit opinio. Quidā enim poſuerūt ꝙ
ſubſtātia mūdi non fuerit a deo. quorū intolerabilis er-
ror refellitur ex neceſſitate. Quidā autē ſic poſuerūt mū-
dum: ꝙ tamē a deo factū dixerunt. non tamē initiū tem-
poris mūdū habere poſuerunt: ſed ſue creationis initiuȝ.
⁊ ita voluerunt vt quodā modo vix intelligibili: mūdus
ſemper factus ſit. Id autē quomodo itelligāt inuenerūt:
vt idē dicit in. x. de ciui. dei. Sicut eniȝ inquiūt ſi pes ab
eterno fuiſſet in puluere ſemꝑ veſtigiū a calcante factuȝ
nemo dubitaret. Sic ⁊ mūdus ſemper fuit ſemꝑ exiſten-
te illo qui fecit. Et ad hoc intelligēduȝ conſiderandū eſt
ꝙ cauſa efficiens que agit per motū de neceſſitate prece-
dit tēpore ſuū effectum. q2 effectus non eſt niſi in termi-
no actionis ſiue motus. Agēs autē oportet eſſe principi-
um actiōis. Sed ſi actio eſſet inſtātanea ⁊ nō ſucceſſiua:
non eſt neceſſariū faciens eſſe prius facto duratione. ſicut
patet in illuminatione. Unde dicūt ꝙ nō ſequit̃ ex neceſ-
ſitate. ſi deus eſt cauſa mūdi actiua: ꝙ deus eſt prior mū-
do duratione. q2 creatio qua mūduȝ produxit nō eſt mu-
tatio ſucceſſiua ſed inſtātanea vt dictū eſt ſupra. Hec er-
go ſunt verba Thome ex integro. Ex qbus patet ꝙ nihil
addit ſentētie Augꝰ. x. de ciui. dei. niſi ꝙ explanat in fine
modū illum vix intelligibilē. per queȝ illi philoſophi po-
nebant mūdi eternitatē. Pro quo nec Aug⁹ nec etiā ipſe
qui dictum eius explanat eſt arguendus. Hoc tamē ſciē-
dum. ꝙ ſicut nō poteſt demonſtratiue probari munduȝ
incepiſſe. Ita nec demonſtratiue probari poteſt munduȝ
ab eterno eſſe. Et ideo ad rationes iſtas quas putant de-
mōſtratiuas: cū tamen vix ſint probabiles reſpōdenduȝ
eſt. ¶ Ad primū cū dicunt. omne qd factū eſt fit aliquā- Ad pm
do: falſum eſt: ſi ſumat̃ fieri pro mutari ꝓprie. Manife-
ſtum eſt eniȝ ꝙ mūdus factus eſt ⁊ creatus: ſm ꝙ fides
ponit: ⁊ tñ nō dicit̃ in ſui creatione fieri: ſumpto fieri pro
mutari proprie. Creatio eniȝ nō eſt mutatio. iȝ per modū

cuiuſdã mutationis intelligatur. ſicut docet Thomas ſu
pra .q. xlv. ar. 3° in reſpõſione primi argumẽti: ⁊ alibi mul
totiẽs. Si autẽ accipiatur fieri pro eo qđ eſt accipere eſſe
a faciẽte: ſic verũ eſt ꝙ omne qđ factum eſt fit. Sed hoc
põt ſignificari dupliciter. Uno modo ꝙ intelligatur iſta
acceptio eſſe cũ nouitate quadã ⁊ ſic dicit mundus crea
ri ſiue fieri ſꝫ fidẽ. Alio modo vt intelligat iſta acceptio
eſſe ſimplex ſine aliq̃ nouitate. ⁊ ſic poſuerũt pħi iſti mũ
dum a deo ab eterno fieri. Hoc eſt accipe eſſe ſine icho
tione ſeu nouitate aliqua. ⁊ ita voluerũt. ꝙ quodaꝫ modo
vix intelligibili mundus ſemꝑ ſit factus: vt dicit Aug°. vt
.ſ. intelligatur in eternitate ſiue tẽpore infinito accipe eſ
ſe a deo. ⁊ hoc nõ repugnat permanẽtie mũdi ſeu partiuꝫ
Ad 2m eius. ⁊ ſic patet ꝙ ratio iſta non procedit. ¶ Ad 2m dicen
dum. ꝙ pħi iſti non dicũt mũduꝫ ex nihilo ordinaliter .i.
poſt nihil. ſed ſolũ qꝛ deus ab eterno fecit mũdum: ita ꝙ
nõ ex aliquo. qꝛ ex nullo tanq̃ materia. Nec valet inſtan
tia de deo patre. qꝛ ſicut nõ eſt ex aliquo. ita nec eſt factus
Ad 3m vnde nullo modo poteſt dici factus ex nihilo. ¶ Ad 3m
dicerent iſti philoſophi. ꝙ ſi aliquod ens intelligatur redi
gi in nihilum: neceſſe eſt ꝙ ſua duratio terminetur cum
ſuo eſſe. Sed ſi aliquid intelligatur produci in eſſe ex ni
hilo .i. nõ ex aliquo ſm predictũ moduꝫ: nõ oportet ꝙ ei⁹
Ad 4m duratio a parte ante habeat initiũ cũ poſſit intelligi ꝙ il
lud eſſe accipiat a deo ab eterno. ¶ Ad 4m cũ dicunt ad
reſiſtẽduꝫ rõni iſtoꝝ qđ eſt factũ de nihilo aliquando nõ
fuit: ipſi ſm moduꝫ ſuuꝫ ponendi hoc negãt. vnde qđ ibi
dicitur: nihil valet ad propoſitũ. Ex his patet ꝙ ille ratio
nes qbus illi innituntur: nec probabiliter quidẽ ɔcludunt.

Articulus octauus eſt de

hoc ꝙ dicit: ꝙ in rebus icorruptibilibus nõ
eſt niſi vnũ indiuiduũ vnius ſpẽi. vñ .q. xlvij.
ar. 2° verſus finẽ ſolutionis dicit. ꝙ in corru
ptibilibus nõ eſt niſi vnum indiuiduum vnius ſpeciei. qꝛ
ſpecies ſufficienter cõſeruatur in vno. Et ſimile infra .q.
lvij. arti. vltimo in reſponſione principali.

1 Corruptorium.

¶ Hoc reputamus erroneũ. qꝛ cum aĩa intellectiua ſit in
cõ. 5. corruptibilis: tũc nõ eſſent plures anime intellectiue nu
T. ɔ. zi. mero differẽtes: ſed tñ vna: qui fuit error Auerrois 3° de
2 anima. qui error eſt multipliciter ɔtra fidẽ. ¶ Item hoc
Cõ. 47. eſt contra pħm 2° celi ⁊ mundi. qui dicit ꝙ corpora ro
2' libri. tunda ſunt multa ꝓpter generationẽ. ¶ Et eſt ɔtra Cõ
3 mẽtatorẽ ſuꝑ illud celi ⁊ mũdi. volumus dicere de figu
ris ſtellaꝝ ⁊c̃. Oĩa (inquit Com^tor) corpa celeſtia ſũt eiuſ
dem nature ſpẽ. ⁊ corpora celeſtia ſunt multa indiuidua
4 in ſpecie. ¶ Itẽ rõ ſua nõ valet. qꝛ in rebus corruptibili
bus in vna ⁊ eadẽ ſpẽ nõ deberẽt eſſe plura indiuidua q̃
duo: qꝛ in duobus ſufficiẽter ſpẽs ſaluat. ad ſenſuꝫ aũt vi
demus ɔtrariũ in innumerabilibus ſpẽbus aĩaliũ. Unde
dicimus ꝙ corruptibilitas indiuiduoꝝ nõ eſt ſola cauſa
te. cõ. zi. multiplicationis indiuiduoꝝ ſub vna ſpẽ. ſicut patet per
auctoritatẽ pħi preallegatã .ſ. ꝙ corpora celeſtia ſunt fa
cta propter generationẽ. Hec ſunt verba eorum.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

¶ Ad vidẽduꝫ qualr̃ in incorruptibilibus per naturã eſt
tñ vnũ indiuiduũ vnius ſpẽi: ſciẽdũ ꝙ huiuſmodi incor
ruptibilia aut ſunt forme ſimplices per ſe ſubſiſtẽtes: que
ſunt ſube ſepate. ⁊ ſic neceſſe eſt ꝙ differãt ſpẽ cũ ſola dif
ferẽtia formalis poſſit in talib⁹ inueniri que neceſſario va
riat ſpẽm. aut ſunt corpa cõpoſita ex mã ⁊ forma: tunc lꝫ
rõne quãtitatis dimẽſiue a qua ſumit ratio diſtinctionis
ſm numeꝝ poſſint itelligi plura huiuſmodi corpora ſolũ
numero differẽtia: vt plures ſoles. non tñ ſunt in plura ta
lia in natura ꝓducta. qꝛ facta ſunt in perfectione tãta ꝙ
materia eſt totaliter actuata a forma in vno indiuiduo.
qđ abſqꝫ huius forme multiplicatione ſufficit ad ꝑfectio
nem vniuerſi. qꝛ vnũ numero indiuiduũ in ipſis ſufficit
vniuerſo: ſicut vnus ſol. vna luna. ⁊ ita de alijs. ¶ Ad rõ Ad pm
nes eoꝝ ſic dicẽdũ. ¶ Ad pm ꝙ aĩa intellectiua eſt princi
pium formale ſpẽi .ſ. hoĩs. ⁊ ideo cũ forme habeat nume
rari per materiã: hinc eſt ꝙ ad differẽtiã materialẽ hoiuꝫ
ſeqtur neceſſario numeratio forme ſpecifice ipſi⁹ hoĩs ſi
ue ipſius aĩe intellectiue. Illũ aũt errorẽ Auerrois de vni
tate intellectus poſſibilis: deſtruit Thomas efficaciter in
tractatu de itellectus vnitate ɔtra eũdẽ. vñ nõ fuit caria Ad 2m
le errorẽ ſibi imponere in hac parte. ¶ Ad 2m dicẽdum. t. ⁊ ɔ. zi°
ꝙ corpora celeſtia ſunt plura ſm pħm ꝓpter generatio
nem intẽtione ſcđa. qꝛ ſunt rebus generabilibus nobilio
ra ſm Cõmẽtatorẽ ibidẽ. Et ideo eoꝝ differentia nõ tñ
attendẽda eſt penes hoc: ſed potius penes eorũ principia
eſſentialia. eo ꝙ forma in talibus totaliter occupat mate
riaꝫ. ita ꝙ nõ eſt ibi potẽtia ad aliã formã. lꝫ rõne quanti Ad 3m
tatis dimẽſiue hoc poſſet intelligi vt dictuꝫ eſt. ¶ Ad 3m
dicẽduꝫ. ꝙ Com^tor ſuper 2m de celo ⁊ mundo intendit. ꝙ
oẽs ſtelle ſunt eiuſdẽ nature cuius eſt celũ. ſuꝑ illud eniꝫ
volumus ꝑſcrutari poſtq̃ cõpleuimus ſermoneꝫ de cor
pore primo. de ſtellis ⁊c̃. dicit ſic. Iſte ſermo cõtinet in ſe Ubi .õ.
duas propoſitiones: quarũ vna eſt. ꝙ omne qđ eſt ꝑs cor
poris nãliter eſt ex natura illius corpis. Scđa eſt. ꝙ ſtel
le ſunt ptes celi nãliter. Et ɔcluditur ꝙ ſtelle ſunt nature
celi. Hec Com^tor. Stelle igitur vt videt manifeſte ſꝫ ipſꝫ
in vna natura celi ɔueniunt: ita ꝙ ſtelle ptinẽt ad natu
ram illoꝝ orbiũ quoꝝ ſunt partes. ⁊ ſtelle diuerſoꝝ orbiũ
ſicut ⁊ orbes neceſſario erũt ſpecie differẽtes: ſicut mani
feſte patet de ſole ⁊ luna. Qđ vo dicit infra ſicut iſti obij
ciunt. ꝙ ſunt eiuſdẽ nature ſpecie. ⁊ ꝙ ſunt plura indiui
dua in ſpecie: ſic habet intelligi nõ ꝙ ɔueniãt in vna ſpe
cie ſpecialiſſima: ⁊ differãt ſolũ nãliter: hoc enim eſt fal
ſum. ⁊ patet quodãmodo ad ſenſum in ſole ⁊ luna. ſm ꝙ
ɔueniãt in natura quinte eſſentie: que neqꝫ eſt grauis ne
qꝫ leuis rõne cuius ɔcluditur ꝙ ſunt figure cõſimilis: vt Ad 4m
patet per Cõmẽtatorẽ ibidẽ. ¶ Ad 4m dõꝫ. ꝙ in incorru
ptibilibus per nãm tota natura ſpeciei ſic ſaluat in vno
indiuiduo. ꝙ tota potentia materie: ſiue capacitas reſpe
ctu talis forme cõplet in illo. ⁊ non patet via multiplica
tioni materiali in talibus: ſed ſolum formali vt dictũ eſt.
Nõ ſic aũt poteſt ſaluari nã generabiliũ ⁊ corruptibiliũ i
duob⁹. nec in quãtiſcũqꝫ idiuiduis in qb⁹ mã eſt ſemꝑ in
potẽtia ad formã. ⁊ per ɔſequẽs nõ totaliter occupata.

Articulus nonus.

De hoc qđ di
cit Thomas
ꝙ nõ eſt poſſibile eſſe aliã terrã q̃ iſtã. In .q.
xlvij. ac vltima. in rñſione vltimi argumenti
dicit. ꝙ nõ eſt poſſibile eſſe aliã terrã q̃ iſtaꝫ.
qꝛ oĩs terra ferret nãliter ad hoc mediũ vbicũqꝫ eſſet. ⁊ ea
dem ratio eſt de alijs corporibus: que ſunt partes mũdi.

Corruptorium.

¶ Credemus cuꝫ iſta terra 1
eſſe vel poſſe formari aliaꝫ.
Cũ eniꝫ hoc nõ ſit de opibus nature ſed potẽtie diuine di
cere nõ poſſe eſſe aliã terrã. eſt deuꝫ dicere nõ poſſe face
re aliã terrã. qđ derogat fidei dicenti deuꝫ oĩpotentẽ. Qđ
aũt pro rõne addit falſuꝫ eſt. qꝛ motus alteri⁹ terre ſi de⁹ 2
faceret eã: nõ eẽt ad cẽtrũ hui⁹ terre vel hui⁹ mũdi: ſed tẽ
deret ad cẽtrũ ꝓpriũ mũdi. qꝛ illud mediũ eẽt illi ꝓpin
quius. vñ illa rõ pħi ſupra adducta nõ valet ſine dubio.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

ad vnū numero.ſic nec accidētia alia circūſcripta quanti-
tate dimēſiua:infra cuius quidditatē cadit ſitus determi-
natus ad quē alie conditiones indiuiduātes cōſequūtur
vt predictum eſt.Si ergo qdditas angeli eſt cōpoſita ex
materia ꝛ forma.ꝛ tñ caret quātitate dimenſiua:manife-
ſtum eſt ꝙ nō habet aliqd per qḋ ſit hoc aliqd:ꝛ ſuppoſi-
p̊ meta. t.cō.18. tum vnū numero.Cū aūt act⁹ ſint ſuppoſitoꝝ:ſi in ange-
lis nullū ꝯcedaꝰ eſſe ſuppoſitū nullū poterūt hēre actuȝ.
ꝛ per ꝯñs nec videre deū qḋ eſt ꝯ fidē ꝛ euāgeliū Mat.
19°.angeli eoꝝ ſemꝑ vidēt faciē ⁊c.Sȝ iſto qd abſurdi⁹.
ergo abſorbeaꝰ mīa quā ponūt in angelis ita ꝙ nulla po-
naꝰ in eis:ne nō ſolū cōtra philoſophiā:ſed ēt ꝯtra fidem
huiuſmodi poſitio ſiue fictio defendatur.Qḋ tñ dictum
eſt.ꝙ forma recepta in materia nō indiuiduaꝰ ſine quan-
titate dimēſiua:ſatis ꝯſonat vbis phi.Uerūtamē vtruȝ
poſſit aliūde deo opante indiuiduari:vel nō dubiū vide-
tur.ſed tñ hoc videmus ꝙ aliā cām pciſaȝ indiuiduatio-
De multi plicatio- ne pūcti nis in huiuſmodi reb⁹ iā creatis nō inuenim⁹. ¶ Qḋ aūt
dicūt de pūcto ꝙ cedit in duo pūcta:ſi itelligāt hoc fieri
ſm rem:nihil eſt qḋ dicūt:qm̄ nō eſt itelligibile fieri hoc
poſſe:nec per diuiſionē cū ſit indiuiſibile.nec per migra-
tionē:cū accñtia nō migrēt.nec per aliā mutationē.qꝛ ſȝ
Boetiū:accidētia ſunt indignātis nature.ꝛ corrūpunꝰ ci-
tius ꝙ̄ trāſmutentur.Pōt tñ idē pūctus ſm rē cedere in
multa ſm rōnē.ſicut patet de pūcto cētrali qui eſt vnus
re:ſed differt ratione ſm differentiam linearuȝ in ipſo cō
currentium.ꝛ quideȝ inter duo puncta contingit inuenire
diuerſitateȝ.ſed hoc non eſt niſi propter diuerſitatē quā-
titatis dimēſiue.Si enim quantitatem circūſcribamus
non eſt quo pūctum a puncto diſtinguamus:quoniam ſi
ponamus ea ſimul in eodem ſitu:manifeſtum eſt ꝙ non
eſt quo diſtinguantur ipſis lineis quaruȝ ſunt termini cir
cumſcriptis.Situs enim diuerſi in quibus ponantur non
poſſunt fingi quantitate dimenſiua circūſcripta.ꝛ ſic li-
quet ꝙ impoſſibile eſt pūcta abinuicem diſtingui:vel ali-
quam formam ſpecificam ſm numerum ſine quantitate
dimenſiua.¶ Qḋ autem dicunt ad 2ᵐ argumentuȝ.ꝙ lȝ
ſenſus ꝛ imaginatio ſint virtutes alligate materie:tamen
recipiūt ſpecies ſine materia.ꝛ eodem modo angelus ha-
bet operationem immaterialeȝ.lȝ ipſe ſit materialis.nul-
lo modo poteſt ſtare.nec habet aliquam probabilitateȝ.
manifeſtū eſt eniȝ ꝙ operatio ſenſus vel imaginationis
non ſe extendit ad aliquod obiectum immateriale.eo ꝙ
ſunt virtutes alligate materie.ergo ſi angelus eſt mate-
rialis.ꝛ per conſequens habet virtutem alligatam mate-
rie.cum virtus ꝛ operatio ſubſtantiam non excedant:im-
poſſibile eſſet virtutem angelicam ſuam operationeȝ ad
aliquod immateriale extendere.ꝛ per cōſequens nec deū
videre.quod eſt contra fidem manifeſte.Alia etiam tan-
gunt in illa reſpōſione que friuola ſunt:nec faciunt ad ꝓ-
poſitum.Illa enim ſpiritualis materia de qua loquuntur
fictio ſola eſt.ex qua multa fidei contraria concludi poſ-
ſunt.ꝛ ideo ponere alium moduȝ receptiōis ratione eius
innititur nihilo.qꝛ vͦo qdditas angeli eſt forma ſimplex.
hic eſt ꝙ forme recepte in itellectu ipſius ſunt repreſenta-
tiue formaꝝ immaterialiū.ꝛ per habitū glorie aptus eſt
eleuari ad viſionē forme p̊me que deus eſt:quod non eſ-
ſet poſſibile ſi haberet mām ꝛ virtuteȝ alligataȝ materie:
ſicut ſenſum ꝛ imaginationē que ſunt virtutes huiuſmo-
di.¶ Qḋ tādem dicunt ad tertiū.ꝙ dictuȝ Dionyſij ha-
bet intelligi ꝙ angeli ſunt imateriales quo ad nos ꝛ non
ſimplr in ſua nā:eo mō ꝯſit dicere de hoc qḋ dicit ꝙ ſunt
incorporei:qḋ.ſ.nō vult dicere ꝙ ſunt ſimplr incorporei
in ſua natura:ſed ſolū in cōparatione ad nos.qḋ eſt ma-
nifeſte falſuȝ.Dictū vͦo Dama.ſupra expoſitū eſt.

Articulus vndecimus

de B quod dicit Tho.ꝙ īpoſſibile eſt duos angelos eſſe
eiuſdē ſpēi.Itē eodē.q.ar.iiij.in riſione p̄nci
pali.ꝛ q.lxxv.arti.vltimo in riſione p̄ncipa-
li dicit.ꝙ impoſſe eſt duos angelos eſſe eiuſdē ſpeciei:ſi-
cut īpoſſibile eſt dicere.ꝙ eſſent due albedines ſeparate:
cum non ſint plures albedines:niſi quia ſunt in pluribus
ſubiectis.Et etiam ſi angeli haberent materiam:neq3 ſic
poſſent eſſe plures eiuſdē ſpēi.Sic eniȝ oporteret ꝙ p̄nci-
piū diſtinctiōis vnius ab alio nō qdē eēt ſm diſtinctionē
quantitatis cum ſint incorporei.ſed ſm diuerſitatem po-
tentiarum que facit diuerſitatem non ſolum ſpeciei:ſed
etiā generis.Item in his que ſunt eiuſdem ſpeciei:nō eſt
inuenire prius ꝛ poſterius:vt dicit 3° meta.Sed in ange- T.cō.11.
lis vnius ordinis ſunt p̊mi medij ꝛ vltimi:vt dicit Diony
ſius.x.c.angelice hierar.ergo angeli non ſunt vnius ſpe-
ciei.Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Hec poſitio videꝰ ꝯria fi-
dei catholice.qꝛ derogat oī- 1
potentie diuine.Cū enim multiplicatio angeloꝝ vel vni-
tas queclīq3 nō ſit ab opere nature ſed potētie diuine.di-
cere ꝙ īpoſſibile eſt duos angelos eſſe eiuſdē ſpeciei:ideȝ
eſt dicere.ꝙ deū nō poſſe hoc facere vel feciſſe:quod eſt
damnatū per epiſcopū ꝛ magiſtros Pariſieñs.¶ Itē il- 2
lud qḋ adducit de duab⁹ albedinibus ſeparatis eſt falſuȝ
ꝛ cōtra altaris ſacramētuȝ.vbi fide tenemus plures albe-
dines ab omni materia ſeparatas eſſe eiuſdeȝ ſpeciei ope
vel actiōe diuine potētie.¶ Ulterius dicimus ꝙ habēt 3
materiā ſpūalē.ꝛ tūc materie eoꝝ diſtinguūtur non per
diuiſionē quātitatis nec per diuerſitatē potētiarū ſicut di-
cit.ſȝ per mltiplicationē numerabilitatis:ſic cū vn⁹ pūct⁹
fit duo pūcta.De hoc riſio meli⁹ in articulis.q.determi-
natū.q.cclij.¶ P.Dama.in ſua logica.c.xxvi.de pſona 4
ita dicit.Perſona eſt que ꝓprias opationes ꝛ ꝓprietates
manifeſtatiua ꝛ circūterminatiua ab his que ſūt vni⁹ na-
ture:cū ipſa nobis tribuit expſſionē.vbi grā.Gabriel cum
ſancta dei genitrice diſputās vnus angeloꝝ exīs illic pre-
ſens diſputauit:ſepatus ab angelis ꝯſimilibus per eā que
in loco eſt p̄ſentiā ꝛ diſputationē.¶ Idē in eodē libro ſu- 5
perius.c.xi.de ſuba.natura ac forma iduiduū dei.ꝛ perſo-
na ac hypoſtaſi ita dicit.Extimātes phi mām vocāt ſpe-
ciē ſpecialiſſimā:vt angelū.hominē.equū.Et eodē.c.īfra.
Sācti patres dimittētes cōtentioſas garrulationes cōe ꝛ
de multis dictū.i.ſpēm ſpālīſſimā ꝛ materiā ꝛ formā vo-
cauerūt:vt angelū.hoīem ꝛ talia:ecce ꝙ angelus eſt ſpēs t.cō.11.
ſpālīſſima taȝ ſm phos ꝙ̄ ſȝ ſanctos patres.¶ Ad illud 6
qḋ dicit de pho in 3° meta.ꝙ īter īdiuidua vni⁹ ſpēi nō eſt
prius ꝛ poſterius.Dicēdū ſicut exponit Cōmē.verbū Ari-
ſto.ꝙ inter indiuidua eiuſdē nature non eſt poſterius qḋ
cōſtituatur per p̄us:ſicut videmus in linea predicamēta-
li ꝙ prius eſt de eſſentia poſterioris.nō eſt autem talis or-
do in angelis.Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

¶ Ex ſimplicitate angeli ar.proximo declarato.manife-
ſtuȝ eſt ꝙ īpoſſibile eſt duos angelos eſſe eiuſdē ſpeciei.
Nec eſt hoc ꝯtra fidē nec derogat potētie diuine.Cū eniȝ Ad p̊ᵐ
eo ipſo ꝙ ſunt forme ſimplices ſine materia ſubſiſtentes:
manifeſtū ſit eos differre ſola differētia formali que fa-
cit diuerſitatē in ſpecie:dicere eos non eſſe poſſe eiuſdem
ſpeciei:nō plus derogat diuine potentie ꝙ̄ dicere quecun-
q3 differunt ſpecie non poſſe eſſe eiuſdem ſpeciei.Dicere
vͦo ꝙ canis ꝛ lupus:vel ꝙ accipiter ꝛ aquilaiȝ in actu ſē-
tiendi ac multis conueniunt actionibus animalis nullo
modo

modo poſſe in vna ſpecie poni ſtāte eoꝝ natura. non eſt
dicere cōtra fidem: nec derogat diuine potentie: cum in-
cludat cōtradictionem. Similiter omnino in ꝓpoſito: l3
angeli in multis: vt in actu intelligendi ⁊ alijs ſint ſimi-
les. tamē differūt ſm nature gradu: vt patet ex dictis: di-
cere ꝙ poſſint eſſe eiuſdez ſpeciei. ⁊ per cōſequens ſic nō
differre includat cōtradictionē. ⁊ hoc poſſe fieri quod hu-
iuſmodi eſt repugnat omni intellectui. Quod vō dicunt
dānatū per epiſcopū ⁊ per magiſtros ſalua pace eoꝝ non
dicūt verū. Oēs enim doctores in hoc conueniunt. ꝙ que
ſunt diuerſarum ſpecierum non poſſunt poni in vna ſpe-
cie ſtante natura vtriuſq3. ſicut ꝙ homo ⁊ lapis ſint eiuſ-
dem ſpeciei amborum natura remanente. Et per hoc pa-
tet reſponſio ad primum. quia quod hic dicitur huic inni-
titur poſitioni. ꝙ angeli cum ſint forme ſimplices: vt vi-
detur ſm ſanctos ⁊ philoſophos: ſola differentia forma-
li. ⁊ per conſequens ſpecifica differre poſſunt. ⁊ hoc poſito
non poſſet deus facere duos in ſua natura. ⁊ tali perma-
nentes eiuſdem ſpeciei propter cōtradictionem incluſaſ.
Ad 2m ¶ Ad ſcōm cum dicunt ꝙ plures albedines ſine omni
materia ſunt in ſacramento altaris in diuerſis hoſtijs cō-
ſecratis. Dicendum ꝙ q̄uis in ſacramento illo benedi-
cto non remaneat materia que eſt ſubiecta forme ſubſtā-
tiali: manet tamen quantitas dimenſiua que eſt propriū
ſubiectum albedinis: per cuius diuiſionem numeratur
ibidē. Sed duas albedines ſeparatas a materia ⁊ a quā-
titate dimenſiua impoſſibile eſt intelligere: immo inclu-
dit contradictionem. ¶ Qd̄ tertio dicunt vlterius ꝙ in
Ad 3m angelis eſt materia ſpiritualis. ſupra articulo proximo eſt
Ad 4m improbatum. ⁊ ideo bene neceſſe eſt ꝙ dicant melius ⁊
verius. ¶ Quod vō adducunt quarto de Damaſceno nō
facit pro eis in aliquo. L3 enim preſentia Gabrielis in
loco: ⁊ eius cum beata virgine diſputatio notificent no-
bis aliqualiter eius diſtinctionem ab alijs: nullo tamen
modo natura incorporea per ſitum vel actionem reali-
ter numerari vel diſtingui poteſt nec vnq̄ hoc intellexit
Ad 5m Damaſcenus. ¶ Ex hoc vō ꝙ quinto adducunt de Da-
maſceno non plus habent niſi ꝙ angelum numeret inter
ſpecies ſpecialiſſimas. ⁊ hoc vtiq3 non ideo facit ꝙ ibi in-
telligi velit realem communicabilitatem vnius ſpeciei a
pluribus ſuppoſitis. ſed propter noſtrum modum intel-
ligendi: qui non concipimus formas immateriales niſi
per modum materialium formarum per quas in earum
cognitionem conſurgimus. Quia ergo in his materiali-
bus realem communicabilitatem videmus: formas im-
materiales cognitas per ipſas cum quadam communica-
bilitate concipimus cu3 ibi nulla ſit in eadem ſpecie ſm
rem. Ipſa enim natura angelica determinata ad gradu3
quemcunq3 in quo concipitur vt ſpecifica: ſeipſa realiter
eſt indiuidua. cum non ſit nata in aliquo eſſe. nec ſit ali-
Ad 6m quid dare per quod indiuiduatur. ¶ Qd̄ vō ſexto reſpon-
dēdo dicūt. ꝙ dictū phi ꝙ in ſuppoſitis eiuſdē ſpeciei nō
eſt prius ⁊ poſterius: ſic hēt intelligi. ꝙ poſterius nō conſti-
tuitur per prius in indiuiduis eiuſdem ſpeciei: manifeſte
eſt contra mentem philoſophi. ⁊ contra veritatem. Uide-
mus enim ꝙ ſuppoſita diuerſarum ſpecierum ſic ſe ha-
bent. ꝙ vnum non eſt de conſtitutione alterius. ſicut ſup-
poſitum lapidis non eſt de conſtitutione hominis. ⁊ ta-
men ſm philoſophum ⁊ ſm veritatem dicuntur differre
ſm gradus. ⁊ ſm prius ⁊ poſterius. quia natura generis. ſ.
corpus ſub alio gradu ⁊ alio inuenitur in homine ⁊ in la-
pide. propter qd̄ differunt ſpecie: ſicut patet manifeſte
omnibus. eodem modo ex quo ſm Dionyſiu3 in angelis
ſunt gradus nature. l3 vnus angelus non ſit de conſtitu-
tione alterius. neceſſario tamen ſpecie differunt. nihil er-
go dicunt iſti homines.

ARticulus duodecimus. De hoc ꝙ dicit
Thomas ꝙ genus ⁊ differē-
tia in immaterialibus accipiuntur ſm conſi-
derationem penes determinatum ⁊ indeter-
minatum. Item ea. q. ⁊ eo. arti. in reſponſione
primi argumenti dicit. ꝙ genus ⁊ differentia accipiuntur
ſm conſiderationem: in q̄tum enim res vna accipitur vt
aliquod indeterminatum eſt ibi natura generis: in q̄tum
vō vt determinatum accipitur eſt ibi natura differentie.
aliter oporteret ꝙ omnia animalia eſſent eiuſdem ſpe-
ciei. vel ꝙ in eis eſſet aliqua alia forma perfectior q̄ aīa
ſenſibilis. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Hic error oritur ex duo-
bus alijs erroribus. quorum
vnus eſt ꝙ res ſpirituales vt angelus ⁊ anima non ſunt
compoſite ex materia ⁊ forma. Secundus eſt. ꝙ in homi-
ne ſit tm̄ vna forma ſubſtantialis: ⁊ ſimiliter in quolibet
alio aīali: vt infra patebit. ¶ Quod autem hic dicit patet i
eſſe falſum. quia ſi ita eſſet: nunq̄ in rebus immateriali-
bus eſſent ſimul genus ⁊ differentia apud eundem intel-
ligentem. Quando enim quis intelligit rem illam vt inde-
terminatam: non intelligit eam vt determinatam: ⁊ ita
quando intelligit ſub ratione generis: tunc non poteſt ei
copulare rationem differentie: nec econuerſo. quod patet
eſſe falſum. ¶ Item propter conſiderationem noſtram z
non attribuuntur neq3 materialibus vel immateriali-
bus predicata accidentalia. nam ſi conſidero angelum vt
bonum: non propter hoc eſt bonus. aut vt malum nō pro-
pter hoc eſt malus. vel vt ſcientē futura ad mille annos
non propter hoc ipſe ſcit. Similiter de rebus materiali-
bus: ſi conſidero coruum vel ethiopem vt nitentem inten-
ſo colore albedinis: non propter hoc ſunt tales. Si ergo
conſideratio noſtra non poteſt attribuere predicata acci-
dentalia multo magis nec eſſentialia: talia autem ſunt ge-
nus ⁊ differentia. ¶ Ad argumentu3 dici poteſt. ꝙ illud
quod habet pro inconueniente. ſ. ꝙ in brutis ſit alia for-
ma nobilior q̄ ſenſitiua. non eſt inconueniens. immo hoc
ſolebat poni antiquitus communiter. Hec ſunt verba eo-
rum que paruam videntur habere notitiam eorum que
loquuntur.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ Qualiter genus ⁊ differentia ſint ſecunde intentiones
fundate ſuper diuerſos cōceptus mentis de vna ac eade3
re indeterminate vel determinate intellecta. patet per
Thomā de ente ⁊ eſſentia. Niſi enim natura generis ⁊ na-
tura differentie eſſet vna realiter diuerſimode vt dictu3
eſt concepta. nec de vna re eſſentialiter ꝑdicarent̄: nec res
nature ſed ſolius rōnis dicerent̄. nunc aūt de vna ⁊ eadē
re. i. ſpecie predicantur eſſentialiter: quia eandē importāt
eſſentiā. ⁊ rationis res nō nature dicuntur. q3 dicunt vna3
natura3 nō vno mō ſed diuerſimode a ratione ꝯſideratā.
Hec tenera eſt ſententia oīum phoꝝ de hac materia lo- i
quentiū. Unde patet ꝙ nō eſt erroneū: nec ex erroribus
habet ortū: cum falſitas erroris mater non veritatis eſſe
poteſt. ¶ Qd̄ enim dicunt errorē primū. ſ. angelū nō eſſe
compoſitū ex materia ⁊ forma in precedēti articulo oſtē-
ſum eſt eſſe veriſſimū. Quod vō aſſerunt errore3 eſſe 2m
in ſequentibus deo iuuante monſtrabitur ab omni errore
alienu3 infra articulo. xxxi. ¶ Ad obiectū igitur ꝑmum Ad pm
cū dicunt ꝙ intellectus q̄n intelligit rem indeterminate
nō intelligit eā determinate pōt concedi. verūtamen in-
tellectus ſic intelligens intentiones ſimplices generis ⁊
differentie intelligit ꝙ iſte due intentiones fundant̄ qui-

dem nō ſuper diuerſas naturas:ſed ſup diuerſos cōceptꝰ
de vna re ⁊ eadē aliter ⁊ aliter intellecta.⁊ inde eſt ꝙ in-
tellectus componens dicit iſta duo.ſ.genus ⁊ differentiā
de vna re.ſ.ſpē predicari eſſentialiter.qd enim verius di-
ci pōt ꝙ̄ qȯ de eodem predicet̄ natura aliqua eſſentialr̄
qñ intelligit̄ vno mō.ſ.indeterminate per genus.⁊ qñ in
telligit̄ determinate per differentiā.Si vō(vt iſti putāt)
genus ⁊ differentia dicerent duas diuerſas naturas reali-
ter ipoſſibile foret ꝙ de vna ⁊ eadē natura ſpecifica eſſen
tialiter dicerent̄.⁊ hoc forte inferius in tractatu de vnita-
te forme ſubſtātialis in eodē arti.xxxi.oſtendet̄.Et tamē
qui ponunt plures formas ſubſtantiales in eodē:ſi velint
ſaluare predicationē eſſentialē ʒ generis ⁊ differentie de
eadem ſpecie neceſſe habent dicere ꝙ nomen generis qȯ
imponitur a forma pꝛioꝛi ſignificat totā eſſentiā vel qddi
tatē rei indeterminate:⁊ nomen differentie ipoſitū a for-
ma poſterioꝛi ſignificat eādē qdditatē determinate.quo
modo enim aliter predicarent̄ de eodē niſi denominati-
Ad 2ᵐ ue:ſicut albū ⁊ muſicū.℄ Ad ſcđm qȯ eſt riſu dignū:dici
pōt ꝙ noſtra cōſideratio nō tribuit rebus intellectis for-
mas accidentales aliquas vel ſubſtātiales.noſter tñ intel
lectus pōt vario mō vnā formā vel aīām intelligere.⁊ va
rio mō cōceptā diuerſis nominibꝰ ipſos cōceptus notifi-
cantibꝰ ſignificare.⁊ ſic plura ꝑdicata eidē rei vno noīe.ſ.
ſpeciei ſignificate attribuere.⁊ hoc deberēt qui alios con-
temnūt ⁊ ipſi nihil intelligūt didiciſſe.℄ Qȯ vō dicūt ad
argumentū Thome oſtendēdo.ꝙ nō eſt incōueniēs aliā
formā nobilioꝛē ꝙ̄ aīam ſenſitiuā poni in aīali bruto:for-
mis eſt brutaliter dictū.Ex hoc eniʒ ſequeret̄ ꝙ haberēt
intellectū vel aīam itellectiuā:que ſm oēs phōs imedia-
te in oꝛdine formaꝝ ſubſtantialiū:ſequit̄ aīam ſenſitiuā.
⁊ reuera ſi bruta aīalia haberēt animā intellectiuā ſcien-
tie ſuſceptiuam poſſent tñ edoceri ꝙ iſtos brutaliter lo-
quentes in ſapientia excederent.

ARticulus decimuſtertius. De hoc ꝙ dic̄ Thoᵐᵃ ꝙ cū angelus ſit
forma ſubſiſtens:incoꝛruptibilis eſt neceſſa
rio.℄ Itē.q.xv.arti.v.in reſpōſione ꝑncipa-
li dicit.ꝙ cum angelus ſit forma ſubſiſtens
ipoſſibile eſt ꝙ eius ſubſtātia ſit coꝛruptibilis. Qȯ enim
alicui cōuenit ſm ſe:nunꝙ̄ ab eo ſepari pōt.ab eo tñ cui
cōuenit per accñs pōt ſepari.ſepato eo ſm ꝙ ei ꝯueniē-
bat. Rotundū eniʒ a circulo ſepari nō pōt. qꝛ cōuenit ei
ſm ſeipſuʒ:ſʒ eneus circulus pōt amittere rotūditatē:per
hoc ꝙ circularis figura ſepatur ab ere.eſſe aūt ſm ſe con
uenit forme.vnūqȯqʒ eniʒ eſt ens actu ſm ꝙ habet for-
mā.cōpoſitū igitur ex mā ⁊ forma deſtruit eſſe actu:per
hoc ꝙ forma ſeparat̄ a mā.Sʒ ſi forma ſubſiſtat in ſuo
eſſe ſicut in angelo eſt ſicut dictū eſt.nō pōt amittere eſſe.
Ipſa igitur īmaterialitas angeli eſt cauſa quare eſt incoꝛ-
ruptibilis ſm ſuam naturam. Hec dicit Thomas.

Coꝛruptoꝛium. ℄ Hic dicit aliqd veꝝ.ſ.ꝙ angelus eſt icoꝛruptibilis ſm
1 nāṁ ſuā. Itē:aliquid qȯ eſt erroꝛis figmētū.ſ.ꝙ angelus
eſt imālis.nā ſi eſſet angelus īmaterialis:non eſſet capax
alicuius accidentis.⁊ per conſequēs nec culpe nec gloꝛie:
vt alibi eſt oſtenſuʒ.⁊ iȯ cū angelus habeat māṁ.ſ. ſpiri
tualē:cui dat eſſe form aliter.ſicut pōt intelligi huiuſmodi
formā nō dare eſſe:ita ſm hoc pōt intelligi angelus non
eſſe vel coꝛrumpi.⁊ ideo nō dat verā cāṁ incoꝛruptibili-
2 tatis angelice.℄ Itē qȯ dicit ꝙ angelo ꝯuenit eſſe ſm ſe.
⁊ ideo nō pōt ſeparari ab eo:ſicut nec rotunditas a circu-
lo.aut iy ſm ſe dicit cōditionem cauſe aut ſubiecti.ſi cau
ſe:hoc eſt dicere ꝙ angelo cōuenit eſſe ſm ꝙ eſt non per
aliā cāṁ ꝙ̄ per formā ſuaʒ.qꝛ forma dat eſſe nō alia cā.

tunc verū dicit.ſed nihil ad ꝓpoſituʒ.Si aūt iy ſm ſe di-
cat cōditionem ſubiecti falſuʒ eſt.qꝛ forma ſm ꝙ forma
nō eſt ſubiectum.nec per ꝯſequens alicuiꝰ ſm ſe eſt ſubie
ctuʒ.vt dicit Boetius de trinita.cap̊.3°.Et ideo nec ſm ſe
habet eſſe ſubſiſtens in genere.℄ Ꝓ.nec re nec intellectu 3
rotunditas a circulo ſeparari poteſt.qꝛ conuenit ei ſm ſe:
ſed ab angelo ſm intellectū ſeparari poteſt eſſe. quia oīs
creatura poteſt intelligi nō eſſe.vt dicit Anſ.ꝓſolo.cap̊.3°
⁊ cap̊.xxiij.⁊ ideo angelo nō conuenit eſſe ſicut rotūditas
circulo. Hec ſunt verba eoꝛum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

Ad pᵐ ℄ Scđm vitatē hec nō ſunt niſi vba.Qȯ eniʒ dictuʒ eſt
erroꝛis figmentū.ſ.ꝙ angelus eſt immālis:manifeſtū eſt
ex dictis.ā.q.x.ꝙ dicunt falſuʒ.imo oppoſitū huius mul-
toꝝ erroꝝ foret inductiuū ſiue illatiuū. Si eniʒ angelus
eſſet compoſitus ex materia ⁊ forma:nō poſſet poni habe
re vtutē intellectualē:cuius eſt formā ſine omni materia
intueri.⁊ per conſequens non poſſet eleuari per aliquem
habitum ad videndum deum per eſſentiam qui forma
pura eſt.ſicut nec ſenſus:eo ꝙ eſt materialis.⁊ illud fidei
repugnat. Inconuenientia vō que dicunt ſequi ad ſimpli
citatem nature angelice:ꝓut patuit ex dictis in predi-
cta.q.x.non ſequūtur ex ipſa.⁊ ex his euacuatur obiectio
Ad 2ᵐ prima.℄ Ad 2ᵐ cum dicunt formā nō eſſe alicuius ſubie
ctum ſm Boetium.ꝓut in.x.q.declaratum eſt:palā eſt
Ad 3ᵐ ꝙ ipſi dicunt falſuʒ.℄ Qꝛ vō dicūt ꝙ circulus nō poteſt
intelligi ſine rotunditate.⁊ omnis creatura ſm Anſelmū
poteſt intelligi habere non eſſe quo ad illud quod ponūt
de ſuo.ſ.ꝙ circulus non poteſt intelligi ſine rotunditate:
falſum eſt.Cum enim rotunditas ſit ꝓpꝛia paſſio circu-
li.ſicut habere tres angulos trianguli.⁊ per conſequens
ſit extra eſſentiam ipſius.manifeſtum eſt ꝙ neceſſario in
cluditur infra intellectum ipſius.poteſt enim ſubiectum
intelligi ſine ſua paſſione.ꝙ̄uis non poſſit ſine ea ſubie-
ctum poni in eſſe.⁊ eodem modo poteſt quidditas cuiuſli
bet creature ſm Anſelmū ſine eſſe ſuo.qȯ non eſt ipſa ab
intellectu conſiderari.ꝙ̄uis ſine eſſe non poſſit intelligi
eſſe. Iſti autem diuerſi modi intelligendi vnum ſine alte
ro.ſ.ꝙ conſideretur ab intellectu ſine eo:vel ꝙ intelliga-
tur eſſe:fallit multos.⁊ ideo expedit iſtam diſtinctionem
notare.

ARticulus decimuſquartus.De hoc qȯ dicit Tho.ꝙ multitudo ſm
materiam cum in infinitū ꝓtendi poſſit:non
intenditur ab agente.Item ea.q.eo.arti. in re-
ſponſione vltimi argumenti dicit.ꝙ multitu-
do ſm materiam cum in infinitum protendi poſſit non
intenditur ab agente:ſed multitudo ſm ſpeciem. Hec di
cit Thomas.

Coꝛruptoꝛium. ℄ Hoc eſt erroneuʒ primo. 1
qꝛ cum multitudo hominuʒ
⁊ equoꝛum ⁊ alioꝛum animaliū nō poſſit eſſe ſm ſpecieʒ:
ſed ſm materiam vel numerum tñ.qꝛ per generationes
animaliuʒ nō multiplicatur ſpecies ſed indiuidua:ſeque-
retur ꝙ deꝰ per illud Gen.ꝑ.⁊.ix.cap̊.Creſcite ⁊ multipli-
camini ⁊ re.ter.ꝑcepiſſet implere qȯ nō intēdebat ipſe.⁊
ꝙ nec hō nec aliqua natura in animalibus aliqa deberet
intendere.℄ Ꝓ.primum agens creans homines multi- 2
plicationem electoꝝ ⁊ reparationē angeloꝛum intende-
bat.qȯ patet per effectū.⁊ idem debet intendere hō gene
rans. Hec autem multitudo electoꝝ:⁊ reparatio ruine an
geloꝝ nō fuit niſi ſm multiplicationem indiuiduoꝝ ſm
materiā.ergo hanc intendebat ꝑmū agens ⁊ ſcđm.℄ Ꝓ.
ratio ſua nō valet.qꝛ ſm hoc homo nunꝙ̄ intenderet di-

uidere lineam vel aliqđ continuū. nec numerare aliquē
rem. cum linea poſſit diuidi in infinitū. nemo enim intē
dit diuidere lineā q̄ntū poteſt diuidi vel augere numeruꝫ
q̄ntum poteſt augeri. ſed q̄ntum ſufficit ad propoſituꝫ ſuū.
Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Conſiderandū eſt ꝙ Tho. ſoluendo iſtud argumentū
intendit docere ꝙ ad perfectionē angelice nature nō per/
tinet eius multiplicatio in eadem ſpecie ſm numeruꝫ. ⁊
hoc. q2 videmus ꝙ cum aliqua natura ꝓpter perfectionē
ſuam multiplicat̄: multiplicatio ſm numerum nō inten
ditur vt finis ab agente. q2 talis multiplicatio ſm nume/
rum nō habet certuꝫ terminū. prout docet Thomas in p̄ª
parte. q. xlvij. art. vltimo in ſolutione ſcđi argª. Hoc conſi
Ad p^m derato patet ſolutio ad ea que obijciuntur. ¶ Ad p^m cuꝫ
dicit deus. Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊c̄. dicēdū ꝙ q̄uis itēde
bat deus ꝙ ſpecies aialiuꝫ multiplicari deberent ſm nu/
merum materialē. nō tamen hoc intendebat vt fineꝫ ad
quē alia ordinaret: ſed tanq̄ ordinabile ad fineꝫ vt ad ho
minum vtilitatē ipſarū ſpecieꝝ conſeruationē: que abſqꝫ
Ad 2^m tali multiplicatione ꝯſeruari nō pñt. ¶ Eodeꝫ modo
dicendum eſt ad ſcđm. ſ. ꝙ primū agens intendebat mul
tiplicationeꝫ electorum ⁊ reparationem angeloꝝ: non in
tendendo ipſam multiplicationē materialem ſm nume/
rum: ſed magis ordinando ipſam ad perfectam ſue boni
tatis repreſentationē. ¶ Qꝛ vº dicunt 3º ꝙ ratio ſua nō
valet. q2 ſm hoc homo nō intenderet diuidere lineā. pla/
num eſt ꝙ non ſequit̄ q2 hoc homo nullo mō intenderet
niſi vt ordinabile ad finem. cum vanū foret huiuſmodi
diuiſionem finaliter intendere que in infinitum ꝓtendi
poſſet. eodem mō dicendū de diuiſione cuiuſlibet ꝯtinui
⁊ de additione numeri.

ARticulus decimuſquintus.

De hoc ꝙ Tho. dic̄. ꝙ chriſtus poſt re/
ſurrectionē hēbat corpꝰ talis nāe in qđ poſſet
cibus conuerti. Item. q. li. arti. 3º in reſponſio/
ne. v. argⁱ dic̄. ꝙ q̄uis poſt reſurrectionē cibꝰ
nō conuerteret̄ in corpus chriſti: ſed reſolueret̄ in preiacē
tem materiam. tñ chriſtus habebat corpus talis nature
in qđ poſſet cibus conuerti. Hec Thomas.

Corruptorium.

¶ Hoc videtur erroneū. q2 cū cibus non conuertatur in
corpus comedentis niſi ꝓpter reſtaurationem deperditi.
vel ꝓpter augmentationem quantitatis alicuius dicere
ꝙ in corpus chriſti glorioſuꝫ pot cōuerti cibus: hoc eſt idē
dicere. vel ꝙ in eo eſſe potuit aliqua deperditio. qđ eſt cō/
tra doctrinā impaſſibilitatis. vel ꝙ in corpore chriſti non
fuit perfecta ⁊ fixa quantitas. cuius contrarium tenet fi/
des. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Ad iſtā inſtantiā breuem breuiter pōt dici. ꝙ cibus cō
uertitur in corpus comedentis alimento indigētis ꝓpter
deperditi reſtaurationem. vel ꝓpter augmentationē. nec
tñ ſequit̄ quin poſſit ꝯuerti in corpus chriſti vel alicuius
nō indigentis talibus ſi placeret deo: ⁊ iđ dicit Thoˢ ibi/
dem. ꝙ angelus q2 nō habet corpus ſibi vnituꝫ naturali/
ter in qđ poſſet cibus ꝯuerti. iđ nō fuit vera comeſtio an
geli ſꝫ figuratiua de qua habet̄ in Thobia. ſꝫ chriſtus poſt
reſurrectionem habuit veꝝ corpus vt dicit Thomas ibi/
deꝫ. naturaliter aīe ſue vnitū in qđ poſſet per nām cibus
cōuerti. ⁊ ꝯuerteret̄ ſi indigeret vel oporteret: ſicut vide/
mus ꝙ panis in ſacramento altaris ꝯuertit̄ in corpus eiꝰ.
⁊ iđ poſt reſurrectionē fuit vera comeſtio eius.

ARticulus decimuſſextus.

De hoc ꝙ Thoˢ dicit. ꝙ angelus pōt
tranſire ab extremo in extremū nō tranſeun/
do medium. Item. q. liij. arti. 2º in reſponſione
queſtionis dicit. ꝙ prout motus angeli nō eſt
continuus impoſſibile eſt quin tranſeat de extremo in ex
tremum. ⁊ pō pertranſeundo mediū. Et addit ꝙ moueri
ab extremo in extremū ⁊ nō per medium. pōt conuenire
angelo ⁊ nō corpori. q2 corpus cōmenſuratur ⁊ continet̄
loco. ſed ſubſtantia angeli nō eſt ſubdita loco nec ꝯtenta:
ſed ſuperior vt continens. Unđ in poteſtate eius eſt appli/
care ſe loco prout vult: vel per mediū vel ſine medio. Hec
dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Ex his ſequit̄ error dāna/ 1
tus. ſ. ꝙ angelus aliquando
eſt nuſq̄. quod eſt contra euangelium Mathei. xviij.
Angeli inquit eorum qui in celis ſunt. ¶ Item hoc eſt cō 2
tra Dama. lib. p̄. cap. xviij. Circumſcriptibile inquit eſt qđ
loco vel tēpore vel apprehēſione cōprehendit̄. Incircum
ſcriptibile vº qđ nullo horum cōtinet̄. Igitur incircum/
ſcriptibile eſt ſolus deus. Angelus enim ⁊ tempore circū/
ſcribitur: incipit enim eſſe ⁊ loco. ⁊ ſi intelligitur vt predi/
ximus. ⁊ comprehenſione eſſentiā ſuam adinuiceꝫ ſciūt.
¶ Item eſt cōtra p̄hm ſcđo celi ⁊ mundi. Omnes inquit T.c.21
homines ſunt in loco huiꝰ corporis mobilis p̄mo: qui eſt 3
locus ſpirituū. ¶ Cōmentator ibi. greci ⁊ alij ex gētibus
qui confitentur deū ⁊ eius potentiā creandi. ⁊ nō cōfiten
tur hoc niſi inquantum eſt res ſuper quā nō cadit corpus:
nec ingredit̄ eam remotio: oportet ꝙ ſit in loco. ¶ Item
Tullius libro p̄mo de tuſculanis queſtionibus: loquēs de 4
animabus miſeroꝝ ſeparatis dicit ſic. Si apud inferos
miſeri nō ſunt: nec ſunt apud iferos vlli. vbi ergo ſunt illi
quos miſeros exiſtimas. aut queꝫ locū incolunt? Si enī
nuſq̄ ſunt. quum nuſq̄ eos pono puto ergo nō eſſe. ergo a
ſimili qui ponunt nuſq̄ eos eſſe ponunt eos non eſſe. qui
autem ponit eos tranſire ab extremo ad extremuꝫ. ita ꝙ
nō ſint aliquādo in medio ponit eos aliquādo nuſq̄ eſſe.
ergo aliquando nō eſſe. Hoc nō dicimus cōtrarium fidei
vel bonis moribus: ſed alias falſuꝫ reputamus. ¶ Quod 5
ſi veꝝ eſſet pari rōne de animabus exutis: qđ vtiqꝫ nō vi/
detur. Nā dicit Hieroº in epiſtola ad Paulā ⁊ Euſtochiū
de aſſumptione beate virginis. ꝙ credendū eſt militiam
angeloꝝ cū ſuis agminibꝰ obuiā veniſſe beate virgini in
ſua aſſumptione ⁊ etiā Ieſum chriſtū dñm noſtrū filium
eius. Obuiatio aūt nō eſt niſi in ſpatio medio. Nec poteſt
dici hoc dixiſſe Hieronymū q2 aſſumpta fuit cū corpore:
cū ipſe dicat ibidē. Incertū eſt an ſic fuerit an abierit re/
licto corpore. ¶ Itē nō videt̄ dicendū ꝙ hoc factū fuerit
diſpenſatiue. Si enim ſubito ⁊ ſine tranſitu medij potuit
peruenire ad thronū glorie ſibi in eternis manſionibus
preparatū: qua vtilitate tranſiſſet mediū tante diſtantie?
¶ Itē de anima beati Martini legimus. ꝙ diabolus vo/ 6
luit eaꝫ detinere cū perduceret̄. ſed hoc nō potuit eſſe niſi
pertranſiſſet ſpatiū mediū. Et vlterius. ſi potuiſſet perue/
nire ad locum glorie ſine tranſitu medij: quare tranſiſſet
mediū vbi paſſura erat ipedimentū. ¶ Itē in officio mor/ 7
tuoꝝ dicitur. Splendidus angeloꝝ cetus occurrat. Et ibi
parū infra. Miniſtri ſathane iter tuū ipedire nō audeāt.
Et in exequijs mortuoꝝ cantat eccleſia. Subuenite ſan/
cti dei: occurrite angeli domini. Occurſus autem ⁊ ſubuē
tio non poteſt eſſe niſi illis qui tranſeunt medium. ergo
anime ſeparate tranſeunt mediuꝫ. Pari ratione tranſeūt
⁊ angeli. ⁊ certe non credimus auctoritatem officij con/
demnandam quaſi falſam ⁊ erroneam ⁊ vanam. ¶ Iteꝫ 8
ſint. a. d. duo extrema. b. c. medium. ⁊ tranſeat ab. a. in

d.quero vbi eſt dum tranſit:nō in.a.qꝛ q̄diu eſt in.a.qui
eſcit in.a.nō in.d.quia q̄cito eſt in.d.quieſcit.ergo dū trā
ſit vel nuſq̄ eſt vel eſt in.b.c.ſ; nō eſt dicere ꝙ aliquādo
nuſq̄ ſit.qꝛ dicit Auguſtinus de imortalitate aīe.Quicqd
eſt nuſq̄ eſſe nō poteſt. Reſtat ergo ꝙ angelus dum tran
ſit eſt in medio.ergo angelus tranſeundo ab extremo in
9 extremum tranſit per medium.⸿ Itē res mobilis ma
gis indiget loco dum mouetur q̄ dū quieſcit. Hoc patet
T.cō.ȝi. per phm qui dicit in quarto phyſicoꝝ.ꝙ nō quereretur lo
cus niſi motus aliquis eſſet ſm locum. Ubi dicit Cōmen
tator.ꝙ motus magis ſignificat locū eſſe q̄ quies.Et ita
patet maior ꝛ minor:ſcilꝫ ꝙ angelus indiget loco. Patet
per ſe.ꝛ etiam per hoc qȯ oppoſitum eſt damnatum. Hec
ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomā.

⸿ Si autem attendamus ꝙ angeli ſunt incorporei per
naturam.vt dicit Thomas ꝛ omnes doctores cōmuni
ter:manifeſte patet ꝙ in nullo a ſitu corporeo poterūt de
pendere:cum omnino ſituales nō ſint:ſed ſupra omnem
ſitum exiſtentes:habentes virtutem exercendi ſuā opera
tionē ad libitū circa iſta corporalia in loco ſituata.ꝛ per
hoc dicūtur eſſe in loco:eo ꝙ virtutem ſuā applicant cor
pori locato circa ipſum operando. His viſis facile eſt vi
dere:qualiter angelus poterit pertranſire ab extremo in ex
tremū nō pertranſeundo mediū vel ſine medio. Si enī
modo ſic applicans virtutem ſuam vni extremo poteſt
ſtatim applicare virtutem ſuā alteri extremo abſq; hoc
ꝙ applicet virtutem ſuam corpori in medio ſpatio exiſtē
Ad p^m ti.⸿ Ad obiecta in contrarium dicendum. Ad primum
ꝙ erroneum foret ponere angelum eſſe nuſq̄ ſic ꝙ non
poſſet applicare virtutē ſuam ad aliquod corpus in loco
determinato exiſtens. Ponere aūt ꝙ poſſit libere appli
care virtutem ſuā nunc vni locato nunc alteri.ꝛ hoc vel
applicando virtutem ſuam ↄtinuo toti ſpatio ꝛ extremis
vel ipſis extremis:ita ꝙ nō medio.ꝛ hoc mediate vel im
mediate eſt manifeſte verum.vt patet ex dictis Thome
in multis locis. Nec hoc eſt contra euangelium vbi dicit.
mat.18. Angeli eoꝝ ſemper vident faciem patris ꝛc̄.vt patet cui
Ad 2^m libet intelligenti.⸿ Ad 2^m dicendum.ꝙ dictum Dama.
nihil plus olo facit:niſi ꝙ angeli dicuntur circūſcribi lo
co.ꝛ hoc intelligendū eſt vt ipſe dicit nō ſitualiter ad mo
dum corpis.ſed virtualiter ſicut ſpiritus creatus ꝛ in ſua
virtute limitatus:qui circa corpora in ſuis locis determi
natis exiſtentia ſuam exercet oꝑationeꝫ.Deus aūt cuius
virtus attingit a fine vſq; ad finem fortiter:eſt omnino
incircumſcriptibilis.ꝛ hoc intēdit Damaſcenus vt patet
Ad 3^m inuēti illō cap^m. ⸿ Ad 3^m dicēdū.ꝙ iſta poſitio nullo mō
ꝛ celi cō negat.ꝙ angeli ſint in celo.qꝛ ſm phm ꝛ eius Cōmētato
mēto 2° rem eſt locus ſpirituum.ſed ponit ꝙ angelus in celo exi
ſtens pōt tranſire ad terrā:ꝛ hoc vel nō applicando virtu
tem ſuā ad aliqȯ corpus mediū.ꝛ hoc eſt ipſum tranſire
nō tranſeundo per mediū.vel applicando virtutem ſuā
corporibus medijs.primus tranſitus eſt motus nō conti
Ad 4^m nuus ſm Thomam.ſecundus vō cōtinuus.⸿ Ad 4^m di
cendum.ꝙ iſta poſitio nō ponit animas miſeroꝝ nō eſſe
in inferno.ꝛ per cōſequens non ponit eas nuſq̄.vñ nihil
eſt ad propoſitum. Nec ponit ipſos angelos ſic nuſq̄ quin
ſemper ad libitum exerceant ſuā operationē circa aliqȯ
corpus in loco.nō tñ ita ꝙ loco determinato contineant:
Ad 5^m ꝛ cōmenſurentur ad modū corporum.⸿ Ad 5^m ſextum
6^m ꝛ 7^m ꝛ ſeptimum que innitunt occurſioni ꝛ obuiationi angelo
rū in trāſitu beate Marie virginis benedicte in ſecula.
ꝛ beati Martini.ꝛ aliorum ſanctoꝝ:eodē mō eſt reſpon
dendum.ſcilicet ꝙ obuiatio ꝛ occurſus eſt alio mō in mo

tu angelorum:qui ad libitum eorundem pōt continuus ꝛ
diſcontinuus eſſe.ſimiliter ꝛ animaꝝ ſanctoꝝ ſeparataꝝ
ꝛ alio mō iſtorum corporum qui ſemper neceſſario eſt cō
tinuus. vnde nulla eſt habitudo in iſtis tribus rōnibus.
⸿ Ad octauum dicitur.ꝙ innititur falſo.ſ.ꝙ inter inſtans Ad 8^m
qȯ ponitur in vno extremo.ꝛ inſtans qȯ ponitur in alteꝝ.
tranſire requiratur neceſſario tempus mediū. hoc enim
nō ponitur quādo motus nō eſt cōtinuus. Quod vō dicit
Aug^9.Quicqd eſt nuſq̄ eſſe nō poteſt:ſic debet intelligi.
nō ꝙ locus eodem mō pertineat ad omnia entia:ſed que
dam loco continentur:quedā circa loca determinata ad
que applicant ſuā virtutē operentur.que forſan ſi deo pla
ceret:poſſent ſimpliciter ad tempus nulli corpori ſuā ap
plicare virtutem operatiuam.ꝛ vt tunc non dicerent eſſe
in loco.ſicut oportuit grecos ponere.qui ponebāt angelos
ante iſtum mundū ſenſibilem ꝛ corporeū. Quoddā aūt
eſt qȯ ad omnia loca ꝛ entia ſe extēdit vt deus.qui in ſua
eternitate nec dicebatur eſſe in loco:qꝛ ad locata ꝛ loca
que nōdum ꝑducta erant ſuam virtutem nō extēdebat
⸿ Ad nonū dicendū.ꝙ locus ꝛ motus mō equiuoco cor Ad 9^m
poribus ꝛ angelis incorporeis cōueniunt. vñ angelus lo
co nō indiget ꝓprie loquendo.nec quando mouetur nec
quando quieſcit.ſed magis locus indiget eo vt continēte
ꝛ circa locata per applicationem ſue virtutis operante:vt
patet ex dictis. Unde qȯ addunt de philoſopho nihil fa
cit ad propoſitum.

ARticulus decimuſſeptimus. De hoc
qȯ dicit Thos. q̄tum eſt
poſſibile aliquid in toto tēpore precedēti:ſit
in vno termino ꝛ in vltimo inſtanti illius tem
poris ſit in alio termino. ⸿ Itē.q.liij. arti.3°
in reſponſione ꝑncipali dicit.ꝙ nō eſt poſſibile ꝙ aliquid
in toto tēpore ꝑcedenti quieſcat in vno termino.ꝛ poſtea
in vltimo inſtanti illius tēporis ſit in alio termino. Hec
dicit Thomas.

Corruptorium.

⸿ Hoc videt falſū in ſacra
mēto altaris.Cōſtat.n.ꝙ eſt
dare ꝑmū inſtans in quo eſt corpus chriſti.cuꝫ forma cor
poris ſit forma quieſcens.ꝛ cōſtat ſimul cuꝫ hoc. ꝙ illud
inſtans qȯ eſt ꝑncipiū temporis menſurantis eſſe corpis:
eſt finis tēporis precedentis in quo toto eſt panis. Idem
enī inſtans qȯ eſt ꝑncipiū futuri eſt finis preteriti.in quo
toto tempore fuit panis.ergo cuꝫ in toto tempore in quo
panis fuit panis:nō fuit abiectio panis per tranſmutatio
nē aliā.manifeſtū eſt ꝙ in toto tēpore precedenti geſcit
panis in forma ſua hoc eſt ſub rōne panis.ꝛ tñ in vltimo
illi^9 tēporis eſt ſub forma corpis chriſti. Hec ſūt vba eoꝝ.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomā.

⸿ Iſta inſtātia faciliter ſic ſolui poteſt:ſi vba eius ſcti
Thome intelligant. Nō dicit enim hoc eſſe impoſſibile
ꝙ aliquid ſit aliquo tempore toto ſub vna forma.ꝛ in vl
timo illius temporis ſit ſub alia forma. Hoc enim ↄtingit
in generatione. Materia enī que in toto tempore prece
denti ſub forma ignis in vltimo illius eſt ſub forma aeris
in generatione aeris ex igne. Sed impoſſibile eſt inquit
ꝙ aliquid quieſcat in aliquo tempore toto in vno termi
no:ꝛ in vltimo illius ſit in alio termino.De ratione enim
quietis eſt (vt ibideꝫ docet) ꝙ aliquid ſimiliter ſe habeat
nūc ꝛ prius. Quod ergo in aliquo quieſcit in toto illo tem
pore ſe habet nūc vt prius.ꝛ per ↄſequens in eius vltimo
nō poteſt poni in aliquo termino alio q̄ in eo in quo po
nitur quieſcere. ⸿ Ad hoc quod dicit de pane in ſacra
mento altaris:dicendum ꝙ nec forma ſubſtantialis pa
nis:nec alicuius corporis abijcitur ante vltimum inſtans
in quo

in quo fit tráſſubſtantiatio vel corruptio.Imo in toto tē-
pore precedenti manet materia ſub forma ſua ſubſtan-
tiali:que nō abijcitur ſucceſſiue:cū conſiſtat in indiuiſibi-
li ſm phm. Nec tamen debet dici q materia vel res illa
quieſcat ſub ſua forma:ſicut nec q moueatur ad ipſa3.l3
materia diſponatur per motum ad forme ſubſtantialis ſu-
ſceptionem que fit in inſtanti:in naturalibus quidez per
motū nālem.in ſacramēto vō altaris per motū ſacramen-
talé.videl3 per illoȝ vboȝ ꝓlationē.ꝛ l3 deus poſſit face-
re abſq3 omni motu huiuſmodi tranſſubſtátiationez vel
mutationē.nō tñ debet dici q materia vel res tráſmutá-
da tēpore precedenti quieſcat ſub ſua forma ſubſtantiali
vt dictum eſt:ſed q per ipſam habet eſſe actu.qd quidez
eſſe precedit tam quietem q̄ motū.ꝛ ſic patet q illa hoȝ
ratio ex falſo ꝓcedit intellectu.

ARticulus decimuſoctauus. De hoc qd
dicit Thomas.q omnes ſpe-
cies per quas angeli cognoſcant ſunt eis cōna-
turales.¶ Ité.q.lv.arti.2° in reſponſione que-
ſtionis dicit.q omnes ſpecies per quas angeli
intelligūt:ſunt eis cōnaturales:nō a rebus accepte.ꝛ in re-
ſponſione tertij argu dicit.q cognitio angeli indifferēter
ſe habet ad diſtans ꝛ propinquum ſm locum. Et.q.lviij.
arti.p.dicit iterum in reſponſione ꝑncipali.q angeli non
habent potentiá intellectualem que nō ſit completa per
ſpecies intelligibiles cōnaturales.ꝛ ex his ſequitur q nō
accipiant cognitionē a rebus. Hec dicit Thomas.

1 Corruptorium. ¶ Primuz nō credo eſſe ve-
rum:l3 multi hoc dixerunt.
q2 video q oīa ſingularia ꝛ variabilia ꝛ mutabilia ſunt.
Quero ergo an angelus habeat tot ſpecies rei quot mo-
dis res ipſa variatur aut tñ vnam. Si primo mō.ergo
habet infinitas ꝛ innumerabiles.Si autem habet vnam
tñ:aut ergo variabilem ꝛ mutabilem ſm variationē re-
rum aut inuariabilem.Si inuariabilem.ergo nunq̄ per-
fecte ꝛ vere cognoſceret rem illa3 per illá ſpeciem:niſi qñ
res ipſa eſt in illa vnica diſpoſitione qua3 repreſentet ſpe-
cies illa:ꝛ ita neceſſario plus ignorabit de re illa quam co-
gnoſcet:qd eſt inconueniens.Si autem habet ſpecie3 mu-
tabilem ꝛ variabilem ſm diſpoſitionē rei ꝛ eius mutatio-
nem:eadem ratio erit de ſpecie cuiuſlibet rei alterius.er-
go neceſſe eſt fieri ꝯtinuas mutatiōes infinitas quot ſunt
2 mutationes ꝛ motus in mundo.¶ Item ſi cognoſcerent
per ſpecies ꝯnaturales:tunc nō indigerent exiſtentia reȝ
ad cognoſcendum:ſed indigent.ergo ꝛc̄. Maior patet per
Tex.cō. 154 phm 3° de aīa dicentem.q intelligibilia ſunt preſentia in-
tellectui.ꝛ ideo intelligimus quando volumus.nō autez
ſentimus cum volumus.q2 ſenſibilia nō ſemper ſunt pre-
ſentia ſenſui. Minor patet per Augu 4° ſuper Geñ.ad lit-
teram.ca.xxxv. Minor inquit cognitio veſpertina dicta
eſt.q̄ noticia matutina quam precedebant que fiebant.
quia precedit cognitione3 quicqd cognoſci poteſt. ¶ Se-
3 cundum.ſ.q cognitio angeli indifferenter ſe habet ad di-
ſtans ꝛ ꝓpinquum ſequit̄ ex precedenti.Si enim angeli
intelligunt per ſpecies connaturales:cum in ſpeciebus cō-
naturalibus nō fiat differentia ꝓpter diſtantiam ꝛ ꝓpin-
quitatem rerum.ſequitur q nō fiat diuerſa cognitio per
eas:ſiue res ſint diſtantes ſiue propinque.Sed hoc vide-
tur nobis falſum. Manifeſte enim experimur.q nō alio
modo cognoſcimus diſtantia q̄ omnino nō entia.ꝛ voco
diſtantia ꝓut ipſe vocat.vt eſtimo ea que ſunt extra pro-
ſpectum noſtru3.Si enim aliqd talium corrumpatur in-
penitus nihil:nō magis ſcimus ipſu3 nō eſſe q̄ prius.nec
aliam habemus noticiam de eius eſſe vel nō eſſe nunc q̄
prius. Unde manifeſtum eſt q diſtantia ꝛ nō exiſtentia
eodem modo ſe habent ad cognitionem ſiue noticiam.
Si ergo angeli per ſpecies cōnaturales poſſent cognoſce-
re diſtantia:ſequeret̄ q per eaſdem poſſent cognoſcere
futura ꝛ nō entia:qd eſt cōtra Damaſcenū qui dicit libro
2° ca.3°. Futura qdē neq3 angeli neq3 demones nouerūt.
¶ P.ſi diabolus ſciuiſſet q ſupandus fuiſſet a Chriſto 4
ꝛ a Johanne nunq̄ expetiuiſſet tentare eos.¶ Tertiu3 qd di-
cit.ſ.q angeli nō accipiunt a rebus.qd ſimiliter falſum re-
putamus ſequitur ex primo.Si eni3 cognoſcerent per ſpe-
cies innatas:ꝛ non per receptionem a rebus:tunc nihil eis
poſſet abſcondi. Nihil eni3 poteſt abſcondi niſi qd cogno-
ſcitur per receptione3.Sed diabolo poſſunt multa abſcō-
di.ergo cognoſcit per receptionē a rebus. Minor probat̄
per Chriſ.homelia ſexta ſuper Mattheu3.Angelus inge-
bonus cum vult ſe abſcondi inuiſibile3 ſe reddit ante dia-
bolum.quoniá niſi voluerit:angelus bonus a diabolo nō
videtur.¶ Ite3 homelia quarta ca.2° de deſpōſata ꝛ do- 5
mi habita natus eſt chriſtus vt partus virginis diabolo
celaretur.¶ Item ſi tñ per ſpecies innatas:ꝛ non per re-
ceptionem cognoſcerent:nō poſſent falli vt videtur.poſ-
ſunt autem falli:vt habetur ab Ambroſio ſuper Luce.2°
vbi dicit.q vna cauſa deſponſationis beate virginis fuit:
vt virginitas matris falleret principem mundi.qui cum
deſponſatam viro cerneret:partu3 nō potuit habere ſuſpe-
ctum.Et ſubdit fallendi principe3 mundi fuiſſe conciliū.
ipſius domini verba declarant:cum apoſtoli iubentur ta-
cere de chriſto ſanati prohibentur gloriari de remedio.de-
mones iubeantur ſilere de verbo dei. Hec ſunt vba coȝ.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomá.

¶ Iſte obiectiones facile ſoluunt̄ ſi poſitio dicta itellliga-
tur. Cum enim ſm q docet beatus Augus res prius ſunt fa-
cte in mente angelica q̄ in natura ꝓpria. Manifeſtū.ſi
ſm ipſum q non a rebus in natura ꝓpria:ſed a reȝ oium
cauſa.ſ.ſapientia diuina ſpecies ille deriuantur.per quas
res ipſe ab angelis intelliguntur.Sicut ergo illa ſapiētia
abſq3 ſui mutatione mutabilia repreſentat quantum ad
omnia que in ipſis ſunt quorum eſt cauſa.ſic iſte ſpecies
repreſentant omnia que ſunt in iſtis materialibus ac mu-
tabilibus ſine ſui mutatione reali.ꝛ hoc:q2 a cauſa oium
rerum(vt dictum eſt)deſcendunt.Sicut enim albus exi-
ſtens aſſimilatur de nouo dealbato ſine mutatione ſue
albedinis:ſic intellectus angelicus per ſpeciem quam ha-
bet ſibi innatam rei de nouo producte aſſimilatur abſq3
illius ſpeciei ſiue forme mutatiōe.¶ Et per hoc patet ad Ad pm
primū argumentum. Unius enim rei mutabilis vna tñ
eſt ſpecies in intellectu angelico. Non tamen ſequitur q
nō poteſt re3 repreſentare niſi quando eſt ſub vna diſpo-
ſitione.q2 iſta ſpecies nō ſolum deſcendit a cauſa rei ſub
vna diſpoſitione ſed ſub quacunq3. Hinc eſt q poteſt re3
repreſentare nō ſolum ſub vna diſpoſitione ſed ſub qua-
cunq3. Nec oportet ipſa3 mutari per mutari rei:ſicut nec
forma ipſius albi mutatur:ſi alij mutentur acquirentes
albedinem in qua ſibi aſſimilentur.quamcūq3 enim diſ-
poſitionem vel forma3 poſſibile eſt re3 ipſa3 per ſui mu-
tationem acquirere poteſt ſpecies ipſas repreſentare.ꝛ
hoc:quia poteſt eſſe ſimilitudo omniū illarum:cu3 deſcē-
dat a cauſa rei in qua omnia illa relucent.¶ Ad 2m dicē- Ad 2m
dum.q intellectus angelicus nō indiget exiſtētia in actu
ad hoc q intelligat:ſed ſufficit q habeat ſpecie3 rei intel-
ligibilis. Iſtud in itellectu humano(qui longe eſt iferior
per naturam)manifeſtum eſt. Non enim ad hoc q in-
telligat roſam in hyeme vel aliam quamcunq3 rem re-
quiritur in intellectu exiſtentia eius in actu:ſed per ſpe-
ciem in intellectu exiſtentem perfecte intelligitur. Quod

ſūt adducunt ꝙ ſm Aug. precedit cognitione ꝫ quicqd cognoſci poteſt. non eſt contra predicta. Nō enim intendit Auguſtinus ꝙ omnis cognitionis actus accipiatur a re exiſtēte. ſed ꝙ nihil pōt habere rōnē cognoſcibilis niſi prius re vel ratione habeat rationem entis. Et ꝙ hoc intendat patet per hoc qđ ſequitur ibidem immediate. Niſi enim ait ſit qđ cognoſcitur cognoſci nō poteſt. Cuꝫ ergo actus habeat nobilitatem ex obiecto. ſm qđ obiectum cognitionis angelice habuit eſſe in verbo nobilius vbi videbatur viſione matutina: quā in natura ꝓpria vbi videbatur viſione veſpertina. nobilior erat actus cognitiōis vnius ꝙ̄ alterius. Et hoc eſt qđ ibideꝫ intendit Auguſtinus: prout patet intuenti ſuper Gen. ad litteraꝫ. libro. iiij. ca. xxxv. per totum.

Ad 3ᵐ ❡ Ad 3ᵐ dicendum. ꝙ nulli habenti intellectum ſanum vertitur in dubium. ꝙ propinquitas localis ad actum cognitionis intellectiue nullatenus requiritur. Cum ergo dicunt ꝙ ipſi experiūtur ꝙ nō aliter cognoſcūtur diſtantia ꝙ̄ omnino nō entia: manifeſtum eſt omni experto ꝙ mentiuntur. Quod enim omnino nō eſt non eſt cognoſcibile vllo modo. Quod vō diſtans eſt ⁊ extra ꝓſpectum viſus noſtri. qui in videndo iuuatur ꝓpinquitate ꝓportionata ſui obiecti. ⁊ nimia ipſius impeditur diſtantia nō minus eſt intelligibile ꝙ̄ prius. dūmodo eius ſpecies intelligibilis que a ſitu nō dependet habeatur perfecte ab intellectu. quoniaꝫ nec preſentia nec actualis exiſtentia requiritur ad hoc ꝙ res ipſa actu intelligatur. alioquin nō intelligeremus cū vellemus. qđ eſt contra pħm.

T. c. 154. ⁊ hoc certe ſi attendiſſent iſtam auctoritatem ſcđi de aīa. nō addixiſſent per ſe. qꝛ eſt manifeſte cōtra eos: ſicut patet omni intelligenti. Si autem ponatur ꝙ aliquid taliū omnino annihiletur ꝙ nō habeat eſſe in anima nec extra animam vt obyciunt: tunc planum eſt ꝙ nō eſt amplius intelligibile. ❡ Quod vō ſubdunt. Si angeli cognoſcunt per ſpecies innatas diſtantia. ergo eadem ratione poſſunt cognoſcere futura per eaſdem. manifeſtum eſt cuilibet ꝙ conſequentia nō valet. Quod enim futuꝝ eſt: nec eſt nec habet ſimilitudinem. ⁊ per conſequens cum non habeat aliquam ſpeciem in intellectu per quam cognoſcatur. lꝫ autem aliquid ſit diſtans. nihilominus ſpecies eius in intellectu exiſtens eſt ſimilitudo quidditatis ſiue entitatis eiuſdem. ſicut patet ex dictis. vnde qđ adducunt de Damaſ. ꝙ angeli nō cognoſcunt futura niſi per reuelationē.

Ad 4ᵐ. futura dico cōtingentia concedendum eſt. ❡ Ad 4ᵐ cuꝫ dicunt. ꝙ ſi angelus cognoſceret per ſpecies innatas ⁊ nō per receptioneꝫ: tunc nihil poſſet ei abſcondi. nō valet cōſequentia. qꝛ ad hoc ꝙ aliquid actu intelligatur: nō ſolaꝫ requiritur ꝙ ſpecies eius ab intellectu habeatur: ſed oportet ꝙ intellectus ſpecie habita actu vtatur. Poteſt ergo angelus bonus ſe abſcondere a diabolo vt dicit Chriſ. ⁊ hoc ipſo deo vel forſan angelo bono impediente diabolū ne vtatur ſpecie innata ad contuendū ipſum angelum. ❡ Qđ vō dicit Chriſ. ꝙ de deſponſata ⁊ domi habita natus eſt chriſtus: vt partus virgineus diabolo celaretur: nō ſic habet intelligi ꝙ clauſio in domo faceret partuꝫ virginis occultari a diabolo: ſed ꝙ eius cuſtodia ac deſponſatio faciebāt diabolum nō attendere beataꝫ virginē aliunde cōcepiſſe ꝙ̄ a ſponſo ꝓprio. ⁊ ſic partus virgineus celaretur eidem.

Ad 5ᵐ ❡ Et per hoc patet reſponſio ad quintū argumentum. ſic eniꝫ fallebat diabolus in partu virginis. vt dicit Ambroſ. qui cum deſponſataꝫ viro cerneret partum nō potuit habere ſuſpectū: attendendo ſcilicet ipſam aliunde concepiſſe ꝙ̄ de ꝓprio ſponſo. Eodem modo poſſet decipi: cum potentiam viſiuam in ceco illuminato attendendo: ſcilicet ad ipſam nō vt ꝓductam a deo miraculoſe: ſed vt ꝓductā ab eo per principia nature. ⁊ hoc vtiqꝫ exiſtimando falleretur.

Articulus

Decimuſnonus de hoc qđ dicit Thomas. ꝙ intellectus nō pōt ducere ad eſſe intelligibile iſtas formas materiales: niſi prius duceret eas ad eſſe formaꝝ imaginatarum. ❡ Item. q. lv. arti. 2°. in reſponſione ſcđi argumenti dicit. ꝙ quātūcūqꝫ ſit potens intellectus angelicus nō poteſt formas materiales ꝓducere ad eſſe intelligibile: niſi prius reduceret eas ad eſſe formarum imaginatarū: qđ eſt impoſſibile: cū careat imaginatione. ⁊ ſic vult ꝙ forme materiales non poſſunt reduci ad eſſe intelligibile: niſi prius reducantur ad eſſe formarum imaginatarum. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

❡ Hoc videtur falſum ⁊ cōtra experientiā ⁊ ꝯtra pħiaꝫ. i
dicit enim Comment. ſuper 3° de aīa. ſuper illam particulaꝫ. Cō. 33.
Quoniā auteꝫ priuatio paſſionis. Inſtincte imaginatiua. cogitatiua ⁊ memoratiua nō ſunt niſi loco virtutis ſenſitiue. ⁊ ideo non indigetur eis niſi in abſentia ſenſibilis. ⁊ omnes iuuant ſe ad preſentandam imagineꝫ rei ſenſibilis. vt aſpiciat eaꝫ virtus rationalis abſtracta ⁊ abſtrahat intentionem vniuerſalē. ❡ Item in eodem ſuper illam z
litteram de queſitiuo ⁊ fugitiuo dicit. Intentio cognitionis nihil aliud ꝙ̄ vt hec. ſ. virtus cogitatiua faciat reꝫ abſentē a ſenſu quaſi rem ſenſatam. ⁊ paruꝫ infra. ⁊ ideo cuꝫ comprehenſibilia per ſenſuꝫ ſunt preſentia apud ſenſuꝫ. tunc ceſſat cogitatio ⁊ remanebit itellectus in eis. Ex predictis verbis Cōmētatoris (quorum veritatem quilibet poteſt experiri in ſeipſo) patet ꝙ non eſt neceſſe formas i
materiales reduci ad eſſe formaꝝ imaginataꝝ ad hoc ꝙ fiant intelligibiles. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

❡ In iſta inſtantia duo ſunt admiranda. Unuꝫ ꝙ dicunt Ad pᵐ
ſe experiri qđ nunꝙ̄ homo eſt expertus. Aliud ꝙ dicunt Cōmentatorem ſentire qđ nunꝙ̄ ſenſit nec aliquis pħs.
Ait enim in 3° de aīa ſuper illam litteram. ⁊ in aīa ſenſibili. Cō. 30.
parum ante illud. qđ pro ſe adducunt in articulo ſcđo neceſſe fuit vt intellectus immaterialis nō intelligat aliqđ ſenſibile abſqꝫ imaginatione. ⁊ hoc dixit expreſſe. ꝙ vniuerſalia abſtracta colligata ſunt cum imaginationibus. ⁊ corrupta per corruptioneꝫ eoꝝ. Hec Cōmentator. Patet ergo ſm ipſuꝫ in hoc loco. ⁊ vbicunqꝫ loquitur de hac materia. ꝙ forme vniuerſales nō abſtrahunt̄ niſi a phantaſmatibus que ſunt in virtute imaginatiua. Et ideo dicit
pħs ibidem. ꝙ nihil intelligit anima noſtra ſine imagina T. cō. 30.
tiōe. vbi noſtra littera habet: ſine phantaſmate nequaꝙ̄ intelligit aīa. qđ eſt idem. Que ergo obyciunt de Cōmentatore ex falſo intellectu procedunt. ⁊ contra eos ſunt potius ſi intelligant̄. ❡ Qđ enim dicunt primo. ꝙ ille tres interiores virtutes ſunt loco ſenſitiue virtutis. ⁊ ideo non indigent eis niſi in abſentia ſenſibilis: ſic habet intelligi. ꝙ aīa in preſentia ſenſibilis ſufficienter percipit per virtutem ſenſitiuam ipſum ſenſibile. ⁊ in abſentia eiuſdē vtit̄ neceſſario illis tribus virtutibus. qꝛ enim coloratum eſt preſens: nō oportet ad hoc ꝙ videatur ſenſu exteriori. ꝙ anima ſe ꝯuertat ad phantaſmata repoſita in memoria. verūtn̄ ad hoc ꝙ intelligatur neceſſe eſt ꝙ ſpecies intelligibilis abſtrahatur a fantaſmate qđ eſt in ipſa imaginatiua. Et hoc manifeſtum eſt per verba Cōmentatoris cōſequenter: que ipſi adducunt. ⁊ omnes ille virtutes. ſ. imaginatiua. cogitatiua ⁊ memoratiua iuuant ſe ad preſentādum imaginē rei ſenſibilis: vt aſpiciat eā virtus rōnalis. ⁊ abſtrahat intentionem vniuerſalē. Ecce ꝙ̄ aperte vult ꝙ virtus rationalis abſtrahat intentionem vniuerſalem

ab imagine repreſentata per virtutē imaginatiuā cooperantibus alijs duobus. ⁊ ſic patet ꝙ illud qḋ adducūt eſt
Ad 2m cōtra eos. ℂ Ad 2m dicēdū ꝙ ēt nihil facit pro eis. quod
l. 3ᵒ. 33. enim dicit Cōmētator. ꝙ cū cōprehēſibilia per ſenſuꝫ p̄ſentia ſunt apud ſenſuꝫ: tūc cadit cogitatio ⁊ remanebit actio intellectus in eis. non ſic habet intelligi. qꝛ ſemꝑ a phātaſmate exiſtēte in virtute .i. imaginatiua: fiat abſtractio ſpēi intelligibilis. ſed ꝙ res p̄ſens cognoſcit̄ ab itellectu etiaꝫ eſſe preſens in ſe. Qñ vo abſens eſt: cognoſcitur eſſe preſens in ſua imagine in virtute imaginatiue exiſtēte. Et ꝙ hec ſit mens Cōmentatoris ⁊ etiaꝫ philoſophi ſatis patet cuilibet intuenti ⁊ intelligenti.

Articulus vigeſim⁹. De hoc ꝙ Thomas dicit ꝙ angelus ſuperior intelligat per ſpēs pauciores. ℂ Itē. q. lv. arti. iij. in reſpōſione p̄ncipali dicit. ꝙ quāto angelus eſt ſupior: tāto per ſpēs pauciores vniuerſitatē rerū intelligibiliū capere pōt. ⁊ ideo opꝫ ꝙ huiuſmodi forme ſint vniuerſaliores q̄ſi ad plura ſe extēdentes. Et infra in ſolutiōe tertij argumēti dicit. ꝙ in rōne vniuerſali que eſt in mēte angeli propter eius excellētiā: multa pñt cognoſci ſiue aſpici ꝑpria cognitiōe. ℂ Itē in. q. lvij. arti. 2ᵒ in reſpōſione tertij argumēti dicit. ꝙ angeli cognoſcūt ſingularia per formas vniuerſales: que tñ ſunt ſilitudines rerū. ⁊ quātum ad principia vniuerſalia: ⁊ quantum ad principia indiuiduantia. Simile dicit. q. lxxxix. arti. p̄ in reſpōſiōe principali. Hec dicit Thomas.

Corruptorium. ℂ Hec poſitio videtur falſa. Dicit eniꝫ Aug⁹ de. lxxxiij. q.
1 q. xlvi. Oia rōne ꝯdita ſunt. nec eadē rōne hō qua equus. Hoc eni abſurdū eſt exiſtimare. ſingula ergo ꝑprijs ſunt cauſata rōnibus. ℂ Itē Aug⁹ in epiſtola. xlviij. ad Nebridiuꝫ: que ſic īcipit. Recētiſſimis litteris tuis. ita dicit alloquēs Nebridiū: querēs. verū iſta ſūma veritas ⁊ ſūma illa ſapiētia per quā facta ſunt oia: quā filiū dei ſacra ꝯfitetur doctrina: generaliter hoīs. an ēt vniuſcuiuſqꝫ noſtruꝫ rationē ꝯtineat: Et rñdet. Sed mihi videt̄ quantū ad faciendū hoiem attinet: hoīs q̄dē tñ: nō meā vel tuā ibi eſſe rōnē. Quātū vo ad ordinē tēporis: varias hominuꝫ rōnes in illa viuere ſancta trinitate. Hec Aug⁹. Ex auctoritate. lxxxiij. q. patet. ꝙ deus nō rōne generali producit hominēꝫ ⁊ equū. ergo per ꝯñs nec cognoſcit̄ eadē rōne hō ⁊ equus ſed oia ꝑprijs rōnibus. Silr ex auctē ad Nebridiuꝫ. patet ꝙ nō vna rōne ſpēi cognoſcit ⁊ ꝑducit īdiuidua ꝯtēta ſub ſpē. ergo ſi modus cognitiōis angelice non eſt nobilior mō cognitiōis diuie: opꝫ ꝙ angeli nō cognoſcāt per formas paucas ⁊ vniuerſales multa: ſꝫ ſingula per formas ꝑprias. ℂ P̄. ipſemet dicit. q. lxxxix. arti. p̄ in rñſiōe
2 tertij arg¹. ꝙ itelligētie ſepate cognoſcūt per ſpēs ex īfluētia diuini lumīs ꝑticipatas. ergo cū in lumine diuino alia ſit rō generis: alia ſpērū: alia īdiuiduoꝝ: vt preoſtēſuꝫ eſt per Aug^m. neceſſe eſt ꝙ alie ⁊ alie ſint in itellectu angelico. qꝛ tñ eſt maior vnitas eēntie in effectu q̄ȝ in cā. ℂ P̄.
3 ſi quāto angelus ſupior eſt tāto per pauciores ſpēs vniuerſitatē itelligibiliū itelligere pōt: cū nouē ſint ordines angeloꝝ. ⁊ in vnoq̄qꝫ p̄mi. medij ⁊ infimi ſiue vltimi: vt dicit Diony. de ange. hierar. ca. x. multo plures ſunt gradus angeloꝝ q̄ȝ formaꝝ in p̄dicamēto ſubē: deſcendēdo a genere generaliſſimo vſqꝫ ad ſpēm ſpālīſſimā ⁊ īdiuidua. ſe queret̄ ꝙ aliqs ſupioꝝ cognoſceret ꝑ formam generis generaliſſimi oia ꝯtēta in p̄dicamēto ſube. Et ſupior illo ſi eſt: vel ſi nō eſt ꝯſtat ꝙ pōt a deo produci: itelligeret oia nō per formā aliquā qḋ eſt īpoſſibile. vel ſi per vnaꝫ tunc nō eſt vniuerſalr verū ꝙ angelus ſupior ſemꝑ cognoſcit
4 per vniuerſaliores formas ⁊ pauciores. ℂ P̄. forma non eſt principiū cognoſcendi niſi id cui aſſimilat̄ ⁊ qḋ ſibi aſſimilatur: ſicut videm⁹ in cognitiōe ſenſitiua. imaginatiua ⁊ itellectiua. Oia ergo que cognoſcunt̄ per vnā formā ſimplicē: aſſimilātur illi forme ſimplici. Sꝫ quecūqꝫ aſſimilant̄ vni ⁊ eidē forme ſimplici aſſimilant̄ īter ſe: ſicut p̄ phic. quecūqꝫ vni ⁊ eidē ſunt eadē vel equalia: inter ſe ſunt eadem vel equalia. ergo oia quecūqꝫ cognoſcūtur per vnā formā vniuerſalem: inter ſe ſunt ſimilia. hoc autē falſuꝫ eſt. ergo ⁊ primum. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcḋm Thomā.

ℂ Ad hoꝝ diſſolutionē dicēdū. ꝙ forma oino ꝑpria que deus eſt: ꝑpter ſue ꝑfectiōis plenitudinē: eſt illud quo cognoſcunt̄ oia ab eodē ſicut ſunt. ⁊ ab iſta vna forma que eſt rō itelligēdi omnia: participant angeli formas ſiue ſpecies per quas itelligūt. ita ꝙ iſte forme ſiue ſpecies ſunt quaſi q̄dā illi⁹ vnius forme ꝑticipationes. Et qꝛ iſta ꝑticipatio plenior īuenit̄ in ſupiorib⁹ angelis. Hīc eſt ꝙ ſpēs in eis magis accedūt ad vnitatē. ⁊ ſunt per ꝯñs pauciores in rep̄ſentādo ⁊ magis vniuerſales: vtpote illi vni forme oia vniuerſalr repreſentāti ſimiliores. ℂ Ad illud qḋ ad- Ad p̄m ducūt de Aug̃ dicēdū: ꝙ q̄uis multe ſint idee ac diuerſorum diuerſe: nō tñ multa ſunt: ſed oino vnū eſt quo deus oia nouit ⁊ oia ꝑducit. Eſſentia eniꝫ diuina que ſūme eſt vna rep̄ſentat ſemetipſaꝫ ꝑfectiſſime deo cū oi habitudine quā hꝫ ad ſingulos gradus qbus eſt imitabilis a creatura. Et ide eſt ꝙ de⁹ vno itelligit multa. imo oia tā ideas q̄ȝ ideata. Idea eni nō eſt illud quo deus itelligit ideatū: Nota ſed eſt illud quod intelligendo ideatum intelligit. qꝛ rela idea nō tio ſiue reſpectus ad ideatum quod eſt formale in ratio- ēid q̄ de ne idee: nihil facit ad actum intellectionis in deo: cū non us itelli- ſit in ipſo niſi ſolū ſm dici: ſed a deo intelligente intelligi- git. tur. Eſſentia igitur diuina intellecta cum tali reſpectu imitabilitatis a creatura dicitur idea eiuſdem: et ſm quod ſunt diuerſi gradus imitabilitatis: ſm hoc eſt diuerſitas in ideis: que oēs ſunt vna eēntia dei realiter: ⁊ per eadem itellecte ꝑfectiſſime. In hoc ergo fuerūt iſti cauillatores decepti. ꝙ pluralitatē q̄ īuenit̄ in deo a ꝑte obiecti itellecti ipſi ponebāt (⁊ falſo) a ꝑte p̄ncipij itelligēdi. qḋ ſi vellent defendere: nulli dubiū qn eēnt heretici peſſimi cū ex h̄ ſequat̄ pluralitas eſſentie in diuis: qḋ nephas eſt ſuſpicari. Cū eni de⁹ eſſentia ſua oia itelligat. ſi plurib⁹ itelligit plures vtiqꝫ habet eēntias. quo nihil abſurdius: nihil auribus fideliū intolerabilius. ℂ Ex hoc. ſ. rñdeo ad 2m. Ex Ad 2m hoc ipſo eni ꝙ iſte ſpēs cauſant̄ ex influētia diuini luminis deriuate ab illa forma. vna que eſt rō itelligēdi oia vt dictū eſt: tāto ſunt pauciores ⁊ in rep̄ñtādo vniuerſiores: quāto illi vnitati quā participāt ſunt ſimiliores. ℂ Ad 3m di- Ad 3m cendū ꝙ cū dicūt. ꝙ multo plures ſunt gradus angeloꝝ q̄ȝ formarū in p̄dicamēto ſube: nulli dubiū eſt qn dicant falſum: quot eni ſunt angeli tot ſunt gradus formaꝝ ſubſtātiarū īmaterialiū ⁊ nō materialiter: cū materia careāt differētiā: vt dictū eſt. ⁊ preter has (vt patet inſpicienti) ſunt forme ſubales materiales ſpē differētes: que quidē ſunt innumerabiles vt lapidū. herbarum. aiū. ⁊ alioꝝ huiuſmodi. Sed forſitā iſti putabāt ꝙ oēs gradus formarū ſubſtātialiū notificent̄ in arbore porphyriana (ad verecūdiā eoꝝ loquor) nulla igit̄ forma vna creata. ⁊ per cōſequēs limitata nata eſt oia ſimpliciter repreſentare. ſed hoc competit forme prime que illimitata eſt ⁊ infinita.
ℂ Ad 4m cuꝫ dicunt. q̄cunqꝫ vni ⁊ eidē aſſimilātur inter Ad 4m ſe aſſimilātur. Dicēdū ꝙ hoc nō eſt verꝫ vbi aliqua alicui aſſimilātur per quādā participationē ꝑfectionis ſm plus ⁊ minus: ſic eni oēs creature eſſent iter ſe ſiles: cū ſinguſe in ſuis gradibus ꝑfectionē primā que eſt cauſa oium per

dictū eſt cognitā ſucceſſiue habēt in nā ſua. ¶ Ad rōnes
Ad pᵐ ſcdam corruptoꝝ. Ex his patet rñſio ad pmaꝫ ꞇ ſcdam.
Ad 2ᵐ Non enim illa poſitio ſi intelligatᷣ euacuat ideas vel rō-
nes rerum cauſales. quas ſancti ꞇ phī ponunt in deo. imo
ex hoc ipſo ſequitᷣ neceſſario ideaꝛuꝫ poſitio. qꝛ niſi deus
rōnes ideales ꞇ cauſales oīum anteqꝫ ſint eternaliter cō-
ſpiceret rerum tempoꝛalium ꞇ creatarū preſentialitates
in tempoꝛe ſuccedentes: nō videret eas ex tali inſpectio-
Ad 3ᵐ ne eternaliter intuēdo. ¶ Ad rōnē tertiā. cū dicit oīum
rerum tempoꝛalium rōnes cauſales eternaliter deo eſſe
preſentes: concedendū eſt. ꞇ pro nobis facit. per hoc ipſus
eniꝫ pſentialitates oīum ſunt ſimul in dei notitia ab eter
no anteqꝫ eſſent in natura ppꝛia. Et hoc quoqꝫ qđ addu-
cunt de Augᵒ lib. ix. ↄfeſſ. cap. xix. q. ſ. futuꝝ videtᷣ per
aliquod preſens oīno facit ad iſtius veritatis declaratio-
nem. ſicut enim intueoꝛ auroꝛā ꞇ oꝛtū ſolis adhuc futuꝝ
per aliqđ qđ pſentialr in aīo imaginoꝛ. qđ patet per vba
Augᵎ ibidē. ꞇ eſt per ſe manifeſtū. ſic deus videndo ſuaꝫ
eſſentiā in qua pſentialr ꞇ eternaliter cernit oīum rerum
rōnes ideales: neceſſe eſt eoipſo rerum futuraꝝ ſibi repre
ſentatas preſentialitates intueri. Per hoc idē pꝫ ad illud
aliud qđ adducūt de Augᵒ ſup Joā. pma homel. qꝛ eniꝫ
oīa que facta ſunt: ſunt vita in vbo in ſuis rōnibus ideali-
bus in ipſo. hinc eſt qꝫ creature eternaliter fuerūt cū eaꝝ
pſentialitatibus (que vtiqꝫ ſunt create) in ipſo vbo cogni
Ad 4ᵐ te. ¶ Ad 4ᵃᵐ rōnē cū dicunt effectū ↄtingentē tm̄ cogno
ſci in ſua cauſa cōiecturalr: eſt cōtra rōnem pphetie. Pro
phete enim effectus cōtingētes certitudinalr in ſuis cau-
ſis cognouerūt. Dōm qꝫ effectus ↄtingētes habēt cauſas
ſuas pximas ppter quas ſunt ↄtingētes. vtpote in ipſis
indeterminate exiſtētes. ꞇ in talibus cauſis nō cognoſcū-
tur niſi ↄiecturaliter: vt ſi videaꝫ magꝛm multū ſtudere:
conijcio qꝫ ſit diſputaturus: ꞇ hoc credebat Thomas hic.
Cā aūt pma oīum cōtingentiū ſicut ꞇ oīum entiū eſt deᵘ
ipſe per rōnes cauſales oīum quas penes ſe habet. in quo
euentus oīum cōtingentiū determinantᷣ. ac certiſſime eo
rundē futura pſentialitas a deo pſentialiter cernitur: ſue
vtiqꝫ pſens ab eterno notitie. Et a ſanctis pphetis ꞇ ange
lis in eiſdem rōnibus eternis deo reuelante nō ſolū cōie-
cturaliter: ſed etiam certitudinaliter cognoſcuntᷣ. ſicut do
Ad 5ᵐ cet Thomas in multis locis. ¶ Ad 5ᵃᵐ. Cū dicunt Tho-
mā poſuiſſe deū cognoſcere alio mō effectus ↄtingentes.
qm̄ put ſunt in ſuis cauſis quaſi ab ipſis ſibi in eternita-
te coexiſtentibus cognitionē recipiendo. ꞇ hoc Thomaꝫ
poſuiſſe. manifeſtum eſt qꝫ falſum dicunt apertiſſimum.
qđ patet cuilibet recto oculo reſpiciēti dicta Thome. Cū
enim dicit Thomas qꝫ oīa que ſunt in tempoꝛe ſunt deo
pſentia. put ſunt in ſua preſentialitate. Intendit dicere ꞇ
ſatis clare. qꝫ diuine notitie preſens eſt oīum que ſunt ſuc
ceſſiue in tempoꝛe pſentialitas ꞇ actualis exiſtentia ab eo
eternaliter cognita. nō cū eo eternaliter exiſtēs in natura
ppꝛia. Nec opꝫ ſi aliqđ ſit diuine notitie vel etiaꝫ noſtre
preſens ppter hoc ſit preſens in ſe exiſtens. Manifeſtuꝫ
eſt enim qꝫ intellectus noſter ſuper pſentiam ꞇ actualem
exiſtentiā rei fertᷣ: que nō eſt ſed preterijt. qꝛ habet ſpēm
eius in ſe preſentē. Manifeſtū eſt ergo qꝫ multo fortius
deus qui habet penes ſe oīum reꝝ rōnes preſentes: ipſas
pfectiſſime intelligēdo poterit pſentialr ferre intuitū ſui
itellectus ſup oīum pſentialitates anteqꝫ eſſent. Nō ergo
a nō exiſtētibus cognitionē recipit. Adhuc ergo nō entia
cognoſcendo eſſentiā ſuā nouit futura ſup preſentialitate
quā erāt habitura pſentialr. qꝛ eternalr intuitū ſuū feren
do. oīa eniꝫ nuda ſunt oculis eius. qui nō cognoſcit per re
ceptionē. nec eſt in potētia ſciens. cuius ſcia nō cauſatur a
creaturis. nec eius potentia cognitiua ab ipſis creaturis
pficitur. hoc enim deo attribuere eſt abſurdiſſimum. que
nunqꝫ ex dictis Thome cōcludi poſſunt. ſed per eius do-
ctrinā vbiqꝫ declaretur hec ꞇ his ſimilia nullo modo poſ
ſe conuenire Deo. cui eſt honoꝛ ꞇ gloꝛia.

Quartus Articulus de hoc qđ Tho-
mas dicit qꝫ quedam ideas
ppꝛias nō habent in deo. In. q. xv. ar. iij. cū
queritᷣ. vtruꝫ oīum que cognoſcit deus ſint
idee in eo. vbi ſic arguit. Deus cognoſcit ma
teriā pmā que nullā pōt habere ideā cū nullā habeat foꝛ-
mam. ¶ Pꝫ. deus nō ſolū ſpēs ſed ꞇ genera ꞇ indiuidua
cognoſcit. ꞇ etiā accidentia. ſed hoꝝ nō ſunt idee ſm Pla
tonē. Et in rñſione. iij. argumēti de mā dicit. qꝛ nos poni-
mus mām creatā a deo: nō tm̄ ſine foꝛma. habet qdeꝫ ma
teria ideā a deo: ſed nō aliā ab idea compoſiti. qꝛ materia
ſm ſe neqꝫ eſſe habet neqꝫ cognoſcabilis eſt.

Corruptorium. ¶ Videtᷣ hoc erroneū. quia 1
deus habet ideas oīum que
pōt facere: cum nihil poſſit facere neſciens. ſed pōt facere
materiā ſine foꝛma: ſicut determinatū eſt a magiſtris: ſic
in ſacramēto altaris facit exiſtere accidētia ſine ſubiecto.
que magis dependent a ſubiecto qꝫ mā a foꝛma. ergo mā
habet ideam diſtinctā in deo: etiā ſm qꝫ idea eſt pncipiū
operationis ꞇ exēplar. qđ ipſe negat. ¶ Itē videtᷣ qꝫ ma- 2
gis ſit ponendū qꝫ deus habeat ideā diſtinctā materie qꝫ
cōpoſiti. cuius cōtrariū ipſe dicit. Dicit enim Cōmē. ſup. 2ᵐ.3ᵉ
pncipiū phyſiᶜ. ſup. iij. particulā. qꝫ in rebᵘ artificialibᵘ cāe
notioꝛes ſūt apđ artificē qꝫ cōpoſitū. qꝛ ex cauſis ex mā ꞇ
foꝛma facit cōpoſitū. vñ ſi nos facerēᵘ res nālēs: tūc cāe
eſſent notioꝛes apud nos. hec Cōmē. ergo apud deum qui
eſt opifex oīum reꝝ nāliū: notioꝛes ſunt mā ꞇ foꝛma qꝫ to
tū cōpoſitū. qꝛ ex cauſis ſicut ex mā ꞇ foꝛma facit cōpoſi
tū. ergo ſm rōnē itelligēdi pͣs ꞇ expſſius ſiue diſtinctius
habēt ideas in ipſo. ¶ Pꝫ. in rñſiōe argumenti qͣrti de ge 3
nere ꞇ accñtibᵘ dicit Thoᵃˢ qꝫ genᵘ nō pōt hr̄e aliā ideaꝫ
ab idea ſpecieꝝ. ſm qꝫ idea ſignificat exēplar. qꝛ nunqꝫ fit
niſi in aliq̄ ſpēꝝ. Silr eſt de accñtibᵘ que inſepabilr cōſe-
quuntᷣ ſubiectū. qꝛ hec ſimul fiūt cū ſubiecto. Accñtia vo
que ſuꝑueniūt vt picture: hn̄t ſpālē ideā. Qđ dicitᷣ de idea
generis falſuꝫ videtᷣ. qꝛ ſic̄ dicitᷣ. xvi. de aialibᵘ. Embrio
pus eſt aial qꝫ equus vel hō. Et cōſtat qꝫ illud indiuiduuꝫ
in via generationis vt ſit hō vel vt ſit equus: iā eſt indiui-
duū generis. ꞇ nōdū eſt indiuiduū alicuius ſpēi. ꞇ foꝛma
generis actu ꞇ per ſe exiſtit in ipſo añ foꝛmā oīs ſpēi. ergo
neceſſe eſt qꝫ per ideā aliā ab idea ſpēi cognoſcatᷣ ꞇ pdu-
catᷣ a deo. ¶ Silr qđ dicit qꝫ accñtia inſepabilia a ſubie- 4
ctis nō poſſunt hr̄e ideā aliaꝫ ab idea ſubiecti: falſum eſt.
Oīa eniꝫ illa diſtinctas hn̄t ideas que per ſe diſtincte poſ
ſunt pduci ꞇ exiſtere. ſed huiuſmodi accidentia diſtincte
poſſunt exiſtere abſqꝫ ſubiecto. ſicut firmiſſime credimᵘ
in ſacramento altaris. ergo neceſſe eſt qꝫ diſtinctas ideas
habeant. Hec ſunt verba eoꝛum.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Ad ſciendum que
debēt dici habere ppꝛias ideas in deo.
Sciendꝫ qꝫ ſicut in multis locis docet Thomas. Idea
in deo dicitᷣ ipſa eius eſſentia ab eo intellecta cuꝫ habitu-
dine ad res creatas. que poſſunt intelligi vt ſunt ab eo in
exiſtentia pducibiles. vel put ſunt in ppꝛijs rōne cogno-
ſcibiles. ſm hunc modū dicitᷣ eſſentia dei idea reruꝫ. put
ipſa intellecta eſt ratio inoteſcendi earūdē in rōne ppꝛia.
Sꝫ ſo aliū modū dr̄ eēntia diuina idea. put ipſa qͣſi practi
ce intellecta eſt exēplar iuxta qđ res ſunt per ſe in eſſe pro
ducibiles. Pꝛimo mō ergo habēt ideas in deo ppꝛias oīa
que aliq̄ mō pn̄t in rōne ppꝛia ↄſiderari. Sꝫ ſcđo mō illa
tm̄ dicuntᷣ ppꝛias ideas in deo hr̄e que ſūt per ſe in eē pro
ducibilia.

Ad pm ducibilis. ¶ Per hec patet reſponſio ad primam de materia. quando enim dicis. Erroneum eſt ponere materiaʒ p̄miam nō habere ideam. quia deus poteſt eam facere vt exiſtat per ſe ſine forma. ¶ Dicendum φ lʒ aliqui magiſtri hoc poſuerūt. oppoſitū tñ demonſtraē ab aliqͦ maioribꝰ limpidiꝰ nām mãe ꝯſiderātibꝰ. vnicuiqʒ enīʒ potētie correſpōdet ꝓprius actus intrīs φ dare actū vnius alteri remanenti in ꝓpria nã includit cōtradictoria. vbi grã φ potētie auditiue inq̄ītū huiuſmodi deē actꝰ potētie viſiue ꝓpriꝰ. Cū ergo mã ſit ꝓpria potētia reſpectu forme que eſt ꝓpriꝰ actus: dare ſibi actū ꝓpriū alteriꝰ potētie actualē. ſ. exiſtentiā que eſt ꝓprius actus forme vel ꝯpoſiti ex materia & forma cōpoſite includit cōtradictoria. Nec eſt ſimile de accidentibus in ſacramento altaris: cuʒ ſint forme quarum nature competit eſſe in actu. hoc auteʒ in
Ad 2m fra plenius patebit. ¶ Ad 2m dicendum. φ ratio illa non ꝓbat niſi φ tam materia q̄ʒ forma habent propriā ideaʒ prout idea dicitur ratio innoteſcendi vniuſcuiuſqʒ: prout pōt aliquo modo in ratione ꝓpria cōſiderari. Iſto modo cōcedit Thomas materiam poſſe habere propriā ideam
Ad 3m in queſtionibus de veritate. ¶ Ad 3m de genere: qñ dicit φ forma generis eſt actu exiſtēs in illo indiuiduo embrionis ante formaʒ omnis ſpeciei. Dicendum φ hoc falſum eſt & omnino impoſſibile ſm p̄hm. forma enim generis nec eſſe nec produci pōt niſi in aliqua ſpecie. ſicut enim ſemen vel ſanguis qui ordinatur ad generationem hominis vel equi per formā ſuam que ante productionem rei generande corrumpitur in ſpecie cōſtituitur. Ita embrio qui ſimiliter lʒ propinquius ordinatur ad generationem eorundem in productione eorum corrumpitur. & p̄us per
Ad 4m ꝓpriam formam in ſpecie cōſtituebatur. hoc patebit euidentius vbi de vnitate forme agemus. ¶ Ad 4m dici pōt φ ſicut accidentia que ſuperueniunt rei ꝓducte ſm Thomā habent ideas proprias: lʒ nō exiſtant per ſe per hoc φ nō producuntur niſi in ſubiecto. eodem modo accidentia inſeparabilia paſſio: lʒ miraculoſe exiſtant ſine ſubiecto. qꝛ tamen producta erant: in eius ꝓductione non habent aliam ideaʒ ab idea quā prius habuerunt. Si dicas ſicut nunc exiſtunt per ſe virtute diuina: ita poſſent per ſe ꝓducta a p̄ncipio. Concedatur. ſed certe ſicut tunc aliā habuiſſent ꝓductionem: ita & ſue productionis aliam rationem idealem in deo haberent: cui eſt honor & gloria.

ARticulus Quintus eſt de hoc quod Thomas dicit parte pª. q. xxv. arti. vi. in reſponſione. iij. argumenti. φ vniuerſum ſuppoſitis iſtis rebus nō pōt eſſe melius ꝓpter decentiſſimum ordinem iſtis rebus a deo tributum. in quo bonum vniuerſi conſiſtit. quorum ſi vnum aliqͦd melius eſſet corrumperetur proportio ordinis. Sicut ſi vna corda plus debito tenderet: corrumperetur cithare melodia.

Corruptorium. ¶ Hoc eſt contra veritatem fidei: que tenet φ poſt iudiciū nō tñ vniuerſum poterit eſſe melius. ſed erit tunc meliꝰ qñ. ſ. corpora celeſtia & elementa mutabuntur in melius: facta mutatione in qualitatibus eorum & nō in ſubſtātia eorum. ſicut dicit glo. ſuper illud pᵉ Corin. vij. preterit figura huius mundi. ¶ Ad rōnem Thome. Ad illud aūt φ dicit proportionem corrumpi & ordinis decentiam: ſi vnum aliquid melioraretur. Dicimus φ proportio & decentia inter partes vniuerſi nō intelligitur tñ ſm vnum tempus determinatū & partiuʒ que ſunt in vno tempore ſignato. ſed ſm curſum totius temporis ab exordio mundi vſqʒ in finē. Unde decētia & proportio ordinis vniuerſi nō eſt de permanentibus ſemper vno modo & tñ vno tempore: ſed de habentibus eſſe in ſucceſſione totius temporis. Itē exemplū nō valet de chorda plus debito tēſa. qꝛ qñ vniuerſum meliorabitur: nulla pars in bonitate extenderetur plus debito. qꝛ ſicut vna meliorabitur: ita ꝓportionabiliter & alia. Et ita ſicut manebit idem vniuerſum & eedem ptes melioratē: ita proportio eadem: ſed meliorata. Hec ſunt verba eorum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. ¶ Iſti ſi verba Thome in ſolutione queſtionis bono oculo reſpexiſſent: nunq̄ʒ ſic in reſponſionem huius. iij. argumenti impegiſſent. nec aliquid omnino cōtra fidei veritatem inueniſſent. Ibi enim veritatem declarando ſic
Duplex bonitas dicit. Bonitas rei eſt duplex. vna quidem que eſt de eſſentia rei. ſicut rationale habet rationeʒ bonitatis que eſt de eſſentia hominis. & q̄tum ad hanc bonitatem deus non poteſt aliquam rem facere meliorem. qꝛ nō poteſt facere quaternarium maiorem. quia ſi eſſet maior: iam nō eſſet quaternarius ſed alius numerus. Sic autem ſe habet additio differētie ſubſtantialis in diffinitionibus ſicut ſe habet additio vnitatis in numeris: ſicut dicitur in. x. metaphyſice. Alia eſt bonitas que eſt extra eſſentiam rei: ſicut bonum hominis eſt eſſe virtuoſum & eſſe ſapientem. & ſʒ tale bonum poteſt deus res a ſe factas facere meliores. Simpliciter tamē loquēdo poteſt quelibet res a ſe facta aliam facere meliorem. Ex his patet φ ipſe docuit deum poſſe facere mundum meliorem quo ad qualitates partium eius que nō ſunt de eſſentia partium earundē. ſicut fiet poſt iudicium. Quantum vͦ ad bonitateʒ que eſt de eſſentia partium vniuerſi ſuppoſitis iſtis rebus nō poteſt vniuerſuʒ fieri melius. Ex his patet ad obiecta reſponſio. qꝛ omnia ꝓcedunt ex falſo intellectu poſitionis: ſicut manifeſtum eſt omni inſpicienti.

ARticulus Sextus eſt de hoc qͦd dicit mūdum incepiſſe nō poſſe demonſtrari. vñ. q. xlvi. ar. ij. in reſponſione p̄ncipalis queſtionis dicit. munduʒ incepiſſe eſt de articulis fidei ſiue credibile: non ſcibile: ſicut nec trinitatem in diuinis eſſe. Quod ꝓbat primo ſic. qꝛ fides eſt de non apparētibus: ad Hebre. xi. Sed nō apparentia creduntur: nō ſciuntur. Mundum autem incepiſſe per creationem eſt articulus. Dicimus enim. Credo in deum patrem omnipotentē creatorē celi &c. ¶ Itē mundum incepiſſe habetur per reuelationem & ꝓphetiā. ſm Gregoriuʒ ſuper Ezech. dicente Moyſe. In p̄ncipio creauit deus celum & terrā. ergo nō ſcitur per demonſtrationē. ¶ Iteʒ nō poteſt hoc demonſtrari a parte mundi. qꝛ p̄ncipium demonſtrationis eſt qͦd qͦd eſt. vnūqͦdqʒ aūt ſm rationem ſue ſpeciei abſtrahitur ab hic & nunc. vnde nō pōt demonſtrari φ homo & lapis nō ſemper fuerunt. ¶ Iteʒ nec nouitas mundi pōt demonſtrari ex parte cauſe agentis que agit per voluntatem. Uoluntas enim dei ratione inueſtigari nō pōt circa ea que abſolute nō eſt neceſſe deum velle. talia vͦ ſunt que circa creaturas fiunt. poteſt autem voluntas dei manifeſtari per reuelationem cui fides innititur. & ideo munduʒ incepiſſe eſt credibile: nō ſcibile. & hoc inquit eſt vtile ſi conſideretur. ne forte aliquis quod fidei eſt demonſtrare preſumens rōnes nō neceſſarias inducat. que prebeant materiam irridendi infidelibus. exiſtimantibus nos credere que fidei ſunt ꝓpter huiuſmodi rationes.

Corruptorium. In iſta poſitiōe tria falſa cōtinētur in ratione poſitionis. Unum eſt φ ea de quibus eſt fides creduntur & non ſciuntur. Et aliud eſt φ munduʒ incepiſſe ſola fide tenetur. & demonſtratiue probari non poteſt. Tertium eſt φ non

eſt preſumendũ demonſtrare que fidei ſunt. ⁊ hoc expreſ ſius dicit in queſtionibus diſputatis de potentia dei. q. iij. articulo. xvij. vbi q̃rit. vtrũ mundus ſemper fuerit. vbi in reſponſione queſtionis ait ſic cauendum eſſe ne ad ea que fidei ſunt aliquis demonſtrationes adducere preſu
1 mat. ❡ Primum quod dicit. ꝙ ea de quibus eſt fides cre duntur ⁊ non ſciuntur. Dicimus ꝙ falſum eſt ⁊ contra ſa cram ſcripturam ⁊ contra ſanctos. ⁊ contra doctores. ⁊ eſt in ſe occaſio heſitandi ⁊ non firmiter credendi. Ex hoc ſic falſum patet. Conſtat enim ꝙ deum eſſe eſt credibile: di cente Apoſtolo ad Hebreos. xi. Credere oportet acceden tem ad deum q2 eſt. Et conſtat ꝙ deũ eſſe eſt demõſtra bile per rationes. Nam philoſophi demonſtrauerunt pri mam cauſam eſſe. Similiter deum eſſe vnũ eſt demon ſtrabile ⁊ credibile. ſimiliter deũ eſſe eternuz. ❡ Hoc ẽt videtur eſſe contra ſacram ſcripturam Iſa. ſeptimo. ſm aliam tranſlationem. Niſi credideritis non intelligetis. Et primo Petri tertio. Parati ſemper ad ſatiſfactionem omni poſcenti vos rationem de ea que eſt in vobis fide ⁊ ſpe. ❡ Hoc eſt etiam contra Auguſtinũ ⁊ Richardũ de ſancto Victore. Ait eniʒ Aug. ſic in libro de vera religio ne. Illa omnia que primo credimus: nihil niſi auctorita tem ſecuti partim ſic intelliguntur: vt videantur eſſe cer tiſſima. partim vt videantur fieri atqʒ oportuiſſe fieri. Et Richardus p̃mo de trinitate. c. quarto ait. Erat itaqʒ intẽtionis noſtre in hoc opere ad ea que credimus inquã tum dominus dederit: non tñ probabiles: verumetiam neceſſarias rationes adducere. Credo nãqʒ ſine dubio ad quorumlibet explanationem non modo probabilia: ve
2 rumetiam argumenta neceſſaria non deeſſe. ❡ Scdm etiam quod dicit. ſ. ꝙ inceptio ſiue nouitas mundi demõ ſtratiue probari nõ poteſt. Dicimus ꝙ falſum eſt. q2 quã uis inceptio vel nouitas mũdi non poſſit demõſtrari de monſtratione potiſſima dicẽte propter quid. poteſt tamẽ demonſtrari vel probari deducendo ad ĩpoſſibile de infi nitate animarum: ſi mundus fuerit eternus. ⁊ ꝙ infinita ſunt pertrãſita. Ambas iſtas rõnes de tranſitu infinitoꝝ. ⁊ infinitate animarum: ipſe ponit obijciendo de nouitate mundi. ⁊ conatur diſſoluere eas. ⁊ veritatem infinitã in uoco que deus eſt: teſte ↄſciẽtia mea: ꝙ nec vere nec appa renter nec philoſophice nec theologice eas diſſoluit. Ver bi gratia. ad illã de infinitate animaruʒ reſpondet multi pliciter ſm ponẽtes eternitatem mũdi. ꝙ quidam nõ re putant impoſſibile eſſe infinitas animas actu. Alij dicũt ꝙ anime corrũpũtur corrupto corpore. Quidam dicũt ꝙ ex omnibus remanet vna tñ. Alij poſuerunt circulationẽ animarum. vt. ſ. anime poſt determinata curricula tẽpo rum ſepararẽtur multotiẽs. ⁊ multotiens redirẽt ad corpo ra. Poſt iſtas falſitates abſurdiſſimas ipſe ponit ſuam di cẽs. ꝙ poſſet aliquis dicere ꝙ mũdus eſſet eternus in ali qua eius parte vt angelus: nõ homo. ⁊ ſic conatur defen dere opinionem ponẽtiuʒ eternitatẽ mundi: ⁊ eaʒ negat. Dicit enim philoſophus (cuius opinioneʒ ipſe defendit) in libro de vegetabilibus. ꝙ mũdus totalis iſt ꝑpetuus.
3 nec ceſſauit vnq̃ generare animalia ⁊ plantas: ⁊ omnes ſpecies ſuas. Unde patet ꝙ oĩbus modis mentita eſt ini quitas ſibi. ❡ Tertium quod dicit. Cauẽdũ eſt valde ad ducere rationes neceſſarias ad ea que ſũt fidei. Dicimus ꝙ hoc falſum eſt. ⁊ contra fidem ⁊ ſacrã ſcripturã. Quia ſcriptuʒ eſt primo Petri. iij. Parati ſemper ad ſatiſfactio nem omni poſcenti vos rationem de ea que eſt in vobis fide ⁊ ſpe ⁊c̃. ❡ Eſt etiam contra ſanctos. Unde Auguſti nus de trini. ⁊ alijs libris ſuis. ⁊ Richardus in libro ſuo de trinitate. nituntur probare non tñ credere quod fides tenet de trinitate. Et ipſemet Thomas fecit librum con tra Gentiles. in quo vtitur rationibus ↄtra ipſos pro fide. Si aũt fides ꝓbari nõ poſſet nec deberet: inutiliter labo raſſet. vñ ſicut illud fecit in fauorem fidei. ſic iſtud eſt in p̃iudiciũ fidei ⁊ ſanctoꝝ. ⁊ etiã ↄtra rõnẽ. naʒ ſi rõ reddẽ da eſt de fide: vt dicit beatus Petrus. ⁊ ratio demonſtrati ua reddi põt. vt ꝓbatũ eſt per Aug. ⁊ Richardũ. magis expedit reddere rõnes neceſſarias ⁊ demõſtratiuas q̃ to picas ⁊ ſophiſticas. ❡ Ad rõnes Thome. Ad p̃mũ ergo dõm ꝙ lʒ fides ſit de nõ apparẽtibus que. ſ. nõ habẽt cau ſam euidentẽ nobis. ⁊ ꝑpter quid habent tñ ſigna ⁊ effe ctus quibus demonſtrentur. Nõ enim ſolũ demõſtratio ꝑpter quid facit ſcire: ſed etiam demonſtratio quia. Pre terea cum dicimus: fides eſt de non apparentibus. non in telligitur ꝙ omni tempore fuerint nõ apparentia. ſed q̃ diu de illis eſt fides niſi interpretatiue. q2 videlicet homo eſſet paratus credere eadem. etiã ſi neſciret vel nõ ſciret ea per rationẽ. ⁊ ob hoc nõ euacuatur meritũ fidei. ❡ Ad 2m dõm. ꝙ lʒ creatio mundi innotuit p̃mo per reuelatio nẽ. põt tñ ⁊ potuit per ingenioſos ſciri ⁊ ꝓbari demonſtra tiue deducendo. ſ. ad ĩpoſſibile. Nihil enim ꝓhibet quin deus poſſet reuelare veritates innumerabiles. que tñ ſunt demonſtrabiles. Sed fides non innititur huiuſmodi de monſtrationibus: ſed prime veritati reuelanti. gaudet ta men de demonſtratione quãdo poteſt haberi. ❡ Ratio etiam tertia non valet. q2 nõ omnis demonſtratio. eſt pro pter quid ſiue per cauſam. ſed aliqne ſunt per ſigna ⁊ effe ctus: ⁊ deducentes ad impoſſibile. ❡ Preterea nõ obſtat ꝙ nõ eſt niſi vnus mundus. ſicut nõ obſtat ꝙ non eſt niſi vna luna ⁊ vnicus ſol: quin poſſit demõſtrari eclipſis de vtroqʒ demonſtratione vniuerſali. ⁊ ↄueniret multis ſi eſſent ita de iſto mundo. Iteʒ nec ꝑpter aliud. quia diffi nitio ſubiecti nõ eſt medium in demonſtratione: ſed paſ ſionis. i. maioris extremitatis. ❡ Ad quartum dicenduʒ. ꝙ lʒ volũtas dei nõ poſſit inueſtigari per priora. põt tamẽ quantũ ſe nobis manifeſtat per poſteriora. Vñ dicimus ꝙ voluntas dei de mundo creando ante mundi creatio nem ſciri nõ potuit niſi per reuelationem: ſi fuiſſet cui fie ri potuiſſet reuelatio. ſed poſt mundi creationem ex ipſo mundo creato ſciri potuit dei voluntas. Inuiſibilia enim per ea que facta ſunt ⁊c̃. Hec ſunt verba eorum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. ❡ Iſta tria que in iſtius queſtionis poſitione ⁊ eius ſõ nes ſunt: neqʒ falſa ſunt neqʒ abſurda: ſed veriſſima ſi in telligant̃. Donet nobis deus intellectũ in oĩbus: vt verita teʒ agnitã diligamus. ❡ Primũ eniʒ qđ dicit Thomas: Ad pm
ꝙ ea de qb9 eſt fides credunt̃ ⁊ nõ ſciunt̃: loquẽdo de ar ticulis fidei: quoꝝ vnus eſt mundũ ex tempore incepiſſe. cõſtat ſm ſacram ſcripturam ⁊ omnes catholicos docto res veriſſimũ eſſe. Dicit enim ſm Apoſtolũ videmus per ſpeculum ⁊ in enigmate: per fidẽ enim ambulamus: non per ſpẽm. Quedã tñ ſunt demõſtrabilia per rõnẽ demon ſtratiuã: que ſimpliciores ſola fide tenẽt. cuiuſmodi ſunt deũ eſſe incorporeũ. eternũ. imutabileʒ. ⁊ etiam deũ eſſe. Pro quo dicit Apls ad Heb. xi. Accedẽtẽ ad deũ opʒ cre dere q2 eſt. que nõ ſũt articuli fidei. Et iõ talia docet Tho mas cõtra Gentiles de deo eſſe ꝓbanda. ⁊ talia ſunt que phi de cã p̃ma ꝓbauerũt. ⁊ per hoc patet rñſio ad p̃muʒ.
❡ Ad 2m dõm. ꝙ ſuppoſitis articulis fidei oĩbus vel ali Ad 2m
quibus tanq̃ p̃ncipijs certiſſimis a ſuperiori ſcientia: ſcili cet dei ⁊ beatoꝝ acceptis: poterunt plura demonſtratiue ꝓbari ac intelligi etiam in via. ad que intellectus ſine lu mine fidei nõ poterit deuenire ſiue nõ deueniret. ⁊ iõ re cte dicit̃. Niſi credideritis nõ itelligetis. illa p̃ncipia ſci pue que faciũt videre. ꝙ ex his que fidei ſunt nullũ ſeq̃t incõueniẽs aut ĩpoſſibile: ꝙ infideles nõ capiunt ea que

ſunt

ſunt fidei:oīa īpoſſibilia reputātes.quibus oportet rōna/
biliter ſatiſfacere veritatē fidei declarando.⁊ ꝙ nullū ſe/
quatur incōueniēs oſtendēdo.Et ſic habet intelligi illud
pᵉ Petri.iij.Sēp parati ad ſatiſfactionē omni poſcēti ⁊c.
¶ Ad 3ᵐ dicendū.ꝙ illud Augᵘˢ facit pro Thoma.Do/
cet enī Thomas libro pᵒ ꝯtra Gētiles.c.iiij. ꝙ quedaꝫ
veritates de diuinis.ad quas per inq̄ſitionē rōnis perue/
niri pōt.nō fruſtra ſupnaturali īſpiratōe tradūtur nobis
credēde.Alioqn paucis hoībus:⁊ poſt lōgū tempus.⁊ nō
ſine multis erroribus huiuſmodi veritates īnoteſcerēt. ⁊
talia ſunt que pᵒmo ſolā auctoritatē ſecuti credimus.que
poſtmodū ſic intelliguntur vt videātur certiſſima.ſꝫ ipſos
articulos qui ſunt oīno ſupra rōnis inueſtigationē:nullo
modo ꝯtingit ſic videre vt oſtēdātur demonſtratiue.nec
eſt aliqua ſciētia que poſſit demōſtrare ſua pᵒcipia:ſꝫ ex
ipſis alia.Cū ergo articuli ſint pᵒma pᵒcipia in theologia:
nō poterūt demōſtrari.Immo ſicut itellectᵘ per habitū
naturalē qui dicit̄ itellectus pᵒcipioꝝ:aſſentit pᵒmis prin
cipijs aliaꝝ ſciētiarū.ſic iſtis pᵒcipijs in theologia.ſ. arti/
culis qui excedūt rōnē nālem per habitū ſupnaturaleꝫ.ſ.
per lumē fidei aſſentimus.¶ Ad illud de Richardo di/
cēdū.ꝙ veꝝ eſt qᵒ dicit Richardus ad quorūlibet expla
nationē argumēta neceſſaria nō deeſſe. Suppoſitis eniꝫ
aliqbᵘˢ articulis fidei argumēta neceſſaria pñt haberi ad
ꝓbādū multa que ad fidē ptinēt:etiā aliquos articulos.
ſicut Apoſtolus ſupponēdo reſurrectionē chriſti ꝓbat re
ſurrectionē noſtrā futurā.pᵒma ad Cori.xv. Simplr̄ tñ ⁊
abſolute nullo ſuppoſito qᵒ ad fidē pertinet:īpoſſibile eſt
aliquē articulū fidei ꝓbare demonſtratiue. Ex his patet
ꝙ pᵒmū veritatē habet.nec eſt ꝯtra ſacrā ſcripturā.nec cō
Ad 2ᵐ tra aliquē ſanctorū.¶ De ſecūdo qᵒ iſti dicūt eſſe falſuꝫ
ſ.ꝙ Thomas dicit.ꝙ inceptio ſiue nouitas mūdi demō/
ſtratiue probari nō pōt ex dictis:poteſt ꝯcludi nec eſſe fal
ſum:nec cōtra doctrinā ſanctoꝝ.Oēs enim rōnes que ad
hoc poſſunt adduci nullo ſuppoſito ꝙ ad fidē aliquo mo
do ptinet:pñt impediri:ſicut docet Thomas ꝯtra Genti/
les.libro.ij.c.xxxi.⁊ alibi.¶ Ad illud ergo qᵒ dicūt.ꝙ il/
lud poteſt demōſtrari deducēdo ad īpoſſibile cōcedi pōt
⁊ debet.q2 hñ ꝯtingit deducere ad impoſſibile:facta ſup/
poſitione aliquoꝝ que fide tenētur.qᵒ tñ impoſſibile nō
apparet illis qui ſoli rōni naturali īnitūtur.Quādo vᵒ di
cunt (vt inuamentū:argumētuꝫ oīno infirmū preterea/
mus) poſt alias falſitates abſurdiſſimas ipſe dicat ſuaꝫ:⁊
conatur defendere opinionē ponētiū eternitatem mūdi
⁊ oībus modis mentita eſt iniquitas ſibi.¶ Dicendū no
bis eſt ad iſtas blaſphemias exēplo chriſti humiliter.ꝙ
nō eſt ita ſalua pace coꝝ. Nullū enim horū habet verita/
tem. In primis eniꝫ Thomas nullā dicit falſitateꝫ:dicē/
do ꝙ poſſet fingi ꝙ mūdus eſſet eternus quo ad aliquas
ſui partes.lꝫ homo nō eſſet ab eterno.ſed ſolū tāgit quā/
daꝫ viā per quā poſſent aliqui euadere illā rationē de in/
finitate animarū.Sicut eniꝫ doctores greci poſuerūt an
gelicam naturā per multa ſecula cōditam:prout recitat
Hieronymus.⁊ habet̄ ſcdᵒ liᵒ ſentētiarū:ante iſtū mūdū
ſenſibilē in eſſe productā.ſic fingerēt aliqui pro infinitate
animarū vitanda mūdū fuiſſe per tēpus infinitū ante ꝓ/
ductioneꝫ pᵒmi hoīs.⁊ ſi nihil oīno ſupponatur qᵒ ad fidē
pertinet:quo modo iſti vel alij probarēt huius oppoſituꝫ
demōſtratiue. Nec conatur Thomas defendere opinio/
nem ponētiū eternitatē mundi.imo deſtruit eam effica/
ciſſime oēs rōnes eoꝝ quas quidā ipſoꝝ demōſtratiuas
reputabat ſophiſticas.imo oīno nullas oſtēdēdo.hic ⁊ ali
bi precipue 2ᵒ libro ꝯtra Gentiles.c.xxxiiij.⁊.xxxv.per to
tum. In hoc ergo nō eſt mētita iniq̄tas ſibi.ſed pᵒhorū er/
rore reprobato manifeſtata eſt veritas ac declarata ad

laudē chriſti ⁊ honorē.¶ Tertium quoq; qᵒ dicit Tho/ Ad 3ᵐ
mas.ꝙ cauēduꝫ eſt demōſtrationes adducere ad ea que
fidei ſunt.manifeſtuꝫ eſt ex dictis eſſe veriſſimū. Dicere
enim rōnes demonſtratiuas poſſe haberi ad ea que ſunt
fidei ſolum.cuiuſmodi ſunt oēs articuli eius.oīo derogat
auctoritati eorūdē:vt patet ex prehabitis.¶ Ad illud pᵉ
Petri.iij.dictū eſt ſupra.⁊ qñ dicit̄.ſancti nitūtur ꝓbare ⁊
nō tm̄ credere ea que ſūt fidei.Dicēdū. ꝙ ſancti nō intē
dunt ad ea que ſunt fidei maxime que ſunt articuli fidei
rōnes demōſtratiuas adducere.ſed rōnibᵘ ꝓbabilibus ⁊
exēplis ipſā fidē declarare.Vñ Augᵘ.xv.de trinitate dicit
oīa exēpla eſſe defectiua vel deficiētia. ¶ Et qᵒ dicit de
Thoma qui libro pᵒ ꝯtra Gētiles fecit rōnes contra ipſos
pro fide.c.ix.eiuſdē libri ſoluit̄.vbi dicit circa duplicē ve
ritatem diuinoꝝ eſſe intētionē ſapientis.Et circa errores
ꝯtrarios deſtruēdos.ad quarū vnā inueſtigatio rōnis ꝑ/
tingere pōt:alia vᵒ oēm rōnis excedit induſtriā.Dico au
tē duplicē veritatē diuinoꝝ nō ex pte dei qui eſt vna ſim
plex veritas:ſed ex pte nr̄e cognitionis que ad diuina co/
gnoſcēda diuerſimode ſe habet.Ad prime ergo veritatis
manifeſtationē per rōnes demōſtratiuas q̄bus aduerſa/
rius cōuinci poſſit eſt ꝓcedēdū.Sed q2 tales rōnes ad ſe
cundā veritatē haberi nō poſſunt:non debet eſſe ad hoc
intētio vt aduerſarius rōnibus ꝯuincat̄:ſed vt rōnes q̄s
ꝯtra veritatē habet ſoluant̄. Hec erat ēt intētio oīuꝫ ſan/
ctoꝝ qui de ptinētibus ad fidē tractauerūt.Et cū ſubdūt
ꝙ ſm̄ rōnē melius eſt rōnes demonſtratiuas q̄ꝫ topicas
vel ſophiſticas adducere.verū dicūt in his in quibus poſ
ſunt haberi:qᵒ nō eſt in propoſito.¶ Cōtra riſionē eoꝝ
ad rōnes Thome.Euacuatis igit̄ hoc modo iſtoꝝ cauil/
lationibus:reſtat videre qualr̄ rōnibᵘ Thome nō reſpō/
deāt.qñ dicūt ad pᵒmā.Fides eſt de nō apparētibᵘ que nō
habēt cām euidēteꝫ ꝓpter q̄d.hñt tñ ſigna ⁊ effectus q̄bᵘ
demōſtrātur.manifeſtū eſt ꝙ nō dicūt veꝝ.nullū enī eſt
ſignū vel effectus creatᵘ:mediāte quo aliq̄s articulus fi/
dei poſſit demōſtrari.q2 ſemꝑ articuli fidei ſunt de nō ap
parētibus:donec fidei in via ſuccedat viſio in patria . Et
ſic manifeſtū eſt ꝙ illud qᵒ dicūt eſſe falſuꝫ.ſ.ꝙ nō itelli
gitur ꝙ fides eſt de nō apparētibᵘ omni tpe.hoc enī falſū
eſt.ſi loquunt̄ de oī tpe pro ſtatu vie in quo ambulamus
per fidē.Dicere enī ꝙ homo in ſtatu vie nō hēt fideꝫ de
articulis fidei niſi īperfectiue vt ipſi dicūt:ſed ſciētiā:eſt
ponere hoīeꝫ in ſtatu vie exñtē in q̄ per fidē ambulamus
ſꝫ Apoſtolū.eē extra ſtatū vie.⁊ ſic ꝯ̄dictoria eſſe ſimul
vera. ¶ Silr̄ quo ad ſcdᵐ dicūt.ꝙ deus aliq̄s veritates
demōſtrabiles per rōnē pōt reuelare ⁊ reuelauit vt dictū
eſt:debet ꝯcedi.Sed iſte vitates ſi articuli fidei ſunt:ſunt
ſupra rōnē oīno.⁊ nō ſunt demōſtrabiles:ſed ſola reuela/
tione inotuerūt.⁊ inoteſcūt in fidelibᵘ.vñ illa riſio innitit̄
falſo.¶ Qᵒ autēꝫ dicūt ad tertiū.ꝙ nō oīs demōſtratio
eſt ꝓpter q̄d:ſed aliq̄ue ſunt per effectus ⁊ ducētes ad ī/
poſſibile.veꝝ dicūt:ſed nihil ad ꝓpoſitū.q2 articuli fidei
neutro modo poſſunt demōſtrari vt dictū eſt aliter q̄ꝫ ſu
ſupra dictū eſt.ſ.aliquo vel aliq̄bus ſuppoſitis. ¶ Simi/
liter hoc qᵒ dicunt.ꝙ lꝫ vnicus ſit ſol ⁊ vnica luna : nihil
obſtat quin poſſit eclipſis demōſtrari de vtroq; demon/
ſtratione vniuerſali.⁊ ꝯueniret multis ſi eſſent illa in iſto
mūdo.Manifeſtū eſt ꝙ mirabiliter male aptat̄ ad pro/
poſituꝫ.Demōſtrationes eniꝫ ille īnitūtur cauſe qua vni/
uerſaliter ⁊ ſemꝑ poſita de neceſſitate ponitur effectᵘ.Ad
ducere autē cauſam cui cōſimili modo poſſit īniti demō/
ſtratio de nouitate mūdi nullo penitᵘ ſuppoſito eſt omni/
no impoſſibile.⁊ ſic patet ꝙ exēpla illa nihil faciūt ad ꝓ/
poſitum.¶ Quod tādē dicunt ad quartā rationē.ꝙ poſt
mundi creationē ex ipſo mundo creato ipſa dei volūtas

ſcirī potuit: verū dicūt quo ad aliq̄: nō tñ q̄ ad hoc ꝙ mū-
dū de nouo in eſſe produxit. q2 non eſt per demōſtrationē
ſcibile: ſed ſola ratione credibile: cum ſit articulus fidei.

Articulus ſeptim⁹ de hoc

quod dicit Thomas. ꝙ nō ſeqtur: ſi deus eſt
cauſa actiua ꝙ ſit prior duratione ſʒ eos qui
ponunt mundū eternū. Unde eadē queſtio-
ne ⁊ eodē articulo in reſpōſione primi argumēti ita dicit.
Cōſiderandū eſt ꝙ cauſa efficiēs que agit per motuʒ de
neceſſitate precedit tēpore ſuū effectum. q2 effectus non
eſt niſi in termino actionis. agens autē oportet eſſe princi-
pium actionis. Sed ſi actio ſit inſtātanea. nō ſucceſſiua.
non neceſſariū eſt faciens eſſe prius facto duratione: ſicut
patet in illuminatione. Unde nō ſeqtur de neceſſitate: ſi
deus eſt cauſa actiua mūdi. ꝙ ſit prior mūdo duratione
quia creatio qua produxit deus mundum: non eſt muta-
tio ſucceſſiua: vt ſupra dictum eſt.

Corruptorium.

¶ Hic videtur nimis expſ-
ſe dicere aliqua. ex q̄bus ſeq-
tur ꝙ creatio mundi potuit eſſe eterna. Ex hoc eniʒ ꝙ di-
cit ſi actio ſit ſubitanea ⁊ non ſucceſſiua. nō eſt neceſſariū
faciens eſſe prius facto duratione. Et poſt ſubdit: ꝙ crea-
tio qua deus mūdū produxit: non eſt mutatio ſucceſſiua.
ſequitur ꝙ deus nō eſt neceſſario prior creatione mundi
ſm̄ durationē. ⁊ hoc eſt dicere mundi creationeʒ deo eſſe
coeternā eſſe poſſe. qḋ eſt ſimplr̄ falſuʒ. ⁊ valde ꝓpinquū
errori ponētiuʒ mūdū eſſe eternū. Qꝛ aūt hoc no ſit poſſi-
bile videt̄ ſic. Cōſtat eniʒ ꝙ inter oēs ptes mundi maxie
1 poteſt dici de angelo ⁊ celo. ꝙ ſunt facta ab eterno. ſed ꝓ-
bat̄ ꝙ nec de illis: arguo ſic: factuʒ eſſe in nulla re: eſt abſ-
q3 fieri vel precedēte ſm̄ durationē vel ſaltē cōcomitan-
te. q2 oē qḋ factū eſt vel eſt factū ſucceſſiue ⁊ per motū. ⁊
tunc fieri p̄cedit factū eſſe duratione. vel ſubito eſt factū
ſine ſucceſſione. ⁊ tūc ſimul ſūt fieri ⁊ factū eſſe. Sic igit̄
patet dicta ꝓpoſitio. ſ. ꝙ de oi re facta ver̄ fuit dicere ꝙ
ipſa ſit hoc vel anteq̄3 facta eſſet. vel ſil' cū fcā eſt. ergo de
celo facto verū fuit dicere ꝙ celū ſit. Unde ſi prius q̄3 fa-
ctum eſſet verū fuit ipſum fieri: ergo celū nō fuit ab eter-
no. In illis enim in q̄bus fieri p̄cedit factū eſſe qḋ fit nō
eſt dum fit. ſed tunc primo quādo factū eſt. Si autē in ce-
lo ſunt hec ſimul vera: celuʒ fit ⁊ factum eſt. aut ergo hec
duo fuerūt ſemper ⁊ ſunt ſimul vera: aut pro aliquo iſtā-
ti determinato. Si fuerunt ⁊ ſunt ſemꝑ vera: de celo fit ⁊
factū eſt. ergo ēt vt videt̄ verū eſſet dicere. nunc celū fit:
qḋ nullus diceret. cū celū inter entia ſit ꝑmanētiſſimuʒ.
Si autē pro aliquo vno inſtāti ſignato fuerūt ſimul vera
celū fit ⁊ factū eſt. ergo ante illud inſtās non fuit celuʒ. q2
nihil eſt anteq̄3 fit vel factuʒ eſt. ergo nō potuit ab eterno
verū eſſe celū eſſe factum. ⁊ pari rōne nec mūduʒ. ¶ P.
2 ipſe ponit mundū factū de nihilo. quo poſito videt̄ ꝙ ne-
ceſſe ſit mūdū īcepiſſe ⁊ habere eſſe poſt nō eſſe. qn̄ eniʒ
mūdus factus eſt ex nihilo: aut hoc dicit̄ materialr̄: aut
ſolū negatiue. i. nō ex aliquo: aut origīalr̄: nō mālr̄ aut
originalr̄. q2 nihil nullius eſt mā vel origo. nō negatiue
ſolū. q2 ſi ſolū diceret̄ mūdus factus ex nihilo. q2 non eſt
factus ex aliquo: pari ratione ꝓpter eundē ſenſum debe-
ret cōcedi ꝙ deus pater eſt ex nihilo. q2 eſt nō ex aliquo.
hoc autem nullus cōcedit. ergo nec illud cōceditur ſoluʒ
ꝓpter predictū ſenſum. Reſtat ergo vt hoc dicat̄ ordina-
biliter. aut ergo ordine nature tm̄: qḋ ſi ſic: nulleitas ſiue
non eſſe mūdi precedit ſuū eſſe ſolū ordine nature ⁊ non
duratione. ergo duratione ſimul fuerūt eſſe mundi ⁊ ſuū
non eſſe. ſed qua rōne ante fuerūt ſimul eadē rōne modo
⁊ ſemper. Nō enim magis ſunt cōpoſſibilia vno tempo-
re q̄3 alio. ergo modo ſimul ſunt. imo ſemper nō eſſe mū-
di ⁊ eius eſſe. ergo ſicut modo verū eſt dicere mundū eſ-
ſe: ita verū eſt dicere mundū nō eſſe. quod cōſtat eſſe fal-
ſum. Si autē ordine actualis durationis non eſſe mundi
precedit ſuū eſſe. ergo mundū eſſe non eſt eternū. eternū
enim a nullo precedit̄. ¶ Itē ſi aliquid redigeretur in ni- 3
hilū deſineret eſſe. nec poſſet habere infinitā durationeʒ
a parte poſt. ergo a ſimili ſi aliquid producit̄ ex nihilo: in-
cepit eſſe. nec poteſt habere infinitā durationeʒ a pte añ.
¶ Ulterius ſciēduʒ ꝙ hoc qḋ dicit ad diſſoluendum ar-
gumentū. ſ. ꝙ ſi actio ſit inſtātanea ⁊ nō ſucceſſiua. ꝙ nō
ſit neceſſariū faciens eſſe prius facto duratione. Sciēduʒ
eſt ꝙ in aliquibus habet veritatē: ⁊ in aliq̄bus fallit: vbi
enim faciēs eternum producit effectū ſuuʒ ex nihilo: ne-
ceſſe eſt faciēs eſſe prius facto duratione. faciēs eniʒ nun-
q̄3 non fuit. factū autem aliquādo non fuit. q2. ſ. fuit nihil.
Quod autē nunq̄3 non fuit neceſſario precedit duratione
illud quod aliquādo nō fuit. ⁊ ideo exemplū de pedis ve-
ſtigio eternaliter exiſtēte in puluere ſophiſticū eſt quan-
tum ad productionē creature ex nihilo. q2 veſtigiuʒ pro-
ductum in puluere ⁊ de puluere nō producitur ex nihilo.
⁊ eadē ratione exemplū de igne ⁊ ſplendore ſophiſticum
eſt quantū ad creationē. q2 ſplendor ex igne generat̄ non
producitur ex nihilo īmediate: ſed quātū ad generationē
filij ex p̄re qui nō eſt ex nihilo eſt exēpluʒ conueniens.

Reſpōſio ad hec ſcḋm Thomā.

¶ Ut iſtud quod iſti per predicta nitūtur īprobare: me-
lius intelligamus illā reſponſionē ad primū argumētuʒ
p̄mi arti. q. xlvi. ex integro videam⁹. vbi dicit Thomas.
Aug⁹ de ciui. dei dicit. ꝙ philoſophorū ponentiū eternita-
tem mundi duplex fuit opinio. Quidā enim poſuerūt ꝙ
ſubſtātia mūdi non fuerit a deo. quorū intolerabilis er-
ror refellitur ex neceſſitate. Quidā autē ſic poſuerūt mū-
dum: ꝙ tamē a deo factū dixerunt. non tamē initiū tem-
poris mūdū habere poſuerunt: ſed ſue creationis initiuʒ.
⁊ ita voluerunt vt quodā modo vix intelligibili: mūdus
ſemper factus ſit. Id autē quo modo itelligāt inuenerūt:
vt idē dicit in. x. de ciui. dei. Sicut eniʒ inquiūt ſi pes ab
eterno fuiſſet in puluere ſemꝑ veſtigiū a calcante factuʒ
nemo dubitaret. Sic ⁊ mūdus ſemper fuit ſemꝑ exiſten-
te illo qui fecit. Et ad hoc intelligēduʒ conſiderandū eſt
ꝙ cauſa efficiens que agit per motū de neceſſitate prece-
dit tēpore ſuū effectum. q2 effectus non eſt niſi in termi-
no actionis ſiue motus. Agēs autēʒ oportet eſſe principi-
um actiōis. Sed ſi actio eſſet inſtātanea ⁊ nō ſucceſſiua:
non eſt neceſſariū faciens eſſe prius facto duratione. ſicut
patet in illuminatione. Unde dicūt ꝙ nō ſeqt̄ ex neceſ-
ſitate. ſi deus eſt cauſa mūdi actiua: ꝙ deus eſt prior mū-
do duratione. q2 creatio qua mūduʒ produxit nō eſt mu-
tatio ſucceſſiua ſed inſtātanea vt dictū eſt ſupra. Hec er-
go ſunt verba Thome ex integro. Ex q̄bus patet ꝙ nihil
addit ſentētie Aug^ni. x. de ciui. dei. niſi ꝙ explanat in fine
modū illum vix intelligibilē. per queʒ illi philoſophi po-
nebant mūdi eternitatē. Pro quo nec Aug⁹ nec etiā ipſe
qui dictum eius explanat eſt arguendus. Hoc tamē ſciē-
dum. ꝙ ſicut nō poteſt demonſtratiue probari munduʒ
incepiſſe. Ita nec demonſtratiue probari poteſt munduʒ
ab eterno eſſe. Et ideo ad rationes iſtas quas putant de-
mōſtratiuas: cū tamen vix ſint probabiles reſpōdenduʒ
eſt. ¶ Ad primū cū dicunt. omne qḋ factū eſt fit aliquā- Ad p^m
do: falſum eſt: ſi ſumat̄ fieri pro mutari ꝓprie. Manife-
ſtum eſt eniʒ ꝙ mūdus factus eſt ⁊ creatus: ſm̄ ꝙ fides
ponit: ⁊ tñ nō dicit̄ in ſui creatione fieri: ſumpto fieri pro
mutari proprie. Creatio eniʒ nō eſt mutatio. ſʒ per modū

cuiuſdā mutationis intelligatur. ſicut docet Thomas ſupra. q. xlv. ar. 3° in reſpōſione primi argumēti: ⁊ alibi multotiēs. Si autē accipiatur fieri pro eo qđ eſt accipere eſſe a faciēte: ſic verū eſt ꝙ omne qđ factum eſt fit. Sed hoc pōt ſignificari dupliciter. Uno modo ꝙ intelligatur iſta acceptio eſſe cū nouitate quadā ⁊ ſic dicit̄ mundus creari ſiue fieri ſꝫ fidē. Alio modo vt intelligat̄ iſta acceptio eſſe ſimplex ſine aliq̄ nouitate. ⁊ ſic poſuerūt p̄hi iſti mūdum a deo ab eterno fieri. Hoc eſt accipe eſſe ſine icohatione ſeu nouitate aliqua. ⁊ ita voluerūt. ꝙ quodaꝫ modo vt̄ intelligibili mundus ſemꝑ ſit factus: vt dicit Aug°. vt .ſ. intelligatur in eternitate ſiue tēpore infinito accipe eſſe a deo. ⁊ hoc nō repugnat permanētie mūdi ſeu partiuꝫ

Ad 2m eius. ⁊ ſic patet ꝙ ratio iſta non procedit. ¶ Ad 2m dicendum. ꝙ p̄hi iſti non dicūt mūduꝫ ex nihilo ordinaliter .i. poſt nihil. ſed ſolū q2 deus ab eterno fecit mūdum: ita ꝙ nō ex aliquo. q2 ex nullo tanꝙ̄ materia. Nec valet inſtantia de deo patre. q2 ſicut nō eſt ex aliquo. ita nec eſt factus

Ad 3m vnde nullo modo poteſt dici factus ex nihilo. ¶ Ad 3m dicerent iſti philoſophi. ꝙ ſi aliquod ens intelligatur redigi in nihilum: neceſſe eſt ꝙ ſua duratio terminetur cum ſuo eſſe. Sed ſi aliquid intelligatur produci in eſſe ex nihilo .i. nō ex aliquo ſꝫm predictū moduꝫ: nō oportet ꝙ ei⁹

Ad 4m duratio a parte ante habeat initiū cū poſſit intelligi ꝙ illud eſſe accipiat a deo ab eterno. ¶ Ad 4m cū dicunt ad reſiſtēduꝫ rōni iſtoꝝ qđ eſt factū de nihilo aliquando nō fuit: ipſi ſꝫm moduꝫ ſuuꝫ ponendi hoc negāt. vnde qđ ibi dicitur nihil valet ad propoſitū. Ex his patet ꝙ ille ratio nes quibus illi innituntur: nec probabiliter quidē ꝯcludunt.

Articulus octauus eſt de

hoc ꝙ dicit: ꝙ in rebus icorruptibilibus nō eſt niſi vnū idiuiduuꝫ vnius ſpēi: vñ. q. xlvij. ar. 2° verſus finē ſolutionis dicit. ꝙ in corruptibilibus nō eſt niſi vnum indiuiduum vnius ſpeciei. q2 ſpecies ſufficienter cōſeruatur in vno. Et ſimile infra. q. lvij. arti. vltimo in reſponſione principali.

i **Corruptorium.** ¶ Hoc reputamus erroneū. q2 cum aīa intellectiua ſit in

cō. 5. corruptibilis: tūc nō eſſent plures anime intellectiue nu

T. ꝯ. zi. mero differētes: ſed tm̄ vna: qui fuit error Auerrois 3° de

2 anima. qui error eſt multipliciter ꝯtra fidē. ¶ Item hoc

Cō. 47. eſt contra p̄hm 2° celi ⁊ mundi. qui dicit ꝙ corpora ro

2° ubi. tanda ſunt multa ꝑpter generationē. ¶ Et eſt ꝯtra Cō

3 mētatoreꝫ ſuꝑ illud celi ⁊ mūdi. volumus dicere de figuris ſtellaꝝ ⁊c̄. Oia (inqt Comm) corpa celeſtia ſūt eiuſdem nature ſpē. ⁊ corpora celeſtia ſunt multa indiuidua

4 in ſpecie. ¶ Itē rō ſua nō valet. q2 in rebus corruptibilibus in vna ⁊ eadē ſpē nō deberēt eſſe plura indiuidua ꝙ̄ duo: q2 in duobus ſufficiēter ſpēs ſaluat̄. ad ſenſuꝫ aūt videmus ꝯtrariū in innumerabilibus ſpēbus aīaliū. Unde dicimus ꝙ corruptibilitas indiuiduoꝝ nō eſt ſola cauſa

te. cō. zi. multiplicationis indiuiduoꝝ ſub vna ſpē. ſicut patet per auctoritatē p̄hi preallegatā .ſ. ꝙ corpora celeſtia ſunt facta propter generationē. Hec ſunt verba corum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Ad vidēduꝫ qualr̄ in incorruptibilibus per naturā eſt tm̄ vnū indiuiduū vnius ſpēi: ſciēdū ꝙ huiuſmodi incorruptibilia aut ſunt forme ſimplices per ſe ſubſiſtētes: que ſunt ſubē ſepate. ⁊ ſic neceſſe eſt ꝙ differāt ſpē cū ſola differētia formalis poſſit in talib⁹ iueniri que neceſſario variat ſpēm. aut ſunt corpa cōpoſita ex mā ⁊ forma: ⁊ tunc lꝫ rōne quātitatis dimēſiue a qua ſumit̄ ratio diſtinctionis ſꝫm numeꝝ poſſint itelligi plura huiuſmodi corpora ſolū numero differētia: vt plures ſoles. non tm̄ ſunt in plura talia in natura ꝑducta. q2 facta ſunt in perfectione tāta ꝙ materia eſt totaliter actuata a forma in vno indiuiduo. qđ abſq3 huius forme multiplicatione ſufficit ad ꝑfectionem vniuerſi. q2 vnū numero indiuiduū in ipſis ſufficit

vniuerſo: ſicut vnus ſol. vna luna. ⁊ ita de alijs. ¶ Ad rōnes eoꝝ ſic dicēdū. ¶ Ad p̄m ꝙ aīa intellectiua eſt princi Ad p̄m

pium formale ſpēi .ſ. hoīs. ⁊ ideo cū forma habeat numerari per materiā: hinc eſt ꝙ ad differētiā materialē hoīuꝫ ſeqt̄ur neceſſario numeratio forme ſpecifice ipſi⁹ hoīs ſiue ipſius aīe intellectiue. Illū aūt errorē Auerrois de vnitate intellectus poſſibilis: deſtruit Thomas efficaciter in

tractatu de itellectus vnitate ꝯtra eūdē. vñ nō fuit curia Ad 2m

le errorē ſibi imponere in hac parte. ¶ Ad 2m dicēdum. l. ⁊ ꝯ. zi°

ꝙ corpora celeſtia ſunt plura ſꝫm p̄hm ꝑpter generationem intētione ſcđa. q2 ſunt rebus generabilibus nobiliora ſꝫm Cōmētatorē ibidē. Et ideo eoꝝ differentia nō tm̄ attendēda eſt penes hoc: ſed potius penes eorū principia eſſentialia. eo ꝙ forma in talibus totaliter occupat mate

riā: ita ꝙ nō eſt ibi potētia ad aliā formā. lꝫ rōne quanti Ad 3m

tatis dimēſiue hoc poſſet intelligi vt dictuꝫ eſt. ¶ Ad 3m dicēduꝫ. ꝙ Comm ſuper 2m de celo ⁊ mundo intendit. ꝙ oēs ſtelle ſunt einſdē nature cuius eſt celū. ſuꝑ illud enim volumus ꝑſcrutari poſtꝙ̄ cōpleuimus ſermoneꝫ de cor

pore primo. de ſtellis ⁊c̄. dicit ſic. Iſte ſermo cōtinet in ſe Ubi. ſ.

duas propoſitiones: quarū vna eſt. ꝙ omne qđ eſt ps corporis nālīter eſt ex natura illius corpis. Scđa eſt. ꝙ ſtelle ſunt pte celi nāliter. Et ꝯcluditur ꝙ ſtelle ſunt nature celi. Hec Comm. Stelle igitur vt videt̄ manifeſte ſꝫ ipſū in vna natura celi ꝯueniunt: ita ꝙ ſtelle pertinēt ad naturam illoꝝ orbiū quoꝝ ſunt partes. ⁊ ſtelle diuerſoꝝ orbiū ſicut ⁊ orbes neceſſario erūt ſpecie differētes: ſicut manifeſte patet de ſole ⁊ luna. Qđ vō dicis infra ſicut iſti obijciunt. ꝙ ſunt eiuſdē nature ſpecie. ⁊ ꝙ ſunt plura indiuidua in ſpecie: ſic habet intelligi nō ꝙ ꝯueniāt in vna ſpecie ſpecialiſſima: ⁊ differāt ſolū mālīter: hoc enim eſt falſum. ⁊ patet quodāmodo ad ſenſum in ſole ⁊ luna. ſꝫm ꝙ ꝯueniāt in natura quinte eſſentie: que neq3 eſt grauis ne

q3 leuis rōne cuius ꝯcluditur ꝙ ſunt figure cōſimilis: vt Ad 4m

patet per Cōmētatorē ibidē. ¶ Ad 4m dōꝫ. ꝙ in incorruptibilibus per nām tota natura ſpeciei ſic ſaluat̄ in vno indiuiduo. ꝙ tota potentia materie: ſiue capacitas reſpectu talis forme cōplet̄ in illo. ⁊ non patet via multiplicationi materiali in talibus: ſed ſolum formali vt dictū eſt. Nō ſic aūt poteſt ſaluari nā generabiliū ⁊ corruptibiliū in duob⁹. nec in quātiſcūq3 idiuiduis in q̄b⁹ mā eſt ſemꝑ in potētia ad formā. ⁊ per ꝯſequēs nō totaliter occupata.

Articulus nonus.

De hoc qđ dicit Thomas ꝙ nō eſt poſſibile eſſe aliā terrā ꝙ̄ iſtā. In. q. xlvij. ar. vltima. in rñſione vltimi argumenti dicit. ꝙ nō eſt poſſibile eſſe aliā terrā ꝙ̄ iſtaꝫ. q2 oīs terra ferret̄ nāliter ad h̄ mediū vbicūq3 eſſet. ⁊ eadem ratio eſt de alijs corporibus: que ſunt partes mūdi.

Corruptorium. ¶ Rñdemus cuꝫ iſta terra eſſe vel poſſe formari aliaꝫ. 1

Cū eniꝫ hoc nō ſit de opibus nature ſed potētie diuine dicere nō poſſe eſſe aliā terrā. eſt deuꝫ dicere nō poſſe facere aliā terrā. qđ derogat fidei dicenti deuꝫ oīpotentē. Qđ

aūt pro rōne addit falſuꝫ eſt. q2 motus alteri⁹ terre ſi de⁹ 2

faceret eā: nō eēt ad cētrū hui⁹ terre vel hui⁹ mūdi: ſed tēderet ad cētrū ꝓpriū mūdi. q2 illud mediū eēt illi ꝓpinquius. vñ illa rō p̄hi ſupra adducta nō valet ſine dubio.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

Ad p^m ¶ Dici pōt ad inſtātiā que paꝝ pōderat.ꝙ nō ſeqtur:nō eſt poſſibile eſſe aliam terrā.ergo deus non pōt aliā facere.lꝫ factio terre ſolū pertineat ad potētiā dei.verbi grā. Illuminatio ceci vt videat tñ ꝑtinet ad potētiā dei.⁊ tñ nō ſeqtur:cecus non pōt videre.ergo deꝰ nō pōt illuminare eū vt videat.⁊ ꝑ h̄ patet riſio ad p̄mū.

Ad z^m ¶ Ad z^m dicēdum.ꝙ naturaliter loquēdo ratio doctoris quā adducit optime ꝓcedit.cū hoc tñ ſtat ꝙ deus de potētia ſua abſoluta poſſit aliam terram ⁊ aliud vniuerſum facere.

Articulus decimus.

De hoc ꝙ Thomas dic̄.ꝙ angelus nō eſt cōpoſitus ex materia ⁊ forma. Thomas.q.i.ar.z° in ſolutiōe principali dicit.ꝙ angelus nō eſt cōpoſitꝰ ex materia ⁊ forma. Primo.qꝛ ſi haberet materiaꝫ nō eſſet diſtincta niſi per quātitatē.que remota maneret indiſtin
T.ꝯ.82 guibilis.vt habet̄ ꝑ phyſicoꝝ.ſꝫ in āgelo nō eſt q̄ntitas.ḡ nec mā. Scdo.qꝛ opatio rei eſt ſm modū ſubē eiꝰ. Intelligere aūt qḋ eſt opatio angeli eſt penitꝰ opatio īmaterialis.ergo ⁊ angelus eſt imaterialis. Tertio.qꝛ dic̄ Dioꝰ de diuinis no.c.iiij.ꝙ prime creature incorporales ⁊ imateriales intelliguntur. Idem ponit eodem libro.q.xij.arti. 4°⁊.q.v.in reſponſione principali.

Corruptorium.

¶ Ex hac poſitione videt̄ ſequi aliqd qḋ eſt fidei ꝯtrarium.
1 ¶ Primo:qꝛ fides ponit angelos pati. Mat.z5°. Ite maledicti in ignē eternū:qui paratꝰ eſt diabolo ⁊ angelis eiꝰ. Scdꝫ phꝫ aūt ⁊ ſcōs:qḋ eſt imune a mā eſt imune a paſſione.⁊ ita ſi angelus nō habet māꝫ angelus nō pōt pati.
2 ¶ Scdo:qꝛ fides tenet ⁊ ſcriptura dicit ſolū deū eſſe immutabilē.Dicit autē Augꝰ z° ꝯfeſſionū. Ubi mutatio ibi materia.ergo a deſtructione ꝯſequētis vbi nō eſt mā aliqua nec mutatio aliqua.⁊ ita ſi angelus nō habet māꝫ eſt imutabilis.⁊ per ꝯſequēs deꝰ.qꝛ hoc ſoli deo eſt proprium.
3 ¶ Tertio:qꝛ fides tenet ꝙ angelus nec beatꝰ nec malus creatus fuit:ſed beatitudinis ⁊ miſerie capax ſicut virtutis ⁊ vitij ⁊ alioꝝ accidētiū. Sed dic̄ Boetius de tri.c.z: Nec deus ſubiectū eſſe pōt forma enī eſt.forme aūt ſubiecta eſſe nō pñt. Nā q̄uis cetere forme accitibꝰ ſubiecte ſunt vt humanitas.nō tñ ita accitia ſuſcipit in eo ꝙ ipſa eſt:ſed in eo ꝙ materia ei ſubiecta eſt. Dū enī mā ſubiecta hūanitati ſuſcipit qōlibet accñs ipſa humanitas ſuſcipere videt̄:forma vō ſine materia ſubiectū eſſe nō pōt.ergo ſi āgelus eſt forma ſine mā:nec eſt ſubiectū beatitudi
4 nis:nec dānatiōis nec illuminatiōis alicuiꝰ. ¶ Dōꝫ eſt ḡ ꝙ angelus eſt cōpoſitus ex mā ſpūali ⁊ forma. Vñ Boetius de vnitate ⁊ vno. Aliud ſimplr̄ qdeꝫ vnum vt deus. Aliud ſimplr̄ vnū cōiūctione:vt angelus ⁊ aīa.q̄rū vnū
5 quodqꝫ eſt vnū ꝯiūctiōe materie ⁊ forme. ¶ Itē Cōmētator ſup 8° met.recitat Themiſtiū dixiſſe.ꝙ ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle ſunt forme ſine materijs:aut hñt mām per equocationē:ſicut eſt diſpoſitio in mā itelligētie. Qꝛ aūt ſit ponere māꝫ ſpūalē:patet per Augm̄ libro 5° ſuper Gen.ad lrāꝫ c.8°. Nō tēporali inq̄t caſu:ſꝫ ordine ꝑus facta eſt informis formabilis materies ⁊ corpalis ⁊ ſpūalis: vñ fieret
6 quicqd faciēdū erāt. ¶ Itē Dama.li.z°.c.xxvij. Angelus incorporeus ⁊ imāterialis dicit̄ q̄tū ad nos. Oē enim cōparatū ad deū (qui ſolus incorpalis eſt) groſſuꝫ ⁊ mālē
7 inuenit̄. ¶ Iteꝫ Dama.in logica ſua.c.penul. Angeli.demones.anime quātū ad corpus imaterialia dicantur.ſed
8 ſi ad principale imateriale.i.deū:mālia ſunt. ¶ Qḋ autē dicant aliq ꝙ nō eſt ex mā ⁊ forma:ſed ex potentia ⁊ actu
ꝯ^m.49° vel forma.hoc nō refert.qꝛ ſm Cōmētatorē.xi.meta.potentia inſepabiliter cōcomitat̄ mām. Ait enim ſuper illud. Si fuerit ſubſtātia mouēs ⁊c̄.in rebus in q̄bus eſt potentia eſt materia. ¶ Infra codē.c.ſupra illud. Pricipiū ꝯ^m.codē autem eſt imago.cōpoſitū autem eſt omne cui admiſcet̄ potentia. ¶ Idē ſuper octauū phyſicoꝝ. Nunc aūt volumus probare. Hec ꝓpoſitio ꝯuertibilis eſt.ſ.qḋ ſimplex ꝯ^m.4° eſt caret potētia.⁊ quod caret potētia eſt ſimplex.potētia enīꝫ eſt cā cōpoſitiōis alicuiꝰ ex duabꝰ ſubiēs. ¶ Et rabi Moyſes libro de deo bn̄dicto dicit.ꝙ omne qḋ eſt in potētia ad aliqd neceſſario habet mām.qm̄ potētia ſemper eſt in materia.ergo ſi angelus habet potētiā habebit materiam. Dicit̄ aūt aliqñ non habere materiā.tum qꝛ eius materia non eſt ſimilis materie corporali magis vſitate. tum qꝛ tota penetrata eſt vel quietata per ſuā formā ſpiritualem ſibi in hoc cōſimilē.tum qꝛ intātū coit in vnuꝫ cum ſua forma.ꝙ angelus nō reputatur niſi pura forma:tum qꝛ operatio angeli propter huiuſmodi materiam ſic a forma abſorptam non impeditur. ¶ Reſponſio corruꝫ ad rationes Thome. ¶ Ad primum ergo dicendum.ꝙ materia angeli cum ſit ſpiritualis diſtinguitur non dimēſione ſed numero.ſicut quando vnus pūctus fit duo:nec dicimus vnā materiā corporaliū ⁊ ſpiritualiū:ſed aliam. qꝛ corporaliū eſt corpalis:⁊ ſpiritualiū ſpiritualis. ¶ Ad z^m dicēduꝫ ꝙ cum dicit pro regula.ꝙ opatio eſt ſm modum ſube rei.ſi itelligit̄ ꝙ oēs modi operationis ſint ſm ſubam opantis.falſuꝫ eſt tū in opatione ſenſitiue q̄ intellectiue. Uidemus enim ꝙ aīa ſenſitiua ſm phm̄ per oēs ſenſus exteriores ⁊ per imaginationē interius recipit ſpecies reruꝫ materialiuꝫ ſine materia.lꝫ recipiat per ſenſus preſente materia.tñ ſemꝑ ſine materia. ſenſitiua aūt aīa ⁊ oēs virtutes eius ſunt alligate materie ⁊ non abſtracte a materia ſicut ſpēs quas recipiūt. Itē in opatione itellectiua fallit iſta regula. Nam anime intellectiua per intellectum recipit ſpecies que ſunt vniuerſales in comparatione ad ſingularia que conſiderantur in illis. ⁊ tñ certuꝫ eſt ꝙ aīa itellectiua nullo mō pōt dici res vniuīſis ſed ſingularis. Vñ regula eſt falſa ſi vniuerſalr̄ intelligat̄. Pōt tñ vera eſſe per hūc modū.ſ.ꝙ nobilior ſuba naturaliter nobiliorē habet operationē.⁊ virtuoſior virtuoſioreꝫ.ſed q̄tuꝫ ad modū materialitatis vel imaterialitatis ſingularitatis vel vniuīſitatis nō eſt veꝝ. Vñ dicimus ꝙ ſicut potētie ſenſitiue pñt recipe intētiones rerū materialium ſine materia:ſic intellectiua lꝫ ſit perfectio materie ſpiritualis pōt recipere formas oīno abſtractas a materia ⁊ a ꝯditionibus materie. Uel pōt dici ꝙ opatio angeli que eſt intelligere dicit̄ imaterialis qꝛ abſtrahit a materia ⁊ a cōditionibus materie.nō qꝛ res corpales ⁊ materiales nō intelligātur per ſimilitudines ſpūales ſpecierū rerum materialiū.⁊ ideo nullū incōueniēs eſt ſi res imaterialis in materia ſpūali recipiat̄ que eſt aīa intellectiua. ¶ Ad illud Dionyſij dicēduꝫ.ꝙ angelos incorporales ⁊ imateriales dicit per cōparationē ad nos.nō ſimplr̄.vt dic̄ Dama.⁊ ſepius eſt allegatū li.z°.c.z°. Hec ſunt verba corꝝ.

z° de aīa t.ꝯ.lzi. ⁊ 3° t.ꝯ.lz.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

Qꝛ angelus nō ſit cōpoſitꝰ ex materia ⁊ forma multipliciter oſtēdit Thomas contra Gentiles li.ij.c.xlix.⁊ alibi. quod cuꝫ ſit demōſtratiue probatū proprie accepta materia:prout phi loquūtur de ipa:nihil cōtra fideꝫ ex hoc poterit concludi. Argumēta autē que ipſi inducunt ſunt ſophiſtica. ¶ Ad p^m ergo cuꝫ dicūt.quod imune eſt a materia imune eſt a paſſiōe. Si ergo angeli ſunt imateriales: non poſſunt pati ab igne infernali. Dicēduꝫ ꝙ iſti in iſto argumēto fallunt vel fallūtur per equiuocationē paſſionis. Quod enim eſt imune a paſſione proprie accepta que aliquid abijcit de ſubſtātia patiētis facta trāſmutatione phīca circa eandē. Talis aūt paſſio non eſt in angelis:cuꝫ Ad p^m

ſint

ſint ſm ſuam ſubſtātiam intranſmutabiles ſicut ⁊ īmate
riales.nihil tñ prohibet ipſos ſūme affligibiles.ꝙ contra
conatum ſue volūtatis concludūtur ⁊ quaſi incarceran
tur in illo igne īfernali.ſicut docet Thomas in pͥma par
te.q.lxiiij.articulo.iiij.in reſponſione primi argumenti.
Ad 2m ¶ Ad 2m dicendū ꝙ ſolus deus eſt īmutabilis totaliter
ac ſimpliciter.prout mutatio dicit qualēcūq; variationē
Iaco.p̊ vel viciſſitudinē.apud quē non eſt tranſmutatio:nec vi
Ad dcm̄ ciſſitudinis obūbratio.¶ Qḋ vō dicit Aug⁹.Ubi muta
Aug.i tio ibi materia.habet intelligi de mutatiōe phīca per quā
natura rei alteratur:que nō cadit in incorporalibus:cuiuſ
modi ſunt angeli.ſed ſola viciſſitudo cogitationū ſiue cō
Ad 3m ceptuū ⁊ affectionū.¶ Ad 3m quādo dicūt ſm Boetiū.
ꝙ forme ſine materia nō pōt eſſe ſubiectū accñtiū. Dicē
dum ꝙ Boetius intelligit de forma oīno pura que deus
eſt:ſicut patet ibidē.Qḋ dicūt de hūanitate.ꝙ ipſa in ma
teria ⁊ nō ſine materia eſt accñtib⁹ ſubiecta ſic habet intel
ligi ſm ipſum Boetiū.ꝙ nec humanitas nec aliqua alia
forma ſpecifica recipere pōt accidentia per que numere
tur in plurib⁹ indiuiduis.niſi ꝓut eſt in materia. Uñ con
cludit ꝯſequēter ibidē.ꝙ qꝛ deus eſt forma oīno ſine ma
teria:impoſſibile eſt ipſū accidētibus ſubijci per que plu
rificētur numeraliter.⁊ eodē mō dicēdū eſt de nā ſpecifi
ca in angelis qꝛ eſt forma īmālis īpoſſibile eſt ꝙ recipiat
huiuſmodi accñtia que ipſā multiplicēt in diuerſis indi
uiduis. Huiuſmodi enī eſt quātitas ⁊ accñtia ipſā cōſe
quentia que in angelis nō cadūt.Uñ in vna ſpecie nō eſt
niſi vnū indiuiduū in ipſis:ſicut patebit infra.In formis
tñ īmaterialibus que nō ſunt ſuū eſſe:qbus per ꝯſequens
maior vel minor ꝑfectio in eſſendo pōt adeſſe.cuiuſmodi
ſunt angeli:nihil prohibet aliquas eſſe perfectiones acci
dētales que aliqbus inſunt:aliqbus deſunt:quoꝝ nullū
ad quātitatē pertinet.cuiuſmodi ſunt gratie.gloria ⁊ hu
Ad 4m iuſmodi.¶ Ad 4m cū dicit Boetius.ꝙ angelus ⁊ oīa ſūt
vnū cōiunctione:nō ſic habet intelligi ꝙ in ipſa qdditate
angeli vel aīe ſint duo ꝑncipia ſimul iūcta.ſ.mā ⁊ forma.
ſ; iſta ꝯiūctio eſt ipſi⁹ qdditatis que eſt forma ſimplex in
vtroq; cū ſuo eſſe qḋ ꝑticipat.reſpectu cui⁹ ipſa qdditas
eſt in potētia.ꝓp qḋ ſicut qdditas angeli eſt in potētia ad
eſſe qḋ ꝑticipat per nām.ſic etiā in ſuis nālibus ꝯſtitutus
ipſe angelus eſt in potētia ad ꝑfectiorē eſſendi modū per
melioris ac verioris eſſe ꝑticipationē plenioreꝫ.qḋ fit per
gratiā ⁊ gloriā.⁊ propter hāc potētialitatē vocat Aug⁹ an
gelicā nām mām ſpūalē tanq̄ īformē q̄ ad ꝑfectionē ſu
ꝑētue:donec ad ſuū ꝑncipiū cōuerteret̄ per amorē ſic̄ ꝑ;
ſup Gen̄.ad lr̄aꝫ.libro p̊.c.v.ꝑ totū.⁊ eſt multū notabile.
⁊ per iſtā ſententiā Aug⁹ ibidē ꝑt̄ ſolui q̄ſi oīa argumēta
Ad 5m que ſequunt̄. ¶ Ad 5m dicēdū.ꝙ nec Themiſti⁹ nec ali
quis ph̄s approbatus ponit diſpōnē materie in intelligē
tijs.quas angelos vocamus:niſi ſ; iſtā equocationē ma
terie pretactā.vocādo.ſ.materiā ipſam eoꝝ qdditatē pro
pter potētiā quā habet reſpectu eſſe qḋ ꝑticipat:eo ꝙ de
ficit a ꝑfectione prime forme oīno:que eſt ſuū eſſe.⁊ qḋ
adducit de Aug.ſolui debet per dicta eius preallegata.
Ad 6m ¶ Similiter ad 6m qñ dicit Damaſcen⁹ ꝙ angelus deo
cōparatus eſt groſſus ⁊ materialis.nō ſic itelligit.qñ ſ;
doctrinā Dionyſij.cuius auctoritati vbiq; inititur ſicut
patet librū ſuū intuēti.ipſi angeli ſint in ſuis naturis incor
porei ⁊ īmateriales.ſed qꝛ deficiūt in īfinitū a ꝑfectione
Ad 7m ſimplicitatis diuine:que nō eſt niſi purū eſſe.¶ Et ad idē
ſoluit̄ dictū ipſius Dama.in ſua logica.quod in ſeptimo
Ad 8m argumento adducitur.¶ Ad octauum dicendum quan
do dicunt.ꝙ non differt rem componi ex potētia ⁊ actu
vel forma.⁊ ipſam cōponi ex materia ⁊ forma . ſi intelli
gatur de potētia que in materia iuenitur.⁊ de actu qui for
ma dicitur:verū dicunt.Sed iſto modo non debet dici.
ꝙ angelus cōponatur ex potētia ⁊ actu.immo ex qddita
te ⁊ eſſe vt dictū eſt.¶ Quod autē dicit Cōmētator.in re
bus in quibus eſt potentia eſt materia:habet intelligi de
potentia ad nō eſſe:qꝛ ineſt rebus rōne materie ſ; ph̄m.
Et ſimiliter qḋ dicit idē Cōmētator.quod eſt ſimplex ca
ret potentia.⁊ ecōuerſo de potētia eodem modo accepta:
neceſſario intelligitur ſm ipſū.Ipſe enim ponit in corpo
ribus celeſtibus potētiā ad vbi.que tñ ſm ipſum ſimpli
cia ſunt.ſicut probare nititur in libro de ſubā orbis. ſ; in
hoc errauerit.Manifeſtū eſt igitur ꝙ fruſtra innituntur
iſti Cōmētatori.qui nō minorē in motorib⁹ q̄ motis cor
poribus.ſ.celeſtibus q̄ intelligētijs poneret ſimplicitatē.
¶ Eodē modo forſan habet intelligi illud rabi Moyſi.
ꝙ omne quod eſt in potētia habet materiam.Uel poſſet
dici ꝙ omne qḋ eſt in potentia ad aliqd habet materiā
verā vel quidditatē deficiētē ab actualitate pͥme forme.
rōne cuius pōt dici ꝙ habet materiam.ſed equoce vt di
ctum eſt.¶ Qꝛ aūt inferūt ꝙ angelus dicit̄ aliqñ nō ha
bere materiā.qꝛ habet materiā ſpūalē:que intātū coit cū
ſua forma.ꝙ angelus reputat̄ pura forma:quā tñ abſor
ptam a forma aſſerūt.manifeſte oſtēdūt ꝙ ponere huiuſ
modi materiā eſt ponere nullā materiā realem.⁊ per cō
ſequens eſt fictio ridicula.cū ipſimet oēm excludāt vere
materie cōditionē.¶ Qꝛ reſpōſiones ad argumēta eorū
non valeāt.¶ Reſpōſiones etiam quas afferūt ad argu
menta Thome veritatē oſtēdētia friuole ſunt ⁊ inanes.
¶ Qꝛ enim dicūt ad primū ꝙ angeli materia que ſpūa
lis eſt diſtinguit̄ nō dimenſione ſed numero ad modum
vnitatis pūcti quādo ſit duo:nō itelligūt que loquūtur. nec
de qbus affirmant.Diſtinctio enī ſ; numerū preſuppo
nit diuiſionem ſm quātitatem dimenſiuā ſiue magnitu
dinem:ſicut patet per philoſophū.iij.phyſicorū.Impoſſi
bile eſt enim naturā ſpecificā numerari per aliud q̄ per t.ꝯn.35.
accidentia aliqua.ſicut patet per Boetium libro de trini
tate.Cuius ratio eſt.qꝛ indiuidua eiuſdē ſpeciei cōueniūt
tam in materia q̄ in forma.que eiuſdē rationis reperiū
tur in ipſis.Et hinc eſt ꝙ ſpecies que dicit quidditatē cō
poſitam ex talibus principijs:dicit totū eſſe ⁊ totā omni
no ſubſtātiam taliū indiuiduorū ſm Boetiū.⁊ per con
ſequens oportebit ea diſtingui per aliqd quādo eſt extra
quidditatē ipſoꝝ.qḋ non pōt eſſe niſi accñs.Alia vō acci
dentia a magnitudine dimēſiua non habēt vnde nume
rentur ex ſe.vel diſtinguuntur ſub ſpecie ſpāliſſima:ſicut
patet de albedine ⁊ qbuſcūq; huiuſmodi.ſed hoc ꝯuenit
ſoli quātitati dimēſiue.que oīb⁹ alijs circūſcriptis habet
vnde numeret̄ ⁊ diſtinguat̄ ſub eadē ſpecie.Poſſum⁹ enī
intelligere duas lineas diſtinctas ſolū numero differre:
oībus alijs accidētibus circūſcriptis.Cuius ratio eſt.quia
ipſa quātitas dimenſiua includit diuiſibilitatē cū ſitu in
fra ſuā quidditatē.Et inde eſt ꝙ ipſa neceſſario reqritur
ad hoc ꝙ natura ſpecifica numeret̄ in diuerſis indiuidu
is.Si ergo in angelis eſt materia.⁊ tñ nulla quātitas di
mēſiua:manifeſtū eſt ꝙ nō eſt dare ſm fictionē ipſorum
quo modo diſtiguātur.cū ſubā circūſcripta quātitate ſit
indiuiſibilis.⁊ per cōſequēs indiſtinguibilis ſm ph̄m pͥ
mo phyſicoꝝ.¶ P.ſm hoc natura angelica nō haberet T.ꝯn.15.
aliqd per qḋ indiuiduaretur. Oīs enim forma recepta in
materia in ſe ꝯſiderata eſt cōmunis.ſicut patet per ph̄m 8°meta.
materia etiā que cadit in cōpoſitione qdditatis ſpecifice T.ꝯn.9.
eque cōis eſt.alioqn nō eēt vera cōmunitas in ſpecie ma
gis q̄ in indiuiduo particulari vago.Si ergo debeat īdi
uiduari:reqritur aliqd aliud per qḋ determinet̄:ſed ſicut
materia ⁊ forma ⁊ quidditas ſpecifica ex ipſis compoſita
nō habēt infra rationē ſue nature vnde determinentur

ad vnū numero.ſic nec accidētia alia circūſcripte quanti
tate dimēſiua:īfra cuius quidditatē cadit ſitus determi
natus ad quē alie conditiones indiuiduātes cōſequūtur
vt predictum eſt.Si ergo qdditas angeli eſt cōpoſita ex
materia ⁊ forma.⁊ tñ caret quātitate dimenſiua:manife
ſtum eſt ꝙ nō habet aliqd per qđ ſit hoc aliqd:⁊ ſuppoſi
p̈ meta. t.c⁹.18. tum vnū numero.Cū aūt act⁹ ſint ſuppoſitoꝝ:ſi in ange
lis nullū ꝯcedatˀ eſſe ſuppoſitū nullū poterūt hēre actuꝫ.
⁊ per ꝯñs nec videre deū qđ eſt ꝯ fidē ⁊ euāgeliū Mat.
19°.angeli eoꝝ ſemꝑ vidēt faciē ⁊c.Sꝫ iſto qd abſurdi⁹.
ergo abſorbeatˀ mā quā ponūt in angelis ita ꝙ nulla po
natˀ in eis:ne nō ſolū cōtra philoſophiā:ſed ēt ꝯtra fidem
huiuſmodi poſitio ſiue fictio defendatur. Qđ tñ dictum
eſt.ꝙ forma recepta in materia nō indiuiduatˀ ſine quan
titate dimēſiua:ſatis ꝯſonat vbis phi. Uerūtamē vtruꝫ
poſſit aliūde deo opante indiuiduari:vel nō dubiū vide
tur.ſed tñ hoc videmus ꝙ aliā cām pciſaꝫ indiuiduatio
De multi plicatio ne pūcti nis in huiuſmodi reb⁹ iā creatis nō inuenim⁹. ¶ Qđ aūt
dicūt de pūcto ꝙ cedit in duo pūcta:ſi itelligāt hoc fieri
ſm rem:nihil eſt qđ dicūt:qm̄ nō eſt itelligibile fieri hoc
poſſe:nec per diuiſionē cū ſit indiuiſibile.nec per migra
tionē:cū accitia nō migrēt.nec per aliā mutationē.qꝛ ſꝫ
Boetiū:accidētia ſunt indignātia nature.⁊ corrūpunˀ ci
tius ꝙ̄ trāſmutentur.Pōt tñ idē pūctus ſm rē cedere in
multa ſm rōnē.ſicut patet de pūcto cētrali qui eſt vnus
re:ſed differt ratione ſm differentiam linearuꝫ in ipſo cō
currentium.⁊ quideꝫ inter duo puncta contingit inuenire
diuerſitateꝫ.ſed hoc non eſt niſi propter diuerſitatē quā
titatis dimēſiue. Si enim quantitatem circūſcribamus
non eſt quo pūctum a puncto diſtinguamus:quoniam ſi
ponamus ea ſimul in eodem ſitu:manifeſtum eſt ꝙ non
eſt quo diſtinguantur ipſis lineis quaruꝫ ſunt termini cir
cumſcriptis.Situs enim diuerſi in quibus ponantur non
poſſunt fingi quantitate dimenſiua circūſcripta. ⁊ ſic li
quet ꝙ impoſſibile eſt pūcta abinuicem diſtingui:vel ali
quam formam ſpecificam ſm numerum ſine quantitate
dimenſiua.¶ Qđ autem dicunt ad 2ᵐ argumētuꝫ.ꝙ lꝫ
ſenſus ⁊ imaginatio ſint virtutes alligate materie:tamen
recipiūt ſpecies ſine materia.⁊ eodem modo angelus ha
bet operationem immaterialeꝫ.lꝫ ipſe ſit materialis.nul
lo modo poteſt ſtare.nec habet aliquam probabilitateꝫ.
manifeſtū eſt eniꝫ ꝙ operatio ſenſus vel imaginationis
non ſe extendit ad aliquod obiectum immateriale.eo ꝙ
ſunt virtutes alligate materie. ergo ſi angelus eſt mate
rialis.⁊ per conſequens habet virtutem alligatam mate
rie.cum virtus ⁊ operatio ſubſtantiam non excedant:im
poſſibile eſſet virtutem angelicam ſuam operationeꝫ ad
aliquod immateriale extendere.⁊ per cōſequens nec deū
videre.quod eſt contra fidem manifeſte.Alia etiam tan
gunt in illa reſpōſione que friuola ſunt:nec faciunt ad ꝓ
poſitum.Illa enim ſpiritualis materia de qua loquuntur
fictio ſola eſt.ex qua multa fidei contraria concludi poſ
ſunt.⁊ ideo ponere alium moduꝫ receptiōis ratione eius
innititur nihilo.qꝛ vᵒ qdditas angeli eſt forma ſimplex.
hic eſt ꝙ forme recepte in itellectu ipſius ſunt repreſenta
tiue formaꝝ immaterialiū.⁊ per habitū glorie aptus eſt
eleuari ad viſionē forme ꝑme que deus eſt:quod non eſ
ſet poſſibile ſi haberet mām ⁊ virtuteꝫ alligataꝫ materie:
ſicut ſenſum ⁊ imaginationē que ſunt virtutes huiuſmo
di.¶ Qđ tādem dicunt ad tertiū.ꝙ dictuꝫ Dionyſij ha
bet intelligi ꝙ angeli ſunt imateriales quo ad nos ⁊ non
ſimplr in ſua nā:eo mō pñt dicere de hoc qđ dicit ꝙ ſunt
incorporei:qđ.ſ.nō vult dicere ꝙ ſunt ſimplr incorporei
in ſua natura:ſed ſolū in cōparatione ad nos.qđ eſt ma
nifeſte falſuꝫ.Dictū vᵒ Dama.ſupra expoſitū eſt.

Articulus vndecimus de B quod
dicit Tho.ꝙ īpoſſibile eſt duos angelos eſſe
eiuſdē ſpēi.Itē eadē.q.ar.iiij.in riſione ꝑnci
pali.⁊.q.lxxv.arti.vltimo in riſione ꝑncipa
li dicit.ꝙ impoſe eſt duos angelos eſſe eiuſdē ſpeciei:ſi
cut īpoſſibile eſt dicere.ꝙ eſſent due albedines ſeparate:
cum non ſint plures albedines:niſi quia ſunt in pluribus
ſubiectis.Et etiam ſi angeli haberent materiam:neqꝫ ſic
poſſent eſſe plures eiuſdē ſpēi.Sic eniꝫ oporteret ꝙ ꝑnci
piū diſtinctiōis vnius ab alio nō qdē eēt ſm diſtinctionē
quantitatis cum ſint incorporei.ſed ſm diuerſitatem po
tentiarum que facit diuerſitatem non ſolum ſpeciei: ſed
etiā generis.Item in his que ſunt eiuſdem ſpeciei:nō eſt
inuenire prius ⁊ poſterius:vt dicitˀ 3° meta. Sed in ange T.c⁹.16.
lis vnius ordinis ſunt ꝑmi medij ⁊ vltimi:vt dicit Diony
ſius.x.c. angelice hierar.ergo angeli non ſunt vnius ſpe
ciei. Hec dicit Thomas.

Corruptorium. ¶ Hec poſitio videtˀ ꝯtria fi
dei catholice.qꝛ derogat o 1
potentie diuine.Cū enim multiplicatio angeloꝝ vel vni
tas quecūqꝫ nō ſit ab opere nature ſed potētie diuine.di
cere ꝙ īpoſſibile eſt duos angelos eſſe eiuſdē ſpeciei:ideꝫ
eſt dicere.ꝙ deū nō poſſe hoc facere vel feciſſe:quod eſt
damnatū per epiſcopū ⁊ magiſtros Pariſienſes.¶ Itē il 2
lud qđ adducit de duab⁹ albedinibus ſeparatis eſt falſuꝫ
⁊ cōtra altaris ſacramētuꝫ.vbi fide tenemus plures albe
dines ab omni materia ſeparatas eſſe eiuſdeꝫ ſpeciei oꝑe
vel actiōe diuine potētie.¶ Ulterius dicimus ꝙ habēt 3
materiā ſpūalē.⁊ tūc materie eorū diſtinguūtur non per
diuiſionē quātitatis nec per diuerſitatē potētiarū ſicut di
cit.ſꝫ per mltiplicationē numerabilitatis:ſicut cū vn⁹ pūct⁹
ſit duo pūcta.De hoc riſio meli⁹ in articulis.q.determīa
tarū.q.cclīij. ¶ B.Dama.in ſua logica.c.xxvi. de ꝑſona 4
ita dicit.Perſona eſt que ꝓprias opationes ⁊ ꝓprietates
manifeſtatiua ⁊ circūterminatiua ab his que ſūt vni⁹ na
ture:cū ipſa nobis tribuat expſſionē.vbi grā.Gabriel cum
ſancta dei genitrice diſputās vnus angeloꝝ exīs illic pre
ſens diſputauit:ſepatus ab angelis ꝯſimilibus per eā que
in loco eſt ꝑſentiā ⁊ diſputationē.¶ Idē in eodē libro ſu 5
perius.c.xi.de ſuba.natura ac forma īdiuiduo dei.⁊ perſo
na ac hypoſtaſi ita dicit. Exteriores phi mām vocāt ſpe
ciē ſpecialiſſimā:vt angelū.hominē.equū.Et eodē.c.īfra.
Sācti patres dimittētes cōtentioſas garrulationes cōe ⁊
de multis dictū.i.ſpēm ſpālīſſimā ⁊ materiā ⁊ formā vo
cauerūt:vt angelū.hoiem ⁊ talia:ecce ꝙ angelus eſt ſpēs t.c⁹.18.
ſpālīſſima taꝫ ſm phos ꝙ̄ ſꝫ ſanctos patres.¶ Ad illud 6
qđ dicit de pho in 3° meta.ꝙ iter īdiuidua vni⁹ ſpēi nō eſt
prius ⁊ poſterius.Dicēdū ſicut exponit Cōmē.verbū Ari
ſto.ꝙ inter indiuidua eiuſdē nature non eſt poſterius qđ
cōſtituatur per ꝑus:ſicut videmus in linea predicamēta
li ꝙ prius eſt de eſſentia poſterioris.nō eſt autem talis or
do in angelis. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcðm Thomā.

¶ Ex ſimplicitate angeli ar.proximo declarato.manife
ſtuꝫ eſt ꝙ īpoſſibile eſt duos angelos eſſe eiuſdē ſpeciei.
Nec eſt hoc ꝯtra fidē nec derogat potētie diuine.Cū eniꝫ Ad ꝑᵐ
eoipſo ꝙ ſunt forme ſimplices ſine materia ſubſiſtentes:
manifeſtū ſit eos differre ſola differētia formali que fa
cit diuerſitatē in ſpecie:dicere eos non eſſe poſſe eiuſdem
ſpeciei:nō plus derogat diuine potentie ꝙ̄ dicere quecun
qꝫ differunt ſpecie non poſſe eſſe eiuſdem ſpeciei. Dicere
vᵒ ꝙ canis ⁊ lupus:vel ꝙ accipiter ⁊ aquilaꝫ in actu ſē
tiendi ac multis conueniunt actionibus animalis nullo
modo

modo poſſe in vna ſpecie poni ſtāte eorū natura. non eſt dicere cōtra fidem: nec derogat diuine potentie: cum includat cōtradictionem. Similiter omnino in ꝓpoſito: lz angeli in multis: vt in actu intelligendi ⁊ alijs ſint ſimiles. tamē differūt ſm nature gradū: vt patet ex dictis: dicere ꝙ poſſint eſſe eiuſdez ſpeciei. ⁊ per cōſequens ſic nō differre includat cōtradictionē. ⁊ hoc poſſe fieri quod huiuſmodi eſt repugnat omni intellectui. Quod vero dicunt dānatū per epiſcopū ⁊ per magiſtros ſalua pace eoꝝ non dicūt verū. Oēs enim doctores in hoc conueniunt. ꝙ que ſunt diuerſarum ſpecierum non poſſunt poni in vna ſpecie ſtante natura vtriuſqz. ſicut ꝙ homo ⁊ lapis ſint eiuſdem ſpeciei amborum natura remanente. Et per hoc patet reſponſio ad primum. quia quod hic dicitur huic innititur poſitioni. ꝙ angeli cum ſint forme ſimplices: vt videtur ſm ſanctos ⁊ philoſophos: ſola differentia formali. ⁊ per conſequens ſpecifica differre poſſunt. ⁊ hoc poſito non poſſet deus facere duos in ſua natura. ⁊ tali permanentes eiuſdem ſpeciei propter cōtradictionem incluſaz.

Ad 2m ¶ Ad ſcdm cum dicunt ꝙ plures albedines ſine omni materia ſunt in ſacramento altaris in diuerſis hoſtijs cōſecratis. Dicendum ꝙ q̄uis in ſacramento illo benedicto non remaneat materia que eſt ſubiecta forme ſubſtātiali: manet tamen quantitas dimenſiua que eſt propriuz ſubiectum albedinis: per cuius diuiſionem numeratur ibidez. Sed duas albedines ſeparatas a materia ⁊ a quātitate dimenſiua impoſſibile eſt intelligere: immo includit contradictionem.

Ad 3m ¶ Qđ tertio dicunt vlterius ꝙ in angelis eſt materia ſpiritualis. ſupra articulo proximo eſt improbatum. ⁊ ideo bene neceſſe eſt ꝙ dicant melius ⁊

Ad 4m verius. ¶ Quod vero adducunt quarto de Damaſceno nō facit pro eis in aliquo. Lz enim preſentia Gabrielis in loco: ⁊ eius cum beata virgine diſputatio notificent nobis aliqualiter eius diſtinctionem ab alijs: nullo tamen modo natura incorporea per ſitum vel actionem realiter numerari vel diſtingui poteſt nec vnq̄ȝ hoc intellexit

Ad 5m Damaſcenus. ¶ Ex hoc vero ꝙ quinto adducunt de Damaſceno non plus habent niſi ꝙ angelum numeret inter ſpecies ſpecialiſſimas. ⁊ hoc vtiqz non ideo facit ꝙ ibi intelligi velit realem communicabilitatem vnius ſpeciei a pluribus ſuppoſitis. ſed propter noſtrum modum intelligendi: qui non concipimus formas immateriales niſi per modum materialium formarum per quas in earum cognitionem conſurgimus. Quia ergo in his materialibus realem communicabilitatem videmus: formas immateriales cognitas per ipſas cum quadam communicabilitate concipimus cuȝ ibi nulla ſit in eadem ſpecie ſm rem. Ipſa enim natura angelica determinata ad gradūȝ quemcunqz in quo concipitur vt ſpecifica: ſeipſa realiter eſt indiuidua. cum non ſit nata in aliquo eſſe. nec ſit ali-

Ad 6m quid dare per quod indiuiduetur. ¶ Qđ vero ſexto reſpondēdo dicūt. ꝙ dictū phi ꝙ in ſuppoſitis eiuſdē ſpeciei nō eſt prius ⁊ poſterius: ſic hēt intelligi. ꝙ poſterius nō conſtituitur per prius in indiuiduis eiuſdem ſpeciei: manifeſte eſt contra mentem philoſophi. ⁊ contra veritatem. Uidemus enim ꝙ ſuppoſita diuerſarum ſpecierum ſic ſe habent. ꝙ vnum non eſt de conſtitutione alterius. ſicut ſuppoſitum lapidis non eſt de conſtitutione hominis. ⁊ tamen ſm philoſophum ⁊ ſm veritatem dicuntur differre ſm gradus. ⁊ ſm prius ⁊ poſterius. quia natura generis. ſ. corpus ſub alio gradu ⁊ alio inuenitur in homine ⁊ in lapide. propter qđ differunt ſpecie: ſicut patet manifeſte omnibus. eodem modo ex quo ſm Dionyſiuȝ in angelis ſunt gradus nature. lz vnus angelus non ſit de conſtitutione alterius. neceſſario tamen ſpecie differunt. nihil ergo dicunt iſti homines.

Articulus duodecimus.

De hoc ꝙ dicit Thomas ꝙ genus ⁊ differētia in immaterialibus accipiuntur ſm conſiderationem penes determinatum ⁊ indeterminatum. Item ea. q. ⁊ eo. arti. in reſponſione primi argumenti dicit. ꝙ genus ⁊ differentia accipiuntur ſm conſiderationem: inq̄ȝtum enim res vna accipitur vt aliquod indeterminatum eſt: ibi natura generis: inq̄ȝtum vero vt determinatum accipitur eſt ibi natura differentie. aliter oporteret ꝙ omnia animalia eſſent eiuſdem ſpeciei. vel ꝙ in eis eſſet aliqua alia forma perfectior q̄ȝ aīa ſenſibilis. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Hic error oritur ex duobus alijs erroribus. quorum vnus eſt ꝙ res ſpirituales vt angelus ⁊ anima non ſunt compoſite ex materia ⁊ forma. Secundus eſt. ꝙ in homine ſit tm̄ vna forma ſubſtantialis: ⁊ ſimiliter in quolibet alio aīali: vt infra patebit. ¶ Quod autem hic dicit patet 1
eſſe falſum. quia ſi ita eſſet: nunq̄ȝ in rebus immaterialibus eſſent ſimul genus ⁊ differentia apud eundem intelligentem. Quando enim quis intelligit rem illam vt indeterminatam: non intelligit eam vt determinatam: ⁊ ita quando intelligit ſub ratione generis: tunc non poteſt ei copulare rationem differentie: nec econuerſo. quod patet eſſe falſum. ¶ Item propter conſiderationem noſtram 2
non attribuuntur neqz materialibus vel immaterialibus predicata accidentalia. nam ſi conſidero angelum vt bonum: non propter hoc eſt bonus. aut vt malum nō propter hoc eſt malus. vel vt ſcienteȝ futura ad mille annos non propter hoc ipſe ſcit. Similiter de rebus materialibus: ſi conſidero coruum vel ethiopem vt nitentem intenſo colore albedinis: non propter hoc ſunt tales. Si ergo conſideratio noſtra non poteſt attribuere predicata accidentalia multo magis nec eſſentialia: talia autem ſunt genus ⁊ differentia. ¶ Ad argumentuȝ dici poteſt. ꝙ illud quod habet pro inconueniente. ſ. ꝙ in brutis ſit alia forma nobilior q̄ȝ ſenſitiua. non eſt inconueniens. immo hoc ſolebat poni antiquitus communiter. Hec ſunt verba eorum que paruam videntur habere notitiam eorum que loquuntur.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

¶ Qualiter genus ⁊ differentia ſint ſecunde intentiones fundate ſuper diuerſos cōceptus mentis de vna ac eadez re indeterminate vel determinate intellecta. patet per Thomā de ente ⁊ eſſentia. Niſi enim natura generis ⁊ natura differentie eſſet vna realiter diuerſimode vt dictuȝ eſt concepta. nec de vna re eſſentialiter p̄dicarent̄: nec res nature ſed ſolius rōnis dicerent̄. nunc aūt de vna ⁊ eadē re. i. ſpecie predicantur eſſentialiter: quia eandē importāt eſſentiā. ⁊ rationis res nō nature dicuntur. qꝛ dicunt vnaȝ naturaȝ nō vno mō ſed diuerſimode a ratione ꝯſideratā. Hec reuera eſt ſententia oīum phoꝝ de hac materia loquentiū. Unde patet ꝙ nō eſt erroneū: nec ex erroribus 1
habet ortū: cum falſitas erroris mater non veritatis eſſe poteſt. ¶ Qđ enim dicunt errorē primū. ſ. angelū nō eſſe compoſitū ex materia ⁊ forma in precedēti articulo oſtēſum eſt eſſe veriſſimū. Quod vero aſſerunt erroreȝ eſſe 2m in ſequentibus deo iuuante monſtrabitur ab omni errore alienuȝ infra articulo. xxxi. ¶ Ad obiectū igitur primum Ad pm
cū dicunt ꝙ intellectus qui intelligit rem indeterminate nō intelligit eā determinate pōt concedi. verūtamen intellectus ſic intelligens intentiones ſimplices generis ⁊ differentie intelligit ꝙ iſte due intentiones fundant̄ qui-

dem nõ ſuper diuerſas naturas:ſed ſup diuerſos cõcept⁹
de vna re τ eadē aliter τ aliter intellecta.τ inde eſt ꝙ in-
tellectus componens dicit iſta duo.ſ.genus τ differentiā
de vna re.ſ.ſpē predicari eſſentialiter.ąd enim verius di-
ci põt ꝗ̃ qđ de eodem predicet̃ natura aliqua eſſentialr̃
qñ intelligit̃ vno mõ.ſ.indeterminate per genus.τ qñ in-
telligit̃ determinate per differentiā.Si võ(vt iſti putāt)
genus τ differentia dicerent duas diuerſas naturas reali-
ter ipoſſibile foret ꝙ de vna τ eadē natura ſpecifica eſſen-
tialiter dicerent̃.τ hoc forte inferius in tractatu de vnita-
te forme ſubſtātialis in eodē arti.xxxi.oſtendet̃. Et tamē
qui ponunt plures formas ſubſtantiales in eodē:ſi velint
ſaluare predicationē eſſentialez generis τ differentie de
eadem ſpecie neceſſe habent dicere ꝙ nomen generis qđ
imponitur a forma priori ſignificat totā eſſentiā vel qddi-
tatē rei indeterminate:τ nomen differentie ipoſitū a for-
ma poſteriori ſignificat eādē qdditatē determinate.quo
modo enim aliter predicarent̃ de eodē niſi denominati-
Ad 2m ue:ſicut albū τ muſicū.¶ Ad ſcḋm qđ eſt riſu dignū:dici
põt ꝙ noſtra cõſideratio nõ tribuit rebus intellectis for-
mas accidentales aliquas vel ſubſtātiales.noſter tñ intel-
lectus põt vario mõ vnā formā vel nām intelligere.τ va-
rio mõ cõceptā diuerſis nominib⁹ ipſos cõceptus notifi-
cantib⁹ ſignificare.τ ſic plura ꝓdicata eidē rei vno noīe.ſ.
ſpeciei ſignificate attribuere.τ hoc deberēt qui alios con-
temnūt τ ipſi nihil intelligūt didiciſſe.¶ Qđ võ dicūt ad
argumentū Thome oſtendēdo.ꝙ nõ eſt incõueniēs aliā
formā nobiliorē ꝗ̃ aīam ſenſitiuā poni in aīali brutorū-
nis eſt brutaliter dictū.Ex hoc eniz ſequeret̃ ꝙ haberēt
intellectū vel aīam itellectiuā:que ſm oēs phōs imedia-
te in ordine formaꝝ ſubſtantialiū:ſequit̃ aīam ſenſitiuā.
τ reuera ſi bruta aīalia haberēt animā intellectiuā ſcien-
tie ſuſceptiuam poſſent tñ edoceri ꝙ iſtos brutaliter lo-
quentes in ſapientia excederent.

ARticulus decimuſtertius. De hoc ꝙ
dic̃ Tho᷑ ꝙ cū angelus ſit
forma ſubſiſtens:Incorruptibilis eſt neceſſa-
rio.¶ Itē.q.xv.arti.v.in reſpōſione ꝓncipa-
li dicit.ꝙ cum angelus ſit forma ſubſiſtens
ipoſſibile eſt ꝙ eius ſubſtātia ſit corruptibilis. Qđ enim
alicui cõuenit ſm ſe:nunꝗ̃ ab eo ſepari põt. ab eo tñ cui
cõuenit per accñs põt ſepari.ſepato eo ſm ꝙ ei ꝯuenie-
bat. Rotundū eniz a circulo ſepari nõ põt. qꝛ cõuenit ei
ſm ſeipſuz:ſʒ eneus circulus põt amittere rotūditatē:per
hoc ꝙ circularis figura ſepatur ab ere.eſſe aūt ſm ſe con-
uenit forme.vnūqđqʒ eniz eſt ens actu ſm ꝙ habet for-
mā.cõpoſitū igitur ex mā τ forma deſtruit eſſe actu:per
hoc ꝙ forma ſeparat̃ a mā.Sʒ ſi forma ſubſiſtat in ſuo
eſſe ſicut in angelo eſt ſicut dictū eſt.nõ põt amittere eſſe.
Ipſa igitur imaterialitas angeli eſt cauſa quare eſt incor-
ruptibilis ſm ſuam naturam. Hec dicit Thomas.

Corruptorium. ¶ Hic dicit aliqđ verꝫ.ſ. ꝙ
angelus eſt icorruptibilis ſm
1 nām ſuā. Itē aliquid qđ eſt erroris figmētū.ſ.ꝙ angelus
eſt imālis.nā ſi eſſet angelus ſmaterialis:non eſſet capax
alicuius accidentis.τ per conſequēs nec culpe nec glorie:
vt alibi eſt oſtenſuz.τ iõ cū angelus habeat mām.ſ. ſpiri-
tualē:cui dat eſſe form aliter.ſicut põt intelligi huiuſmodi
formā nõ dare eſſe:ita ſm hoc põt intelligi angelus non
eſſe vel corrumpi.τ ideo nõ dat verā cām incorruptibili-
2 tatis angelice.¶ Itē qđ dicit ꝙ angelo ꝯuenit eſſe ſm ſe.
τ ideo nõ põt ſeperari ab eo:ſicut nec rotunditas a circu-
lo.aut ly ſm ſe dicit cõditionem cauſe aut ſubiecti.ſi cau-
ſe:hoc eſt dicere ꝙ angelo cõuenit eſſe ſm ꝙ eſt non per
aliā cām ꝗ̃ per formā ſuaꝫ.qꝛ forma dat eſſe nõ alia cā.
tunc verū dicit.ſed nihil ad ꝓpoſituz.Si aūt ly ſm ſe di-
cat cõditionem ſubiecti falſuz eſt.qꝛ forma ſm ꝙ forma
nõ eſt ſubiectum.nec per ꝯſequens alicui⁹ ſm ſe eſt ſubie-
ctuꝫ.vt dicit Boetius de trinita.cap.3°.Et ideo nec ſm ſe
habet eſſe ſubſiſtens in genere.¶ ꝑ.nec re nec intellectu 3
rotunditas a circulo ſeparari poteſt.qꝛ conuenit ei ſm ſe:
ſed ab angelo ſm intellectū ſeparari poteſt eſſe. quia oīs
creatura poteſt intelligi nõ eſſe.vt dicit Anſ.pſolo.cap.3°.
τ cap.xxiij.τ ideo angelo nõ conuenit eſſe ſicut rotūditas
circulo. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcḋm Thomā.

¶ Scḋm vitatē hec nõ ſunt niſi vba.Qđ eniz dictuꝫ eſt Ad pm
erroris figmentū.ſ.ꝙ angelus eſt immālis:manifeſtū eſt
ex dictis.ā.q.x.ꝙ dicunt falſuꝫ.imo oppoſitū huius mali-
torū erroꝝ foret inductiuū ſiue illatiuū. Si eniz angelus
eſſet compoſitus ex materia τ forma:nõ poſſet poni habe-
re vtutē intellectualē:cuius eſt formā ſine omni materia
intueri.τ per conſequens non poſſet eleuari per aliquem
habitum ad videndum deum per eſſentiam qui forma
pura eſt.ſicut nec ſenſus:eo ꝙ eſt materialis.τ iſtud fidei
repugnat. Inconuenientia võ que dicunt ſequi ad ſimpli-
citatem nature angelice:prout patuit ex dictis in predi-
cta.q.x.non ſequūtur ex ipſa.τ ex his euacuatur obiectio
prima.¶ Ad 2m cum dicunt formā nõ eſſe alicuius ſubie- Ad 2m
ctum ſm Boetium.prout in.x.q.declaratum eſt:palā eſt
ꝙ ipſi dicunt falſuꝫ.¶ Qꝛ võ dicūt ꝙ circulus nõ poteſt Ad 3m
intelligi ſine rotunditate.τ omnis creatura ſm Anſelmū
poteſt intelligi habere non eſſe quo ad illud quod ponūt
de ſuo.ſ.ꝙ circulus non poteſt intelligi ſine rotunditate:
falſum eſt.Cum enim rotunditas ſit propria paſſio circu-
li.ſicut habere tres angulos trianguli.τ per conſequens
ſit extra eſſentiam ipſius.manifeſtum eſt ꝙ neceſſario in-
cluditur infra intellectum ipſius.poteſt enim ſubiectum
intelligi ſine ſua paſſione.Quia non poſſit ſine ea ſubie-
ctum poni in eſſe.τ eodem modo poteſt quidditas cuiuſli-
bet creature ſm Anſelmū ſine eſſe ſuo.qđ non eſt ipſe ab
intellectu conſiderari.Quia ſine eſſe non poſſit intelligi
eſſe. Iſti autem diuerſi modi intelligendi vnum ſine alte-
ro.ſ.ꝙ conſideretur ab intellectu ſine eo:vel ꝙ intelliga-
tur eſſe:fallit multos.τ ideo expedit iſtam diſtinctionem
notare.

ARticulus decimuſquartus.De hoc qđ
dicit Tho.ꝙ multitudo ſm
materiam cum in infinitū ꝓtendi poſſit:non
intenditur ab agente. Item ea.q.eo.arti. in re-
ſponſione vltimi argumenti dicit.ꝙ multitu-
do ſm materiam cum in infinitum protendi poſſit non
intenditur ab agente:ſed multitudo ſm ſpeciem. Hec di-
cit Thomas.

Corruptorium. ¶ Hoc eſt erroneuꝫ primo. 1
qꝛ cum multitudo hominuꝫ
τ equorum τ aliorum animaliū nõ poſſit eſſe ſm ſpecieꝫ:
ſed ſm materiam vel numerum tñ.qꝛ per generationes
animaliꝫ nõ multiplicatur ſpecies ſed indiuidua:ſeque-
retur ꝙ de⁹ per illud Gen.p.τ.ix.cap.Creſcite τ multipli-
camini τ re.ter.ꝓcepiſſet implere qđ nõ intēdebat ipſe.τ
ꝙ nec hõ nec aliqua natura in animalibus aliqꝫ deberet
intendere.¶ ꝑ.primum agens creans homines multi- 2
plicationem electoꝝ τ reparationē angelorum intende-
bat.qđ patet per effectū.τ idem debet intendere hõ gene-
rans. Hec autem multitudo electoꝝ:τ reparatio ruine an-
geloꝝ nõ fuit niſi ſm multiplicationem indiuiduoꝝ ſm
materiā.ergo hanc intendebat pmū agens τ ſcḋm.¶ ꝑ.
ratio ſua nõ valet.qꝛ ſm hoc homo nunꝗ̃ intenderet di-

uidere lineam vel aliqđ continuū.nec numerare aliquē
rem.cum linea poſſit diuidi in infinitū.nemo enim intē
dit diuidere lineā q̄tū poteſt diuidi vel augere numerū
q̄tum poteſt augeri.ſed q̄tum ſufficit ad propoſitū ſuū.
Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Conſiderandū eſt ꝙ Tho.ſoluendo illud argumentū
intendit docere ꝙ ad perfectionē angelice nature nō per
tinet eius multiplicatio in eadem ſpecie ſm numerū.⁊
hoc.q2 videmus ꝙ cum aliqua natura ꝓpter perfectionē
ſuam multiplicaſ:multiplicatio ſm numerum nō inten
ditur vt finis ab agente.q2 talis multiplicatio ſm nume
rum nō habet certū terminū.ꝑut docet Thomas in p̄ª
parte.q.xlvij.art.vltimo in ſolutione ſcđi argⁱ.Hoc conſi
Ad pᵐ derato patet ſolutio ad ea que obijciuntur. ¶ Ad pᵐ cū
dicit deus.Creſcite ⁊ multiplicamini dđm:ꝙ q̄uis itēde
bat deus ꝙ ſpecies aīaliū multiplicari deberent ſm nu
merum materialē.nō tamen hoc intendebat vt finē ad
quē alia ordinaret:ſed tanq̄ ordinabile ad finē vt ad ho
minum vtilitatē ipſarū ſpecieꝝ conſeruationē:que abſq3
Ad 2ᵐ tali multiplicatione ꝯſeruari nō pſſant. ¶ Eodē modo
dicendum eſt ad ſcđm.ſ.ꝙ primū agens intendebat mul
tiplicationē electorum ⁊ reparationem angeloꝝ:non in
tendendo ipſam multiplicationē materialem ſm nume
rum:ſed magis ordinando ipſam ad perfectam ſue boni
tatis repreſentationē.¶ Et vo dicunt 3ᵒ ꝙ ratio ſua nō
valet.q2 ſm hoc homo nō intenderet diuidire lineā.pla
num eſt ꝙ non ſequiſ q2 hoc homo nullo mō intenderet
niſi vt ordinabile ad finem.cum vanū foret huiuſmodi
diuiſionem finaliter intendere que in infinitum ꝓcedi
poſſet.eodem mō dicendū de diuiſione cuiuſlibet ꝯtinui
⁊ de additione numeri.

Articulus decimuſquintus. De hoc ꝙ
Tho.dic.ꝙ chriſtus poſt re
ſurrectionē hēbat corpꝰ talis nāe in qđ poſſet
cibus conuerti.Item.q.li.arti.3ᵒ in reſponſio
ne.v.argⁱ dic.ꝙ q̄uis poſt reſurrectionē cibꝰ
nō conuerteretſ in corpus chriſti:ſed reſolueretſ in preiacē
tem materiam.tñ chriſtus habebat corpus talis nature
in qđ poſſet cibus conuerti.Hec Thomas.

Corruptorium. ¶ Hoc videtur erroneū.q2
cū cibus non conuertatur in
corpus comedentis niſi ꝓpter reſtaurationem deperditi.
vel ꝓpter augmentationem quantitatis alicuius dicere
ꝙ in corpus chriſti glorioſū pot cōuerti cibus:hoc eſt idē
dicere.vel ꝙ in eo eſſe potuit aliqua deperditio.qđ eſt cō
tra dotem impaſſibilitatis.vel ꝙ in corpore chriſti non
fuit perfecta ⁊ fixa quantitas.cuius contrarium tenet fi
des.Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Ad iſtā inſtantiā breuem breuiter pōt dici.ꝙ cibus cō
uertitur in corpus comedentis alimento indigētis ꝓpter
deperditi reſtaurationem.vel ꝓpter augmentationē.nec
tñ ſequiſ quin poſſit ꝯuerti in corpus chriſti vel alicuius
nō indigentis talibus ſi placeret deo:⁊ iđ dicit Thoᵐ ibi
dem.ꝙ angelus q2 nō habet corpus ſibi vnitū naturali
ter in qđ poſſet cibus ꝯuerti.iđ nō fuit vera comeſtio an
geli ſ3 figuratiua de qua habeſ in Thobia.ſ3 chriſtus poſt
reſurrectionem habuit veꝝ corpus vt dicit Thomas ibi
dē.naturaliter aīe ſue vnitū in qđ poſſet per nām cibus
cōuerti.⁊ ꝯuerteretſ ſi indigeret vel oporteret:ſicut vide
mus ꝙ panis in ſacramento altaris ꝯuertiſ in corpus eiꝰ.
⁊ iđ poſt reſurrectionē fuit vera comeſtio eius.

Articulus decimuſſextus. De hoc ꝙ
Thoᵐ dicit.ꝙ angelus pōt
tranſire ab extremo in extremū nō tranſeun
do medium.Item.q.liij.arti.2ᵒ in reſponſione
queſtionis dicit.ꝙ prout motus angeli nō eſt
continuus impoſſibile eſt quin tranſeat de extremo in ex
tremum.⁊ nō pertranſeundo mediū.Et addit ꝙ moueri
ab extremo in extremū ⁊ nō per medium.pōt conuenire
angelo ⁊ nō corpori.q2 corpus cōmenſuratur ⁊ contineſ
loco.ſed ſubſtantia angeli nō eſt ſubdita loco nec ꝯtenta:
ſed ſuperior vt continens.Vñ in poteſtate eius eſt appli
care ſe loco ꝓut vult:vel per mediū vel ſine medio.Hec
dicit Thomas.

Corruptorium. ¶ Ex his ſequiſ error dāna i
tus.ſ.ꝙ angelus aliquando
eſt nuſq̄. quod eſt contra euangelium Mathei.xviij.
Angeli inquit eorum qui in celis ſunt.¶ Item hoc eſt cō 2
tra Dama.lib.p̄.cap̄.xviij.Circumſcriptibile iquit eſt qđ
loco vel tēpore vel apprehēſione cōprehendiſ.Incircum
ſcriptibile vo qđ nullo horum cōtineſ.Igitur incircum
ſcriptibile eſt ſolus deus.Angelus enim ⁊ tempore circū
ſcribitur:incipit enim eſſe ⁊ loco.⁊ ſi intelligitur vt predi
ximus.⁊ comprehenſione eſſentiā ſuam adinuicē ſciūt.
¶ Item eſt cōtra phm ſcđo celi ⁊ mundi.Omnes inquit T.c.21
homines ſunt in loco huiꝰ corporis mobilis p̄mo:qui eſt 3
locus ſpirituū.¶ Cōmentator ibi.greci ⁊ alij ex gētibus
qui confitentur deū ⁊ eius potentiā creandi.⁊ nō cōfiten
tur hoc niſi inquantum eſt res ſuper quā nō cadit corpus:
nec ingrediſ eam remotio:oportet ꝙ ſit in loco.¶ Item
Tullius libro p̄mo de tuſculanis queſtionibus:loquēs de 4
animabus miſeroꝝ ſeparatis dicit ſic. Si apud inferos
miſeri nō ſunt:nec ſunt apud iferos vlli.vbi ergo ſunt illi
quos miſeros exiſtimas.aut quē locū incolunt? Si enī
nuſq̄ ſunt:quam nuſq̄ eos pono puto ergo nō eſſe.ergo a
ſimili qui ponunt nuſq̄ eos eſſe ponunt eos non eſſe.qui
autem ponit eos tranſire ab extremo ad extremū.ita ꝙ
nō ſint aliquādo in medio ponit eos aliquādo nuſq̄ eſſe.
ergo aliquando nō eſſe.Hoc nō dicimus cōtrarium fidei
vel bonis moribus:ſed alias falſū reputamus.¶ Quod 5
ſi veꝝ eſſet pari rōne de animabus exutis:qđ vtiq3 nō vi
detur.Nā dicit Hieroꝰ in epiſtola ad Paulā ⁊ Euſtochiū
de aſſumptione beate virginis.ꝙ credendū eſt militiam
angeloꝝ cū ſuis agminibꝰ obuiā veniſſe beate virgini in
ſua aſſumptione ⁊ etiā Jeſum chriſtū dñm noſtrū filium
eius.Obuiatio aūt nō eſt niſi in ſpatio medio.Nec poteſt
dici hoc dixiſſe Hieronymū q2 aſſumpta fuit cū corpore:
cū ipſe dicat ibidē.Incertū eſt an ſic fuerit:an abiens re
licto corpore.¶ P̄.nō videſ dicendū ꝙ hoc factū fuerit
diſpenſatiue.Si enim ſubito ⁊ ſine tranſitu medij potuit
peruenire ad thronū glorie ſibi in eternis manſionibus
preparatū:qua vtilitate tranſiſſet mediū tante diſtantie?
¶ P̄.de anima beati Martini legimus.ꝙ diabolus vo 6
luit eā detinere cū perduceretſ.ſed hoc nō potuit eſſe niſi
pertranſiſſet ſpatiū mediū.Et vlterius.ſi potuiſſet perue
nire ad locum glorie ſine tranſitu medij:quare tranſiſſet
mediū vbi paſſura erat ipedimentū.¶ P̄.in officio mor 7
tuoꝝ dicitur.Splendidus angeloꝝ cetus occurrat.Et ibi
parū infra.Miniſtri ſathane iter tuū īpedire nō audeāt.
Et in exequijs mortuoꝝ cantat eccleſia.Subuenite ſan
cti dei:occurrite angeli domini.Occurſus autem ⁊ ſubuē
tio non poteſt eſſe niſi illis qui tranſeunt medium.ergo
anime ſeparate tranſeunt mediū.Pari ratione tranſeūt
⁊ angeli.⁊ certe non credimus auctoritatem officij con
demnandam quaſi falſam ⁊ erroneam ⁊ vanam.¶ Itē 8
ſint.a.d. duo extrema.b.c. medium.⁊ tranſeat ab.a. in

d.quero vbi eſt dum tranſit:nõ in.a.qꝛ q̃diu eſt in.a.quieſcit in.a.nõ in.d.quia q̃cito eſt in.d.quieſcit.ergo dũ trãſit vel nuſq̃ eſt vel eſt in.b.c.ſ3 nõ eſt dicere ꝙ aliquãdo nuſq̃ ſit.qꝛ dicit Auguſtinus de īmortalitate aïe.Quicqd eſt nuſq̃ eſſe nõ poteſt. Reſtat ergo ꝙ angelus dum tranſit eſt in medio.ergo angelus tranſeundo ab extremo in
9 extremum tranſit per medium.℄ Itẽ res mobilis magis indiget loco dum mouetur q̃ dũ quieſcit. Hoc patet
T.cõ.3i. per phm qui dicit in quarto phyſicoꝝ.ꝙ nõ quereretur locus niſi motus aliquis eſſet ſm locum.Ubi dicit Cõmentator.ꝙ motus magis ſignificat locũ eſſe q̃ quies.Et ita patet maior ⁊ minor:ſcꝫ ꝙ angelus indiget loco. Patet per ſe.⁊ etiam per hoc qd̃ oppoſitum eſt damnatum. Hec ſunt verba eorum.

Reſpõſio ad hec ſcd̃m Thomã.

℄ Si autem attendamus ꝙ angeli ſunt incorporei per naturam.put dicit Thomas ⁊ omnes doctores cõmuniter:manifeſte patet ꝙ in nullo a ſitu corporeo poterũt dependere:cum omnino ſituales nõ ſint:ſed ſupra omnem ſitum exiſtentes:habentes virtutem exercendi ſuã operationẽ ad libitum circa iſta corporalia in loco ſituata.⁊ per hoc dicũtur eſſe in loco:eo ꝙ virtutem ſuã applicant corpori locato circa ipſum operando. His viſis facile eſt videre:qualiter angelus poterit pertranſire ab extremo in extremũ nõ pertranſeundo mediũ vel ſine medio. Si enim modo ſic applicans virtutem ſuam vni extremo poteſt ſtatim applicare virtutem ſuã alteri extremo abſqꝫ hoc ꝙ applicet virtutem ſuam corpori in medio ſpatio exiſtẽ
Ad pͫ ti.℄ Ad obiecta in contrarium dicendum. Ad primum ꝙ erroneum foret ponere angelum eſſe nuſq̃ ſic ꝙ non poſſet applicare virtutẽ ſuam ad aliquod corpus in loco determinato exiſtens. Ponere aũt ꝙ poſſit libere applicare virtutem ſuã nunc vni locato nunc alteri.⁊ hoc vel applicando virtutem ſuam ꝯtinuo toti ſpatio ⁊ extremis vel ipſis extremis:ita ꝙ nõ medio.⁊ hoc mediate vel immediate eſt manifeſte verum.vt patet ex dictis Thome in multis locis. Nec hoc eſt contra euangelium vbi dicit.
mat.i8. Angeli eoꝝ ſemper vident faciem patris ⁊c.vt patet cui
Ad 2ͫ libet intelligenti.℄ Ad 2ͫ dicendum.ꝙ dictum Damaſ. nihil plus dicit niſi ꝙ angeli dicuntur circũſcribi loco.⁊ hoc intelligendũ eſt vt ipſe dicit nõ ſitualiter ad modum corporis.ſed virtualiter ſicut ſpiritus creatus ⁊ in ſua virtute limitatus:qui circa corpora in ſuis locis determinatis exiſtentia ſuam exercet operationẽ.Deus aũt cuius virtus attingit a fine vſqꝫ ad finem fortiter:eſt omnino incircumſcriptibilis.⁊ hoc intẽdit Damaſcenus vt patet
Ad 3ͫ ſeruẽti illũ capͫ. ℄ Ad 3ͫ dicẽdũ.ꝙ iſta poſitio nullo mõ
⁊ celi cõ negat.ꝙ angeli ſint in celo.qꝛ ſm phm ⁊ eius Cõmẽtato
mẽto 2ᵒ rem eſt locus ſpirituum.ſed ponit ꝙ angelus in celo exiſtens põt tranſire ad terrã:⁊ hoc vel nõ applicando virtutem ſuã ad aliqd̃ corpus mediũ.⁊ hoc eſt ipſum tranſire nõ tranſeundo per mediũ.vel applicando virtutem ſuã corporibus medijs.primus tranſitus eſt motus nõ conti
Ad 4ͫ nuus ſm Thomam.ſecundus võ cõtinuus.℄ Ad 4ͫ dicendum.ꝙ iſta poſitio nõ ponit animas miſeroꝝ nõ eſſe in inferno.⁊ per cõſequens non ponit eas nuſq̃.vñ nihil eſt ad propoſitum. Nec ponit ipſos angelos ſic nuſq̃ quin ſemper ad libitum exerceant ſuã operationẽ circa aliqd̃
Ad 5ͫ corpus in loco.nõ tñ ita ꝙ loco determinato contineant:
6ͫ ⁊ 7ͫ ⁊ cõmenſurentur ad modũ corporum.℄ Ad 5ͫ ſextum ⁊ ſeptimum que innituntur occurſioni ⁊ obuiationi angelorũ in trãſitu beate Marie virginis benedicte in ſecula. ⁊ beati Martini.⁊ aliorum ſanctoꝝ:eodẽ mõ eſt reſpondendum.ſcilicet ꝙ obuiatio ⁊ occurſus eſt alio mõ in motu angelorum:qui ad libitum eorundem põt continuus ⁊ diſcontinuus eſſe.Similiter ⁊ animaꝝ ſanctaꝝ ſeparataꝝ ⁊ alio mõ iſtorum corporum qui ſemper neceſſario eſt cõtinuus.vnde nulla eſt habitudo in iſtis tribus rõnibus.
℄ Ad octauum dicitur.ꝙ innititur falſo.ſ.ꝙ inter inſtans Ad 8ͫ
qd̃ ponitur in vno extremo.⁊ inſtans qd̃ ponitur in alteꝝ. tranſire requiratur neceſſario tempus mediũ. hoc enim nõ ponitur quãdo motus nõ eſt cõtinuus.Quod võ dicit Augꝰ.Quicqd eſt nuſq̃ eſſe nõ poteſt:ſic debet intelligi. nõ ꝙ locus eodem mõ pertineat ad omnia entia:ſed quedam loco continentur:quedã circa loca determinata ad que applicant ſuã virtutẽ operent.que forſan ſi deo placeret:poſſent ſimpliciter ad tempus nulli corpori ſuã applicare virtutem operatiuam.⁊ vt tunc non dicerent eſſe in loco.ſicut oportuit grecos ponere.qui ponebãt angelos ante iſtum mundũ ſenſibilem ⁊ corporeũ. Quoddã aũt eſt qd̃ ad omnia loca ⁊ entia ſe extẽdit vt deus.qui in ſua eternitate nec dicebatur eſſe in loco:qꝛ ad locata ⁊ loca que nõdum ꝓducta erant ſuam virtutem nõ extẽdebat
℄ Ad nonũ dicendũ.ꝙ locus ⁊ motus mõ equiuoco corporibus ⁊ angelis incorporeis cõueniunt. vñ angelus loco nõ indiget ꝓprie loquendo.nec quando mouetur nec quando quieſcit.ſed magis locus indiget eo vt continẽte ⁊ circa locata per applicationem ſue virtutis operante:vt patet ex dictis.Unde qd̃ addunt de philoſopho nihil facit ad propoſitum. Ad 9ͫ

ARticulus decimuſſeptimus. De hoc qd̃ dicit Thoͫ. q̃tum eſt poſſibile aliquid in toto tẽpore precedẽti:ſit in vno termino ⁊ in vltimo inſtanti illius temporis ſit in alio termino. ℄ Itẽ.q.liij. arti.3ᵒ. in reſponſione ꝑncipali dicit.ꝙ nõ eſt poſſibile ꝙ aliquid in toto tẽpore ꝑcedenti quieſcat in vno termino.⁊ poſtea in vltimo inſtanti illius tẽporis ſit in alio termino. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

℄ Hoc videt falſũ in ſacramẽto altaris.Cõſtat.n.ꝙ eſt dare ꝑmũ inſtans in quo eſt corpus chriſti.cuꝫ forma corporis ſit forma quieſcens.⁊ cõſtat ſimul cuꝫ hoc.ꝙ illud inſtans qd̃ eſt ꝑncipiũ temporis menſurantis eſſe corporis eſt finis tẽporis precedentis in quo toto eſt panis. Idem enim inſtans qd̃ eſt ꝑncipiũ futuri eſt finis preteriti.in quo toto tempore fuit panis.ergo cuꝫ in toto tempore in quo panis fuit panis nõ fuit abiectio panis per tranſmutationẽ aliaꝫ.manifeſtũ eſt ꝙ in toto tẽpore precedenti q̃ſcit panis in forma ſpã hoc eſt ſub rõne panis.⁊ tñ in vltimo illiꝰ tẽporis eſt ſub forma corporis chriſti. Hec ſũt v̈ba eoꝝ.

Reſpõſio ad hec ſcd̃m Thomã.

℄ Iſta inſtãtia faciliter ſic ſolui poteſt:ſi v̈ba eius ſactis Thome intelligant. Nõ dicit enim hoc eſſe impoſſibile ꝙ aliquid ſit aliquo tempore toto ſub vna forma.⁊ in vltimo illius temporis ſit ſub alia forma. Hoc enim ꝯtingit in generatione. Materia enim que in toto tempore precedenti ſub forma ignis in vltimo illius eſt ſub forma aeris in generatione aeris ex igne. Sed impoſſibile eſt inquit ꝙ aliquid quieſcat in aliquo tempore toto in vno termino:⁊ in vltimo illius ſit in alio termino. De ratione enim quietis eſt (vt ibidẽ docet) ꝙ aliquid ſimiliter ſe habeat nũc ⁊ prius. Quod ergo in aliquo quieſcat in toto illo tempore ſe habet nũc vt prius.⁊ per ꝯſequens in eius vltimo nõ poteſt poni in aliquo termino alio q̃ in eo in quo ponitur quieſcere. ℄ Ad hoc quod dicit de pane in ſacramento altaris:dicendum ꝙ nec forma ſubſtantialis panis.nec alicuius corporis abijcitur ante vltimum inſtans

in quo

in quo fit trāſſubſtantiatio vel corruptio. Imo in toto tē-
pore precedenti manet materia ſub forma ſua ſubſtan-
tiali: que nō abijcitur ſucceſſiue: cū conſiſtat in indiuiſibi-
li ſm pħm. Nec tamen debet dici ꝙ materia vel res illa
quieſcat ſub ſua forma: ſicut nec ꝙ moueatur ad ipſaꝫ. lꝫ
materia diſponatur per motum ad forme ſubſtantialis ſu-
ſceptionem que fit in inſtanti: in naturalibus quidem per
motū nālem. in ſacramēto vō altaris per motū ſacramen
talē. videlꝫ per illoꝝ vboꝝ ꝓlationē. ⁊ lꝫ deus poſſit face
re abſqꝫ omni motu huiuſmodi tranſſubſtātiationeꝫ vel
mutationē. nō tñ debet dici ꝙ materia vel res trāſmutā-
da tēpore precedenti quieſcat ſub ſua forma ſubſtantiali
vt dictum eſt: ſed ꝙ per ipſam habet eſſe actu. qḋ quidem
eſſe precedit tam quietem ꝙ̄ motū. ⁊ ſic patet ꝙ illa hoꝝ
ratio ex falſo ꝓcedit intellectu.

ARticulus decimuſoctauus. De hoc qḋ dicit Thomas. ꝙ omnes ſpe
cies per quas angeli cognoſcant ſunt eis cōna
turales. ¶ Itē. q. lv. arti. 2° in reſponſione que
ſtionis dicit. ꝙ omnes ſpecies per quas angeli
intelligūt: ſunt eis cōnaturales: nō a rebus accepte. ⁊ in re
ſponſione tertij argⁱ dicit. ꝙ cognitio angeli indifferēter
ſe habet ad diſtans ⁊ propinquum ſm locum. Et. q. lviij.
arti. p̄. dicit iterum in reſponſione p̄ncipali. ꝙ angeli non
habent potentiā intellectualem que nō ſit completa per
ſpecies intelligibiles cōnaturales. ⁊ ex his ſequitur ꝙ nō
accipiant cognitionē a rebus. Hec dicit Thomas.

1 Corruptorium. ¶ Primū nō credo eſſe ve-
rum: lꝫ multi hoc dixerunt.
qꝛ video ꝙ oīa ſingularia ⁊ variabilia ⁊ mutabilia ſunt.
Quero ergo an angelus habeat tot ſpecies rei quot mo-
dis res ipſa variatur aut tm̄ vnam. Si primo mō. ergo
habet infinitas ⁊ innumerabiles. Si autem habet vnam
tm̄: aut ergo variabilem ⁊ mutabilem ſm variationē re-
rum aut inuariabilem. Si inuariabilem. ergo nunꝙ̄ per-
fecte ⁊ vere cognoſceret rem illaꝫ per illā ſpeciem: niſi qñ
res ipſa eſt in illa vnica diſpoſitione quaꝫ repreſentet ſpe
cies illa: ⁊ ita neceſſario plus ignorabit de re illa quam co
gnoſcet: qḋ eſt inconueniens. Si autem habet ſpecieꝫ mu
tabilem ⁊ variabilem ſm diſpoſitionē rei ⁊ eius mutatio
nem: eadem ratio erit de ſpecie cuiuſlibet rei alterius. er
go neceſſe eſt fieri ꝯtinuas mutatiōes infinitas quot ſunt
2 mutationes ⁊ motus in mundo. ¶ Item ſi cognoſcerent
per ſpecies ꝯnaturales: tunc nō indigerent exiſtentia reꝝ
ad cognoſcendum: ſed indigent. ergo ⁊c̄. Maior patet per
Tex. cō. 14 pħm 3° de aīa dicentem. ꝙ intelligibilia ſunt preſentia in
tellectui. ⁊ ideo intelligimus quando volumus. nō autem
ſentimus cum volumus. qꝛ ſenſibilia nō ſemper ſunt pre
ſentia ſenſui. Minor patet per Augⁿ 4° ſuper Gen̄. ad lit
teram. ca. xxxv. Minor inquit cognitio veſpertina dicta
eſt. ꝙ̄ notitia matutina quam precedebant que fiebant.
quia precedit cognitioneꝫ quicqḋ cognoſci poteſt. ¶ Se
3 cundum. ſ. ꝙ cognitio angeli indifferenter ſe habet ad di-
ſtans ⁊ ꝓpinquum ſequitur ex precedenti. Si enim angeli
intelligunt per ſpecies connaturales: cum in ſpeciebus cō
naturalibus nō fiat differentia ꝓpter diſtantiam ⁊ ꝓpin-
quitatem rerum. ſequitur ꝙ nō fiat diuerſa cognitio per
eas ſiue res ſint diſtantes ſiue propinque. Sed hoc vide-
tur nobis falſum. Manifeſte enim experimur. ꝙ nō alio
modo cognoſcimus diſtantia ꝙ̄ omnino nō entia. ⁊ voco
diſtantia ꝓut ipſe vocat. vt eſtimo ea que ſunt extra pro-
ſpectum noſtruꝫ. Si enim aliqḋ talium corrumpatur in
penitus nihil: nō magis ſcimus ipſuꝫ nō eſſe ꝙ̄ prius. nec
aliam habemus notitiam de eius eſſe vel nō eſſe nunc ꝙ̄
prius. Unde manifeſtum eſt ꝙ diſtantia ⁊ nō exiſtentia
eodem modo ſe habent ad cognitionem ſiue notitiam.
Si ergo angeli per ſpecies cōnaturales poſſent cognoſce-
re diſtantiam: ſequeretur ꝙ per eaſdem poſſent cognoſcere
futura ⁊ nō entia: qḋ eſt cōtra Damaſcenū qui dicit libro
2° ca. 3°. Futura quidē neqꝫ angeli neqꝫ demones nouerūt.
4 ¶ P̄. ſi diabolus ſciuiſſet ꝙ ſuſpendus fuiſſet a Chriſto
⁊ a Job: nunꝙ̄ experiuiſſet tentare eos. ¶ Tertiū qḋ di
cit. ſ. ꝙ angeli nō accipiunt a rebus. qḋ ſimiliter falſum re
putamus ſequitur ex primo. Si enim cognoſcerent per ſpe
cies innatas: ⁊ non per receptionem a rebus: tunc nihil eis
poſſet abſcondi. Nihil enim poteſt abſcondi niſi qḋ cogno
ſcitur per receptioneꝫ. Sed diabolo poſſunt multa abſcō
di. ergo cognoſcit per receptionē a rebus. Minor probatur
per Chriſ. homelia ſexta ſuper Mattheū. Angelus inqt
bonus cum vult ſe abſcondi inuiſibileꝫ ſe reddit ante dia
bolum. quoniā niſi voluerit: angelus bonus a diabolo nō
5 videtur. ¶ Itē homelia quarta ca. 2° de deſpōſata ⁊ do-
mi habita natus eſt chriſtus vt partus virginis diabolo
celaretur. ¶ Item ſi iſti per ſpecies innatas: ⁊ non per re
ceptionem cognoſcerent: nō poſſent falli vt videtur. poſ-
ſunt autem falli: vt habetur ab Ambroſio ſuper Luce. 2°
vbi dicit. ꝙ vna cauſa deſponſationis beate virginis fuit:
vt virginitas matris falleret principem mundi. qui cum
deſponſatam viro cerneret: partuꝫ nō potuit habere ſuſpe
ctum. Et ſubdit fallendi principeꝫ mundi fuiſſe conſiliū.
ipſius domini verba declarant: cum apoſtoli iubentur ta-
cere de chriſto ſanati prohibentur gloriari de remedio. de
mones iubentur ſilere de verbo dei. Hec ſunt vba eoꝝ.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

¶ Iſte obiectiones facile ſoluuntur ſi poſitio dicta itelliga
tur. Cum enim ſm ꝙ docet beatus Augꝰ res prius ſunt fa
cte in mente angelica ꝙ̄ in natura ꝓpria. Manifeſtū. ſi
ſm ipſum ꝙ non a rebus in natura ꝓpria: ſed a reꝝ oium
cauſa. ſ. ſapientia diuina ſpecies ille deriuantur. per quas
res ipſe ab angelis intelliguntur. Sicut ergo illa ſapiētia
abſqꝫ ſui mutatione mutabilia repreſentat quantum ad
omnia que in ipſis ſunt quorum eſt cauſa. ſic iſte ſpecies
repreſentant omnia que ſunt in iſtis materialibus ac mu-
tabilibus ſine ſui mutatione reali. ⁊ hoc: qꝛ a cauſa oium
rerum (vt dictum eſt) deſcendunt. Sicut enim albus exi
ſtens aſſimilatur de nouo dealbato ſine mutatione ſue
albedinis: ſic intellectus angelicus per ſpeciem quam ha-
bet ſibi innatam rei de nouo producte aſſimilatur abſqꝫ
illius ſpeciei ſiue forme mutatiōe. ¶ Et per hoc patet ad Ad p̄ᵐ
primū argumentum. Unius enim rei mutabilis vna tm̄
eſt ſpecies in intellectu angelico. Non tamen ſequitur ꝙ
nō poteſt reꝫ repreſentare niſi quando eſt ſub vna diſpo-
ſitione. qꝛ iſta ſpecies nō ſolum deſcendit a cauſa rei ſub
vna diſpoſitione ſed ſub quacunqꝫ. Hinc eſt ꝙ poteſt reꝫ
repreſentare nō ſolum ſub vna diſpoſitione ſed ſub qua-
cunqꝫ. Nec oportet ipſaꝫ mutari per mutari rei: ſicut nec
forma ipſius albi mutatur: ſi alij mutentur acquirentes
albedinem in qua ſibi aſſimilentur. quamcūqꝫ enim diſ
poſitionem vel formaꝫ poſſibile eſt reꝫ ipſaꝫ per ſui mu-
tationem acquirere poteſt ſpecies ipſas repreſentare. ⁊
hoc: quia poteſt eſſe ſimilitudo omniū illarum: cuꝫ deſcē-
dat a cauſa rei in qua omnia illa relucent. ¶ Ad 2ᵐ dicē- Ad 2ᵐ
dum. ꝙ intellectus angelicus nō indiget exiſtētia in actu
ad hoc ꝙ intelligat: ſed ſufficit ꝙ habeat ſpecieꝫ rei intel-
ligibilis. Iſtud in itellectu humano (qui longe eſt iferior
per naturam) manifeſtum eſt. Non enim ad hoc ꝙ in-
telligat roſam in hyeme vel aliam quamcunqꝫ rem re-
quiritur in intellectu exiſtentia eius in actu: ſed per ſpe-
ciem in intellectu exiſtentem perfecte intelligitur. Quod

nãt adducunt ꝙ ſm Aug^m precedit cognitione ʒ quicqd
cognoſci poteſt.non eſt contra predicta. Non enim inten-
dit Auguſtinus ꝙ omnis cognitionis actus accipiatur a
re exiſtẽte.ſed ꝙ nihil põt habere rõnẽ cognoſcibilis niſi
prius re vel ratione habeat rationem entis. Et ꝙ hoc in-
tendat patet per hoc qḋ ſequitur ibidem immediate. Ni-
hil enim ait ſit qḋ cognoſcitur cognoſci nõ poteſt.Cuʒ ergo
actus habeat nobilitatem ex obiecto.ſm qḋ obiectum co
gnitionis angelice habuit eſſe in verbo nobilius vbi vide
batur viſione matutina:quã in natura ꝓpria vbi videba
tur viſione veſpertina.nobilior erat actus cognitiõis vnius
q̃ɜ alterius.Et hoc eſt qḋ ibideʒ intendit Auguſtinus:pro-
ut patet intuenti ſuper Gen.ad litteraʒ.libro.iiij.ca.xxxv.
Ad 3^m per totum.℄ Ad 3^m dicendum.ꝙ nulli habenti intelle-
ctum ſanum vertitur in dubium.ꝙ propinquitas localis
ad actum cognitionis intellectiue nullatenus requiritur.
Cum ergo dicunt ꝙ ipſi experiũtur ꝙ nõ aliter cognoſcũ
tur diſtantia q̃ɜ omnino nõ entia:manifeſtum eſt omni
experto ꝙ mentiuntur.Quod enim omnino nõ eſt non
eſt cognoſcibile vllo modo.Quod vͦo diſtans eſt ⁊ extra
ꝓſpectum viſus noſtri.qui in videndo iuuatur ꝓpinqui-
tate ꝓportionata ſui obiecti.⁊ nimia ipſius impeditur di-
ſtantia nõ minus eſt intelligibile q̃ɜ prius. dũmodo eius
ſpecies intelligibilis que a ſitu nõ dependet habeatur per
fecte ab intellectu.quoniaʒ nec preſentia nec actualis exi
ſtentia requiritur ad hoc ꝙ res ipſa actu intelligatur.alio
quin nõ intelligeremus cũ vellemus.qḋ eſt contra pħm.
T.c.154. ⁊ hoc certe ſi attendiſſent iſtam auctoritatem ſcḋi de aĩa.
nõ addixiſſent per ſe.qꝛ eſt manifeſte cõtra eos:ſicut pa-
tet omni intelligenti.Si autem ponatur ꝙ aliquid taliũ
omnino annihiletur ꝙ nõ habeat eſſe in anima nec extra
animam vt obiciunt:tunc planum eſt ꝙ nõ eſt amplius
intelligibile.℄ Quod vͦo ſubdunt.Si angeli cognoſcunt
per ſpecies innatas diſtantia.ergo eadem ratione poſſunt
cognoſcere futura per eaſdem.manifeſtum eſt cuilibet ꝙ
conſequentia nõ valet.Quod enim futuꝝ eſt:nec eſt nec
habet ſimilitudinem.⁊ per conſequens cum non habeat
aliquam ſpeciem in intellectu per quam cognoſcatur.Iʒ
autem aliquid ſit diſtans.nihilominus ſpecies eius in in-
tellectu exiſtens eſt ſimilitudo quidditatis ſiue entitatis
eiuſdem.ſicut patet ex dictis.vnde qḋ adducunt de Da-
ma.ꝙ angeli nõ cognoſcunt futura niſi per reuelationẽ.
Ad 4^m. futura dico cõtingentia concedendum eſt. ℄ Ad 4^m cuʒ
dicunt.ꝙ ſi angelus cognoſceret per ſpecies innatas ⁊ nõ
per receptioneʒ:tunc nihil poſſet ei abſcondi.nõ valet cõ-
ſequentia.qꝛ ad hoc ꝙ aliquid actu intelligatur:nõ ſolũ
requiritur ꝙ ſpecies eius ab intellectu habeatur:ſed opor
tet ꝙ intellectus ſpecie habita actu vtatur. Poteſt ergo
angelus bonus ſe abſcondere a diabolo vt dicit Chriſ.⁊
hoc ipſo deo vel forſan angelo bono impediente diabolũ
ne vtatur ſpecie innata ad contuendũ ipſum angelum.
℄ Qḋ vͦo dicit Chriſ.ꝙ de deſponſata ⁊ domi habita na
tus eſt chriſtus:vt partus virgineus diabolo celaretur:nõ
ſic habet intelligi ꝙ clauſio in domo faceret partuʒ virgi-
nis occultari a diabolo:ſed ꝙ eius cuſtodia ac deſponſa-
tio faciebãt diabolum nõ attendere beataʒ virginẽ aliun
de cõcepiſſe q̃ɜ a ſponſo ꝓprio.⁊ ſic partus virgineus cela
Ad 5^m retur eidem.℄ Et per hoc patet reſponſio ad quintũ ar-
gumentum.ſic eniʒ fallebat diabolus in partu virginis.
vt dicit Ambro^s qui cum deſponſataʒ viro cerneret par-
tum nõ potuit habere ſuſpectum:attendendo ſcilicet ipſam
aliunde concepiſſe q̃ɜ de ꝓprio ſponſo.Eodem modo poſ
ſet decipi:cum potentiam viſiuam in ceco illuminato at-
tendendo:ſcilicet ad ipſam nõ vt ꝓductam a deo miracu
loſe:ſed vt ꝓductã ab eo per principia nature.⁊ hoc vtiqꝫ
exiſtimando falleretur.

Articulus Decimuſnonus de hoc qḋ
dicit Thomas.ꝙ intelle-
ctus nõ põt ducere ad eſſe intelligibile iſtas
formas materiales:niſi prius duceret eas ad
eſſe formaꝝ imaginatarum. ℄ Item.q.lv.
arti.2°.in reſponſione ſcḋi argumenti dicit.ꝙ quãtũcũqꝫ
ſit potens intellectus angelicus nõ poteſt formas mate-
riales ꝓducere ad eſſe intelligibile:niſi prius reduceret
eas ad eſſe formarum imaginatarũ:qḋ eſt impoſſibile:cũ
careat imaginatione.⁊ ſic vult ꝙ forme materiales non
poſſunt reduci ad eſſe intelligibile:niſi prius reducantur
ad eſſe formarum imaginatarum. Hec dicit Thomas.

Corruptorium. ℄ Hoc videtur falſum ⁊ cõ 1
tra experientiã ⁊ ꝯtra pħiã.
dicit enim Com^tor ſuper 3° de aĩa.ſuper illam particulaʒ. Cõ.33.
Quoniã auteʒ priuatio paſſionis. Inſtincte imaginatiua.
cogitatiua ⁊ memoratiua nõ ſunt niſi loco virtutis ſenſi-
tiue.⁊ ideo non indigetur eis niſi in abſentia ſenſibilis.⁊
omnes iuuant ſe ad preſentandam imagineʒ rei ſenſibi-
lis.vt aſpiciat eaʒ virtus rationalis abſtracta ⁊ abſtrahat
intentionem vniuerſalẽ.℄ Item in eodem ſuper illam 2
litteram de queſitiuo ⁊ fugitiuo dicit. Intentio cognitio-
nis nihil aliud q̃ɜ vt hec.ſ.virtus cogitatiua faciat reʒ ab-
ſentẽ a ſenſu quaſi rem ſenſatam.⁊ paruʒ infra.⁊ ideo cuʒ
comprehenſibilia per ſenſuʒ ſunt preſentia apud ſenſuʒ.
tunc ceſſat cogitatio ⁊ remanebit intellectus in eis.Ex pre-
dictis verbis Cõmẽtatoris(quorum veritatem quilibet
poteſt experiri in ſeipſo)patet ꝙ non eſt neceſſe formas 1
materiales reduci ad eſſe formaꝝ imaginataꝝ ad hoc ꝙ
fiant intelligibiles. Hec ſunt verba eorum.

Reſpõſio ad hec ſcḋm Thomã.

℄ In iſta inſtantia duo ſunt admiranda Unuʒ ꝙ dicunt Ad 6^m
ſe experiri qḋ nunq̃ɜ homo eſt expertus.Aliud ꝙ dicunt
Cõmentatorem ſentire qḋ nunq̃ɜ ſenſit nec aliquis pħs.
Ait enim in 3° de aĩa ſuper illam litteram.⁊ in aĩa ſenſibi Cõ.30.
li.parum ante illud.qḋ pro ſe adducunt in articulo ſcḋo
neceſſe fuit vt intellectus imaterialis nõ intelligat aliqḋ
ſenſibile abſqꝫ imaginatione.⁊ hoc dixit expreſſe.ꝙ vni-
uerſalia abſtracta colligata ſunt cum imaginationibus.⁊
corrupta per corruptioneʒ eoꝝ. Hec Cõmentator. Patet
ergo ſm ipſuʒ in hoc loco.⁊ vbicunqꝫ loquitur de hac ma
teria.ꝙ forme vniuerſales nõ abſtrahunt̃ niſi a phanta-
ſmatibus que ſunt in virtute imaginatiua. Et ideo dicit
pħs ibidem.ꝙ nihil intelligit anima noſtra ſine imagina T.cõ.30.
tiõe.vbi noſtra littera habet:ſine phantaſmate nequaq̃ɜ
intelligit aĩa.qḋ eſt idem.Que ergo obiciunt de Cõmen-
tatore ex falſo intellectu procedunt.⁊ contra eos ſunt po-
tius ſi intelligant̃.℄ Qḋ enim dicunt primo.ꝙ ille tres
interiores virtutes ſunt loco ſenſitiue virtutis.⁊ ideo non
indigent eis niſi in abſentia ſenſibilis:ſic habet intelligi.
ꝙ aĩa in preſentia ſenſibilis ſufficienter percipit per virtu
tem ſenſitiuam ipſum ſenſibile.⁊ in abſentia eiuſdẽ vtit̃
neceſſario illis tribus virtutibus.qñ enim coloratum eſt
preſens:nõ oportet ad hoc ꝙ videatur ſenſu exteriori.ꝙ
anima ſe ꝯuertat ad phantaſmata repoſita in memoria.
verũtñ ad hoc ꝙ intelligatur neceſſe eſt ꝙ ſpecies intelli
gibilis abſtrahatur a fantaſmate qḋ eſt in ipſa imagina-
tiua.Et hoc manifeſtum eſt per verba Cõmentatoris cõ
ſequenter:que ipſi adducunt.⁊ omnes ille virtutes.ſ.ima
ginatiua.cogitatiua ⁊ memoratiua iuuant ſe ad preſentã-
dum imaginẽ rei ſenſibilis:vt aſpiciat eã virtus rõnalis.
⁊ abſtrahat intentionem vniuerſalẽ.Ecce q̃ɜ aperte vult
ꝙ virtus rationalis abſtrahat intentionem vniuerſalem
ab imagine

ab imagine repreſentata per virtutē imaginatiuā coope rantibus aliqs duabus. ꝛ ſic patet ꝙ illud qđ adducūt eſt
Ad 2m cōtra eos. ℂ Ad 2m dicēdū ꝙ ēt nihil facit pro eis. quod
L.3º.33. enim dicit Cōmētator. ꝙ cū cōprehēſibilia per ſenſuꝫ p̄ ſentia ſunt apud ſenſuꝫ: tūc cadit cogitatio ꝛ remanebit actio intellectus in eis. non ſic habet intelligi. qꝛ ſemꝑ a phātaſmate exiſtēte in virtute .ſ. imaginatiua: fiat abſtractio ſpēi intelligibilis. ſed ꝙ res p̄ſens cognoſcit̄ ab intellectu etiā eſſe preſens in ſe. Qñ vero abſens eſt: cognoſcitur eſſe preſens in ſua imagine in virtute imaginatiue exiſtēte. Et ꝙ hec ſit mens Cōmentatoris ꝛ etiā philoſophi ſatis patet cuilibet intuenti ꝛ intelligenti.

ARticulus vigeſim⁹. De hoc ꝙ Thomas dicit ꝙ angelus ſuperior intelligat per ſpēs pauciores. ℂ Itē. q. lv. arti. iij. in reſpōſione p̄ncipali dicit. ꝙ quāto angelus eſt ſupior: tāto per ſpēs pauciores vniuerſitatē rerū intelligibiliū capere pōt. ꝛ ideo opꝫ ꝙ huiuſmodi forme ſint vniuerſaliores q̄ſi ad plura ſe extēdentes. Et infra in ſolutiōe tertij argumēti dicit. ꝙ in rōne vniuerſali que eſt in mēte angeli propter eius excellētiā: multa p̄nt cognoſci ſiue aſpici ꝑpria cognitiōe. ℂ Itē in. q. lvij. arti. 2º in reſpōſione tertij argumēti dicit. ꝙ angeli cognoſcūt ſingularia per formas vniuerſales: que tñ ſunt ſilitudines rerū. ꝛ quātum ad principia vniuerſalia: ꝛ quantum ad principia indiuiduantia. Simile dicit. q. lxxxix. arti. p̄ in reſpōſiōe principali. Hec dicit Thomas.

Correptorium. ℂ Hec poſitio videtur falſa.
1 Dicit eniꝫ Aug⁹ de. lxxxiij. q. q. xlvi. Oia rōne ꝯdita ſunt. nec eadē rōne hō qua equus. Hoc eni abſurdū eſt exiſtimare. ſingula ergo ꝓprijs ſunt cauſata rōnibus. ℂ Itē Aug⁹ in epiſtola. xlviij. ad Nebridiū: que ſic īcipit. Recētiſſimis litteris tuis. ita dicit allo quēs Nebridiū: querēs. verū iſta ſūma veritas ꝛ ſūma illa ſapiētia per quā facta ſunt oīa: quā filiū dei ſacra ꝯfitetur doctrina: generaliter hoīs an ēt vniuſcuiuſqꝫ noſtrūꝫ rationē ꝯtineat. Et r̄ndet. Sed mihi videt̄ quantū ad faciendū hoiem attinet: hoīs qđē tñ: nō meā vel tuā ibi eſſe rōnē. Quātū vero ad ordinē tēporis: varias hominuꝫ rōnes in illa viuere ſancta trinitate. Hec Aug⁹. Ex auctoritate. lxxxiij. q. patet. ꝙ deus nō rōne generali producit hominē ꝛ equū. ergo per ꝯñs nec cognoſcit̄ eadē rōne hō ꝛ equus ſed oīa ꝓprijs rōnibus. Silr ex auctē ad Nebridiuꝫ. patet ꝙ nō vna rōne ſpēi cognoſcit ꝛ ꝓducit īdiuidua ꝯtēta ſub ſpē. ergo ſi modus cognitiōis angelice non eſt nobilior mō cognitiōis diuie: opꝫ ꝙ angeli nō cognoſcāt per formas paucas ꝛ vniuerſales multa: ſꝫ ſingula per formas ꝓprias. ℂ P̄. ipſemet dicit. q. lxxxix. arti. p̄ in r̄ſiōe
2 tertij arg¹. ꝙ itelligētie ſepate cognoſcūt per ſpēs ex īfluētia diuini luminis ꝑticipatas. ergo cū in lumine diuino alia ſit rō generalia ſpērū: alia īdiuiduoꝝ: vt p̄oſtēſuꝫ eſt per Aug^m. neceſſe eſt ꝙ alie ꝛ alie ſint in itellectu angeli
3 co. qꝛ tñ eſt maior vnitas eēntie in effectu q̄ꝫ in cā. ℂ P̄. ſi quāto angelus ſupior eſt tāto per pauciores ſpēs vniuerſitatē itelligibiliū itelligere pōt: cū nouē ſint ordines angeloꝝ. ꝛ in vnoq̄qꝫ p̄mi. medij ꝛ infimi ſiue vltimi: vt dicit Diony. de ange. hierar. ca. x. multo plures ſunt gradus angeloꝝ q̄ꝫ formaꝝ in p̄dicamēto ſubē: deſcendēdo a genere generaliſſimo vſqꝫ ad ſpēm ſpāliſſimā ꝛ īdiuidua. ſequeret̄ ꝙ aliqs ſupioꝝ cognoſceret ꝑ formam generis generaliſſimi oīa ꝯtēta in p̄dicamēto ſube. Et ſupior illo ſi eſt: vel ſi nō eſt ꝯſtat ꝙ pōt a deo produci: itelligeret oīa nō per formā aliquā qđ eſt īpoſſibile. vel ſi per vnaꝫ tunc nō eſt vniuerſalr verū ꝙ angelus ſupior ſemꝑ cognoſcit
4 per vniuerſaliores formas ꝛ pauciores. ℂ P̄. forma non eſt principiū cognoſcendi niſi id cui aſſimilat̄ ꝛ qđ ſibi aſſimilatur: ſicut videm⁹ in cognitiōe ſenſitiua. imaginatiua ꝛ itellectiua. Oīa ergo que cognoſcunt̄ per vnā formā ſimplicē: aſſimilātur illi forme ſimplici. Sꝫ quecūqꝫ aſſimilant̄ vni ꝛ eidē forme ſimplici aſſimilant̄ īter ſe: ſicut p̄ phic. quecūqꝫ vni ꝛ eidē ſunt eadē vel equalia: inter ſe ſunt eadem vel equalia. ergo oīa quecūqꝫ cognoſcūtur per vnā formā vniuerſalem: inter ſe ſunt ſimilia. hoc autē falſuꝫ eſt. ergo ꝛ primum. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

ℂ Ad hoꝝ diſſolutionē dicēdū. ꝙ forma oīno ꝓpria que deus eſt: ꝓpter ſue ꝑfectiōis plenitudinē: eſt illud quo cognoſcunt̄ oīa ab eodē ſicut ſunt. ꝛ ab iſta vna forma que eſt rō itelligēdi omnia: participant angeli formas ſiue ſpecies per quas itelligūt. ita ꝙ iſte forme ſiue ſpecies ſunt quaſi q̄dā illi⁹ vnius forme ꝑticipationes. Et qꝛ iſta ꝑticipatio plenior īuenit̄ in ſupiorib⁹ angelis. Hīc eſt ꝙ ſpēs in eis magis accedūt ad vnitatē. ꝛ ſunt per ꝯñs pauciores in rep̄ſentādo ꝛ magis vniuerſales: vtpote illi vni forme oīa vniuerſalr repreſentāti ſimiliores. ℂ Ad illud qđ adducūt de Aug̃ dicēdū: ꝙ q̄uis multe ſint idee ac diuerſorum diuerſe: nō tñ multa ſunt: ſed oīno vnū eſt quo deus oīa nouit ꝛ oīa ꝓducit. Eſſentia eniꝫ diuina que ſūme eſt vna rep̄ſentat ſemetipſaꝫ ꝑfectiſſime deo cū oī habitudine quā hꝫ ad ſingulos gradus q̄bus eſt imitabilis a creatura. Et ide eſt ꝙ de⁹ vno itelligit multa. imo oīa tā ideas q̄ꝫ ideata. Idea eni nō eſt illud quo deus itelligit ideatū: ſed eſt illud quod intelligendo ideatum intelligit. qꝛ relatio ſiue reſpectus ad ideatum quod eſt formale in ratione idee: nihil facit ad actum intellectionis in deo: cū non ſit in ipſo niſi ſolū ſm dici: ſed a deo intelligente intelligitur. Eſſentia igitur diuina intellecta cum tali reſpectu imitabilitatis a creatura dicitur idea eiuſdem: et ſm quod ſunt diuerſi gradus imitabilitatis: ſm hoc eſt diuerſitas in ideis: que oēs ſunt vna eēntia dei realiter: ꝛ per eadem itellecte ꝑfectiſſime. In hoc ergo fuerūt iſti cauillatores decepti. ꝙ pluralitatē q̄ īuenit̄ in deo a pte obiecti itellecti ipſi ponebāt (ꝛ falſo) a pte p̄ncipij itelligēdi. qđ ſi vellent defendere: nulli dubiū q̄n eēnt heretici peſſimi cū ex h̄ ſequat̄ pluralitas eſſentie in diuinis: qđ nephas eſt ſuſpicari. Cū eni de⁹ eſſentia ſua oīa itelligat. ſi plurib⁹ itelligit plures vtiqꝫ habet eēntias. quo nihil abſurdius: nihil auribus fideliū intolerabilius. ℂ Ex hoc .ſ. r̄ndeo ad 2m. Ex hoc ipſo eni ꝙ iſte ſpēs cauſant̄ ex influētia diuini luminis deriuate ab illa forma. vna que eſt rō itelligēdi oīa vt dictū eſt: tāto ſunt pauciores ꝛ in rep̄ſītādo vniuſaliores: quāto illi vnitati quā participāt ſunt ſimiliores. ℂ Ad 3m dicendū ꝙ cū dicūt. ꝙ multo plures ſunt gradus angeloꝝ q̄ꝫ formarū in p̄dicamēto ſube: nulli dubiū eſt q̄n dicant falſum: quot eni ſunt angeli tot ſunt gradus formaꝝ ſubſtātiarū īmaterialiū ꝛ nō materialiter: cū materia careāt differētiū: vt dictū eſt. ꝛ preter has (vt patet inſpicienti) ſunt forme ſubales materiales ſpē differētes: que quideꝫ ſunt innumerabiles vt lapidū. herbarum. auiū. ꝛ alioꝝ huiuſmodi. Sed forſitā iſti putabāt ꝙ oēs gradus formarū ſubſtātialiū notificent̄ in arbore porphyriana (ad verecūdiā eoꝝ loquor) nulla igit̄ forma vna creata. ꝛ per cōſequēs limitata nata eſt oīa ſimpliciter repreſentare. ſed hoc competit forme prime que illimitata eſt ꝛ infinita.
ℂ Ad 4m cuꝫ dicunt. q̄cunqꝫ vni ꝛ eidē aſſimilātur inter ſe aſſimilātur. Dicēdū ꝙ hoc nō eſt veꝝ vbi aliqua alicui aſſimulātur per quādā participationē ꝑfectionis ſm plus ꝛ minus: ſic eni oēs creature eſſent īter ſe ſiles: cū ſingule in ſuis gradibus ꝑfectionē primā que eſt cauſa oīum par

Ad 1m

Nota idea nō ēid q̄ deus itelligit.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

ticipent. Aliter vͦo eſt vbi aliq̃ ſunt alicui vni ⁊ eidē equa-
lis vbi non eſt perfectionis ꝑticipatio ſed adequatio ma-
gis. Species vͦo in mēte angelica (prout dicit Thomas)
nō eſt adequata vni intelligibili ſed pluriū repreſentati-
ua. vñ nō opꝫ ea que in diuerſis gradibus ꝑticipāt perfe-
ctionē in qua aſſimilanť forme huic inter ſe ſint ſilia.

Articulus vigeſimuſꝑam⁹. de hoc qđ Tho. dicit pte. i. q. lxij. arti. vi. in riſione qōnis ⁊ argumentoꝝ. ⁊. q. cviij. ar. iiij. in riſiōe ꝑn. ⁊ eadē. q. ar. viij. in riſi. pri-
mi ar. ꝙ angelis data eſt gr̃a ⁊ gl̃ia ſm gradū
ſuoꝝ nãliū. ita ꝙ hi q habuerūt nãlia meliora ēt plus ha
buerūt de gr̃a ⁊ gloria. qđ ꝓbat ꝑmo per magiſtrū. ij. ſen.
diſt. iij. qui dicit. Qui nã magis ſubtiles ſunt creati: hi etiã
maioribus munerib⁹ gr̃e ꝑditi ſunt. ¶ Scđo. qꝛ ſicͭ nã an
gelica facta eſt a deo ad gr̃am ⁊ gl̃iã ꝯſequendã: ita ⁊ gra-
dus nature angelice ad diuerſos gradus gr̃e ⁊ glorie ordi
nari videnť. ergo q̃s altiores fecit: ad maiorē gr̃am ⁊ glo-
riam ordinauit. ¶ 3⁹ hoc patet ex h̃ ꝙ angelus nō eſt cō-
poſitus ex diuerſis naturis: vt iclinatio vnius nãe ipediat
ipetuꝫ alteri⁹ vel retardet: ſicͭ accidit in hoīe: in quo actio
itellectiue ꝑtis ipediť ⁊ retardať ex inclinatione ꝑtis ſen
ſitiue. qñ aūt nō eſt retardãs nec ipediēs: tūc natura mo-
uetur ſm ſuã totã virtutem. ⁊ ideo rōnabile eſt ꝙ angeli
qui habuerūt meliora naturalia fortius ⁊ efficacius ꝯuer
ſi ſunt ad deū. Et h̃ in hoībus ꝯtingit ꝙ ſm intēſionē cō-
uerſionis in deū dať maior gr̃a ⁊ gl̃ia. vñ videť ꝙ angeli
qui habuerūt meliora naturalia habuerunt plus de gra-
tia ⁊ gloria. Hec ſunt verba Thome.

1 Corruptorium. ¶ Inter articulos olim con-
demnatos a dño venerabilis
memorie Pariſieñ epõ iſte fuit non. ꝙ angeli qui habue
rūt meliora nãlia de neceſſitate habuerūt maiorē gratiã
⁊ gloriã. Articulus aūt quē pre manib⁹ habemus parum
aut nihil differt a ꝑdicto. ⁊ iō predicta ꝯdēnatio ſufficere
debet ad reprobationē iſti⁹ ar. ⁊ riſiones ad arg^ta. Verū-
tñ dicimus ex abūdãti. ꝙ videť dictū in ꝑiudiciū gratie.
qꝛ ſi ſm meliora nãlia dať maior gratia vel minor ſꝫ mi
nora. ergo ſimpľr dať gr̃a ſm nãlia. qꝛ ſi magis ſequitur
magis. ⁊ ſimpľr ſeq̃tur ſimpľr. ⁊ ſi gr̃a datur ſm nãlia: nō
eſt gr̃a. Ro. xi. ¶ P̃. ſi hi q meliora habuerūt naturalia
2 plus hñt de gratia ⁊ gl̃ia: tūc Lucifer qui meliora nãlia
habuit: pre alijs plus habuiſſet de gr̃a ⁊ gloria. qđ eſt fal-
ſum ⁊ erroneū. ¶ P̃. gr̃a ⁊ gl̃ia daní ſm motū liberi ar-
3 bitrij: qui imediatius diſponit ad gr̃am ⁊ ad gl̃iã. in habē
te aūt liberū arbitriū motus diſponēs ad gr̃am ⁊ gloriaꝫ
nō fit ſm nãlia. ſed ſm libertatē. ergo vel nō habuerunt
angeli liberū arbitriū: vel receperūt gr̃am ⁊ gloriã ſm il-
lius conatū. nō ergo ſm gradū naturaliū. ¶ Ad rationes
Thome reſpōdent. ¶ Ad ꝑmã ergo dicēdū. ꝙ magiſter
nō dicit. ꝙ ſm nãlia data ſit eis gratia ⁊ gl̃ia. ꝙ que natu
ra ⁊ ſapiētia magis ſubtiles ⁊ amplius ꝑſpicaces fuerunt
maiori gr̃a preditı ſunt. Sunt inq̃ ꝑditi non ꝓpter nãlia
meliora: ſꝫ ꝓpter diuinū bñplacitū ⁊ liberi arbitrij motū.
¶ Ad 2m de gradus diſtōne dicēdū. ꝙ ſi ſtarēt ⁊ conarē-
tur ꝓportionabiliter ad gradus correſpondentes gr̃e ⁊ glorie
ꝑuenirēt. ¶ Ad 3m dicēdū. ꝙ lꝫ angelus nō habeat ipedi
mētū a pte nãe ſue. pōt tñ habere a pte libertatis ſue: que
pōt ſe minus mouere in deū: imo ēt nō mouere: ſed in ꝯ-
triū: vt patet in Lucifero ⁊ in ſeq̃cib⁹ ei⁹. ¶ Qđ ēt addiť
vbi nō eſt ipeditus tūc nã moueť ſm totã virtutē. veruꝫ
eſt in natura nō libera: ſed in natura libera falſuꝫ eſt: ſal-
tem in via q̃lis fuerūt angeli anteq̃ gloriã habuerūt. Et
qđ addit. ꝙ habētes meliora naturalia rōnabile eſt ꝙ ad
deū fortius ꝯuerſi ſunt: verū eſt. ꝙ ita eſſe decuit: non tñ
ita fuit: ſicut patet de Lucifero ⁊ alijs cadentibus. ¶ Ad
4m cum dicit. ꝙ in hoībus ita cōtingit dicēdū ꝙ eſt vt ſic
eſt vt nō. Naꝫ ſi hic homo plus ꝯuertit ſe in deū plus ac-
cipit de gratia. nō qꝛ ꝯuerſio ſit huius cauſa ſed deus. nō
tñ ſemper hō qui habet meliora naturalia plus ſe cōuer-
tit in deū: imo ex illis q̃nq̃ plus ſuperbit. ⁊ magis ſe auer
tit a deo: vt patet in Lucifero. Hec ſunt verba eorū.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomã.

¶ Oēs iſte cauillationes ꝓcedūt: ac ſi Tho. poſuiſſet. ꝙ
meliora naturalia eſſent cã principalis. quare neceſſario
maior gr̃a vel maior gloria dareť eidē: hoc tñ non ponit.
vñ cū ipꝛobēt ſuã ꝓpriã ꝑhãtaſiã falſaꝫ: nō eſſet reſpō-
dendū eis. Ex abūdãti tñ ne aliquid videãtur dimiſiſſe per
ſingula dicta ſua refellãtur. ¶ Ad ꝑm ergo cū dicūt ꝙ pa- Ad ꝑm
ruꝫ aut nihil differt dicere. ꝙ angeli qui meliora natura-
lia habuerūt: plus gratie ⁊ glorie receperūt. ⁊ dicere ꝙ an
geli qui habuerūt meliora naturalia neceſſario vel de ne
ceſſitate maiorē gratiã receperunt ⁊ gloriã: nulli puto du-
bium quin dicat falſum. Sic enim nō differret dicere ho
mo ſedet ⁊ homo de neceſſitate ſedet. ⁊ homo ſm ꝙ plus
habet de arte ſcribēdi melius ſcribit: ⁊ ſm ꝙ plus hēt de
arte illa de neceſſitate melius ſcribit cum tamē ſit cōtin-
gens ꝙ ſcribat. ⁊ per cōſequens ꝙ bene ſcribat. ⁊ tamē po
ſito ꝙ vtereť arte illa ſm totam virtutē. manifeſtum eſt
ꝙ quãto plus haberet de arte ſi nullū eſſet impediēs: tan
to meliorem litterã ſcriberet. Sic angeli qui bene vtebã
tur ſuis naturalibus ſm ſuã totaꝫ virtutē nullo impediē-
te: plus meruerūt. ⁊ per cōſequens maiorē gratiam ⁊ glo-
riam habuerūt qui melioribus donis preditı ſunt. ¶ Ad
illud vͦo quod obijciunt. Si magis ſeq̃tur ad magis. ergo
ſimpliciter ſeq̃tur ad ſimpliciter. Dici pōt ꝙ ſm philoſo
phum regula ſeq̃tur ecōuerſo. Si ſimpliciter ad ſimplici
ter. ergo magis ſeq̃tur ad magis. nec tenet niſi in per ſe ve
ris. verūtamen concedi debet ꝙ ſm naturalia datur gra-
tia: non quidē eorū merito. hoc enim eſſet cōtra Apoſto-
lum Ro. xi. Nec ita ꝙ ipſi ſint ꝑma cauſa neceſſaria ma
ioris gratie ⁊ glorie: ſed ſunt diſpoſitio congrua: imo certe
neceſſaria ad vtrūq̃ꝫ. nō enim poſſet gratia vel gloria cō-
municari niſi nature itelligibili. ¶ Ad 2m patet ex dictis Ad 2m
non enim ſic ſm meliora naturalia dicimus cōicari me-
liora dona ꝙ ipſa ſint cauſa neceſſaria huius cōicatiōis.
ſed pro tanto ꝙ hi qui vtebãtur ſm totã virtutem ſuam
donis nature in ꝯuerſione ſui gratia cooperãte ab eo qui
diſponit oīa ſuauiter plus gratie ⁊ glorie receperūt. Luci
fer vͦo non vtebatur donis collatis: ſed abutebať auertē-
do ſe a deo. ſed ideo nō accepit: ſꝫ ꝑdidit illa dona melio-
ra ſibi ſi ſtetiſſet cōferenda. ¶ Ad 3m dicēduꝫ. ꝙ illi qui Ad 3m
habuerūt meliora naturalia nobiliorē motum liberi ar-
bitrij in deū habere poterant. vnde boni qui actū ſm to-
tam virtutē ſuam exercuerūt: maiorē gratiam ⁊ gloriam
acceperunt. ¶ Qđ ergo dicūt ad primū argumētū Tho-
me ꝙ dei bñplacitū fuerit cauſa. ⁊ ꝙ mot⁹ liberi arbitrij
diſpoſitio vtiq̃ꝫ congrua fuit quare dabãtur illi dona: cō-
cedi debet. qꝛ tamē ſm gradū naturaliuꝫ (vt dictuꝫ eſt)
erat gradus illorū motuū. ideo cōueniens erat vt ſm ean
dem proportioneꝫ eſſet gradus donoꝝ. Unde quod ipſi
dicunt in reſpōſione ad ſcđm argumētum. ſ. ꝙ qui ſtete-
runt non conabãtur ſm nature ſue proportioneꝫ: falſum
eſt ⁊ nō concedēduꝫ. ¶ Quod vͦo dicunt ad tertiuꝫ argu
mentum. ꝙ a parte libertatis arbitrij poteſt eſſe ꝙ ange-
lus non moueatur in deum: ſed auertat ſe ab eo: verū di-
cunt. ſed ꝙ volunt ꝙ minus moueať in deū ille qui mo-
uetur ⁊ cōuertitur: cuꝫ nullus ſit impedimētū: irrationa-
biliter ⁊ falſum dicunt. Sicut enim demones toto cona-
tu ꝯuertebanť

tu cõuertebantur ad amorẽ ſui in ſua auerſione a deo:ſic
boni angeli toto conatu cõuertebantur ad amorez dei in
ſua conuerſione ad deũ.q2 ſicut angelus non intelligit ſe
per diſcurſuz ad modũ noſtri.i.ſucceſſiue vnum poſt ali/
ud.ſed totũ ſimul vno actu ſimplici apprehẽdit:ita ad ſe
apprehenſum fertur totaliter ⁊ toto affectu vel ſeipſuz in
deũ referendo ſicut bonus:vel in ſe finaliter ſiſtẽdo ſicut
malus.¶ Quod vo dicunt ad quartũ argumentũ.ꝙ ho/
mo qui habet meliora naturalia aliqñ ſuperbit:verũ eſt.
⁊ hoc cõtingit angelo.habentes tamẽ meliora naturalia
⁊ eis recte vtendo ſm totam ſuam virtutẽ gratiam ⁊ glo
riam recipiunt ampliorem.

Articulus vigeſimuſſecundus eſt de
hoc qd Thomas dicit per
i.q.lxij.ar.ix.in reſſione vltimi argu^ti.ꝙ ange
li beati non merẽtur premiũ accidentale.

Corruptorium. ¶ Hec poſitio videtur faue
re ſexto errori Pariſius con/
demnato:qui eſt in ſubſtãtijs ſeparatis non eſt poſſibilis
trãſmutatio. Itẽ errori.xi.qui eſt.ꝙ angelus nihil intelli/
git de nouo. Itẽ errori.xiij.q eſt.ꝙ angeli beati habẽt bo/
nuz qd eis poſſibile eſt cuz producũtur.nec deſiderãt bo/
1 nuz quo carẽt. Videt̃ etiã in preiudiciũ officij angelici ⁊
gratie.Cũ enim ſm Gregoriũ.ij.moraliũ:duplex ſit act⁹
in angelis miſſis ad miniſteriũ noſtruz:ſcilꝫ actus cõtem
plandi quo a deo nunꝙ̃ recedũt.⁊ actus miniſtrãdi quo
exterius ad nos ꝓpter noſtrã ſalutẽ exeunt.⁊ actus mini/
ſtrandi nõ eſt actus nature aut glorie:oportet ꝙ ſit actus
officij vel gratie.Talis autẽ actus in eo qui habet officiũ
viatoris eſt neceſſario meritorius:non premij eſſentialis
vt patebit.ergo premij accidentalis. alioquin fieret pre/
iudiciumi gratie dei in angelo ⁊ officio eius . Unde Hu/
go ſuper illud angelice hierarchie.c.2°. Unaqueqꝫ hierar
chiaruz proficit ſuis diuinis laudationibus:dicit ſic Pro
ficit inꝗ̃.q2 omnis dignitas ⁊ poteſtas ſm officij ⁊ mini/
ſterij gratiaz qua dei laudem ⁊ honorem predicare ⁊ am/
plificare poteſt:in fructũ retributionis exercet. Et ibidẽ
loquens de angelis eiſdẽ dicit.Ergo ſm gratiam ſunt do
na.ſm dona ſunt merita.ſm diuerſitatez meritorum cõ/
2 ſtat diuerſitas premioꝝ. ¶ P.Cum angelus malus qui
datur nobis in exercitiũ peccet.quare angelus bonus qui
datur nobis ad ſuadẽdũ bonũ ſalutiferuz:non merebi/
tur premium accidẽtale. ¶ P.in legẽda ſancti Joannis
euãgeliſte ſm vſum Romane eccleſie:habetur ſic.Uidi
angelos noſtros flẽtes.angelos vo ſathane in noſtra deie
ctione gaudentes.Eo igitur modo quo illi boni angeli cu
ſtodes eoꝝ flebãt de eoruz apoſtaſia.ecõtra cõgaudebãt
de eorũ penitentia.ſm illud Luce 3°.Gaudiũ eſt angelis
dei ſuper vno peccatore penitẽtiã agente. ¶ Si dicas ꝙ
de penitentia peccatoris gaudeãt omnes etiaz aſſiſtentes
patet ꝙ hoc gaudiũ eſt accidẽtale.⁊ vt de bono ſꝫ ſe : ſed
angeli cuſtodes flebãt.⁊ miniſtrantes ſpecialius gaudent
vt de bono per eos in eis procurato.quod nõ põt de ange
lis aſſiſtẽtib⁹ dici nõ miſſis.Unde dicit. Uidi angelos no
ſtros flẽtes:nõ angelos abſolute. ¶ Si autẽ aliquis obij/
ciat ſic.Si angeli merẽtur miniſtrãdo nobis:cũ per eorũ
miniſteriũ nõ diminuãtur fruitio:vt dicit Gregorius.ij.
moraliũ.melioris cõditionis ⁊ nobilioris videntur eſſe ꝙ̃
aſſiſtentes.⁊ nobilitat̃ (vt videt̃) eoꝝ cõditio per mini/
ſterium. ¶ Et ſi in miniſtrãdo merentur gaudiũ accidẽ/
tale:iniuſte agitur niſi maius gaudiuz retribuatur eis : ꝙ̃
eis qui non meruerũt.Et ſi plus gaudij retribuatur mini
ſtrãtibus ſeqtur ꝙ melius ſit miniſtrare ꝙ̃ non miniſtra
re.qd videtur incõueniens ſicut ⁊ primũ.ergo ſi merẽtur
in miniſtrando:videt̃ ponẽdũ ꝙ merẽtur premiũ eſſen/
tiale:nõ accidẽtale:prout magiſter dicit 2° lib° ſentẽtiarũ.
diſt.9.c.vi. ¶ Ad primũ poteſt dici.ꝙ miniſtrantes non
ſunt melioris cõditionis ꝙ̃ aſſiſtẽtes:nec nobiliores ſim/
pliciter:ſꝫ ſm qd.i.ſm ꝙ angelus gaudebit de hoc homi
ne vt ab ipſo hñi cuſtodito ⁊ edocto:pſoqꝫ ſaluato per mi
niſteriũ eius oẽs alij gaudebunt de illo vt ſaluato ſolum.
nõ tamẽ niſi per eius miniſteriũ in miſſione foras exhi/
bitũ.loco tñ huius particularis ⁊ accñtalis gaudij habẽt
aſſiſtẽtes multo maiora vt clariorẽ cognitionẽ taꝫ verbi
ꝙ̃ huius ſic ſaluati.⁊ feruẽtiorẽ amorẽ.⁊ huiuſmodi.pro/
pter que ſunt adhuc melioris ꝯditionis ꝙ̃ miniſtrantes.
¶ Ad ſecundum dicendum.ꝙ non iniuſte agitur cum
aſſiſtentibus ⁊ non miniſtrantibus:ſi miniſtrantes plus
gaudij habeãt ꝙ̃ aſſiſtẽtes non miniſtrãtes:niſi eoꝝ ocu
lus nequã eſſet.q2 deus bonus eſt Mat.20°. ¶ P.ſi quã
tum meruerũt miniſtrãtes datur etiã ſine merito aſſiſtẽ
tibus gr̃a deputatur.⁊ ſi tãtũ vel plus gaudij accidẽtalis
habẽt aſſiſtentes nulla ſit iniuria miniſtrãtibus.q2 tollũt
qd ſuũ eſt Mat.20°.Nec minus hñt ꝓpter hoc ꝙ nõ mi
niſtrãtes plus habẽt.q2 nõ ſunt inuidi:ſed de bono alteri/
us quilibet gaudet:⁊ ideo nõ ſequit̃ ꝙ ſimpliciter meli⁹
ſit miniſtrari ꝙ̃ aſſiſtere.Sed ꝙ melius ſit miniſtrare quo
ad quid.Et oñt in miniſtrãdo nobis nõ mereãtur ꝑmiuꝫ
ſubale.ſic patet.q2 ſi merẽtur:aut habẽdũ aut iã habitũ.
Nõ habẽdũ.q2 tũc nõ haberẽt modo premiũ ſubale:qd aſs eẽn/
falſum eſt.cũ ſint cõprehẽdentes.aut haberẽt imꝑfecte: tiale.
⁊ eius augmẽtũ vel ꝑfectionẽ expectarẽt per miniſteriũ. aſs eẽn/
qd ẽt videt̃ falſum eſſe.tum q2 eorũ appetitus non eſſet tiale.
quietatus.⁊ per ꝯſequẽs nec ꝑfecte beati eſſent.cũ beati/
tudo ſit ſtatus oiuz bonoꝝ aggregatione ꝑfectus. Tũ q2
tũc eſſent ſm vtrãqꝫ vitã.actiuã.ſ.⁊ ꝯtẽplatiuã viatores.
quod nullus diceret.Si aũt dicatur ꝙ miniſtrãdo nobis
mereãtur premiũ eſſentiale iã habitũ:hoc eſt a ſua ꝯuer/
ſione ſuſceptũ:hoc eſt ꝯtra Aug^m de correctione ⁊ gr̃a qui
dicit.Angeli ſancti qui alijs cadẽtibus ſteterũt:illius vite
mercedẽ accipe meruerũt.Et eodẽ li.c.iiij.Si diabolus ⁊
angeli ei⁹ per liberꝫ arbitriũ in veritate ſtetiſſent donec il/
lam ſũme beatitudinis plenitudinẽ:vſ premiũ huiuſmo
di ꝑmãſionis acciperẽt.Et ergo ſtãdo:nõ miniſtrãdo pre
miũ eſſentiale mercedẽ vite appellat. Huic etiã ſtationi
vel ꝑmanẽtie attribuit beatus Grego⁹ premiuz eſſentiale
quto moraliũ.c.lxij.Dñs deus ſũmoꝝ ſpũuz naturã bo/
nam:ſed mutabilẽ ꝯdidit:vt qui ꝑmanere nollẽt ruerẽt:
⁊ qui in ꝯuerſione ꝑſiſterẽt tãto in ea dignius:quãto ⁊ dei
arbitrio ſtarẽt.⁊ eo apud dñꝫ ⁊ maioris meriti fierẽt quo
mutabilitatis motus volũtatis ſtatione viciſſent. ¶ P.
ſꝫ Gregoriũ.ix.moraliũ.c.22°.Sicut gratia precedit me/
ritũ ita meritũ precedit premiũ.⁊ hoc vel natura ⁊ tẽpo/
re.vel natura tñ.ergo nõ merẽtur iaꝫ habitũ.tũc enĩ me/
ritum ſequeret̃ premiũ. ¶ P.deus eſt motor oĩs meren/
tis premiũ eſſentiale ad aſſequẽdum illud. Propriuz eſt
aũt oĩs motoris ꝙ ceſſet mouere ſuũ mobile adepto intẽ
to ſuo.Cũ ergo beatus angelus iaꝫ ſit aſſecutus premiuꝫ
eſſentiale vt finẽ vltimuꝫ:iam deus nõ mouet illũ vt per
miniſteriũ aſſequatur illud.nec a ſeipſo ſine deo mouet̃.
q2 hic finis eſt ſupra poſſe omnis nature create ſine adiu/
torio gratie.merentur ergo angeli beati nobis miniſtran/
do premium accidentale:non eſſentiale.

Reſpõſio ad hec ſcdm Thomã.

¶ Si verba Tho.rectis oculis intellecta conſpexiſſent:
nunꝙ̃ iſtã poſitionẽ ſuam errori fauere dixiſſent:cum ex
verbis ſuis ẽt in hoc loco oĩum illoꝝ errorũ:quos nomi/
nant oppoſitũ cõcludatur.Ut eniꝫ ibidẽ in illius argu/
menti vltimi reſponſione dicit.ꝙ premiũ accidentale in

angelis augeri poteſt vſqꝫ ad dieꝫ iudicij: non ꝙ illud mereantur cum nō ſint viatores: ſed predictū gaudiū acquirant ex virtute beatitudinis vt ipſe dicit. Ex quo ſequitur neceſſario. ꝙ in ſubſtātijs ſeparatis poſſibilis eſt trāſmutatio talis qualis inuenitur in natura itellectuali. ⁊ hoc eſt oppoſitū cōtradictorie errori illi Pariſius cōdēnato. qui ponit ꝙ in ſubſtātijs nō eſt poſſibilis trāſmutatio. ¶ Itē ex hoc ipſo ꝙ gaudiū illud poteſt augeri: ſequitur ꝙ poſſunt de aliquo gaudere de nouo: vt de noua cōuerſione peccatoris: quod eſſet oīno impoſſibile: niſi poſſent aliud de nouo intelligere: cū actus intellectus neceſſario precedat actum volūtatis. ⁊ hoc eſt oppoſitū cōtradictorie illi errori vndecimo: qui ponit ꝙ angelus nihil intelligit de nouo. Itē ex hoc ipſo etiaꝫ ꝙ gaudiū illud poteſt augeri: vt dicit Thomas manifeſte ſequitur ꝙ angeli nō omne bonum ſibi poſſibile habēt in ſui productione. Et ꝙ deſiderant cōſūmationē gaudij accidentalis quā in die iudicij de omniū electorū ſalute cōſequuntur acquirentes candeꝫ ex virtute ſue beatitudinis. ⁊ hoc eſt oppoſituꝫ cōdictorie illi errori .xij. qui ponit. ꝙ angeli beati habēt bonuꝫ ſibi poſſibile in ſui productione: nec aliud deſiderant quo carent. vnde nō ceſſo mirari qua fronte dicere potuit iſtam doctrinā Thome ꝑdictis erroribus fauere. cū acquirere gaudiū illud ex virtute beatitudinis (prout docet Thomas) antecedat ad ꝯtradictorie oppoſita oīum illorū: vt patet ex dictis. Qꝛ autē nō debebat dici proprie. ꝙ angeli mereātur illud gaudiū: cuꝫ non ſint in ſtatu vie: patet per Aug. in Ench. ⁊ alibi ſatis. Nullus enī angelus ſimul eſt viator ⁊ cōprehenſor: vt ad moduꝫ ipſius viatoris ſimul vt viator mereatur. ⁊ vt cōprehēſor vltimo fine fruatur.

Ad pm ¶ Ad illud ergo qđ obijciunt poſt. ꝙ foret in preiudiciuꝫ gratie ⁊ officij angelici: dicēdū ꝙ non eſt verum. Quāuis enim illud gaudiū mereri proprie nō debēt dici. cuꝫ non ſint viatores: tamē acquirūt illud ex virtute beatitudinis: vt puto apprehēſoris. Et pōt dici ꝙ Hugo accipit ibi meritū large pro eo ad qđ ſequitur augmētū gaudij in beatitudine. ratione eniꝫ huius incremēti dicit Dionyſius. ꝙ vnaqueqꝫ hierarchia ꝑficit in diuinis ſuis laudationib⁹. prout patet per eūdē Hugonē in principio huius auctori-

Ad 2m tatis quā pro ſe allegāt. ¶ Ad 2m dicendū. ꝙ lꝫ diabolus nos tētando peccet: hoc nō eſt ideo qꝛ ad bonuꝫ noſtrum nos excitet: ⁊ ſic nobis (lꝫ inuitus) miniſtret. ſed hoc eſt ad ſuam peruerſam intētionē. nō enim intendit exercere ſed precipitare. Fur enim nō venit niſi vt furetur ⁊ ma-

Ioā. 10. ctet ⁊ prodat. ſicut dicit̄ in Ioanne. Et ꝗuis angelus nos cuſtodiens habeat intētionē bonā ſeu rectā: propter quaꝫ gaudiū accidentale acquirit ex virtute beatitudinis. non tamē dici debet ꝙ illud mereat̄: cum nō ſit in ſtatu me-

Ad 3m rendi ſiue viatoris. ¶ Ad 3m dicēdum. ꝙ placet nobis ſicut ⁊ ipſis. ꝙ oēs angeli de ꝯuerſione peccatoꝝ gaudeāt. qꝛ tamē illud gaudiū non merētur. ſeu ex virtute ſue beatitudinis acquirūt. Hinc eſt ꝙ in illis eſt iſtud maius qui plus habēt de beatitudine vt in ſupioribus aſſiſtentibus: prout iſti fatētur ſoluēdo obiectū ſcdm quod certe neceſſe eſt ponere. qꝛ quicqd habetur cōiter a ſuperiore ⁊ inferiore nobiliori mō eſt in ſupiore ꝙ̄ in iferiore: ſiue ſit gradus nature: ſiue gratie vel glorie. Primuꝫ patet. Natura enim intellectualis que cōiter habetur ab angelis ſupiore ⁊ inferiore: nobiliori modo eſt in ſupiori ꝙ̄ in inferiore. Secūdū ſimiliter patet quo ad gratiā ⁊ gloriaꝫ eſſentialem in eiſdem. qꝛ (prout patuit ſupra) qui meliora habent naturalia plus habēt de gratia ⁊ gloria. Nec pōt dici ꝙ hoc ſolū verum eſt quo ad gloriā eſſentialem nō accidentalē. Aureola enim martyrij: que eſt premiū accidētale. ⁊ cōmuniter habetur ab omnibus martyribus: in illis vtriqꝫ eſt nobiliori modo qui habēt plus de gloria eſſentiali. ¶ De obiectionibus autēꝫ illis quas faciant ſibi ⁊ eorūdem ſolutione apparēti: ſm ipſos pertranſeo. qꝛ nihil eſt ibi de quo eſt curādum. ¶ Qꝛ vō nitūtur ꝓbare ꝙ angeli nobis miniſtrādo non merētur premium ſubſtātiale pro Thoma eſt. Ipſe eniꝫ dicit ꝙ cuꝫ ſint plene beati ⁊ cōprehenſores: nō ſunt iam in ſtatu merēdi ſueꝫ beatitudinem: nec viatores. vnde illi quo ad ſuū propoſitum laborauerūt inuanum. Et quādo concludūt in fine. ſi nō merētur gaudium eſſentiale. ergo merētur gaudiuꝫ accidentale. Planū eſt pueris ꝙ peccant ſm cōſequēs. ex negatiua enim nō infertur affirmatiua. Ipſi enim nec merentur modo vnū gaudiū nec aliud: ſed prout dictum eſt accidētale ex virtute beatitudinis acquirūt: lꝫ illud proprie non dicatur mereri: cum non ſint viatores.

Articulus

vigeſimuſtertius. Iteꝫ. q. lxiij. ar. vi. vbi queritur: an aliqua fuerit mora inter creationē ⁊ lapſuꝫ. In reſpōſione pꝛincipali dicit Thomas ꝙ magis eſt cōſonuꝫ dictis ſanctorū. ꝙ ſtatiꝫ poſt primum inſtās ſue creationis diabolus peccauit. Et dicit ꝙ neceſſe eſt hoc dicere ſi in pmo inſtanti ſue creationis prorupit in actū liberi arbitrij. ⁊ fuerit creatus in gratia vt diximus. cū eniꝫ angeli per actū vnū meritoriū perueniant ad beatitudinē: vt. ſ. dictū eſt: ſi diabolus in primo inſtāti ſue creationis in gratia meruit ſtatim poſt primuꝫ inſtās beatitudineꝫ accepiſſet: niſi ſtati impedimētū preſtitiſſet peccādo. Et idē in reſpōſione. 4. argu. dicit. ꝙ inter quelibet duo inſtātia eſt mediū tēpus: veritatē habet inquātū eſt continuū. Sed in angelo qui nō eſt ſubditus motui celeſti. qui primo menſuratur per tempus continuum. tempus accipitur pro ipſa ſucceſſione operationū intellectus vel affectus.

Corruptorium.

¶ Hec poſitio videt̄ cōtinere duo falſa ad minus: ꝑtermiſſo abſqꝫ calūnia hoc ꝙ dicit. ꝙ angelus cōditus fuit in gratia. ⁊ in pmo inſtanti ſue creationis meruit: qꝛ hoc tenuerūt aliqui antiquitꝰ modo nō teneat̄ a magiſtris. vnuꝫ eſt. ꝙ ſi angeli mali nō peccaſſent: ſtatiꝫ in proximo inſtāti poſt pmū inſtās ſue creationis beatitudinē accepiſſent quā meruerūt in p iſtāti ſue creatiōis. aliud ꝯtinet poſitio ꝑdicta. qđ videt̄ ꝯtraꝫ doctrine ſanctoꝝ ⁊ phorū. ſ. ꝙ duplex ſit tēpus. ſ. vnū cōtinuū. inter cuius quelibet duo inſtātia cadit tēpus mediū. aliud diſcōtinuum. inter cuius

inſtantia nō cadit tēpus mediū. Primū. ſ. ꝙ angeli mali in primo inſtāti ſue creationis percepiſſent beatitudineꝫ quā in primo meruerūt ſi nō peccaſſent in ſcđo. videt̄ falſum. qꝛ bene ponit̄ ꝙ idē eſt tēpus merēdi ⁊ demerendi. ſed nullo modo ponet̄: ꝙ idē eſt tēpus merendi ⁊ demerēdi ⁊ recipiēdi: ſed ſtatim incipiēte tēpore recipiēdi ceſſat tēpus merēdi ⁊ demerēdi. alioquin poſſent gloria ⁊ pena augeri in infinitū. ergo ſi proximū inſtās poſt inſtans ſue creationis fuit inſtās recipiendi beatitudinē: nō potuerūt mereri beatitudinē. nec peccare ⁊ ipedire beatitudinem: vel in beatitudinis debite receptione. ¶ Sꝫ. hoc qđ ponit

predicta poſitio de duplici tēpore videt̄ eſſe ꝯtra ſanctos ⁊ phos. Anſelꝰ enī dicit in liº ſuo de veritate. ꝙ vnū ⁊ idē eſt tēpus oīum eoꝝ que ſimul ſunt in eodē tēpore. Et Auguſtinus liº 5º ſuper Geñ. ad litteram dicit de tēpore. ꝙ vnū ⁊ ideꝫ ſit qđ ſequitur motū corporalē ⁊ ſpiritualē: dicēs. ſi motus eſſet nullus ſpūalis vel corporalis nature nullū eſſet tempus. potius ergo tēpus a creatura ꝙ̄ creatura cepit a tēpore. Et per intētionē phi. iiij. phic. c. de tēpore. ſatis oſtēditur. ꝙ nō ſit niſi vnū tēpus ⁊ illud eſt ꝯtinuum. Et illud idem mēſuratur motu anime. Dicit eniꝫ ſic. Si nos non

fuerimus

fuerimus tráſmutati in noſtra méte: aut ſi fuerim⁹ ꝛ non
t.c^m.98. perceperimus: nō reputamus tēpus eſſe factū. Et parum
infra. Simul inquit ſentimus ꝛ tempus ꝛ motū. quoniaꝫ
ſi fuerimus in ſtudio. ꝛ nihil accidat corporibus noſtris.
ſed in anima noſtra acciderit aliquis motus fieri. ꝛ ſimul
cōſtituimus aliqđ tēpus fieri: reputabimus aliquē motū
fieri. ex quo ſeqtur ꝙ tēpus eſt motus vel aliquid mot⁹.
hec ſunt verba phi de verbo ad verbuꝫ. Ex quo ſatis ma-
nifeſte patet ꝙ tēpus de quo ipſe tractat mēſurat ꝛ ſequi-
tur motū anime. Qđ autē ipſuꝫ idē ſit cōtinuuꝫ: patet per
t.c^m.99. ipſum ibidē. naꝫ in proxima particula ſubiūgit. Et motus
etiā eſt ꝯtinuus. ꝛ qꝛ motus eſt ꝯtinuus tempus eſt conti-
nuum. Hec ſunt verba phi. Ex quo manifeſte patet ſm
intētionē ſuam. ꝙ nō eſt tempus niſi cōtinuuꝫ. ꝛ ꝙ illud
mēſurat ꝛ cōſequitur motū anime: ſicut ꝛ rerum corpora
lium in nobis. Et in predicamētis vbi agit de quantitate
cōtinua ꝛ diſcreta: oſtēdit ꝙ tēpus eſt continuuꝫ. ꝛ de nul-
lo alio tēpore facit mentionē. ex quo ſignū accipimus. ꝙ
non ſit aliud tempus. Et ibidē dicit Simplicius in cōmē
to. videtur tēpus continuuꝫ propriiſſime. aliorum eniꝫ cō
tinuorum vnūquodqꝫ diuiditur vtiqꝫ. tempus autēꝫ ſem-
per continuum. ꝛ nunꝗ̄ de tangentibus eſt.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

❡ Qđ in pmis dicūt ꝙ antiqui tenuerūt angelos in gra-
tia fuiſſe creatos verum dicūt. Quia beatus Auguſtinus
antiquoꝝ omniuꝫ excellentiſſimus doctoꝝ hoc ipſuꝫ do-
cet in locis multis. ❡ Qđ vō dicunt ſecūdo ꝙ modo hoc
nō tenetur a magiſtris: nō dicunt verum. Magiſtri eniꝫ
magis approbati doctrinā beati Auguſtini ſequētes hoc
ponunt cōcorditer. Illa vō duo que dicunt eſſe falſa: ſatis
patent intelligētibus eſſe vera. ꝛ per omnia doctrine ſan-
ctoruꝫ conſona. Primū patet per Auguſtinū ſuper Gene-
ſim ad litteram. ꝛ de ciui. dei. Uult enim beatus Auguſti
nus vtrobiqꝫ. ꝙ diabolus ſtatim cecidit poſt ſuam crea-
tionem. qꝛ videlꝫ in veritate nō ſtetit. ſi enim illo inſtanti
in gratia ſibi collata. ꝛ per conſequēs in veritate ſtetiſſet
Act.10. vna etiā cū alijs in illo inſtāti beatitudinē accepiſſet. non
Ad p^m eniꝫ eſt pſonarū acceptor deus. ❡ Qđ vō cōtra iſtud pri-
mum obijciūt. ꝙ incipiēte tēpore recipiendi ceſſet tēpus
merēdi vel demerēdi: eſt directe cōtra ipſos quo ad hoc
qđ dixerūt de merito angelorū primo arti^o. In nullo vō
eſt cōtra Thomā. Dicēdūꝫ enim ſm ipſuꝫ eſt. ꝙ q̄uis in
eodē inſtāti nō poſſet vnus ꝛ idē mereri ꝛ demereri. ꝛ re-
cipere. cū in illo eodem inſtāti quo vnus qui impedimen-
tum nō prebet recipit ꝛ alius poteſt impedimētū prebere
Ad 2^m demerendo ne recipiat. ſic cōtingit in propoſito. Uñ pla-
nuꝫ eſt ꝙ illud argumētuꝫ non procedit. ❡ Qđ vō cōtra
ſcđm obijciūt: volētes probare per ſanctos ꝛ phos vnuꝫ
eſſe omniū tēpus cōtinens. Manifeſtū eſt ſatis intelligē-
tibus eſſe friuolū. tēpus enim ꝯtinuuꝫ impoſſibile eſt vt
mēſurā actus ſimplicis idiuiſibilis cuiuſmodi eſt opatio
intellectus ꝛ affectus in angelis. ❡ Qđ vō dicunt ſm An
ſelmū. ꝙ vnū eſt tēpus omniū que in eodē tēpore ſimul
ſunt: viſuꝫ eſt tanꝗ̄ in ppria mēſura cuiuſmodi ſunt cor-
ruptibilia ſolū. Operatio autē taꝫ angelica ꝗ̄ diuina: que
idem tēpus cōcomitātur: aliquo tēpore nō menſurantur:
ſed dei operatio mēſuratur eternitate. Opatio vō angeli-
ca interior mēſuratur tēpore alionō cōtinuo: cū nullā ha-
beat cōtinuitatē. ❡ Auctoritas autē Aug^ni in nullo eſt pro
eis. Si eni nullus eſſet motus ſpūalis nec corporalis crea
ture: nec cōtinuus nec nō cōtinuus: tunc nullū eſſet tēpus
cōtinuum vel non cōtinuuꝫ mēſurans hunc vel illū. hoc
concedimus. nec plus poteſt haberi ex verbis Auguſtini.
ca. d. tpe Illud etiā qđ accipiunt de pho nihil facit pro eis. planuꝫ
eſt eniꝫ ꝙ vt naturalis phs. iiij. phiſicoꝝ nō habuit de alio
tēpore ꝗ̄ de tēpore cōtinuo motū conſequente determi-
nare. Nec tēpus nō cōtinuū quod eſt mēſura actuū ſim-
plicium in ſubſtātijs ſeparatis debebat in predicamētis
explicare pueris. Signū ergo qđ accipiūt nullum eſt. Qđ
phs inſinuat ꝙ tēpus de quo determinat. iiij. phyſicoruꝫ t.c^m.96.
menſurat motus anime nr̄e ꝯcedi debet. ꝛ hoc. qꝛ motus
anime noſtre rōne corporis cōueniunt in ꝯtinuitate cum
motibus corpoꝝ per ſe: vel ad minus per accidens. Pla-
num enim eſt ꝙ potētie organice ipſius anime habent in
operādo actuꝫ ſiue motum cōtinuum: vtpote materialē.
Actus vō potētie intellectiue: lꝫ ſit in ſe ſimplex ꝛ imate-
rialis: tñ non eſt oino ſine illis inferioribus materialib⁹.
qꝛ nō eſt ſine phātaſmate. ꝛ per ꝯñs eſt cū ꝯtinuo ꝛ tpe ſꝫ
phm. iij. de aia. Secus eſt oino de actu ꝛ operatiōe oino t.c^m.39.
ſimplici ꝛ indiuiſibili in ſubſtātijs ſeparatis. Cōmen. vō ſimpli-
citer loqtur de tēpore continuo quod mēſurat motum. de
quo agit in predicamētis. vt patet intuēti.

A Rticulus vigeſimuſquartus. Iteꝫ. q.
lxiiij. ar. ij. in rñſiōe pncipa-
li dicit. ꝙ vis appetitiua in oib⁹ pportionatˀ
apphēſioni a q̄ mouetˀ: ſicˀ mobile a motore.

Corruptorium. ❡ Si per h intelligit ꝙ vis
appetitiua nihil appetit vel re
fugit: niſi qđ vis apphēſiua ſibi correſpōdēs primo appre-
henderit ꝛ ſibi oſtenderit: veruꝫ eſt qđ dicit ſm ſanctos ꝛ
phos. ſi aūt velit dicere. ꝙ vis apprehēſiua in oib⁹ deter-
minat appetitū ad vnū neceſſitando ipſum. error eſt cō-
dēnatus Pariſius publice. qꝛ nec vis apprehēſiua ſenſiti
ua nec rōnalis determinat ipſaꝫ volūtateꝫ vel neceſſitat
volūtatē ad vnū. iō pus ꝗ̄ ratio ordēnt ꝛ iudicauerit de
duob⁹ alteꝝ eſſe tñ volendū: volūtas manet libera: vt il-
lo dimiſſo velit oppoſitū. ꝛ iō poſitio hec cauēda eſt.

Reſpōſio ad hoc ſcđm Thomā.

❡ Qrñ Thomas intēdit ꝙ vis apprehenſiua mouet ap-
petitū primo modo ꝛ nō ſecūdo ꝛ quātum ad appetitum
intellectiuuꝫ: prout patet ex ei⁹ doctrina vbiqꝫ. ꝛ h vt iſti
fatētur verum eſt ſm ſanctos ꝛ phos. Planum eſt ꝙ iſte
modus ponendi non eſt cauēdus: ſꝫ reuera ſermo verus i. Thi. p
ꝛ omni acceptione dignus.

A Rticulus vigeſimuſquintus. Iteꝫ. q.
eadē ꝛ arti. co. in rñſiōe pn
cipali aſſignās cauſaꝫ obſtinationis in demo
nibus dicit. ꝙ differt apprehēſio hois ab ap-
prehēſione angeli inꝗ̄tum angelus apprehē
dit per intellectū imobiliter ſicut ꝛ nos per intellectū ap-
prehēdimus prima pncipia quoꝝ eſt intellectus. Homo
vō per rōnem mobiliter apprehēdit diſcurrendo ab vno
in aliud habēs viā procedēdi ad vtrūqꝫ oppoſitoꝝ. vnde
ꝛ volūtas hominis adheret alicui mobiliter. i. potens ab
eo recedere ꝛ cōtrario adherere. Uolūtas autē angeli fi-
xe ꝛ imobiliter. ꝛ ideo ſi cōſideretur ante adheſionē pōt li
bere adherere huic ꝛ eius oppoſito in his. ſ. que nō natura
liter vult. ſed poſtꝗ̄ adheſit imobiliter adheret.

Corruptorium. ❡ Ex his patet ꝙ ipſe ponit
angelos ꝛ adherere ꝛ appre-
hēdere ꝛ imobiliter velle: ꝛ hoc eſſe cauſam obſtinatiōis
maloꝝ ꝛ confirmationis bonoꝝ. vt patet in fine reſpōſio
nis huius. ❡ Hec ratio ꝛ poſitio videtˀ ſapere erroꝛ ſex- I
to de angelis: qui eſt. ꝙ in ſubſtātijs ſeparatis nō eſt poſſi
bilis trāſmutatio. nec ſunt in potētia ad aliud. Si eni vo-
luntas ꝛ apprehēſio angeloꝝ imobilis fuerit cū rectitudi
ne in qua creati fuerunt. nunꝗ̄ ſm volūtatem ꝛ rationeꝫ
moti fuiſſent ab illa rectitudine quā habuerunt in primo

inſtāti ſue creationis. ⁊ ſi nunq̄ moti fuiſſent nunq̄ peccaſſent: quod ↄſtat eſſe falſum. ergo poſitio de qua ſequitur.

2 ¶ ꝓ. hoc eſt cōtra Gregoriū. v. moraliū. lxix. c. qui dicit. Si angelorū ſubſtātia a mutabilitatis natura fuiſſet aliena vnde a cōditione cōdita: nunq̄ reprobus ſpiritus a beatitudinis ſue arce cecidiſſet. vnde deus oīpotens naturā ſūmoꝝ ſpirituum bonā ſed mutabilē condidit. vt qui permanere nollēt ruerent. ⁊ qui in cōditione perſiſterent: tāto in ea dignius quāto arbitrio ſtarent: ⁊ eo maioris meriti fierent apud deum: quo mutabilitatis ſue motum voluntatis ſtatione fixiſſent. Ex his patet ꝙ cauſa obſtinationis angelorū non fuit imutabiliter intelligere vel velle. neq̄ etiam ↄfirmationis: ſed voluntas ruendi vel ſtandi libera: que extra ſtatum libertatis ⁊ merendi ſe libere poſuit.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomā.

Ad p^m ¶ Quādo dicunt per verba Thome. Ex his patet ꝙ ipſe ponit angelos ⁊ adherere ⁊ apprehēdere ⁊ imobiliter velle. imponētes Thome ꝙ ponat in angelis omnimodam imutabilitatē. planū eſt ꝙ non intellexerūt eum: vel intelligere noluerunt: q2 nunq̄ hic vel alibi hoc poſuit. ſed potius eius oppoſitū. ſicut patet in prima pte. q. lx. arti. ij. Ipſe enim ponit ſucceſſionē in actu apprehēſionis ⁊ affectionis in angelis quā vocat tempus nō continuum ſicut patuit ſupra. qđ non eſt ſine mutabilitate. Dicit enim in iſta reſpōſione. ſm ꝙ dici ſolet. ꝙ liberū arbitriū hominis eſt flexibile ante electionem ⁊ poſt. liberum vero arbitriū angeli eſt flexibile ante electionē ſed nō poſt. Certe ſi angelus eſſet oīno imutabilis. nullo modo eius voluntas eſſet flexibilis. ⁊ ſic patet ꝙ iſta poſitio non fauet illi errori. qui eſt ꝙ in angelis nō eſt trāſmutatio. ꝑut voluit obiectio prima.

Ad 2^m Nec eſt cōtra Gregoriū. qui ponit in angelis mutabilitatē: vt voluit obiectio ſecūda. Dicatur autem angelus imobiliter apprehēdere: nō q2 imutabiliter ſtet ſemꝑ in vnius rei apprehēſione. ſed q2 nō apprehēdit mouēdo ſeu diſcurrēdo ab vno in aliud: ſicut dicit Thomas. Silr dicitur imobiliter velle. nō q2 imutabiliter ac ſemꝑ actu velit vnū ⁊ idem. Sed q2 ſua volūtas eſt inflexibilis poſt electionē. nec vnq̄ extūc poteſt velle eius oppoſitum. pōt tñ volūtatē ad alia ⁊ alia conuertere vna affectiōe in ipſo alteri ſuccedēte. quod nō fieret niſi mutabilis foret. ¶ Ex his patet ꝙ ex falſo intellectu non dico malo proceſſit. qđ iſti correctores vel corruptores dicunt Thomā in iſta poſitione imutabilitatē in angelis poſuiſſe. ¶ Poſſet cōtra Thomam in propoſito ſic argui. Ipſe enim dicit in reſpōſione vltimi argumēti imediate precedentis articuli. ꝙ omnes angeli in gratia creati in primo inſtāti meruerant. Sed quidā ſtatim impedimentū ſue beatitudinis ꝑſtiterūt ꝑcedēs meritū mortificātes: ⁊ iđ beatitudine caruerūt. verba ſua ſunt: ſi in primo inſtanti meruerant: videt ꝙ in illo primo inſtanti ſe ⁊ omnia ſua in deū ordinauerūt. eligētes ſub deo eſſe: ⁊ ſibi finaliter adherere. Si ergo eoꝝ voluntas poſt primaꝫ apprehēſionē intellectualē ⁊ electionem ipſam cōſequētem eſt inflexibilis: vt videt ſm Thomaꝫ: ſeqtur ꝙ nullus eoꝝ poſt primū inſtāe potuit ad aliud flecti vel peccare: cuius oppoſitū patuit in demonibus. ¶ Ad h poteſt dici. ꝙ poſtea nō ſunt flexi ad volēdū aliud q̄ illud qđ prius principaliter volebāt. Sed q2 tūc erant facti impeccabiles per gloriam: flexibiles fuerūt ad volēdū id quod prius ſed alio modo q̄ prius. Qui igitur primū modū non dimiſerunt: firmati ſunt in bono. nō virtute ſue nature: ſed per virtutem glorie facti: vt imutabiliter illum modum tenerent amantes. ſ. ſeipſos. ⁊ omnia alia eo modo quo prius propter deum. Sed alij aliū modū amandi elegerūt amādo omnia propter ſeipſos finaliter. ⁊ ideo rectū ordinem ⁊ verū dimiſerunt ⁊ per cōſequens a veritate impedimētum ſue beatitudinis preſtando ceciderunt. ⁊ hoc ſtatim vt dictum eſt ſupra.

Articulus vigeſimuſſextus.

Item. q. lxiiij. ar. vlt. in reſponſione principali dicit. ꝙ duplex eſt locus penalis demonibus. vnus rōne culpe. ⁊ iſte eſt infernus. alius ratione exercitationis humane nature. ⁊ hic eſt iſte aer caliginoſus. Et parū poſt in reſpōſione primi argumenti dicit. ꝙ locus non eſt penalis angelo vel anime quaſi afficiens alterādo naturam: ſed afficiēs contriſtando voluntatem: dū anima vel angelus apprehendit ſe eſſe in loco non conuenienti.

Corruptorium.

¶ Hoc videtur erroneū. q2 ſm eandem rationē ſi demō vel anima digna punitione eſſet in paradiſo. ⁊ apprehen- 1 deret nō eſſe conuenientē locū ſue nature. ꝙ etiam pati deberet. q2 Paradiſus non eſt locus conueniēs diſpoſitioni volūtatis demonū. Ita Paradiſus eſſet locus penalis demonibus: ⁊ aiabus ſeparatis malis ſicut infernus.

2 ¶ ꝓ. predicta poſitio innuit plane. ꝙ demones ⁊ anime nō puniantur in inferno niſi intelligibiliter vel imaginarie vel phantaſtice ⁊ non vere. quod eſt contra Aug^m de fide ad Petrū. c. penultimo. qui dicit ſempiterna ⁊ imutabili ꝓlata ſententia. Iniqui oēs ibunt in combuſtionē eternā: iuſti in vitam eternam. Iniqui arſuri ſemper cū diabolo. iuſti vero regnaturi ſunt ſine fine cum Chriſto. Et Aug^s xxi. de ciui. dei. c. iiij. Cur non dicemus q̄uis miris: veris tamē modis ſpiritus icorporales pena affligi corporea. nā ſi tñ affligerentur imaginaria vel quacūq̄ apprehenſione alia: tunc nō diceretur miris modis.

3 ¶ ꝓ. ſi ſolum affligitur anima vel angelus ex hoc ꝙ locus inferni apprehenſus eſt inconueniēs voluntati: cū nihil ſit contrariū vel nō inconueniens voluntati: niſi propter incōmoditatem vel iniuſtitiā: ſicut dicit Hugo libro primo de ſacramentis. parte. v. c. 2°. ¶ Et idem vult Anſelmus de caſu diaboli. c. v. Et idē dicit de concordia predeſtinationis ⁊ preſciētie. cōſtat ꝙ anima vel demon non iudicat locum inferni non cōuenientem vel penalem. q2 cōtrarius eſt ſue voluntati propter iniuſtitiā. tamen q2 infernus nō apprehenditur ab eo vt cauſa vel occaſio iniuſtitie. reſtat tunc ꝙ iudicet cōtrarium ſue volūtati propter incōmoditatē vel nocumētū. aut igitur ignis inferni vel locus ille eſt nociuus ⁊ incōmodus vere affligens: ſicut alia ſolēt affligere. ⁊ ſic habeo propoſitū. ſ. ꝙ poſitio Thome eſt falſa. aut imaginarie vel phātaſtice. ⁊ ſic nō vere punitur. qđ eſt cōtra auctoritatē Aug^i prehabitā ⁊ ↄtra euāgeliū Matth. 23°. Ite maledicti ⁊c. qui ignis nō extinguetur: ſicut habetur in eodē. ⁊ in Iſaia vltimo. Cōſtat aūt ꝙ deus cōminatur punitionē vere ⁊ nō phātaſtice.

4 ¶ ꝓ. nō eſt credibile ꝙ hi qui in alijs ſubtiliſſimi ſunt ⁊ acutiſſimi. in hoc ſolū ſint decepti. ꝙ putāt ſe affligi ab igne a quo non pñt pati. Unde hec poſitio videtur fauere errori alias ↄdēnato Pariſius a dño Stephano Pariſienſi epo. qui. eſt. ꝙ anima ſeparata poſt mortem non affligitur. nec patitur ab igne corporeo.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomā.

¶ Sciendū ꝙ prout docet Thomas in iſto articulo. ꝙ locus corporalis quicūq̄: etiā Paradiſus. ſi apprehendatur ab angelo vel anima ſeparata vt nō ↄueniens ſue nature. ⁊ in quo diuina virtute neceſſe habet eternaliter alligari ⁊ detineri: ſꝫ ad tempus ſic alibi: nō in phātaſticā ſed

in veriſſimā penam ceditilli. ⁊ quāto locus magis diſcōueniēs eſt ⁊ deformior:tanto pena maior. Unde qꝛ infernus eſt locus maxime deformitatis. ⁊ per cōſequens maxime diſconueniens nobilitati intellectualis nāe. Hinc eſt ꝙ demones ⁊ anime ſcientes ſe inuitos eternaliter alligatos in illo detineri ſumme affliguntur:lʒ ad tempus

Ad pm ſint alibi. ¶ Ex his patet reſponſio ad pmū: qꝛ nō eſt incōueniens ꝯcedere paradiſum ſi nō cōueniens ſit nature intellectuali:ꝙ demones vel anime ibidē inuite detentī poſſunt affligi. lʒ minus forſan ꝙ̄ ſi eſſent deputati loco

Ad 2m viliori. ¶ Ad ſcdm dicendum. Auguſtinus nō ponit combuſtionem vel ardorem talem in ſpiritibus ſeparatis ꝙ ſit corporeus. Hoc enim nō eſt intelligibile cuʒ ſint incorporei. ſed vocat combuſtionē vel ardorē eorū in corpore ignis. qḋ eſt talis nature detentionem ⁊ ſenſus tactus incorporeis damnatoꝝ ab huiuſmodi calore immutationem. Qḋ autem dicit ibidem Auguſtinus de ciuitate dei Miris tamen veris modis affligi ſpiritus incorporeos pena corporali:nō eſt contra predicta. Mirum enim eſt ⁊ diuine virtuti attribuendū. ꝙ ſpiritus incorporei ad ſuā penam maximā atqꝫ veriſſimā:ſic poſſunt in corpore aliquo detineri. vnde illud poſitioni eorum in nullo ſeruit. cum nō ponatur iſta pena eoꝝ phantaſtica. i. apparens. ⁊ nō exiſtens:ſed vt dictum eſt veraciter affligens. ¶ Ad 3m dicendū. ꝙ locus iſte cōtrarius eſt voluntati ꝓpter incōmoditatē ex predicta detentione ac incarceratione proueniens. Eſt enim locus ille afficiens nō quaſi alterando naturā:ſed put dicit Thomas afficiens cōtriſtando volū

mat.25. tatem ſm modum predictum. Hoc quoqꝫ nō eſt contra-

Iſa.66. rium dictis euangelicis: Ite maledicti ⁊c. Nec propheticis: Ignis eoꝝ nō extinguetur. ſed per omnia vt ex dictis patet eiſdem conſonat. In hoc autē fuerunt iſti decepti. ꝙ nō putabant ſpiritus incorporeos poſſe affligi ab igne veraciter:niſi eorum natura per ignis actionem eſt alterata. qḋ falſum eſt. Non enim affliguntur ab igne per virtutem nature ignis. ſed prout ille ignis eſt inſtrumentū diuine iuſtitie illos ſpiritus ſuperbos cōtra ſuam voluntatē detinēs. qui nolebant deo creatori ſe ſubiicere. Unde ſub

Ad 4m iecti ſunt vel per hoc velint nolint infime creature. ¶ Ad 4m dicendū. ꝙ iſti in hoc argumento ſicut in alijs aliqs ſupponunt falſum:ſcilicet ꝙ Thomas poſuit iſtam penā nō eſſe veram ſed phantaſticam. Illud autē nō eſt veꝝ: vt ipſum intuenti patet per predicta. ergo nō ſunt in hoc decepti ꝙ putant ſe affligi cum nō affligantur. vere enim affliguntur.

ARticulus vigeſimuſſeptimus. Item queſtione. lxvi. articulo p̄. in reſponſione. q. dicit. ꝙ impoſſibile eſt dicere ꝙ informitas materie tempore preceſſerit formationem eius. Ex quo ſequitur ꝙ a pncipio nō fuit confuſio quā antiqui volebant eſſe chaos. Secundo dicit ſic. Si materia informis preceſſit duratione. ergo erat in actu. hoc enim importat duratio. creationis enim terminus eſt ens actu. Ipſum autem qḋ eſt actu eſt forma. Dicere ergo materiaʒ precedere ſine forma:eſt dicere ens actu ſine actu. quod importat contradictionem. Item addit ibidem. Si eſſent plures forme ſubſtātiales in materia:poſterior eſſet accidentalis. ⁊ generatio eſſet alteratio.

Corruptorium. ¶ Hec poſitio derogat omni potentie diuine: quia lʒ accidens depēdeat a ſubiecto plus ꝙ̄ materia a forma. tamē poteſt facere accidens ſine ſubiecto. ⁊ facit in ſacramento altaris. ⁊ ideo poteſt dare materie eſſe actu ſine forma. lʒ hoc a principio non fecerit:qḋ ſciatur. vnde omnes magiſtri concordauerant nuper. ꝙ erroneū eſt dicere ꝙ deus non poteſt dare eſſe actu materie ſine forma. ¶ Ad pmū in contrarium dici poteſt. ꝙ lʒ ſit impoſſibile ipſi materie vel operationi eius:vel cauſis inferioribus. ꝙ preceſſerit confuſio vel chaos. vel materia ſine forma. non tamen fuit impoſſibile omnipotentie diuine vel cauſis ſuperioribus. ¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ non eſt hic contradictio. Materia enim comparatur ad formam vt a quo poteſt recipere eſſe tale. Et comparatur ad ſuum artificem vt a quo accipit ſuaʒ eſſentiam aliam ab eſſentia forme: cuius eſſentia non dependet a forma ſed a ſuo creatore. Dico ergo ꝙ ſi deus daret materie eſſe actu idem numero qḋ daret hec forma ſignata ſine vlla forma:tunc eſſet implicatio contradictionis:ſicut ſi daret parieti eſſe albū ſine albedine. hoc enim eſſe non poteſt:ſi tamen eſſentie materie que nō dependet a ſua forma:ſed a ſuo creatore daret eſſe actu ſine forma:nulla eſſet contradictio. ¶ Vel aliter poteſt dici ad illud. ꝙ implicatio cōtradictionis in aliqua materia poteſt intelligi dupliciter. vel ſimpliciter ad omne tempus:ſicut Sortem currentem non moueri. Alio modo intelligitur implicatio contradictionis vt nūc ſm ſtatum ⁊ curſum nature qui nūc eſt in rebus. Iſto mō enim dicere aſinum immortalem implicat contradictionem. ⁊ illud qḋ ſic implicat contradictionem poteſt deus facere. nō ꝙ ſimul faciat contradictoria:ſed mutando naturalem curſum ⁊ dando alium. vt ſi faceret aſinum immortalem. qḋ nullus auderet dicere deum nō poſſe facere. ¶ Quod ſi dicas. Non habet ideam diſtinctam. ergo nec eſſentiam ab eſſe forme diſtinctam. hoc eſt falſum. immo ſi non haberet ideam in deo diſtinctam:non eſſet ab eo:⁊ ſic eſſet ponere duo principia:qḋ eſt nephariū dicere. ¶ Qḋ autem dicit ꝙ forma eſt actus. veruʒ eſt:ſed nō omnis actus. Poteſt eniʒ deus dare eſſe actu eſſentie materie ſine actu forme. ly forma enim ⁊ ly actus equiuocantur:cum dico ꝙ forma eſt actus. ⁊ ꝙ eſſe eſt actus: forma eniʒ eſt actus vt habitus. eſſe vō eſt actus vt actus. ¶ Ad tertium dicendum. ꝙ habet pro inconuenienti poſſe plures formas ſubſtantiales eſſe in materia. Dicendū ꝙ nō eſt inconueniens. quia in veritate plures ſunt. vnde poſitio ſua qua negatur gradus formarum:ponens tm̄ vnam formā eſt a magiſtris vt erronea reprobata propter plures hereſes inde ſequentes: vt infra patebit. articulo. xxxi. ⁊. xxxij. Nec ratio ſua cogit qua dicit. Si eſſent plures forme poſterior eſſet accidentalis. Hec enim conſequentia non tenet niſi de illis que adueniunt forme ſubſtantiali cōſtituenti eſſe completum.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

¶ Supra. q. iiij. dictum eſt ꝙ ſufficit ad predictorum diſſolutiones. Ut enim actus qui eſt vnius potentie ꝓprius fiat actus potentie alterius: vt videre:qui eſt actus potentie viſiue fiat actus potentie auditiue omnino includit contradictionem. Actus autem proprius materie eſt forma. eſſe vō quod eſt actus entis eſt actus vel perfectio forme vel quidditatis compoſite formaʒ habentis tanꝙ̄ proprie potentie. Unde ponere ipſum eſſe actum ſolius materie:eſt ponere ipſum eſſe actum alterius potentie ꝙ̄ illius cuius eſt actus. ⁊ includit contradictionem. ¶ Et per hoc patet ad primum. Ad pm Accidentia enim quia ſunt forme:⁊ eſſe vt dictum eſt:eſt actus forme vel formam habentis. hinc eſt ꝙ eſſe pōt ipſis accidētibus diuina virtute ſine ſubiecto a quo nāliter dependent cōcreari. hoc tn̄ nō pōt cōcreari māe. lʒ dicaꝫ ꝙ accidentia plus dependeāt a ſubiecto ꝙ̄ materia a forma. Et qꝛ materia nō eſt potētia ꝓpria cuius actus īmediatus eſt eſſe. forma vō accidē-

talis inq̄tū forma eſt potētia ꝓpria: cuius actus ⁊ pfectio
eſt eſſe actu. Inq̄tū v̄o accidētalis nō habet nec per nām
pōt habere eſſe ſine ſubiecto. Qualiter tñ pōt eſſe ſine ſub
iecto per diuinā v̄tutē in ſacramēto altaris optime decla-
rat Thomas in vltima pte ſum. q. lxxvij. arti. v. in reſpon
ſione principali. q2 videlicet quātitas dimenſiua includit
in ſe rōnē indiuiduationis. pbaṫ ꝙ alia accidentia cōſe-
quentia poterunt mediāte ipſa ꝑticipare eſſe indiuiduale
⁊ per ſe ſubſiſtere ſine ſubſtātia ſupportante. ⁊ hoc diuina
v̄tute vt dictū eſt ⁊ declaraṫ ibidē. ¶ Qd̄ dicunt ꝙ oēs
magiſtri nuper cōcordauerant. ꝙ erroneum eſt dicere. ꝙ
deus non pōt dare eſſe actu materie ſine forma: nō recipi
mus ſine teſtimonio. cum ſciamus ꝙ maiores naturam
materie ⁊ forme ſm̄ phōs rectius intelligentes oppoſitū
ſentiant. Nec hoc derogat potentie diuine. Nihil eniꝫ qd̄
includit ꝯtradictionē poteſt habere rōnem factibilis ſiue
producibilis a deo. ¶ Hoc ergo qd̄ dicunt reſpondendo
ad primū argumentū. ꝙ materiā eſſe ſine forma eſt poſſi-
bile cauſe ſuperioribus: manifeſte falſuꝫ eſt. cū hoc inclu
dat cōtradictionē: vt ſepe dictū eſt. ¶ Et qd̄ dicunt ad ſe-
cundum. ꝙ illud nō implicat cōtradictionē. ⁊ hoc q2 ma-
teria cōparatur ad formā: vt a quo pōt accipere eſſe tale.
⁊ ad ſuum opificem. vt a quo accipit eſſentiam aliam ab
eſſentia forme: a qua nō depēdet. Si velint dicere ꝙ ma-
terie eſſentia nō dependet a forma tanq̄ a cauſa efficien-
te ipſam producente: verum dicunt. ſed nihil ad ꝓpoſitū.
Sed ſi velint dicere. ꝙ eſſentia materie non dependet a
forma quo ad actū eſſendi: cuius principiū eſt ipſa forma
ſm̄ phm̄ falſum dicunt. Idem enim eſt dicere ꝙ a creato
re cōmunicetur eſſe actu qd̄cūq2 ſoli materie. ⁊ dicere ꝙ
actus viſus quocunq2 cōmunicetur potentie auditiue: vi
detur ꝙ aliquis alius actus ſit actus nō ſue potētie ꝓprie.
¶ Itē ſicut forma accidentalis eſt illud quo res eſt quan
ta vel qualis: ⁊ huiuſmodi. Sic forma ſubſtātialis eſt id
quo res eſt ſimpliciter. Un̄ ſm̄ phm̄ inductio forme acci- p̄ de gñ. Z. 2ᵛⁱ. 18 ⁊ alibi.
dentalis eſt generatio ſm̄ quid. Sed inductio forme ſub-
ſtantialis dicitur generatio ſimplr̄. ergo ſicut cōtradictio
neꝫ implicat ꝙ aliquid ſit quantū vel quale. ⁊ careat quā
titate ⁊ qualitate: ita cōtradictionē implicat neceſſario. ꝙ
aliquid ſimplr̄ actu ſit carens forma ſubſtantiali que dat
eſſe actu ſimplr̄. Et qd̄ dicunt tanq̄ in argumento poſiti
aliter euadere cupientes. ſ. ꝙ implicatio contradictionis
dupliciter contingit vt nunc ⁊ ſimpliciter nō iuuat eos. q2
in ꝓpoſito eſt implicatio ꝯtradictionis ſimpliciter eo mō
quo in eoꝝ exemplo. ſ. ſortem currentē non moueri: ſicut
enim nō eſt intelligibile ꝙ ſit curſus ſine motu. ſic nō eſt
intelligibile. Imo eque impoſſibile ꝙ ſit eſſe actu ſine for-
ma. quia eſſe actu nihil aliud eſt q̄ cōpletio ⁊ actualitas
quidditatis: que forma eſt vt in angelis vel formam ha-
bens vt in aliis cōpoſitis ex materia ⁊ forma. ponere aūt
actualitatem alicuius ante ipſum: eſt ponere ipſuꝫ ⁊ non
ponere ipſum. ⁊ nō eſt dubium quin iſta ſint cōtradicto-
ria ſimpliciter. qualiter aūt materia habeat ideam ⁊ qua-
liter nō dictuꝫ eſt ſupra. q. iiij. Qd̄ dicunt tandē ꝙ forma
⁊ eſſe dicuntur actus diuerſimode: q2 forma dicit p̄mum
actū: eſſe v̄o ſcdm̄. verum dicunt: ſed nō iuuat eos. q2 qui
ponit actū ſecundū ꝓuenientē a primo actu. ⁊ non ponit
primū actū ipſe ponit actum p̄mū: ⁊ nō ponit actum pri-
muꝫ. ergo qui ponit eſſe actu: qui eſt actus ſecundus: ⁊ nō
ponit formam actū primuꝫ: ac principium eius ipſe ponē
do nō formam ponit formā. ⁊ ſic ponunt iſti qui ſine for-
ma volunt eſſe actu concreari media. ¶ Et qd̄ dicunt ad
tertium. ꝙ plures hereſes cōſequuntur ex poſitione ſua
circa vnitatem forme ſubſtantialis. ꝓpter quas reputaṫ
erronea: vt oſtendeṫ infra. Dicendū ꝙ cū ventum fuerit
ad illud: infra declarabitur per dei gratiam. ꝙ poſitio illa
nō eſt erronea nec hereſis aliq̄ ex ipſa ſequiṫ ꝯtra ſcā recta.

ARticulus vigeſimuſoctauus. Item. q. lxxv. arti. 2° in reſponſione
queſtionis dicit. ꝙ anima nō eſt compoſita ex
materia ⁊ forma. qd̄ ꝓbat p̄mo per Augᵐ ſup
Gen̄. ad litteraꝫ. vbi probat ꝙ aīa nō eſt facta
ex materia corpali: nec ex materia ſpirituali. ¶ Scđo ſic
de rōne anime eſt ꝙ ſit forma alicuius corporis. aut ergo
ſm̄ ſe totam: aut ſm̄ ſuam parteꝫ. Si ſm̄ ſe totam: impoſ-
ſibile eſt ꝙ pars eius ſit materia. Si materia dicatur ens
in potentia tñ: forma autem inquantū forma eſt actus:
aliquid auteꝫ qd̄ eſt in potentia tñ nō pōt eſſe pars actꝰ:
cum ei repugnet potentia: vtpote contra actuꝫ diuiſa. Si
autē ſit forma ſm̄ aliquam partē ſui illam dicemus eſſe
animā. ⁊ illam materiam cuius ponitur primus actus: di-
cemus eſſe primū animatū. ¶ Tertio apparet ex hoc ꝙ
omne qd̄ recipitur: recipitur in eo per modum recipientis:
ſic autē cognoſcitur vnumqđq2 ſicut forma ſua eſt in co-
gnoſcente. Anima autē intellectiua cognoſcit rem in ſua
natura abſolute: puta lapidem inquantum eſt lapis abſo-
lute. Eſt ergo forma lapidis abſolute ſm̄ rationem ꝓpriā
formalē in anima intellectiua. Anima igitur intellectiua
eſt forma abſoluta nō aliquid cōpoſituꝫ ex materia ⁊ for-
ma. ¶ Ꝓ. Si anima eſſet compoſita ex materia ⁊ forma:
forme rerum reciperenṫ in ea vt indiuiduales. ⁊ ſic nō co
gnoſceret niſi ſingulare: ſicut accidit in potētijs ſenſitiuis
que recipiunt formas rerum in organo corpali. Materia
enim eſt principiū indiuiduationis formaruꝫ. Relinqui-
tur ergo ꝙ anima intellectiua ⁊ omnis ſubſtantia intelle
ctualis cognoſcens formas abſolute caret compoſitione
materie ⁊ forme. ¶ Hanc eandem poſitioneꝫ replicat in
queſtione. lxxvi. arti. p̄mi. in reſpōſione q̄ſtionis in fine re
plicans ad confirmandum hoc ſm̄ rōnē ſupius poſitam.

Corruptorium.

¶ Contra iſtam poſitionem ſunt ea que dicta ſunt ſupra
decimo articulo. ꝙ angeli nō ſunt compoſiti ex materia ⁊
forma. ¶ Hec poſitio. ſ. ꝙ aīa nō habet materiaꝫ eſt pla-
ne cōtra Augᵐ qui vbiq2 ſupra Gen̄. ad litteraꝫ ſupponit
eā habere materiam. Sed querit diſputando. an eius ma-
teria preceſſerit eā tempore vel ſolum origine. ⁊ hoc vltī-
mū tenet. Un̄ Augᵒ. vij. ſup Gen̄. ad litterā. ca. xlvij. que-
rit: an ſit ex aliqua re que iā ſpiritualiter ab illo facta erat.
Si nondū erat aīa: merito queri pōtuit a ſcilicet. ꝙ ſi qđdā
incōmutabile eſſet aīa nō mō eius mām quereremꝰ: nūc
autē eius mutabilitas ſatis indicat eā vitijs atq2 fallacijs
deformē reddi. formari aūt virtutibus veritatiſq2 doctri-
na. Ecce Augᵒ ponit animā habere mām in ſuo genere ſpi
ritualē. Huic videṫ concordare Cōmentator ſup p̄mum
de anima. vbi inquirit an intellectus mālis ſit aliqđ ens 2ᵛᵒ. 18.
⁊ nō aliqua forma nec materia prima: ſic diſſoluit. quēad
modū ſenſibile diuidiṫ in mām ⁊ formā: ſic intelligibile
omne opꝫ diuidi in cōſimilia his duobꝰ. ſ. in aliqđ ſimile
forme: ⁊ in aliquid ſimile māe: ⁊ hoc neceſſe eſt ponere in
intelligētia abſtracta: que intelligit ⁊ ſine mā ⁊ ſine forma:
⁊ ſi nō: nō eſſet multitudo in formis abſtractis. Nota ꝙ
Auguſtinus dicit materiam ſpiritualem: Cōmentator di-
cit vt puto aliqđ ſimile māe. Philoſophi eniꝫ nō loquun
tur cōiter niſi de mā corpali. ¶ Itē dicta poſitio eſt ꝯtra
philoſophiam: que tñ potentiaꝫ rei attribuit ratione ma-
terie: ⁊ actionē ratione forme. Si ergo anima intellectiua
eſſet pura forma nō cōpoſita ex materia ⁊ forma: omnes
eius potentie eſſent actiue: ⁊ nulla paſſiua. qd̄ falſum eſt.
¶ Item videtur eſſe contra fidē que dicit animam capa
cem pene ⁊ glorie. Omnis autem paſſio ⁊ receptio attri-

buitur

bditur rei taz ſm ſanctos ꝙ̃ ſm philoſophos ratione materie. qđ patet. qꝛ nihil ſm ꝙ eſt actu: ſed ſm ꝙ eſt in potētia recipit. Omnis autem potentie paſſiua reducitur ad materiaz vt habetur. xi. metaph. ergo ſi anima nō habet materiam nō ſuſtinet penam in ferni. nec recipit beatitudinem a deo paſſiue. qđ eſſe nō poteſt niſi in eo qđ habet materiam. Ea etiam que poſita ſunt ſuperius de compoſitione angeli hic poſſunt adduci. ¶ Ad rōnes Thome ſolutiones. ¶ Ad pᵐ qđ adducit de Auguſtino nō inueni. lz diligenter queſierim. Si tamen hoc diceret: dicere intēdit ꝙ non eſt facta de materia alia ſpirituali que eam preceſſerit tēpore: ſed tm̄ ordine nature. Unde Aug⁹. vij. ſup Gen. cap. 4°. Credibile eſt anime ſolam ibi cōdidiſſe rōnem: ſm quam fieret: nō etiam quandam de ſuo genere materiam de qua fieret ibi. i. in prima rerum conditione. vnde vult ꝙ nō habuit materiā preiacentē ſicut corpus: plane tamen vult ibidem. ꝙ anima habeat materiā ſpūalem conuenientez ſibi tm̄ ordine nature: nō tempore preiacentez. ¶ Ad 2ᵐ dicimus. ꝙ anima eſt forma ſm ſe tota. ⁊ tamen cum infertur. ergo impoſſibile eſt ꝙ pars eius ſit materia. qꝛ materia eſt tm̄ in potentia: forma inq̄ntum eſt forma eſt actus. Dico ꝙ ſicut in materijs compoſitis: hoc eſt in omnibus materijs citra primam eſt aliquid qđ eſt in potentia tm̄: ſicut materia prima ſimplr̄ ⁊ alia que ſunt actus. ſ. ſuperaddite forme que diſponunt ad formā vltimā. ⁊ tunc illud compoſitū dicitur materia forme vltime. qꝛ forme diſponentes cedunt in partem materie. Ita dico in forma cōpoſita cuiuſmodi eſt anima intellectiua que eſt forma corporis ſm ſe totam. nō obſtante ꝙ aliq̄d eius ſit materia. lz enim materia anime rōnalis ſm ſe cōſiderata ſit aliqđ ens in potētia. tamen vt perfecta eſt per formā eſt actus ⁊ actus corporis. ¶ Ad 3ᵐ cum arguit ꝙ anima itellectiua debet eſſe abſoluta omnino a materia: qꝛ cognoſcit res abſolutas per formas a materia. forme autem abſolute a materia nō poſſunt recipi niſi in ſubſtātia omnino abſoluta a materia. qꝛ receptum eſt in recipiēte per modū recipientis ⁊ non recepti. Sciendum etiam ꝙ argumentum illud nō plus cogit niſi ꝙ anima intellectiua ſit magis imaterialis ꝙ̃ ſenſitiua. conſtat enim ꝙ potentie ſenſitiue apprehenſiue recipiunt ſpecies ſenſibilium ſine materia. ſicut dicit phūs in 2° de anima. Si ergo

t.2n.138 receptum nō poteſt recipi niſi per modū recipientis oportet potentias ſenſitiuas eſſe ſine materia. qđ conſtat eſſe falſum. Unde dicendū. ꝙ non opz in omni receptione ⁊ diſpoſitione receptum aſſimilari recipienti. Non eniz opz ſi oculus ſit materialiter aqueus ꝙ omne viſibile ſit materialiter aqueū. vel ꝙ ſpecies ei⁹ que viſibilis ſit aquea. vnde q̄ntum ad puritatem vel impuritatem perfectionez vel imperfectionem habet predicta poſitio veritatem: purius enim ⁊ perfectius recipit organum bene diſpoſitum ſpecies ſenſibilium: impurius aūt ⁊ imperfectius organū male diſpoſituz. ergo ſimiliter intellectus ſubtilior ⁊ acutior melius apprehendit ⁊ ſubtilius intelligibilia. hebes vo tardius ⁊ minus perfecte. ¶ Ad 4ᵐ dicendum. ꝙ concludit pro inconuenienti: ſi anima eſſet compoſita ex materia ⁊ forma. ꝙ forme indiuiduales reciperentur in ea. Dicendum ꝙ nō eſt incōueniens: imo hoc eſt neceſſariū: neceſſe eſt enim actum ſiue accidens indiuiduari per ſuū ſubiectuz. Si ergo anima intellectiua eſt indiuiduū vnū numero. vel ad minus hic homo neceſſe eſt ꝙ omne accidens qđ eſt in hoc homine vel in hac anima ſit idiuiduū. Cum ergo omnis forma intentionalis recepta in intellectu huius hominis ſit accidens neceſſario erit ſingularis aliquo reſpectu. Unde dicendū eſt ꝙ ſicut dicit Auicēna 2° metaph. cap. vi. hec autem forma. ſ. vniuerſalis in cōparatione indiuiduorum eſt vniuerſalis. in cōparatiōe tamen anime ſingularis in qua imprimitur eſt idiuidua.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ Hec omnia que iſti dicunt cōtra Thomaz garrientes in ꝓpoſito patent manifeſte friuola eſſe ⁊ falſa: per ea que dicta ſunt. ſ. circa compoſitionem angeli. ſ. arti. x. vnde ad preſens iſta pretereo.

ARticulus vigeſimusnon⁹. Itē. q. lxxv. arti. vltimo in reſpōſione pricipali dicit. ꝙ in ſubſtantijs ſeparatis incorporeis nō eſt diuerſitas ſm numerum abſqꝫ diuerſitate ſm ſpeciem. ⁊ abſqꝫ naturali inequalitate qꝛ non ſunt compoſite ex materia ⁊ forma: ſed ſunt forme ſubſiſtētes. Unī manifeſtū eſt ꝙ neceſſario erit in eis diuerſitas ſm ſpeciē. Nō enim pōt intelligi ꝙ aliqua forma ſeparata ſit niſi vna vnius ſpeciei. ſicut ſi eſſet albedo ſeparata. nō poſſet eſſe niſi vna tm̄. Et idem ſequeretur ſi huiuſmodi forme eſſent compoſite ex materia ⁊ forma. Si eniz materia huiuſmodi ſeparet a materia illius. neceſſe eſt vel ꝙ materia ſit pncipium diſtinctionis materie. vel ꝙ materie ſint diuerſe per habitudinem ad diuerſas formas. ⁊ tunc ſequeretur adhuc diuerſitas ſm ſpēm: ⁊ inequalitas nature. vel ſi materia ſit pncipiuz diſtinctionis formaruz: nō poterit dici hec materia alia ab illa niſi ſm diuiſionem quantitatiuā. qđ nō habet locuz in ſubſtātijs incorpeis: cuiuſmodi ſunt angeli ⁊ anima.

Corruptorium. ¶ Poſitio iſta duo continet falſa. Unum eſt ꝙ in ſubſtātijs ſepatis nō pōt eſſe diuerſitas ſm numerum abſqꝫ diuerſitate ſm ſpeciem. Aliud falſum de exemplo qđ ponit ꝙ ſi albedo ſeparata eſſet non poſſet eſſe niſi vna tm̄. Qꝛ primū ſit falſum: patet per auctoritatē Joan. dam̄. in logica ſua. cap. xviij. qui ita dicit. Gabriel cuz ſancta dei genitrice diſputat: vnus angelorum exiſtens illic preſens: ſeparatus a conſubſtantialibus angelis: per eaz que in loco eſt preſentiam ⁊ diſpoſitionem vel diſputationē. Si ergo ſunt conſubſtantiales. ergo eiuſdem ſpeciei. Idem eodem lib°. cap. xi. dicit. ꝙ eximiores philoſophi materiā vocaueruntt ſpeciem ſpecialiſſimā: vt angelū. hominē. equuz. Et eodē capͦ parū infra. Sancti aūt patres dimittentes multas contentioſas garrulitates cōmune quidē vel de multis dictū. i. ſpeciem ſpecialiſſimā. ⁊ mām ⁊ formā vocauerunt: vt angelū. hominē. equuz ⁊ talia. ¶ Itē. hoc derogat diuine potentie. In his enim que ſoli poteſtati diuine ſubiecta ſunt idē eſt dicere hoc vel hoc nō poſſe eſſe ⁊ dicere. ꝙ deus nō poteſt hoc vel illud facere. Unde cū ſolius dei ſit pducere ſubſtātias incorporeas: ⁊ dicere ꝙ nō poſſunt eſſe plures numero: eſt dicere ꝙ deus nō pōt hoc facere. qđ dicere eſt temerariū. Exemplū qđ ponit de albedine dicens. Si eſſet albedo ſeparata: nō eſſet niſi vna tm̄: falſuz eſt. ⁊ nihilominus derogat fidei chriſtiane circa ſacramentū altaris. firmiter enim credit ibi eſſe albedo ſeparata. ⁊ tamen multe ſint in multis altaribus ipſius ſacramenti. Reſponſio etiā quā pro ſe adducit ita ſolui poteſt. Angeli aūt ſunt forme ſingulares per ſe ſubſiſtentes: aut ſunt compoſiti ex materia ⁊ forma. Si ſunt forme ſimplices: tunc oportet in eis eſſe diuerſitatem ſm ſpeciē. Non enim poteſt intelligi ꝙ ſit alia forma niſi vna vnius ſpeciei. Dicēdū lz hoc videat ſm philoſophiā: tamē ſm nos fallit in ſacramēto altaris per potentiā diuinaz in forma ſacratiſſimi panis ⁊ vini poſt tranſubſtantiationē. Et cū addit in ſuo argumēto. ꝙ idē ſeqtur. Si angeli ſint cōpoſiti ex mā ⁊ forma: aut eniz ait mā vni⁹ diſtiguit a mā alteri⁹ ꝑpter hitudinē ad diuerſas formas. ⁊ tūc ſeqt diuerſi-

tas ſm ſpeciem.aut materia vnius diſtinguitur a mate-ria alterius per diuiſionem quantitatiuaꝫ ipſius materie: ſed hoc nõ habet locum in ſubſtantijs incorporeis que nõ habent materiã corporalem. Poſſet dici qui vellet ad herere opinioni Boetij in libro de trinitate ⁊ Porphyrio in libro ſuo.⁊ Ioan.dam.in logica ſua ca.xi.⁊.xxxv.ꝙ ſup ponit falſum.ſ.ꝙ cauſa multiplicationis indiuiduoꝝ ſub vna ſpecie ſunt accidentia ⁊ varietas accidentiuꝫ.tamen quia opinio predicta de cauſa indiuiduatiõis.nõ tenetur cõmuniter. Poteſt aliter dici ſcilicet ꝙ diuiſio quam ipſe ponit eſt inſufficiens.ſupponit enim ꝙ opꝫ materiã ſpiri tualiuꝫ ad hoc ꝙ poſſit eſſe cauſa indiuiduationis ⁊ mul tiplicationis indiuiduoꝝ ſub vna ſpecie.vel habere diuer ſas habitudines ad diuerſas formas:vel habere diuiſio-nem in partes quantitatiuas. Nos aũt dicimus ꝙ neutꝝ oportet.ſed eſt tertiũ qđ ſufficit.ſ.ꝙ eadem materia tota indiuiſibilis poſſit multiplicari ſm numeruꝫ.⁊ fieri mul-tiplex actu.ſicut vnus punctus idiuiſibilis põt fieri infini ti puncti:ſicut patet imaginanti diuerſas lineas cõtingen-tes ſe in centro circuli ſeparatas abinuicẽ ſupra centruꝫ. Conſtat enim ꝙ centrum vbi ſe cõtingebant nõ fuit niſi punctus vnus.⁊ tamen qñ ſeparantur abinuicẽ:quelibet linea habet punctum terminũ.hoc eſſe nõ poſſet niſi vnꝰ punctus eſſet multi:ſic autem imaginamur de materia ſpirituali incorporeaꝝ ſubſtantiaruꝫ ꝙ nõ diuidatur per partes quãtitatiuas.ſed ꝙ tota multiplicetur.vel ſm nu-merum indiuiduorum numeretur.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

❡ Hec omnia patent eſſe friuola ⁊ falſa per ea que dicta ſunt ſupra.q.xi.qualiter plures angeli prout docet Tho. nõ poſſunt eſſe vnius ſpeciei.vnde etiam nunc iſta vtpo-te prius ſoluta pretereo.

ARticulus trigeſimus. Itẽ.q.lxxvi.art. 2ᵒ.in reſponſione p̃mi argu-menti dicit.ꝙ lꝫ anima nõ habeat materiam ex qua fiat ſicut nec angelus.qꝛ tamen eſt for-me alicuius materie.ſ.corporis qđ nõ eſt an-gelus:adeo ad diuiſionem materie ſunt vnius ſpeciei mul te anime.ſed nõ poſſunt eſſe multi angeli vnius ſpeciei.

i **Corruptorium.** ❡ Ex hoc videtur ſequi du-plex error. Primus.ꝙ ſit in-tellectus vnus oĩum vel anima intellectiua.nam ſm phi loſophum in cauſis imediatis ita eſt.ſi affirmatio eſt cau ſa affirmationis negatio erit cauſa negationis. ergo ſi in-firmatio diuerſorum corporuꝫ eſt cauſa multiplicationis imediata.oportet ꝙ ſeparatio eaꝝ a corporibus ſit cauſa

ꝯᵐ.5. vnionis earũ.⁊ ſic redit error Auerrois ſuper 3ᵒ de aĩa.ſ.

z ꝙ ſaltem poſt mortem eſt vnitas animaꝝ. ❡ P̃. anima ſm ꝙ eſt corpori vnibilis eſt ens naturale.vñ ſic pertinet ad conſiderationẽ naturalis.lꝫ non ſm ꝙ eſt ſeparabilis. ergo ꝓprietates que conueniunt animalibus ſm ꝙ cor-poribus vnibiles ſunt:conueniunt eis ſm ꝙ res natura-les ſunt.ſed vnitas ⁊ multitudo vel vnum ⁊ multũ.com-munitas ⁊ indiuiduatio ſiue cõmune ⁊ indiuiduum:ſiue vniuerſale ⁊ particulare nõ ꝯueniunt alicui enti.niſi ſm ꝙ eſt ens ſimplr.⁊ ideo pertinet ad conſiderationem me taphyſici.ergo indiuiduatio ⁊ ſingularitas nõ conueniũt anime ſm ꝙ vnibilis vel vnita eſt corpori. ❡ Si dicas. ꝙ anime ſeparate diſtinguanꝭ ⁊ indiuiduenꝭ vnibilitate vel aptitudine vniendi ad tale corpus. ❡ Contra.eſſe di-ſtinctũ vel indiuiduatũ eſt eſſe actuale:vnitas ⁊ aptitudo vniendi dicit potentiam vel aliquid ad minus in poten-tia.quia dicit diſpoſitionem quandaꝫ eſſentie anime:que diſpoſitio naturali ordine precedit potentiam anime. po-tentia autem nõ dat eſſe actuale.ergo illa vniendi aptitu do nõ dat anime ſeparate eſſe indiuiduatum.ergo adhuc ſtat error iſte.ſ.ꝙ ſaltem poſt mortem eſt vnus tñ intel-lectus:vel anima intellectiua. ❡ P̃. vnibilitas ad corpus eſt anime naturale.ergo eſt eadeꝫ apud omnes.ergo vni-bilitas ad corpus hoc determinate nõ eſt naturalis huic anime determinate.qꝛ ſi ſic.tunc natura non eſſet eadem apud omnes ſiue naturalia nõ eſſent eadeꝫ. Reſtat ergo ꝙ vnibilitas ad corpus ſimpliciter:nõ quia hoc vel illud: anime eſt naturalis.ergo cum hoc cõueniat omni anime eodem mõ:nõ põt hoc eſſe cauſa indiuiduationis. ❡ Se-cundus error eſt:ꝙ deus nõ poteſt facere plures angelos eiuſdem ſpeciei:qꝛ in eis quorum eſſe ſpectat ſoluꝫ ad ope rationem diuinam:idem eſt illud nõ poſſe eſſe.⁊ deuꝫ nõ poſſe illud facere.ꝓductio autem angeloruꝫ ad eſſe:ſicut ⁊ multiplicatio in numero vel in ſpecie ſpectat tñ ad di-uinam potentiam vt dictum eſt.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

❡ Ex dicta poſitione nullus ſequitur error. ❡ Primuꝫ enim erroreꝫ ipſius Auerrois.ꝙ vnus ſit intellectus oĩuꝫ hominũ:deſtruit Thomas in reſponſiõe p̃ncipali huius arti.⁊ alibi multipliciter:imo nemo melius. ❡ Ad p̃ᵐ er-go argumentũ dicendũ ſicut Thomas dicit.ꝙ vnũquodqꝫ eodẽ mõ habet vnitatẽ quo hẽt eſſe.⁊ per ꝯñs idẽ eſt in-diciũ de multiplicatione rei ⁊ de eſſe ipſius. Manifeſtũ eſt autẽ ꝙ anima intellectiua ſm ſuũ eſſe vnitur corpori ſicut forma:⁊ tamẽ deſtructo corpore remanet anima in-tellectiua in ſuo eſſe.⁊ eadem rõne multitudo animarum eſt ſm multitudinem corpoꝝ.⁊ tamen deſtructis corpo-ribus remanent anime in ſuo eſſe multiplicate. O ſi iſti verba Thome in reſponſione ad 2ᵐ argumentum huius arti.(qđ ipſi opponendo p̃mo recitant)bono oculo reſpe-xiſſent vtiqꝫ ori ſuo digituꝫ impoſuiſſent. ❡ Quod enim dicunt.ſi affirmatio eſt cauſa affirmationis.per hoc patet eſſe nimis infirmũ:procedit eniꝫ ac ſi anime intellectiue haberent eſſe a corporibus.ſic enim ſequeretur ꝙ deſtru ctio illis periret eſſe earum.qđ falſum eſt.immo eſſe qđ a deo creante in corporibus formatis recipiunt perpetue re tinent:⁊ ſicut eſſe ſic ⁊ multiplicationem:prout patet ex verbis doctoris egregij ſupra poſitis. ❡ Ad 2ᵐ dicendũ. Ad 2ᵐ ꝙ anima intellectiua cũ ſit forma corporis:per ſuaꝫ eſſen tiam vnitur eidem.⁊ in ipſo vtpote in propria materia re cipit eſſe indiuiduatũ in ſui creatione a deo.⁊ in ipſo mul tiplicato recipit eſſe indiuiduatuꝫ multiplicatum.⁊ certe ad metaphyſicum magis q̃ ad philoſophũ pertinet conſi deratio de anima intellectiua inquantũ ſic per eſſentiam ſuam eſt corpori vnibilis vt eius forma eſſentialis.lꝫ ad phyſicum pertineat conſideratio de anima ratione corpo ris mobilis:cuius ipſa eſt actus ⁊ motor. Nec debet dici (ſicut ex dictis patet)ꝙ vnibilitas anime det ei eſſe actu diſtinctum vel actualiter multiplicatũ.vel ꝙ ipſa ſit cau ſa indiuiduationis eius.immo ꝙ ipſa que per ſuam eſſen-tiam eſt vnibilis eſſe actu diſtinctum ⁊ multiplicatum a deo accipit in ſui creatione:in corporibꝰ formatis. ⁊ ſicut anima eſt vnibilis corpori naturaliter:ita iſta anima huic corpori.Sicut enim riſibilitas eſt ꝓprietas naturalis ho-minis:ita iſta huius hominis. Hoc dixi pro illa cauillatio ne ad ſuam reſponſionẽ ꝓpriam:que paruꝫ valet. ❡ Qđ autem iſti vocant ſcđm errorem.ſ.q.xi. demonſtratũ eſt eſſe verum.ponere enim duas formas omnino ſeparatas non formatas ſed ſolo numero differre includit contradi ctionem.ſ.ꝙ ſint due.⁊ ꝙ non ſint due.Dicere autẽ deuꝫ nõ poſſe facere ea que ſunt huiuſmodi in nullo derogat ſue omnipotentie:ſicut patet cuilibet intelligenti.

Articulus

ARticulus trigeſimuſprimus. Iteꝫ.q.
lxxvi.arti.3° in reſponſione
principali dicit.ꝙ in hoīe eſt tm̄ vna forma
ſubſtātialis.ſ.aīa intellectiua que hō eſt aīal
vegetabile corpus. Qđ probat primo ſic in li
bro de eccleſiaſticis dogmatibꝰ. Neqꝫ duas aīas dicimus
eſſe in hoīe: ſicut Jacobus ⁊ alij heretici ſcribunt vnā ani
mā que corpus viuificat ⁊ qua animat corpus: ⁊ immixta
ſit ſanguini ⁊ aliā ſpiritualē que rōnē miniſtret. ſed dicimꝰ
vnā ⁊ eandē eſſe in hoīe que ⁊ corpus ſua ſocietate viuifi
cat: ⁊ ipſum ſua rōne diſponit. ¶ Et arguit ſic. Sicut hō
eſt in genere animalis: ita eſt in genere corporis animati: ⁊
corporis ⁊ ſubſtātie. Sed per vnā ⁊ eandē formaꝫ que eſt
aīa eſt hō ⁊ aīal. vt ex ſupradicta auctoritate patet. ergo
ex eadē rōne per vnā ⁊ eandē formā collocatur in generi
bus ſuperioribus ⁊ ſic nō preexiſtit ante animā aīalis for
ma in materia. ¶ Secūdo ſic. Nihil eſt ſimplr̄ vnū niſi
per formā vnā per quā res habet eſſe. eſt aūt hō ſimplici
ter vnū. ergo tm̄ habet vnā formā. ſ. animā. ¶ Tertio ap
paret hoc impoſſibile ex mō predicationis. Que enim ſu
munt a diuerſis formis pdicant de ſe inuicē vel per acci
dens ſi forme adinuicē nō ſunt ordinate. vt album ⁊ dul
ce. vel ſi forme ſint adinuicē ordinate: tunc eſt predicatio
per ſe ſcđo mō dicendi per ſe. ergo ſi alia ſit forma qua di
catur animal: ⁊ alia qua dicat homo. ſequit vnū predicto
rū. ſ. ꝙ vel eſt predicatio per accidēs. ſi he due forme non
ſint ordinate adinuicē. vel ꝙ ſit predicatio per ſe ſcđo mō
per ſe ſi vna eaꝝ ſit preambula ad alterā. vtrūqꝫ aūt iſto
rum manifeſtū falſuꝫ eſt: qꝛ animal predicat de homine
per ſe: nō per accidens. hō enim nō ponit in diffinitione
animalis ſed econuerſo. Oportet ergo eandeꝫ formā eſſe
per quam aliquid eſt animal. ⁊ per quā aliquid eſt homo.
alioquin hō nō eſſet vere vnū. nec aīal per ſe de homine
predicaretur. Quarto apparet hoc eſſe impoſſibile ex hoc
ꝙ vna actio anime cū fuerit intenſa impedit aliā qđ nul
lo modo contingeret: niſi pncipiuꝫ actionis eſſet per eſſen
tiam vnū. ¶ P̄. 2° de anima cōparat phūs huiuſmodi di
T.p''.3i uerſas animas ad diuerſas ſpecies figurarū. quarum vna
continet aliā: ſicut pentagonū cōtinet trigonū ⁊ excedit.
Sic igit anima intellectiua habet in virtute qcqđ habet
ſenſitiua brutoꝝ. ⁊ anima vegetatiua ſiue nutritiua plan
taruꝫ. ſicut igitur ſuperficies que habet figuram pentago
nā: non per aliā figuram eſt pentagona: ⁊ per aliā tetrago
na. qꝛ ſuperflueret tetragona. ex quo in pentagona conti
netur: ita nec per aliā formā eſt aīal: ⁊ per aliaꝫ homo. ſed
per vnaꝫ ⁊ eandem. ¶ P̄. In reſponſione quarti articuli
dicit. ꝙ ſi alia forma ſubſtantialis in homine precederet
animam intellectiuā: anima nō daret eſſe ſimplr̄: ſed ſm̄
quid. Nec per eius acceſſum ⁊ receſſuꝫ corpus generaret
⁊ corrumperet ſimplr̄: ſed ſolū ſm̄ quid: que ſunt manife
ſte falſa. ergo opꝫ ꝙ ſicut aīa ꝯtinet virtute ſua vegetatiuā
⁊ ſenſitiuā: ita etiā virtute ſua cōtineat oēs alias formas ſu
periores. ⁊ ita in hoīe facit qcqđ aīe ꝑfecte faciūt in alijs.

Corruptorium.

¶ Hec poſitio de vnitate for
me ſubſtantialis reprobatur
a magiſtris. Primo: qꝛ ex ipſa ſequuntur plura ꝯria fidei
catholice. Scđo quia ꝯtradicit philoſophie. Tertio quia
1 repugnat ſacre doctrine ⁊ ſcripture. ¶ Primū patet. qꝛ fi
des ponit ꝙ vnū eſt corpus numero qđ filius dei ſumpſit
de virgine: qđ virgo peperit. qđ in cruce pependit viuum.
⁊ idem fuit mortuuꝫ in patibulo. ⁊ ſepultum in triduo. ſi
autem illius corporis chriſti nō fuiſſet alia forma ſubſtā
tialis ꝙ̄ anima intellectiua poſtq̄ꝫ illa fuit ſeparata vel re
manſit materia prima ſola vel alia forma ſubſtantialis
fuerit introducta. ¶ Ex quibus ſequit ꝙ nō fuit ideꝫ nu
mero in patibulo ⁊ ſepulchro. Si enim remanſit ſola ma
teria prima nō erat corpus. ergo nec idem corpus nume
ro. Materia enim pma nō eſt corpus. ¶ P̄. ex hoc ſequū
tur multa contra fidē de corpore chriſti mortuo. ſ. ꝙ non
fluxiſſet ex eo ſanguis ⁊ aqua. cuius contrarium oſtendit
euangelium Jo. xix. ¶ Item quantū nō fuiſſet. qꝛ ma
teria pma nō habet ſitum de ſe nec locum. ¶ P̄. materia
pma nec eſt grauis nec leuis. Corpus aūt chriſti in triduo
fuit graue: ⁊ multa ſequuntur incōuenientia. ¶ Si vo di
catur. ppter hoc ꝙ alia forma ſubſtantialis virtute celi ſit
introducta. ſequitur ꝙ viuū ⁊ mortuū nō fuit ideꝫ nume
ro. vbi enim eſt alia forma ſubſtantialis: ibi eſt aliud cor
pus. ergo in triduo nō fuiſſet corpus qđ aſſumpſit. ¶ P̄. 2
fides ponit. ꝙ in ſacramento altaris totus panis cōuerta
tur in totū corpus chriſti. Si ergo in vero corpore chriſti
nō eſt: niſi materia pma ⁊ anima cum panis nō conuerta
tur in animā. quia corpus non conuertitur in ſpiritum. ſe
quitur ꝙ panis conuertitur in mām primā. qđ eſt contra Matt.
fidem. ⁊ cōtra illud verbū domini. Hoc eſt corpus meū: ⁊ 26.
nō dicit: hoc eſt materia mea. ¶ P̄. fides ponit ꝙ omnes a 3
lij a chriſto cōtraxerunt originale peccatū: non ex hoc ꝙ
anima ſit peccatrix vel cauſa originalis peccati: ſed ipſa
munda creata a deo ex vnione ad carnē: ex primis paren
tibus introductā naturali ppagatione. ⁊ in ipſis origina
liter infectā nō ex vnione ad materiā pmam. Si ergo in
homine nō eſſet niſi anima ⁊ materia pma ex parte aīe:
nō poteſt cōtingere peccatū originale. quia nec fuit in pri
mo parente. nec deus creando dat anime originale pecca
tū. qꝛ tūc anteq̄ꝫ fuiſſet peccatū actuale Ade fuiſſet in eo
peccatū originale. ⁊ etiā vbicūqꝫ fuiſſet mā pma ibi fuiſ
ſet originale peccatū. qđ falſum eſt. ſequitur ergo ꝙ in ho
mine nō eſſet peccatū originale nec fuit ſi vna forma ſo
la eſt in homine: ſcilicet anima intellectiua. ¶ Secundo 4
reprobatur. qꝛ cōtradicit philoſophie ſi ſola anima intel
lectiua immediate eſt perfectio materie pme: tunc in ho
mine nō eſſet forma animalis nec mixti. de quibus phi
loſophia multa dicit ⁊ ſcribit. ⁊ ſic ceſſabit ſtudiū medici
ne. ¶ P̄. forma vna ⁊ eadē numero dabit eſſe corporale 5
⁊ ſpirituale. ⁊ per cōſequens ſimul erit corporalis ⁊ ſpūa
lis. ¶ Itē ꝙ materia ſit grauis ⁊ leuis: ⁊ ꝙ habeat corpus 6
ab anima. qđ ſit graue ⁊ leue: ⁊ nō ab elemento dominan
te in corpore. ¶ Itē qꝛ repugnat ſacre ſcripture Joan. 3°. 7
Soluite templū hoc: ⁊ in triduo reedificabo illud. Et ſeq
tur. Hoc aūt dicebat de templo corporis chriſti. Conſtat
aūt ꝙ idem corpus numero ſupponitur cū dicit hoc: ⁊ de
monſtratur. cum dicit illud. per ly hoc aūt demonſtratur
corpus chriſti viuū. ⁊ per ly illud mortuū: dū fuit ſine ani
ma ⁊ idē numero. qđ nō eſſet veruꝫ ſi nō eſſet in corpore
chriſti alia forma ſubſtātialis preter animaꝫ. ergo plures
forme ſubſtantiales fuerūt in corpore chriſti ⁊ in alijs. qꝛ
vnitus nature fuit homo nobiſcū. Unde Anſelmus mono
lo. xvij. ca. cū aliquis homo dicatur corpus ⁊ rationalis ⁊
hō: nō vno mō ſed alia rōne hec dicunt: ſm̄ aliud aūt eſt
corpus: ⁊ ſm̄ aliud eſt rōnale. ¶ Et Augꝰ libꝰ retractatio
nū. ca. lviij. Illud quoqꝫ temere dictū eſt a ſumma eſſen
tia ſpeciē tribui corpori per animaꝫ que eſt qua quantuꝫ
eſt ⁊ qua corpus eſt. Corpus ergo per animā ſubſiſtit: ⁊ etiā
in eo ipſo quo animat: ſiue vniuerſaliter vt mundus. ſiue
particulariter: vt qđcūqꝫ animal. Hoc quoqꝫ totum pror
ſus temere dictū eſt. His ergo vbis retractat Augꝰ qđ di
xerat de imortalitate aīe. Si ergo dictū eſt temere ꝙ aīa
det ſpēꝫ corpalē. i. formā que eſt in quocūqꝫ eē. ⁊ hoc dicit
pdicta poſitio. Reſtat per Augm ꝙ temere dixerit. ¶ Sꝫ
ꝯtra hoc videt eē qđ dixit in. q. 86. ar. 5. in reſpōe. q. Si aīa
eſt cōpoſita ex mā ⁊ forꝰ: nullo mō poſſet dici mā corpis

cuꝫ materia nullius ſit forma. ¶ Reſponſio: dicendū ſicut ponimus virtutē aīe ſenſitiue perficere materiaꝫ groſſiorē mediante corpore ſubtili qḋ eſt ſpiritus: qui eſt delatiuus huiuſmodi virium vt vult Aug^{9} in libro de differētia ſpiritus ⁊ anime. ita ponimus formaꝫ aīe intellectiue primo perficere mām ſuā ſpiritualē. ⁊ mediante hac materiā ſuā corporalē. Dico ergo ꝙ materia aīe nō eſt forma corporis: ſed mediāte ipſa anima informat corpus. ¶ Ad p^{m} ergo dicenduꝫ. ꝙ in vno corpore eſt vna aīa que corpus viuificat ⁊ ratione diſcernit. verū eſt. ſ. ꝙ eſt vna rōnalis que totū complet ⁊ perficit. Sunt aūt alie due que ſūt incomplete que dant eſſe incompletum corpori humano qḋ perficiť ⁊ completur adueniente aīa rōnali. Unde ꝙ quidam dixerunt tres animas eſſe in hoīe loco diſtantes. vnam in epate. aliam in corde. aliaꝫ in cerebro: forte eos mouit ꝙ anima actiones quas nō pōt exercere ſine corpore facit mediantibus ſpiritibus. ⁊ iō vnam ponebāt in epate que per ſpiritus naturales facit operationes naturales. Et aliā in corde: que per ſpiritus vitales facit operationes vitales. Aliā in cerebro: que per ſpiritus animales facit operatiōes animales. Alij aūt qui ponebāt duos ſpiritus tm̄. ſ. vitales ⁊ animales: tm̄ duas animas poſuerūt. vnam in corde: aliā in cerebro. volentes eā que eſt in corde facere per ſpiritus vitales operationes vitales. ⁊ etiam illas quas nos nūc dicimus naturales. Poteſt ergo dici ꝙ nō debent poni due anime eo modo quo illi poſuerūt. Uel poteſt dici. ꝙ vegetatiua. ſenſitiua ⁊ itellectiua ſunt tres forme. que cum ſe habent ſm̄ eſſe completum ⁊ incōpletū ſm̄ potentiā ⁊ actū conuenientes quo ad eſſentialeꝫ vnitatē. ideo eas plures animas nolūt dicere ſed vnā. ¶ Uel pōt dici ad illud primū ⁊ forte melius. ꝙ nō concludit ꝙ in hoīe ſit tm̄ vna forma ſubſtātialis. ſed tm̄ vna aīa qḋ plures cōcederent. ⁊ de hoc non eſt modo queſtio. Adhuc pōt dici. ꝙ liber eccleſiaſticoꝝ dogmatū totus eſt editus contra diuerſas hereſes ſicut patet inſpiciēti libri ꝓceſſuꝫ. Unū cap^{m} allegatū nō intēdit negare in hoīe animam vegetatiuā. ſenſitiuā ⁊ intellectiuā ſiue rōnalē ſicut philoſophi poſuerūt. Si enim hoc negare itendiſſet: nunq̄ dixiſſet. neqꝫ tres aīas in hoīe eſſe dicimus. imo poti^{9} neqꝫ duas animas eſſe in hoīe dicimus. Unde dōm ꝙ intēdebat negare duas aīas in hoīe: ſicut heretici poſuerūt. forte ſicut Maſſabei. de q̄bus Jo. dam̄. libro de hereſib^{9} cap̄. xlviij. dicit ꝙ iter multos errores eoꝝ iſte fuit vnus. ꝙ opꝫ hoīeꝫ poſſidere duas aīas. vnā cōmunē oībus. aliā ſupercęleſtē. Signū aūt ꝙ cōtra illā hereſim dictum ſit iſtud videť eſſe. ꝙ ca. 3. dicit. Neqꝫ duas animas in hoīe eſſe dicimus: ſicut Jacobus ⁊ alij Syroꝝ ſcribūt. Dama. aūt de ſupra dicta hereſi dicit. Ita manifeſtata hac egritudine a ſyria eiecti ſunt: in Pamphiliaꝫ aūt receſſerunt. ¶ Ad 2^{m} dicendum. ꝙ quelibet iſtaꝝ formaꝝ dat aliqḋ eſſe. ſed ſicut prima forma eſt in potentia ad ſecundā cōpletiuā ipſius. ita eſſe qḋ dat pͥma forma eſt incōpletuꝫ. ⁊ in potētia ad eſſe cōpletū. pluralitas ergo formaꝝ nō eſt cōtra vnitatem cōpoſiti eſſentialeꝫ. niſi ſint tales que nō ſe habent ſm̄ eſſe incompletū ⁊ cōpletū: ita ꝙ nō poſſint conuenire ad aliquā vnitatē eſſentialem. ¶ Ad 3^{m} dōm. ꝙ hic: hō eſt aīal: eſt predicatio per accidens ⁊c̄. Dicēduꝫ ꝙ non opꝫ: forme enim ordinate que predicanť adinuicē ſunt duplices. quedam enim ſunt accidētia illi ſuppoſito que predicanť de ſe inuicē ꝑdicatione accidētali. ſicut cū dicitur. ſuperficies eſt colorata: ⁊ qꝛ nec ſupficies eſt de eēntia ſubiecti: nec coloratū reponiť in ſpecie cōpleta per colorē qui accidit ei. Alie aūt forme ſunt de eſſentia ſuppoſiti: ratione cuius de ſe inuiceꝫ predicanť. etiā in cōcretione vbi nequaq̄ eſt predicatio accñtalis. ¶ Ad 4^{m} dōm. ꝙ actio vnius potētie intenſa nō īpediret aliā: niſi eſſent fundate in eadeꝫ eſſentia. Dico ꝙ hoc nō opꝫ. imo potius ꝙ ille eſſentie nālem ⁊ eſſentialem habent colligantiam. ¶ Itē potentie illis correſpondētes impedire ſe poſſunt in ſuis actionibus ⁊ paſſionibus corporis. ⁊ corpus cōpatitur anime. ⁊ ſequiť eā in ſuis actionib^{9} quas illa hēt: nō ꝓpter fundationem in eadē eſſentia: ſed ꝓpter vnionem adinuicē vt perfectio ⁊ perfectibile. ⁊ ſic eſt de aīa vegetatiua. ſenſitiua ⁊ intellectiua in hoīe. Exempluꝫ ad hoc. ſi lignum graue cū leui ponať ⁊ imergať: videtur ꝙ graue cuius eſt motus deorſum impedit actionem leuis: multo magis hoc fieret. ſi vnū eſſet alteri colligatū nāliter. Unū Auicenna. vi. naturaliū pte. 2^{a} cap̄. 7°. ita dicit. Quelibet virtus ſi nō haberet in quo cōiungereť alteri: nō ꝓhiberet alterā virtutē ab opatione ſua. ſ. ſi inſtrumentūꝫ non eſſet cōmune: nec aliqḋ aliud in quo ꝯiungereť eſſet cōmune. ¶ Ad 5^{m} argumentū de ſimilitudine ad figuras dicendū. ꝙ ſimilitudo nō debet intelligi in oībus ſed in aliquo ⁊ in aliquo nō. eſt enim in hoc ſilitudo. ꝙ ſicut pentagonū nō habeť niſi p̄us habitis quattuor angulis: ſic intellectiua nō habeť niſi prehabita vegetatiua ⁊ ſenſitiua. ¶ Iteꝫ ſicut pentagonū p̄ſupponit ante ſe tetragonū in potentia ⁊ ſub eſſe incompleto. ſic intellectiuuꝫ ſupponit ante ſe vegetatiuū ⁊ ſenſitiuū in potētia ⁊ ſub eſſe incompleto. Sed diſſimilitudo eſt in hoc. ꝙ illi quattuor anguli quos ſupponit pentagonū ⁊ tetragonuꝫ ſub eſſe incōpleto ſunt de eſſentia pentagoni qui eſt cōpletuꝫ. vegetatiua aūt ⁊ ſenſitiua nō ſunt de eſſentia intellectiue. ¶ Ad 6^{m} dicendū cū dicit. ꝙ aliter intellectiua non daret eſſe ſimpliciter. Dicendū ꝙ ſi per eſſe ſimpliciter intelligat totuꝫ eſſe qḋ eſt in cōpoſito: verū eſt ꝙ nō dat illud eſſe totū qḋ dať per formas precedentes: ſed eſſe qḋ dat eſt cōpletiuū ⁊ perfectiuū oīum formaꝝ p̄cedētiū ⁊ eſſe illaꝝ formaꝝ. Si autem intelligať eſſe ſimplr ſm̄ ꝙ diuidiť ex oppoſito cōtra eſſe qḋ dat accidēs: ſm̄ quē mō dicit phs. p̄ de generatione. ꝙ qn̄ generať ſuba diciť gn̄atio ſimplr. ſ. 2^{di}. 20. Dico ꝙ ſic forma intellectiua dat eſſe ſimplr. qꝛ ſicut forme precedētes erāt in potētia ad illā tanq̄ ad eſſentiale complementū: ſic etiā eſſe formaꝝ p̄cedentiū ad eſſe eius. ⁊ ideo in aduentu forme cōpletiue eſt generatio vera vel generationis eſſentiale cōplementū. q̄ntus nō ſit generatio vera in aduentu forme accidentalis.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ Multifarie multiſq̧ modis magiſtri ⁊ multi circa vnitatē forme ſubalis eiuſdē rei laborauerūt. Quidā iſtā vnitatē īpugnātes. alij vō ecōuerſo rōnibus ⁊ auctoritatibus phoꝝ ipſaꝫ declarātes. Noſtra aūt intētio in ꝓpoſito erit oſtendere. ꝙ nullū incōueniens vel hereſis ſequiť ex iſta poſitione. ⁊ ꝙ iſti per ſua reſponſa ad argumēta Thome que pro ipſo faciunt nō euadunt. ¶ Ad p^{m} argumentum rñdet Thomas in vltima pte ſūme dicēs. ꝙ corp^{9} viuū ⁊ mortuū eſt idē numero ſimplr. put ſimplr diciť qḋ nullo addito diciť. i. abſolute. ⁊ hoc eſt ꝓpter vnitatē ſuppoſiti diuine pſone ſiue vbi quo ſubſiſtebat. non tñ fuit idem ſimplr put ſimplr dicit idē qḋ totaliter. tūc enim nō fuiſſet mutatū. nec per cōſequens mortuū. qḋ hereticū eſt dicere. Et lꝫ corpus ſit ſic mutatū per mortē: nō ſequiť ꝙ in morte nouā nām aſſumpſerit. tū qꝛ illa forma ſubalis in morte inducta nō eſt per ſe aſſumptibilis. tū qꝛ natura ſic fuit in p̄ncipio incarnationis aſſumpta videlicet mutabilis ac mortalis tandem per mortē mutanda. ⁊ per gloriā reſurrectionis reparanda. Ad hoc poſſunt plura exempla adduci. Ecce doliū plenū vino. pono ꝙ vinū illud mutať in acetū. doliū nō de nouo ipleť: ſꝫ rōne p̄me impletiōis

Ad p^{m}

continet

continet acetuꝫ de nouo generatū. In quod cōtentum ſuū
primū eſt trāſmutatū. ſic verbū rōne prime ſuſceptionis
humani corporis: illud in qđ corpus prius ſuſceptū in mor
te eſt mutatū in vnitate pſone retinuit ſibi vnitū. ¶ Ali
ud exēplū familiare ad idem poteſt eſſe iſtud. Pone ali
queꝫ indutū laneo indumēto: qđ tranſmutetur diuinitus
in lineū. ⁊ iterū a lineo in laneū. iſte propter iſtas plures
trāſmutationes nō diceret̃ pluries indutus: ſed per vnicā
indutionē haberet indumētū pluries mutatuꝫ. ſic dei fi
lius qui ſm Apl'm habitu vt homo inuētus eſt: carnē hu
manam in ſua incarnatione ſemel induit: que poſtea per
mortē fuit mutata: ⁊ tādē per reſurrectionē reparata. Fu
it ergo corpus chriſti viuū ⁊ mortuum vnum ⁊ idem nu
mero propter vnitateꝫ ſuppoſiti quo ſubſiſtebat. Nec de
bet dici chriſtus de nouo īcarnari vel corpi de nouo tunc
vniri: lꝫ corpus illud bñdictū in vita ⁊ morte formā ſub
Ad 2ᵐ ſtātialē aliā ⁊ aliā dicat̃ habere. ¶ Ad 2ᵐ de ſacramento
altaris. rñdet ipſe Thomas in vltima parte ſic dicēs. Ais
eſt forme corpis dās ei totū ordinē eſſe pfecti. ſ. eſſe ⁊ eſſe
corporeū ⁊ eſſe animatū. ⁊ ſic de alijs. Conuertit̃ ergo for
ma panis in formā corpis chriſti. ſm qđ dat eſſe corpoꝝ:
⁊ nō ſm qđ dat eſſe animatū tali aīa. verba eius ſūt. Qđ
ergo dicūt. ꝙ corpus nō trāſit in ſpūm: veruꝫ eſt inq̃tum
huiuſmodi. tñ forma panis ſiue corporis hñ pōt dici di
uina virtute trāſire in formā corporis chriſti: inq̃tuꝫ dat
eſſe corporeū vt ipſe dicit. que q̃dē forma rōne ſue perfe
ctionis habet. ꝙ nō ſolū dat eſſe corporeū: rōne cuius di
citur forma corpis: ſed ēt dat eſſe aīatuꝫ aīa intellectiua.
rōne cuius dicit̃ ſpūs. ⁊ hec plenius patebūt ex ſequenti
Ad 3ᵐ bus. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū. ꝙ peccatū originale a pmo parēte
traducit̃ in poſteros inq̃tū mouētur ab ipſo per genera
tionē: ſicut mēbra mouētur ab aīa ad peccatum actuale.
Nō eſt aūt motio ad generationē niſi per virtutē actiuā
in ſemine deciſo exiſtētē. vnde per virtutē actiuā ſeminis
traducitur peccatū originale in prolē ſimul cū natura hu
mana: qꝛ enim infectio illa que eſt in ſemine diſponente
ad productionē nature humane in prole deſcēdebat a vo
lūtate primi parētis peccātis: ſicut inordinatio que eſt in
manu homicide a pu̾ſa volūtate eiuſdē procedit. Hinc
eſt ꝙ ſicut volūtas hominis homicide eſt cā peccati illꝰ
actualis pncipaliter: ⁊ manus inſtrumētaliter. ſic volun
tas pmi hois eſt cā pncipalis iſtius peccati originalis. ſe
Nota di mē aūt eſt inſtrumētalis eiuſdē. Ex his patet ꝙ peccatuꝫ
genter originale nō cauſatur (vt iſti imaginantur) ex iſtis pnci
pijs nature humane pducte in prolē: videlꝫ nec a mate
ria nec a forma: ſed (prout dictū eſt) a mala volūtate ho
minis pmo peccātis: in quo oēs peccauerūt pncipaliter ⁊
a ſemine corrupto pp̄ter illud peccatū natura corrūpitur
effectiue: diſpoſitiue ad pductionē humane nature in pro
le inſtrumētaliter: pcedit ergo illa obiectio ex falſo fun
damēto: qđ in ipſis pncipijs nature humane in ple pdu
cta ſit cā traductionis peccati originalis regrenda. qđ fal
ſum eſt. His viſis patet ꝙ iſta tria argumēta nō ꝯcludūt
Ad 4ᵐ ꝙ predicta poſitio de vnitate forme in aliquo repugnet fi
dei catholice. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū. ꝙ nec repugnat phie. im
mo totaliter ei innitit̃. phia eniꝫ nō ponit formas elemen
toꝝ eſſe in mixto vel corpe humano actualiter ſed ſoluꝫ
virtualr. qualitates eniꝫ actiue ⁊ paſſiue elementoꝝ que
ſunt v̾tutes formaruꝫ ſubaliū eorūdē in mixto inueniun
tur. Ipſa quoqꝫ aīa eſt forma mixti inq̃tuꝫ eſt actus cor
poris talē habētis cōplexionē ex proportione primarum
qualitatū pueniētē. circa aūt iſtā cōplexionē ꝯſeruandā
vel reparādaꝫ verſat̃ ſtudiū medicine: nec rōne iſtius po
ſitionis habet̃ quare debeat dici ceſſare. ¶ Ad 5ᵐ dicēdū
Ad 5ᵐ ꝙ nō eſt incōueniēs ꝙ anima inq̃tū eſt forma corpis di

catur forma corporea ſiue corpalis. qꝛ tñ minime eſt im
merſa materie. ⁊ in tātū nobilitate nature ſublimata eſt: ꝙ
habet potentias ⁊ actus penitus imālēs ⁊ ſpūales vñ eſt
Ad 6ᵐ ſpūs ⁊ forma ſpūalis. ¶ Ad 6ᵐ dicēdū. ꝙ iſta poſitio non
ponit ꝙ mā pma ſit grauis vel leuis. nec ꝙ ab aīa habeat
corpus ꝙ ſit corpus graue vel leue niſi effectiue: lꝫ ꝙ eſt
actus primus corpis: in quo v̾tute ipſius agētis huiuſmo
di virtutes elemētares inducant̃. ita ꝙ illud elemētū di
citur in tali corpe dñari cuius qualitas aīs in eodē mixto
excedit. nō opꝫ aūt (prout iſti putāt in hoc turpiter dece
pti) ibi eſſe elementi formam ſubalē vbi inuenitur eius
qualitas. cū illa qualitas multū intēdatur: ſicut patet de
Ad 7ᵐ qualitate ignis in aere ignito. ¶ Ad 7ᵐ tandē dicēduꝫ. ꝙ
nō repugnat poſitio iſta ſacre ſcripture. in ſcriptura eni il
Joā. 2. la ſoluite tēplū ⁊c. idē demōſtrat̃ per hoc ⁊ per illud. ſ. cor
pus chriſti idē numero. prout dictū eſt. pmo morte ſolu
tum. ⁊ poſtmodū in reſurrectione excitatū. qđ tñ in mor
te nō fuiſſet ſolutū niſi per anime ſeparationeꝫ: ⁊ alterius
forme inductionē fuiſſet mutatū. quare eniꝫ ſcriptura te
ſte ſolui diceret̃: ſi vna ⁊ eadē forma ſubſtātiali: ⁊ eadem
hypoſtaſi verbi cōtinue cōtineret̃. Ecce predicta poſitio
nō ſolū ſcripture huic nō repugnat: ſed potius cōſonat et
ꝯcordat eidē. ¶ Qđ vero dicunt de Anſel. multū facit pro
iſta poſitione ſi recte itelligat̃. Ipſe homo eniꝫ prout ipſe
dicit ſm aliud eſt corpus. ⁊ ſm aliud eſt rōnale. ideo reue
ra prout pmittit nō vna ꝯſideratione ſiue vno ꝯſignificā
di modo dicit̃ corpus rōnale ⁊ hō. Eadē eniꝫ q̃dditas eſt
ſiue natura ſubſtātialis quā cōſequitur quātitas dimenſi
ua determinata v̾tus ſenſitiua ⁊ rōnalis. Hec ergo natu
ra tota prout ipſaꝫ cōſeq̄tur iſta q̃titas dimēſiua dicitur
corpus. ⁊ prout ipſaꝫ cōſeq̄tur virtus ſenſitiua dicit̃ aīal.
⁊ prout ipſaꝫ ꝯſeq̄tur v̾tus intellectiua dicit̃ hō vel rōna
le. modi igit̃ ꝯſignificādi iſtaꝫ q̃dditatē vnā ſunt ſm An
ſelmū diuerſi. ⁊ hoc pp̄ter diuerſas pprietates que ipſaꝫ
cōſequūtur vt predictū eſt. ¶ Hoc quoqꝫ qđ adducūt de
Aug̃ liᵒ retra. nō eſt cōtra iſtā poſitionē ſi intelligat̃. Dice
re enim aīam tribuere ſpēꝫ corpori per quā eſt effectiue.
qđ videtur verba illa que retractat ibidē de imortalitate
aīe ſonare: eſt temere dictū. Dicere tñ ꝙ aīa ſpēm tribuit
corpori per quā eſt formaliter: cū ſit actus ⁊ forma ipſiꝰ
vt dicit phus: nō eſt temere dictū. Hoc aūt ponit iſta po 2ᵒ de aīa
ſitio: ⁊ nō primū. Patet ergo ꝙ auctoritas iſta recte intel T. ꝯᵐ. 6.
lecta nihil facit ad eoꝝ ppoſitū. Qđ aūt ſupra dixerat. q.
xxviij. in rñſione ad argumētū Tho. ꝙ lꝫ materia aīe rō
nalis ſm ſe ꝯſiderata ſit aliqđ in potētia. tñ vt pfecta eſt
per formaꝫ eſt actus ⁊ forma corpis in ppoſito indirecta
obiectione ſatis impertinēte intēdebāt illud verius dictuꝫ
corrigere. Quid eni abſurdius dicit̃: q̃ꝫ ꝙ aliqua mā que
per ſuā eſſentiā eſt in potētia: fiat actus ⁊ forma: ⁊ cū actꝰ
⁊ potentia opponant̃. ⁊ vnū oppoſitoꝝ īpoſſibile eſt fieri
reliquū. mā quoqꝫ ⁊ forma nunq̃ꝫ coincidūt ſm phm. p 2ᵒ phyſi.
pter hoc nūc moti ſunt aliter fingere. ꝙ ſicut v̾tutes ſenſiti t. ꝯᵐ. 26.
ue pmo pficiūt mām groſſiorē corporis mediāte corpore
ſubtili qđ eſt ſpūs: ſic forma aīe rōnalis pmo pficit ſuam
materiā corporalē ſubtilē ⁊ ſpūalē. ⁊ mediante hac mām
corporalem. q̃uis materia aīe nō ſit actus ⁊ forma corpis:
ſed mediāte ipſa aīa informet corpus. Reuera hoc totum
temere dictū eſt. Si eniꝫ aīa rōnalis habet ſuā materiaꝫ:
ſenſitiua que ſm ipſos alia ſuba eſt habebit ſuā materiā:
cū magis ſit mālis. Et ſilr (imo multo fortius) vegetati
ua ſuā: ⁊ tādeꝫ ipſum corpus ſuā. ⁊ tūc oportebit iſtos ſm
moduꝫ quo loquūtur fingere: ꝙ forma aīe rōnalis pmo
pficiet ſuā materiā pure ſpūalē. ⁊ mediāte hac materiam
ſenſitiue minus ſpūalē. ⁊ mediātibus illis vlterius mate
riā vegetatiue minime ſpūalē. ⁊ tādē vltimo māꝫ corpo

ralē.ꝛ erūt quatuoꝛ ſubē cōpoſite ex materia ꝛ forma ad
minus.quaꝝ p̄ma corpus.ſ.pficit̄ ꝯſiter per tres alias ſe-
quētes ordine p̄dicto.quo mō ergo ſm h̄ ſtabit q̄ aīa ſit
actus corporis p̄mus ſine aliquo medio.imo qualiter cū
hoc ſtabit q̄ nunq̄ȝ in his terminis locut⁹ eſt aliq̄s phus
approbat⁹.Cū ergo iſta nimis ſint abſurda ſurda aure trā
ſeamus. Qui eſtimāt Aug^m ſenſiſſe.q̄ aīa mediāte corpe
ſubtili māȝ corporis pficeret:decepti fuerūt in hoc.q̄ dif
2° de aīa t.c°.6. fert loqui de aīa vt eſt motoꝛ corpis.ſm quē modū loqui
tur Aug⁹ꝛ put eſt forma ꝛ actus corpis.prout loqtur phs
qꝛ inquātū forma eſt imediate vnit̄ materie:ita tn̄ q̄ cū
ipſa in eodē inſtāti inducūtur in eadē materia diuerſe oꝛ
ganoꝝ diſpoſitiones ꝛ cōplexiōes diuerſis potētijs orga-
nicis ſeruiētes. Inquātū vo aīa motoꝛ eſt per vnū inſtru-
mētū mouet alia.qꝛ ſicut dicit Thomas ꝯtra gētiles.li°
2°.c.lxxvi.in motu quo aīa mouet corpus eſt ordo mobi-
liū ꝛ motoꝝ. Aīa eni oēs ſuas operationes efficit per ſuas
potētias.vn̄ mediāte potētia ſua mouet corpus ꝛ ad mē-
bra mediāte ſpū ꝛ vlteri⁹ organū vnū mediāte aliq̄o orga
no. ¶ Ex his patet q̄ argumēta que iſti afferūt ꝯtra iſtā
poſitionē nihil ꝯcludūt. Reſtat ergo videre q̄liter arg^ta
Tho.que pro ſe faciūt nō euadūt. ¶ Rn̄dēdo ad p̄mum
argumētū ꝯcedūt ſuū intētū in illa rn̄ſione.ſ.quā dicunt
meliorē. Thomas eniȝ nō ad aliud adducit illam auctē
Aug^m niſi ad oſtendendū q̄ eſt tn̄ vna aīa in hoīe. Et mani
feſtū eſt q̄ eque facit ꝯtra eos qui dicūt vegetatiuā ſenſi
tiuā ꝛ intellectiuā tres ſubas:ſicut ꝯtra illos ſyros qui po
nebāt tn̄ duas aīas.cū ſm ipſuȝ vna ꝛ eadem ſit aīa:que
ſeipſaȝ rōne diſponit.ꝛ corpus ſua ſocietate viuificat.ꝛ pa
ri rōne ſenſificat.qđ nō eſſet verū niſi ipſa vna ꝛ eadeȝ eſ-
ſet vegetatiua.ſenſitiua ꝛ intellectiua. ¶ Qđ vo dicūt ad
2^m argumētū.q̄ prima forma eſt incōpleta dās eſſe incō-
pletū.ꝛ cōpletur ꝛ pficit̄ per ſecūdā.hoc non pōt ſtare.qꝛ
cū ille forme eiuſdē generis ſint:opꝫ illā formā perfectio-
rem icludere in ſe totā pfectionē que eſt in forma impfe-
ctiori rōne cuius ptinet ad ideȝ genus ꝛ aliq̄d pfectionis
eidē ſupaddere.ſi enim pfectio vnius forme eſt oīno ex-
tra perfectionē alterius:nihil penitus idē participāt.rōne
cuius ad idē genus pertineant.ſȝ ponat̄ q̄ vna per aliam
perficiat̄.ſicut coloꝛ pficit ſuperficiē cū qua nihil idē par
ticipat.ppter qđ ꝛ alterius generis eſt. Cū ergo forma p-
fectioꝛ includat in ſe pfectionē illā que eſt in forma imp-
fectiore cū vlteriore perfectione ſupaddita:ꝛ nihil ſuupfi
uū ſit per ſubſtātiā:impoſſibile eſt dicere q̄ forme perfe-
ctioꝛ ſit pfectiua forme impfectioris.cuius nimirū perfe-
ctionē totā intra ſuā includit eſſentiā. ¶ Itē.cōpletū ꝛ in-
cōpletuȝ eiuſdē generis nō cōpatiūtur ſe in eodē ſuſcepti
uo.ſicut coloꝛ cōpletus ꝛ incōplet⁹.vel ſapoꝛ:vel aliud hu
iuſmodi.ſicut manifeſtū eſt ſenſui. Ratio vo iudicat hoc
īpoſſibile ppter repugnātiā que inueni t̄ īter cōpletū ꝛ icō-
pletū eiuſdē generis circa idē ſuſceptiuū. Quis aūt ſenſus
nō pticipat dr̄ias formaꝝ ſubaliū.rō tn̄ illas dr̄ias foꝛ-
marū ſubaliū diſcernēs nō min⁹ debet iſtā īpoſſibilitateȝ
ꝯcludere. Cū igit̄ nō poſſint iſte forme eſſe ſimul in eodē.
manifeſtū eſt q̄ vna nō eſt alteri⁹ pfectiua. ¶ Qđ vo di-
cūt ad 3^m.q̄ predicatio eſt per ſe p̄ mō.qꝛ ille forme īter
ſe ordinate ſunt eēntiales ipſi ſuppoſito in quo ſunt. ꝛ qꝛ
forma ſcđa ponit p̄mā in ſpē.qđ nō ꝯtigit in ſupficie ꝛ co-
loꝛe:ſtare nō pōt. Si eni iſte forme quātūcūq̄ȝ fingātur
ſubales:ſic ſint ordinate q̄ ſcđa ſit act⁹ ꝛ pfectio forme p̄-
me:que per ꝯñs eſt potētia reſpectu eiuſdē cū potētie ſint
extra rōnē ac diffinitionē ſui act⁹.p̄dicatū qđ ſumit̄ a foꝛ
ma p̄ma nullo mō cadit in diffinitione ſubiecti qđ ſumit̄
a forma ſcđa.vbi grā cū dicit̄:hō eſt aīal.ꝛ per ꝯñs nullo
mō erit ibi p̄dicatio per ſe p̄ mō:que eſt qn̄ cadit p̄dicatū
in diffinitione ſubiecti ſȝ phm. ¶ Itē.qđ dicunt ad 4^m q̄ p̄ phyſi. c. de g ſe
potētie aīe ſe mutuo īpediūt ꝑ nālē colligātiā illaꝝ triū
aīaꝝ:nō ſtat cū mente phi.ipſe enim quereret ab eis qđ a
Platone queſiuit.videlȝ q̄d eſt qđ ligat iſtas aīas adinui-
cē.cū eni ſint tres ſubē q̄rū vnaqueq̄ ſm ipſos hēt ppriā
opationē:cū nihil opet̄ niſi ſȝ q̄ eſt in actu.neceſſariū eſt
dicere q̄ vnaqueq̄ȝ ipſaꝝ hēat actū eēndi ppriū q̄d ligat
ergo eas ſimul: Si aūt vna in eſſendo complet̄ ac pfici-
tur per aliā:cū vnūqđq̄ȝ ſic ſe habeat ad agere ſicut ſe ha-
bet ad eſſe:neceē eēt q̄ vna eaꝝ alterā cōpleat in opando
ꝛ pficiat ſicut ꝛ in eēndo.ergo opatio vni⁹ nunq̄ȝ īpediret
opationē alteri⁹.qđ falſuȝ eſt.ꝛ iō neceē eſt dicere ſicut di-
xit Auicēna q̄ iſte potētie mutuo ſe īpediunt in opatione
ſua.qꝛ radicate ſunt in eſſentia vna que exercēdo actum
intēſuȝ vnius potētie:retrahit̄ ac īpedit̄ ab exercitio act⁹
potētie alterius. ¶ Rn̄dēdo ad 5^m ipſi negant ſimilitudi
neȝ īter formas ſubales ꝛ figuraꝝ ſpēs in hoc ipſo in quo
phus aſſignauit eādē. Ipſe eni (vt manifeſte patet omni t.c°.57.
intelligēti) ponit in hoc iſtā ſimilitudinē.q̄ ſicut in figu-
ris angularibus poſterioꝛ ſemp icludit in ſe prioꝛē cū ad-
ditione. Silr̄ forma ſubalis pfectioꝛ in ſe habet include-
re ꝛ includit pfectionē impfectioris forme ꝛ addit ſuper
ipſaȝ. ¶ Qđ tādē dicūt ad ſextū.q̄ forme p̄cedētes dant
eſſe q̄đ cōpletur per eſſe.qđ dat̄ a forma vltima. Et iō in
aduētu forme vltime eſt generatio vera:ſtare nō poteſt.
Prime eni forme cū ſint ſubſtātiales dāt actu eſſe ſuba-
le qđ eſt per ſe ſubſiſtere. Forma igit̄ vltima que pfectioꝛ
eſt dabit eſſe non minus perfectū.ꝛ per ꝯñs ſicut eſt alia
forma ſubalis a prioꝛe ipſa perfectioꝛ:ita dabit aliud eſſe
ſubſtātiale ſiue aliū actū eſſendi ſiue ſubſiſtēdi perfectio
rem. Ex quo ſeqtur q̄ in illa vna re cuius ſunt iſte forme
ſunt due exiſtētie vel duo actus eſſendi vel ſubſiſtēdi.qđ
eſt impoſſibile. Eſſe eniȝ eſt ipſa actualitas q̄dditatis vel
nature cuius eſt. Unaqueq̄ȝ aūt q̄dditas natura cōpleta
actualitate ſibi ppria eo ipſo diſtinguit̄ ab omni alia. Or
ergo ſint due nature vel q̄dditates habētes pprias actua
litates.ꝛ tamē indiſtincte ſint vnā eſſentiaȝ cōpoſitā ꝯſti-
tuentes cōtradictionē includit. Si vo dicat̄ q̄ forma po-
ſterioꝛ nō dat nouū actū ſubſiſtēdi:ſed complet illud eſſe
habitū per formas precedentes. Ex hoc ſeqtur q̄ forma
poſterioꝛ erit impfectioꝛ ꝛ minoris efficacie:q̄ȝ forme pre
cedētes. Nulla eniȝ forma dat eſſe ſubſtātiale ſiue actuȝ
ſubſiſtēdi niſi forma ſubſtātialis.ꝛ hoc certe rōne perfe-
ctionis ſue nature. Si ergo alia forma ſubſtātialis inue-
niat̄ que nō dat actuȝ huiuſmodi:illa forma minime vel
potius nihil pticipabit de rōne talis pfectionis. Et ſic tan
deȝ cū adueniat habēti actum ſubſiſtēdi:erit forma non
ſubſtātialis ſed accidētalis.ꝛ cū ſuuȝ ſuſceptiuuȝ ſit ens
actu.ꝛ per ꝯſequēs mobile:ſua inductio erit motus. ꝛ nō
vera generatio.cuius ſubiectum eſt ens in potētia. ꝛ ideo
nō mobile.ppter qđ ipſa non erit motus ſed mutatio ſu-
bita ſm phm. Multa ſunt nimis īcōueniētia que ex di-
ctis iſtoꝝ poſſunt cōcludi.vnde quicq̄d ſit de veritate in
hac parte īpoſſibile eſt oīno per modū quo iſti ponūt plu
ralitatē formarū ſubſtātialiū in eodē ſuſtinere.ergo mo-
dus alius ſiquidē poſſibile eſt inueniatur.quo inuēto ni-
hil amplius erroꝛ aliq̄s in fide vel phia ex poſitione illa
que ponit vnitatē forme:cōcludi poterit.ꝛ hoc ex dicēdis
in articulo primo ſequēte dn̄o adiuuante patebit.

ARticulus Trigeſimuſſecūdus. Jtes q.lxxvi.arti.vij.in reſpō
ſione.q.dicit.q̄ impoſſibile eſt quaſdā diſpo
ſitiones accidentales preexiſtere in materia
ante animaȝ.vel inter corpus ꝛ aīam ꝛ quā-
cunq̄ȝ materiā ꝛ formā.qđ patet p̄mo.qꝛ accidens eſt po-

ſterius

t.co.4. ſterius ſubſtãtia tẽpore ꝛ ratione. vt dicitur in.vij. meta.
Nõ ergo forma accidẽtalis aliqua põt preintelligi in ma
teria ante animã que eſt forma ſubſtãtialis. Secũdo hoc
patet ex hoc ꝙ cũ materia ſit in potẽtia ad oẽs actus or
dine quodã: oportet ꝙ illud quod eſt primuʒ in actibus in
telligatur primo in materia. Primũ autẽ inter oẽs actus
eſt eſſe. impoſſibile eſt ergo primo intelligere materiã quã
tam ꝛ calidã ꝙ̃ eſſe in actu. qm̃ actum habet per formaʒ
ſubſtãtialẽ que facit eſſe ſimplr̃ vt dictũ eſt. ꝛ ideo in ma
teria ante formã ſubalẽ nulla diſpoſitio precedit.

i **Corruptorium.** ¶ Ex hac poſitione que ſeq
tur ex precedenti de vnitate
forme ſeqtur vnus alius error. ꝙ. ſ. filius dei non aſſum
pſit carnẽ de puriſſimis ſanguinibus beate v̓ginis: quod
tamẽ Damaſcenus dicit libro. iij. c. ij. ꝛ etiam illud tenet
fides: ſed potius ex illo ſequitur ꝙ accepit materiã primã
ꝛ nudam. Ex quo etiaʒ (vt videtur) ſeqtur peior error. ſ.
ꝙ chriſtus non fuit filius virginis: nec ipſa mater eius: qꝛ
non miniſtrauit carnẽ vel corpus: ſed tm̃ materiam pri
mam: quã ſi aſſumpſiſſet de alia re: nõ diceretur propter
2 hoc illius rei filius. ¶ P. dicta poſitio eſt cõtra phm̃ di
t.co.37. centẽ in de aia. ꝙ propria forma habet fieri in ꝑpria ma
2i teria. nõ eſt autẽ propria tali materie niſi mediãte diſpo
ſitione ad talẽ formã magis ꝙ̃ ad aliaʒ. Unde ẽt anima
2o de aia eſt actus nõ materie indiſpoſite: ſed corporis phyſici orga
t.co.6. nici in potẽtia vitã habentiſque oia dicũt diſpoſitionem
ad aiaʒ que eſt forma. ergo falſa eſt iſta poſitio. tuʒ qꝛ eſt
3 ꝯtra fidẽ. tũ qꝛ ꝯtra phiam. ¶ P. ꝯſtat ꝙ ante infuſionẽ
aie rõnalis eſt in corpore forma mixti ꝛ qualitatũ remiſſa
rum ab actibus ſuis. ꝛ forma ꝛ figura mẽbrorũ organico
4 rum. ¶ Itẽ poſt infuſionẽ aie ſunt hec oia in corpore ſi
milia prioribus. ꝛ ꝙ nõ ſint alia ꝙ̃ prius videt̃ per oimodã
ſimilitudinẽ. qd̓ eni per oia ſile eſt idẽ vtiqʒ eſt. vt dicit Da
ma. li. 3. c. xvi. ¶ P. nunꝙ̃ corrũpitur vnũ ſimiliũ ad in
ducendũ alia ſimilia. hoc eniʒ ocioſum eſſet. ergo natura
nõ corrũpit accidẽtia precedẽtia infuſionẽ: ad inducendũ
alia penitus ſilia poſt īfuſionẽ. Reſtat ergo ꝙ ſunt eadeʒ
accidentia permanẽtia. Sed precedẽtia precedebãt aiaʒ
rõnalẽ in mã. ergo illa ꝯſtat ibi eſſe poſt īfuſionẽ. ꝛ ſic me
dia ſunt īter animã rõnalẽ ꝛ mãm primã. ¶ Ad argumẽ
ta dicẽdũ. ꝙ ambo peccãt ſʒ ꝯñs. vel procedũt ex ſuppo
ſitione falſa. ſupponendo eni ſicut veritas eſt. ꝙ in hoie ꝛ
ceteris aiatis ſint gradus formaꝝ: manifeſtũ eſt ꝙ nõ ſe
quitur. accidẽs eſt poſterius forma ſubali. ergo eſt poſte
rius aia: ſed eſt fallacia ꝯñtis. niſi ſuppoſito ꝙ in hoie ꝛ in
ceteris aiatis nõ ſit alia forma p̄ter aiaʒ: ſicut ipſe opinat̃.
Sʒ ſuppoſitio falſa eſt ꝛ a magiſtris Pariſius cõdẽnata.
¶ Eodẽ mõ peccat 2m argumẽtũ. nõ enim ſeqtur eſſe qd̓
eſt per formã ſubalẽ in mã p̄cedit oẽ accidẽs in materia.
ergo eſſe qd̓ eſt per aiam: ſed eſt fallacia ꝯñtis: niſi ſuppo
ſito vt prius ꝙ in hoie ꝛ in ceteris aiatis nõ ſit alia forma
p̄ter aiam. qd̓ reprobatũ eſt Pariſius: ſicut dictũ eſt.

Reſpõſio ad hec ſcd̓m Thomã.

¶ Iſta poſitio nec eſt ꝯ fidẽ: nec ꝯtra phiam ſi piũ habe
at inſpectoreʒ: modũ poſitionis iſtius intelligẽtẽ. quoniã
prout tactũ eſt. ſ. ar. primo p̄cedente: diſpoſitiones ꝛ oẽs
forme accidẽtales que ſunt in aliqua ſuba: ſimul inducũ
tur ab efficiẽte in mã cũ ſua forma ſubſtãtiali. Contingit
ergo accipe ordinẽ īter formã ſubalẽ ꝛ diſpoſitiones acci
dentales ſimul in eodẽ inſtãti cũ ipſa in materia īductas
dupliciter: videlʒ ꝙ̃tũ ad eſſe vel ꝙ̃tũ ad fieri. ſi ergo at
tẽdatur ordo in eſſendo: ſic neceſſe eſt dicere. ꝙ iſte diſpo
ſitiones cũ ſint accñtia p̄ſupponãt ipſam qditatẽ cõpoſi
tam ex materia ꝛ forma in eſſe ꝯſtitutã cui inſunt: cũ eo
rum eſſe ſit in eſſe. Si võ attẽdat̃ ꝙ̃tũ ad eoꝝ fieri: ſic ſʒ
modũ intelligẽdi iſte diſpõnes accñtales precedũt in ma
teria formã ſubalẽ: nõ quidẽ duratione: ſed ſub iſta ꝯſide
ratione qua ꝯſideramus ꝙ forma ſubſtãtialis inducitur
ab agẽte in materia per hoc ꝙ iſta inducunt̃ ꝛ nõ ecõuer
ſo. ꝛ ſm̃ iſtũ modum nihil ꝓhibet ponere diſpõnes iſtas
quaſi medias īter aiaʒ ꝛ alia formã ſubalẽ in materia: ſm̃
ꝙ docet Thomas ꝯtra gẽtiles. li. 2. c. lxx. Uideamus er
go que dicta ſunt in exẽplo. Ecce ignis agit in aerẽ ipſum
primo alterãdo qualitates igneas in ipſo īducẽs ꝛ ꝑmo
uens. ꝛ qualitates aereas minuens. ꝛ quo ad aliquos gra
dus corrũpẽs. ꝛ per iſtũ modũ diſponit materiã aeris ad
ſuſceptionẽ forme ſubalis ignis. tãdẽ in termino iſtius al
terationis qualitates ignis v̓tute ignis agẽtis intãtũ intẽ
dũtur: vt per eaꝝ inductionẽ neceſſario corrũpatur aeris
natura cui repugnãt: ꝛ producat̃ eadẽ neceſſitate natura
ignis cui in tali gradu cõpetunt. In illo ergo eodẽ inſtanti
quo alteratio terminat̃ ipſa forma ſubalis inducit̃. indu
cta. ſ. ſimul cũ ipſis illis q̃litatibus igneis in gradu imp
perfectiore in ipſo exiſtib᷑ tp̄e toto quo durabat p̄cedẽs al
teratio. Ex his patet q̃liter ignis inducit formã ſuã ſubalẽ
in materia aeris primo inducẽdo ſuas q̃litates ſub gradu
qdeʒ iperfectiore ipſo aere manẽte ꝛ alterationi ſubiecto.
ꝛ tãdẽ in gradu ꝑfecto in ipſius alterationis termino aere
cui in gradu tale repugnat corrupto ꝛ igne cuius ſunt ꝓ
prietates in illo gradu eodẽ generato. ꝙ̃tuʒ ergo ad fieri
primo opʒ intelligere iſtas q̃litates dicto mõ ante formaʒ
ſubalẽ in mã inductas pro tãto ꝙ forma ſubalis inducit̃
per h̓ ꝙ agẽs alterãdo motu alterationis īducit ipſas ꝛ nõ
ecõuerſo: ſicut patet ex dictis. Iſte autẽ q̃litates ſic prece
dẽtes in ꝓductione ꝛ fieri nec ãn hñt intelligi ſubſequẽtes
in via eẽndi. qꝛ nõ pñt habere eſſe niſi per ſuũ ſubiectuʒ
in eſſe ꝯſtitutũ: cuius principiuʒ eſt forma ſubalis. ſicut er
go dicũtur p̄cedere mẽtum per earũ inductionẽ inducit̃
forma ſubalis ſic ꝛ ꝯſequunt̃ inquãtũ forma ſubalis eſt prin
cipiũ eẽndi ſubiecto earũdẽ. Precedũt g̓ ſic̓ dictuʒ ẽ quo
ad fieri. ꝛ ſequunt̃ quo ad eẽ. Ponẽdo ergo ꝙ in hoie nõ
ſit niſi vna forma ſubalis ipſa. ſ. aia intellectiua. ſic dicen
duʒ eſt ꝙ virtus formatiua que eſt in ſemine deciſo a pa
tre: materiã exhibitã a matre in qua eſt ſicut manus figu
li in olla ſm̃ phm̃: diſponit continue ad forme hoīs ſuſce
ptioneʒ: ſicut ignis agẽtis in aerẽ diſponit illã materiam 2o phyſi. t.co.26.
ad ſue forme ſuſceptionẽ. Diſponit autẽ virtus illa forma
tiua materiã illã ſub forma exiſtẽtẽ ſanguinis: inducẽdo
primo diſpoſitiones ad ſuſceptioneʒ forme hoīs ſub gradu
imꝑfecto. quas ꝯſequẽter ꝯtinue promouet donec in ter
mino illius alterationis prime inducant̃ diſpõnes in gradu
tali in quo repugnant nature illi᷑ forme imꝑfectioris que
in illo inſtãti corrũpitur: ꝛ forma nature ꝑfectioris cũ diſ
poſitionibus illis in gradu tali in eodeʒ inſtãti inducit̃. lʒ
võ iſta forma embrionis ſit ꝑfectior ꝙ̃ prima ꝛc̃. non ta
men eſt tãte ꝑfectionis ꝙ ꝯſtituat naturã humanã in eſ
ſe. ꝛ ideo virtus formatiua exiſtẽs in ſemine ſiue in ſpiri
tibus illis: nõdũ ceſſat influere agẽdo ſic in corpus iſtud
generatũ. ꝛ inducẽdo diſpoſitiones reſpectu forme hoīs
inducẽde ſub gradu ꝑfectiore. ꝛ in fine iſtius tranſmuta
tionis ſecũde inducũtur diſpoſitiones iſte in gradu in quo
repugnãt nature forme preexiſtẽtis que in illo inſtãti cor
rũpitur. ꝛ forma hoīs aia. ſ. intellectiua in eodeʒ inſtanti
creatur. ꝛ in materia cũ iſtis diſpoſitionibus deo efficiẽte
ꝛ virtute formatiua diſponẽte inducit̃. diſpoſitiones eniʒ
inducte cũ forma: aia. ſ. rõnali a deo creata efficiũtur ꝛ in
ducũtur ꝓpter dictã virtutẽ formatiuã. propter qd̓ homo
ſemẽ illud deſcindens eſt generãs ꝛ pater dicit̃. Sed mu
lier materiaʒ exhibẽs ſic diſpoſitam ſua vi generatiua vt.

poſſit a virtute formatiua moueri dicto modo dicitur ge-
nerans ⁊ mater. ⁊ ſic patet ꝙ iſte modus ponēdi nō repu-
gnat cōſanguinitati vt quidā putāt. ¶ Ad primum argu-
Ad pᵐ mentū dicendū. ꝙ beatiſſima virgo veriſſime dei mater
dicit̄. Ipſa enī exhibuit materiā optime diſpoſitā: de qua
nō per virtutē ſeminis: ſed per virtutē ſancti ſpiritus for-
maretur chriſti corpus de puriſſimis vtiq̄ ſanguinibꝰ ſui
corporis: vt dicit Dama. Non tñ debet dici ꝙ forma ſan-
guinis preexiſtēs in illa materia in actu remāſerit in ipſa
formatione corporis chriſti: ſicut nec forma terre vñ for-
mabatur corpus Ade: actu remanebat poſt ipſius forma-
tionē. Si aūt chriſtus recepiſſet carnē de alia re que non
haberet virtutē generatiuā: nō deberet dici filius eius. q̄
nō fuiſſet ab illa regeneratus: ſicut nec Adā filius terre di-
citus eſt vel Eua coſte. In beata aūt vgine erat virtus ge-
neratiua per quā exhibuit materiā preparatā ac diſpoſi-
tā vñ corpus chriſti formabat̄. Et ſicut alie mulieres ex-
hibēt materiā diſpoſitā formandā per virtutē ſeminis vi-
ri. ſic ipſa per virtutē ſpiritusſancti filiū ſuū genuit. Vir-
tus enī generatiua in muliere: ſicut dicit Thomas in vl-
tima parte. q. xxxij. articulo vltimo eſt imꝑfecta reſpectu
potētie generatiue: que eſt in mare. Et ſicut in artibus ars
inferior diſponit materiā. ⁊ ars ſuꝑior inducit formā: vt
c. 2ⁱⁱ. 24. dicit̄ .ij. phyſicoꝝ. Ita virtus generatiua femine preparat
materiā: virtus vo maris actiua format materiā prepara-
tam. In alijs vtiq̄ a beata virgine. in ipſa enim erat virtus
formatiua ſuꝑior. ſ. ſpiritusſanctus: formans de materia
preparata quā ipſa exhibuit corpus Chriſti eodē inſtāti.
Et prout docet Thomas vbi. ſ. q. xxxiij. arti. pᵒ 2ᵒ ⁊ 3ᵒ in eo-
dem inſtāti: in quo terminabat̄ motus localis. per quā il-
la materia ſiue illi puriſſimi ſanguines ad locum genera-
tionis ſunt delati per virtutē infinitā ſpiritusſancti indu-
cebant̄ in illa materia diſpōnes corporis chriſti in gradu
cōpleto atq̄ ꝑfecto: cū qbus eidē materie ſimul vniebat̄
anima rōnalis creata ab ipſomet deo: ⁊ totū ſic ineffabi-
liter productū a verbo dei in vnitate perſonali eſt aſſum-
ptum in illo eodē inſtāti. propter qđ beata virgo cōcepit
tūc hominē ſimul ⁊ deū. In vno enim inſtāti o beata do-
mina in te fuit vnio matris ⁊ vginis: in tuo filio dei ⁊ ho-
minis. ergo doctrina iſta huius doctoris egregij nō eſt fi-
dei ↄtraria. ſed eiꝰ potius per oia luce clarius expoſitiua.
Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ quod dicit phūs. ſi intelligat̄ recte: totum facit
pro iſta poſitione. Forma enim nunq̄ inducit̄ niſi in ma-
teria diſpoſita. ſed diſpoſitiones pmo inducte in ſubiecto
alterationis in gradu imꝑfecto corrūpūtur in termino il-
lius alterationis per corruptionē ſui ſubiecti. q̄ deſtructis
In pdi- primis ſubſtantijs impoſſibile eſt aliquid aliorum rema-
camēto nere. vt dicit phūs in predicamētis. ꝓcedēs enī alteratio
ſube. materiā diſponēs terminatur ad diſpoſitiones cōpletas
in gradu ꝑfecto: cū qbus noua forma ſubſtantialis corru-
pta precedēte inducit̄: vt ſepe dictū eſt. ⁊ iterare nō piget:
Ad 3ᵐ q̄ iſtud multū facit ad intelligēdū qđ dicit̄. ¶ Per idē
patet ad 3ᵐ. Diſpoſitiones enī que precedūt in embrione
ante infuſionē anime ſunt incōplete. ⁊ corrūpūtur cū ſuo
ſubiecto inductis cōpletis ſimul cū infuſione anime. qui-
bus per mortē corruptis inducūtur alie incōplete cū qui-
Ad 4ᵐ bus anima recedēte inducitur alia forma ſubalis. ¶ Ad
4ᵐ dicēdū. ꝙ vnū ſimile nō inducitur ad corrūpēdū ali-
quid ſimile per ſe: ſed per accidēs bene ↄtingit. verbi gra-
tia. In aere enī ſimilis eſt qualitas ⁊ ſimilis quātitas ꝓ-
cipue poſt alterationē ipſius ab agente quātitati ⁊ quali-
tati in igne exiſtenti: ita tñ quantitas ⁊ qualitas corrūpi-
tur per corruptionē aeris igne generato. Simili modo cō-
tingit in propoſito: ſicut ſatis clarū eſt ex dictis. per que
multa alia argumenta que ſūt cōtra poſitionē de vnitate

te forme ſubſtātialis poſſunt diſſolui. ¶ Plures enī ſic 1
arguūt. Materia pmo primo recipit formā vniuerſalē.
⁊ mediāte forma vniuerſali recipit alias formas vſq̄ ad
indiuiduales: vt dicit Cōmētator ſuper primo metaphyſi- 2ᵒ 38.
ce. Ex hoc videt̄ ſm ipſum. ꝙ forma magis vniuerſalis ⁊
forma minus vniuerſalis ſint diuerſe ſm rē. ex quo vna
recipitur in materia prius q̄ alia. ⁊ ſunt in eodē idiuiduo.
ſimul enim Petrus eſt ſuba vel corpus per formam ma-
gis vniuerſalē. ⁊ homo per formā minus vniuerſalē. ergo
in vno idiuiduo ſunt plures forme ſm rē diuerſe. ¶ Itē 2
actio generātis terminat̄ ad formā ſubalē. ſed in genera-
tione hoīs homo eſt generās. ergo ſua actio terminat̄ ad
aliā formā ſubſtātialē. nō ad animā rationalē. q̄ ipſa a
deo creatur imediate. ergo preter animā rōnalē opꝫ pone-
re in homine aliā formā ſubſtātialē ad quā terminetur
actio nature. ¶ Pꝫ. impoſſibile eſt aliqđ accidēs remane- 3
re ſine ſubiecto: a quo ⁊ in quo creat̄. ſed recedēte anima
humana a corpore videmus ad ſenſum eadem accidētia
manere. puta eādē quātitatē. figurā. grauitatē. ſitū partiū
⁊ multa huiuſmodi circa q̄ ſenſus nō decipit̄: cum ſint
per ſe ſenſibilia. ergo remanet ſubiectū eoꝝ idē. ſ. idē cor-
pus qđ prius. ⁊ per ↄñs eadē forma que prius. nō ergo eſt
actu corpus in hoīe per animā: ſed per aliā formā. ¶ Pꝫ. 4
recedēte aīa qđ remanet eſt corpus ſubſiſtēs. ergo habet
formā ſubalem ſine qua nihil ſubſiſtit. ſed nō eſt ibi (vt
videtur) forma ſubalis de nouo inducta. q̄ forma ſub-
ſtātialis eſt terminus generationis ibi. aut non videt̄ alia
gnō eē: q̄ gnō eſt terminꝰ alterationis. Ex vno aūt fit mor-
tuum ſine alteratione ꝑcedēte: puta ex vno ictu occidētis
ſubito. ergo corpus mortuū eſt ſubſiſtens per formā que
prefuit in materia cū aīa rōnali. ¶ Pꝫ. materia prolis ex- 5
hibetur a matre ſꝫ phm. ⁊ aīa rōnalis eſt ab extra a deo
ſolū creata. Si ergo in hoīe ſuba nihil ſit niſi materia pri-
ma ⁊ aīa rōnalis. ſeqtur ꝙ homo nihil habeat a ſuo pr̄e.
⁊ per ↄſequēs nō plus attinet ſibi q̄ cuicūq̄ extraneo: qđ
eſt abſurdū. ¶ Itē in eodē inſtāti quo corpus chriſti in 6
vtero beate virginis formabat̄ per virtutē ſpiritusſancti ani-
ma rōnalis a deo creata eidē vniebatur. aut ergo forma
inducta per ſpiritū ſanctū manſit poſt infuſionē aīe: ⁊ tūc
haberet ꝓpoſitū. q̄ tūc fuerūt in ſua natura humana due
forme ſubales. ⁊ ſic pari rōne in quacūq̄ alia: aut forma
illa receſſit adueniēte aīa. ⁊ tūc in eodē inſtanti quo indu-
cebatur remouebat̄. ⁊ ſic per cōſequēs fuit ⁊ non fuit. qđ
eſt impoſſibile ⁊ cōtradictionē icludit. ¶ Ad pᵐ argumē- Ad pᵐ
tū ſic dicēdū. Cum dicit Cōmētator formā vniuerſalē
recipi in materiā. ⁊ deinde alias. nō eſt intelligēdū ꝙ il-
la prioritas ⁊ poſterioritas ſit ſm tēpus ſed ſm ordinem
nature. ſic enī dicit̄ prius a quo nō cōuertitur ↄſequētia
eſſendi: vniuerſale ſcilꝫ reſpectu ſui cōtenti. ⁊ ideo nō ſeq-
tur ꝙ iter formā magis vnialē ⁊ minꝰ vnialē ſit diuer-
ſitas ſꝫ rē: ſed ſolū ſm rōnē. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā cōſiderā-
dum eſt. ꝙ oēs forme ſubſtātiales tam materiales q̄ ſe-
parate a materia in hac proprietate ↄueniunt. ꝙ quelibet
dat eſſe ſubſiſtētie. ⁊ ↄſtituit ens ſubſiſtēs. ⁊ ideo intelle-
ctus noſter habet vnū cōmunē conceptū de omnibus. ⁊
abſtrahit vnā formā cōmunē ſm quā quodlibet cōſtitu-
tum dicitur ſuba. ⁊ iſta forma dicitur pmo recipi in ma-
teria. q̄ ſm iſtā rationē forma dat eſſe quod eſt ſubſiſte-
re: qđ opꝫ preintelligi oibus accidētibus vltenus omnes
forme materiales ſiue corruptibiles ſiue incorruptibiles
in hoc cōueniūt ꝙ ad eas ↄſequūtur tres dimenſiones. ⁊
ideo de eis omnibus habemus vnū ↄceptū cōmunē ab-
ſtrahendo de eis vnā formā cōmunē ſm quā quodlibet
cōſtitutū per eas dicitur corpus. ⁊ ſm iſtā rationē forma
dicitur poſterius recipi in materia q̄ ſm primā rationē:
q̄ ſicut

qꝛ ſicut dimēſiones in ſubiecto naturaliter preſupponūt
eſſe ſubſiſtētie in ſubiecto:ita ⁊ forme ſm rōnes que ad
ipſeam ſequūtur dimēſiones preſupponūt ſemetipſas ꝓ
ut dat eſſe ſubſiſtentie. Et ſic intelligēdū eſt de generibus
⁊ ſpeciebus ſibi inuicē ſubordinatis ꝙ nō predicantur de
aliquo indiuiduo per formas realiter diuerſas ſicut puta
uit Auicebron. ſed per eādē formā differentē ſolū ſm di
uerſam cōſiderationē rationis. ⁊ iſtud neceſſe eſt dicere.
Cū eniʒ ſpecies ſit idipſaʒ ꝙ genus. puta homo eſt illud
ipſuʒ ꝙ aīal. prout animal de hoīe predicaẜ. nec animal
eſt pars hominis ſm reʒ: ſed ſolū ſm rationē. qꝛ ratio ho
minis includit illud a quo ratio aīalis ſumiẜ: ⁊ nō ecōuer
ſo. Siſr opʒ dicere formā ſpeciei eſſe formā ipſius gene
ris. ſicut eniʒ abſtrahitur genus a ſpēbus ita forma gene
2ᵐ.8. ris a forma ſpērum. Unde Cōmētatoꝛ in ꝑmo de anima
dicit. ꝙ intellectus facit vniuerſitateʒ in rebus. Una igiẜ
forma ſʒ rē eſt plures ſm rationē. l. magis vniuerſalis ⁊
minus vniuerſalis. ⁊ ſic materiā recipere formaʒ magis
vniuerſalē ante aliā: nō eſt aliud q̄ʒ materiā recipere for
mam cōceptā ſiue intellectā ſm rōnem vnā ante ſemet
Ad 2ᵐ ipſam cōceptā vel intellectā ſm rationē aliam. ¶ Ad 2ᵐ
dicēdū ꝙ generatio hoīs aliter terminatur ad formā ſub
ſtantialē q̄ʒ generatio aliarū rerum. alie eniʒ generatiōes
ſic terminātur ad eā. ꝙ ipſa naturalia agētia non ſolū in
ducant diſpoſitiones accidētales ſed etiā ipſaʒ formā in
ducūt ſubālem per quā generatū aſſimilatur generāti in
ſpecie: ſed hō generās diſpoſitiones accidentales inducit
in materiā cōpletas ac ꝑfectas: vt dictū eſt ſupra cū qui
bus aīa rōnalis rōne ſue nobilitatis a deo imediate crea
ta īfundiẜ. ⁊ materie dicto modo diſpoſite vt forma vni
tur dās ei totū ordinē eſſe perfecti: ⁊ ideo actio nature ibi
nō terminaẜ ad formā ſubālē quā vltimo inducat: ſed ad
quā in ipſo termino alterationis vltime diſponat ſicut pa
Ad 3ᵐ tet ex ſupradictis. ¶ Ad 3ᵐ dicendū. ꝙ vt pretactū eſt ī in
corpore viuo ⁊ mortuo nō manēt eadē accidentia nume
ro ſed ſpecie ſicut eadē ſunt accidētia ſpecie in aceto que
prius erāt in vino. Nec eſt iſtud ꝯtra ſenſuʒ. qꝛ ſenſus nō
poteſt diſtinguere inter accidētia oīno ſimilia q̄ſi ſubito
inducūtur in eadē materia. puta ꝙ dimēſio vel humidi
tas ſit alia in aceto de nouo generato vino preexiſtēte: cu
ius ratio eſt. qꝛ accidētia numerātur ſʒ numerationē ſub
iectorū. vnde vbi ſenſus pōt diſtiguere inter ſubiecta per
aliqua accidētia apprehēſa diſticta in illis. ibi pōt diſtin
guere inter alia accidētia ſimilia iter ſe ⁊ eiſdē. verbi gra
tia. per diſtinctā quātitatē Petri ⁊ Pauli quā conſeqtur
dualitas cognoſcit ſenſus diſtinctionem inter Petrum ⁊
Paulum ⁊ inter albedinem vnius ⁊ alterius: vbi autem
in generatione vnius ex altero inducitur alia forma ſub
ſtantialis cuʒ quātitate ⁊ qualitate conſimili ⁊ aliis acci
dentibus ꝯſimilibus ꝯſequētibus nō habet ſenſus diſtin
guere inter illa ſubiecta: ſʒ ſola ratio cuius eſt ſolū formā
ꝑ ſcbra ſubſtātialē apprehēdere. Senſus vō per accidētia ſimi
obiectio lia apprehēſa quibus ſolis īmutaẜ: nō poteſt ad iſtā diſtin
nis cōfu ctionē cognoſcēdā penetrare. Et qꝛ mirū eſt aliquibus: quo
tatio. modo talis organiʒatio ſubito poſſit induci in materia in
ſeparatione equalis per lōga tēpora inducta fuit per virtu
teʒ patris in ſemine. Jō aduertendū eſt: ꝙ q̄uqʒ in mate
ria aliqua ſunt accidētia plura iā inducta que habēt ſimi
litudinē cū accidētibus rei generāde. nec per ꝯſequēs ha
bent corrūpi niſi per corruptionē ſui ſubiecti. vbi gratia:
caliditas ⁊ raritas in aere alterato ab igne agēte habet ſi
militudinē cū accidētibus ignis generādi: nec corrūpun
tur niſi per corruptionem aeris ſubiecti. ⁊ q̄ñ ita eſt eo ꝙ
ſunt iā inducta in gradu vno in materia exiſte adhuc ſub
forma corrūpende: eſt ipſum agēs potēs propter iſta ſub

iecti ſuſcipiētis diſpoſitionē inducere accidētia conſimi
lia in gradu alio cū forma ſubſtātiali ſubiecti de nouo ge
nerati. Uerbi grā. eo ipſo ꝙ caliditas. raritas ⁊ ſiccitas cū
quātitate dimēſiua ſubſtrata ſunt inducta in gradu mul
tum intēſo in aere alterato: potēs eſt ignis agēs ſubito in
alterationis termino: ꝯſimilia accidētia in gradu alio ſʒ
ſenſum a precedētibus indiſticta inducere cū forma ſub
ſtātialis ignis generati. ⁊ hoc certe nō cōtingeret ſi aer il
le ꝯtrarias haberet diſpoſitiones. ⁊ in nullo prius ſilibus
accidētibus inductis alteratus foret: ⁊ ideo dicit phūs ꝙ 2ᵒ de ge
in habētibus ſymbolū facilioꝛ eſt trāſmutatio. inq̄ʒtuʒ. ſ. neratiōe
nulla tranſmutatio cadit ſuper ſymbolū ſiue accidēs qđ t.2ᵘ.25.
eſt ſimile in corrupto ⁊ generato niſi per accidēs. ex eo ꝙ
preinductū in ſubiecto corrūpēdo in gradu vno ſubito po
teſt ſimile induci cū forma ſubāli rei generande in gradu
alio. inter quos gradus ꝓpter eoꝝ approximationeʒ ſen
ſus nō poteſt iudicare. Quia igiẜ in corpore aīalis morta
lis ſunt plura accidētia ſimilia cū accidentibus corporis
animalis oīno mortui. hinc eſt ꝙ quaſi ſubito poſſunt ſo
luta armonia ⁊ gradu ꝑfecto quē habet in corpore aīalis
viui cū forma ſubſtātiali aīalis mortui natura vel violē
tia alterāte induci accidētia ꝯſimilia in gradu alio. ita ꝙ
ſenſus nō diſcernit inter gradus iſtos. ⁊ hinc eſt ꝙ neceſ
ſe eſt. ꝙ in ſeparatione aīe a corpore iſta ſimilia accidētia
ſubito inducātur ſub forma ſubſtātiali corporis mortui
īducta in ipſo eodē inſtanti. in generatione autē hoīs vel
aīalis nō eſt talis ſimilitudo accidētiuʒ in pricipio in ſub
iecto alterādo cū accidentibus corporis aīalis vel homi
nis. Sed magna diuerſitas. ⁊ ideo lōga reqritur ⁊ magna
trāſmutatio: donec vltimo īducātur accidētia vere ſimi
lia. ⁊ tūc certe ſicut in propoſito iſto propter corruptionē
ſui ſubiecti corruptis ſubito inducūtur alia accidētia ſimi
lia. ¶ Ad 4ᵐ dicendū ꝙ in morte animalis quedaʒ for Ad 4ᵐ
ma imꝑfecta inducitur in materia. nō tñ proprie dicitur
ibi eſſe generatio niſi ſm qđ. eo ꝙ illud a quo eſt trāſmu
tatio eſt ꝑfectū. Jllud aūt in quod trāſmutaẜ eſt imperfe
ctū ⁊ qđ corruptū. ⁊ preter intētionē nature. Unde phūs t.2ᵘ.14.
8ᵒ metaph. vocat mortuū corruptionē vini: ſicut acetum
corruptionē vini. quicqđ igitur diſſoluit armoniā diſpoſi
tionuʒ accidētaliū debitā anime. ſiue ſit caloꝛ īnaturalis
ſiue aliud agēs extrīſecū illud eſt cā inductiōis illius for
me imperfecte: ⁊ eadē facultate que armonia illa debita
aīe ſoluiẜ. ⁊ forma iſta cū diſpoſitionibꝰ ſilibus īducitur.
Predicta autē armonia ſine alteratione ꝑcedēte nō diſ
ſoluitur actione alicuius agētis particularis. lʒ ipſa alte
ratio aliq̄ñ qdē ſit longa propter actionis remiſſionē. ali
quādo breuis ⁊ quaſi momētanea propter actionis vehe
mētiaʒ vel violētiā. ſicut accidit in ſubito occiſis in quibus
modū diuiſionis alicuius partis ꝑncipalis ꝯcomitaẜ mo
tus alterationis circa oēs corporis diſpoſitiōes. ⁊ in eodē
inſtāti quo terminaẜ motus inſtrumēti diuidētis termi
nat motus iſtius alterationis ꝯcomitantis. in quo anima
ſeparaẜ. ⁊ forma illa imꝑfecta inducíẜ cū diſpōnibus il
lis ad quas terminaẜ illa precedēs alteratio. Et illud con
tingit in amputatione ⁊ diuiſiōe capitis. Siſe eſt q̄ñ vno
ictu fulminis vinū ꝯuertiẜ in acetū. tūc eniʒ motū illius
ictus ꝯcomitaẜ vini alteratio. ita ꝙ in eodē inſtāti termi
natur ille ictus ſeu motus ille localis. ⁊ motus ipſius alte
rationis vini. vñ ſicut vnus motus ipſe ictus eſt. ⁊ ita ſu
bitus. ſic ⁊ alterationis motus ipſuʒ ꝯcomitās. Simili mo
do ꝯtingit cū veloci ⁊ quaſi ſubita diuiſione corporis ho
minis. ⁊ motu alterationis illā diuiſionē ꝯcomitātis in ſu
bito occiſis. ¶ Ad 5ᵐ dōʒ. ſic tactū eſt ſupra. ꝙ ꝯſanguini Ad 5ᵐ
tas humane ꝓlis ad parētes nō attēdiẜ penes hoc ꝙ ali
qua forma ſubſtātialis que erat in patre tranſeat ab ipſo

in prolē.hoc eniȝ eſt impoſſibile ꝙ forma eadē que actu
eſt in vna materia migret vel trāſeat in materiā aliā.Sȝ
virtus in ſemine deciſo adiuta per virtutē celeſtē:ꝛ maxi
me ſolis inducit diſpoſitiones vltimas:ſine qbus anima
nō vnit materie.Imo in termino vltimo alterationis aīa
rationalis inducatur a deo creata hois realiter conſtituti
2° de ge neratiōe t.c''.56. ua.Et ideo dicit phs.ꝙ hō generat hominē ꝛ ſol.ergo ho
mo qui generat eoipſo dicit pater.ꝛ qui generat eoipo di
citur filius.ꝛ qui ab eodē geniti eoipſo dicūtur fratres.ꝛ
ſic de alijs ꝯſanguineis ſm gradus.❡ Ex his patet ꝙ ra
tione generationis ſiue ꝓpagatiōis carnalis eſt nexus cō
ſanguinitatis in hoībus.Ad generationem v̊o in muliere
ſpectat materiā diſpoſitā ac preparatā exhibere.ad gene
rationem v̊o in mare per virtutē actiuā in ſemine deciſo
illam materiā ſic exhibitā a muliere que p̄mo eſt ſub for
ma ſubſtātiali imꝑfecta:vtpote ſanguinis informati diſ
ponendo motu alterationis:donec (prout dictuȝ eſt) in
termino alterationis vltime inducātur diſpoſitiones ta
les cōplete:cuȝ quibus in materia inducit anima rōnalis
a deo creata.Hic eſt ꝙ oēs homines dicūtur fuiſſe in lū
bis Ade ſm rationem ſeminalē.qꝛ.ſ.per virtutem ſemi
nis exiſtentē in lumbis eius p̄mo ꝛ per actionē eius alio
rum ab ipſo genitoꝝ vſqȝ ad vltimū lege concupiſcentie
in eſſe productū.Omnes alij a chriſto ſunt ab ipſo Adam
in eſſe producti.Sed corpus chriſti nō dicit fuiſſe in lum
bis Ade vel Abrae ſm rationē ſeminalem.qꝛ nō fuit for
matū per virtutē ſeminis.ꝛ tamē dicit ibi fuiſſe ſm cor
pulentā ſubām.pro tāto qꝛ beata v̊go Maria que fuit ibi
ſicut alij ſm rōnem ſeminalem exhibuit materiā.vn̄ per
v̊tutē ſancti ſpūs formabat ſupradicto mō corpus chriſti.
Igit corpus chriſti nō fuit ibi ſm rōneȝ ſeminalē.qꝛ cor
pus chriſti nō fuit v̊tute ſeminis formatū:corpus tn̄ vir
ginis fuit formatū per virtutē ſeminis exiſtētē in Adaȝ ꝛ
Abraā.Et qꝛ ipſa ſic producta exhibuit materiā vnde for
mabatur corpus chriſti fuit in lūbis eoꝝ virtualiter quo
ad corpulentiā ſubām.lȝ nō ſm rationē ſeminalē.ꝛ iō cer
te chriſtus mediāte beata virgine ꝛ alijs a qbus ipſe ſm
Ad Galath.iij. rōnem ſeminalē deſcendit:dicitur ſemē Abraā.ſm illud
Apoſtoli.In ſemine tuo.q eſt chriſtus. Ex his patet ꝙ fi
lij a parētib' nihil aliud debēt hēre niſi ꝙ ab ipſis deſcē
dant mō p̄dicto per generationē.ꝛ illud nō eſt ꝯtra poſi
tioneȝ de vnitate formaꝝ.Imo pulcherrime ſaluatur ſm
Ad 6m ipſā.vt patet ex dictis.❡ Ad 6m dicēdū.ꝙ ſicut dictū eſt
ſ.ꝙ deus rōne ſue potētie infinite non indiget motu alte
rationis medio ad hoc ꝙ ꝓducat ſuū effectuȝ in eſſe.ꝛ iō
lȝ in ꝓductiōe humani corꝑis indigeat natura ꝑticularis
motu alteratiōis:Imo multis alteratiōibus ad h ꝙ tādē
inducātur diſpōnes ille qbus aīa a deo creata īfundit.de
inde tn̄ in termino mot' localis quo illi ſanguines puriſ
ſimi ad locuȝ generationis ſūt delati ſine aliq alteratiōis
motu ſucceſſiuo medio:potuit inducere ꝛ induxit ꝑfectas
diſpōnes cū qbus aīa illa hoīs ab ipſomet deo eodē inſtā
ti creata corꝑi chriſti īfundebat donec eidē totū ordineȝ
eſſe ꝑfecti.ꝙ.ſ.ſit ens.ꝛ ꝙ ſit corpus.ꝛ ꝙ ſit corpus aīatū
aīa humane nature ſic ineffabiliter producte in ipſo īſtāti
eodē vniebat filius dei in vnitate perſone cōicās.ſ.ſuam
ſubſtātiaȝ eidē:vt ſic ſit vna ꝑſona verbi dei ſubſiſtens in
duplici natura humana:ſcilȝ ꝛ diuina:ipſi ſoli deo honor
ꝛ gloria:per infinita ſeculorum ſecula.

ARticulus Triceſimuſtertius. Irē.q.
xxxix.ar.vi.in miſſione prin
cipali dicit.ꝙ ſi memoria accipiat ſolū pro
vi ꝯſeruatiua ſpērū:opȝ dicere memoriā in
pte itellectiua eſſe. Si v̊o de rōne memorie
ſit ꝙ obiectū ei' ſit p̄teritū vt preteritū:ſic memoria non
eſt in pte intellectiua ſed in ſenſitiua tm̄:que eſt apprehē
ſiua ꝑticularium:p̄teritū eni vt preteritū:cuȝ ſignificet ſub
determinato tēpore ad ꝯditionē particularē pertinet.

Corruptorium.

❡ Ex hac poſitione neceſſa
rio ſequitur error.ſ.ꝙ angeli
nō habeāt memoriā p̄teriti.ꝛ per ꝯña nec certā cognitio
nē.qḋ videt erroneū ꝛ in p̄iudiciū coꝝ ꝛ nr̄m quoꝝ hīt
cuſtodiā:ꝛ iō dicēdū eſt.ſiue memoria accipiat pro potē
tia itellectiua ſpērū ꝯſeruatiua:ſiue pro actu memorandi
p̄teriti vt preteriti:nō ſolū eſt memoria in ſenſitiua:tunc
eni nō eſſet in angelis in qbus nō eſt aliq via ſēſitiua. Quod
aūt angelus nō tm̄ habeat memoriā itellectiuā:ſed ēt p̄
teriti vt preteritū eſt:patet Thob.v.vbi dic̄ Raphael an
gelus. Noui viā que ducit in Rages ciuitatē medoruȝ:ꝛ
oia itinera ei' frequēter ambulaui ꝛ māſi apud Gabeluȝ.
Et in eodē.xij.Qn̄ orabas.ſ.cum lachrymis:ꝛ ſepeliebas
mortuos ꝛc̄.ego obtuli orationē tuā dn̄o.Et Dan.x.dicit.
Angelus p̄nceps regni ꝑſarū reſtitit mihi vigintiuno die
bus.Ex quo patet ꝙ memoria ſiue accipiat pro vi cōſer
uatiua ſpēꝝ ſiue pro actu memorādi preteritū:debet po
ni nō ſolū in pte ſenſitiua:ſed ēt in pte itellectiua. ❡ Ad
illud qḋ pro rōne īſinuat.ſ.ꝙ apphēſiua ſenſitiua eſt pti
cularium ſub hic ꝛ nūc.ꝛ tale eſt p̄teritū vt p̄teritū.Dicēdū
ꝙ nō ſolū ſenſitiua cōprehēdit ꝑticularia ſub hic ꝛ nunc:
ſed ēt itellectus ꝛ recordatio.nec differt itellectus a ſenſu
in h ꝙ ſenſus apphēdit ſingularia.intellectus v̊o vniūlia
abſtracta.ſȝ in h differūt ꝙ ſenſus apprehēdit ſingularia
ſola:itellect' aūt vniūlia nō ſola:ſed ēt ꝑticularia.alś an
gelus ꝛ aīa nō apprehēderēt chriſtū cū ſit quoddā ſingu
lare.ꝛ ipſi nō habeāt potēnā ſenſitiuā.cuius ꝯriuȝ habet
Joh.xvij. Hec eſt eniȝ vita eterna vt cognoſcāt te. Item
ex hac poſitione ſequeret ꝙ aīe iā beate nō haberēt me
moriā paſſionis chriſti.nec eēnt memores alioꝝ benefi
cioꝝ ꝑticulariū iā preteritoꝝ ꝛ peccatoꝝ ſuoꝝ.ꝛ ita nō eſ
ſent grate deo in reddēdo ei gratias pro remiſſione pecca
torum ꝛ exhibitione beneficioꝝ.qḋ eſt plane erroneum.
❡ Si aūt opponat ꝙ phs nō ponit niſi memoriā ſenſiti
uam:vt in li° de memoria ꝛ reminiſcētia dicit:loquēs de
memoria ꝙ eſt per ſe ꝛ p̄mo ſenſitiua.intellectus autem
per accidēs:ratio ſupponit falſuȝ.qꝛ phs in magnoꝝ mo
ralium.c.xix.dicit memoriā in vi rationē habente.❡ B.
Auguſtinus plane ponit memoriaȝ intellectiuaȝ.x.de tri
nitate.c.xij.ꝛ.xv.ꝛ li°.vij.c.xxi.ꝛ.xxiij.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomā.

❡ Ex dictis ſupra or.q.qualiter intellectus noſter ſingu
laria cognoſcit.ꝛ qualiter nō ſatis euidēter patet reſpon
ſio ad oīa hec que obyciūtur:ſi ſimul cū hoc attēdamus
ꝙ aliter angelus ꝛ aliter itellect' noſter cognoſcat iſta ſin
gularia materialia. Angelus.n.cognoſcit ea directe ſicut
ſūt per ſpēs īnatas:que repreſentāt rē oīno ſicut eſt in ſe:
itellectus noſter itelligit directe vniuerſalia a ꝯditionib'
materialibus abſtracta:ſicut patet per phm ꝛ Cōmētato
rē vbiqȝ. Singularia aūt cognoſcit īdirecte per ꝯuerſio
nem vel reflexionē ad phantaſmata.ꝓpter qḋ ſi in parte
intellectiua nobis nō ſit ponēda memoria vt reſpicit pre
teritū vt p̄teritū:ſicut Thomas dicit hic.eo ꝙ intellect'
noſter abſtrahit ab huiuſmodi conditionibus.nec cogno
ſcit huiuſmodi niſi indirecte modo predicto.nō ideo ſeq
tur ꝙ angelus nō poſſit preteritū cognoſcere vt preteri
tum:cum ipſe alio modo apprehendat per ſpeciem.ſ.que
rem repreſentat directe ſicuti eſt per omnia.Unde obie
ctio iſta cui principaliter innitūtur vana eſt ꝛ riſu digna.
❡ Et qḋ dicunt reſpondendo ad rationem Thome.nulli
dubium quin ſit falſum:ꝛ manifeſte contra philoſophū.

Cōmētatorē

p̄ poſte. Cōmentatorem. ⁊ Boetium. qui ait ſingulare dum ſentitur. vniuerſale dum intelligitur. Hec manifeſta ſunt ex dictis .ſ. arti. 2°. ¶ Ad illud: ꝙ ſi in parte intellectiua nō eſſet memoria preteriti vt preteritum. tunc anime beate nō haberent paſſionis chriſti ⁊ aliorum beneficiorū preteritorum memoriam. Dicendum ꝙ anime ſeparate beate in verbo vident res non ſolū abſtractas: ſed ſub omni conditione quā habent ⁊ habiture ſunt vel prius habuerunt in rerū nā. Vnde obiectio illa nulla eſt. Loquendo tū de naturali cognitione aie ſeparate que cōmunis eſt beatis ⁊ nō beatis. Dicendū ꝙ modus itelligendi in aiabus ſeparatis eſt per influentiā ſpecierū a deo. ⁊ ſm iſtū modū habet intellectus ipſa ſingularia: ſicuti ſunt cognoſcere. Sicut enim deus ipſe per ſuā eſſentiam inquantum eſt cauſa vniuerſalium ⁊ indiuiduantium principiorū cognoſcit vniuerſalia ⁊ ſingularia. ita ſubſtātie ſeparate per ſpecies impreſſas que ſunt quedam participate ſimilitudines illius diuine eēntie poſſunt vniuerſalia ⁊ ſingularia cognoſcere. Hec tamen eſt differentia inter angelos ⁊ animas ſeparatas: ꝙ angeli huiuſmodi ſpecies ꝓpter efficaciam ſui intellectus non ſolum naturas in ſpeciali cognoſcere poſſunt: ſed etiam cōditiones indiuiduales quaſcunqꝫ in eiſdem. aie vero ſeparate quarū naturalis cognitio eſt imperfectior ⁊ confuſior ſm modum nature ſue: nō poſſunt per huiuſmodi ſpecies cognoſcere niſi illarum rerū cōditiones indiuiduales: ad quas cognoſcendas quodāmodo determinantur: vel per ꝓcedentē cognitionē: vel per aliquā affectionem: vel per habitudinem naturalē vel diuinam ordinationem. qꝛ omne qđ recipitur in aliquo detinetur in eodem per modū recipientis. Iſta eſt doctrina Thome vbi docet qualiter anima ſeparata cognoſcat ſingularia per p̄ma. q. lxxxix. ar. iiij. ex qbus patet qualiter ſoluūtur oia obiecta iſtorū. ¶ Qui vero tandē dicunt Augm ⁊ phm poſuiſſe memoriam in vt rationem habente ſiue intellectus. Dicendum ꝙ habet intelligi de memoria ꝓut ſumitur pro vi ſpecierum intelligibilium cōſeruatiua: vel inquātum intellectus poteſt cognoſcere huiuſmodi preterita vt preterita indirecte conuertendo ſe ad phantaſmata.

Articulus Triceſimuſquartus. Itē q. lxxxij. ar. iij. in reſponſione ꝑncipali dicit. ꝙ intellectus ⁊ voluntas ſi cōſiderentur ſm ſe ſic intellectus eſt eminētior. ſm quid aūt ⁊ in cōparatione ad alterū: voluntas inuenitur interdum altior ꝙ̄ intellectus: eo ꝙ obiectū voluntatis in altiori inuenitur ꝙ̄ obiectū itellectꝰ.

Corruptorium. Hoc videtur nobis falſum. ⁊ antecedens ad multa falſa. lꝫ
1 nō videatur directe cōtrariū fidei vel bonis moribus. Dicit enim Anſelmus in libro de conceptu virginali ⁊ originali peccato. cap. iiij. Si de actionibus voluntarijs que iniuſte ſunt arguuntur membra ⁊ ſenſus corporis quibus fiunt reſpondere poſſunt. Deus ſubiecit nos: ⁊ poteſtatē que in nobis eſt voluntati vt ad eius imperium nō poſſimus nō moueri ⁊ facere qđ ipſa vult. ⁊ ita non poſſumus nec debemus nō obedire domine quā nobis dedit deus. Et infra ſequenti cap. Voluntas cui ſubdita ſunt omnes voluntarij motꝰ totius hominis. Hec auctoritas attribuit
2 dominium voluntati: ⁊ nō rōni. Item melioris ⁊ ſuperioris eſt vti deterioribus ⁊ inferioribus. Hoc videmus ad ſenſum: in quibus naturalis ⁊ debitus ordo ſeruatur. Et Cō-
cap. 3°. mentator. vi. ethi. ſuper illud. Poſtq̄ ergo dictū eſt duas eſſe partes ⁊c. Qualiter inquit deterius meliori vtetur. Sꝫ voluntas vtitur ratione ⁊ ceteris potentijs anime: vel enim eſt aſſumere aliquid in facultatem voluntatis ſm Augm x. de trinitate. cap. x. ergo voluntas eſt ſuperior intellectu ⁊ ceteris potentijs aie. ¶ Itē illud eſt melius cuius perfe- 3
ctio eſt melior ſicut dicit Cōmen. in fine ꝓlogi. vi. ethicorū. Qualiter inquit nō eſt melior melioris virtus ⁊ perfectio. Sed charitas que eſt ꝑfectio volūtatis eſt optima virtus ⁊ ꝑfectio: ſicut dicit Augꝰ de trini. libro. ij. cap. xvij. ⁊ cap. xviij. Dilectio inquit dei diffuſa eſt in cordibꝰ noſtris ⁊c. Nullū eſt igitur iſto dono excellentius. qđ ſolum diuidit 4
inter filios regni ⁊ filios perditionis. ¶ Phs dicit p̊ to- cap. 8°.
picorum. De magno bono ⁊ magis conferente melius eſt qđ omnes eligunt ꝙ̄ qđ nō omnes: ⁊ qđ plures ꝙ̄ qđ pau- c°. p̊. c° 8°
ciores. Sed bonum omnia appetunt: vt ipſe dicit in eodē c°. p̊
cap. ⁊ 3° topicorū. ⁊ i. ethi. ſed nō omnia appetunt verum per ſe loquēdo. ſed ſola rationalia. ergo bonū melius eſt ꝙ̄ verum. ergo eſt obiectum melioris potentie. ¶ Item 5
meliori obiecto reſpondet nobilior potentia vt videtur. ⁊ dicit Augꝰ in quadam epiſtola ad Nebridium: ſcilicet ꝙ mens atqꝫ intelligentia oculis atqꝫ vulgari aſpectu meliores ſunt. qđ nō eſſet ita niſi meliora eſſent illa que itelligimus ꝙ̄ illa que diſcernimus. ſed ſi diſcernimus verū a bono. ſm qđ per rationē ſeparata ſunt: videtur bonū melius eſſe ꝙ̄ verum. ⁊ per cōſequens nobilius. ergo bonū ſm ꝙ bonū eſt obiectum melioris potentie ꝙ̄ verū ſm ꝙ verū. Et ita voluntas erit nobilior intellectu. ꝓbatio aſſumpte: bonū ſm ꝙ bonū eſt bonū per ſe: verū autem ſm ꝙ verum nō eſt bonum niſi per bonum: ſed illud eſt melius qđ eſt bonū per ſe ꝙ̄ illud qđ eſt bonū per aliud. ergo bonū eſt melius vero. ¶ Item quando multi cōue- 6
niunt ⁊ cooperantur ſibi in preparatione alicuius maleficij: ille cui magis imputatur reputatur magis principalis ⁊ ecōuerſo. vnde ⁊ principalius trahitur in cauſam: ſed omne peccatū reputatur vel imputatur maxime volūtati. ergo voluntas eſt ꝑncipalior in peccato ꝙ̄ intellectus. Verbi gratia. Incredulitas ſiue perfidia magis imputatur voluntati ꝙ̄ intellectui. Io. xij. ꝓpterea nō poterant credere: quia dicit ⁊c. Et dicit Augꝰ ⁊ Chriſ. Non poterāt. ideſt nō volebāt. Chriſ. homelia. lxviij. ⁊ Augꝰ. homelia. li. Si a me queratur: quare nō poterant? Reſpondeo. qꝛ nolebāt. ¶ Ratio aūt quā Tho. ponit ad cōfirmationē ſue opinionis eſt talis. Obiectum intellectus eſt ſimplicius ⁊ magis abſolutū ꝙ̄ obiectū volūtatis. qꝛ rō boni eſt obiectū itellectꝰ. ⁊ ipm bonū appetibile eſt obiectū volūtatis ⁊ rō boni ſimplicius qđ eſt ꝙ̄ ipm bonū. ⁊ nos dicimꝰ iterimētes hāc: obiectū intellectꝰ eſt ſimplicius ꝙ̄ obiectū voluntatis. qꝛ rō boni eſt obiectū intellectꝰ ⁊ ipm bonū appetibile eſt obiectū volūtatis. Dico ꝙ ita bene ⁊ magis per ſe eſt rō boni obiectū voluntatis ꝙ̄ ipſū appetibile. cuius cōtrariū ipſe ſupponit. ⁊ hoc patet ſic. cōſtat enim ꝙ eſſentia boni quā ipſe vocat rōnē boni: verius ⁊ eſſentialius eſt ipſi bono ꝙ̄ qcqd nō eſt eſſentia boni. eſſentia enim vniuſcuiuſqꝫ rei eſt illud qđ per ſe ⁊ p̄mo ſignatur per nomen rei. ſi ergo eēntia boni eſt ipſa rō boni veriſſime: eſt ipſū bonū veriſſime. ⁊ illud qđ eſt veriſſime bonū eſt veriſſime obiectū volūtatis. Sequitur ergo neceſſario ꝙ eſſentia boni hoc eſt ratio boni veriſſime ⁊ primo ⁊ per ſe ſit obiectum voluntatis. cuius contrarium ipſum ſupponit.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

Iſti ſi ſolutionē iſtius qōnis ⁊ prime ſequentis inſpectā bono oculo itellexiſſent. nunq̄ iſtā poſitionē falſam ⁊ ad multa falſa antecedentē aſſeruiſſent. Verba ergo Thome in ſupradictis duabꝰ q̄ſtionibus inſpiciantur. ⁊ oia iſta que obijciunt nullius momēti apparebūt. ¶ Ad p̄m ergo ꝓut Ad p̄m
ipſe docet ibidē: ſic dōm. Aliqd mouere dicitur dupliciter. Vno mō vt finis: ſicut finis mouet efficientē. ⁊ hoc mō intellectus mouet volūtatē. qꝛ bonū itellectum eſt obiectū

voluntatis. ⁊ mouet ipſuȝ vt finis. Alio modo dicitur aliquid mouere per modum agentis: ſicut alterans mouet alteratum ⁊ impellens impulſuȝ. ⁊ hoc modo mouet voluntas intellectum ⁊ alias oēs vires aīe: put dicit Anſelmus. ergo ſicut voluntas eſt quo ad quid nobilior. qꝛ mouet. ita quo ad aliquid eſt minus nobilis inquantū mouetur. ſed ſimpliciter loquēdo rōne obiecti magis abſoluti

Ad 2m eſt itellectus nobilior: put dicit Thomas. ❡ Ad 2m etiā dōm prout docet ipſe Tho. vbi. ſ. ꝙ itellectus pōt dupliciter conſiderari. vno modo ſm ꝙ eſt apprehenſiuus entis ⁊ veri vniuerſalis. Alio mō ſm ꝙ eſt quedam particularis potentia habens actum determinatuȝ. Et ſimiliter voluntas dupliciter cōſiderari pōt. Uno modo ſm communitatem ſui obiectū: put eſt appetitiua boni cōmunis. Alio mō ſm ꝙ eſt quedā potentia determinata habens actum determinatū. Si ergo intellectus ⁊ voluntas comparentur adinuicem ſm rōnē cōmunitatis obiecti vtriuſqȝ. ſic intellectus ſimplr eſt altior ⁊ nobilior voluntate. qꝛ ſimpliciter loquendo ratio boni intellecta que eſt obiectuȝ intellectus eſt quid ſimplicius ⁊ abſolutius. atqȝ abſtractius. vtpote habens eſſe in ipſo intellectu bono communi qō eſt obiectū voluntatis ſm eſſe qō habet in re extra. Uerum enim ⁊ falſum que ſunt obiectuȝ intellectus ſunt in anima. Sed bonū ⁊ malum que ſunt obiectū voluntatis ſunt in re extra. Interdū tamen contingit ꝙ bonum ſm eſſe qō habet in ſe eſt ſimplicius ꝙ̄ ratio eiuſdē boni intellecti que habet eſſe in itellectu. tale bonū vtiqȝ eſt deus. ⁊ reſpectu huius obiecti (put docet Thomas) vel pbat ꝙ voluntas ſit nobilior intellectu: vniuerſaliter tamen ⁊ ſimpliciter loquendo: intellectus ſub iſta cōſideratione debet nobilior dici vt dictum eſt. Si aūt conſideretur intellectus ſm cōmunitatem ſui obiecti. ⁊ volūtas ſm ꝙ eſt quedam determinata potentia: ſic iterum itellectus eſt nobilior ⁊ altior: vtpote comprehendens ſub cōmunitate ſui obiecti. ſ. entis ⁊ veri ⁊ vniuerſalis ipſam voluntatem ⁊ actum eius ⁊ obiectum ſicut alia intelligibilia ſpecialia: vt lapidem. lignū ⁊ huiuſmodi que continentur ſub ratione entis ⁊ veri. Si aūt conſideretur voluntas ſꝫ cōmunē rationem ſui obiecti qō eſt bonum in cōmuni. ⁊ intellectus vt eſt quedā res: ⁊ potētia ſpecialis: ſic ſub iſto obiecto voluntatis cōtinetur intellectus ⁊ eius actus qō eſt intelligere: ⁊ eius obiectum qō eſt verum: ſicut alia bona ſpecialia: ⁊ ſm hoc eſt ipſa voluntas altior ⁊ nobilior. ⁊ ſm hoc vtitur ipſo intellectu ⁊ actu eius ⁊ obiecto eius ſicut alijs bonis particularibus: amando ſcilicet ipſa propter deum qui eſt fons ⁊ origo omniū bonoꝝ. Sub iſta igitur conſideratione qua voluntas dicitur vtens dicitur ⁊ nobilior: alia tñ conſideratione ⁊ ſimpliciter loquendo

Ad 3m intellectus eſt ſuperior: vt patet ex dictis. ❡ Iterum dicē dum (ſicut dicit Thomas ⁊ tactum eſt ſupra) ꝙ in comparatione ad obiectum aliqō qō eſt nobilius: cuiuſmodi eſt deus: in quem principaliter inclinat charitas: nihil prohibet: imo neceſſe eſt ponere ꝙ voluntas ſit ſublimior ꝑpter rationem predictam nihilominus ſimpliciter loquē

Ad 4m do: vt dictū eſt intellectus debet dici nobilior. ❡ Ad 4m dicendum. ꝙ proprie loquēdo comparatio nō eſt accipienda niſi inter aliqua duo diuerſa que ſunt eiuſdem rōnis. Uerbi gratia. Si hoc debeat dici illo albius: neceſſe eſt ꝙ albedo vtriqȝ cōueniat ſm eandē rationē. Nūc autēȝ bonum ⁊ verum cōuertuntur ⁊ ſunt idem ſm rem: ſed differunt ſolum ſm rationem. Unū iſta comparatio nulla eſt qua dicitur bonū melius vero. quoniā idipſum eſt cui conuenit bonitas ſub ratione vna: ⁊ veritas ſub rōne altera. ❡ Notandum eſt etiam qō dicit Thomas vbi ſupra. ꝙ ſicut intellectus ⁊ voluntas poſſunt dupliciter cōſiderari: ſic verum ⁊ bonum. Si enim verum conſideretur in ſua cōmunitate: bonuȝ continetur ſub ipſo vero: inquantum ipſum bonum eſt quoddā ſpeciale verum intellectus. Similiter ſi conſidereť bonum in ſua cōmunitate: verū cōtinetur ſub bono inquantum verum eſt quoddā ſpeciale bonum. Ex his apparet: ꝙ he potentie ſuis actibus ſe includant cum obiectum vnius ſub ratione vna includat infra obiectum alterius ſub ratione altera: ⁊ econuerſo:

vt ex dictis patet. ⁊ eſt ſatis pulchra doctrina. ❡ Ad 5m Ad 5m
dōm ſicut ad quartum. ꝙ inter bonū ⁊ veruȝ: cū ſint idē re ⁊ differant ſola ratione: nulla eſt cōparatio in bonitate: ſed inter duo diuerſa prout in diuerſo gradu rationē bonitatis participant bene cadit comparatio. Et cum dicunt ꝙ bonum eſt bonuȝ per ſe: ⁊ verum eſt bonuȝ nō niſi per bonum. ⁊ ita eſt bonū per aliud. ❡ Dicendum ꝙ ideȝ eſt

qō eſt verum: ⁊ qō eſt bonū: ⁊ eadem res realiter habet en 6 meth.
titatem. veritatē ⁊ bonitatem. Qualis enim eſt diſpoſitio 2o. 8o. ⁊
vniuſcuiuſqȝ in entitate: talis eſt eiuſdeȝ diſpoſitio in ve alibi.
ritate ſm philoſophum ⁊ etiam in bonitate. nō igitur per aliud ſed ſub alia ratione dicitur aliquid verum ⁊ bonuȝ.

❡ Ad ſextum patet reſponſio ex ſupradictis. Uoluntas Ad 6m
enim ea ratione qua mouet vt agens: altior eſt intellectu. ⁊ ſub hac ratione principaliter aſcribitur ſibi fructus vel defectus. meritum vel demeritum motum conſequens.

⁊ tamen eſt ſimpliciter ipſe intellectus ſublimior. ❡ Quod Ad 7m
vo dicunt ſeptimo reſpondendo ad rationem Thome. ꝙ ipſe vocat rationem boni eſſentiam boni: ex falſo intellectu eorum ꝓcedit. Ratio enim rei in intellectu nō eſt idē penitus cuȝ ipſa re. quis ſit expreſſa eius ſimilitudo. Ratio igitur boni vel alterius cuiuſqȝ intellecti eſt eius diffinitio ab intellectu cognoſcente rem ipſa formata in ipſo intellectu eſſe habens. ⁊ differt ab eſſentia rei ſub eſſe qō habet in ſe. Nec eſt dicendum. ꝙ ratio boni in intellectu eſt ipſa eſſentia boni ſimpliciter: niſi ſit ſermo de illius boni eſſentia ac ratione intellecta cui idem eſt eſſe ſimpliciter ⁊ a ſeipſo intelligi: cuiuſmodi eſt deus. propter quod ipſa ratio dei a deo intellecta ſiue ſimilitudo dei que eſt imago ac verbum eius: eſt verus deus: cui eſt honor ⁊ gloria per infinita ſeculorum ſecula.

ARticulus Trigeſimuſquintus. Item q. lxxxv. arti. vij. in reſponſione ꝑncipali dicit. ꝙ quanto corpus eſt melius diſpoſitū: tanto meliorē ſortitur animā. ⁊ loquitur de anima intellectiua: vt patet ibidem. Cuius ratio eſt: qꝛ forma recipiť in materia ſm capacitatē materie. vñ cum in hominibus qui habent corpus nobilius ſit materia capacior: nobiliorem ſortiuntur animam ⁊ maioris virtutis in intelligendo.

Corruptorium. Credimus ꝙ loquať de meliori diſpoſitiōe ſm corporis cōplexionē: nō ſm robur ⁊ velocitatem pulchritudinem vel magnitudinem: quaſi velit dicere corpus melius cōplexionatū meliorem ſortiri animaȝ ⁊ aptiorem ad actiones intellectuales ⁊ morales. ⁊ putamus ꝙ hoc ⁊ bene ⁊ male poſſit intelligi. ⁊ dicimus ꝙ in animabus humanis ſm ſe ⁊ a creatione ſua eſt differētia quantū ad habilitates partis apprehenſiue ⁊ motiue: ſiue quantū ad mores. Dicit enim magiſter libro. 2o ſen. diſ. xxxij. pluribus ſuge nō irrationabiliter videtur. ꝙ ex ipſa creatiōe alique alie alias excellant in nālibus donis vt in eſſentia: alia alijs ſit ſubtilior ⁊ ad intelligendū habilior. qō nō improbabiliter dicitur: cum etiam in angelis conſtet ita fuiſſe. ⁊ hoc quod dicit magiſter eſt ſententia Hugonis libro tertio ſententiarum. cap. xxix. Huic ſententie atteſtari videtur

Cōmentator ſup illud primi de anima. ⁊ illi quando que 2o 2o
runt

runt loqui:mēbra autē leonis nō differūt a mēbris ceruī:
niſi q2 anima differt ab anima. Hoc etiā manifeſtū eſt in
indiuiduis eiuſdē ſpeciei. τ ideo diuerſi ſunt mores. His
verbis inſinuat Cōmentator ꝙ diuerſitas mēbroꝝ in ani
malibus diuerſaꝝ ſpecieꝝ τ eiuſdē ſpeciei etiā cauſatur a
diuerſitate aie. ¶ Itez dicimus ꝙ anime humane diuer
ſificant̃ in moribus τ in aliis habilitatib⁹ penes diuerſas
complexionem corporis. Hinc eſt ꝙ phs dicit libro ſcdo
de aia. Duros carne ineptos mente. τ molles carne aptos
t.pa.94 mente dicimus. Hinc etiam dicit libro de ꝓblematib⁹.
ꝙ infirmi ſm mores ſunt:quicūqz in ſupabundantia ca
loris τ frigoris exiſtūt. Sic igit̃ patet ꝙ habilitates τ mo
res anime humane habent cauſa2itum ex cōplexione cor
poris.tum ex natura eius. Cū ergo dicit. Quanto corpus
eſt melius tanto meliorē ſortitur animam:ſi intelligat de
melioribus habilitatibus τ moribus aie:quatenus cauſas
habent ex complexione corporis credimus ꝙ veꝝ dicat.
Si autem intendat dicere.ꝙ ſolū ex meliori complexio
ne ſit in animabus humanis melior aptitudo ad mores
τ operationes intellectuales:credimus ꝙ falſum eſt.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

De iſta credulitate quā ꝓponunt nō eſt multū curandū
Certuz eſt enim ſi iſtud dictū Thome recte itelligat̃ hēt
veritatē. Non videtur enim ꝙ due forme eiuſdez ſpeciei
habent vnde in aliquo gradu differunt niſi per materias,
τ per conſequens penes meliores vel peiores diſpoſitio
nes. Si enim ex parte formaꝝ in ſe conſiderataꝝ eſſet di
uerſitas ſm gradū aliquemiam nō eſſent eiuſdē ſpeciei:
ſed differrent inter ſe formaliter: τ eſſent per conſequens
diuerſarum ſpecierū. ¶ Quod ergo dicat magiſter ſen. τ
Hugo.habet intelligi de gradu ſubtilitatis quē habēt aie
humane ex diuerſa diſpoſitione materie. ¶ Dictū vo Cō
3° de aia mentatoris nō pōt atteſtari ſententie iſtoꝝ ponentiū in
t.pa.5. tellectus humanos habere gradū nature aliū ab illo quē
habent ꝓpter diuerſam materie diſpoſitionez. Ipſe eniz
ponit lz falſo.ꝙ intellectus vnus numero eſt in omnibus
hominibus. τ per cōſequens nullas poſuit differentiaz in
gradu nature. ¶ Et vo ponit diuerſitatem moꝝ in indi
uiduis eiuſdē ſpeciei nō concludit ꝙ ponat iſtam diuerſi
tatem prouenire ex hoc ꝙ forme eoꝝ in ſpecie cōueniūt
rōne ſui in gradu nature differant. Hoc enim eſt impoſſi
bile τ contra phm manifeſte. Uidemus enim (prout do
cet phs) ꝙ forme que differunt ſm gradus nature neceſ
ſario differunt ſpecie. ſicut eniz vnitas addita numero cō
ſtituit nouā ſpeciem aliā a precedente:ſic gradus nature
in formis ſubſtantialibus ſi eſt diuerſus ad diuerſam ſpe
ciem pertinet ſm phm:nō plus pro iſta horum credulita
te dicere oportet:niſi ꝙ non intelligunt que loquant̃:neqꝫ
de quibus affirmant.

Articulus

Trigeſimuſſextus. Itē.q.
lxxxix.articulo p̊ in reſpon
ſione ad tertiū dicit.ꝙ aia ſeparata itelligit
nō ſolū per ſpecies ꝯſeruatas:ſed per ſpecies
influētas diuini luminis participatas. qua ꝑ
anima fit pticeps ſicut τ alie ſubſtātie ſeparate:ꝗuis in
feriori modo. Unde tam cito ceſſante conuerſione ad cor
pus ad ſuperiora conuertit̃:nec tamen ꝓpter hoc hec pti
cipatio nō eſt naturalis.q2 deus eſt auctor:nō ſolū influē
tis gratuiti luminis ſed etiā naturalis. Simile habet̃ ea
dem.q.ar.iij.in reſponſione p̃ncipali. τ queſtione eadem
in reſponſione principali.articulo.iij.

i Corruptorium.

Uidet̃ nobis ꝙ iſtud eſt fal
ſum τ occaſio erroris. Ex hoc
enim ſequitur ꝙ anime ſeparate nō vere patiant̃ ab igne
infernali.q2 per eandem ſpeciem caloris ignis ſentitur ca
liditas ignis. τ affligitur ſentiens ſi ſit calor excellens. τ
vniuerſaliter per eandem ſpeciem ſenſibilis fit cognitio
τ leſio ſentientis quando ſenſibile excellit.ergo ſi anime
ſeparate nihil cognoſcunt per ſpecies receptas.ergo anie
damnatoꝝ nihil patiuntur ab igne infernali.nec etiaz de
mones. Fruſtra ergo in illū mittuntur τ in illo detinent̃.
τ fruſtra preparatus eſt. De qua preparatione τ miſſione
Matthei.xxv. ¶ Iterum huiuſmodi influentia ſpecieꝝ 2
a diuino lumie:nullo mō fieret in animas damnatas:que
omni gratia ſunt indigne: τ que mittuntur in tenebras ex
teriores. Si vo eſt naturalis vt ipſe inſinuat:per hoc eniz
ꝙ anima auertitur a corpore:conuertitur ad ſuperiora vt
ipſe dicit:ſi ꝓpter hoc eſt naturalis:tunc animabus contē
platiuis in raptu:quando anima auertitur totaliter a cor
pore: τ conuertitur ad ſuperiora:deberent huiuſmodi in
fluxus ſpecierūz vel omniū: vel ſaltem aliquaꝝ fieri:vel
diſtincte vel ſaltem confuſe. Conſtat autez ꝙ nō fit iſtis
nec ſic nec ſic.ergo nec illis. ¶ Preterea. Si anime ſepa 3
rate cognoſcerent ſolū per ſpecies ſibi inditas in ſepatio
ne.ergo ad cognoſcendum ea que aguntur apud viuos
procul poſitos ab eis:non eſſet neceſſe aliquā vel aliquas
ipſarum mitti ad ipſos viuos.quoꝝ verūqz ponit Augu
ſtinus in libro de cura pro mortuis agenda:dicens. Fatē
duz eſt neſcire mortuos qd hic agatur. Sed quid agitur
hic:poſſunt ſcire ab his:qui ad eos moriendo pergunt:nō
quidem omnia:ſed que indicare ſinūtur audire. Poſſunt
etiaz ab angelis (qui rebus que hic agūtur p̃ſentes ſunt)
audire aliqui mortui quid vnuſquiſqz eorū debeat audi
re indicat cui ſubiecta ſunt cuncta: τ ita mitti ad viuos alī
quos ex mortuis:ſicut ecōtrario Paulus ex viuis in para
diſum raptus eſt diuina ſcriptura teſtatur.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

Si ea que dicta ſunt.ſ̃.arti.xxxiij.attendant̃ illa obiecta
facillime ſoluunt̃. ¶ Primū tñ qd obiiciunt:ſoluit̃ per Ad p̊m
hoc qd dictū eſt.ſ̃.in reſponſione de loco penali demonū.
vbi declarat̃ qualiter anime ſeparate τ demones puniun
tur igne infernali.nō per hoc ꝙ aliquid ipſis imnuttatur
ab eodem:ſed per hoc ꝙ demones quidem per ſpeciem
illius ignis ſibi innatā: τ anime ſepate per ſpeciem eiuſdē
ſibi in ſui ſeparatione infuſam cognoſcūt ſiue apprehen
dant ſe eſſe in loco illo vel fore eternaliter cōtra ſuam vo
luntatem. ſuper quo veriſſime τ ſumme affliguntur pro
pter loci illius deformitatē nature intellectuali minime
conuenientem. ſicut patuit ſupra articulo.xxvi. ¶ Ad 2m Ad 2m
dicendum.ꝙ iſta influentia ſiue participatio ſpecierum
eſt naturalis:ſicut dicit Thomas.nec ſeqtur ꝙ huiuſmo
di influxus ſpecierum fiat animabus contemplatiuoruz
in raptu:ꝗdiu ſunt vnite necdum ſepate a corpibus.quia
ſubſtantie imateriales actu ſepate pticipant huiuſmodi
ſpecierum influētiā τ nō alie:ſicut docet Thomas. vnde
iſta obiectio nō concludit. ¶ Ad 3m prout tactum eſt:pa Ad 3m
tet per hoc qd dicit̃.ſ̃.in reſponſione articuli.xxxiij. vide
licet q2 cognitio naturalis anime ſeparate eſt iperfectior
τ cōfuſior ſm cōditionem ſue nature:quā cognitio natu
ralis angeli nō poſſunt anime ſeparate cognoſcere deter
minate:niſi illarum rerum conditiones indiuiduales.ad
quas cognoſcendas ꝗdammō determinant̃ vel per pre
cedentem cognitionē. vel per aliquā affectionē. vel per na
turalem vel diuinam ordinationem.poteſt igitur cogni
tio anime ſeparate determinari ad cognoſcendum deter
minate que circa nos ſunt. ſm ꝙ placet deo ordinanti:ſi
ue mediātib⁹ illis qui ad illos moriēdo pgūt. ſiue mediā
tibus angelis ſicut dicit Aug⁹. Nec tñ ſequit̃ ex hoc ꝙ aīe

ſeparate prius recipiant aliquā ſpeciem ab animabus ad
ſe per mortē venientibus. vel etiam ab ipſis angelis: ſed
per locutionem intellectualiter ſm dei ordinationez ſibi
factam ab eiſdem determinatᷣ eoꝝ cognitio: vt ſpecies il-
la infuſa ſiue participata ab ipſo deo ſit in ratione pncipij
perfecte repreſentantis cōditiones indiuiduales coꝝ que
hic ſiunt: ſicut cōtingit ꝙ vnus angelus ducitᷣ in actualē
cognitionem alicuius rei per locutionē alterius. Nō eniȝ
hoc fit per ſpeciei alicuius impreſſionem de nouo: ſed per
hoc ꝙ vnus angelus mediante cōceptu alterius ſibi oſtē-
ſo per locutionē illā intellectualē ordinatᷣ ad cognoſcen-
dum aliquid mediāte ſpecie a pncipio ſue creationis ſibi
innata. qḋ prius actu nō cognoſcebat per eandem. ⁊ iſtud
patebit infra cum erit ſermo de angeloꝝ locutione.

Rticulus Trigeſimuſſeptimus. Itē q. lxxxix. arti. 2ᵒ in reſpon-
ſione principali dicit. ꝙ anima ſeparata ſe-
ipſam per ſeipſam cognoſcit.

Corruptorium. Hoc non viderᷣ reprehendēduȝ
tanq̄ȝ fidei ⁊ bonis moribus contrariū. ſed alis viderᷣ no-
1 bis falſuȝ. Dicit eniȝ Anſel. monol. cap. xxiij. Nulla nega-
ri ratione pōtcuȝ mens rōnalis ſeipſam cogitando intel-
2 ligit imaginem ipſius in ſua naſci cognitione. ¶ Ꝓ. Com
2ᵒ 2ᵐ mētator ſupra illud. iij. de anima. ⁊ etiā intelligit ſe ſicut
alia dubitauit Ariſto. de intellectu materiali vtrū intelle-
ctiuū eſt ex eo ꝙ eſt ipſe itellectus aut aliquo alio modo.
Et infra parum incipit determinare: qḋ eſt intellectuȝ
per intentionem in eo ſicut alie res intellecte. Hec ſunt
verba Commentatoris.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

Qualiter autē aīa intellectiua corpori vnita intelligat ſe
per ſpeciem ſui obiecti ſm ſententiam philoſophi ⁊ Com
mētatoris ſui: patet ſupra in reſpōſione articuli. i. Anima
vo ſeparata ſicut habet cōſimilem modū eſſendi cū alijs
ſeparatis: ita habet cōſimilē modum intelligendi. Unde
ſicut eſſentia huiuſmodi ſubſtantiaꝝ cū ſit ſimplex for-
ma ⁊ penitus īmaterialis. ⁊ ſit ſufficiens ratio ac pncipiū
intelligendi ſeipſam a ꝓprio itellectu. ſic eſſentia anime
ſeparate eſt ſufficiens ratio ac principium ꝙ ſeipſam per
Ad pᵐ ſemetipſam intelligat. ¶ Ad pᵐ ergo dictum eſt ſupra in
reſponſione articuli pmi. Illa enim imago de qua loquitᷣ
Anſelmus. nō eſt ratio ſeu principium itelligendi: ſed po-
tius ſe tenet ex parte obiecti intellecti: cū ſit ſm Anſelmū
ipſa cogitatio formata. ⁊ ipſa ratio rei intellecta. ⁊ intelle-
Ad 2ᵐ ctu cognoſcente expreſſa: vt patuit ſupra. ¶ Ad 2ᵐ ſimili
ter eſt reſponſum ſupra ibidem. Non enim intendit phs
vel Cōmentator ꝙ intellectus intelligat ſeipſum per ſpēȝ
ꝓpriam a ſe genitaȝ. ſed per ſpeciem ſui obiecti vt patuit
ibidem.

Rticulus Trigeſimuſoctauus. Item q. lxxxix. arti. vij. vbi queri
tur: an diſtantia localis impediat cognitiōeȝ
anime ſeparate: in reſponſione pncipali dicit.
Quidam poſuerunt ꝙ aīa ſeparata cognoſce
ret ſingularia abſtrahēdo a ſenſibilibus: ſȝ abſtractio ſpe-
cierum a ſenſibilibus fit mediantibus ſenſibus ⁊ alijs ſen
ſitiuis potētijs que in anima ſeparata nō manent. Intelli-
git aūt anima ſeparata ſingularia per influxum a diuino
lumine. quod quidem lumen equaliter ſe habet ad ꝓpin
quum ⁊ diſtans. Unde diſtantia localis nullo modo im-
pedit cognitionem anime ſeparate.

Corruptorium. Iſta poſitio tria falſa contine
re viderᷣ vl̄ dubia. ¶ Primū
eſt ꝙ anima ſeparata nō itelligit per abſtractionē vel per
cepcionē a ſenſib⁹. qꝛ in aīa ſeparata manent potentie ſen
ſitiue. ¶ Scdm eſt. ꝙ anima ſeparata cognoſcit ſingula-
ria per influxū a diuino lumine. ¶ Tertiū eſt: qꝛ diuinuȝ
lumen equaliter ſe habet ad ꝓpinquum ⁊ diſtans. ꝓpter
hoc diſtantia localis nullo modo impedit cognitionem
anime ſeparate. ¶ Primū viderᷣ nobis falſum: ſic enim 1
nihil pateretur a ſenſibilibus per receptionē. qꝛ (vt oſten-
ſum eſt) per eaſdeȝ ſpecies habet fieri ſenſitiua cognitio.
cum ſenſibilia ꝓportionabiliter ſe habēt ad ſenſum. ⁊ ſen
ſibilis leſio cum excellit ſenſum. ⁊ ſic ſequeretᷣ ꝙ nec aīe
mediocriter bonorum aliquam penam ſentirent ab igne
purgatorij. cuius contrariū omnes ponunt. Nec aīe val-
de malorum ab igne ⁊ aqua in inferno. cuius ꝯtrariū po-
nit fides Luce. xvi. vbi dicit ſaluator ꝙ diues epulo con-
tra cruciatum flāme petijt guttā aque. Et Job. xxxiiij. de
reprobo dicitᷣ. Ab aquis niuiū tranſient ad calorē nimiū.
¶ Contra ſcdm de cognitione per influxum ſpecierum 2
a diuino lumine: dictū eſt paruȝ ſupra. require ibi. ¶ Se 3
cundum viderᷣ eſſe falſum. ⁊ cōtra Auguſtinuȝ libro de
cura pro mortuis agenda. Si enim localis ꝓpinquitas ⁊
diſtantia nihil operarentur ad cognitionem anime ſepa-
rate: nihil ꝓdeſſet aliquos ex mortuis mitti ad viuos: ad
cognoſcendum ea que geruntur apud viuos. ⁊ ad denun-
tiandū ipſis qui remanent in ſedibus ſuis. cuius cōtrariū
ponit Aug⁹. ¶ Ꝓ. ſi diſtantia localis in nullo impediret 4
cognitionem anime ſeparate. ⁊ ꝯſtat ꝙ impedit cognitio-
nem aīe vnite: in quocūqȝ ſtatu ⁊ nature lapſe ⁊ reparate
poſt reſurrectionē tūc ꝑfectiorē cognitionē de rebus ha-
beret aīa ſepata que eſt in ſtatu ⁊ diſpōne nō nālı. ſ. ſepara
tionis a corpe q̄ȝ aīa vnita qn̄. ſ. eſt in ſtatu ⁊ diſpoſitione
nāli vnionis cū corpe. hoc aūt eſt īpoſſibile. ¶ Ꝓ. ſi pro- 5
pter hoc ꝙ lumen diuinū a quo influuntᷣ ſpecies equali-
ter ſe hēt ad ꝓpinquū ⁊ diſtans: diſtantia localis in nullo
impediret cognitionē aīe ſepate: tūc aīa ſepata ita equali-
ter cognoſceret futura ſicut preſentia: qḋ falſum eſt. Dicit
enim Joānes Damaſ. libro. ij. cap. iiij. Futura quidē nec
angeli nec demones nouerunt: multo min⁹ aīe ſepate.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

Suppoſito ꝙ aīa ſepata intelligat per ſpecies infuſas: vt
ſupra dictū eſt ar. xxxvi. Manifeſtum eſt ꝙ diſtantia lo-
calis nō poterit aīe ſeparate cognitionem in aliquo impe
dire. Habens enim ſpeciem intellectualē alicuius rei eaȝ
intelligit localiter preſentē vel diſtanteȝ. alioqn nō eſſet
verū qḋ ait phs. Intelligimus cuȝ volum⁹. Habentes igi- 3ᵒ de aīa
tur ſpecies rerum ſibi infuſas poterūt aīe ſeparate cogno t. 2ᵃ. 153.
ſcere omnia quoꝝ ſunt ſpēs ille ſiue ꝓpinqua ſint locali-
ter: ſiue diſtantia. ita ꝙ dicte ſpēs determinantᷣ mō ſupra
dicto in reſponſione ar. xxxvi. Nullū ergo falſuȝ tenetur
iſta reſponſione Thome. ¶ Quod enim in pmis dicunt Ad pᵐ
eſſe falſuȝ: ſcilicet ꝙ aīa ſepata non cognoſcit res per ab-
ſtractionē a ſenſibilib⁹ ſalua pace coꝝ nō debet dici fal-
ſum: qꝛ abſtractio nō fit niſi mediantibus potentijs ſenſi-
tiuis: put docet Thomas. Et qḋ obijciūt cōtra hoc de aīa
ſepata que ab igne ſentit: ex falſo itellectu ꝓcedit: ac ſi na
tura intellectualis ſepata immutaretᷣ ab igne ad moduȝ
ſenſitiue virtutis: qḋ falſuȝ eſt. imo per hoc dicitᷣ ignē ſen
tire ⁊ ab eodē pati. qꝛ cognoſcit ſeu apprehendit ſe alliga-
ri (vt ita loquar) vel deputari tali loco cōtra ſuā volūta-
tē ⁊ eternaliter. qḋ in verā ⁊ maximā penā ſibi cedit. qꝛ eſt
maxime contra voluntatem. ⁊ hec eſt pena intellectualis
nature ſeparate ſiue per ignem ſiue per aquam in infer-
no. ¶ Secundum de influxu ſpecierum a diuino lumi- Ad 2ᵐ
ne. contra quod dicunt paruȝ ſupra requirendum. ſ. in
reſponſione

reſponſione ar.xxxvi.eſt declaratum ꝛ ad obiecta contra
Ad 3^m hoc reſponſum. ¶ Tertium quoqꝫ qđ eſt in ꝓpoſito ꝑnci
pale.ſ.ꝙ propinquitas vel diſtãtia nihil operaꝛ ad cogni
tionẽ anime ſeparate:nõ eſt falſuꝫ:ſicut patet ex his que
dicta ſunt in reſponſionis huius ꝑncipio. ¶ Ad ꝑmuꝫ qđ
obijciant cõtra hoc de Aug^o dicendum ſicut dictũ eſt ſu
pra in reſponſiõe arti.xxxvi.ꝙ huiuſmodi miſſio de qua
loquitur Aug^9 ſit nõ vt aliqua ſpẽs in animo ſeparata re
cipiatur ab extra.ſed vt cognitio anime ſepate quam per
ſpecies influxas habet de huiuſmodi ſingularibus imper
fecte ꝛ confuſe aliqua ordinatione naturali vel affectio
ne:vel etiam deo ſic ordinante vt per talem modum fiat
Ad 4^m determinetur.ſicut dictum eſt ibidem. ¶ Ad 2^m dicẽdũ.
ꝙ diſtãtia vel ꝓpinquitas localis nihil facit ad cognitio
nem intellectuaꝫ in anima corpori vnitam:niſi quatenus
mediante ſenſu accipitur in principio.accepta autem ſpe
cie ꝛ retenta:põt intellectus etiaꝫ corpori vnitus eque in
abſentia ſicut in preſentia: ſicut patet experimentaliter
omnibus.ꝛ eodẽ mõ anima ſeparata ſe habet ad ſpecieꝫ
Ad 5^m influxam ſibi:ꝛ anima poſt reſurrectionem ad ſpeciẽ vn
decunqꝫ acceptam. ¶ Ad 3^m dicendum eſt.ꝙ aliud eſt rẽ
eſſe abſentem loco.ꝛ aliud ipſam eſſe futurã.ꝛ per conſe
quens nõ eſſe.ꝓpter qđ cuꝫ nõ entis nõ ſit ſpecies influxa
in aĩa ſeparata.nec etiaꝫ aliquo modo accepta in angelo
bono vel malo. Hinc eſt ꝙ nullo mõ põt cognoſcere futu
ra que non ſunt:niſi deus qui omnia futura nouit per ſuã
eſſentiam in quo omnia relucent ipſis reuelent. Illa võ
que ſunt quoꝝ habent ſpecies:ſiue ꝓpinqua ſiue remota
ſm locũ indifferẽter recognoſcere pñt: vt patet ex dictis.

ARticulus Trigeſimuſnonus. Iteꝫ.q.xcv.arti.iiij.ꝛ vltimo in re
ſponſione ꝑncipali dicit.ꝙ premiuꝫ eſſentia
le ſolum reſpondet quantitati charitatis:nõ
quantitati operis vllo modo:ſed premium
accidentale.

Corruptorium. ¶ Ad hoc nec auctoritatem
1 nec rationem inducit. Hec
fuit opinio ſeu error Iouiniani:ſicut Hiero^9 dicit in libro
contra Iouinianũ:dicens ſic. Si mihi opponis.quare iu
ſtus laborat in pace:aut perſecutione ſi nullus perfectus
aut maiora premia ſcias hic eum facere: vt nõ plus qdeꝫ
mereatur. Sed ne perdat qđ accepit:hoc beatus Hiero^9
reputat errorem.ꝛ reprobat eodem libro per parabolam
de decem talentis. ¶ P̃.certum eſt ꝙ habitus ordinanꝛ
2 ad actum vt ad finem.ꝛ dantur propter actum.vt patet
cap̃ ꝑ. per primum ꝛ decimum ethicorum. Finis autem eſt me
ꝑ magn. lior eo qđ eſt ad finem. Quod autem eſt melius deus plus
mor.ca^o diligit ꝛ acceptat. Et qđ deus plus diligit ꝛ acceptat plus
ꝑmo. remunerat.ergo plus remunerat ꝓpter actum charitatis
q̃ꝫ ꝓpter habitũ.nõ aũt plus remuneraret ſi habitui cha
ritatis reſponderet ꝑmiũ eſſentiale actui võ accidentale.
ergo habitui charitatis nõ ſolum reſpondet premiũ eſſen
tiale:ſed ꝛ actui eius.immo magis q̃ꝫ habitui. ¶ P̃.ſacra
3 ſcriptura nõ habitui ſed magis operi attribuit ꝑmia.qđ
nõ faceret niſi magis premiuꝫ deberet operi q̃ꝫ habitui.
ps.61. Vñ ps. Tu reddes vnicuiqꝫ ſm opera ſua. Et Matthei
xx. Uoca operarios ꝛ redde illis mercedẽ. Hec ſunt ver
ba eorum:quibus quedam vba addunt que non potui in
telligere ꝓpter corruptionẽ exẽplaris:ĩõ non plus ſcripſi.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

¶ Si attendiſſent qđ Thomas loquitur ibidẽ de opere
exteriori.ꝛ nõ de actu interiori:ab impugnatione iſta ceſ
Ad ꝑ^m ſaſſent hac vice. Qđ eniꝫ Hieronymus dicit eſſe erroneũ:
ab iſto dicto Thome eſt omnino diuerſum. Nõ enim po
nit Thomas ꝙ homo nõ mereretur laborando.qđ dicit
Hieronymus eſſe erroneũ.ſed intendit ꝙ charitati ꝛ ei^9
actui interiori debeꝛ premiũ eſſentiale.vnde qui plus ha
bent de charitate ꝛ eius actu interiori plus habebunt de
ꝑmio eſſentiali q̃ꝫ illi qui plus laborauerunt.ꝛ plura ope
ra exercuerunt ex minori charitate.aliqđ tamen gaudiũ
accidentale habebunt hi qđ nõ illi. ¶ Ex his patet reſpõ Ad 2^m
ſio ad ſecundum. Procedit enim ex falſo intellectu:ac ſi
Thomas dixiſſet q^r premiũ eſſentiale correſpondet habi
tui charitatis ſoli circũſcripto actu eius interiori. qđ fal
ſum eſt. ¶ Ad 3^m dicendum.ꝙ ſcriptura attribuit ꝑmia Ad 3^m
operibus.quia ſunt ſigna.actus ꝛ habitus charitatis inte
rioris cui debetur premium eſſentiale. Operibus võ ipſis
exterioribus debetur premium actuale vt dictum eſt.

ARticulus Quadrageſimus. Itẽ.q.ciij.
arti.iiij.in reſponſione prin
cipali dicit.ꝙ nihil omnino in nihilũ redigiꝛ.

Corruptorium. Hoc videtur er
ror.quis gratia
faciens gratum eſt aliquid in anima.ꝛ tamen ipſa peccan
te penitus eſſe deſinit.vel ſimul eſt cum peccato mortali:
qđ eſt penitus erroneũ. Hoc etiaꝫ eſt contra Auguſtinuꝫ
in pluribus locis:vtpote in vndecimo de trinitate:mani
feſte enim inſinuat ꝙ ſpecies in memoria:totaliter deleri
poteſt per obliuionem:hocideꝫ videtur de lumine in me
dio. ¶ P̃.philoſophus de ſomno ꝛ vigilia ponit experimen
tum. Ex quo videtur ꝙ ſignuꝫ vel ſpecies alicuius rei ſplẽ
dide:recepta in oculo corrumpitur in nihil. Dicit eniꝫ. Si
aliquis multo tempore reſpiciat aliquem colorem albuꝫ
vel alium valde ſplendidum.ꝛ demum claudat oculos:
accidit viſum videre talem colorem qualem ꝑmo vidit.
Deinde mutatur in puniceum.deinde in purpureum.de
inde in nigrum donec euaneſcat. Idem experimentũ po
nit Auguſtin^9.xi.de trinitate.cap̃.3°. Sub his verbis ple
rũqꝫ cũ attendimus quoqꝫ luminaria donec oculos clau
ſimus quaſi verſantur in conſpectu:quidam colores luci
di.ꝛ quidam colores varie ſeſe concomitantes.ꝛ minus
minuſqꝫ fulgentes:donec omnino deſiſtunt eſſe. Nota ꝙ
dicit omnino deſiſtunt eſſe.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

Ad omnia iſta patet ſolutio ex his que Thomas dicit in
ſolutione tertij argumenti articuli iſtius. Accidẽtia enim
cuiuſmodi ſunt omnia que iſti enumerant non ſunt entia
completa cum nõ ſubſiſtant.ſed quodlibet eoꝝ eſt aliqđ
entis. Sic enim oculus diciꝛ ens.qꝛ eo aliquid eſt. Unde
lꝫ aliqua huiuſmodi accidentia penitus euaneſcant:non
tamen debet dici ſimpliciter ꝙ aliquod ens in nihilũ re
digatur.ꝛ tamen ꝓpter ſubdit conſequenter eo modo quo
ſunt nõ omnino in nihilum rediguntur:non quia aliqua
pars eorum remaneat:ſed qꝛ remanent in potentia mate
rie vel ſubiecti. Per hoc patet reſponſio ad obiecta:ſicut
patet intuenti.

ARticulus Quadrageſimuſprim^9. Itẽ
q.cvi.arti.vltimo in reſpon
ſione principali dicit. Quicquid ſuperiores an
geli qui ſunt in pleniſſima ꝑticipatione bonita
tis diuine a deo recipiunt ſubiectis ſpartiunꝛ.

Corruptorium. ¶ Hoc eſt contra Iſaiam.
lxiij. Quis eſt iſte qui venit
de Edom ꝛc.vſqꝫ boſra. Glo.interlinearis. Dicitur hoc in
ꝑſona angeloꝝ tanq̃ꝫ myſteriũ icarnatiõis ignorãtiũ qui
ſm aliã gloſaꝫ hoc regrebãt ab alijs angelis:qui hoc etiã
añ incarnationẽ ſciebant. Nõ ergo reuelauerãt hoc alijs.
¶ Item Eph.iij.data eſt mihi gratia illuminare omnes:

que ſit diſpenſatio ſacramenti abſconditi a ſeculis: vt in-
noteſcat in celeſtibus per eccleſias multiformis ſapiētie
dei. Glo. Per hoc attribuit aliqd angelis: qui multa ſecre-
ta in his didicerunt. Alia aūt gloſa ibi dicit. ꝙ angeli hec
ſecreta incarnationis cognouerūt. Et alia gloſa ꝯcordat.
Ergo inquit que dicta ſunt illis angelis qui maioris digni
tatis ſunt. ⁊ per quos nūtiata ſunt: cognita fuerant ex par-
te: vtpote familiaribus ⁊ nūtijs: nō illis angelis qui mino
ris dignitatis erant cognita fuerunt. Ex quo patet. ꝙ ſupe
riores non oia que a deo percipiūt inferioribus impartiū-
tur. qꝛ hec per experientiaꝫ poſtea didicerunt ⁊ addiſcūt.
¶ Item in cōmento ſupra ſeptimo cap. cele. hierarchie
dicitur: Saluatore ſm carnem aſſumptam in celis aſcen-
dente quibuſdaꝫ angelorum humanitatis exaltationem
ho.xi. ignorantibus ⁊ dicentibus. Quis eſt iſte rex glorie. ab an-
gelis amplius illuminatis dictum eſt. Dominus virtutuꝫ
z ipſe eſt rex glorie. ¶ Item ibidem Hugo dicit ſuper gn-
to cap. Superiores omniū illuminationes ⁊ virtuteꝫ infe
riorum habent. Sed inferiores ſuperioꝝ ordinuꝫ illumi-
nationem ⁊ virtutem omnino nō habent. Et ſequit̄. Illu
minationes intelligimus in cognitione veritatis. virtutes
vō in amore bonitatis ⁊ perfectione operis. ¶ Ratio vō
ſue poſitionis eſt. ꝙ de ratione boni eſt ꝙ cōmunicent ſe
alijs. ⁊ inde eſt ꝙ agentia naturalia ſiue corporalia ſimili-
tudinem ſuam alijs tradunt quantuꝫ poſſibile eſt. quāto
ergo aliqua agentia in ꝑticipatione diuine bonitatis plus
conſtituuntur: tanto magis ſuas perfectiones in alios trā-
ſfundere nituntur. ⁊ ideo angeli ſuperiores ⁊c. Reſpōſio.
nō eſt ſimile. qꝛ agens corporale agit cōmunicando ſuaꝫ
bonitatem vel ſuam ſimilitudinē per nature neceſſitatē.
angelus autem cōmunicat ſuam perfectionem per volū-
tatem. ⁊ ideo nō cōmunicat neceſſario totum: ſed quantū
vult: ⁊ decet alterum recipere. Et qꝛ decet ſuperiores plu-
ra cognoſcere ⁊ poſſe ꝙ̄ inferiores. ideo ſuperiores nō ſem
per qđ a deo recipiant inferioribus impartiuntur.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

Qꝛ angeli ſuperiores ea que a deo percipiant inferioribus
impartiuntur: probat Thomas per auctoritatem Grego-
Ad p^m rij ⁊ Dionyſij. Et ad argumenta iſta de angelis: qui dicun
tur ignoraſſe myſterium incarnationis: reſpondetur per
hoc qđ dicit in reſponſione ſecundi argumenti iſtius arti-
culi. quia nō eſt intelligendum (vt ipſe dicit ibidē) ꝙ an-
geli inferiores penitus ignorauerunt myſterium incarna-
tionis. Sed quia nō ita plene cognouerunt ſicut ſuperio-
res. ⁊ ideo in eius cognitione poſtmodum ꝓfecerunt: dūꝫ
illud myſterium impleretur. Sic ergo habent intelligi iſte
gloſe: ⁊ hoc qđ adducunt ꝑmo de Hugone. ¶ Qđ vō ad-
ducunt ſecundo de Hugone pro Thoma facit. Dicit eniꝫ
Thomas. ꝙ ſuperiores angeli habent nobiliori modo in
ſe qđ cōmunicant inferioribus minus perfecte illa eadeꝫ
participantibus. ⁊ ponit exemplum de ſcientia magiſtri:
que nobiliori modo eſt in ipſo ꝙ̄ in diſcipulo cui eandeꝫ
Ad z^m ſcientiam cōmunicat. ¶ Quod tandem dicit ad rationē
Thome nō multum valet. quia decet ꝙ ſuperiores ange-
li perfectiones ſuas inferioribus cōmunicent ſm gradū
capacitatis eorundem. vnde ſuperiores hoc volunt ⁊ fa-
ciunt. Et ideo recte dicit Thomas ꝙ ſuperiores ea que a
deo percipiant inferioribus impartiuntur.

Articulus quadrageſimuſſecundus. Item. q. cvij. arti. iiij. diſpu
tat: vtrum diſtantia localis aliquid operetur
in locutiōe angeli. Et in reſpōſione ꝑncipali
ita dicit. Locutio angeli in intellectuali ope-
re conſiſtit. Intellectualis auteꝫ operatio angeli omnino
abſtracta eſt a loco ⁊ tempore. nam etiam noſtra intelle-
ctualis operatio eſt per abſtractionem ab hic ⁊ nunc niſi
per accidens ex parte phantaſmatū: que in angelis nulla
ſunt. In eo autem qđ omnino abſtractuꝫ eſt a loco ⁊ tem
pore nihil operatur nec temporis diuerſitas nec loci diſtā
tia. Unde in locutione angeli nullum impedimentum fa
cit diſtantia loci.

Corruptorium

Principale quod hic inten-
dit. ſ. ꝙ in locutiōe angeli nul
lum impedimentū facit diſtantia loci: credimus eſſe fal-
ſum. Alia duo quibus hec cōfirmat vel ſūt falſa: vel eo
modo quo veritatem habent nō inferunt ꝓpoſitum ſuū.
Unuꝫ illoꝝ eſt: ꝙ locutio angeli conſiſtit in intellectuali
operatione. Aliud autem. ꝙ intellectualis operatio ange-
li omnino abſtracta eſt a loco ⁊ tempore. Qꝛ autem diſtā-
tia loci impediat locutionem angeli: patet ꝑmo ad Corin.
xiij. Si linguis hominū loquar. Glo. Angeli prepoſiti ſigni
ficant minoribus. qđ de dei volūtate primū ſentiunt. qđ
fit quibuſdā nutibus aut ſignis. Iſti nutus aut ſigna non 1
ſunt ipſamet conceptio angeli. propter quā apprehenden
dam fiunt. qꝛ nihil eſt ſignum ſuiipſius. Iſti etiaꝫ nutus
nō ſunt deſideriuꝫ angeli quo deſiderat vt alius percipiat
cogitatuꝫ ſuū. qꝛ ſigna ⁊ nutus ſunt manifeſtiora ꝙ̄ illud
ꝓpter qđ percipiendū fiunt. Deſiderium auteꝫ eque vel
magis eſt occultum ꝙ̄ ipſa cogitatio. ergo opꝫ ꝙ nutus ⁊
ſigna ſint operationes exterius protenſe ad alium. Sed
omnes tales operationes impedire poteſt diſtantia loci.
ergo locutionē angeli impedire pōt diſtantia loci. ¶ Pre 2
terea Auguſtinus in libro de cura pro mortuis agenda.
Poſſunt inquit angelis qui rebus que hic aguntur preſto
ſunt audire aliqui mortui. qđ vnūquēqꝫ illorū audire iu-
dicat cui cuncta ſubiecta ſunt. Niſi enim poſſent angeli
intereſſe viuoꝝ ⁊ mortuorum locis: nō dixiſſet dominus.
Contigit autem ⁊ illum ferri ab angelis in ſinum Abrae. Luc.6
igitur ⁊ nūc eſſe poterant. Ex his verbis Auguſtini patet.
ꝙ localis diſtātia impedit locutionē angeli ad mortuos.
alioquin fruſtra tranſirent de loco iſtoꝝ ad illos renun-
tiaturi que vidiſſent apud iſtos. Qua ratione autem pōt
diſtātia localis impedire locutionē ad homines mortuos:
pari rōne ad angelos quibus pares ſunt. ¶ Illud vō qđ 3
primo dicit ad huius confirmationē: ſcilicet ꝙ locutio an
geli conſiſtit in intellectuali operatione: dupliciter intelli
gi poteſt: cum preciſione: vel ſine. Si intelligatur cuꝫ pre-
ciſione: ſcilicet ꝙ locutio angeli nihil aliud ſit ꝙ̄ intelle-
ctualis operatio. ſ. cogitatio ſola. vel cogitatio cum deſide
rio vt alius apprehendat ſuam cogitationem: dicimus ꝙ
falſum eſt: ſicut ſupra oſtenſum eſt: ꝙ illi nutus vel ſigna
quibus mediantibus fit locutio angeli: aliud ſunt ꝙ̄ ipſa
cogitatio vel deſiderium. Si autem intelligatur ſine pre-
ciſione: ſcilicet ꝙ locutio angeli conſiſtat in intellectuali
operatione: ⁊ etiam in alia operatione protenſa exterius
ad aliud per ſignū: tunc credimus ꝙ verum dicat. ⁊ ſic ex
tali intellectu nō ſequitur concluſio quā intendit: ſcilicet
ꝙ in locutione angeli non impediat diſtātia localis. Ope
ratio enim exterius protenſa per diſtantiā poteſt impedi-
ri. ¶ Ad z^m qđ dicit. ꝙ intellectualis operatio angeli oio 4
abſtracta eſt a loco ⁊ tempore: multipliciter poteſt intelli
gi: ſi intelligatur ꝙ ipſa eſſentia operationis angelice non
ſit in loco vel tempore: ſed preter vtrunqꝫ dicimus ꝙ fal-
ſum eſt. Ex quo enim ſubſtantia angeli diffinitiue eſt hic.
neceſſe eſt ꝙ eius operationes: ſm id qđ ſunt diffiniant
locuꝫ ⁊ tempus. alioquin operatio eſſet nobilior ꝙ̄ ſubſtā
tia cuius eſt operatio: qđ eſt impoſſibile. Si vō intelligat̄
ꝙ operatio angeli eſt reſpectu obiecti abſtracti ab hic ⁊
nūc: dicimus ꝙ eſt vt ſic ⁊ eſt vt nō. Cōſtat eniꝫ ꝙ angeli

intelligunt ſingularia que ſunt hic ⁊ nunc. Uerbi gratia.
quos cuſtodiūt ⁊ eoꝝ operationes:⁊ circūſtantias opera-
tionū:que oīa ſingularia ſunt hic ⁊ nūc. Angeli etiā intel-
ligūt abſtracta ab hic ⁊ nūc:ſicut deus ⁊ vniuerſalia. ⁊ iō
nō ſequitur ex hoc ꝓpoſitū. ℂ Ratio quaꝫ ponit ad hoc
eſt talis. Luce.xvi.dicitur.ꝙ diues in inferno poſitus lo-
quebatur Abrae nō impediēte loci diſtantia.ergo multo
fortius localis diſtātia nō pōt impedire locutionē angeli
5 vnius ad alteꝝ. ℂ Ad hoc pōt dici.ꝙ locus quietis Abrae
⁊ Lazari pro tēpore illo fuit in ſuperiori margine inferni:
⁊ habebāt aliquā clarā lucē ſine omni pena ſenſus:ſicut dicit
magiſter in hyſtoriis. vnde ſm hoc forte nō fuit diſtātia in-
ter Abraam ⁊ diuitez:quin poſſet vnus alteri loqui.

Reſpōſio ad hec ſm Thomā. ℂ Iſta obiecta pro-
cedūt ex quodā falſo.ſ.ꝙ angeli intelli-
gant per nouā ſpērum receptionē. ⁊ ſic a rebus iſtis ſenſi-
bilibus quas intelligūt. ⁊ nō per ſpecies itelligibiles a di-
uino lumine ſibi impreſſas vel in eoꝝ itellectu ſm natu-
re ſue capacitatē a principio ſue creationis deriuatas per
ipſius lucis incōmutabilis participationē nature ſingulo-
rum cōgruētē. Cuius oppoſitū in multis locis Thomas
declarat. ſicut patet ſupra in reſpōſione articuli.xxxviij.
Ad pᵐ ℂ Ad pᵐ ergo quod obijciūt dicendū.ꝙ nutus vel ſigna
de quibus illa gloſa loquitur.nō ſunt operationes protēſe in al-
terum protēſione materiali diffuſa vel expāſa localiter.
que per ꝯſequēs diſtātia locali poſſet impediri:prout iſti
imaginātur:⁊ falſo. Sed poſſunt dici vno modo ipſi con-
ceptus angeli loquētis ordinati ad alterū cui loquitur. Ha-
bet eniꝫ quilibet angelus ſpēs ſibi īditas a pmo lumine.
per quas pōt cognoſcere quoſcūqꝫ ꝯceptus alterius ordi-
natos per volūtatē alterius ad ipſuꝫ. Et qđ dicūt.ꝙ nihil
eſt ſignū ſuipſius:ſumpto ſigno pro indicamēto vel ma-
nifeſtatiuo pncipio:negādū eſt tanꝙ falſuꝫ:⁊ ꝯtra ſāctos
Auguſtinū ⁊ Anſelmū.quoꝝ ſententia eſt.ꝙ verbū nō ſo-
lum eſt indicatiuū eoꝝ que dicūtur per verbuꝫ:ſed ⁊ ſui-
ipſius quodāmodo per ꝑus. Silr patet de verbo vocali:
qđ indicat alia indicādo ſeipſuꝫ. Cōceptus ergo angeli in
quātū ſeipſos indicāt:⁊ manifeſtāt illis ad quos ordinan-
tur:pñt dici ſigna vel nutus ſemetipſa notificātia. Uel po-
tius dici pōt ꝙ ipſi ꝯceptus angeli in alteꝝ ordinati:ſunt
ſigna vel nutus ſuorū met cōceptuū vel permanentiū in
ꝯcipiēte:circū ſcripta huiuſmodi ordinatione. ⁊ ita nō ſub
eadē rōne dicūtur ſigna ⁊ ſignata:⁊ redit in idē quod pri-
us realiter. ℂ Aliter videt Thomas dicere ſup 2ᵐ ſentē-
tiarum.diſtinctione.xi.ꝙ aliqua naturalr cognita ab ange-
lo:cui fit ꝯiuncta locutio ab angelo loquēte cū cōceptib⁹
ipſius loquētis fiūt ſigna vel nutus eorūdē per que cōce-
pt⁹ illi notificant angelo illi cui fit locutio. Sꝫ pᵐ qđ hic
dicit Thoᵐᵃˢ in pᵃ pte.q.cvij.arti.p.magis intelligo. Nō eni
video ad quid requirat talis ꝯiūctio ꝯceptuū cū illis natu-
raliter cognitis:cū conceptus illi fiant actu intelligibiles
ab illo angelo in quē ordinātur. ⁊ hoc rōne illius ordina-
tionis ſicut alia naturalr entia ſunt actu intelligibilia ab
eodē:eo ipſo ꝙ ſint in ordine nature actū habentis.preci-
pue cum de rōne verbi ſit ꝙ ſemetipſuꝫ notificet:ſicut di-
ctum eſt. ⁊ ex volūtate loquētis depēdet ꝙ verbū menta-
le ordinē habeat ſiue ad ipſum loquētē ſiue ad alterum.
Et hinc eſt ꝙ angelus loquitur ſibi ⁊ alteri quādo vult ⁊
Ad 2ᵐ non aliter. ℂ Ad 2ᵐ dicēdum.ꝙ Auguſtinus intendit di-
cere.ꝙ ea que hic fiūt animabus alibi exiſtētibus:nunciā-
tur per angelos qui hincinde trāſeunt:non ꝙ tranſitus lo-
calis ſit neceſſarius ad hoc ꝙ creature itellectuales ſuos
conceptus mutuo manifeſtēt:ſed qꝛ congruum eſt ꝙ illi
angeli potiſſime animabus alibi exiſtentibus de his que
hic aguntur nuncient:qui mittūtur ad hoc.ꝙ circa iſta lo-
ca pro ipſis ⁊ nobis operētur aliqua illis ⁊ nobis cōuenien-
tia. Uerbi gratia. Si angelus qui mittitur huc ad operā-
dum aliqd circa filiū.ſi cōſequenter mittatur ad operan-
dum aliquid circa animā patris que detinetur prout con-
gruit:ſatis ꝯueniens videt ꝙ ille angelus potius ꝙ̄ alius
ſuos ꝯceptus manifeſtet illi anime nūciādo que hic agū-
tur.cuꝫ omnia ſm ordinē fiant in iſtis. ℂ Quod vō ſup- Ad 3ᵐ
ponūt tertio a locutione angelica nō poſſe preſcindi ope-
ra quedā:locatur protēſa vel expāſa ad circūſtantes:pro-
cedit ex falſo fundamēto. ⁊ tanꝙ falſum ac rationi diſſo-
num eſt interimēdū.prout patet in reſpōſione ad primū
argumentū huius articuli. ℂ Qđ vō dicunt quarto.ꝙ eſ- Ad 4ᵐ
ſentia angeli ⁊ ſimiliter eius opatio ſint diffinitiue in lo-
co. ⁊ ſimiliter ꝙ angeli cognoſcūt quedā que ſunt in loco
⁊ tēpore:veritatē habet ſi intelligatur. Nec eſt ꝯtra Tho-
mam. Eſſentia eniꝫ angeli nō ſic eſt in loco vt a loco con-
tenta vel circūſcripta depēdeat:tunc eniꝫ eſſet in loco cir-
cumſcriptiue. Sed qꝛ circa talē ⁊ nō aliuꝫ aliquid opera-
tur:ſed aliquid influit eadē:ratione cuius dicit eſſe in lo-
co diffinitiue:qꝛ natura ſūma regit infima per media:ſm
doctrinam beati Dionyſij. Hic eſt ꝙ angeli eſſentia ſem-
per alicubi eſt ponēda:nō propter ſui indigentiaꝫ qua lo-
cum requirat:ſed eo ꝙ in loco aliquo ſemꝑ aliquid opere-
tur:vel aliquid quodcūqꝫ ſit illud illo loco locatis ibidē
influat. Sic quoqꝫ cognoſcit angelus ea que ſunt in loco
⁊ tēpore vel nihil ab ipſis recipiat:ſꝫ per ſpecies a diuino
lumine ſibi impreſſas in principio ſue creationis oīa iſta
cognoſcit:vt patuit ſupra. Unde nulla ꝯditio loci nec tē-
poris poterit aliquo modo impedire opationē itellectua-
lem in angelis. ℂ Quod vō dicunt quinto.ꝙ nō fuit tan- Ad 5ᵐ
ta diſtātia inter ſinum Abrae ⁊ infernū que poſſet impe-
dire locutionē mutuam illarū animaruꝫ diuitis ⁊ Abrae
pro Thoma eſt.qꝛ vt dictum eſt:nec illa diſtātia:nec alia
quātacūqꝫ poteſt locutionem angeloꝝ impedire.

Articulus Quadrageſimuſtertiᵘ. Itē q.cviij.arti.iij.in reſpōſione primi argumenti dicit.ꝙ omnes angeli ſunt ineq̄les.

Corruptorium.

ℂ Hoc nō re- 1
prehendimus vt erroneū:tamē cōtrarium videtur ma-
gis probabile.ſ.ꝙ aliqui angeli ſint adinuicē equales. ⁊
ad hoc mouere poteſt hoc qđ firmiter tenem⁹:ſcilꝫ.ꝙ ho-
mines poſſint eſſe equales angelis.alioquin nō poſſet rui-
na angeloꝝ per homines reparari. ℂ P.homines poſſūt 2
equales ſibi inicē fieri.alioquin nō poſſet vnus ſortiri co-
ronam alterius:ſicut habet Apocalypſis 2°. Tene qđ ha-
bes:ne alius accipiat coronā tuam. Ergo ſi homines poſ-
ſunt eſſe equales angelis ⁊ ſibi inicē ꝓbabile eſt per ſimi-
le.ꝙ ⁊ angeli pñt eſſe eq̄les ſibi inicē. ℂ P.phus 8° ethi- 3
corum. ⁊ Cōmentator ibidē dicunt. Oportet veros ami-
cos equales eſſe adinuicez. Non enim vult amicitia eſſe
in abūdantia alterius. Hec Cōmentator. Si ergo ibi eſt
veriſſima amicitia:nō eſt probabile ꝙ ibi ſit omnimoda
inequalitas. Itē Auguſtinus in libro de quātitate anime 4
ita dicit. Equalitatē inequalitati iure preponis.nec quiſꝙ̄
eſt (vt opinor) humano ſpiritu preditus:cui hec non vi-
deantur. Ergo ſi in illis beatis ordinibus ponendū eſt qđ
melius eſt:eſt magis ponēda equalitas ꝙ̄ inequalitas. 5

Reſpōſio ad hec ſm Thomam. ℂ Suppoſito ꝙ
angeli ſint forme ſimplices. ⁊ per conſe-
quens ſolū formaliter ſm gradū nature differentes.ma-
nifeſtum eſt ꝙ duo angeli nō poſſunt in eodē nature gra-
du inueniri. vnde cū vterētur omnes dono nature ſm to-
tum conatū ſimul.manifeſtū eſt ꝙ receperunt donū gra-
tie ⁊ glorie ſm differentē gradum nature ſue.ex quo con-

ſequẽs eſt ꝙ angeli omnes in natura. gratia ⁊ gloria ſunt
Ad p^{m} ⁊ ad z^{m} inequales. ¶ Ad p^{m} ergo in ꝯtrarium dicẽdū. ꝙ non eſt
ſile de angelis ⁊ hoībus. Oēs eniꝫ angeli ſm totū conatū
nāe per gratiā īformate actū meritoꝛiū vnū exercebant.
pp qḋ ſm diuerſuꝫ gradū nature diuerſuꝫ gradū glie re-
cipiebant. ⁊ per ꝯſequēs vt prius inequales in natura: ſic
poſtmodum inequales in gloria permanebūt. Hoīes vo
nō ſic ſimul ⁊ ſm totū conatū exercent actū meritoꝛiuꝫ:
ſed partialiter ⁊ ſucceſſiue. ⁊ ita per ꝯſequens: illi qui ha-
bent minus de gratia: poſſunt per frequētē actū: vel vnū
actum meritoꝛiū intēſum augmētum gratie promereri.
⁊ ſic tandē non ſolū hominibus bonis: verū etiā angelis
quo ad hoc poterūt equari: vt equalē cū ipſis gloriaꝫ con
ſequātur. Unde diſſimilitudo inuenitur inter hoīes ⁊ an
gelos penes hoc ꝙ ad equalitatē vel inequalitatem facit
per ſe. Et ratio illa que innititur ſimilitudini quātū ad hoc
Ad 3^{m} non valet: ſicut patet cuilibet intelligēti. ¶ Ad z^{m} dicen-
dum. ꝙ equalitas que reqritur ad amicitiaꝫ verā non eſt
dicēda ſemper equalitas quātitatis: ſed ꝓpoꝛtionis: alio-
quin nō poſſet eſſe vera amicitia inter aliquos niſi eſſent
oīno pares ad minus quo ad magnitudineꝫ virtutis: que
per ſe facit ad amicitiā veram: ſicut patet per phm. ⁊ per
cōſequens Petrus ⁊ Linus nō eſſent vere amici: cū non
ſint gratia equales ⁊ gloꝛia. quod qui pertinaciter volue-
rit aſſerere: nō immerito hereticus: ⁊ nō ſolum erroneus
Ad 4^{m} poterit appellari. ¶ Per hoc ideꝫ patet ad 3^{m}. equalitas
enim quātitatis nō eſt illa equalitas que vniuerſaliter ꝓ-
ponitur inequalitati ſm Aug^{m}. Sed equalitas proportio
nis que ſūma inuenit̃ in angelis. in qbus ſꝫ proportionē
in diuerſo gradu nature diuerſus inuenit̃ gradus gratie ⁊
gloꝛie. Ex his patet ꝙ iſta obiecta non procedunt.

Articulus Quadrageſimusquartus.

Itē. q. c viij. arti. iij. in reſpō
ſione tertij argumēti dicit. ꝙ angeli qui ſūt
in terminis duoꝝ ordinuꝫ magis ſecum cō
ueniūt ſm propinquitatē nature ꝙ̃ vnus eo
rum cuꝫ aliquibus alijs ſui ordinis. minus aūt ſm ido-
neitatem ad ſimilia officia. ¶ Itē eadē queſtione artica
lo. v. in reſſiōe ꝓncipali repetit qḋ iā ſupra dictū eſt: ꝙ an-
gelis data ſūt dona gratuita ſm capacitatē ſuoꝝ nāliuꝫ.

Corruptorium.

¶ Contra iſtud dictū eſt ſu-
pra arti. xi. de primo vo non
dicimus ꝙ ſit error. ſed putamus ꝙ ſit falſuꝫ. Credimus
enim ꝙ oēs angeli ſint vnius ſpeciei: ſicut oſtēſum eſt ſu-
pra per auctoꝛitatē Ioānis damaſceni. quā pro parte re-
petimus. Dicit enim in logica ſua. c. xxxvi. Gabriel cū dei
genitrice diſputans. vnus angeloꝝ exiſtens illic preſens
diſputauit ſeparatus a cōſubſtātialibus. Hec Damaſce-
nus. Ergo ſi angeli ſunt ꝯſubſtātiales ſunt eiuſdē ſpeciei.
Res enim diuerſarū ſpecierū non dicimus cōſubſtātia-
les. ¶ Iteꝫ eodem li^{o}. c. xi. ita dicit. ꝙ maiores phi natu-
ram vocauerūt ſpecies ſpecialiſſimas: vt angelū. hoīem
⁊ equum. Et ſupra. c. iiij. ita dicit. Sācti autē patres dimit
tentes multas cōtentioſas garrulitates: cōmune quidē ⁊
de multis dictū ſpecialiſſimā ſubſtantiaꝫ ⁊ naturā ⁊ for-
mam vocauerūt: vt angelū. hominē. equuꝫ ⁊ ſimilia. Ex
quibus patet ſm ipſum. ꝙ tam ſm phm ꝙ̃ ſm ſanctos
angelus eſt nomē ſpēi ſpecialiſſime. ¶ P. ex dictis duo-
bus. ſ. ꝙ angeli vicini in terminis duoꝝ ordinum magis
cōueniunt ſm propinquitatē nature: ⁊ aliud qḋ dixerat. ſ.
ꝙ angelis data fuit gratia ⁊ dona gratuita ſm capacita-
tem ſuoꝝ naturaliuꝫ: ſequitur ꝙ angeli vicinātes in ter-
minis duoꝝ ordinuꝫ: cū magis conueniūt in naturalibus
magis conueniet in gratuitis. Et cōſtat ꝙ angeli qui ma
gis conueniunt in naturalibus ⁊ gratuitis magis conue-
niunt in idoneitate ſimiliū officioꝝ. ⁊ qui in iſtis conue-
niunt: magis conueniunt in ordine. ergo de neceſſitate ſe-
quetur ex predictis. ꝙ angeli vicinātes in terminis duo-
ruꝫ ordinū. magis ꝯueniūt in idoneitate ſimiliū officioꝝ.
⁊ etiam magis ꝯueniūt in ordine. qḋ ꝯſtat eſſe falſum.

Reſponſio

ad hec ſm Thomam. Quod dicūt ſu-
pra eſſe reprobatum: ſcilꝫ ꝙ angeli re-
ceperunt dona naturalia ſm capacitatem ſuorū natura-
liuꝫ: eſt ibideꝫ rationabiliter in reſpōſione illius articuli
declaratum. ¶ Primū vo hic propoſituꝫ non opoꝛtet ꝙ Ad p^{m}
pateat eſſe falſum. Auctoꝛitates auteꝫ Damaſceni ſupra
expoſite ſunt in reſponſione articuli vndecimi. Unde pa-
tet ex dictis ibidē ꝙ omnes angeli nō ſunt eiuſdem ſpe-
ciei. ſꝫ quilibet in vna ſpecie ſpecialiſſima inuenitur. ita
tamē ꝙ in illis non eſt niſi vnū indiuiduū vnius ſpeciei.
Per hoc patet reſpōſio ad primū ⁊ ſecūdum. que tamen
nō vidētur multuꝫ ad propoſitū. Quāuis eniꝫ omnes an-
geli eſſent eiuſdeꝫ ſpeciei adhuc rationabiliter dici debet.
ꝙ vicinātes ſibi in terminis duorum ordinū magis com-
municet quo ad aliquid. quoniā in qnolibet ordine inue-
niuntur ſupremi medij ⁊ infimi. ⁊ etiam in ſupremis vel
inter ſupremos eiuſdē ordinis ſunt aliqui ſupremi. aliqui
medij. aliqui infimi. ⁊ inter medios ⁊ infimos ſꝫ Diony-
ſium. Cum ergo ille angelus qui eſt ſimpliciter in vno or-
dine īfimus: per multos gradus diſtet ab eo qui eſt ſupre-
mus ſimpliciter in eodē ordine ſm multitudinē angelo-
rum in illo ordine exiſtentium ⁊ ab angelo ſummo ſim-
pliciter in ordine inferioꝛi ſibi vicino non diſtet niſi per
gradū vnū. manifeſtū eſt ꝙ multo foꝛtius diſtet a ſupre
mo angelo ſui ordis ꝙ̃ a ſupremo angelo inferioꝛis. Iſta
vo inſtantia nō attēdenda eſt penes ſitum. cū non ſint ſi-
tuales. In aliquo igitur alio ſiue nature ſimplicitatē ſiue
officioꝛum idoneitate ponēda eſt iſta propinquitas vel di
ſtantia maioꝛ vel minoꝛ. ⁊ hoc eſt verū. magis enim con-
uenit infimus angelus cum ſupremo ſui ordinis quo ad
officioꝛū ſimiliū idoneitatē. ratione cuius pertinent ad ta-
lem ordinem. ſꝫ minus conueniat cū eodeꝫ quo ad natu-
re ſimplicitatē. ¶ Ad z^{m} igitur dicendū. ꝙ ſꝫ angeli vici- Ad z^{m}
ni in terminis duoꝝ ordinū plus cōueniant quo ad gra-
dum nature. gratie ⁊ gloꝛie. non tamē ſeqtur ꝙ ſint eiuſ-
dem ordinis. Idoneitas enim illoꝝ officioꝛuꝫ ſimilium
ſic participant ab infimo angelo illius ordinis. ꝙ non eſt
nata participari ab aliquo inferioꝛi angelo modo ſimili.
Probatur ꝙ ille ordo in angelo iſto terminatur. Natura
vo gratia ⁊ gloꝛia ab omnib' ſꝫ ſm diuerſos gradus par-
ticipatur. Et per hoc patet reſponſio ad obiecta.

Articulus Quadrageſimusquintus.

Item. q. cxiij. arti. vi. in re-
ſponſione principali dicit. ꝙ ens per accidēs
non habet cauſam. quia non eſt vere ens.
quia non eſt vnum.

Corruptorium.

¶ Hoc dicimus eſſe contra
fidem ⁊ contra philoſophiā.
Contra fidē. quia ex hoc ſequitur ꝙ ſit aliquid. immo ꝙ
ſint plura que nec ſunt deus nec a deo. Cōſtat eniꝫ ꝙ ens
per accidens non eſt deus. Conſtat etiā ſi ens per accidēs
non habet cauſaꝫ nō eſt a deo. ⁊ ita omne ens per accidēs
nec eſt deus nec a deo. quod eſt impoſſibile. ¶ Hoc etiā
eſt cōtra philoſophiā. Dicit enim Ariſto. vi. metaph. Cau
ſe eoꝛuꝫ que ſunt aut erunt per ſe aut per accidēs. Et Cō-
mētatoꝛ dicit ibidē. Cauſe eoꝝ que ſunt per accidēs: ſunt
entia per accidens. ſ. quecunqꝫ cauſe ſint. imo cauſe infi-
nite. Hec Cōmentatoꝛ. ¶ P. vtraqꝫ conſequentia ſui ar-
gumenti fallit. Non eniꝫ ſequitur: ens per accidens non
eſt vere ens. ergo non habet cauſaꝫ. ſed eſt fallacia conſe-
quentis.

quentis. Alia etiã cõſequentia nõ valet. ens per accidens
non eſt vere vnuʒ. ergo nõ eſt vere ens. q2 vere ens diui-
ditur in vnũ ⁊ multa. ⁊ vnuʒ quod conuertitur cum ente
non eſt vere vnuʒ: ſed eſt cõmune ad vere vnũ ⁊ multa.
4 ¶ Itẽ ſi quicquid nõ eſt vnum nõ eſt vere ens nec habet
cauſam: cũ mũdus inter oĩa entia ſit minime vere vnus:
⁊ maxime aggregatiõis ex multis in actu ⁊ potẽtia: ſeque-
ret ꝙ nõ eſſet vere ens nec hẽret cãm: que ſũt falſiſſima.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. ¶ Ad intelligẽ-
dum qualiter ens per accidens nõ ha-
T.cõ.7. bet cauſaʒ ſicut dicit hic Thomas. ⁊ accipitur a phõ. vi.
meta^ce. Conſiderandũ eſt ꝙ lʒ album habeat cauſam. ⁊
ſimiliter muſicũ: tamen albuʒ muſicuʒ quod eſt ens per
accidens: dicitur ſm philoſophuʒ non habere cauſam: q2
non eſt vere ens: nec vere vnũ quod habeat vnaʒ cauſaʒ
aliquam determinataʒ. Concurſus enim illarũ duarum
cauſarum. quarũ vna eſt per ſe cauſa albi: alia per ſe cau-
ſa muſici eſt accidentalis. ⁊ ideo effectus cõſequens: ſcilʒ
album muſicum: non habet reduci in aliquã cauſaʒ vnã
determinatam ex qua talis ſequatur effectus. Ex his pa-
Ad p^m tet ad obiecta. ¶ Ad p^m ergo dicendum. ꝙ procedit ex
falſo intellectu. Non eniʒ intẽdit philoſophus vel Tho-
mas ꝙ ens per accidẽs ſit aliqd increatũ (vt ipſi ſuſpicã-
tur) ſed ꝙ nõ habeat aliquã determinatã cauſaʒ ſed plu-
res: quarũ concurſus eſt accidẽtalis vel preter intẽtionẽ
t.cõ.50. agentis: ſicut patet in caſualibus ⁊ fortuitis: ſm philoſo-
Ad 2^m phum ſecũdo phyſicoruʒ. ¶ Ad 2^m dicẽduʒ. ꝙ Thomas
non habet negare nec phus quin ens per accidens habet
cauſam. Cõcurſus enim earuʒ reſpectu alicuius effectus
qui eſt ens per accidẽs accidentalis eſt. ⁊ hoc docet Tho-
mas ⁊ philoſophus ſimiliter. vnde qd adducũt de phõ ⁊
Ad 3^m Cõmentatore pro Thoma facit. ¶ Qd vo dicunt tertio.
ꝙ iſta ↄ̃ſequentia fallit. ens per accidẽs nõ eſt vere ens.
ergo nõ habet cauſam. procedit ex hoc ꝙ non attẽdebãt
qualiter ens per accidẽs dicitur nõ habere cauſaʒ vnã vi-
delicet ⁊ determinatã. ¶ Silr quod dicunt ꝙ iſta conſe-
quẽtia fallit: nõ eſt vere vnũ. ergo non eſt vere ens. ponẽ-
tes ꝙ vnũ quod cõuertitur cum ente non eſt vere vnum
ex falſo intellectu procedit. Idẽ enim eſt ponere. ꝙ vnũ
quod cõuertitur cũ ente nõ eſt vere vnũ. ⁊ ponere ꝙ ens
nõ ſit vere vnũ ens. ⁊ hoc eſt cõtradictoria eſſe ſimul: cuʒ
diſpoſitio vniuſcuiuſqʒ in ente ſit diſpoſitio eius in vnita-
te ſm philoſophũ. Sciẽdũ eſt etiaʒ. ꝙ prout docet Tho-
mas ſupra. q. xi. arti. iij. Ens diuiditur per vnuʒ ⁊ multa. ⁊
per vnũ ſimpliciter: ⁊ multa ſm quid. Nulla eniʒ priua-
tio tollit totaliter eſſe. q2 priuatio eſt negatio in ſubiecto
4. meta- ſm philoſophũ. ſed tñ oĩs priuatio tollit aliquod eſſe. Et
phyſice. in ente rõne ſue cõmunitatis accidit ꝙ priuatio entis fun-
t.cõ.27. detur in ente. quod nõ accidit in priuatione aliarũ forma-
ruʒ ſpecialiũ. Et ſicut eſt de ente: ſic ⁊ de vno ⁊ bono. que
cõuertũtur cum ente. nam priuatio boni fundatur in ali-
quo bono. ſm Auguſtinũ in enchi. Et ſimilr remotio vni-
tatis ſiue multitudo fundaẽ in aliquo vno: ſʒ Diony^m. 3°
cap. de di. noĩbus. Et inde ↄtingit ꝙ multitudo eſt quod-
dam vnũ: ⁊ malũ eſt bonũ quoddam. ⁊ nõ ens eſt quod-
dam ens. nõ tamẽ predicatur oppoſitũ de oppoſito. quia
alterũ eſt ſimpliciter alterũ ſm quid. vt quod eſt ſʒ quid
vt in potentia: non eſt ſimpliciter. i. actu. Similiter quod
vnũ eſt ſimpliciter eſt multa ſʒ qd. Ex his patet ꝙ vnũ
eodem modo ſe habet ad vnum ⁊ multa ſicut ⁊ ens. pro-
pter qd optime ſequitur. ꝙ ſi aliquid non ſit vere vnũ non
ſit vere ens. eodẽ mõ deficiet ab entitate quo deficit ab
vnitate. loquẽdo de vno qd cõuertitur cum ente. de quo
Ad 4^m loquitur Thomas in propoſito. ¶ Ad 4^m dicendũ. ꝙ mũ-
dus: imo oĩa que ſunt in vniuerſo ſiue mundo hoc: habent
cauſas determinatas. Iter quas eſt ordo eſſentialis ac de-
pendẽtie. cum oẽs cauſe ſecũde a cauſa prima depẽdeãt.
vnde cõcurſus earum nõ eſt accidentalis vel nõ intẽtus
ab ipſis cauſis. propter qd effectus cõſequens: ſcilʒ mun-
dus: nõ eſt ens per accidens carẽs cauſa determinata: cũ
alique eius partes imediate a cauſa prima producãtur. ⁊
alia omnia que ſunt in mũdo: etiã ab eodeʒ ſunt per cau- Auctor
ſas ſecũdas ab ipſo ordinatas: ita tamẽ ꝙ ipſe ſit ſemper õ cauſis
plus influẽs. Cõcurſus vo cauſarum ad quẽ conſequitur
effectus qui dicit ens per accidens. q̃uis nõ accidat pre-
ter intẽtionẽ dei omnia diſponẽtis: accidẽtalis tamẽ eſt
in ſe cõſideratus vel preter intẽtionem agẽtis particula-
ris ſm naturã. vel etiã ſm propoſitũ. ꝓpter qd huiuſmo-
di effectus dicit ens per accidẽs vel fortuitus vel caſua-
lis: nõ habẽs vnã cauſam determinatã: vt dictum eſt.

A Rticulus Quadrageſimuſſextus. Itẽ
q. cxv. arti. p. in reſponſione
prin^li dicit. ꝙ oẽs hũani itellectus ſint vni^s gra-
Corruptoriũ. dus in ordine nãe.
¶ Si nomẽ nature
intelligat ſpẽm vel ſpecificã differentiã: ſic verũ dicit ſm
Damaſcenũ in logica ſua. c. xi. ⁊ ſm Boetiũ in li^o de dua-
bus naturis ⁊ vna perſona chriſti. vbi dicit. ꝙ natura vno
modo idẽ eſt ꝙ vnũquodqʒ rem informans ſpecifica dif-
ferentia. ſic eni accepta natura nõ recipit magis ⁊ minus:
ſed hoc modo nõ videtur intelligere. ſicut patet ibidẽ in-
tuenti. Alio modo accipiẽ natura pro naturali proprieta- T.cõ.2.
te vel virtute. prout dicit phs. q. phyſicorũ. ꝙ naturas co-
gnoſcere poſſibile eſt. ſi qs cõcedat trãſmutari corpus. ⁊
hoc modo videẽ ibi loqui. nã ꝑmiſit ꝙ angeli aliqua vir-
tute actiua quaſi ſuperioris nature cõfortãt intellectũ ho-
minis addiſcẽtis. non ſic homo. q2 omnes humani intel-
lectus ſunt vnius gradus in ordine nature. ⁊ ſub hoc ſen-
ſu falſuʒ eſt qd dicit. Nã vna anima aliã excedit: proprie-
tate: dignitate: ⁊ virtute naturali. alĩs anima chriſti nõ eſ-
ſet nobilior aliqs aĩabus. nec vnus intellectus nobilior q̃
alius. qd tanq̃ erroneũ eſt nuper dãnatũ Pariſius ſub his
verbis. Incõueniens eſt ponere aliquos intellectus non
nobiliores aliqs. Et ẽ error. xxxiij. c. 8° de aĩa vel itellectu.
Qd patet. q2 nã hoc mõ ſumpta recipit magis ⁊ minus.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. Ad diſſolutionẽ
eorum que hic obijciunt contra Tho-
mam. Sciẽdũ ꝙ ſicut natura ſpecifica nõ recipit magis
⁊ minus prout iſti fatẽtur: ſic nec proprietas naturalis cõ-
ſequens ſpeciem. ſicut patet de homine ⁊ riſibili. Et iſto
modo intendit Thomas ꝙ oẽs humani intellectus ſunt
eiuſdem gradus in ordine nature. quod patet per hoc ꝙ
intellectus angelicus quẽ dicit eſſe ſuperioris nature: dif-
fert ſpecie ab intellectu humano: ⁊ ideo ipſum excedit in
natura ⁊ virtute actiua naturali ſpeciẽ conſequenti. ergo
lʒ vnus intellectus humanus alteruʒ in multis excedat:
ſiue propter meliorem corporis diſpoſitionem. ſiue pro-
pter meliora dona gratuita. propter que virtutes natura-
les nobilitãtur. vnde virtutes naturales in anima chriſti
nõ ſolũ alias aĩas: ſed etiã oẽs alias creaturas in nobilita-
te ⁊ ꝑfectione excedit. ꝓpter qd erroneũ fuit ponere oẽs
intellectus humanos eiuſdẽ nobilitatis penitus. ⁊ nulluʒ
alio nobiliorẽ. qd non imerito dãnatũ eſt Pariſius. tamẽ
oẽs itellectus humani ſunt vni^s ſpẽi. ⁊ per ↄ̃ñs eiuſdẽ gra-
dus in ordine nãe q̃tũ ad vtutes ⁊ ꝓprietates ſpẽʒ cõſe-
quẽtes. ſi ↄ̃ſiderẽtur in ſua nã ſola abſtracta. ⁊ h̃ vt dictũ
eſt. ⁊ nõ aliud intendit Thomas.

A Rticulus Quadrageſimuſſeptimus.
Item. q. cxviij. arti. iij. in re-
ſponſione ſecundi argumenti dicit. ꝙ additio

ad formam ſubſtãtialẽ mutat ſpeciem.

Corruptorium. Si intelligatur de additione perfectionis ſubſtantialis: que ab aliquibus vocatur perfectio prima. que etiã mu-
t.c.28. tat diffinitionem. verũ eſt ſm philoſophũ.iiij. metaphy. Si intelligatur de additiõe perfectionis accidẽtalis. vel
3 de additione per intẽſionem proprietatis virtutũ natura-
4 lium: que vocatur aliquãdo perfectio ſecunda ac poſterior falſum eſt. et videtur vicinum illi errori: qui ponit omnes intellectus humanos naturaliter equales eſſe. nec vnum eſſe alio nobiliorem.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Manifeſtum eſt cuilibet intuẽti. q Thomas intelligit primo modo et nõ ſecũdo modo. qualiter tamẽ debet dici q intellectus humani ſint equales et qualiter nõ: patuit ſupra articulo proximo.

ARticulus Quadrageſimusoctauus. Item ibidem ponit. q tñ eſt vna forma ſubſtantialis in homine et in quolibet compoſito.

Corruptorium. Hoc ſuperius arti.xxxi.improbatum eſt vt erroneum.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. ¶ Supius verũ q declaratũ eſt q nullus error in fide vel philoſophia ſequitur ex dicta opinione de vnitate forme ſubſtãtialis in eodem. hic igitur ponentur alique perſuaſiones. quibus videtur aliquibus neceſſario cõcludi.
1 q omnino eſt impoſſibile oppoſitũ intelligere. ¶ Quod ſic probant. qz due forme eiuſdem rationis nullo modo poſſunt eidẽ ſubiecto vel ſuſceptibili ſimul ineſſe. Sed omnes forme ſubſtãtiales materiales ſunt vnius rationis. ergo nullo modo huiuſmodi due forme poterunt eidez ſimul ineſſe. Maior patet tam in formis inter quas eſt cõtrarietas: q̃ in aliqa inter quas nulla cõtrarietas inuenitur. Sicut eniz albedo et nigredo nullo modo poſſunt ſimul eidez ineſſe: cum ſint forme ꝯtrarie vnius rationis: ſm hoc q vtrũqz eſt color: ſic nec due albedines nec due figure que ſunt forme eiuſdẽ rationis nõ cõtrarie poſſunt eidem ſubiecto ſm idem ſimul ineſſe. Minor patet ſic.

Nota q̃ forẽ ſint vni⁹ generis ſi ne rõis.

Omnes ille forme ſunt vnius generis ſm philoſophuz. inter quas cadit tranſmutatio per ſe et non per accidens. Sed huiuſmodi ſunt oẽs materiales forme. Uidemus enim q materia a forma vna elementari vel mixti tranſmutatur ad aliã per ſe et non per accidẽs: ſicut quando ex aere fit aqua. et ex vino acetuz. ergo vt videtur huiuſmodi due forme nullo modo poterũt ſimul ineſſe. Cuz eniz fit tranſmutatio aque per ſe quando ex aqua alterata in ſtipite vitis fit vinum: ſicut qñ ex aere alterato fit aqua: manifeſtũ eſt q forma aque et forma vini eque ſunt vni⁹ generis phyſici ſm determinationẽ philoſophi: ſicut forma aeris et forma aque. ergo ſicut ille non cõpatiuntur ſe ſimul in eadem materia: ſic nec iſte. et ſimilis eſt ratio de omnib⁹ formis inter quas cadit trãſmutatio per ſe: et non
2 per accidẽs. ¶ Idem probant ſic. Quod eſt per ſe terminus a quo alicuius trãſmutationis: impoſſibile eſt q cõpatiatur ſecum in eodem ſuſceptiuo illã formam que eſt per ſe terminus ad quez tranſmutationis eiuſdem. Sed manifeſtum eſt q inter formas ſubſtãtiales eſt tranſmutatio per ſe et nõ per accidens: nõ ſolum quãdo ex vno elemento fit aliud: ſed etiaz quãdo ex elemento vel elementis mixtum. Uerbi gratia. Ex aqua fit vinũ vel aliud alimentum. et ex illo alimẽto ſemẽ. et ex ſemine ſanguis: et ex ſanguine embrio. et ex embrione equus vel hõ. ergo (vt videtur) impoſſibile eſt q in huiuſmodi idẽ ſuſceptiuũ ſiue materia ſimul maneat ſub termino a quo et ſub termino ad quem. Sed in qualibet tranſmutatione predictarum. cum ſint tranſmutationes per ſe: et non per accidens: ſemper terminus ad quẽ expellit terminum a quo: et per conſequens ad vnius forme ſubſtantialis inductionem in huiuſmodi: neceſſe eſt illaz que prefuit in eadem materia corrũpi. ita q ſemper generatio vnius ſit corruptio alterius: ſicut docet philoſophus. ¶ Item omnis forma accidentalis tribuit ſuo ſuſceptiuo aliquod eſſe ſui generis. puta quantitas eſſe quantum: et qualitas eſſe quale: et ita de aliis. ergo eadẽ ratione: immo multo fortius omnis forma ſubſtantialis de cuius ratione verius eſt q ſit principiũ eſſendi: dabit eſſe aliquod ſm generis ſuo ſuſceptiuo eſſe ſcilicet ſubſtantiale: quod eſt idem quod per ſe ſubſiſtere. Sicut eniz accidẽtis eſſe eſt ineſſe. ita eſſe ſubſtantiale ſiue eſſe ſubſtantie eſt per ſe ſubſiſtere. Si igitur due forme ſubſtantiales eſſent in eadem materia: tãc eſſent in illo compoſito duo ſubſiſtere. et per conſequens duo ſubſiſtentia. ex quibus impoſſibile eſt fieri aliquod vnum niſi per contactũ vel ligamentum. ſicut dicit Commẽtator ſuper primo de anima. et ideo a ponẽtibus in homine plures animas recte querebat philoſophus qd contineret eas. ſm Cõmentatorem ibidem. ¶ Item omnis forma adueniens alicui enti eſt extra eius quidditatem: et per conſequens erit accidentalis eidez. quia quidditas vel eſſentia rei neceſſario ꝓcedit ordine nature quodcũqz eſſe eiuſdem: ſiue illud eſſe dicat̃ accñtale ſiue ſbale cõpletũ vel incompletuz. Si ergo aliqua forma ſbalis adueniat alicui compoſito habenti eſſe actuale per aliquã aliã formam ſubſtantialem precedẽtem: illa forma adueniens conſequitur eſſe talis compoſiti quod eſt poſterius neceſſe eſt q ſequatur ipſius quidditatem vel eſſentiam que ſm naturam prior eſt: vtpote participans tale eſſe. et ſic erit extra eſſentiam talis cõpoſiti. Cũ enim eſſe ſit extra eſſentiam vel quidditatem rei et poſterius ipſa. manifeſtum eſt q illud quod aduenit poſt eſſe eius: eſt forma adueniens compoſito prehabẽti eſſe actu. eſt omnino extra quidditatem et eſſentiam talis compoſiti. et per conſequens eſt forma accidẽtalis eiuſdem: ſi tamen ipſum aliquo modo informet. ¶ Item probat per Cõmentatorẽ ſecundo de anima: qui ponit differentiam inter animam et formaz accidentalẽ: in hoc q forma accidentalis quecunqz eſt in ſubiecto actu ente. anima vero eſt in ſubiecto quod nõ habet eſſe niſi per ipſaz. Ex quo patet ſm ipſuz. q anima eſt forma ſubſtantialis. Uult enim ibidem. q ſubiectum accidentis eſt compoſitum ex materia et forma quod indiget in ſuo eſſe accidente. ſubiectum autem forme ſubſtantialis non habet eſſe actu niſi per formam illam. Et paruz poſt dicit. q forme naturales ſint ſubſtãtie: que cum fuerint ablate auferetur nomen quod demõſtrat eas: ſm quod eſt indiuiduũ ſubſtantie. et per conſequens (vt videtur) impoſſibile eſt aliquod aliorum remanere: cum indiuiduum ſubſtãtie ſit ſubſtantia prima. De primis enim ſubſtãtiis dicit philoſophus in predicamentis. Deſtructis primis etc. Et hoc eſt quod dicit Commentator ipſe ibidẽ: cõſequenter qz auferetur genus et differentia: et nihil remanet. Hec omnia dicit Cõmentator: ad oſtendendũ qualiter ſm philoſophũ anima eſt actus primus corporis. ante quem nõ habet actum vel formaz priorem. Et ideo dicit Commentator ibidem octauo metaphyſice. q corpus non exiſtit ſine anima. quod eſſet manifeſte falſum: ſi corpus mortuum anima recedente, exiſteret idem quod prius. ¶ Idem probant ſic. Forma ſubſtantiali recedente: quod remanet non eſt eiuſdem ſpeciei: ſicut patet de corpore viuo et mortuo. Sed que differunt ſpecie differunt numero ſm philoſophum.

Margin notes (right column): ꝑ ẽ gnõ. t.c.17. — 3 — 7.metaphyſ. t.c. primi — c.8. — 4 — 5 — c.6. — 2° de aia T.c.6. — c.16. — 6

Hoc autem non foret: ſi in corpore viuo eſſent plures for
me ſubſtantiales. tunc enim poſſet vna ⁊ eadem numero
remanere alia recedente. ¶ Ex his videtur ꝙ in anima
tis de quibus minus videtur: non poteſt poni niſi vna for
7 ma ſubſtantialis in eodem. ¶ Idem probant per ſentē
t.c.15. tiam philoſophi: ⁊ Commentatoris octauo metaphyſice.
qui ſic ait. Omnis qui ponit ꝙ corpus ⁊ anima ſint duo
diuerſa cōuenit ei dicere: quid ſit cauſa ligamenti anime
cum corpore. Qui autem dicit. ꝙ anima eſt perfectio cor
poris. ⁊ corpus non preexiſtit ſine anima apud ipſum: cor
pus ⁊ anima non erūt duo diuerſa in actu: nec accidit que
ſtio hic. quia anima cum corpore eſt vnum: ſicut ⁊ mate
ria prima cum forma eſt vnum. Ecce hic manifeſte habe
tur. ꝙ ſicut materia prima forme vnita nullū habet actū
niſi per ipſam. nec eſt aliquid aliud actu ab ipſa: cū ſit for
ma eius actus primus ⁊ perfectio. Similiter ⁊ corpus ani
me vnitum nullum habet actum niſi ab ipſa. nec eſt ali
quid aliud ab ipſa actu. ſed ipſa anima eſt eius actus pri
mus ⁊ perfectio prima. quod non eſſet verum ſi corpus
conſtitueretur in eſſe corporeo per aliquam formam pre
8 cedentem animam. ¶ Iſtud etiam probat per ſentētiaʒ
t.c.82. philoſophi ⁊ Cōmentatoris primo phyſicorum. vbi dicit
Cōmentator. ꝙ ſi materia haberet aliquam formam ſi
bi propriam nullam aliam reciperet ipſa manente. Et pa
rum poſt dicit. ꝙ ſi haberet aliquam formam: forme eſ
ſent accidentia. iſta non ſequerentur ſi vna forma ſubſtā
tialis manens in materia: poſſet ſupra ſe aliam recipere.
9 ¶ Idem probant per dictum philoſophi primo de gene
t.c.24. ratione: vbi vniuerſaliter loquēs de generatione: ſicut pa
tet ex hoc ꝙ reprehendit Platonem. ꝙ nō eſt locutus ni
ſi de generatione ſimplicium: ſic dicit ſubiectum genera
tionis non eſt quid aut quantum vel quale. ſed ſolū hy
T.c.8. le ens in potentia. Et probat quinto phyſicorum. ꝙ gene
ratio non eſt motus. quia ſcilicet huiuſmodi ens in poten
tia nullo modo eſt mobile. prout patet ex verbis philoſo
phi ⁊ Cōmentatoris ibidem. Sed ſi anima vel alia for
ma induceretur in materia prius informata forma ſub
ſtantiali precedente. ⁊ poſtmodum remanente in eadem
materia: poſt inductionem forme illius in ipſa materia
cum illa forma que continue maneret in ea foret ſubie
ctum generationis: ⁊ cum ex materia ⁊ forma tali neceſ
ſario oporteat ponere quoddam compoſitū quod eſt hoc
aliquid: ſcilicet corpus. ⁊ per conſequens quantum ⁊ qua
le. ⁊ per conſequens etiam mobile non ſolum ens in potē
tia: ſed etiam formam ⁊ actum habens: manifeſtum eſt
T.c.8. ꝙ omnia predicta a philoſopho quinto phyſicorum. ⁊ pri
t.c.24. mo de generatiōe. de ſubiecto generationis ſcilicet. ꝙ nō
eſt quid nec quantum nec quale. nec per conſequens mo
Quō nō bile: ſed ſolū hyle ⁊ ens in potentia falſa erūt. ¶ Quali
opʒ plēs ter vero non oportet ponere plures formas ſubſtantiales in
formas eodem ſic declarāt qui retinent opinionē predictam: vni
ſubāles uerſaliter videmus ꝙ vnam formā ſubſtantialem cōco
eē i eod. mitantur. ⁊ ſequūtur plures forme accidentales: ſicut pa
tet in vno elemēto ſimplici: vt in igne vel aere in quo fru
ſtra fingerētur plures forme ſubſtantiales: vbi multe in
ueniuntur accidentales. vtpote caliditas. raritas. leuitas
⁊ diaphaneitas: quod vtiqʒ cōtingit ad hoc ꝙ aliqua for
ma ſubſtantialis in materia inducatur: neceſſe eſt ꝙ per
quaſdam formas accidentales materia diſponatur. Uer
bi gratia. ſi in materia aeris īduci debeat forma ignis. pri
mo inducuntur in materia ille forme accidentales: vt ra
ritas ⁊ caliditas: ⁊ huiuſmodi ad ſuſceptioneʒ forme ſub
ſtantialis ipſius ignis diſponentes. ⁊ in eodeʒ inſtāti quo
terminatur alteratio ad huiuſmodi qualitates: in ſūmo
inducitur ipſa forma ſubſtantialis ignis et eſt corruptio
aeris. ⁊ quia forme ſubſtantiales elementorum ſunt im
perfectiſſime. Hinc eſt ꝙ ſunt totaliter materie immerſe
⁊ maxime materiales: intm ꝙ ipſas non conſequitur ali
qua virtus actiua vel proprietas niſi ille forme accidēta
les que erant diſpoſitiones materie reſpectu earūdē. ver
bi gratia. Caliditas. raritas ⁊ huiuſmodi. que prius diſpo
nunt materiā aeris ad ſuſceptioneʒ forme ignis in gradu
incōpleto: poſtea cōſequūtur eius inductionē in gradu cō
pleto ⁊ non alie. Sicut vero animali qua vna qualitas pri
ma conſeqtur inductionē forme elementi vnius in corru
ptione forme elementi alterius: ita ad inductionē forme
mixti ſeqtur quedam adequatio ſm proportionē aliarū
qualitatum: in cuius inductione neceſſe eſt formas elemē
torum corrūpi que prius erāt in materia illa ſm ſubſtan
tiam. Nec pōt intelligi ꝙ diuerſe forme elemētares ma
neant in eadē parte mixti ipſius. quā impoſſibile eſt per
fici ſimul diuerſis formis ſpecificis: cuiuſmodi ſunt iſte
forme ſubſtātiales elemētorū. Nec poteſt dici ꝙ maneāt
in diuerſis partibus materie eiuſdem. Tūc enim in mi
xto manerēt elementa actu diſtincta. Nec eſſet per conſe
quens mixtio niſi quo ad ſenſuʒ forſan. ⁊ ideo opʒ dicere
ſm phm. ꝙ forme ſubſtātiales elemētorum non manēt
in mixto actu ſed virtute. Lʒ enim in inductione forme
ſubſtantialis ipſius mixti corrūpantur forme ſubſtantia
les elemētorum. qr tamen quatuor qualitates eorundeʒ
aliqualiter adequate cōſequūtur formā ſubſtantialē mi
xti. que quideʒ qualitates ſunt virtutes actiue ipſorum: ⁊
quaſi inſtrumēta formarū ſubſtantialium eorūdē. Hinc
eſt ꝙ elemēta dicūtur manere in mixto virtute ⁊ nō actu p° de gnō.
ſm ſubſtātiā ſuam. ¶ Ex his euidēter apparet. ꝙ in mi t.c.84
xto nō oportet ponere plures formas ſubſtantiales: ſicut
nec in vno ſimplici elemento. lʒ in mixto ſint plures for
me accidētales ꝙ̄ in vno elemento. quoniā preter quatu
or qualitates elementares per quas diſponit materia ad
ſuſceptionē forme mixti. ⁊ que ipſam cōſequūtur in qua
dam media proportione: cōſequitur ipſam formaʒ mixti
aliqua virtus actiua propria: que dicit virtus habēs ſpe
ciem. Uerbi gratia. Uirtus qua adamas trahit ferruʒ. ⁊
ſaphyrus occidit antbracē: ⁊ huiuſmodi. ⁊ ſic patet quali
ter forma mixti que perfectior ⁊ nobilior eſt: habet in ſe
actualiter ipſas qualitates primas: que ſunt virtutes pro
prie elementorum cuʒ quadā virtute interiore ſibi propria.
Sicut enim naturali ordine ex elemētis: quorum forme in
ter formas ſubſtantiales ſunt imperfectiſſime ⁊ maxime
materiales vt predictum eſt generatur mixtū: cuius for
ma eſt perfectior. ⁊ propter hoc etiā virtuoſior cōtinēs in
ſe virtualiter ipſas formas elemētorum. ⁊ addens vlteriorē
virtutem ⁊ perfectioneʒ. Simili modo ex vno mixto mi
nus nobili naturali ordine generatur mixtuʒ nobilius. cu
ius forma non ſolū addit virtutem ſupra virtutes elemē
tares: ſed etiam ſupra virtutem mixti ex quo generatur.
Uerbi gratia. Sicut lapides fiūt ex elemētis tanꝙ̄ ex p
pria materia: quorum forme ſubāles addūt virtutes ſpāles
ſpeciē cōſequentes ſupra virtutes elemētorum. Sic de la
pidibus quibuſdā fiūt diuerſa metalla quaſi ex materia
propria. lapis qdē calore ſolutus in eo cōuertit. Et iſte for
me ſubāles metallorum non ſolū addant ſupra virtutes ele
mentorum in ipſis magis proportionata ꝙ̄ in lapidibus ex
qbus generātur: ſed etiā aliqueʒ ſpecialē virtuteʒ vlterio
rem ſupra virtutē ipſorum lapidum ex quibus generantur.
Aurū enim habet virtutē mūdificatiuā. imo alias virtu
tes multas que excedūt virtutes nō ſolū elementorum: ſed
etiā illius mixti quodcūqʒ ſit illud ex quo aurū generat.
Iſtud eſt magis euidēs in alimēto: ꝙ vel ſit ex elemētis:
cuius forma ſubālis addit virtutē cōſequētē ſpēm ſupra

virtutes elementares. ex quo quidem alimento ſumpto animali generatur ſemen. cuius forma eſt nobilioꝛ: ⁊ addens vlterioꝛes virtutez. ex quo ſemine generat̄ ſanguis cuius forma eſt adhuc nobilioꝛ ⁊ addēs ad vlterioꝛē perfectionem. ex quo ſanguine generatur embꝛio. cuius foꝛma eſt nobilioꝛ addens adhuc plures ⁊ nobilioꝛes virtutes: vtpote generatiuā ⁊ ſenſitiuam. Ex hoc tādez generatur homo vel equus: cuius foꝛma eſt nobilioꝛ: addēs virtutem ſenſitiuā perfectioꝛem quo ad foꝛmaz equi: ſimul cū hoc virtutē intellectiuā quo ad foꝛmaz hominis. Ex his patet ꝙ coꝛpoꝛa illa quoꝛum natura eſt imperfectioꝛ ⁊ ignobilioꝛ ſunt pꝛincipia materialia. ex quibus fiūt coꝛpoꝛa melioꝛis nature: que habent in ſe virtutes illoꝝ coꝛpoꝛum ex qͥbus fiunt. ſupꝛa quas addūt virtutes ⁊ perfectiones vlterioꝛes plures ⁊ perfectioꝛes vel paucioꝛes ſm gradū perfectionis ⁊ nobilitatis ſue nature. In illis enim in quibus ratione perfectionis ſue nature eſt nobilioꝛ aut multifoꝛmioꝛ diſpoſitio materie: plures ac nobilioꝛes inueniuntur virtutes foꝛmā ſubſtātialē materiā taliter diſpoſitam perficiētē cōſequentes. Verbi gratia quia in aliqͥbus ꝑfectis aīalibus nobiliter ac multifoꝛmiter diſponitur materia ad illius foꝛme nobilis ſuſceptionem: idcirco ſubſtātialē foꝛmā huiuſmodi aīaliū perfectoꝝ multe nobiles cōſequūtur virtutes tam vegetatiue ꝙ̄ ſenſitiue. Et ꝙ oēs iſte virtutes poſſint ꝯſequi vnā foꝛmā ſubāle ſic declarat̄. Manifeſtuz eſt ꝙ aīa ſenſitiua eſt foꝛma ſimplex exiſtēs in toto aīali ⁊ in qͥlibet eius parte. ⁊ tñ ipſam ꝯſequūtur valde multe virtutes. quarū quedā ſunt aliqͥ nobilioꝛes ſm nobilioꝛē diſpoſitionē materie vel minus nobilē in ꝑtibus illius aīalis. In illis enī partibus materie aīalis in qͥbus minꝰ nobilis diſpoſitio inuenit̄ ad animaz: illā partē materie ꝑficiētē nō cōſequitur niſi virtus ſenſitiua. ſ. tactus: minime nobilitatis. In aliqͥs vō ꝑtibus nobilioꝛi mō diſpoſitis ꝯſequitur vna cū virtute tactiua alia vtus vlterioꝛ. ſ. guſtatiua. viſiua. auditiua vel olfactiua: que differūt in gradu nobilitatis ſꝫ differētē diſpōnē materie nobilioꝛē vel minus nobilē. Aliqua vō ꝑs materie aīalis tā nobilē habet diſpōnez. ꝙ animā ſenſitiuam ꝑficiētē illā partez materie: ꝯſeqͥtur virtus ſenſitiua cōis. Alie ēt partes materie eiuſdē adhuc nobilioꝛē hñt diſpoſitionē ita vt ad aīam ſenſitiuā ꝑficientē illas partes materie ꝯſequant̄ quedā vtutes que dicunt̄ viribꝰ ſenſitiuis nobilioꝛes ⁊ ſupioꝛes: cuiuſmodi ſunt imaginatiua ⁊ eſtimatiua que quādā ſſilitudinē hñt cū potētia rōnalis aīe. Ecce qͥliter ad vnā aīaz ſenſitiuā que eſt vna foꝛma ſimplex ſm ꝙ perficit eandē materiā diuerſimode in diuerſis partibus ſuis diſpoſitā taz diuerſe ꝯſequuntur ſenſitiue virtutes quarū aliqua parū excedit virtutem vegetatiuam. Verbi gratia. Tactus ⁊ alia virtus: vt eſtimatiua. precipue que percipit intētiones nō ſenſatas: habet vicinitatem ⁊ ſſimilitudinē cū natura rationali. Similiter ēt eſt ponēdū ſm ſanctos. ꝙ in homine nō eſt niſi vna foꝛma ſimplex: ad quā cōſequuntur vires vegetatiue. ⁊ eatenus dicit̄ aīa vegetatiua. ⁊ oēs predicte virtutes ſenſitiue. ⁊ eatenus dicitur aīa ſenſitiua. ⁊ vlterius virtus intellectiua. ⁊ eatenus dicit̄ aīa rationalis. Iſtud tenenduz eſt pꝛo certo. quia huiuſmodi oppoſituz recitatur ab Aug̃ inter erroꝛes. ⁊ merito. quia ſi virtus vegetatiua ⁊ ſenſitiua nō radicarentur in ipſa eſſentia aīe rationalis in homine. nec ipſam ꝑficiētē materiā coꝛpoꝛis humani cōſequerentur. manifeſtum eſt ꝙ nulla virtus eſſet in humano coꝛpoꝛe ratione intellectiue anime ſibi vnite: ex quo poſſet cōcludi ꝙ nō vnitur coꝛpoꝛi vt foꝛma: ſed ſolū vt motoꝛ. quod eſt hereticū. Videmus enī ꝙ ad oēm foꝛmā perficiētez materiā quācūqꝫ cōſequitur aliqua virtus ex hoc ipſo ꝙ materia a foꝛma illa ꝑficitur. ſicut patet in oībus inductiue. Nec pōt fingi inſtantia niſi in pꝛopoſito. ⁊ huiuſmodē inſtātia qm̄ nulli innititur rōni: friuola eſt ⁊ oīno vana. ſed nulla ratio cogit ponere in hoīe tres aīas. imo nec per cōſequēs plures foꝛmas ſubāles. ⁊ hoc patere pōt ex dictis ſ. in ſolutione ar. xxxi. ⁊ xxxiiij. ¶ Tamen ne videar magnis hoībus qui ſunt ꝯtrie opinionis derogare vel ꝓſumptuoſe nō deferre: nihil aſſero. nec eoꝝ opinionez contra fidē vel ꝑiculoſam eſſe dico. tñ hoc mihi videt̄. ꝙ aliqua erroꝛi pꝛopinqua videntur ſequi ex illa opinione: que ponit plures foꝛmas ſubāles in eodē īdiuiduo. ꝓcipue in ꝑhi. cuius ꝓ̄ncipia ſm doctrinā ꝑhi ⁊ Cōmētatoꝛis falſificantur: ſi poſitio illa vera dicat̄ quātuz ſcio eā intelligere. Et ecce corā deo quia nō mētioꝛ: ſi ſcirem argumenta que hoc oſtēdūt diſſoluere: vt qñqꝫ credebā: reſpōſionem per ſingula poſuiſſem. Sed ſicut nihil pertinaciter affirmo: ne ſim ꝓſumptuoſus: ſic meā recognoſcens impotētiam vel ignoꝛātiā: nihil video ad argumēta predicta: ne ficta ⁊ fatua dicere cogar. foꝛſan docebit nos videre vel alius aliquis: cui dñs iſtā veritatē lucidius voluerit reuelare: ipſe dñs noſter Jeſus chꝛiſtus doceat nos et in aliqͥs articulis pretactis veritatem inueſtigatam intelligere. ⁊ intellectā docendo declarare ad eius laudez ⁊ honoꝛem cui eſt gloꝛia per infinita ſeculoꝛum ſecula.

Additio ad predicta bene notanda. ar. xlix. ¶ Qui volūt rōnes predictas ad ea que fidei ſunt pertractare: inuenient poſitionē de pluralitate foꝛmarū ſubſtantialiū in eodē multo amplius ꝙ̄ illaz de vnitate fidei chꝛiſtiane repugnare. Qđ ſic pōt patere. Si enim due foꝛme ſubāles nō cōpatiuntur ſe in eadē materia numero ꝓpter implicitā ꝯ̄dictionē: pꝛout pꝛobāt due rōnes pꝛime: manifeſtuz eſt ꝙ qui hoc ſuppoſito poneret in coꝛpoꝛe chꝛiſti aliquā foꝛmā ſubālem aliā ab eius aīa: eo ipſo neceſſario habet negare aīam eidē coꝛpoꝛi ineſſe. ⁊ per ꝯſequēs illud coꝛpus aſſumptū a verbo nunꝙ̄ fuiſſe aīatū vel viuū. nec per ꝯñs moꝛtuū. nec ſolū illā moꝛtē. ſꝫ moꝛtis illius cām euacuaret. ¶ Itez hoc dicēdo eodē quoqꝫ poſito: cogeret̄ ponere ꝙ aīa intellectiua nō vnit̄ coꝛpi aliā foꝛmā ſubālē hñti vt foꝛma. ⁊ per ꝯñs a coꝛpe peccatū oꝛiginale nō ꝯ̄traheret. pꝛo quo tñ delēdo chꝛiſtꝰ moꝛtuꝰ eſt. ⁊ ad qđ delēdū ſacrm̄ moꝛtis ſue. ſ. ꝓ̄ncipalr̄ oꝛdinat̄. Hoc idē pꝫ: ſi quelibet foꝛma ſubālis ponat̄ dare ſuo ſuſceptiuo aliqđ eſſe ſui generis qđ eſt per ſe ſubſiſtere: put ꝓbat tertia rō. ſic. n. neceſſe eſt pōnē multaꝝ foꝛmaꝝ intelligere. ꝙ coꝛpus añ aduentū aīe per ſe ſubſiſtat. ⁊ pari rōne: imo multo foꝛtius ꝙ aīa a deo creata eſſe hēat ad minus ꝓ̄us nā ꝙ̄ vniat̄ coꝛpoꝛi. ⁊ ex hoc ſeqͥtur vt videt̄. ꝙ ex tali coꝛpoꝛe ⁊ ex tali aīa cū ſint duo actu diuerſa cū eſſe diuerſo. ⁊ diuerſa per ꝓꝓꝛias foꝛmas ſeoꝛſuz ſubſiſtētia nunꝙ̄ fieri pōt vere vnū. Ex quo ſequitur non ſolū ꝙ aīe intellectiua nihil a coꝛpoꝛe cui vnita eſt vt foꝛma contrahat. imo ꝙ ipſa eadē numero (put finxit Auerrois) in oībus hominibus exiſtat. ⁊ multa alia que ſm fidem chꝛiſtianā vtpote falſiſſima ꝯdēnant̄ ex prefata pōne de foꝛmaꝝ ſubāliū pluralitate in eodem (vt nōnulli exiſtimāt) ꝯſequunt̄. Sꝫ hoc qualr̄ debeat diffiniri alterꝰ eſt negocij. In hoc enī ope nihil aliud ꝙ̄ ad ea que aduerſarij doctoꝛis noſtri eximij obiciūt riſſio ponit̄ ⁊ ponetur. 3° de aīa ꝯ^to. 5.

¶ Finit reſponſio ad obiecta cōtra primā partē ſūme fratris Thome de Aquino: oꝛdinis fratrū ꝑdicatoꝝ in arti. xlix.

¶ Coꝛrectoꝛium coꝛruptoꝛij verboꝛum Thome in ꝑma ſecunde dictoꝛum Sequitur.

Articulus

ARticulus primus. In pma pte.
ij.li.q.iij.ar.iiij.in riſſio
ne pncipali dicit Thomas φ ad beatitu
diné duo requirunť. vnū qđ eſt eſſentia
beatitudis. ⁊ aliud qđ eſt quaſi per ſe acci
dens eius. ſ. delectatio ei adiūcta. Dicit er
go φ quātum ad illud qđ eſt eſſentialiter
beatitudo impoſſibile eſt φ conſiſtat in actu voluntatis.
Cuius ratio eſt. q2 beatitudo eſt conſecutio vltimi finis.
ꝯſecutio autē finis nō ꝯſiſtit in actu voluntatis. voluntas
eni3 fertur in finē etiā abſentē cū ipm deſiderat ⁊ in pſen
tē: cū in ipſo quieſcens delectať. manifeſtū eſt aūt φ ipſum
deſiderium finis non eſt ꝯſecutio finis: ſed eſt motus ad
finem. delectatio autē aduenit voluntati ex hoc φ finis
eſt preſens voluntati. Hec de Thoma.

Corruptorium. Tria hic diť vl' dubia vl' ſim
plr falſa. pᵐ eſt φ delectatio
adiūcta btitudini ē acciñs btitudis ⁊ nō de eēntia btitudi
nis. Scđm φ act⁹ volūtatis nō ptinet eēntialr ad btitudi
nē. Tertiū nō diť h expſſe ſ3 ex arg. qđ fať ſub his vbis. p3
φ h itēdit. ſ. φ delectatio ꝯcomitās viſiōe3 dīne eſſentie
vē ē act⁹ volūtatis. ⁊ h expſſe diť. q. 4. ar. ij. in rñ. pn. ſub
his vbis. op3 φ oḡ itellect⁹ q̄ ē viſio ſit potior delectatio
ne. delectatio. n. ꝯſiſtit i q̄dā cōmētatōe volūtatl. Primū
igiť φ delectatio ē acciñs btitudis ⁊ nō eēntialis eiuerit du
1 biū vl' ſimplr falſū. Diť. n. Aug⁹. x. ꝯfeť. loquens ad deū.
2 Btā vita ē gaudere de te. pp te. ipa ē ⁊ nō ē altera. Et idē.
Btā vita ē gaudiū de vitate. Ex his vbis Aug. p3. φ gau
diū ē eēntialr btitudo vl' aliqđ de eēntia ei⁹. Et ſi gaudiū
vtiq3 ⁊ delectatio. q2 delectatio ē gen⁹. ⁊ gaudiū ſpēs eius:
3 ſic dicit Auiť. vi. naľiū. pte. iiij. ca. v. ¶ Ad idē fať auctas
pħi. viij. ethi. ca. viij. ⁊ Cōmē. ibidē. Diť. n. phs. Cōtinue āt
nullus ſuſtineret neq3 ip3 bonū ſi triſte ipſi ineriṫ. ibi Cō
mē. ipm bonū qđ aliđ ē q̄ felicitas. qđ ē ipoſe triſte eſſe.
S3 ex ſuppōne Ar. dicit. Si triſtē felicitas faceret vita3:
nullus vtiq3 vellet felix eē. Hec Cōmē. ⁊ ꝯſtat φ illđ eſt
de eēntia btitudinis ſine q̄ btitudo nō pōt appeti vel nō
eſt appetibilis. Scđm qđ dicit. ſ. φ act⁹ volūtatis nō ē de
1 eēntia btitudis falſu3 vř. Cōſtat. n. φ btitudo ē ſūmū bo
nū rōnalis creature. ḡ neċe ē φ btitudo ex q̊ ꝯſiſtit i actu
φ ꝯſiſtat in actu eiuſdē potētie. i cui⁹ actu ꝯſiſtit eēntialr
rōnalis creature bonitas. ſ3 h eſt in actu volūtatis. q2 in
delectatiōe pfecta. ḡ in actu volūtatis q̄ eſt delectatio pfe
2 cta eēntialr ⁊ pncipalr ꝯſiſtit ipſa btitudo. ¶ Itē ꝯſtat φ
rōnalis creatura ſūme d3 appetere qđ deus ſūme expetit
ab ipſa ⁊ magis qđ magis. ſ3 a rōnali creatura magis expe
tit amari pfecte q̄ videri. ⁊ h magis approbat in creatu
ra tā i pria q̄ i via. ḡ rōnalis creatura h magis d3 appete
re ⁊ h faciēdo magis ḡtari. ⁊ talis act⁹ eēntialis eſt āmo
eēntialiſſim⁹ btitudini. ⁊ cōſtat φ ipa eſt act⁹ volūtatis.
3 ¶ Itē Aug⁹ in li. i. de doc. chriſtiana. Dicimur inqt ea re
frui quā diligim⁹ pp ſe. ⁊ ea re fruēdū ē nobis q̄ efficimur
bti. ex q̊ p3 φ fruitiōe ⁊ delectatiōe q ſūt act⁹ volūtatis ſu
4 mus bti. ¶ Itē Aug⁹. ij. ſup Geñ. ad lrām. loqns de ſtatu
pr̄ie. Uita eſt inqt ⁊ tota vtus videre qđ amas: ⁊ ſūma fe
licitas eſt hr̄e qđ amas. ſ3 oñs pus hr̄ p amorē q̄ p cogni
tionē. ḡ eēntia btitudinis magis ē in amore q eſt act⁹ volū
tatis: q̄ in videre vl' cognoſcere qđ ē act⁹ itellect⁹. Item
Hugo in hierar. ang. loqns de btitudine pr̄ie dicit. Ibi co
gnitio illuminat ⁊ delectatio ſatiat. Et ibidē in eode3 loco.
Dilectio ſupeminet ſcie. ⁊ melior eſt q̄ itelligētia: plus. n.
diligiť de⁹ q̄ intelligať. ſ3 in actu ſupeminēti ⁊ meliori eſt
btitudo. ḡ eſt in amore q eſt act⁹ volūtatis. ¶ Tertiū qđ
dicit. φ delectatio cōcomitans viſionē diuine eſſentie eſt
actus volūtatis. dicimus hoc eſſe falſu3. q2 delectatio con
comitans actū alicuius potētie nō īpedite eſt in eade3 po
tentia in qua eſt ipſa opatio. delectatio eni3 que eſt in vi
dendo pulchra ⁊ delectabilia eſt in oculis. teſte Ecc. xi.
Dulce lumen ⁊ delectabile oculis videre ſolē. nō dicit de
lectabile voluntati. ⁊ tñ ponimus φ ſi volūtas appetit vi
dere ſolem. φ videndo per oculos delectať alia delecta
tione. q2 impleť appetitus eius. Ad hoc aūt φ operatio ⁊
cōcomitans delectatio ſint in eadē potentia facit dictum
Auicē. l. ii. canonis. cap. vltimo. Delectabile eſt inqt ſenti
re ꝯueniēs. Et in meta^ca ſua. lectione. iij. cap. vi. Scias in
quit φ delectatio vniuſcuiuſq3 vtutis eſt plena acquiſitio
ſue pfectionis. ⁊ ideo ſenſui ſenſata ꝯueniētia. ⁊ ire vindi
cta. ⁊ ſpei cōſecutio. ⁊ vnicuiq3 rei id qđ eſt ppriū ſibi.
¶ Itē Algaçel meta^ce ſue. ca⁹. xiij. Delectatio eſt pceptio
rei cōuenientis. dolor aūt eſt pceptio rei nociue. vñ abſq3
dubio delectatio cōcomitans dei viſionē manifeſtantem
in intellectu. ⁊ delectatio cōcomitans dei dilectionē eſt in
volūtate. ¶ Ad rōnem ſuā rñdendū eſt cu3 dicit vt pre
tactū eſt. φ beatitudo eſt ꝯſecutio finis vltimi. qđ nō at
tingit voluntas vel actus eius qui eſt deſideriū vel dele
ctatio ⁊c. ¶ Dicēdum φ pmū ve⁊ eſt. ſ. φ beatitudo eſt
cōſecutio vltimi finis. Sed ſcđm falſu3 eſt. ſ. φ hunc nō
attingit volūtas. q2 l3 nō attingat vel aſſequať eū per deſi
deriū vel per delectationē aſſequať tñ hunc finē per actū
volūtatis qui eſt diligere. vt viſum eſt ſupra. de quo actu
tacet quaſi nō eſſet alius actus in volūtate q̄ deſideriu3
vel delectatio: qđ falſu3 eſt. Q2 eni3 diligere ſit alius act⁹
q̄ deſiderare vel delectari patet. q2 deſideriū in eo φ hu
iuſmodi eſt rei abſentis vel pſentis. nō ſm φ pſens eſt: ſ3
aliquo mō vt futura eſt ad vſu3 vel fruitionē. Delectatio
aūt pcipue rei ſpiritualis eſt potiſſime vt preſens eſt ⁊ vt
habita. Dilectio aūt eſt cauſa delectationis ⁊ deſiderij. cā
aūt nō eſt effectus. ergo dilectio nō eſt deſideriū vel dele
ctatio. eſt tñ actus voluntatis. delectatio aūt nō eſt pprie
actus volūtatis: ſ3 accidēs cōcomitās actus cuiuſlibet po
tentie ⁊ vtutis circa ppriū obiectu3. ¶ Ad illud dictū in
Joā. xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ⁊c. dđm. φ
dñs cognitioni vitā eternā tribuit. nō q2 in cognitione cō
ſummať ſed inchoať. q2 nō amať niſi cognitū. Attribuit
etiā poti⁹ cognitiōi q̄ amori. q2 viſio eēntie diuine diſtin
guit magis ſtatū vie a ſtatu patrie q̄ dilectio. q2 nō videť
in ſua eēntia niſi in pr̄ia. In via aūt ferť dilectio in diui
nam eſſentiam. ⁊ etiam in patria. ſed huiuſmodi non eſt
niſi inchoatio in via ⁊ cōſummatio in patria.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Qualiter beatitu
do create pncipalr ⁊ eſſentialr ptineat
ad actu3 intellectus. ⁊ qualr obiecta que fiunt in ꝯtrariū
ſolui debeāt: luce clarius declarat Thomas ꝯtra Gētiles
libro. iij. cap. xxiiij. per totū. vñ iſta que dicūt hic ibi tota
liter annullanť: ſi dicta Thome dictis eo⁊ applicentur.
Auctoritates vō quas pro ſe adducunt: ſi recte ītelligant
nihil pro ipſis faciunt. ¶ Prima enim auctoritas Aug⁹ Ad pᵐ
qua diciť deo de vita btā. Beata vita eſt gaudere de te p
pter te. ¶ Et ſilr ſcđa. Beatitudo eſt gaudiu3 de verita Ad 2ᵐ
te. ſic hēt intelligi φ ipa3 viſionē dei per eſſentia3 in qua
cōſiſtit ipſa eſſentia beatitudinis. cōcomitať ſummū gau
dium ex illa viſione dei ſiue pme veritatis ꝯueniens. Et
q2 in preſenti poſſumus aliquo mō in ipſam diuinā eſſen
tiā ferri per amorē. ⁊ de ipſa gaudere ac delectari ppter ſe.
Et in viſiōe3 dīne eēntie itnitā itellect⁹ nr̄i ferre nō poſſu
mus in pr̄ia. Hinc eſt φ gaudiū h9 de deo ppter deū qđ
eſſentiā btitudinis ꝯcomitať: magis eſt nobis notū q̄ vi
ſio dei p eēntiā: in q̄ ipſa eſſentia btitudinis ꝯſiſtit. pp qđ
ipſa btitudo ſatis ꝯgrue in pdictis vbis Aug. deſcribiť no
bis p illđ gaudiū tan̄q̄ p q̄ddā nobis magis notū: ſic qſi

nā rei in eētia nos latet: vl' nō ſatis pȝ deſcribim' ipſam
per ꝓprietates ipſaȝ ɔñtes nobis magis notas. ſic ſi dicaȝ.
Ignis eſt ſūme calidus. vl' adamas eſt ferri attractiu'. ſic
certe deſcribit Aug. nām btitudinis min' notā. (Oculus
enīȝ nō vidit de' abſqȝ te ꝛc.) ꝑ delectationē ex viſiōe ꝓ-
uenientē nobis notiorē. Sȝ alibi diffinit eā ꝑ id qȝ ei eſſen
tiale dicēs. ꝙ viſio eſt tota merces. qȝ diffōni ɔſonat ipſi
us veritatis dicētis Joan. xvij. hec eſt vita eterna vt cogno-
ſcāt ꝛc. qȝ attēdēs illa btā aqla Joā. ſ. euāgeliſta in .i. can.
ſua cap. iij. Scim' qm cū apparuerit ſiles ei erim'. qȝ vi
Ad 3m debim' eū ſicuti eſt. ¶ Ex dicto aūt phi ꝛ ſui Cōmē. viij.
ethi. nō plus pōt ɔcludi niſi ꝙ delectatio neccio ɔſeqȝ ɔſe-
cutionē btitudis ſiue vltimi finis. nō ꝙ ſit de ei' eſſentia.
Sicut hr̄e tres angulos neccio eſt ɔña eē ipſi' triāguli. ꝗ̄-
uis nō ſit de ei' eētia. vñ ſicȝ nō eſt poſſe ꝙ eēt triāgulus
ꝛ nō hēret tres angulos: ita nō eēt bonū finale vl' felicitas
ſȝ phm ꝛ Cōmē. ad cui' ɔſecutionē nō delectatio ſȝ triſti
tia ſequeref. Eſt igiȝ btitudo appetibilis abſqȝ eo ꝙ dele
ctatio īfra ſuā eētiā īcludaȝ. ꝗ̄uis neccē ſit ꝙ delectatio
ei' aſſecutionē ɔſequaȝ. ſic ad eſſe ſubti neccio ſeqȝ ei' paſ
ſio: q̄ tñ nō eſt de ei' eētia: ſic pȝ in exēplo tacto. Primuȝ
igiȝ qȝ dicit Tho. ſcȝ ꝙ delectatio nō eſt de eētia btitu-
dinis. qȝ nituȝ īꝓbare. Ex dictis Tho. hic ꝛ alibi eui-
dētiſſime declaraȝ. Nulli' enīȝ potētie act' eſt p̄m ac ṗnci-
pale obm ei'. Cū igiȝ btitudo in aliq̄ actu ɔſiſtēs ſit obm
p̄m ꝛ ṗncipale ipſi' volūtatis īter oia creata: īpoſſe ē ꝙ act'
ille ſiue illa btitudo ſit act' voluntatis. Lȝ enīȝ ponaȝ ꝙ
act' dilectiōis in pr̄ia ꝗ eſt act' ipſi' volūtatis ſit eque bo-
nus vl' ēt melior: nō tñ pōt ꝑtinere ad eētiā btitudinis:
Ad pm que ɔſiſtit in actu: ꝗ eſt obm ipſi' p̄m vt dictū eſt. ¶ Alie
ſūt rōnes ſatis efficaces ad idē ꝫ Hen. li. iij. ca. xxiij. vbi rñ
deȝ ad illō qȝ iſti p̄ obijciūt in ꝓpoſito ſic. Nō opȝ ꝙ oē
illud q̄ res ꝑficiȝ q̄cūqȝ mō ſit finis ei'. Eſt enīȝ aliqd ꝑfe
ctio alteri' dupl'r. Uno mō vt hñtis ſpēm. Alio mō vt ad
habēdā ſpēm. ſic ꝑfectio dom' ſm ꝙ iā hȝ ſpēm eſt id ad
qȝ ſpēs ordiaȝ vt eſt hītatio. Nō enīȝ dom' fieret niſi ꝑꝑ
hoc. vñ ꝛ in diffōne dom' opȝ h̄ poni: ſi debeat eſſe diffō
ꝑfecta. ꝑfectio aūt ad ſpēm dom' hñdā eſt iā illud qȝ or-
dinaȝ ad ſpēm ɔſtituēdā ſic ṗncipia ſubalia ipſi' ꝗ̄ illud
qȝ ordiaȝ ad ſpēi ɔſeruationē. ꝗ̄ ēt illa q̄ faciūt ad ipſius
pulchritudiēȝ. Illō igiȝ qȝ eſt ꝑfectio rei ſȝ ꝙ iā hȝ ſpēm
eſt finis ei'. vt hītatio eſt finis dom'. ſilr q̄libet opō cuiuſ
libet rei: q̄ eſt q̄ſi ei' viſus eſt finis ei'. q̄ aūt ſunt ꝑfectiōes
ad ſpēm rei nō ſunt finis ei'. ſȝ res eſt finis ipſoȝ. Mate-
ria enīȝ ꝛ forma ſūt ꝑꝑ ſpēm. lȝ enīȝ forma ſit finis gnā-
tionis. nō tñ eſt finis gnāti ꝛ ſpēm hñtis. īmo ad h̄ queriȝ
forma vt ſpēs ſit cōpleta. Silr ɔſuātia rē ī ſua ſpē: vt ſa-
nitas ꝛ vis nutritiua: lȝ ꝑficiāt aial: nō tñ ſūt finis aialis:
ſȝ magis ecōuerſo. Ea ēt qb' aptaȝ res ad ꝓprias opōnes
ſpēi ꝑficiēdas. ꝛ ad debitū finē ɔgruēti' ɔſequēdū nō ſūt
finis rei ſȝ magis econuerſo: ſic pulchritudo hōis ꝛ robur
c. iz. corpis ꝛ alia hȝ. de qb' dr̄ p̄ ethi. ꝙ deſeruiūt organice fe-
licitati. Delectatio aūt eſt ꝑfectio opōnis. nō ita ꝙ ad ip-
ſam ordineȝ opō ſm ſuā ſpēm. ſȝ ordinaȝ ad alios fines.
ſicut comeſtio ſm ſuā ſpēm ordinaȝ ad ɔſeruationē indi-
uidui: ſed eſt ſilis ꝑfectioni que ordinaȝ ad ſpēm rei. naȝ
ꝓpter delectationē attēti' ꝛ diuti' inſiſtim' opōni in qua
c. 4. delectamur. Uñ in. x. ethi. phs dicit. ꝙ delectatio perficit
opationē ſic decor iuuentutē. qui. ſ. decor eſt ꝓpter eū cui
ineſt iuuētus: ꝛ nō ecōuerſo. Bonitas ergo creature rōna
lis ɔſiſtit in delectatione ꝑfecta tanq̄ in eo qȝ ordinatur
ad ei' opōnē nobiliſſimā viſionē. ſ. diuine eſſentie: quā de
lectatio ipſa cōcomitaȝ. Et ex h̄ nō pōt ɔcludi ꝙ iſta de-
Ad 2m beat dici finis: ſȝ illa opatio hñdicta. ¶ Si tñ velint dice
re ꝙ bonitas creature rōnalis ɔſiſtat in delectatione ꝑfe-
cta. ſm ꝙ ītendit ſcda rō: tūc ad iſtā rōnez p̄mā ꝛ ſcdam
rñdeamus eodē mō. videlȝ ꝙ ꝗ̄uis delectatio ꝑfecta ꝑti
neat ad bonitatē creature rōnalis. put dr̄ in argo. ꝛ illō ēt
ſit ꝙ de' magis expetit a creatura rōnali. nō tñ pōt hēre
rōnē finis vltimi ꝛ btitudis ꝑꝑ rōnē p̄tactā. nō enīȝ pōt eē
p̄m obm volūtatis. qȝ ꝑtinet ad rōnē btitudis: cū ſit actus
ei' ꝑ quē tali obto copulaȝ. Illud tñ qȝ de' maxie expetit
a creatura rōnali. ꝙ. ſ. ipm diligat: hȝ itelligi in via ꝛ ſub
rōne meriti. per h̄ enīȝ ꝙ p̄ceptū dei īplem' de dilectiōe:
vt nobis poſſe eſt in via. qȝ ipſe ꝑ merito vite eterne (que
ɔſiſtit in dei viſiōe) a nobis expetit: ɔſeqmur viſionē dei
in pr̄ia. Expetit ꝗ de' dilectionē ſui a creatura tanq̄ id ꝑ
qȝ ad ſuū finē: diuinā. ſ. eētiā attingat: nō ꝙ ipſa dilectio
rōnē finis hēat. ¶ Ad 3m dōm eſt: ꝙ ſȝ Augm. ea re fruen Ad 3m
dū eſt q̄ efficimur bti. nō tñ ſeqȝ ꝙ btitudo ɔſiſtat in frui
tiōe: ſȝ in eo ex q̄ cauſaȝ iſta fruitio. ꝛ h̄ eſt act' viſiōis eēn
tie diuine. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ illō vbū Aug. qȝ adducūt ꝫ Ad 4m
Tho. facȝ ꝓ eo. Ait enīȝ. Sūma felicitas eſt hr̄e qȝ amas.
hr̄e enīȝ nō eſt amare. amaȝ enīȝ res anq̄ hēaȝ. Ex amo-
re enīȝ eſt qȝ nō hitū deſiderio q̄raȝ. ꝛ ſi amor iaȝ habiti
ꝑfectior ſit ex h̄ ꝙ bonū amatū hr̄. aliud igiȝ eſt hr̄e bo-
nū qȝ eſt finis q̄ȝ amare. qȝ. ſ. amare añ hr̄e eſt iꝑfectū:
poſt hēre eſt ꝑfectū. Hr̄e igiȝ qȝ amas in pr̄ia eſt videre
deū ꝑ eētiā quē ſūme amas ibidē. Illud enīȝ hr̄e cū p̄ce
dat iſtū amorē ſūmū ſic pȝ ex dictis. ꝛ ſit ei' cā: neccē eſt ꝙ
ꝑtineat ad actū illi' viſiōis hrē. ꝛ nō ad actū dilectiōis vl'
amoris. Et qȝ illi dicūt ꝙ de' hr̄ poti' ꝑ amorē q̄ȝ ꝑ cogni
tionē. h̄ ꝓ tāto hȝ vitatē in ſtatu vie: ꝙ hr̄e deū ꝑ grām in
habitātē in via: ſꝑ actū gratuiti amoris ɔcomitaȝ ꝛ nō ſꝑ
actū cognitionis. qꝛ hr̄ fidei cognitio qñqȝ ſine grā qñ fi-
des ē īformis. Sȝ in pr̄ia vbi deū videbim' ꝑ eētiā actu
cognitiōis ꝑfecte hēbiȝ apphēſus. ꝛ eoipſo reuera ipm ſic
hitū ꝛ apphēſuȝ ſūme amabim'. ¶ Ad minorē dōȝ. ꝙ in
ſtatu vie de' plus diligiȝ q̄ȝ itelligaȝ. Et huius rō eſt. qꝛ in
pn̄ti nō itelligiȝ de' niſi ꝑ ſpeculū ꝛ in enigmate ꝑ cogni-
tionē creaturaȝ: ſiue ꝑ creaturas. q̄ qdē cognitio dei ī rōne
ſua quādā iꝑfectiōeȝ icludit. tñ ipȝ deū ſic iꝑfecte cogni-
tū ꝑ aliō poſſum' ꝑ ſe diligere: ꝛ nō ꝑ aliō. ꝛ ꝑ ɔñs nec ꝑꝑ
aliqd aliō. vñ iſta dilectio dei ī rōne ſua iꝑfectionē nō iclu
dit. Qꝛ. n. dilectio nō eſt ꝑfecta ī via: accidit aliūde: videlȝ
qꝛ vel ɔcupia ē in mēbris q̄ mētē retrahit ne poſſit deū to
to affectu diligere. qȝ ē toto corde ſȝ Augm vl' poti' iō nō ē
adeo ꝑfecta ī via: ēt circūſcripta oī ɔcupia ſic ī pr̄ia ꝑꝑ di
uine cognitiōis iꝑfectiōeȝ cui initiȝ. nihil. n. niſi cognituȝ
diligiȝ. qñ igiȝ dilectio q̄ ē de ſua rōne ꝑfecta (ꝑꝑ qȝ ſm i. Cor. 13
aplm charitas nūq̄ excidit) innitiȝ ꝑfecte cognitiōi diue ꝑ
eētiā. tūc reuera hēbit ꝑfectionē ɔſūmatā. quā cognitio-
nē nō hēm' in via ſȝ ſolū ī pr̄ia. ¶ Qȝ āt dic̄ Hugo. ꝙ di
lectio ſupeminet ſcie ꝛ ē melior. ſic hȝ itelligi ſȝ doctrinā
Tho. in rñ. q̄rti arg. hui' arti. ꝙ dilectio ſupeminet cogni
tiōi ī mouēdo. ſȝ cognitio ſupeminet dilectiōi ī attigēdo.
nō. n. diligiȝ niſi cognitū: vt dic̄ Aug'. iiij. de tri. ꝛ iō itelli
gibilē finē p̄ attigem' ꝑ actionē itellect': ipȝ. ſ. finē ꝑ ſuaȝ
eētiā apphēdētis multo nobili' q̄ȝ finē ſenſibilē ꝑ actio-
nē ſenſus apphēdētis ipȝ ſolū ꝑ ſuā ſpēm. vñ ɔſecutio fi-
nis itelligibilis itellectu ꝑ ſuā eētiā ɔſūmaȝ ꝑfectiſſime
in actiōe ipſi' itellect' ſic itelligētis. ꝑꝑ qȝ ipſa eētia bti-
tudinis create ī ei' actiōe ɔſiſtit. ¶ Qȝ aūt tertiū dicunt
eē falſuȝ. ſ. delectatiōeȝ actū cognitiōis vl' viſiōis ɔcomi
tantē eſſe actū volūtatis. vr̄ fundari ſuꝑ menteȝ. b. Aug.
Docet enīȝ ipſe de tri. li. xi. ꝙ in viſione tā iteriori q̄ȝ exte
riori: ipſa volūtas copulat ꝛ tenet aciē vel actū viſiua vi-
ſiue cū ſpē rei viſe que videȝ. De viſu enīȝ exteriori dicit
ſic ibidē ca'. vij. Uolūtas animi rei ſenſibili ſenſuȝ admo
uet. ꝛ in eā ipſū viſionē tenet. Et poſt pauca. Uolūtas enī

tantam

uſtū vim h3 copulādi hec duo:vt ⁊ ſenſus formādū admo
ueat ei rei que cernit̄:⁊ in ea formatū teneat. De viſione
aūt interiori ſic ait ibidē ca° .ix. Ita fit illa trinitas ex memo
ria ⁊ interna viſiōe:⁊ que vtrūq3 copulat voluntate. Si igi
tur illud cū quo fit illa copula fuerit ꝯueniēs oriſ delecta
tio. ſi diſcōueniēs triſtitia ⁊ dolor. Delectatio igit̄ cauſata
in actiōe potētie viſiue ſeu cognitiue cuiuſcūq3. qm̄ eadē
rō eſt ad volūtatem ꝑtinet. ſicut patet ex iſta doctrina. b.
Aug. Iſtud ēt p3 manifeſte per hoc. ꝙ idē eſt ꝓncipiū mo
tus ⁊ getis ipm terminantis. ſic̄ p3. qm̄ graue vel leue per
idē ꝓncipiū mouet̄ ad ſuū vbi. ⁊ in eodē qeſcit. Cū igit̄ de
ſiderū quo qs videre deſiderat aliqd: ſit mot° cui° ꝓnci
piū ſit volūtas manifeſtū eſt ꝙ ipſa volūtas erit ꝓncipiū
delectatiōis cōcomitantis actū viſionis. cū delectatio ſit
q̄dā qetatio in quā ꝓcedēs deſiderij mot° terminat̄. Iſtud
igit̄ negare erit ſignū ignorātie. ℂ Ad p^m cū3 dicit̄. ꝙ q̄li
bet potētia delectat̄ in actu circa obm ſibi ꝯueniens. put
dicit̄. Dulce lumen ⁊ delectabile oculis videre ſolē. ℂ Di
cendū ꝙ iſta delectatio dicit̄ ad actū aliaꝝ potētiaꝝ app̄
henſiuaꝝ ꝑtinere. ꝓpter hoc ꝙ oritur ⁊ cauſat̄ mediante
actiōe potētiaꝝ app̄hēſiuaꝝ. ⁊ vt dictū eſt: ipſaꝝ cōcomi
tat̄ ex app̄hēſiōe obiecti ꝯuenientis. nō ꝙ ab ipſis potētijs
cognitiuis per ſe eliciat̄. hoc enim nō eſt intelligibile. ſicut
potētia cognitiua nō mouet̄ motu deſiderij ſue ꝑfectiōis
per ſe. ſ3 per volūtatē. ſic̄ p3 per vba Aug^i: ꝓracta ſic nec
tenet̄ nec qetat̄ in ſua actiōe vel ꝑfectiōe qd eſt delectari:
niſi per actū voluntatis. vt p3 ex v̄bis ꝓus habitis. ℂ Ad
2^m dōm. ꝙ delectatio eſt ſm̄ Auic. ſentire ꝯueniēs. nō ꝙ
ipſa delectatio ſit act° per ſe a ſenſu elicit°: ſ3 pro tāto dele
ctatio ſentire ꝯueniēs dicit̄. qꝛ ipm cōcomitat̄ ⁊ ab ipſo
cauſat̄: ſic̄ p3 ex dictis. Dicit enim Auic. ꝙ delectatio cuiuſ
cūq3 v̄tutis eſt acqſitio ſue ꝑfectionis rōne cauſalitatis ⁊
cōcomitātie ꝓdicte. ꝑfectio enim potētie cuiuſlibet eſt ſua
ꝓpria opatio. ex cui° acqſitiōe acqrit̄ vl̄ orit̄ delectatio. ⁊
ipſaꝝ vt dictū eſt ꝯcomitat̄. ℂ Ad 3^m p3 per idē. Qd enim
dicit Algacel. ꝙ delectatio dicit̄ ꝑceptio rei ꝯuenientis: eo
mō h3 intelligi quo ꝓus. nō ꝙ ꝑceptio ipſa ſit delectatio ip
ſa formalr̄: ſ3 vt dictū eſt cauſalr̄. qꝛ per actū ꝑceptiōis ip
ſius app̄hēſiue cauſat̄ delectatio que eſt act° ipſi° motiue.
Uñ ſine dubio nullo mō ꝯcludi pōt ex iſtis que adducūt
ꝙ delectatio ꝯcomitās viſionē dei ſit in intellectu tanq̄ ab
ipſo elicit°: īmo a volūtate poti°. Ex hoc enim ꝙ illa res ſū
me dilecta videbit̄ ſicut eſt: ſūma q̄dā delectatio ⁊ vnica
ꝑfectiſſima orit̄. Nec d3 dici ꝙ vna ꝯcomitat̄ actū3 co
gnitiōis ⁊ actū dilectiōis alia. hoc enim ex falſo intellectu
ꝓcedit eoꝝ qui nō attēdūt ꝙ act° potētie cognitiue ⁊ affe
ctiue ſūt ꝯnexi. ita ꝙ act° ipſi° affectiue ſiue volūtatis cau
ſat̄ ab actu intellectiue. vñ delectatio que cauſat̄ ex dei vi
ſiōe eſt ipſius volūtatis. ℂ Qd iſti dicūt rñdēdo ad arg^m
Thome. ꝙ volūtas attingit vltimū finē per actū dilectio
nis. quē Tho. arguēdo omittit q̄ſi nō eēt. Salua pace eo
rū3 nō dicūt veꝝ. Nō enim intēdit Thomas ꝙ act° dilectio
nis nō ſit: vel ꝙ ſit oīo indifferēs a deſiderio ⁊ delectatio
ne. Et iō ꝓbat ꝯtra Gētiles li. iij. cap̄ xxvi. ꝙ nec in ama
re nec in deſiderare nec in delectari pōt ꝯſiſtere eſſentia
beatitudinis. De deſiderio planū eſt: ⁊ de delectatiōe ſilr̄
ex his que dicit hic ⁊ ibi. De ipſo aūt actu dilectionis quo
volūtas (vt dicūt) vltimū finē attingit: ſciendū ꝙ l3 ipſa
volūtas per actū dilectiōis ipſi fini copulet̄ ⁊ ꝯiungatur.
Attingit tñ ⁊ habet̄ finis per actū cognitionis. ⁊ per hoc
volūtas ipſi fini habito ⁊ ꝯſecuto copulatur actu amoris
ſummo. vñ in actu cognitiōis ſicut finē attingēte in aſſe
quendo cōſiſtit eēntia beatitudinis. Act° ēt dilectiōis qui
eſt act° volūtatis ipſi°. nō pōt eſſe ꝓmū obiectū eiuſdē. ⁊
per ꝯñs (vt p3 ex dictis) nō pōt in eo poni btitudo q̄tum
ad ſuā eſſentiā. ℂ Qd vō dicūt ꝯñter. ꝙ delectatio nō eſt
act° volūtatis ꝓpri°: planū eſt ex dictis ꝙ falſuz dicunt.
Imo eſt act° volūtatis ꝓueniēs ex hoc ꝙ potētia app̄hen
ſiua actu ſibi ꝯueniēte ꝑficit̄. vñ eſt act° volūtatis: vtpote
ab ipſa elicit°. Et dicit̄ eſſe aliaꝝ potētiaꝝ: quaꝝ act° (vt
dictū eſt) ꝯcomitat̄. ℂ Et qd dicit ad illud qd Thos ad
ducit de Ioā. xvij. Hec eſt vita eterna ⁊c̄. ꝙ dñs attribuit
vitā eternā cognitioni. qꝛ in cognitiōe btitudo incohat̄ vl̄
initiat̄. que qdē cognitio dei per eſſentiā diſtinguit ſtatū
vie a ſtatu patrie. ſi btī peractet̄: nō ſoluit arg^m Tho. ſed
magis ꝯcludit ei° ꝓpoſitum. Id enim poti° dicit̄ de eſſen
tia rei ipſaꝝ rē in ſpē ꝯſtituēs: per qd ab alijs diſtinguit̄: q̄
illud qd nō eſt huiuſmodi. ſ3 nūc habet̄ btitudo qñ habet̄
act° viſiōis diuine eēntie. ⁊ nō op3 ꝙ habeat̄ btitudo qñ
habet̄ act° dilectiōis eiuſdē. Gerit̄ enim dilectiōis act° in
diuinā eſſentiā: ēt in via: vt p3 ex dictis ꝓus. ⁊ iſti hoc vo
lūt: ⁊ dicūt hoc. Ex hoc manifeſtū eſt ꝙ act° dilectiōis nō
eſt ipſa eſſentia btitudinis. Sic enim ipſa habita haberet̄
vita eterna. S3 act° cognitiōis dei per eēntiā ſic btitudi
nē initiat: vt in eo finē vltimū intelligibilem ꝑfectiſſime in
p̄ria attingēdo ⁊ ꝯſeq̄ndo eterna vita ꝯſiſtat. hec eſt enim Ioā. 17.
vita eterna vt cognoſcant ⁊c̄. quā cognitionē ac dilectio
nem cōſummatā nobis cōcedat ieſus Chriſtus. Amen.

Articulus Scd̄s de hoc ꝙ Tho. dicit
intellectū eſſe altiorē3 potē
tiam voluntate. nam. q. iij. ar. v. in reſponſiōe
q. dicit. ꝙ intellectus eſt optima potentia.

Corruptorium. Dicim° ꝙ ſi in
tellect° dicatur
optima potētia. i. valde bona dicim° ꝙ veꝝ eſt. nec obſtat.
ꝙ volūtas eſt melior vl̄ eq̄ bona. Si aūt dicat̄ ꝙ ſit opti
ma. i. bona ſuꝑ oēs potētias: ſic dicim° qd falſū eſt. Qd p3
ex q̄tuor ex mutua opōne. ex obtis. actib° ⁊ habitib°. Pri 1
mo mō. qꝛ nobilior potētia eſt volūtas tū qꝛ īꝑat oīb° ⁊ li
bera eſt. ⁊ dña ſui act° ⁊ aliaꝝ potētiaꝝ. vt dicit Anſ. de cō
ceptu v̄ginali. Tū qꝛ rō deſuit ſibi. ſ. volūtati vt comes ⁊
pediſſeq̄. vt dic̄ Ber. de gr̄a ⁊ li. arbi. c. xxiij. ℂ Scd̄o mō 2
p3. qꝛ obm volūtatis eſt bonū ſub rōne boni. obm aūt itel
lect° eſt veꝝ vl̄ bonū ſub rōe veri. nobili° āt eſt bonū ſub
rōe boni q̄ bonū ſub rōe veri. igit̄ ⁊c̄. ℂ Tertiū p3. qꝛ no 3
bilior act° eſt deū vltimū finē diligere ꝑfecte q̄ ꝑfecte co
gnoſcere. qꝛ illō ſcd̄3 eſt ordinatū ad p^m. ſ3 diligere eſt act°
volūtatis. ℂ Quartū p3. qꝛ volūtas ꝑficit̄ hitu charita 4
tis q eſt hit° nobilior. i. Cor. xiij. maior aūt hoꝝ eſt chari
tas. ℂ P. itellect° pōt cogi nō aūt volūtas. ⁊ ita altior po
tētia eſt volūtas q̄ itellect°. ℂ Itē in eadē rñſiōe ſubdit. 5
ꝙ vltia ⁊ ꝑfecta btitudo q̄ expectat̄ in vita futura ꝯſiſtit
in dei ꝯtēplatiōe. B plane p3 eē falſuz ex dictis: vbi hr̄ ꝙ
pl° ꝯſiſtit ī dei ꝯſūmata dilectiōe. vl̄ dicēdo ſic min° dixit.

Reſponſio ad hec ſm̄ Tho. Iſta qd plane ſoluta
eſt ex dictis. ſ. ar. 34. p° ꝑtis. q̄lr enim
itellect° eſt altior volūtate: ⁊ qualr̄ nō: p3 ibidē. ℂ Ad p^m Ad p^m
igit̄ nūc breuiter dico. ꝙ volūtas mouet vt efficiēs. itelle
ct° vt finis. vñ ſimplr̄ eſt nobilior. ℂ Ad 2^m dō3. ꝙ bonū Ad 2^m
ſub rōne boni ⁊ ſub rōne veri eiuſdē nobilitatis eſt. Rō
nes enim de eadē re formate ſiue ꝯceptionibꝰ faciūt circa
maiorē vl̄ minorē nobilitatē. ℂ Ad 3^m dō3. ꝙ l3 reſpectu Ad 3^m
alicui° obti act° volūtatis ſit potior. nō tñ ſimplr̄ loq̄ndo.
S3 act° itellect° eſt altior ⁊ nobilior ⁊ abſolutior: ſicut de
clarat̄ vbi. ſ. i. ꝑte. q. xxxiij. ℂ Per idem patet rñſio ad Ad 4^m
iiij. Charitas enim ordinat hoiem ad deū. In reſpectu vō
ad obiectū volūtas eſt altior. ℂ Ad 5^m dōm. ꝙ coactio in Ad 5^m
tellect° pōt intelligi duplr̄. vel q̄tū ad exercitiū ſui act°.
vel q̄tū ad ſpecificationē ſui act° ab obiecto. Primo mō
pōt cogi intellect° a volūtate: tanq̄tū neceſſe hēt ad ipeꝛiū

volūtatis mouētis ſuū actū exercere. Ex hoc tñ nō ſequi-
tur ꝙ volūtas nobilioꝛ ſit īellectu ſimplr. ſed quo ad ali
qd: ĩmõ tñ .ſ. mouet. Scđo mō coactionis nō cogiť intelle-
ct⁹ niſi ſibi ꝓportioneť obiectū tale ꝙ nullo mō deficere
poſſit a veritate: cuiuſmodi neceſſaria. Et talis coactio vł
mot⁹ determinat⁹ magis ꝓprie cōuenit ipſi volūtati. qñ
ſibi ꝓponiť obiectū tale ꝙ in nullo deficit a bonitate: cu-
iuſmodi eſt beatitudo. quā nō pōt volūtas ſi circa ipſam
actū ſuū exerceat nō velle. ergo ſimile eſt de intellectu ⁊
volūtate quo ad hoc. nec per ↄ̄ſequens poterit penes hoc
attendi iſtaꝝ potentiaꝝ in nobilitate exceſſus. Breuiter
iſta perſtringo. qꝛ ſupi⁹ (vt dictū eſt) euidētius ſunt de-
clarata. ¶ Qđ iſti dicūt in fine. qđ plane falſuꝫ eſt: ꝙ bea
titudo (ꝓut dicit Tho.) cōſiſtat in dei cōtēplatione quaꝫ
expectamus in patria: ex dictis in reſponſione ar. ꝓximi
patet. qꝛ minus veraciter dicūt. nec rationes eoꝛum vbi
liquet hoc concludunt.

Articulus Terti⁹ de hoc qđ diť Tho. ꝙ rectitudo voluntatis reqritur ad beatitudinē vel añcedenter ⁊ cōcomitanter. vt patet. q. iiij. ar. iiij. in reſponſione ꝓn-
cipali vbi dicit. ꝙ beatitudo cōſiſtit in viſione
diuine eſſentie. ſed ⁊ rectitudo voluntatis requiritur ad
beatitudinem antecedenter ⁊ cōcomitanter.

Corruptoꝛium. Qꝛ aūt hoc ſit imperfecte di
ctū ad minus patet ex dictis
qꝛ actus voluntatis eſt de eſſentia beatitudinis.

Reſpōſio ad hec ſm Thomaꝫ. Qꝛ aūt ſit perfecte
dictū qđ hic dicit Thomas manifeſtum
eſt ex dictis arti. ꝓmi in reſpōſione. loquēdo de eo in quo
ipſa ratio eſſentie beatitudinis ↄ̄ſiſtit: ſicut patet ibidem.

Articulus Quartus de hoc quod dicit Thomas. ꝙ aīa hoīs habet
eſſe cōpoſiti ſeparata. Item. q. iiij. arti. v. in re-
ſponſione ſcđi argumēti dicit. ꝙ aīe humane
remanet eſſe cōpoſiti poſt coꝛpoꝛis deſtructio
nem. ⁊ hoc ideo. quia idem eſt eſſe forme ⁊ materie. ⁊ hoc
dicitur eſſe compoſiti.

1 **Corruptoꝛium.** Si hoc veruꝫ eſt. cū quelibet forma ſubſtātialis det aliqđ
eſſe. nō erit alia forma in hoīe ꝙ̄ aīa. qđ eſt erroneuꝫ pro-
pter multa cōtraria fidei que ex hoc ſequūtur. vt in ꝓmo
oſtenſuꝫ eſt. ergo erroꝛ eſt dicere. ꝙ aīe humane remanet
2 eſſe cōpoſiti. ¶ Scđo. ſuppoſito hoc .ſ. ꝙ illđ totaliter deſtrui
tur qđ perdit ſuū eſſe qđ habet. qꝛ perdere eſſe ſuū totalr:
eſt deſtrui plene ⁊ ꝑfecte: ⁊ ecōuerſo. ergo ſi materia vel
coꝛpus hoīs nullū habet eſſe aliud ꝙ̄ aīe intellectiue: ma-
teria vel coꝛpus hoīs in inſtanti ſeparationis aīe ꝑdit oē
eſſe. ergo ⁊ deſtruiť totalr ⁊ ꝑfecte. cui⁹ ↄ̄triū videm⁹. ⁊ eſt
t. c^o. 28 cōtra phm ꝓmo phyſicoꝝ qui dicit. ꝙ mā eſt ingenita ⁊
i. de gen. incoꝛruptibilis. Si aūt dicas ꝙ manet mā vel coꝛpus qꝛ
t. c^o. 17. ſuccedit alia forma dans eſſe. qꝛ generatio vnius eſt coꝛru
ptio alterius: ⁊ ecōuerſo. ¶ Contra primo ſaltez nāliter eſt
ſeparatio forme que eſt aīa ꝙ̄ alterius forme ſucceſſio vł
inductio. ergo mā vel coꝛpus perdit neceſſario omne eſſe
⁊ deſtruiť cedēs in nihilū. ⁊ ita gnātio erit ex nō eſſe ſim-
pliciter in eſſe. ⁊ hoc eſt creari. igiť generatio eſt creatio.
3 qđ eſt erroneū. ergo illud ex quo ſequiť. ¶ Scđo. videtur ꝙ
alia forma de nouo introducať qñ aīa ſepať per actiones
intelligētie: nō per actionē coꝛpoꝛū celeſtiū. nā videť ꝙ
coꝛpoꝛa celeſtia requirūt ſitū determinatū ⁊ aſpectū ſup
mām in quā agūt ⁊ ſm diuerſitatē ſitus ⁊ aſpectus vide-
mus manifeſte variari oēs actiones illoꝝ coꝛpoꝛū. Aliter
enim generāt ⁊ coꝛrūpūt iſta inferioꝛa in eſtate: aliter in
hyeme. Aliter generāt. coꝛrūpūt ⁊ trāſmutāt ea que ſunt
in aere ſub diuo: aliter ea que ſunt ſub tecto. Sꝫ nos vide
mus ꝙ coꝛp⁹ eodē mō ſe hꝫ in eſtate ⁊ in hyeme ⁊ oī tem
poꝛe ſub tecto ⁊ diuo ⁊ vbiqꝫ poſt aīe ſeꝑationē. ergo foꝛ
ma quā tūc habet nō eſt a coꝛpoꝛibus celeſtibus.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Qꝛ nihil fidei cō-
trariuꝫ ſequať ex hoc qđ poniť in hoīe
tñ vna forma ſubſtantialis que eſt aīa intellectiua. ſ. vt
eſt in ꝓmo ꝓbabiliter eſt declaratū. ¶ Qđ ergo iſti cōcludūt Ad ꝓ^m
pro inconuenienti in ꝓmo arg^o nō eſt inconueniens. ꝓter
hoc etiā poſito ꝙ in hoīe eſſent plures forme ſubſtātiales
opoꝛteret oēs ꝓter vltimā eē mālēs. ⁊ in potētia reſpectu
vltime dantē actū ⁊ eſſe cōpletū. vnde cū vnū^s entis nō ſit
niſi vnū eſſe: neceſſe eſt dicere: ꝙ idē eſt eſſe aīe humane
⁊ toti⁹ cōpoſiti. Cū igiť ipſa poſt ſeꝑationē habeat eſſe. ma
nifeſtū eſt ꝙ eſſe totius cōpoſiti remanet ſibi. ¶ Ad 2^m. Ad 2^m
dōm. ꝙ ponendo vnā formā ſubſtātialē in hoīe: oꝑꝫ cōce
dere ꝙ aīa hoīs ſeꝑata in moꝛte noua foꝛma inducať in
coꝛꝑe remanēte: que dat nouū eſſe. ¶ Ad obiectuꝫ vō in
ↄ̄triū dōm. ꝙ in eodē inſtāti ac ſimul eſt aīe ſeꝑatio: ⁊ illi⁹
noue foꝛme inductio: ſicut in eodē quo coꝛrūpiť aer gnā-
tur aqua: ⁊ ecōuerſo. vñ nunꝙ̄ mā eſt ſine moꝛphea. i. ſine
foꝛma ſm phm. Et hoc iđ. qꝛ ſm modū iſtū gnātio vnius ꝓ de gn.
eſt alteri⁹ coꝛruptio. ¶ Qꝛ vō aīe ſeꝑatio eſt ꝑus ſaltē nā t. c^o. 28.
liter: ſi intelligať nāliter quo ad durationē: falſuꝫ eſt ſim-
pliciter qđ dicūt. Si intelligať ꝑus nāliter: eo ꝙ ꝑus ſit in
cōceptu noſtro: ſiue ſm rōnē. lꝫ ſimul ſit cuꝫ noue foꝛme
inductiōe: ſm rē cōcedi poſſet vno mō facta ↄ̄ſideratiōe.
⁊ negandū alio mō facta cōſideratiōe. Qñ enim ↄ̄ſidera-
mus ꝙ diſpoſitiones ille māe ad formā illaꝫ coꝛꝑis moꝛ-
tui: repugnāt diſpoſitionib⁹ māe exñtibus ſub foꝛma coꝛ-
poꝛis viui que aīa eſt: ꝓmo cōcipim⁹ illaꝝ diſpoſitionuꝫ
māe coꝛruptionē in aīe ſeꝑatiōe ꝙ̄ illius noue foꝛme coꝛ-
poꝛis moꝛtui inductionē in moꝛte. Qñ vō ↄ̄ſideramus ꝙ
mā nullo mō pōt eſſe ſine foꝛma. ⁊ per ↄ̄ſequens nō pōt
foꝛmā quaꝫ hēt ꝑdere niſi aliaꝫ acqrendo: ſiue per hoc ꝙ
aliā acqrit neceſſario: ꝑus cadit ſm hoc in cōceptu noſtro
noue foꝛme inductio ꝙ̄ anime que ipſaꝫ ſequiť ſeꝑatio.
Simul ergo ſunt ſm durationē aīe ſeꝑatio: ⁊ illi⁹ noue foꝛ
me inductio. lꝫ vna ſm rōnē poſſit eſſe ꝑoꝛ alia. ⁊ ecōuer-
ſo. ſic patet ex dictis. Arg^m ergo illud ↄ̄tra ſic ſolutuꝫ eſt.
¶ Ad 3^m dōm. ꝙ nō ſola vtus celeſtis agit ad inductionē Ad 3^m
illi⁹ foꝛme in coꝛꝑe moꝛtuo de nouo inducte. imo violen-
tia vel infirmitas diſſoluens nobilē diſpoſitionē que eſt
coꝛꝑis viui mā: idūcit oppoſitū que repugnat nāe foꝛ^e no
bilioꝛis. ſ. aīe que eſt foꝛ^a coꝛꝑis viui. ⁊ illa eadē diſpoſitio
ignobilis ↄ̄gruit. imo eſt necitas reſpectu foꝛ^e vilioꝛis. cu-
iuſmodi eſt illa foꝛ^a noua in ſeꝑatiōe iducta. que vtiqꝫ eſt
foꝛ^a illi⁹ coꝛꝑis moꝛtui remanentis. iſtud declaratū eſt ſu-
pra. Quia vō ſiue qs moꝛiať in eſtate: ſiue in hyeme: ſiue
ſub diuo: ſiue ſub tecto: ſiue ꝗcūqꝫ tꝑe vel loco: ſemꝑ inue
niť vniformiter aliqđ qđcūqꝫ ſit illud: nobilē diſpōnem
māe ſub foꝛ^a coꝛꝑis viui coꝛrūpēs. ⁊ oppoſitas diſpōnes
iducēs vniformiter ⁊ vłr: ſeqť aīe que eſt foꝛ^a coꝛꝑis viui
ſeꝑatio ⁊ illi⁹ noue foꝛ^e iductio in coꝛꝑe moꝛtuo lꝫ in acce
leratiōe ſit dña ꝓpter hꝫ ꝙ cōplexio loci vł tꝑis: plus vel
min⁹ iuuat vł ipediat actionē illi⁹ vtutis: que diſſoluēs ar
moniā ⁊ nobilē diſpōnē coꝛꝑis viui: iducit diſpōnē oppo
ſitā in eadē mā cū qua in ipſa mā iduciť nečio foꝛ^a coꝛꝑis
moꝛtui. Si vō qs plures foꝛmas ſubāles ponat adhuc ha
bet neceſſe ponere ꝙ coꝛpus moꝛtuum non habet idem
eſſe ꝙ coꝛpus viuū: illud enim erat viuere. Nec poteſt
eſſe in vno ente niſi vnicū eſſe. Sed planum eſt ꝙ coꝛpus
moꝛtuuꝫ nō habet eſſe qđ eſt viuere. ergo manifeſtuꝫ eſt.
ꝙ nō habet idē eſſe qđ ꝑus. ꝙ̄litercunqꝫ ſit de foꝛma ſub
ſtātiali. nihil eſt igiť qđ adducūt ↄ̄tra Thomā in ꝓpoſito.

Articulus

Articulus Quint⁹ de hoc qđ dič Thomas ꝙ beatitudo nō creſcit

corpe reſumpto itenſiue:ſed extenſiue.¶ Itē
q.iiij.arti.v.in rñ.v.argumēti dicit.ꝙ corpe re
ſūpto beatitudo creſcit nō itēſiue ſȝ extēſiue.

Correptorium.

1 Qđ dicit extenſiue bene dicit.qđ aūt negat itēſiue dicit
male.⁊ cōtra Beř.de diligendo deo.cap.xi.loquens eniȝ
de animabus exutis dicit. Donec mors abſorpta ſit
in victoria.Et ſequiř.nō poſſunt anime ſeipſas expoliare
ex toto:⁊ tranſire in deū viuū:ligate corporibus etiā tunc
⁊ nūc retrahēte affectu naturali ita vt ſint his neqȝ velint
neqȝ valeant cōſummari.Itaqȝ ante reſtaurationeȝ corporꝝ
nō erit ille defectus animaꝝ pfectus qui eſt ſūmus
illarum ſtatus.¶ Itē eſt contra Aug⁹.xij.ſuper Gen.ad
litteraȝ cap.lxx.Minime dubitandū eſt rapteȝ hominis
2 a carnis ſenſibus mentē.⁊ poſt mortē ipſa carne depoſita
trāſcenſis etiam ſimilitudinibus corporaliū nō ſic poſſe
videre incōmutabilē ſubſtantiam vt ſancti angeli vidēt
ſeu alia latentiore cauſa.ſiue iđ.qȝ ineſt ei quidā naturalis
appetitus corpus adminiſtrandi.quo appetitu retardatur
quodāmodo:ne tota intētione pergat in illud ſummū
celū q̄diu nō ſubeſt corpus.cui⁹ adminiſtratione appetitus
ille requieſcat.Ex hac auctoritate patet.ꝙ viſio beatarum
aiarū ante reſumptionem corpoꝝ ⁊ poſt diuerſificatur
penes intentionē totā.ſed hoc facit differre viſionē
3 intenſiue.¶ Item Bern.de diligendo deo.cap.xiij.expo
Canti.v nens illud Cant.Bibite ⁊ inebriamini.Qui inquit adhuc
in carne grauati gemunt:chari habenť pro charitate quā
habent.Qui vo iaȝ ſoluti carnis compede:ſunt eo chariores
quo promptiores ⁊ expeditiores facti ad amandum.
Et porro pre vtriſqȝ nominanť:⁊ ſunt chariſſimi:qui receptа
ſcđa ſtola in corporibus vtiqȝ cum gloria reſumptis:
tanto feruntur in dei amoreȝ liberiores ⁊ alacriores q̄to
eis de pprio iā nihil reſiduū eſt qđ eas ſollicitet aliq̄ten⁹
vel retardet.qđ quidē neuter ſibi reliquoꝝ ſtatuum vendicat.
Et infra.Bibi vinum meuȝ cum lacte meo. Uino
diuini amoris miſcet:⁊ tunc dulcedinē naturalis affectionis
per quā reſumet corpus ſuū:ipſumqȝ clarificatū deſiderat
eſtuat.ergo iam tunc ſancte charitatis potato vino:
ſed plane nondum vſqȝ ad ebrietatem.quoniam temperat
ardorem interim huius lactis permixtio.

Reſponſio

ad hec ſm Thomā.Cuius ſi primum argumentuȝ pmi articuli predicti ex
integro aſpiciatur:nihil faciunt cōtra ipſum iſte auctoritates
preallegate declarať.Ait enim ſic.Deſiderium aīe
ſeparate totaliter quieſcit ex parte appetibilis.qȝ.ſ.habet
id qđ ſuo appetitui ſufficit.ſed nō totaliter quieſcit ex parte
appetentis.qȝ illud bonum nō poſſidet ſicut poſſidere
vellet.⁊ ideo reſumpto corpore beatitudo creſcit nō intenſiue
ſed extenſiue.Hec ſunt vba eius:que ſic poſſunt declarari.
Anima ſeparata videns deū per eſſentiaȝ.nō pōt
limpidius videre deum q̄ȝ videt.nec intenſius per conſequens
delectari q̄ȝ delectatur.qȝ lȝ gloria vel lumen glorie
qua aīa ſeparata in illam dei viſioneȝ per eſſentiā eleuatur:
debeat in corpus redundare.nō tñ per corporis reſumptioneȝ
poterit intendi:nec per conſequēs aīa ad limpidiorē
viſioneȝ dei q̄ȝ prius poterit eleuari.tñ qȝ per ſuā
natureȝ corpori eſt vnibilis.hinc eſt ꝙ naturaliter appetit
in corpore eſſe.⁊ bonuȝ pticipatū corpori pro ſua capacitate
cōmunicare.Ideȝ igitur bonū qđ iam habet in quo
quietať:ſic ꝙ illius nō deſiderat augmentū vel intenſionē
appetit habere in eodē gradu nō intenſiore ſub modo
alio.ita.ſ.ꝙ queat in reſumptū corpus redundare.⁊ cum
iſte appetitus corpe reſumpto fuerit getatus:creſcet beatitudo:
nō quidē intenſiue ſed extenſiue:ſicut patet ex dictis.
¶ Ad pm̄ ergo dicendum.ꝙ defectus quē dicit Beř. Ad pm̄
nō poſſe perfici niſi corpe reſumpto put ipſe inſinuat eſt
iſte appetitus:ſiue ſm ipſum affect⁹ nālis quo retrahitur
aīa ne totaliter quieteť:donec bonū iaȝ adeptū redundet
in corpus reſumptū.qđ nō eſt habere maius bonū:ſed illud
idē ſub eodē gradu:alio tñ mō.¶ Ad 2m̄ dicendū.ꝙ Ad 2m̄
Aug⁹ dicit animā ſeparatā a corpore iſto appetitu retardari
ne totaliter pergat in ſummū celū vel tota intentione
pro tanto ꝙ adhuc appetit bonitatē in dei contēplatione
cōſiſtentem:⁊ ex ipſa pueniente:quā nūc habet haberet
alio mō.ſ.illā in corpus reſumptū refundendo.⁊ pro tāto
dicit aīam ſeparatā nō ſic poſſe videre deū vt ſancti angeli
vident.qȝ angeli ſuā beatitudinē in dei viſione ꝯſiſtē
tem nō appetunt alio mō q̄ȝ habēt.vñ eoꝝ appetitus eſt
vndiqȝ quietatus.appetitus vo aīe ſeparate lȝ ſit quietatus
quo ad bonuȝ adeptū:nō tñ quo ad habendi moduȝ:
vt dictū eſt.¶ Ad 3m̄ ꝙ ſm Bern.anime beate corpori Ad 3m̄
bus cū gloria reſumptis tanto feruntur in amorē liberiores
⁊ alacriores quāto de pprio iam nihil reſiduȝ eſt ⁊c̄.
nullus videlicet appetitus quo appetant illud quod habēt
habere alio mō vt dictū eſt.¶ Qđ vo ait Bern.aīaȝ
ſeparatā eſtuare vino ſancte charitatis:ſed nondum vſqȝ
ad ebrietatē.pro tanto.qȝ bonū illud iam adeptū nōdum
tranſfunditur nec redundat in corpus.⁊ vires corpis inferiores
ſicut fiet poſt reſurrectionē:potū hūc ſic inebriatiuū
in patria nobis tribuat ieſus chriſtus.Amen.

Articulus Sextus de hoc qđ Tho⁹ dicit.ꝙ hō eſt dominus ſui

actus.qȝ habet deliberationem de ſuis actibus.Item.q.vi.arti.iij.in reſponſione tertij
argumēti dicit ꝙ homo eſt dominus ſui act⁹
qȝ habet deliberationē de ſuis actibus.ex hoc enim ꝙ rō
deliberās ſe hēt ad oppoſita:voluntas pōt in vtrunqȝ.

Correptorium.

Hoc reputam⁹ falſuȝ.ex hoc 1
enim ſequiť ꝙ hō nō facit libere
ea que facit ſine deliberatione.qđ patet eſſe falſiſſimuȝ
tā in bonis ⁊ perfectis hoībus q̄ȝ in peſſimis.manifeſte
enim videm⁹ ꝙ viri ſancti ſiue pfecti.ſiue in ſeculo
ſiue in religione cū intelligunt aliqđ bonū mox appetūt.
⁊ cū appetierint mox frequēter faciūt abſqȝ oī deliberatione.
verbi gr̄a dāt elemoſynas.reſpuunt illecebras.ſic
viri religioſi ſtatiȝ audita iuſſione obediūt ſine aliqua deliberatione.
⁊ tñ cōſtat ꝙ libere faciūt.Et ſic videm⁹ in valde
malis ⁊ peſſimis hoīb⁹.qȝ mox vt malū aliqđ appetierint.
vbi gr̄a detrahere.blaſphemare.maledicere.cōuitiari
ſine deliberatione ſi poſſunt pficiunt qđ deſiderāt.⁊ cōſtat
ꝙ libere.¶ P̄.ſi ppter deliberationē eſt dñs ſui act⁹ 2
⁊ libere ageret cū reſpectu finis eligendi nō ſit deliberatio.
ſed reſpectu eoꝝ que ſunt ad finē ſequereť ꝙ nō libere
ſed ſeruiliter appeteret hō finē.libere autem appeteret
ea que ſunt ad finē.¶ P̄.manifeſte videmus ꝙ qñ volū 3
tati pponiť aliqđ appetibile.vbi gr̄a honor vel ſcia ſi appetierit
illū honorē vel ſciaȝ:pōt hō illū appetitū refrenare
vſqȝquo deliberet an debeat vel liceat vel expediat ſic
expetere.Cōſtat eniȝ ꝙ aīa eſt domina talis refrenatiōis.
⁊ libere fač eā aū deliberationē.ergo manifeſtū eſt ꝙ dñiū
talis refrenatiōis nō eſt ppter deliberationē.Qȝ aūt hō refrenatiōeȝ
faciat libere.patet per auctorem Damaſ.li.ij.c⁹.
xxvi.vbi ita dič.Irrōnalia nō ſūt libera arbitrio.aguntur
eniȝ a nā magis q̄ȝ agāt.⁊ nō ꝯdicūt nāli appetitui ſȝ ſil
cū appetierint aliqd ipetū faciūt ad actū.hō aūt ex rōnalia
agit magis ſm naturam q̄ȝ agať.ideoqȝ ſi appetēs
hoc qdem velit poteſtatē hēt refrenādi appetitū ſuū vel
ſeq eū.Nō ꝙ dicat irrationalia nō ſunt libera arbitrio.

Reſpōſio ad hec ſm Thomã. Eſtimo ꝙ iſti decepti ſunt per quandā equocationē deliberationis exorbitantis. deliberatio enim dicitur ꝯſultatio vel premeditatio de aliquo ſi debeat fieri vel non fieri: amari vel vitari. ⁊ ſub hoc ſenſu certe nō eſt hō dominus ſui actus. q2 habet deliberationē de agēdis: ſȝ potius ecōuerſo. q2 ipſe eſt dominus ſui actus: iō pōt deliberare de agendis. Alio mō pōt deliberatio ſumi pro facultate libere agendi qḋ voluerit ſeu placuerit. rōne cuius aīa pōt in vtrunqȝ oppoſitoꝝ. ⁊ ſic ſub hoc ſenſu habet intelligi qḋ dicit Tho. ꝙ nō eſt dominus ſui actus. q2 habet deliberationē. i. liberā agendi facultatē. q2 igiṫ poteſtas rōnalis in homine valet ad oppoſita ſm pħm. hinc eſt ꝙ voluntas libere pōt in vtrunqȝ oppoſitoꝝ. Et hoc eſt qḋ dicit Tho. ꝙ ex hoc ꝙ rō deliberationis ſe hēt ad oppoſita habēs. ſ. poteſtatē ad ipſa pōt volūtas in vtrunqȝ. obiecta igiṫ predicta nō procedunt cōtra Thomã in ſenſu in quo loquitur: ſicut patet intuenti.

A Rticulus Septim⁹ de hoc qḋ Tho. dicit: ꝙ homo per rationē determinat ſe ad volendum hoc quod eſt vere bonum vel apparens bonum: vt patet in q. ix. arti. i. in reſponſione tertij argumenti.

Corruptoriū. Si per actū determinādi intelligit ꝙ ratio inquirēdo. cōſulendo. ſententiādo offert vel preſentat alterū oppoſitorum voluntati vt illud velit ⁊ exequatur nō ꝯtrariū non videṫ reprehēſibile ſed bñ dictū. Si vō per actū determinādi itelligat ꝙ rō ꝯcludēs vnū ꝯtrioꝝ eſſe volēdū alicui ⁊ ꝓſequendū: per hoc determinet. i. neceſſitet volūtatem ad illud ita ꝙ ꝯtrariū volūtas nō poſſit velle nec ꝓſequi. hoc eſt ꝯtra Berñ. de gratia ⁊ li. ar. ⁊ cōtra pħm. 9. meta. ⁊ erroneū. ⁊ dānatū nuꝑ cū pluribus articulis cap. ix. de voluntate. vbi pro errore ꝯdēnatū eſt. ꝙ poſt ꝯclōnē aliquā volūtas nō manet libera. Itē ꝙ volūtas hoīs neceſſitaṫ per ſuā cognitionē ſicut appetitus bruti. Item ꝙ volūtas neceſſario ꝓſequiṫ qḋ firmiter creditū vel decretū eſt a rōne. ⁊ nō pōt abſtinere ab eo qḋ rō determinat. t.ꝯm. 4. ⁊ .io.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Non ceſſo mirari ad quid iſti trahunt iſta predicta verba Thome ad illum ſenſum ſuum. cum ipſe in toto proceſſu doceat oppoſitū: vñ huic fictioni nō eſt rñdēdū.

A Rticulus Octauus de hoc qḋ Tho. dicit. ꝙ imperare eſt actus rōnis. Nam in. q. xvij. ar. ꝑ in reſponſione ꝑncipali dicit. ꝙ imperare eſt actus rōnis ꝑſuppoſito actu volūtatis. Et ſubdit ꝙ imperare eſt eſſentialiter actus rōnis. Et in eadē. q. ar. iij. in reſpōſione ꝑmi argumenti dicit. ꝙ volūtas per actū qui vſus eſt exequiṫ imperium rōnis. Et eadē. q. ar. v. in reſponſione ꝑncipali dicit ꝙ imperiū nihil aliud eſt q̄ꝫ actus rōnis ordinantis cum quadam motione ad aliquid agendum.

Corruptoriū. Hec poſitio nō ſolū videtur nobis falſa: ſed omnino erronea. q2 vt ibidē dicit eadē. q. arti. 5° in reſpōſione argumēti vltimi. ille actus īperatur qui rōni ſubditur. ergo ſi rō imperat volūtati: volūtas rōni ſubdiṫ. Sed qui alij imperat vt ſubditoꝝ ſibi dat libertatē opandi. ergo volūtas nō eſt libera: nec domina ſuoꝝ actuū. qḋ eſt ꝯtra Dam. li. 3°. ⁊ cōtra pħm. ix. metaph. Itē hoc eſt contra Anſel. de cōcepta virginali. li. iij. vbi in perſona mēbroꝝ ⁊ ſenſuū. Deus inquit nos fecit: ⁊ poteſtatē noſtrā que in nobis eſt ſubiecit voluntati: vt ad eius īperiū nō poſſimus nō mouere nos. Itē cōtra Berñ. de gratia ⁊ libero arbi. cap. ij. Voluntas inquit eſt motus rōnalis ſenſui ⁊ appetitui t.ꝯm. io
ꝑſidens. ⁊ ſequiṫ. Volūtas aūt ad qḋcūqȝ voluerit habet rōnē comitē ⁊ quodāmō pediſſequā. Inde ſic nō eſt cōmitis imperare preſidenti ⁊ imperāti. ⁊ volūtas eſt ꝑſidens ⁊ imꝑans: vt ex dictis patet. Ratio aūt comes ⁊ pediſſequa volūtatis. ergo nō imꝑat volūtati. Itē videṫ falſum ex auctoritate pħi. ix. meta. cuius ſnīa ſm Cōmē. eſt hec. Potētie rōnales poſſunt duo ꝯtraria facere. vñ neceſſe eſt vt veꝝ dicant ꝙ ſit aliud. i. ꝑmū ꝑncipium agendi vnū ꝯtrarioꝝ qñqȝ ⁊ alteꝝ. ⁊ hoc eſt appetit⁹ ⁊ volūtas. Ex hac auctoritate pħi ⁊ Cōmentatoris patet. ꝙ volūtas eſt ꝑncipalior in agendo q̄ꝫ aliqua alia potentia rōnalis. t.ꝯm. io. Item qñ aliqs facit imperiū noſtrum: dicimus ꝙ faciat voluntatē noſtrā. nō aūt dicimus ꝙ ſciam noſtrã faciat aut fidē noſtrã aut opinionē. que tñ tria pertinent ad rōnem: ſm Aug^m li. de vtilitate credendi. Itē qñ ſcio vel ſpero aliquē ſubditū facturū qḋ volo perfecte ſtatiȝ impero. Si aūt ſcio eum factuꝝ qḋ ſcio. verbi grā. ſcio eū fornicaturum vel credo vel ſpero vel opinor: nō iam impero ſibi. ergo voluntas eſt que imperat: nō ratio. 3

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Iſta obiecta oīa ꝑcedunt ex falſa acceptione dicti fratris Thome. ac ſi dixiſſet ꝙ imperare eſt per ſe actus rōnis actu voluntatis nō preſuppoſito. cuius cōtrariū teſtibus ipſis dicit. vt patet in vbis ipſius que ponunt. Ad ꝑm igitur dōm. ꝙ cū imperiū qḋ eſt actus rōnis preſupponat actum voluntatis: debet dici ꝙ imperat per voluntatem: cuius actū preſuppoſitū requirit ad hoc ꝙ imperet de aliquo agēdo. Vñ auctoritates quas adducūt ad oſtēdēdū ꝙ volūtas mouet rōnē ⁊ alias potētias anime: oēs nihil faciunt ꝯtra Thomã vt patet intuenti. Et per hoc patet reſponſio. Ad 2^m. ꝑncipium enim agendi vnum cōtrarioꝝ qñqȝ ⁊ alterum: qñqȝ eſt voluntas ſm pħm ⁊ Cōmen. Ad actionē vō volūtariā requiriṫ actus imperij. qui eſt actus ipſius rōnis ſm ꝙ manet in ipſa virtute aliquid de actu voluntatis. ꝓut virtus actus ꝑcedentis manet in virtute in actu ſequente ꝓut dicit Thomas. Imperans enim ordinat eū cui īperat aliquid ad agendum intimādo vel denūtiādo nō abſolute tñ. cuius denūtiatio exprimiṫ per verbū indicatiui modi. vt cū diciṫ eſt agendū: ſed mouēdo ⁊ excitādo. ⁊ talis denūtiatio ⁊ excitatio eſt īperiū. ⁊ exprimiṫ per verbū īperatiui modi: vt cū dicitur: fac hoc vel illud. Cū ergo ꝑmū mouēs in virib⁹ aīe ſit volūtas. ⁊ ſcdm mouens nō moueat niſi in virtute ꝑmi mouentis. ſequitur ꝙ ex hoc ipſo ꝙ ratio mouet imperādo fit ex virtute volūtatis. Et inde eſt ꝙ qñ aliquis facit imperium noſtrum. dicimus ꝙ faciat volūtatem noſtrā. qm̄ actus voluntatis precedens cā eſt huius denuntiationis mouentis ⁊ excitantis ad agendum. qui vtiqȝ conceptus mentis eſt per vocem modi imperatiui ſignificatus ⁊ expreſſus. ⁊ per cōſequēs ꝑtinet ad actū rōnis. Et per hoc patet rñſio ad tertiū. Simplex qdem ⁊ abſoluta denuntiatio de aliquo ſcito vel credito vel opinato non eſt impiū. nec exꝑmiṫ per impatiuū modū. vñ lȝ aliqḋ ſciaṫ vel credaṫ vel opineṫ. nō tñ imperaṫ niſi ſit perfecte volitū. Actus eniȝ volūtatis eſt cauſa denuntiationis vel excitationis excitantis vel mouentis: que vtiqȝ (vt dictum eſt) actus rationis eſt. Ad ꝑm Ad 2^m Ad 3^m

A Rticulus Nonus de hoc ꝙ Thomas dicit eadem. q. xvij. ar. eodeȝ in reſponſione principali. ꝙ primum mouens ad exercitium actus in viribus anime eſt voluntas.

Corruptoriū. Videtur mihi ꝙ hoc bene ⁊ male poſſit intelligi. Si eniȝ intelligat ꝙ ꝑmū mouens ad exercitiū actus ſit volūtas. falſum

falſum eſt ſm̄ ph̄os ⁊ ſanctos qui in hac mã loquuntur
2 p̄mũ mouẽs nõ motũ eſſe appetibile. ¶ Ꝑ. pas neceſſa-
rio ſunt obiectũ ⁊ vis apprehẽſiua obiecti. ⁊ eius apprehẽ
ſio quã volũtas moueat. ipſa enĩ nõ mouet niſi mota ab
appetibili apꝑhẽſo. vñ impoſſe eſt ꝙ volũtas ſit p̄mũ mo
uẽs. Si aũt intelligat ꝙ inter vires aĩe p̄ma potentia moti
ua ſiue p̄ma v̄tus mouẽdi eſt volũtas: ſic dico ꝙ vez eſt.
obiectũ enĩ qḋ eſt p̄mũ mouens nõ eſt v̄tus aĩe. ⁊ virtus
apprehẽſiua q̄uis p̄as ſit neceſſaria ad motũ: nõ tñ primo
mouet nec dicit̃ v̄tus motiua. Sed volũtas mouet primo
ſiue appetitus. hic enĩ eſt ordo. p̄ enim obiectũ bonũ mo-
uet vim apprehẽſiuã motu apprehẽſionis. deinde appre-
hẽſuz mouet appetitũ ſiue voluntatẽ. vñ illud qḋ mouet
volũtatẽ nõ eſt ipſa rõ vel apꝑhẽſio. ſed bonũ apprehẽſũ
a rõne. deide volũtas ſic mota ab appetibili apꝑhẽſo mo
uet alias v̄tutes ⁊ organa ſiue totũ aĩal ad exercitiũ act⁹.

Responſio ad hec ſm̄ Tho. Ad iſta nõ opꝫ rñde-
re pro Tho. Manifeſtũ eſt. n. omni in
telligẽti qd Tho. intẽdat in hac pte. vñ mirũ eſt ad quid
voluit iſte illũ p̄mũ itellectũ ex v̄bis Tho. fabricare. cũz
ipſa v̄ba oppo^m ſonẽt. ⁊ ipſemet Tho. vbiqꝫ docet ꝙ volũ
tas mouet mota ab appetibili apꝑhẽſo. Hec igit̃ ptranſeo.

Articulus Decim⁹ de hoc qḋ dic̃ Tho
mas eadẽ. q. eodẽ ar. in rñ-
ſione ſcdi arg^ti vbi dicit ꝙ radix libertatis
eſt volũtas vt ſubiectũ: ſed rõ eſt ſicut cã. Ex
hoc enĩ voluntas põt libere in diuerſa ferri.
qꝛ ratio poteſt habere diuerſas cõceptiones boni. Et ideo
philoſophi diffinierũt liberũ arbitrium. ꝙ eſt liberuz de
ratione iudiciũ quaſi ratio ſit cauſa libertatis.

i **Corruptorium.** Iſtud reputamus falſum. qꝛ
ex h̄ ſeqtur ꝙ volũtas nõ fa-
cit libere anteq̄ rõ diuerſas cõceptiones boni habuerit. ⁊
ita viri pfecti qui ſequũtur p̄us primũ appetitũ boni. q̄n
huiuſmodi conceptiones habeãt. ⁊ ſilr mali ⁊ peſſimi qui
ſilr ſequuntur primũ appetitũ mali. nec iſti nec illi libere
facerẽt. qḋ ꝯſtat eẽ falſuz. vñ dicẽdũ ꝙ libertas eſt in vo-
lũtate ex ſua nãli ꝓprietate: nõ a rõne. Imo ẽt ꝙ libertas
eſt in rõne ⁊ in alijs virib⁹: eſt a volũtate poti⁹. ſꝫ Bern.
li. de grã ⁊ li. ar. c. iij. Uniuerſa ingt que hois ſunt: pp ſolã
volũtatẽ libera ſunt. ⁊ ita ſola volũtas eſt que ſola ingẽti
libtate: nlla v̄o cogit̃ neĉitate. ¶ Itẽ eodẽ li. c. p̄. vbi volũ
tas ibi libtas. Et. c. iij. Ipſe ꝯſenſus ob volũtatis ĩmẽſã li
bertatẽ: ⁊ rõnis quã ſecũ defert inclinationẽ in deũ dicit̃
liberũ ar. qꝛ ipſe liber ſit ꝓpter volũtatẽ ipſe liber ſui ꝓ-
pter rõnem. Et. c. iij. Cũ voluntas nihil habeat liberũ niſi
ſe: merito nõ iudicat̃ niſi ex ſe. Ex his patet ꝙ volũtas eſt
libera ex ſua ingenita ⁊ nãli ꝓprietate. non ex rõne ⁊ eius
2 deliberatione. ¶ Itẽ p̄ meth. liberꝫ eſt qḋ eſt cã ſui. ratio
Lec. 3ª. aũt nõ eſt cã ſui: ſed ad miniſteriũ volũtatis facta. ⁊ ei⁹ co
mes ⁊ eius pediſſequa vt dicit Bern. in li⁰ de grã ⁊ li. ar.
3 ¶ Itẽ illa potẽtia eſt libera ⁊ cã libtatis cui⁹ eſt ptãs faciẽ
di ⁊ nõ faciẽdi: ⁊ elicere actũ electiõis. ⁊ hec poteſtas nõ ẽ
ratio ſed volũtas. ergo eſt cã libertatis: vt dicit Dam. li⁰
4 iij. c. xxvi. ¶ Itẽ in p̄ma parte ſũme. q. lxxxiij. ar. p̄. in rñ-
ſione p̄m^i loqtur de iſta mã. vbi dicit ꝙ vis ſenſitiua non
eſt collatiua diuerſoꝝ ſicut rõ. ſed ſimplr vnũ cõprehen
dit. ⁊ iõ per illud determinate mouet appetitũ ſenſitiuũ.
ſed rõ eſt collatiua pluriũ. ⁊ iõ ex pluribus moueri poteſt
appetitus itellectiuus. ſ. volũtas. ⁊ nõ ex vno de neceſſita-
te. His v̄bis nitit̃ dare cãm: q̄re appetitus ſenſitiuus non
ſit liber ſicut itellectiuus. qꝛ. ſ. potẽtis ſenſitiua nõ eſt col-
latiua pluriũ ſenſatoꝝ: ſicut rõ pluriũ intellectoꝝ. p̄muꝫ
qḋ dicit de potẽtia ſenſitiua veritatẽ hꝫ de ſenſib⁹ particu
t. 2ª. i34 laribus. ſed de ſenſu cõi falſuz dicit. Dicit enĩ ph̄s verſus

finẽ 2ⁱ de aĩa. ⁊ aliquãtulũ poſt p̄ncipiũ. de ſomno ⁊ vigi-
lia. ꝙ opus ſenſus cõis eſt diſtiguere dulcia ab albis. ⁊ ita
eius eſt ꝯferre ſenſata ſenſuũ p̄ticulariũ. tñ ꝓpter hoc nõ
ponit̃ aliq̄ libertas in appetitu ſenſitiuo. ¶ Itez per hoc
qḋ ſcḋo dicit. ꝙ rõ eſt collatiua pluriũ itellectoꝝ. iõ volũ
tas moueri põt a diuerſis ⁊ nõ ab vno. ex neceſſitate inſi-
nuare videt̃. ꝙ ſi rõ nõ proponat volũtati plura appetibi
lia: ſed vnũ ſolũ neceſſario volũtas ferr̃ in illud ſicut ap-
petitus ſenſibilis. hoc mõſtratum eſt eſſe falſum tam in
bonis q̄ in malis. qui ſtatiꝫ ad vnius appetibilis appre-
henſionẽ mouentur: ⁊ hoc libere. alioquin nec boni mere
rentur. nec mali demererentur.

Reſpõſio ad hec ſm̄ Thomã. Oẽs iſte obiectiões
procedũt ex falſo intellectu v̄boꝝ Tho.
ac ſi dixiſſet ꝙ volũtas non poſſet eſſe libera niſi rõ actu
cõcipiat diuerſa. vel niſi actu formaret diuerſas ꝯceptio-
nes de eodẽ. Ipſe eniꝫ hoc nõ intendit: ſicut patet ex v̄bis
eius q̄bus ait. Ex hoc voluntas põt in diuerſa ferri. qꝛ rõ
põt habere diuerſas boni cõceptiones. ⁊ illud eſt optime
dictũ ſi intelligat̃. nõ ex hoc ꝙ rõ ꝯcipiẽs bonũ ſub rõne
aliqua vna põt ꝯcipere bonũ: illud ſub rõne alia. ſ. in ordi
ne ad finẽ: vel ꝑter ordinẽ ad finẽ ⁊ ſub diuerſis circũſtã-
tijs debitis vel indebitis appetit⁹ que ꝯñter ſe hñt ad ta-
lez potẽtiã ſic apprehẽſiuã: nõ habet neceſſe moueri vel
nõ moueri in bonũ ſic apprehẽſuz. Quia v̄o v̄tus ſenſiti-
ua nõ habet niſi vnã extimationẽ de obiecto cõueniẽti
vel diſcõueniẽti apprehẽſo. nec habere põt plures. Hinc
eſt ꝙ appetitus ipſã ꝯñs nõ põt quin moueat̃ ſic vel ſic.
⁊ eſt neceſſario determinatus ad vnum. Intelligit̃ igitur
Tho. ꝙ pro tãto dꝫ dici ꝙ rõ eſt cã libertatis. qꝛ. ſ. virtu-
tẽ ſic apꝑhẽſiuã nãlr ꝯſeqtur v̄t⁹ ſic motiua. ¶ Ad p̄^m igit̃ Ad p̄^m
dõm. ꝙ lꝫ tã boni q̄ mali habitu aliq̄ vel bono vel malo
iclinati ſequant̃ p̄^m appetitũ. dicũtur tñ hoc facere libere.
⁊ h̄. qꝛ lꝫ nõ formẽt actu aliquã aliã ꝯceptionẽ de obiecto
apꝑhẽſo q̄ illã ad quã formãdã ex tali habitu iclinãtur.
poſſent tñ aliã ꝯceptionẽ formare: ⁊ aliã extimationẽ eſti
mare de eodẽ obiecto. ⁊ ꝑ ꝯñs aliter moueri. vñ ex p̄ma
ꝯceptiõe ſiue eſtimatione nõ cõpellant̃ ſic moueri. lꝫ ſic
moueant̃. Et ſic pꝫ cã q̄re tales actiões ſunt libere. qꝛ rõ
poſſet alr ꝯcipe. ⁊ per ꝯñs volũtas aliter moueri ⁊ agere.
¶ Auctes Bern. oẽs debẽt ꝯcedi. qꝛ nihil aliḋ oñdũt ni-
ſi ꝙ libtas ſoli volũtati ineſt formalr: qḋ ẽt dicit Tho. ſicꝫ
pꝫ intuẽti. ¶ Ad 2^m dõm. ꝙ nec rõ nec voluntas eſt cã ſui. Ad 2^m
ita ꝙ ad nihil aliud debeat ordinari. vñ lꝫ rõ hẽat ordinẽ
ad volũtatẽ vt ad p̄^m mouẽs ꝑ modũ efficiẽtis rõne cui⁹
dic̃ Bern. ꝙ rõ eſt comes ⁊ pediſſequa volũtatis. ex h̄ tñ
nõ ꝯcludit̃ ꝙ nõ ſit cã libtatis: ſicꝫ lꝫ volũtas ordinet̃ ad
bonũ apꝑhẽſuz ꝑ rõnẽ. ⁊ ꝑ ꝯñs ad rõnẽ tanq̄ ad p̄m^m mo-
uẽs ꝑ modũ finis. nihilomin⁹ tñ eſt ſubiectuz libertatis.
¶ 3^a rõ ꝓbat ꝙ libertas ineſt volũtati formalr. ⁊ h̄ cõce- Ad 3^m
dimus. ¶ Qḋ Tho. dic̃ in p̄^a pte de hac mã loquẽs: put Ad 4^m
iſti hic recitãt. Silr v̄itatẽ habet ſi itelligat̃. Nõ. n. itẽdit
Tho. dicere. ꝙ v̄t⁹ ſẽſitiua apꝑhẽdat tñ vnũ. ita ꝙ nulla
v̄tus ſenſitiua poſſit apꝑhẽdere multa. cui⁹ oppo^m pꝫ i ſen
ſu cõi: qui apꝑhẽdit diuerſa obiecta ſenſuũ particulariũ: ſicꝫ
ipſi obijciũt. lꝫ itẽdit ꝙ nulla v̄tus ſẽſitiua facit plꝛes eſti-
matiões: vel facere põt de eodẽ obiecto. Et ipoſſe eſt ꝙ v̄-
tus appetitiua ſenſitiua niſi vno ⁊ eodẽ mõ circa idẽ obie
ctũ moueat̃. Nec itẽdit vt iſti opponũt. ꝙ ſi rõ nõ propo-
nat niſi vnũ appetibile ſẽſibile ipſi volũtati. ꝙ voluntas
ferat̃ in illud. imo qꝛ de illo eodẽ appetibili poſſet rõ for
mare aliã ꝯceptionẽ quã format qñ in illud mouet̃. ⁊ ſic
ꝑ ꝯñs nõ moueri i illud. iõ certe nõ cogit̃ ꝑ aliquã eſtima
tionẽ vnã ad modũ v̄tutis ſẽſitiue ſic determinate moue-
ri in illud in qḋ mouet̃. ¶ Obiecta igit̃ ꝯ hec ex falſo in-

tellectu ꝓcedūt:ſicut pꝫ intuēti verba ipſius Thome.

Articulus vndecim⁹. De h̄ qḋ Tho. dicit vel videt̄ dicere. q. lxxv. ar. ij. in rn̄ ꝓn. ꝙ rō eſt ꝓpriū ꝓn^m mali actus. ⁊ vt ibidē dicit̄ logt̄ ḋ rōne diuiſa ꝯ volūtatē. Iſti dicūt ſe inueſtigaſſe i dictis ei⁹. qḋ tn̄ nō ē verū.

Corruptoriū. Si ſic itelligat propriū ꝓn^m mali act⁹. i. illud qḋ ꝓprie fac̄ malū eſt rō: ſic falſuꝫ eſt qḋ dic̄. ⁊ ēt vr̄ erroneū. Tū qꝛ ex h̄ ſequit̄ ꝙ nō ſit pctm̄ i volūtate: niſi fuerit ꝓus error in rōne. qḋ reputat̄ erroneū: vt alis oñſum ē. ⁊ eſt ꝯ Aug^s in li⁰ de nā ⁊ grā. c. v. Tū qꝛ aliqd eēt pctm̄ ꝑꝑ defectū rōnis nō volūtatis. ⁊ ſic nō oē pctm̄ eēt volūtariū. Tū qꝛ ēt cuꝫ rō cogi poſſit faceret hō pctm̄ ēt inuitus. ⁋ Qꝛ aūt nō rō ſed voluntas ſit ꝓpriū ꝓn^m mali act⁹. Aug. de duab⁹ aiab⁹. Nō niſi ſquit volūtate peccat̄. ⁋ Itē. xxij. ꝯ Fauſtū. c. xliiij. Niſi iniquitas ⁊ iniuſtitia eēnt in volūtate nō eſſent in ptāte. ⁋ Itē de vita clericoꝝ. c. v. Hec oīa mala de vna radice pullulāt ꝓprie volūtatis. ⁋ Itē Anſelm̄ in li⁰ de ſilitudini bus. c. v. dic̄. Propterea volūtas in hoīe eſt exordiū oīs mali. Et idē in li⁰ de caſu diaboli. c. xix. Nulla res dr̄ mala niſi volūtas ⁊ ꝑꝑ volūtatē. Si aūt itelligat̄ ꝙ propriū ꝓn^m mali act⁹. i. diſtīctū ꝓn^m mali act⁹. ⁊ illud per qḋ eſt diſtō in malo. ſic videt̄ verū qḋ dic̄. ꝙ rō ē ꝓpriū ꝓn^m mali act⁹. ꝙ. n. volūtas diſticte appetat h̄ ab illo: ſi bonuꝫ fuerit ſiue malū: h̄ hꝫ a rōne miſtrāte ⁊ apphēdēte. ita ꝙ rōis diſtio dicat̄ diſtictiua cā ſine q̄ nō ⁊ ſolū. lꝫ aūt h̄ qḋ dic̄. ſ. rō eſt ꝓpriū ꝓn^m mali act⁹: ſub h̄ ſēſu poſſit eē verū. tn̄ h̄ 2^m mēbrū diſtōnis nō vr̄ iplicari i h̄ qḋ dic̄. nec hūc ſēſuꝫ vr̄ ꝓſeq̄ in ſua rn̄ſiōe. vn̄ nō vr̄ multū ſufficiēter ꝑ h̄ excuſari.

Reſpōſio ad hec ſm̄ Tho. Nō potui inuenire qḋ hic inducit̄ ſub his v̄bis. q̄lr aūt rō eſt cā vel ꝓn^m imediatuꝫ act⁹ hūani docet Tho. in ꝓ⁰ 2ᵉ. q. lxxv. ar. ij. per qḋ pꝫ ꝙ ea q̄ ꝯ eū hic obijciunt̄ nō ſūt ꝯ ipꝫ. In rn̄ſiōe. n. ꝑ. illi⁹ ar. ſic ait. Immediata cā act⁹ hūani ē rō ⁊ volūtas: ſꝫ ꝙ hō ē li. ar. Cā āt remota ē apphēſio ſēſitiue ptis. ⁊ ēt appetit⁹ ſēſitiu⁹. Sic. n. ex iudicio rōnis volūtas mouet̄ i aliqd ſꝫ rōneꝫ: ita ēt ex apphēſiōe ſēſus appetit⁹ ſenſitiu⁹ iclinat̄. que qdē iclinatio qñqꝫ mouet ⁊ trahit rōnē ⁊ volūtatē. Sic g̃ duplex cā pcti interior aſſignari pōt. vna ꝓxia a pte rōnis ⁊ volūtatis. Alia remota a pte imaginatiōis ⁊ appetit⁹ ſēſitiui. Sꝫ qꝛ cā pcti ē aliqḋ bonū apparēs cū defectu debiti motiui. ſ. regle cōis vel legis eterne ſiue diuie. ipꝫ motiuū qḋ ē apparēs bonū ꝑtinet ad apprehēſionē ſēſus ⁊ ad appetitū ſēſitiuū. Ipſa v̄o abſentia regule ꝑtinet ad rōnē. q̄ nata eſt hꝰ regulā ꝯſiderare. Sꝫ ipſa ꝑfectio act⁹ volūtarij ꝑtinet ad voluntatē. ita ꝙ ipſe act⁹ volūtatis ꝓmiſſis ſuppoſitis iā ē qḋdā pctm̄. Hec ſūt v̄ba Tho. ex gb⁹ pꝫ. ꝙ nō ponit ꝙ rō excluſa volūtate (ꝑut iſti falſo iponūt ſibi) ſit ꝓpriū ꝓn^m vel cā mali act⁹ cū ponat pctm̄ i volūtate ꝯſiſtere. i. i ipſo actu volūtatis. vn̄ mirū ē ꝙ hꝰ falſe volebāt iponere viro ſcō ⁊ caꝫ catholico doctori. Nec ē facile eos ꝗ nitunt̄ ſine aliq̄ rōe: vt ex dcis pꝫ inexcuſabilē eū cōprobare: aliq̄lr in h̄ excuſari poſſe.

Articulus duodecim⁹ de h̄ qḋ Tho. dic̄ in ꝓ⁰ 2ᵉ. q. cij. ar. v. in rn̄. iiij. arg. ꝙ mr̄imoniū fuit i veteri lege ꝑut fuit in offm̄ nāe. nō ꝑut eſt ſacr̄m ꝯiunctionis chriſti ⁊ eccl̄ie: que nōdū erat fcā. Vn̄ i veteri lege dabat̄ libellus repudij. qḋ eſt ꝯtra rōnē ſacramēti.

Corruptoriū. Hec poſitio vr̄ eſſe ꝯ Aplum ad Eph. v. Propter h̄ inqt relinquet hō prēꝫ ⁊ matrē: ⁊ adherebit vxori ſue. ⁊ erunt duo in carne vna. Sacr̄m hoc magnuꝫ eſt. ego aūt dico in chr̄o ⁊ in eccl̄ia. Vbi dic̄ glo. ꝙ ꝑdicta auctas ſūpta ē de Gen. c. ij. Sꝫ qḋ accipit̄ ḋ chr̄o ⁊ eccl̄ia: iā n̄ duo: ſꝫ vna caro ſūt ⁊c̄. Et īfra dic̄ alia gl. hui⁹ igt ſpūalis vnitatis. ſ. chr̄i ⁊ eccl̄ie ſacr̄m fuit iſtud; qḋ in Geneſi de vnione ꝯiugij loqtur ad lr̄aꝫ. Pꝫ g̃ ex textu apl̄i ⁊ ex glo. ꝙ mr̄imoniū fuit in veteri lege ſacr̄ꝫ ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ eccl̄ie. cui⁹ ꝯriū dicit. ⁋ Itē qḋ addit pro rōne ſue pōnis. ſ. q⁹ ꝯiūctio chr̄i ⁊ eccl̄ie nōdū erat facta: nihil vr̄ valere. qꝛ imolatio agni paſchalis: ⁊ quedā alia ſacrificia: fuerūt ſacr̄m imolatiōis paſchalis: que nōdū erat cōpleta. ⁋ Itē qḋ addit de libello repudij: nihil valet. qꝛ repudiare vxorē non fuit de inſtōne mr̄imonij: imo ꝯ inſtōnē. fuit tn̄ ꝑmiſſū a Moyſe vt minus malū: ne peiora fierēt. qḋ fuit fcm̄ ad duritiā cordis eoꝝ. Mat. xix. Et iḋ cū diuiſio ꝑ repudiationē fuerit illicita. pꝫ ꝙ mr̄imoniū veteris legis fuit idiuiſibile. ⁊ iḋ non repugnāte repudio illicito fuit ſacr̄ꝫ ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ eccl̄ie: cuius ꝯriuꝫ dicit. Hec ſunt v̄ba eoꝝ. qui niſi ſunt cape holem in ſermone: plura ꝯ primā ſcōe non habēte. 2

Reſponſio ad hec ſm̄ Tho. Qꝛ iſti in h̄ ar. vi. partis huius doctori nr̄o ꝯdicūt. ⁊ ipſuꝫ arguūt min⁹ iuſte: pꝫ ex doctrīa ei⁹ ſup. iiij. ſniaꝝ. diſt. xxvi. q. ij. in ſolutiōe. q. vbi dic̄ ſic. Mr̄imoniū ſꝫ ꝙ ordinatur ad ꝓcreationē ꝓlis q̄ erat neccīa ēt pctō nō exñte iſtitutū fuit an̄ pctm̄. Scḋꝫ aūt ꝙ remediū ꝓbet ꝯ vuln⁹ pctī iſtitutū fuit poſt pctm̄ tpe legis nāe. Scḋm autē determinationē ꝑſonaꝝ inſtitutū fuit poſt pctm̄ tpe legis Moyſi. ſꝫ ſꝫ ꝙ repñtat myſteriū ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ eccl̄ie iſtitutionē habuit in noua lege. Et ſm̄ h̄ eſt ſacr̄m noue legis. vn̄ q̄tum ad hoc ꝙ mr̄imoniū eſt ſacr̄m noue legis nō erat inſtitutū an̄ chr̄ꝫ. Sic̄. n. ipſa lex noua an̄ chr̄m nō erat lata nec ꝓmulgata: ſic nec ſacr̄m noue legis an̄ chr̄m erat iſtitutū. ⁋ Ad ꝓ^m qḋ in ꝯriū iſti obijciūt rn̄det Tho. pte vi. q. lxi. ar. ij. in rn̄ſione vltimi arg^i vbi ſic ait. Mr̄imoniuꝫ fuit inſtitutū in ſtatu inocētie. ſꝫ ſm̄ ꝙ eſt in officiū nāe. Ad p^m ex ꝯñti tn̄ aliqd ſignificat futuꝝ: eccleſiā. ſic̄ ⁊ oīa alia in figura chr̄i ꝓceſſerūt. quoꝝ quedā fuerūt ſacr̄a veteris legis ſignificātia: que futura erāt circa chr̄ꝫ. a gb⁹ differūt ſacr̄a noue legis in hoc. ꝙ ſꝫ ea q̄ iā facta ſūt circa chr̄m ſic̄ baptiſm⁹ ⁊ euchariſtia. q̄ ſignificāt paſſionē vel mortē chr̄i iā factā. vn̄ mr̄imoniū nō potuit eē ſacr̄ꝫ noue legis: donec ſignificar̄ potuit ꝯiūctionē chr̄i ⁊ eccl̄e iā factā. qḋ facere nō potuit an̄q̄ eēt. potuit tn̄ ꝑus ꝑfigurare illā futurā. Sic̄ imolatio agni paſchalis ꝑfigurabat paſſioneꝫ chr̄i futurā. que tn̄ nō erat ſacr̄ꝫ noue legis. Eodē mō mr̄imoniū q̄ndiu ſignificabat iſtā ꝯiūctionē chr̄i ⁊ eccl̄e vt futurā. dici nō potuit ſacr̄m noue legis. Vn̄ vt dictuꝫ eſt. ꝙ ſacr̄m noue legis nō erat an̄ chr̄ꝫ iſtitutū. ꝑut tn̄ hr̄ i glo. quā 2⁰ allegāt: potuit ꝑus illi⁹ vniōis ieffabilis dici ſacr̄ꝫ: inq̄tū illud ꝑfigurabat vt dictū eſt. ⁋ Ex hiis pꝫ ꝙ nihil Ad 2^m valet qḋ obijciūt ſcḋo. Manifeſtū eſt enīꝫ ꝙ lꝫ imolatio agni paſchalis ⁊ q̄dā alia ſacrificia: paſſiōeꝫ chr̄i futurā ꝑfigurabāt. ꝑꝑ h̄ tn̄ ſacr̄a noue legis dici nō potuerūt: ſꝫ poti⁹ ad legē in qua erat ꝓmiſſio chriſti ventur̄ ꝑtinebāt. ⁋ Qui dicūt 3ᵐ nihil valere: ſalua pace eoꝝ ſatis pulchre dr̄ ſi intelligat̄. min⁹ enī licuit ꝑmiſſio de libello repudij: poſtq̄ mr̄imoniū i noua lege ē iſtitutū vt ſacr̄m vnionis chr̄i ⁊ eccl̄ie iā facte q̄ i veteri lege. qn̄ hꝰ iſtōnē hr̄e n̄ potuit: vt ex dictis pꝫ. vn̄ tūc ꝑmittebant̄ vxorē dimittere. ⁊ plēs vxores ſil̄ hēre. qḋ nō decet nunc ꝑmitti. ꝑꝑ qḋ nec aliq̄ rōne ꝑmittunt̄ ꝑꝑ ꝑdictā mr̄imonij inſtōnē in noua lege. Nec intēdit Tho. dicere. ꝙ mr̄imoniū veteris legis hēat diuiſibilitatē. vel ꝙ nō eēt indiuiſibile. nec dic̄ repudiū fuiſſe licitū. ſꝫ vt dictū ē ꝙ ꝑmiſſio de repudio magis repugnat mr̄imonio i noua lege q̄ in veteri: vt dictū eſt.

⁋ Finis prime ſecunde.

⁋ Correctoriuꝫ corruptoꝝ in ſecundā ſecunde.

Articulus

Articulus prim⁹. De ꝓ qḋ Tho. dicit .q.xxiiij.ar.v.in reſpoſione pn̄.ꝙ charitas nullo mō pōt augeri per additionē charitatis ad charitatē.ſed ſm ꝙ ſubiectū magis participat charitatem.i.magis reducitur in actum illius: ⁊ magis ſubijcitur illi.

Corruptorium. Primū qḋ dicit ꝙ charitas nullo mō pōt augeri per additionē charitatis ad charitatē: videt̄ falſum ⁊ ſonare in p̄iudiciū diuine potētie. Scḋz ēt qḋ ponit charitatē augeri per ꝓ ꝙ reducit̄ ſubiectū in actū illi⁹: ⁊ magis ſubijcit̄
1 illi:nō videt̄ eſſe verū. ¶ Primū videt̄ ꝙ per hoc ſit falſum.q2 nos videm⁹ chriſtū bis dediſſe ſpūm ſcm̄.ſemel in terra poſt reſurrectionē Jo.xx.⁊ ſel̄ de celo Act.ij.⁊ vtraq̄ vice diffuſa eſt charitas per ſpūm ſcm̄:vt dic̄ apl̄s Ro. v.ergo vel in ſcḋa datiōe amiſerāt charitatē quā in p̄ma acceperāt.qḋ nō creditur.vel augmētata eſt charitas per
2 additionē ab extrīſeco. ¶ P̄.ꝙ deus ſcīs quibuſdā:vt beate v̄gini ⁊ btō Paulo in p̄ infuſione multo maiorē dederit grāz q̄ alijs ſcīs:vt Lino.ſ3 oē excedēs diuidit̄ in illō
t.p^m.7i. qḋ excedit̄.⁊ ī augmētū.vt dicit̄.iiij.phyſi^r.ḡ maior charitas Pauli pōt diuidi in tātūdē q̄tū h3 Lin⁹:⁊ ampli⁹. Sꝫ oē diuiſibile qḋ dat de⁹ ſimul ⁊ ſemel pōt ipſe dare p partes ſucceſſiue.ex quo diuiſim ptes dari ⁊ hēri pñt.ḡ illā magnā charitatē quā de⁹ dedit vna vice potuit Paulo dediſſe plurib⁹ vicib⁹.ſ3 ꝓ nō eſt poſſe niſi charitas poſſit au
3 geri per additionē charitatis.ergo. ¶ Ulterius modum augmēti charitatis quem ipſe ponit nō reputamus verū .ſ.per hoc ꝙ ſubiectū magis ac magis reducit̄ in actum illi⁹.⁊ ſubdit̄ illi.aut loq̄t̄ de actu charitatis qui eſt vt habit⁹:aut qui eſt vt vſus.ſi loqtur de actu vt habit⁹:tūc idē ac ſi diceret.ꝙ habit⁹ charitatis auget̄ per ꝓ ꝙ aīa vel volūtas magis reducit̄ in habitu charitatis illi⁹.⁊ ꝓ eſt petere.qḋ d3 oſtēdere tanq̄ ſi diceret.quātitas pueri auget̄ per hoc qḋ magis reducit̄ in quātitatē.⁊ hoc nihil eſt dictu. Si aūt loq̄tur de actu vt eſt vſus:ſub ꝓ ſenſu habit⁹ charitatis magis ac magis augetur per ꝓ ꝙ aīa vel volūtas magis reducit̄ in vſuz charitatis abſq̄ additiōe extrinſeca.ſic intelligēdo nō videt̄ nobis ꝙ ſit verū.q2 ſm hoc ſolū p̄ma generatio charitatis eēt per infuſionē.⁊ totū augmētū eēt per aſſuefactionē ⁊ exercitiuꝫ.ita charitas rōne ei⁹ qḋ p̄ infundit̄ eēt v̄tus infuſa.⁊ rōne tot⁹ augmēti eēt v̄tus ꝯſuetudinalis:imo in multis plus ꝯſuetudinalis q̄ infuſa.q2 in multis multo plus eſt qḋ accreuit per augmētū q̄ qḋ īfundit̄ p̄:ſicut videt̄ in nālib⁹.ꝙ modicū ſemē plāte creſcit in magnā arborē vel in magnū aīal.hoc aūt nullus dicit ꝙ charitas ſm aliquid ſui vel pro magna pte
4 ſui ſit v̄tus ꝯſuetudinalis. ¶ P̄.tā v̄tutes itellectuales q̄ morales illo mō quo generant̄ illo mō augmētant̄.ergo
cap^o z^o ſilr v̄tutes infuſe.de itellectualib⁹ v̄tutib⁹ dic̄ ph̄s.ij.eth. Intellectualis igr̄ v̄tus plurimū ex doctrina h3 gnātionē ⁊ augmētū. ¶ Jtē3 eodē li.c.iij.infra de moralibus dicit. Nō ſolū generationes ⁊ augmētationes ⁊ corruptiōes ex eiſdē ⁊ ab eiſdē fiūt:ſed opationes in eiſdē erūt.Et infra idē.c.iij.Cī gdē igit̄ v̄tus delectationes ⁊ triſtitias.⁊ q̄ ex quibus ſit:⁊ auget̄ ⁊ corrūpit̄ tn̄ dictū ſit. Rōnes quas
5 pro ſe adducit nō cogūt. ¶ Pria eſt talis. Simplex ſim
t.p^m.58. plici additū nō facit ipſuz maius:vt pbat̄.vi.phyſicoꝝ. Sed charitas eſt ſimplex.ḡ nō fit maior per additionē. ¶ R̄n̄⁹ ſicut duplex eſt quātitas.ſ.molis ⁊ v̄tutis:ſ3 Aug^m ita duplex eſt ſimplex.ſ.mole ⁊ v̄tute.⁊ ſilr maius ⁊ etiā ſimplex mole quātū v̄tute pōt eſſe.ita in oib⁹ formis preterq̄ in mathematicis.vnde charitas eſt ſimplex mole ⁊
6 quāta virtute. ¶ Scḋa rō quā ponit eſt iſta. Si charitas augeret̄ per additionē charitatis:opoꝫ illā cui fit additio.⁊ illā que addit̄ diſtingui:ſaltē per itellectū. Sed charitas a charitate in eadē aīa non pōt diſtingui.q2 nec ſm ſpēm nec ſm numeꝝ. Nō ſm ſpēm.q2 talis diſtīō habemus ſumit̄ penes obiecta. Sed charitas a charitate penes obiecta nō diſtiguit̄.ſed reſpectu eorūdē obiectoꝝ ſunt. Nec ſ3 numeꝝ diſtinguūtur.q2 talis diſtīctio eſt per ſubiecta ⁊ talis nō pōt eſſe in vna aīa. ¶ R̄n̄⁹ arguit ab inſufficiētia.q2 alius eſt modus diſtīōnis ſm numerū q̄ ſm ſubiecta:
p tp̄s.ſ.⁊ per mutationē tpīs.ſic dic̄ ph̄s.v.phyſicoꝝ.⁊ p3 T.p^m.z.
per ſe.q2 eſt alia ſanitas que p̄cedit infirmitatē.⁊ que ſequitur eam.Conſimiliter de charitate que infunditur in vno tempore.⁊ que infunditur in alio tempore.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Jſte cauillatiōes p̄cedūt ex falſa imaginatiōe ſūi augmentū charitatis ad modū augmēti corporalis in quo fit additio quātitatis ad q̄titatē.nō intēdentes ꝙ aliq̄ mō augmētātur vel intēdūtur q̄litates ſimplices ex ſuis cauſis.ſ.ex cā agente ⁊ recipiēte. Agēs enī3 in nālibus intendit reducere patiēs qḋ eſt in potētia ſue ſilitudinis quātū poteſt. Sicut aūt nō calidū eſt potētia ad calidū:ita minus calidū eſt ī potētia ad magis calidū.vn̄ ſicut p actionem calidi efficit̄ de non calido calidū.q2 calor qui eſt in potētia reducit̄ ad actū.ita ēt min⁹ calidū efficit̄ magis calidū p actionē calidi.inquātū educit̄ calor qui erat in actu ipfect⁹ ad maiorē perfectionē ⁊ maiorē aſſilationē agētis.⁊ ꝓ ꝯtigit ſ3 ꝙ potētia ſubiecta eſt actui.que qdē quātuꝫ in ſe eſt ad multa ſe habēs:magis ac magis terminatur ſub actu illo qḋ fit.vel q2 auget̄ virtus agētis:ſicut ex ꝯiūctiōe pluriū luminariū.vel q2 ex parte materie inducitur aliq̄ diſpoſitio pp quā efficit̄ ſuſceptibilior iſtius actus.ſic aer quanto plus attenuat̄ tāto fit ſuſceptibilior ipſi⁹ luminis. Jntēſio aūt charitatis nō fit ex hoc ꝙ v̄tus agētis fortificet̄.ſed tn̄ ex hoc ꝙ nā recipiēs (que quantū in ſe eſt diſpōnē quandā h3 ſm ꝙ eſt in potētia pura) magis ac magis p̄parat̄ ad ſuſceptionē grē.⁊ hoc ſm ꝙ ex dicta multitudine ⁊ ꝯfuſione potētialitatis in vnū colligitur per opationes quibus ad charitatē maiorē ſuſcipiendā p̄parat̄. Et iō Dionyſius pfectionē ſanctitatis ſemper deſignat per hoc ꝙ eſt ex ptita vite in vnitā ꝯſurgere. Et ſic p3 ꝙ augmētuꝫ charitatis ſimile eſt.nō quidē augmēto quātitatis:qḋ fit per additionē quātitatis (vt iſti imaginātur ⁊ falſo) ſed augmēnto qualitatis ſimplicis qḋ fit per intēſionē.per hoc.ſ.ꝙ ab impfecto ad pfectū reducitur:vt dictū eſt. ¶ Ad p̄^m in ꝯtrīū dicēdum.ꝙ l3 chriſtus
bis legat̄ dediſſe ſpm̄ ſcm̄ diſcipulis.ad qḋ ꝯn̄s eſt ꝙ cha Ad p̄^m
ritas fuit augmētata in eis.nō tn̄ ſequitur ex hoc modus augmētationis per additionē vt ipſi fingūt.ſed ꝙ ſpūs ſanctus ſecūdo adueniēs charitatē que p̄us erat minus perfecta ad vlteriorē deduxerit pfectionē ac maiorē ſui ſimilitudinē.ſic calidū intēſuꝫ agēdo in minus calidū calorē prius impfectū ad gradū deducit pfectiorē. Rō aūt non plus cogit niſi ꝙ cā agens in augmento charitatis fuit ab extra. Sed ipſi imaginati ſunt ꝙ aliqd charitatis fuit ab extra creatū.⁊ poſtmodū aīe infuſuꝫ.⁊ p̄ori charitati adiunctū:qḋ puerile ac friuolū eſt. Jllud enī3 charitatis de nouo creatū nō pōt accipere eſſe niſi in ſubiecto cū ſit accidēs. Jn eodē aūt ſubiecto non poſſunt eſſe due charitates. Jmpoſſibile eſt enī formā eiuſdem ſpēi in vno ſubiecto numero plurificari.ſic patet ex dictis Thome hic ⁊ in primo ſentētiarū.diſtīn.xvij.q.ij. ¶ Ad z^m dicēdū.ꝙ ma
gnitudo charitatis collate beate v̄gini vel ſancto quātū Ad z^m
cunq3 magno:nō h3 diuiſibilitatē ad intra.cuꝫ tam rōne ſuipſius q̄ rōne ſubiecti ſit per ſe ⁊ per accidēs indiuiſibilis. Jlla autē cauillatio procedit ac ſi hēret partibilita

tem ad intra per modū quantitatis.qꝛ tunc poſſet ei vna
pars dari ſine alia.vel ſimul cū alia.nūc autē hꝫ partes
nō hꝫ.dicit͂ aūt huiuſmodi habitus charitatis vel ali⁹ ꝯſi
milis maior vel minor.ſm ꝙ eſt īteſior vel remiſſior.que
qdē magnitudo eſt magnitudo v̄tutis nō molis.que ꝑti
net ad gen⁹ quātitatis:vbi ꝯtigit partē ⁊ ꝑtē accipe.⁊ per
ꝯñs partē ꝑti copulādo augmētū inuenire. ¶ Qđ aūt vlte
rius dicit.oē excedēs diuidi pōt rē.Si intelligat de diuiſio
ne reali ⁊ exceſſu v̄tuali:falſū dic͂ ⁊ impoſſe.manifeſtū eſt
eni ꝙ vna forma īdiuiſibilis ⁊ ſimplex (quā impoſſe eſt
per ptes diuidi:cū nullas hēat) pōt aliā in v̄tute excede
re.pōt tñ ibi eſſe diuiſio ſm rōnē.ex eo ꝙ itellect⁹ pōt il
laꝫ v̄tutē partialr̄ itelligere.accipiēdo illud in quo equat͂
alteri.⁊ in quo excedit illud idē.Uerbi gr̄a.Poſſum acci
pere per itellectū in charitate beate v̄ginis gradū in quo
equatur charitati Lini.⁊ gradū in quo equatur charitati
Petri.⁊ gradum vlterioreꝫ in quo excedit charitatē vtri
uſqꝫ.Iſta autē partibilitas nō cadit in ipſa re que eſt in
diuiſibilis.ſꝫ in ipſa rōne rē eādē gradatim ⁊ partialiter
Ad 3ᵐ ꝯſiderāte. ¶ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ Tho.loqtur ꝙ ipſo actu cha
ritatis qui eſt habit⁹.⁊ verꝫ eſt ꝙ idē eſt aiaꝫ ſubijci chari
tati ⁊ huic actui.nec tñ ſeqtur ꝙ iſtud nō faciat ad decla
rationē ſue poſitionis.Planū eſt eni ꝙ iſtā veritatē igno
rabāt qui augmētū charitatis non per hoc ꝙ aīa ei ſubij
ciatur amplı⁹.ſꝫ per hoc ꝙ noua charitas ꝑori adijcit͂ he
ri eſtimabāt.Quātitas vo pueri alio mō ꝙ̄ per intēſionē
hꝫ.ſed per additionē ⁊ extēſionē hꝫ fieri.Unū manifeſtū
Ad 4ᵐ ē qđ pro eis fecit Thomas in hac ꝑte. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū.
ꝙ illud qđ adducit de ph̄o.ıȷ.ethicoꝝ.ꝙ ex eiſdeꝫ gene
rātur virtutes ⁊ corrūpunt͂ ⁊ augmētātur:nihil facit pro
eis.Nō eniꝫ intēdit Tho.ꝙ act⁹ charitatis ſecundus qui
nō eſt ſua cēntia inducat augmētū charitatis per modū
cauſe agētis ſꝫ per modū meriti de congruo diſponentis.
Ad 5ᵐ ¶ Qđ dicūt 5° ad rōnem primā.ꝙ charitas hꝫ quātitatē
virtutis.ꝙ̄uis non molis.rōne cuius augeri pōt per addi
tionē:friuolū eſt.qm̄ quātitas v̄tutis nullā ponit diuiſibi
litatē vel partiū pluralitatē in eo cui⁹ eſt vt̄ per ꝯñs non
pōt itelligi rōne hui⁹ quātitatis aliquā partē vnā alteri ſu
Ad 6ᵐ ꝑuenire.⁊ ſic per additionē augmētationē facere. ¶ Qđ
dicūt 6° ad rōnē ſecundā ꝙ alius eſt modus diſtōnis ſm
numerū ꝙ̄ ſm ſubiecta per tēpora.ſ.ſiue per mutationē
tēporis.manifeſtū eſt ꝙ̄liter nō itelligūt qđ dicūt.ꝙ eniꝫ
aliq̄ forma in ſubiecto manēs variet͂ vel diſtiguat͂ ex ſo
la variatiōe tpis abſqꝫ ſua corruptiōe media.oīno eſt im
poſſibile.Sic pꝫ ī exēplo qđ ipſi pro ſe adducūt.Impoſſe
eni foret ſanitatē in eodem ſubiecto numero diſtigui vel
numerari ex ſola tpis varietate.niſi.ſ.per īfirmitatē me
diā corrūperet͂.Silr̄ ēt īpoſſe eſt charitatē ꝑorē diſtigui a
charitate ſequēti ex ſola tpis varietate niſi ꝯcīgat͂ medio
tpe ipſaꝫ charitatē ꝑorē corrūpi.vt̄ pꝫ ꝙ ꝑdicta miſſio fri
uola eſt ⁊ vana.ꝙ.ſ.charitas que infundit͂ vno tpe diſtin
guat͂ ab illa alia charitate que infundit͂ alio tpe.manente
enim charitate priore:nulla alia infunditur noua.ſed illa
que prefuit ad maiorē perfectionem ⁊ ſimilitudinē cum
charitate ſumma ſpiritusſancti ⁊ agētis reducitur.

Articulus Secundus de ꝗ ꝙ Tho⁹ dicit ſecunda ſecūde. que
ſtione.xxiiij.arti.vij.in reſponſione principa
li.ꝙ augmento charitatis in vita iſta nullus
terminus prefigi poteſt.

i Corruptorium. Putamus ꝙ non ſit verum
iſtud.Oē.n.finituꝫ pōt veni
re ad quātitatē cuiuſlibet finiti ſui generis.Imo incōpa
rabiliter trāſcēdere.Cū igit͂ charitas chr̄i finita fuerit.qꝛ
creata.⁊ ēt beate v̄ginis.⁊ ēt ſit eiuſdē generis cū charita
te alioꝝ hoīum:poſſet charitas cuiuſlibet viatoris ſi cre
ſceret in īfinitū trāſcēdere charitatē chr̄i ⁊ beate virginis.
qđ eſt horribile audire piȷs aurib⁹. ¶ P̄.quāto magis au 2
geret͂ habitus dilectiōis:tāto magis intēderet͂ actus dili
gēdi.ergo ſi habit⁹ augeri pōt in īfinitū:⁊ act⁹.Sed actus
nō pōt:ꝗre nec habitus. ¶ P̄.hoc ē ꝯ Aug⁹ dicit li° p̄ re 3
trac.c.vi.vbi ponit͂ retractatio libri de morib⁹ eccl̄e.Hoc
qđ dixi:deū quē cognoſcere volum⁹:ꝑus plena charitate
diligimus.meli⁹ diceret͂ ſincera ꝙ̄ plena.niſi forte puret͂
charitatē dei nō futurā eē maiorē:qñ videbim⁹ facie ad
faciēꝫ.Si vtiqꝫ accipiat͂ tanꝙ̄ plena:dicta ſic qua maior
eē nō poſſit:ꝙ̄diu ambulam⁹ per fidē. ¶ Itē in libro de 4
ꝑfectiōe iuſtitie.aū mediū.Charitas vt habeat͂ tāta quā
ta haberi pōt in corꝑe mortis hui⁹ paꝝ eſt nr̄e voluntatis
arbitriū:niſi adiuuet gr̄a dei per chriſtū dn̄m nr̄m. ¶ Ex
his auctab⁹ pꝫ.ꝙ nō ē charitas augmētabilis ī īfinituꝫ in
hac vita:aliogn nō poſſet ī hac vita tā plena eē ꝙ nō poſ
ſet maior eē.cui⁹ ꝯriū dicit p⁹ auctoritas. ¶ P̄.ſi eēt aug
mētabilis in īfinitū:nō hēret͂ tāta ꝙ̄ta hēri pōt.Cui⁹ ꝯriū 5
dic͂ ſcb̄a auctas. ¶ P̄.rō quā adducit pro ꝯfirmatiōe pō
nis ꝑdicte:ſumit͂ de gloſa ad Philip.iij.ſup illō.Nō ꝗ iā
acceperi aut iā ꝑfect⁹ ſim.Glo.Nemo fideliū (⁊ ſi multū
profecerit) dicat:ſufficit mihi.Qui eniꝫ hoc dicit:exit de
via:vel qeſcit in via āñ finē. ¶ Rñſio.duplex ſufficiētia
charitatis pōt itelligi.vna eſt ſufficiētia habit⁹.Alia ſm
vſum ⁊ numeꝝ meritoꝝ.Glo.ꝗ nō negat tātā ſufficiētiā
charitatis in via poſſe hēri qua maior nō poſſit:ſed negat
hoc de vſu ⁊ ſufficiētia meritoꝝ:que vere nunꝙ̄ ſunt tot
⁊ tāta in via:qn plura ⁊ maiora poſſint eē.⁊ qn adhuc ad
maiora debeat conari.Et ꝙ ſic itelligēdū ſit pꝫ ibidē per
gloſaꝫ:que ita dic͂.Hoc de ſe Apl̄s ait.Nō ꝙ iā acceperit
aut iā ꝑfect⁹ ſim.qꝛ hoīes laborādū ſibi itelligere debent
vt iuſtificationū merita ac ꝑfectiōs metaꝫ adipiſcantur.
¶ Alia rō eſt ſolis quā ponit.Termin⁹ nō ꝑfigit͂ augmē 6
to forme alicui⁹:niſi vel rōne forme in ſe.vel rōne cauſe
agētis.vel ex ꝑte ſubiecti recipientis.rōne ipſi⁹ charitatis
in ſe termin⁹ ꝑfigi nō pōt.Ipſa eni charitas ſm rōnē pro
prie ſpēi terminū nō hꝫ.Eſt eni ꝑticipatio īfinite charita
tis que eſt ſpūſſcūs.Nec ēt rōne cāe agētis.ſ.dei.qꝛ ipſe ē
īfinite v̄tutis.nec ēt rōne recipiētis.qꝛ creſcente charitate
ſēꝑ creſcit habilitas ad maiorē adhuc charitatē ꝑticipā
dū. ¶ Rñ͂ dicim⁹ ꝙ ad min⁹ duob⁹ modis ꝑfigit͂ termin⁹
augmētationi charitatis.Pͥo rōne ſuiipſi⁹ in ſe.eo ꝙ eſt
forma hn̄s ꝯriū.Forme.n.augmētabiles in īfinitū ꝯriuꝫ
nō hn̄t.ſic pꝫ in ſpēb⁹ quātitatis cui nihil eſt ꝯriū:vt dicit In ꝑdi-
ph̄s.Cui⁹ rō eſt.qꝛ ꝯria ſm ſuā diffōnē maxie a ſeinuiceꝫ camētis
diſtāt.Aliq̄.n.duo quoꝝ vtrūqꝫ vel alteꝝ augeat͂ in īfini
tū:diſtātia ipſoꝝ nec̄io augeret͂ in īfinitū.⁊ ita nunꝙ̄ eēt
maxia.Et iō illa ꝗꝝ vtrūqꝫ vel alteꝝ creſcit in īfinituꝫ:
nō pñt eſſe ꝯria.Et iō charitas ipſa que eſt forma hn̄s ꝯ
riū:neceſſe eſt ꝙ nō poſſit augeri in infinitū.Rō iſta tra
hit͂ ex v̄bis Cōmē.4° celi ⁊ mūdi ſup illā ꝑtē. manifeſtū ꝯᵐ.20°.
eſt ſi ſupra leue eēt leui⁹ accipe in īfinitū:leue nō eēt ꝯriū
graui:qꝛ ꝯria maxie diſtāt.Nec valet ꝙ charitas eſt que
dā diuīe ⁊ īfinite charitatis ꝑticipatio:que eſt ſpūſſcūs.ꝗ
pōt creſcere in īfinitū.qꝛ nō ſoluꝫ ex hoc poſſet inferri ꝙ
iſta poſſet augeri in īfinitū.ſꝫ ꝙ ipſa ſic ſit infinita.qꝛ eſt
quedā ꝑticipatio illi⁹ qđ eſt actu īfinitū.⁊ ꝯſtat ꝙ hoc nō
ſeqtur.Silr̄ dicim⁹ ꝙ augmētū charitatis ſtatuꝫ hꝫ rōne
ſubiecti recipiētis.⁊ qñ dicim⁹ ꝙ ſubiectū charitatis cre
ſcēte charitate ſemꝑ creſcit.dicim⁹ ꝙ ſiue loqtur de ſub
iecto ꝓximo.ſ.de potentia volūtatis.ſiue de remoto.ſ.de
eēntia aīe.dicimus inquā qđ falſuꝫ eſt.qꝛ eſſentia aīe nec
eſt infinita.nec creſcit in infinitū.hoc ꝯſtat.Silr̄ nec po
tentie aīe ſunt infinite:vt dicit Ariſto.in li° de problema
tibus.

tibus.in pñciple.iij.potētias nō infinitas hēmus recepti
uas ⁊ actiuas.ſed finitas:que adipiſcunt̄ cōmēſurationē.
℄ .potētie q2 ſunt mālēs:poſito ēt ꝙ augerētur:nō au
t.ↄ[m].41. gerentur in infinitū.dicit eniz phs.ij.de aia.Oium natu
ra ↄſtātiū eſt terminus ⁊ rō magnitudinis ⁊ augmenti.

Reſpōſio ad hec ſ3 Tho. Hoc qđ iſti in propoſito
putāt falſū:tā hic q̄3 ſup p̄ ſen. diſti.xvij.
eſt ab ipſo Thoma pulcherrime declaratū.ꝙ videl3 ter
min⁹augmēti charitatis in via nullaten⁹ ꝑfigi pōt cū3 tñ
charitas vie nullo mō eq̄ri poſſit charitati pr̄ie que fini
ta eſt.qđ quo mō fieri poſſit:exēplo tali poterit declarari.
In aere manēte aere nō ↄtigit ꝑfigi terminū augm̄ti ca
loris in eodē.ſemꝑ.n.manēte aere manet potētia ad calo
rē maiorē.q2 forma aeris nō cōpatit̄ ſecū calorē ſūmū q
nālr ↄcomitat̄ ⁊ ↄſeqt̄ formaz alteri⁹ nāe.ſ.formā ignis.
ſic charitati vie que inīt̄ cognitiōi fidei enigmatice:nō
pōt ꝑfigi termin⁹augmēti ſtatu vie ꝑmanēte.ſemꝑ eniz
manēte hōi cognitione in ſtatu vie remanet charitas vel
amor ſub q̄dā iꝑfectiōe.eo ꝙ initit̄ illi cognitiōi īꝑfecte.
que nō cōpatit̄ ſecū illā charitatis ꝑfectionē:que in pr̄ia
ad ꝑfectā dei cognitionē ↄſequet̄. In h̄ tñ eſt drīa in ppo
ſito ⁊ exēplo adducto.ꝙ calor in aere ꝑ actionē aliquā in
tñ pōt īcēdi ꝙ nece erit i fine actiōis illi⁹formā aeris cor
rūpi.⁊ ſūmū calorē cū forma ignis ad quā ↄſeqtur īduci.
S3 charitas in ſtatu vie nunq̄3 pōt ꝑ actionē aliquā via
toris augmētū charitatis ꝓmerētis intm̄ intēdi.ꝙ nece
ſit cognitionē enigmaticā euacuari.⁊ charitatē pr̄ie cū vi
ſione ꝑfecta quā ↄſeqtur īduci:cū a bñplacito diuie volū
tatis depēdeat:gn pot⁹q̄to charitas in via fuerit maior:
tāto ēt cognitio fidei enigmatica eſt ꝑfectior ⁊ certior.cū
cta eni charitate.⁊ ꝑ ↄñs fide:cū virtutes ſint ↄnexe certi⁹
ac firmi⁹mēs heret ꝑꝑ virtutis ꝑme auctez his que nō vi
det hō. Hui⁹rō drie aſſignate hec eſt.ꝙ potētie mālēs ſūt
determinate ⁊ finite ſm exigētiā māe.vñ potētia māe ae
ris ad calorē finita eſt ⁊ limitata.vñ qñ ab actiōe calefa
ciētis trāſcēdit̄ potētia illa:nece eſt ꝙ ipſa cū aere ſubie
cto corrūpat̄.Sic ⁊ potētia ſēſus eo ꝙ mālis eſt ⁊ ꝑ mā3
limitata:a ſēſibili ſuperexcellēti corrūpit̄.Sec⁹eſt de potē
tijs imālib⁹que nō limitant̄ ex mā:ſ3 magis ſm ꝑcipa
tionē bonitatis diuie in eis ꝑceptē.vñ quāto plus eis ad
dit̄ de bonitate:tāto magis ineſt eis potentia ⁊ capacitas
t.ↄ[m].7. ad vlteriorē.Jō īcellect⁹.iij.de aia.ↄfortat̄ ab excellētib⁹
itelligibilib⁹.ita ꝙ q̄to plus eleuat̄ ad alta cognoſcenda.
tāto magis ampliat̄ ei⁹capacitas ad altiora capiēdū.Jſti
aūt cōparātes capacitatē ſube ſpūalis capacitati ſube mā
lis:putauerūt ꝙ termin⁹in augmēto charitatis eēt ꝑfigē
dus rōne potētie limitate.q2 ſic videt̄ ↄtigere in augmē
to q̄litatis in ſuba māli ac ſenſibili. Jpſi eni vtpote min⁹
itelligētes ad modū puerorꝫ per oīa in h̄ ⁊ in aliqa ſenſui
īnitūtur ſpūalia ⁊ intellectualia per iſta ſenſibilia cōmē
Ad p̄[m] ſurātes. ℄ Ad p̄[m] dōm.ꝙ ad hoc ꝙ finitū finito adequet̄
per additionē.neceſſe eſt ꝙ ſint eiuſdē rōnis.ſicut pȝ in li
nea ſupficie ⁊ corpe.que l3 ſint finita per additionem.tñ
nunq̄3 prīt adequari:cū non ſint eiuſdē rōnis. Sic chari
tas chriſti nō eſt eiuſdē rōnis cū charitate viatoris.tū q2
eſt diſpō ad vnionē cū verbo.⁊ ex hoc h3 quādā īfinitatē.
tū q2 initit̄ viſioni ꝑfectiſſime ipſi⁹dei.⁊ h̄ a p̄ inſtāti ſue
ↄceptiōis.Charitas vō viatoris initit̄ (vt dictū ē) cogni
tioni fidei enigmatice. ꝑꝑ qđ q̄tūcūq3 creſcat charitas
viatoris:excedit̄ incōpabilr a charitate chri.⁊ ſilr a chari
tate vginis mr̄is eiuſdē eadē rōne.Si tñ loq̄mur de cha
ritate hte vginis in via:certū eſt ꝙ charitas ei⁹potuit au
geri.vñ in ipſa charitate ꝑfecit.⁊ ꝑ ↄñs augmentū chari
tatis ꝓmeruit.nullus tñ tācā grē plenitudinem recepit vt
ipſi in hui⁹ ꝑfectū poſſit adeq̄ri.iſtud pie credo nō abhor

rēt niſi forte ſint aſinine ⁊ ſine itellectu exiſtēt. ℄ Ad 2[m] Ad 2[m]
dōm.ꝙ nullū icōueniēs eſt ponere.ꝙ act⁹charitatis poſ
ſit intēdi aucta charitate.Sicut.n.charitas vie (vt dictū
eſt) q̄tūcūq3 aucta ſemꝑ eſt finita.imo ēt reſpectu chari
tatis pr̄ie imꝑfecta.ſic act⁹eiuſdez ſemꝑ erit finit⁹⁊ reſpe
ctu charitatis in pr̄ia iꝑfectus. ℄ Ad 3[m] dōm.⁊ ad 4[m] ꝙ Ad 3[m] ⁊ 4[m]
Aug⁹in vtraq3 auctē loqtur de quantitate ⁊ plenitudine
charitatis in genere:que eſt vt de⁹diligat̄ pre oib⁹.S3 cū
pctō carere nō valeam⁹oia ⁊ ſingula ſemꝑ in ipſum ordi
nātes actu:tñ in hoc ipſo qđ eſt deū ſic in hac vita dilige
re mō ꝑdicto quo poſſum⁹ↄtinu⁹pōt eē ꝑfect⁹.ſic pȝ per
Aug[m] eodē li⁰.c.vij.vbi ſic ait.Ardor qppe charitatis ſe
quēdo deū factus ē magn⁹vt vitia cūcta ↄſumat in hac
vita naſci ⁊ creſcere pōt.ꝑficere vō ꝑꝑ qđ naſcat̄ vt nullū
iſte homini vitiū.nec ↄſiter h̄ pōt.q̄uis tanta res eodē ar
dore charitatis ꝑficiat̄.qñ ꝑfici ⁊ vbi ꝑfici pōt.hoc eſt in
patria.Ecce hic dicit Aug⁹ꝙ charitas vel amor ēt magis
creſcere pōt.cū nimirꝫ ſm eū nō poſſit eē tāta qn aliq̄ vi
tia ſtēt cū ea.que quāto magis per actuz charitatis repri
mūt̄ tāto magi merēt̄ ipſa charitas augmētari:qđ ſic pȝ.
Act⁹.n.charitatis maioris:maioris ē virtutis i merēdo.S3
act⁹charitatis minoris merēt̄ augmētū charitatis.ḡ mul
to forti⁹h̄ merebit̄ actus charitatis maioris ſtante ſtatu
merēdi.Et huic ↄſonat glo.quā adducūt.nemo fideliū ⁊
ſi multū ꝑfecerit ⁊c̄. ℄ Et qđ dicūt 5⁰rñdēdo illi glo.⁊ rō Ad 5[m]
ni Tho.ꝙ nō negat̄ ibi ſufficiētia hīme:ſ3 ſufficiētia me
ritorꝫ:ſtare nō pōt.q2 ſi nō negat̄ ſufficiētia meritorum ⁊
merita charitatis poſterioris que eſt ꝑfectior ſit maioris
efficacie q̄3 merita charitatis p̄oris ⁊ iperfectioris:ↄñs eſt
ꝙ per ipſa3 ↄtigit maiorē ꝑfectionē charitatis ꝓmereri.
vñ ſi attēdamus ad virtutē ꝓmerēdi:que tāto maior eſt
ad ꝓmerēdū augmētū charitati q̄to a maiore charitate
ꝓcedit inueniemus ꝙ in poſitiōe ſua icludūt ↄ̄dictoria.ſ.
ꝙ charitas in aliq̄ gradu in ſtatu vie non pōt augeri.⁊ tñ
ꝙ poſſit augeri:pȝ ex h̄ ꝙ merita que erāt maioris effica
cie q̄3 p̄ora:ab ipa prīt elici. ℄ Qđ aūt 6⁰rñdēdo ad rōnē Ad 6[m]
Tho.ꝙ forme augmētabiles in īfinitū nō hñt ↄ̄riū.cui⁹
oppoſitū videmus in charitate.ꝑꝑ qđ videt̄ eis ꝙ nō poſ
ſit in īfinitū augeri.q2 nunq̄3 eēt maxia diſtātia:nihil va
let ſi ꝑdicta itelligant̄.Charitas eni cui⁹augmenti termi
nus ꝑfigi nō pōt eſt charitas vie.iter quā ⁊ culpā vel cu
piditatē nō eſt diſtātia maxima.q2 iter charitatē pr̄ie ⁊ ꝑ
dicta eſt diſtātia icōparabilr maior.vñ iſta ratio ſi recte
ſup premiſſas veras fundet̄ pro nobis facit:ex q̄ charitas
in ſtatu vie nunq̄3 pōt habere q̄tūcūq3 creſcat diſtātiā
ſūmā vel maximā ad culpā vel cupiditatez que ſunt ſibi
in rōne ↄ̄rij.ſeqtur ꝙ in infinitū in ſtatu vie poſſit auge
ri. ℄ Qđ vō imponūt Tho.ibidē ꝙ ipſe ponit ſubiectum
charitatis creſcere ipſa charitate creſcēte:nō eſt de inten
tione Tho.⁊ mirū eſt cū hoc nō ponat:q̄re ſibi volebant
h̄ īponere:niſi forte q2 ipſuz nō intelligebāt.⁊ hoc reuera
in multis que loquūtur oſtēdūt.Dicit aūt Tho.nō qdē ꝙ
creſcat eſſentia aīe vel ei⁹potētie (vt iſti putabāt ⁊ falſo)
ſed ꝙ creſcēte charitate creſcat habilitas ipſi⁹ potētie vo
litiue ad maiorē charitatē ꝑcipiendaz que pōt creſcere in
infinitū.l3 eni capacitas aīe ſit finita actu.tñ plus ⁊ plus
in infinitū ampliari.ſm ꝙ plus ⁊ plus recipit de partici
patione diuine bonitatis.nunq̄3 tñ erit īfinita.nec recipi
et ꝑfectionē infinitaz.ſicut patet ēt in additione numeri
que pōt procedere in infinitū.nunq̄3 tñ erit aliqs nume
rus actu infinitus.q2 potētia in additione numerorꝫ non
eſt vna vt dicit Cōmētator.iij.phyſicorꝫ.ſed ſemꝑ ex no ↄ[m].68.
ua additione efficit̄ alia potētia numero.vñ quelibet po
tentia pōt exire in actū.non tñ poteſt eſſe vt oēs exeāt in
actū.nā ſꝑ actu poſito addit̄ noua potētia que p̄us nō in

fuit. Sili modo intelligimus de habilitate ⁊ capacitate
ipſius aīe. Sēper.n.creſcēte charitate aduenit noua capa-
citas vel habilitas reſpectu āplioris pfectiōis pcipiende.

ARticulus tertī⁹ de hoc qḋ Thomas
dicit.q.xxxiij.arti. vij. vbi
querit. vtrum correctio fraterna ſiue ſecreta
debeat ꝓcedere denūciationē. Et in rn̄.v.ar-
3ⁱ dicit. ꝑlato nō eſt obediēdū ꝯ ꝑceptū di-
uinuꝫ.ſicut dr̄ Act.v.opꝫ magis obedire deo ꝙ̄ hoībus.⁊
ideo qñ ꝑlatus ꝑcipit vt ſibi dicatur ꝙ aliq̄s ſciuerit corri
gēdū.intelligēdū eſt ꝑceptū ſane ſaluo.ſ.ordine correctio
nis fraterne.ſiue preceptū fiat vniuſr ad oēs.ſiue ſpāliter
ad aliquē. Sꝫ ſi ꝑlatus expſſe ꝑciperet ꝯ hūc ordinē a do
mino inſtitutū.⁊ ipſe peccaret ꝑcipiēs ⁊ ei obediēs.ſ. qua-
ſi ꝯ preceptū diuinū agēs.vn̄ nō eſſet ei obediēdū.q̄ꝛ pre-
latus nō eſt iudex occultoꝝ:ſed ſolus de⁹.vn̄ nō hꝫ ꝑtātē
precipiēdi aliq̄d de occultis niſi per aliqua iudicia mani-
feſtentur:puta per infamiā vel aliq̄d tale.in quibus caſi-
bus pōt ꝑlatus precipe ſicut iudex ſecularis vel eccleſia-
ſticus exigere iuramētum de veritate dicenda.

i **Corruptoriū.** Conſtat iſtud eſſe nimis ꝯriū re
gulari obſeruātie.ſcḋm hoc enim
nunꝙ̄ eſſet faciēda ſecreta iq̄ſitio niſi ꝑmiſſa admonitio-
ne de precepto de correctiōe fraterna pus faciēda ſcḋm or-
2 dinē a deo ꝯſtitutū.qḋ mīme fieri ꝯſueuit. ¶ Et iſtud ēt
reputam⁹ falſum.q̄ꝛ certū eſt ꝙ in oībus obediendū eſt
precepto ſupioris:vbi ꝑceptū īferioris īpleri pōt cū prece
pto ſupioris.ſed h̄ eſt poſe in caſu ꝓpoſito.ḡ ⁊c̄. Maior
pꝫ per ſe.minor declarat̄ ſic. Secreta denūtiatio facta ꝑ-
lato nō tollit ordinē correctiōis inſtitutū a dn̄o.imo poſt
denūtiationē cōplete.īegre ⁊ pfecte fieri pōt. Nō eni h̄
ꝓhibet vel aliq̄ mō īpedit ꝑlatū rōne denūtiationis ſibi
facte.ḡ in hoc tn̄ obediēdū eſt ꝑlato. ¶ Itēꝫ videt̄ ꝙ ſi
3 nō ꝑcipiat ꝑlatus denūtiādū tn̄ ſit ei.ꝯſtat.n.ꝙ correctio
fraterna ⁊ ordo correctiōis ad lucrifactionē ⁊ correctionē
fratris ordinat̄.ḡ ⁊ illa via ⁊ oēs vie tenēde ſunt:que ma
gis ⁊ directi⁹ ⁊ ꝓbabili⁹ ꝑficiūt ad ei⁹ correctionē. Sꝫ de-
nūtiatio facta ꝑlato ēt cū correctiōe ſecreta magis ꝑficit
ad fratris correctionē.ſ.peccātis.ꝙ̄ correctio ſola.ḡ vr̄ po
tius ſcḋm rōnē rectā:ꝙ vtraqꝫ potius faciēda ſit ꝙ̄ altera
4 tm̄. ¶ P.eſto ꝙ vtraqꝫ via ſimul ſuari nō poſſet. qḋ tn̄
falſuꝫ videt̄.adhuc videt̄ ꝙ magis eligēda eſt facienda
peccātis denuntiatio ꝑlato exitu bono ⁊ pio ⁊ diſcreto ꝙ̄
ꝓuata correctio. Ex quo.n.per hec duo nihil aliud intēdit̄
ꝙ̄ peccātis emēdatio:illa via eſt magis eligēda per quaꝫ
ſperat̄ ⁊ credit̄ magis poſſe corrigi ⁊ melius. Sed vt fre-
quētius hec eſt via denūtiatiōis. Correctio.n.peccātis in
duob⁹ ꝯſiſtit.ſ.in cautela de futuro:⁊ in pnīa de ꝑterito.ꝑ
mū eſt cautela.q̄ꝛ ſine hac nō pōt eē pnīa de ꝑterito fru-
ctuoſa.vn̄ h̄ ordine ꝑcipit̄ Eccī.xxi. Semel peccaſti:ne
adycias iterꝝ:ſed ēt de ꝑſtinis deꝑcare vt dimittant̄ tibi.
Sꝫ ꝯſtat ꝙ ad cautelaꝫ futuroꝝ ſemꝑ vel vt frequētius:
vbi pctm̄ iterari ꝑtꝫ plus pōt ꝑlat⁹ ꝙ̄ ſubdit⁹ ſimplex. Ter
tio via denūtiatiōis ad hāc cautelā correctiōe fortior eſt
ac potētior.ḡ magis eligēda. Silr ad aliā ꝑtē correctiōis
que eſt pnīa de ꝑterito:plus vr̄ poſſe ꝑlatus ꝙ̄ ſubditus.
Duo.n.ſūt per que maxime iducit̄ peccator ad pnīam.ſ.
ꝓmiſſio ⁊ cōminatio.ad quoꝝ vtrūqꝫ violētior ⁊ ſufficiē
tior vꝫ eſſe ꝑlatus ꝙ̄ ſubdit⁹:ſiue fuerit cōminatio ſiue ꝓ-
miſſio de tp̄alibus ſiue de eternis.ergo via denūtiationis
eſt efficacior ad fraternā correctionē.ergo magis eligen-
5 da. ¶ Rōnes q̄s inſinuat pro ꝯfirmatiōe poſitionis nō
valēt. ¶ Prima eſt ꝙ eſt ꝯ ꝑceptū diuinū denūtiare pre
lato pctm̄ fratris occultū.niſi pus facta correctione ſcḋm or
dinē a dn̄o ꝯſtitutū. Et prelato ꝑcipiēti aliq̄d ꝯ preceptum
diuinū nō eſt obediēdū.iuxta illud Actu.v.obedire ma-
gis ⁊c̄. ¶ Ad hoc dicim⁹ ꝙ ſaluator qñ ꝑcipit correctionē
fraternā ⁊ ordinē eius:nō prohibet fieri denūtiationē ſe-
cretā ꝑlato. Qn̄.n.dr̄:dic eccl̄ie.hoc dr̄ de accuſatione ſub
teſtib⁹ q̄ in 2ᵃ correctiōe adhibiti ſūt. Vn̄ ꝯſtat ꝙ ſaluator
explicite nō ꝓhibet eā fieri nec iplicite.⁊ ex ꝯñti q̄ꝛ denū-
tiatio ⁊ correctio ābe pnt fieri.⁊ neutra ꝑ alterā īpediri vn̄
ꝙ ꝑlat⁹ exigēs hꝫ denūtiationē ꝑ ꝑceptū:nihil ꝑcipit ꝯ ꝑ-
ceptū diuinū:ſic̄ ipſe ſupponit. ¶ 2ᵃ rō quā ponit ē talis: 6
ꝑlatus nō eſt iudex occultoꝝ:ſꝫ ſolus deus.vn̄ nō hꝫ pote
ſtatē ꝑcipiēdi de occultis.⁊ ſi ꝑcipiat nō eſt obediēdum.
¶ Ad h̄ dicimus ꝙ ꝑlat⁹ exigēs denuntiationē de occul
tis:nō itēdit circa denūtiationes ꝓcedere per viā iudicij.
ꝑut iudex.ſ.puniēdo ⁊ ꝯdēnando.q̄ꝛ ꝑꝑ voceꝫ vnius nul-
lus pōt iudicialiter cōdēnari. Deut.xvij.⁊.xix.ſed intēdit
procedere vt pater ⁊ paſtor ⁊ medicus curādo vt pōt.⁊ ꝑ-
ſeruādo ſicut valet ſine fame leſiōe:⁊ ſiniſtre opiniōis oc
caſione. Fame.n.leſio ⁊ ſiniſtre opinionis occaſio vergūt
in penā publicā.⁊ non debent infligi pro occultis.

Reſpōſio ad hec ſcḋm Tho. Qui dicta Tho.in ſolu
tione huius q̄ōnis:⁊ in rn̄ſione ad arg.in-
ſpicit ⁊ diligēter ꝯſiderauerit:qñ.ſ.faciēda eſt denūtiatio Ad pᵐ
⁊ correctio ꝑhabita ⁊ qñ nō.⁊ in quo caſu.⁊ in quo nō:ꝙ Ad 2ᵐ
nihil ꝯtra ipſaꝫ faciūt oīa que iſti garriēdo adducūt:itel- Ad 3ᵐ
liget euidēter.vn̄ ne ſemꝑ ſingulis vbi per ſingula rn̄dea Ad 4ᵐ
tur:applicatio rn̄ſionis ad pris per ſingula pretereat̄. Ta
men qḋ ad huiuſmodi declarationē dicit idē Thomas ſu
per.iiij.ſentē.diſtin.xix.q.iij.vbi agit̄ de correctione fra-
terna attēdat̄.vbi ſic dicit. In peccatis denūtiādis conſi-
derādū eſt:vtrū peccatū ſit omnino occultū:aut ad noti-
tiam alioꝝ deuenerit aut in ꝓpīqu ſit vt eueniat. Si enī
peccatū iam ad alioꝝ notitiā deuenit:tūc debet denūtia-
ri illi qui habet poteſtatē corripiēdi.vt qui ſcādalizati ſūt
de culpa edificētur de pena. Si aūt nōdū in publicū de-
uenerit:ſed eſt in via deueniēdi.tūc aut denūtiandus eſt
vt ſcādalo futuro occurratur. Si autē ſit oīno occultum:
tunc cōſiderādū eſt vtrū emendatio peccantis expectari
poſſit ꝓbabiliter aut nō.qḋ quideꝫ facile aduerti poterit
ſi ꝯſideretur:vtrū aliq̄s ex electione aut paſſiōe peccaue
rit:ſiue ex malitia vel infirmitate qḋ idem eſt.qḋ perpēdi
pōt ex ꝯditione peccātis ⁊ ex iteratione.q̄ꝛ ſi aliq̄s frequē
ter ⁊ quaſi icorrigibiliter ⁊ ſine freno ī peccatū eſt.lapſus:
ſignum eſt ꝙ ex malitia vel electione peccat:⁊ nō facile
emendat̄. Si autē ſemel occaſione peccādi ablata in pec
catuꝫ ruit:⁊ poſtea verecūdiā ⁊ triſtitiā de peccato oſten-
dit:ſignū eſt ꝙ ſit peccatū ex paſſione vel infirmitate. Si
ergo emēdatio ſperet̄:debet admonitio ꝓcedere:⁊ denun
tiatio differri quouſqꝫ videat̄ quātū emēdetur peccator:
niſi forte imīneret occaſio ſibi ruēdi in peccatū:quā de-
clinare nō vellet admonitus.tūc enīꝫ deberet prelato de-
nūtiari ne in precipitiū iret. Si autē nō ſperetur emēda-
tio:tūc ꝯſiderandū eſt an ideꝫ peccatū ſit infectiuuꝫ alio-
ruꝫ:ſicut hereſis vel fornicatio:vel aliud huiuſmodi.vel
etiā cedat in aliqḋ dānū alterius:ſicut furtū.homicidiuꝫ
⁊ huiuſmodi. Si enī nō cadit in dānū alterius.nec ſit in-
fectiuū alterius.tūc poteſt denūtiatio differri quouſqꝫ vi-
deatur admonitiōis effectus ꝑcipue ſi emendationē pro-
mittit. Si autē ſit infectiuū alioꝝ:debet denūtiari prela-
to vt gregi ſuo caueat.vn̄ rōnes iſtoꝛuꝫ non plus probant
nec ꝓbare poſſunt:niſi ꝙ in aliq̄bus caſibus denūtiatio
poteſt fieri ꝑlato:nō prehabita correctione ſecreta.quod
ꝯcedit Tho.vt patet ex dictis. ¶ Qḋ aūt dicūt ad pmā Ad 5ᵐ
rationē Tho.ꝙ ſaluator nō prohibet facere denūtiatio-
nem ſecretā prelato:verū eſt ordine debito. Iſte autē or-
do vt in caſu prout dictū eſt primo corripiat̄,deinde ſi ſe

non

nõ correxerit prelato: nõ inquã in iudicio preſidenti. quia
hoc eſt dicere eccleſie: ſed ſecretius extra iudiciũ exiſtẽti.
et ſic dicere prelato nõ eſt niſi dicere quaſi perſone priua-
te: que poteſt pdeſſe et nõ obeſſe. q2 nullus poteſt magis
pdeſſe qȝ prelatus. qui tñ ſi admonitus neglexerit corrigi
alijs per quos cõuincendus eſt ſi negauerit debet oſtẽdi.
Iſte ordo declaratur in regula beati Auguſtini. vbi pmo
docet admonitionẽ fieri qȝ peccatũ prelato oſtendi. etiaȝ
vbi prelatus nõ intendit pcedere per viã iudicij. puniẽ-
do publice et cõdẽnando: ſed tanqȝ paſtor et medicus pro
cura adhibẽda ſecretius admonẽdo. vnde ipſe ait. Prius
prelato debet oſtẽdi vtiqȝ poſt admonitionẽ: vt ſecretius
Ad 6m correctus nõ innoteſcat ceteris. ¶ Ex quo patet q hoc qd
dicunt ad ſcdam rõneȝ nihil valet. q2 ſm preceptũ ſalua-
toris ſatagere debemus peccatũ fratris in caſu curare ſo-
la ſecreta admonitiõe ſi eſt poſſe. et h preceptũ de correctio-
Joã. 13. ne fraterna videt pceſſiſſe ex nimia chriſti dulcedie: qui
cũ dilexiſſet ſuos in finẽ dilexit eos. quoȝ cõſcientiã cura-
re vult ſine oĩ fame leſione in caſu. et qñ hoc fuerit poſſe.

ARticulus Quartus. De hoc qd Thomas. q. 104. ar. v. diſputat.
vtrum ſubditi teneant in omnibus obedire
prelatis et ſuperioribus ſuis. Et in reſponſiõe
pncipali dicit. Ita mens eſt ſui iuris. et ideo
ſm ea que pertinent ad interiorem motum voluntatis:
homo nõ tenetur homini obedire: ſȝ ſoli deo. tenetur autẽ
homo homini in his que per corpora exteri9 ſunt agẽda.
1 Corruptorium. Iſtud videtur nobis falſum.
Conſtat enim q eadem rõne
et intentione qua tenetur qs ad aliquem actum: tenet ad
omnia antecedentia ſine quibus actus impleri nõ põt: vt
ſi teneor intereſſe matutinis in choro: teneor ſurgere de le-
cto et ire ad eccleſiam. ergo cũ actus corporales in quibus
tenentur ſubditi obedire prelatis perfici nõ poſſunt ſine
imperio voluntatis: reſtat q vna et eadem intentione te-
2 nentur ſubditi ad vtrunqȝ. Ex hoc arguitur vlterius. Si
ſubditi tenent obedire prelatis in actu corpali externo: et
in motu voluntatis qñ cõiuncti ſunt: multo fortius tenent
obedire in ſolo motu voluntatis ſi ſingulariter precipiat.
3 eodem modo argint de motu cognitionis ſi prelatus pre
ciperet ſubditis deliberare ſuper aliquo negocio qd foret
agẽdũ. vel de aliquo dubio caſu quid eſſet reſpondendũ
eſtimo q nullus diceret ſubditos nõ teneri deliberare: vt
poſt ſecũ caute pcederent et ſane riderent. Si ergo ſubdi-
ti tenent prelato in actu deliberationis vbi ſubſequitur
operatio et reſpõſio: pbabile eſt q ſimilr tenerent: ſi ſola
deliberatio eis preciperet. Et id religioſius et verius vidẽ-
tur nobiſcũ ſentire: qui dicũt q per hoc intelligit in oĩb9
actibus: vt patet in exemplo. ſi etiam prelatus impoſſibile
preciperet: ſaltem voluntate et deſiderio: tenetur obedire
ſubditus. ſicut in ſcdo libro dialogorũ ſcribit Gregorius
de quodã coruo. cui beatus Benedictus precepit vt panẽ
veneno intinctũ portaret in loco vbi a nemine repiretur.
Coruus inquit apto ore ex panſis alis circa panẽ cepit diſ-
currere atqȝ crocitare: ac ſi apte diceret: et ſe obedire vel-
le: et iuſſa implere nõ poſſe. ¶ Itẽ hoc videt cõſonũ doctri-
ne apoſtolice. Dicit eniȝ Apoſtolus ad Ephe. vi. Serui
obedite dñis carnalibus cũ timore et tremore in ſimplici-
tate cordis veſtri. Glo. vt ſicut oſtẽditis extra: ſic ſit in vo-
luntate veſtra. Vñ ibidẽ ſubdit Apoſtolus. Nõ ad oculũ
ſeruientes: ſed ſicut ſerui chriſti cũ bona volũtate ſeruien-
tes dño: nõ ſicut hoibus. Hoc vo qd obijcit q rõ ſui iuris
eſt: nõ cogit. Sicut enim ipſa eſt iuris pprij. ita in hoie li-
bero corpus totalr ptinet ad iudicium rõnis. et ſicut ratio
per votũ obedientie põt dare ius alteri qd hẽt in corpus,

ita etiam ius qd habet ratione ſuiipſius.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Si dicta Thome
in hac parte intellexiſſent: ipſimet iſta
vba inania reputaſſent. Ubi eniȝ dic q mẽs eſt ſui iuris:
intendit q et ſi in corpore hõ hoi iure polytico ac ciuili do-
minet. ipſa tñ mẽs huiuſmodi ſeruituti nõ ſubſternitur.
qd declarat per vbũ Senece li. iij. de bñficijs. Errat ſi qs
exiſtimet ſeruitutẽ in toto hoie deſcendere. pars eius me-
lior excepta eſt. corpa obnoxia ſunt et aſtricta dominis.
Ecce manifeſtuȝ eſt q loquit ibi de ſeruitute et ſubiectio-
ne ciuili qua ſerui dñis ſubijciuntur: vt filij parentib9. qui-
bus nõ tenẽtur obedire niſi quantũ ad ea que per corpus
ſunt exteri9 agẽda. que. ſ. per vires corpales exequunt. lȝ
a motu volũtatis iterioris impent. vñ tã ipſa opa qȝ mo-
tus volũtatis interiores ordinati ad ipſa ad corpus ptinẽt
et ad ea que per corpus ſunt agẽda. Sicut eniȝ ambulare
et fodere ptinẽt ad ea que per corpus ſunt agẽda: ſilr et vel-
le ambulare et fodere ad idẽ ptinere dicũtur: nõ q2 actus
exteriores a volũtate eliciant: ſed q2 ab ipſa imperãtur.
vñ qui tenetur ad huiuſmodi actus exteriores obedire.
vbi grã fodere vel ambulare. tenet hoc idem velle. et id
ſerui qñ nolũt facere pceptũ dñi ſui: puniant ciuiliter ab
eiſdẽ. Ex his pȝ ad obiecta riſſo. ¶ Ad pm enim dõm (vt Ad pm
dictũ eſt) q qui tenet ad actũ exteriorẽ: tenet ad actũ vo-
lũtatis interiorẽ et illũ actũ a virib9 inferiorib9 elici pci-
pientẽ: ſed ex hoc nõ ſequit q teneat ad actus interiores
ſimplr: put nitunt pcludere ex h in arg. ij. Nõ eniȝ ſeqt.
q ſi tenet aliqs fodere vel velle fodere. q pter hoc te- Ad 2m
neat ſimplr velle qcqd ille vult cui in hoc tenet. vbi grã.
Si dñs pcipet ſeruo qui ſibi tenet in foſſura hñ ſeqt q te-
net ſibi velle fodere: ſi tñ pcipiat ſibi q velit ipȝ regẽ eſſe
in hiſpania: nunqd in hoc tenet ei obedire: friuolum eſt.
¶ Ad 3m dõm. q act9 cognitiõis per quos regulat homo Ad 3m.
qȝtũ ad act9 exteriores. in qb9 tenet hõ alicui ſupiori ſũt
eiuſdẽ rõnis cũ actib9 volũtatis a qb9 eedẽ opationes im-
perant. vñ ſicut tenet ad actũ volũtatis h. opa pcipiẽte:
ita tenet ad actũ cognitiõis eadẽ dirigẽtẽ. vñ ſicut tenent
velle operari: ita tenent deliberare de ope. ſiue op9 ptineat
ad factionẽ: cuiuſmodi ſũt fodere et edificare. vel ad actio-
nẽ: cuiuſmodi ſunt pſulere et ridere. ¶ Ex his tñ nõ ſeqt
q ſimplr teneant aliq ſuis ſupiorib9 in actib9 cognitiõis
obedire. Si eniȝ rex pcipet pſiliario ſuo ſibi ſubdito nun-
qd q2 tenet cogitare de miſſionib9 vel pſilio ſibi dando: te-
net cogitare ſimplr qcqd ipſe vult. vbi grã. nũqd per hoc
ad ei9 impiũ hȝ cogitare de muſicis vel geometricis. vel
eẽ hui9 vel illi9 opiniõis: pſtat q hec friuola ſunt. ¶ Qd
tandẽ dicũt de religioſis. q debẽt ſimplr in oĩb9 obedire
ſaltẽ volũtate ſi facultas iplẽdi deſit. Sciẽdũ q h ſic hẽt
itelligi. q qȝtũ ad ea ſolũ tenent obedire religioſi que pti-
nẽt ad regularẽ obſeruãtiã: ad quã ſe voto pfeſſiõis obli-
gauerũt. Si aũt et in alijs obedire voluerint: hoc pertinet
ad cumulũ pfectiõis: dũ tñ illa nõ ſint ptra deũ vel pfeſ-
ſionẽ ſuã. Nec tñ tenent ad mot9 ſiſtẽres iteri9 in mẽte:
ſimplr loquẽdo obedire. vbi grã. ſi platus pcipiat mihi q
ſentiã ſic vel ſic in tali opiniõe: vel q diligã plus vel min9
in tali loco vel tali. vel talẽ hoiem vel talẽ. diligere plus
vel min9 put ipſe facit. nec quo ad huiuſmodi actus co-
gnitiõis vel volũtatis tenet hõ aliqd ſupiori obtemperare.

ARticulus Quintus. De hoc qd Thomas dicit. q. 110. arti. iij. vbi
querit. vtruȝ omne mendacium ſit mortale
peccatuȝ. in reſponſione. iij. argumẽti. q qui-
dam dicũt q omne mendacium ſit mortale
petũ in viris pfectis. Sed hoc nõ eſt rõnabiliter dictuȝ.
nulla enim circũſtantia aggrauat peccatũ in infinitũ niſi

que tranſſert in aliaꝫ ſpēm. circūſtantia aūt perſone non
tranſfert in aliam ſpēm: niſi forte rōne alicuius annexi.
puta ſi ſit cōtra votuꝫ ipſius. qḋ nō pōt dici de mendacio
officioſo vel iocoſo. ⁊ ideo mendacium officioſum vel io-
coſum nō eſt peccatum mortale in viris perfectis: niſi for
te ratione ſcandali.

Corruptorium.

Iſtud qḋ dicit de mendacio officioſo vel iocoſo in viris ꝑfectis: videť falſuꝫ ⁊ cōtra Augᵐ in libᵒ de mēdacio. cap.
1 x. Aut inquit nō eſt credenduꝫ bonis: aut eſt credendum
illis quos credimus aliqñ mentiri. aut nō eſt credendum
bonos aliqñ mentiri. Horū triū ṗmū eſt pernicioſuꝫ. ſcḋꝫ
ſtultū. Reſtat ergo vt nunꝗ̄ mentiant̄ boni. hec eſt ratio
⁊ illatio Augᵢ. Ex cōcluſione aūt Augᵢ arguiť ſic. Boni
exiſtentes boni nunꝗ̄ mentiunť. ergo mendacium ꝑimit
bonitatē: ſed nō perimit bonitatē niſi qꝛ eſt peccatū mor-
tale. ergo mendacium eſt mortale peccatū. Nec ferať in-
ſtantia in mendacijs iocoſis. qꝛ dicit Augᵒ lib. ṗ. ſolaruꝫ.
Ioci nunꝗ̄ ſunt pura mendacia. habent eniꝫ euidentiſſi-
mam ex pronuntiatione atqꝫ loquentis affectu ſignificatio
2 nem aīem nequā fallentis. ¶ P. ſi nō eſt pctm̄ mortale
mentiri officioſe. ergo nō eſt peccatū mortale mētiri pro
ſalute animarum. qꝛ hoc eſt ſumme officioſum. Ex quo
ſequiť ꝙ nō eſt mortale mentiri in predicatione fidei ⁊
morum. qꝛ ibi eſt maxime ſalus animaruꝫ. Ex quo ſequi
tur ꝙ ſtultū eſt credere: etiam predicatoribus mentienti-
bus. ⁊ ſi hoc ſtultū eſt ſemper credere. eſt licituꝫ ⁊ non cre
dere. qꝛ fides nō eſt vt plurimū niſi per auditū ṗdicatio-
nis. ergo a ṗmo ſi nō eſt peccatū mortale viris perfectis
mentiri officioſe: nō eſt peccatū mortale nō credere: imo
eſt ſtultiſſimū credere. hoc falſiſſimum eſt. ergo ⁊ ṗmum.
¶ Argumēta quibus innitiť facile poſſunt ſolui. Primū
3 ponitur pro obiectione in cōtrariuꝫ. ⁊ eſt tale. Sicut dicit
Ps. 5. glo. ſuper illud ps. Perdes omnes qui loquunť menda-
cium. Duo ſunt genera mendacioꝝ: que nō ſunt ſine cul-
pa: ſed nō cum magna: cū aut iocando aut cōſulendo pro-
ximo mentimur. ſed omne peccatū mortale hēt grauem
aut magnā culpā. ergo mendaciū iocoſuꝫ ⁊ officioſuꝫ nō
ſunt peccata mortalia. ¶ Dicendum ꝙ omne pctm̄ mor
tale abſolute loquendo eſt culpa grauis ⁊ grandis. ⁊ hoc
mō. ſ. abſolute loquendo eſt culpa grauis mendaciuꝫ offi
cioſuꝫ ad minus viris ꝑfectis. loquēdo tn̄ per compatio-
nē ad grauiorē culpā: tā in canone ꝙ̄ in ſcripturis ſancto-
rum. pctm̄ mortale minus graue dicit̄ nō grandis culpa.
ſicut Prouer. vi. dicit̄ de furto per cōparationē ad adul-
teriū. Nō eſt grādis culpa cū quis furatus fuerit. Glo. inter
linearis. Nō eſt grandis culpa per cōpationē adulterij. Et
glo. magiſtralis. Furtū nō ex ſe: ſꝫ ex cōpatione maioris pec
cati. i. adulterij nō grandis culpe eſt. Sicut de Hieruſalē
grauius peccante per ꝓphetā dicitur Ezech. xvi. Iuſtifica
ta eſt Sodoma ex te. hec ſunt vba glo. Et hoc mō dicitur
in predicta glo. Augᵢ ſuper ps. ꝙ nō eſt magna culpa pro-
ximo cōſulendo mentiri. Et ꝙ ita intelligat patet per eun
dem in libᵒ de mendacio obſtetricuꝫ. Pro mendacio ſuo
inquit dicunt eas approbatas ⁊ remuneratas a deo. Qui
enim cā nocendi cōſueuit mentiri: multū profecit ſi iam
conſulendi cā mentiať. nam in ſcripturis ipſis iuſtificata
Sodoma dicit̄ in comparatione ſceleratí populi Iſrael.
4 ¶ Scḋa ratio quā īſinuat eſt talis. ⁊ hāc ponit in ṗncipa
li reſponſione: ꝓpter quod peccatū mortale repugnat charita-
ti. vn̄ ſi finis intentus in mendacio nō ſit contrarius cha-
ritati. nec mendaciū ſm̄ hanc rōnē erit peccatū mortale.
ſicut apparet in mendacio iocoſo ⁊ officioſo. in quoꝝ pri-
mo itendiť leuis delectatio. ⁊ in alio ꝓximi vtilitas. Itē
in mendacio officioſo bene poteſt attēdi vtilitas alicuius

ſingularis perſone vel aliquoꝝ. Inde tamen ſequiť ſub-
uerſio ⁊ impedimētū fidei ⁊ auctoritatis doctrine catho-
lice. ⁊ hoc in multo pluribus. maxime ſi viri perfecti men
tiuntur: vt oſtenſum eſt. Qḋ aūt impedit vel ſubuertit fi
dem: impedit vel ſubuertit charitatē. ¶ Tertia ratio quā 5
inſinuat: eſt talis. Nulla circūſtantia aggrauat peccatum
in infinitū niſi que tranſſert in aliam ſpēm. Circūſtantia
autem perſone nō tranſſert in aliam ſpeciem. igitur ⁊c.
¶ Ad hoc dicendū eſt ṗmo interimendo maiorem. Cir-
cūſtantia enim ꝑſone aggrauat in infinitū peccatuꝫ. i. qḋ
eſt veniale ſm̄ genus facit mortale. Conſtat enim ꝙ infir-
mitas. imperitia. malitia ſunt cōditiones perſone. ⁊ tamē
aliqḋ genus peccati qḋ eſt veniale rōne infirmitatis vel
imperitie ſit mortale ꝓpter maliciā: ſicut dicit Augᵒ libro
lxxxiij. queſtionū. q. xxvi. Quiſquis inquit nouit quid ſit
virtus ⁊ ſapiētia dei: pōt eſtimare que ſint venialia pecca-
ta. Et quiſquis nouit que ſit bonitas dei: pōt eſtimare qbꝰ
peccatis pena debeatur eterna ⁊ hic ⁊ in futuro ſeculo.
¶ Item videmus ꝙ carnalis copula ſolutis eſt mortale 6
peccatum. cōiugatis autē vel nō eſt peccatū: vel eſt pecca-
tum veniale. ergo idē actus vel aggrauať vel alleuiať in
infinitū ꝓpter cōiugium vel abſolutionē a coniugio. que
tamen nō ſunt niſi circūſtantie perſone. ¶ Item ſi quis
habet conſcientiam erroneā de peccato veniali ꝙ ſit mor
tale. ⁊ tamen cū tali cōſcientia illud cōmittit: peccat mor
taliter. ⁊ tamen cōſcientia erronea ſiue error conſcientie
eſt cōditio ſiue circūſtatia perſone. ¶ Ad argumentum
vō dicimus. ꝙ omnibus modis vna ꝑmiſſarum eſt falſa.
Aliqui enim dicunt ꝙ veniale ⁊ mortale ſint differentie
eſſentiales peccati diuidentes peccatum ſm̄ genus ⁊ ſm̄
ſpeciem. ⁊ ſm̄ iſtos eſt maior vera. ſ. ꝙ nihil aggrauat in
infinitū niſi qḋ tranſſert in aliam ſpēm. ⁊ minor eſt falſa.
ꝙ circūſtantie perſone non aggrauant in infinitum. Alij
dicunt ꝙ veniale ⁊ mortale ſunt differentie accidentales
actuū ⁊ peccatorum. ſicut album ⁊ nigruꝫ corporis. ⁊ ſm̄
illos maior eſt falſa ⁊ minor vera.

Reſponſio

ad hec ſm̄ T. hormā. Si mendacium aliqḋ nō habet rationem peccati mor-
talis: eo ꝙ nō eſt cōtra dilectionē dei. cuiuſmodi eſt illud
qḋ ſit in doctrina religionis. Nec etiam cōtra dilectionē
ꝓximi: ſicut illud qḋ in detrimētū iuſtitie vgit vel in per-
uerſionem iudicij ordinatur: ſicut cum quis in loco iudi-
cij mendacium dicat. vel alš in nocumentuꝫ ꝓximi. Ma
nifeſtum eſt ꝙ nec viris perfectis poterit huiuſmodi mē
dacium fieri mortale: niſi fuerit contra eoꝝ votum. Per
accidens vō poteſt eis mortale fieri ſicut ⁊ alijs. ſ. ratione
ſcandali. vel ſi credant huiuſmodi mendacium mortale
peccatum eſſe: ſtante eniꝫ iſta opinione nō poterunt men-
tiri ſine peccato mortali. vnde qui ſunt huius opinionis:
neceſſe habent huiuſmodi mendacium tanꝗ̄ peccatum
mortale vitare. ¶ Ad ṗᵐ in cōtrariū dōm. ꝙ Augᵒ facit Ad ṗᵐ
illam deductionē inueſtigando. nec intendit illaꝫ conclu-
ſionē aſſerere. ſ. vt nunꝗ̄ mentiant̄ boni. qḋ patet ex litte
ra immediate ſequēti. Cōſequenter enim ait ſic. Iſta que
ſtio eſt ex vtraqꝫ parte cōſiderata ⁊ tractata nō facile fe-
renda ſententia eſt. Ecce iſti adducētes Augᵐ pro ſe ma
nifeſte faciunt cōtra eum: aſſerentes pro certo qḋ ipſe re-
linquit ſub dubio. Cōcluſio tamen illa ꝙ boni nunꝗ̄ mē-
tiant̄: ſic poteſt intelligi: ſcilicet ꝙ boni nunꝗ̄ mentiunť
inquantū boni. qꝛ qḋcunqꝫ mendaciū etiā officioſuꝫ vel
iocoſuꝫ: cū habeat rōnē peccati ſꝫ venialis: defectus quidā
eſt bonitatis. vel qꝛ boni manentes boni nunꝗ̄ mentiun-
tur peccato pernitioſo. ¶ Ad 2ᵐ dicendum. ꝙ conſequē- Ad 2ᵐ
tia nulla eſt. ſi peccatum mortale non eſt mentiri officio-
ſe. ergo non eſt peccatum mortale mentiri officioſe pro
ſalute

ſalute aīaꝝ in predicatione fidei ⁊ moꝝ. huiuſmodi eniꝫ
mendaciū in ꝑdicatione fidei ⁊ moꝝ eſt mēdaciū ꝑnitio-
ſuꝫ. nec vllo mō dici poterit ꝑ eſſe officioſuꝫ: cum ſit con-
tra charitatem dei. fidem ⁊ bonos mores eneruans. vnde
⁊ habet rōnē peccati mortalis. ⁊ per ꝯñs ꝑnitioſuꝫ foret
etiā ſi fieret pro ſalute aīaꝝ infinitaꝝ. Preter hoc ipſi ſup
ponunt falſum. ꝙ videlꝫ huiuſmodi mēdaciū poſſit face
re ad ſalutē aīaꝝ: ſicut mēdaciū officioſuꝫ facit ad ꝯſerua
tionē reꝝ temporaliū. qđ falſuꝫ eſt. q̄ꝛ per mendaciū offi-
cioſum pōt q̄n̄qꝫ hō liberari a morte ⁊ ab alijs malis hu-
iuſmodi. ſed per mēdaciū in doctrina nō pōt hō liberari
a morte eterna: ſed magis ꝑcipitari in illam. vñ huiuſmo
di mendaciū pro ſalute aīaꝝ fieri nō pōt. Si eniꝫ quo ad
aliqđ poſſet huiuſmodi mendaciū fingi qđ ꝓdeſſet: incō-
Ad 3m parabiliter tamen plus obeſſet. vñ ſemꝑ ſimplr ꝑnitioſuꝫ
foret. vñ manifeſtū eſt ꝙ iſta ratio nulla eſt. ¶ Qđ dicūt
tertio ad ꝑmā rōnē Thome. ꝙ abſolute loquendo omne
peccatū mortale eſt culpa grandis. ⁊ hoc mō mendaciuꝫ
officioſuꝫ eſt culpa grauis viris ꝑfectis. hoc patet nō eſſe
veꝝ. Et qđ adducunt de hoc. ꝙ vnū peccatū mortale ꝺ
minus graue q̄ȝ aliud: cōcedendū eſt. Qđ aūt inferunt. ꝙ
peccatū officioſuꝫ obſtetricuꝫ hoc mō dicit̄ minus graue
peccatū ſm Aug. ſalua pace eoꝝ nō eſt veꝝ. verūtn̄ Au-
guſtinus intendit ibi ꝓbare. ꝙ ex hoc ꝙ illud mendaciuꝫ
nō fuit reprehenſuꝫ: ſicut nec quedā alia mēdacia in lege
veteri. cōcludi nō pōt ꝙ huiuſmodi mendacia eſſent lau-
dabilia: ⁊ rōnem boni haberent. Qđ ꝓbat per huiuſmodi
modū loquēdi in ſcriptura. Iuſtificata eſt Sodoma ⁊c.
Unde ſubdit̄ paꝝ infra. Si vitam moreſqꝫ ſanctoꝝ: ⁊ fa
cta ⁊ dicta cōſideres: nihil tale ꝓferri pōt qđ ad imitatio
nē ꝓuocet mentiēdi. Ex hac littera patet. ꝙ ipſe intendit
oſtēdere. ꝙ mēdaciū nō hēat rōnē boni: in quo debeamꝰ
ſanctos imitari. ex hoc tn̄ nō ſequit̄ ꝙ ſit tātū malum ꝙ
Ad 4m faciat peccatū mortale: ſicut patet intuenti. ¶ Qđ dicūt
quarto ad ſcđam rōnē Thome. ꝙ in mēdacio officioſo:
lꝫ ſit aliqua vtilitas temporalis alicuiꝰ ꝑſone ſingularis:
tn̄ inde ſequit̄ ſubuerſio ⁊ impedimētū fidei: manifeſtuꝫ
eſt ꝙ nō dicunt veꝝ. Mendaciū enim ad qđ hec ſequun
tur nō eſt officioſuꝫ: ſed ꝑnitioſum. vñ ſi viri ꝑfecti men-
tiantur pro aliquo cōmodo temporali aliquo mendacio:
ꝙ rōne ſui vel ſcandali ſupradicta conſequat̄. manifeſtū
eſt ꝙ mortaliter peccant. ſed hec nō ꝯſequuntur ad men-
daciū viri ꝑfecti rōne ipſius mēdacij: niſi fuerit in doctri
na. nec rōne ſcandali vbi nullū cōtingit. qđ fieri pōt quan
do occulte cōmittit̄. ⁊ ſic qđ ad alioꝝ notitiā nullo modo
vel de nō facili poterit deuenire. vel in aliquo caſu conſi-
mili vbi ratio ſcandali locū nō habeat. ¶ Qđ dicut quin
Ad 5m to ad tertiā rōnē Thome: cōcluſionē ꝑmo fore interimen
daꝫ. manifeſtū eſt ꝙ dicunt cōtra artē ⁊ ordinē reſpondē
di. Primo eniꝫ eſſet illatio impediēda. vel aliqua ꝑmiſſa-
rum interimēda. Ipſam ēt ꝯcluſionē nō interimunt ſm
ꝙ infert̄ ex premiſſis. qđ pꝫ. q̄ꝛ nulla ꝯditio ꝑſone auget
peccatū in infinituꝫ: niſi fuerit talis que poſſit transferre
vel transferat actū in aliā ſpēm: cuiuſmodi nō eſt circun-
ſtantia ꝑſone: de qua intendit in ꝓpoſitione minore. q̄ꝛ ſi
ſtatus viri perfecti de quo intendit: nō transfert actū illū
qui de ſe eſt peccatū veniale in aliā ſpēm. vt. ſ. ſit mortale
niſi fuerit ꝯtra ſuū votū: vt dictū eſt. ¶ Quod ergo dicit
ꝑmo. ꝙ malitia. imperitia vel infirmitas ſunt ꝯditiones
ꝑſone. qđ veꝝ eſt. ſed manifeſtū eſt ꝙ faciunt in aliā ſpe-
ciem tranſire. vñ nō ſolū qđ fit ex imperitia vel infirmi-
tate: eſt peccatū veniale: ſed etiā illud qđ de ſe eſt indiffe-
rens ſi ex malitia fiat in aliaꝫ ſpeciem transfert. ⁊ eſt mor
tale: ſicut frangere feſtucā ex malitia vel ex ꝯtemptu dei.
Auctoritas vō quā adducūt: nihil facit pro eis. nec eſt ad

ꝓpoſitum. q̄ꝛ enim viri a deo illuſtrati poſſunt diſcernere
inter peccata venialia ⁊ mortalia predicta: nulli dubium
ꝓut dicit auctoritas. ſed qđ ad Thomā. ¶ Qđ vō dicunt Ad 6m
ſexto. q̄ȝ ſtatus cōiugati ⁊ ſoluti pertinent ad cōditionem
perſone: veꝝ eſt. ſed nō eſt minus manifeſtū qđ ſint con-
ditiones facientes actū tranſire de vna ſpecie in aliam. ⁊
ideo inſtantia illa ſicut precedens nulla eſt. ¶ Eodē mō Ad 7m
dicendum eſt de inſtantia tertia. Cōſcientia eniꝫ erronea
eſt circūſtantia faciens actum tranſire in aliā ſpēm. vnde
nec iſta inſtantia aliqđ valet. ¶ Quarta vō inſtantia de
ſtatu innocentie ⁊ nāe lapſe: que dicuntur circūſtantie vel
cōditiones ꝑſone: nō eſt multum ad ꝓpoſitū. Siue enim
in ſtatu nature cōdite in innocētia poſſent fuiſſe peccata
venialia ſiue nō: nullo mō potuit ibi poni peccatū morta
le niſi auerteret a fine. vñ ſi aliquis actus hic nō auertat a
fine: qui tamen ibi auertiſſet. manifeſtū eſt ꝙ ratione hu
iuſmodi circūſtantie. ſ. ſtatus innocentie huiuſmodi actꝰ
in aliam ſpecē tranſiſſet. vnde patet ꝙ nec inſtantia iſta
aliquid valet. ¶ Quod tandē dicunt reſpondendo ad ar-
gumentū: qđ debuerant prius ſoluiſſe q̄ȝ concluſionē fal-
ſo: vt iam patet interemiſſe omnibus modis vnā premiſ-
ſarum eſſe falſam. Si placeat eis ad preſens audire: ipſi
dicunt falſum. Maior enim ꝓpoſitio: ſcilicet ꝙ circūſtan
tia nō aggrauat in infinitū niſi que ⁊c. manifeſtiſſime ve-
ra eſt. Similiter minor ꝓpoſitio. ſ. ꝙ huiuſmodi circūſtā-
tia perſone. ſ. ſtatus perfectionis nō facit actum qui non
eſt contra votū ꝓfeſſionis tranſire in aliā ſpēm eſt eque
vera. Qui vō ponunt peccatū mortale ⁊ veniale differre
eſſentialiter: ⁊ predictā maiorē verā ſimplr: in vtroqꝫ ve-
rum dicunt. Sed in tertio. ſ. ꝓpoſitionē minorē interimē-
do mentiunt̄. ſicut patet ex dictis. ¶ Qui vō dicūt peccatū
mortale ⁊ veniale differre accidētaliter ſolū ꝓpoſitioneꝫ
maiorē interimentes in vtroqꝫ mentiunt̄. Et ſic tam qđ
iſti pro ſe dicūt q̄ȝ qđ ab alijs pro ſe adducūt mēdacio vel
falſitate ad minꝰ vtpote doctrina falſa inuenit̄ admixta.

ARticulus Septimus vbi dicit Thoꝰ in queſtione. clxxiij. ar. iiij. qđ
diſputat. vtꝝ ꝓphete ſemꝑ cognoſcāt ea que
ꝓphetāt: in riſione ꝑncipali tangens plures
modos. qbꝰ mens ꝓphete tāgit̄ a ſpūſancto.
Cꝫ ſpūſſanctus mouet mentē alicuiꝰ q̄n̄qꝫ quidē vt intel
ligat quid ſignificet hoc: ſicut pꝫ de Hieremia: qui abſcō-
dit in eufrate lumbare ſuū: vt habet̄ Hiere. xiij. Q̄n̄qꝫ vō mat. 27
nō intelligit. ſicut milites diuidentes veſtimenta chriſti. Ioā. 19.
nō intelligebant qđ ſignificaret.

Corruptorium. Iſtud nō videt̄ nobis veruꝫ:
ſcilꝫ ꝙ ſpūſſanctus moueret
mentes militū ad hoc faciendum: ſed cupiditas ſi paupe-
res fuerunt. vel ſm alios ludus ⁊ deriſio ſi diuites fuerūt
⁊ nō indigentes talibus veſtimentis. q̄ꝛ qua ratione poſ-
ſunt dici moti a ſpūſſancto ad faciendū illam diuiſionē:
q̄ꝛ ſignificatiua erat diuiſionis eccleſie per hereticos. vel
alicuius cōſimilis myſterij. pari ratione dici poſſet. ꝙ mo
ti a ſpūſancto crucifixiſſent chriſtum. Quia vt dicit Augꝰ
in encħ. cap. lxxx. Illa crucifixio figuratiua fuit ſpūalis
crucifixionis. De qua dicit Apoſtolus ad Galath. v. Qui
autem chriſti ſunt carnem ſuam crucifixerunt. Pari etiā
ratione dici poſſet ꝙ Cain motus a ſpūſancto occidit fra Gen. 4.
trem ſuuꝫ. q̄ꝛ illa occiſio ſignificatiua fuit occaſionis chri-
ſti a fratribus ſuis: ſcilicet iudeis. Sꝫ nullus hoc diceret.
Nec oportet ſi ordinatio diuiſionis veſtimentoꝝ ad ſi-
gnificanduꝫ aliquid in eccleſia fuerit a ſpūſancto. ꝙ pro-
pter hoc ipſum fuerit a ſpūſancto. Sicut enim homo la-
pidem vel lignuꝫ vel quācunqꝫ materiā quā ipſe nō fecit
pōt ponere in ſignum: ita ſpūſſanctus: imo multo fortius.

Reſponſio ad hec ſ₃ Thomā. Nullū incōueniēs eſt ponere: ſed ſatis conſonat veritati ꝙ milites a ſpū ſancto mouebanť. ꝙ chriſti veſtimēta diuidentes: preſagio futuroꝝ. precipue cū actus iſte diuiſionis in ſe cōſideratus nō ſit peccatū: ſ₃ actus indifferēs cō probeť. vñ argumēta que adducūt nullius pōderis ſunt. Crucifixio enim chriſti maximū peccatū fuit ipſis crucifixoribus. vñ īpoſſe eſt dicere ꝙ ad hoc ipſi a ſpū ſancto mouerenť. nō ſic aūt actus diuiſionis veſtimētoꝝ. ꝑcipue ſi in ſe cōſidereť: ſcil₃ circumſcripto odio ⁊ ꝯtumelia chriſto illata. ⁊ preter hoc crucifixio chriſti ſub ea ratione qua a iudeis illata. ſub qua rōne peccatū erat: nō ſignificabat crucifixionē ſpūalem in fidelibus ſub ea rōne qua a chriſto ſuſcepta. cuius exemplo qui ſunt chriſti: carnem ſuam cū vitijs ⁊ ꝯcupiſcētijs crucifixerūt. Et cōſtat ꝙ chriſtus ad illā crucifixionē ſuſcipiendā a ſpū ſancto mouebatur. Silr occiſio Abel ſub ea rōne qua fuit a Caim illata ⁊ peccatū: nō fiebat inſtinctu ſpūſſancti. eatenus tñ qua fuit ab Abel ſuſcepta patienter. qō ſine inſtinctu ſpūſſancti fieri nō potuit. occiſionem chriſti a iudeis congrue ſpūſſancto ordinante potuit ſignificare. Ex his liquet ꝙ iſta reprehēſio facta eſt ſine cauſa. ❡ Qō vō dicunt. ꝙ ſicut hō potuit aliquid ordinare. ⁊ pro ſigno ſtatuere rē quā ipſe nō fecit: Ex quo cōcludunt ꝙ multo fortius hoc pōt ſpūſſanctus: pueris liquet ꝙ nō cōcludūt. Nihil eſt eni₃ in reꝝ natū qō poſſit ſubſterni habitudini vel relationi ſigni. ſiue ſit ſubſtantia ſiue accidēs ſiue actio quecunq₃ inquātū ens eſt. qō nō causeť aliquo mō a ſpūſancto. vñ peccatū quantu₃ ad id qō carentie ⁊ deformitatis in ipſo eſt. ſub qua rōne nihil dici poteſt: non eſt ordinabile ad ſignificandum aliquid a ſpiritusſancto. vnde in ſumma nihil eſt qō dicunt contra Thomam in propoſito.

ARticulus Septim⁹. De hoc qō dicit Thomas. q. clxxiij. arti. iij. vbi querit. vtꝝ viſio ꝓphetica ſemper ſit cu₃ abſtractione a ſenſibus corporis. In reſpōſione ꝑncipali dicit. ꝙ alienatio a ſenſib⁹ in prophetis nō fit cū aliqua inordinatione nature: ſicut in arreptitijs vel furioſis: ſed ꝑ₃ aliquā cām ordinatā: ſicut per ſomniū vel per vim animalē: ſicut per vehementiā cōtemplationis. ſicut de Petro legitur Act. x. Cū oraret in cenaculo factus in exceſſu mētis. vel ꝟtute diuina rapiente. ſ₃ illud Ezech. p̄. Facta eſt ſuper me manus domini.

Corruptorium. Si intelligamus ſcōm membrum ſine excluſione diuine ꝟtutis: ſic vt vis animalis vel vehementia cōtemplatiōis diſpoſitio ſunt ad raptū ⁊ exceſſum qui fit. ſiue complet in contemplatione per diuinam ꝟtutem. ſic videť habere veritatem. qꝛ Petrus in oratione erat qñ cecidit ſup eū exceſſus mentis ſm textū. Si vō intelligať ſecundū membrum cum ꝑciſione ⁊ excluſione. ſicut diuiſio pma facere pretendere videť. qꝛ diuiſio eſt diſperatoꝝ ⁊ ſeparatorum. ❡ Tertiū mēbꝝ eſt. ꝙ qñq₃ fit ex ꝟtute diuina. Si autē fiat ſolum ꝓpter vim animalē ꝓpriā ex vehemētia contemplationis oīo eſt falſu₃ ⁊ incōueniēs. qꝛ textus videť ꝯtrari⁹. Si enim ꝓpria ꝟtute fuiſſet raptus: nō dixiſſet. cecidit ſup eū: ſed factus eſt in exceſſu. vel alienatus eſt. vel aliquid tale. ❡ Itē ꝑmitiť ꝙ Cornelius in viſione vidit angelū dñi intrātē ad ſe. ⁊ dixit ei ꝙ Petꝝ accerſiret: hic tibi dicet qd te oporteat facere. Et nūtijs venientibus dictum eſt. ꝙ mactaret ⁊ mādūcaret. in quo accepit reuelationē de cōuerſione gētiū. ergo viſio Petri ordinabať ad viſionē Cornelij. Sicut ergo illa fuit diuinitus miſſa: ita ⁊ exceſſus Petri. ❡ Ulterius eſt ꝯtra Aug^m. xij. ſup Gen. ad lrām. vbi dicit. ꝙ nulla viſio eſt ſignificatiua: niſi aſſūpto ſpū humano ⁊ a ſpū creato bono vel malo. vel a ſpū diuino. Si ergo viſio Petri eſt ſignificatiua ⁊ ꝓphetica. ꝗ fuit ſpūs eius aſſumptus a ſupiori ꝟtute: nō a ſpū malo. qꝛ tūc fuiſſet arreptitius vel ꝓpheta falſus. qō eſt incōueniens de tāto apſo. Dicere ergo a ſpū angelico bono iuſſu diuino vel imediate a ſpū ſancto. Et reddit rōnē Aug⁹ quia vim nō h₃ aīa humana diuinatiōis vt qdā dixerūt. ergo ille exceſſus Petri nō fuit tñ per vim animalē vt dicit: ſed cecidit ſup eū. vt textus dicit. Et ipſemet Thomas. q. clxxv. arti. iij. in reſponſione pmi argumenti cōtrariū dicit. ꝙ mens Petri fuit rapta diuinitus. qꝛ cum oraret: cecidit ſuper eum exceſſus mentis.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Tho. intendit dicere ꝙ ꝓphetia vera ſemꝑ fit per diuinā ꝟtutē ꝑncipaliter: illam tamen alienationē in ſenſibus ꝓphetis factam. qñq₃ dicit fieri mediāte ſomnio. qñq₃ per vim aīalē ex vehementia ꝯtēplationis. qñq₃ ſine his repēte fit mediante ꝟtute diuina. Nec itendit dicere ꝙ ipſa ꝓphetia fiat per ſolam vim aīalē. put ipſi ſibi iponūt ⁊ falſo. ❡ Qui eni₃ dicunt ꝙ diuiſio ſua hoc ꝑtēdit: qꝛ diuiſio diſꝑatoꝝ eſſe d₃. falſu₃ dicūt. qꝛ ipſe nō facit illā diuiſionem ex qua hoc ꝯcludi poſſet rōne dicta. Nō enim dicit ꝙ ꝓphetia qñq₃ fit per ſomniū. qñq₃ per vim aīalē. qñq₃ per diuinā ꝟtutē. Imo ꝙ ad ipſam alienationē qñq₃ facit ſomnus. qñq₃ vis aīalis. qñq₃ fit ꝟtute diuina ſine his vt dictū eſt. ita ꝙ ſemꝑ ipſa ꝓphetia fit ſancti ſpūs illuſtratione. vñ nō dicit ꝯtra Aug^m nec ꝯtra textū. nec ꝯtra ſeipſu₃ vt ipſi verba eius vt videť nō īntelligētes. ⁊ ſuā ſniam propriā ꝓferentes ſalua pace ſua min⁹ beniuole ꝓteſtantur.

ARticulus Octauus de hoc quod dicit Thomas in. q. clxxx. ar. viij. querēs de diuturnitate in cōtēplatiōe. ꝙ poſſe eſt diutius magis ꝑſiſtere in oꝑe cōtemplatiue ꝙ̄ actiue ēt in ſtatu huius vite. Cuius ratio eſt qꝛ cōpetit nobis ſm actionē incorruptibilis ꝑtis aīe. ſ. intellectus. cuius ſignum eſt ꝙ durat poſt hanc vitam. Alia ratio eſt: qꝛ in huiuſmodi operibus nō laboramus.

Corruptorium. Sed hoc eſſe falſu₃ docet experientia. Si enim operatio cōtēplatiue eſt meditatio. lectio. orō ⁊ ſilia. experimur ꝙ in huiuſmodi paꝝ poſſum⁹ imorari. vix eni₃ ad momētū intērio pōt figi ⁊ teneri in vno ſtatu: imo diſtrahiť. ⁊ incipit euagari. Cuius rō pōt eſſe triplex. Una eſt ꝓpter curā corpis aīalis: ⁊ ſarcinam carnis corruptibilis. Nā Sap. ix. dř. Corpus qō corrūpiť aggrauat aīam: ⁊ terrena cogitatio depmit ſenſu₃ multa cogitātē. vñ dormiēte corpe terreno ⁊ indigētia corpis terreni ſollicitante: ſpiritū vix ad momentū permittiť animus ad ſupiora ītēdere. ❡ Alia rō eſt ꝓpter improbitatē ſenſuūq₃ oꝝ phantaſmata intrant ad aīam: ⁊ ꝑturbāt eius quietē: adeo vt per momentum vix poſſit quieſcere. vnde improbo incurſu phantaſmatū turbať cordis ſabbatum. Operationes vō contemplatiue indigent ocio ⁊ quiete. Et ꝓpter hoc Aug⁹ in. iij. de trini. in prologo. Ego ſentio ingt quanta figmenta percurrit cor humanū. ❡ Tertia rō eſt ꝓpter difficultatem ⁊ ſubtilitatem rerum. que ſunt obiectum cōtemplatiue ad quas vix mens humana pertingit. Obiectum enim cōtemplatiue ſunt res eterne ſm Apoſtolu₃. contemplantibus nobis que nō videntur. Et Aug⁹. xij. de trini. dicit. ꝙ ps ſupior cuius eſt ꝯtēplatiua aſpicit ad eterna. ꝙ̄diu aūt corruptiōi ſubditi ſum⁹: vix ad momētū ad res eternas intendere poſſumus. ad illas eni₃ oculus eſt excecat⁹: ſ₃ Hugonem. ❡ Ad rōnes ſuas dico. Ad primā. ꝙ ꝗuis cōtemplatio ſit operatio incorruptibilis ꝑtis: ac per hoc remaneat poſt hanc vitā. tñ ꝙ̄diu hic viuimus: tñ ꝓpter diſtractionem

ſtractionē ⁊ ſollicitudinē quib⁹ aīa circa corpus intendit.
tū ꝓpter turbationē phātaſmatū in his poꝝ pmittiť aīa
īmorari. Q̄diu enī eſt in ſtatu vie: eſt aptior ad opera acti
ue. Opera enim cōtemplatiue quodāmodo vie ſtatū tran
ſcendūt. ℂ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ in huiuſmodi nō laboramus:
ꝓut labor dicit motū corporis: aut ꝓut ex motu corporis
cauſatur. ſed tū quāto altius eleuatur. ⁊ ad opera ſpūalia
intendit vehementius: tanto minus curā corporis gerit. ⁊
inde eſt ꝙ aliqn̄ ex eius vehementia hō a corporis ſenſi
bus alienať. eo ꝙ aīa corpus deſtituit. ⁊ in talibus magis
laſſatur ⁊ eneruať q̄ȝ in alijs. ⁊ tanta poſſet eſſe vehemen
tia ꝙ anima a corpore ſepararetť. ℂ Preterea quātūcun
qȝ laboret corpus in operibus actiuis. ille labor qn̄qȝ hēt
recreationem ⁊ ſolaciū annexum: nec requirit tantā intē
tionem ſicut opera contemplatiue.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. In primis īponūt ei falſum. nō enī dicit cōtempla
tiuam magis diuturnā q̄ȝ actiuā in ſtatu vie: ſed ſolū ipſaȝ
eſſe diuturnā veꝝ eſt. pro huiuſmodi rōnem aſſignat. qꝛ
cōtemplatiua in vita remanet futura. Cui tū hō diutius
poſſit inſiſtere: ꝯtemplatiue videlicet vel actiue nō dicit.
Sed ſolū declarat qualiter cōtemplatiua in ſtatu vie pōt
eſſe diuturna: maxime q̄tū ad actum citra ſui ſummum
ꝓut dicit in reſponſione. ad 2ᵐ argumētū. ℂ Rōnes vō
⁊ auctoritates quas ponit ſatis ꝓbant ꝙ hō non pōt diu
īmorari in actu cōtemplationis ſummo. in quo ipſa bea
titudo eterna ꝓlibať ſm Augᵐ. In alijs tamen actib⁹ ad
contemplatiuā pertinentibus: cuiuſmodi ſunt inueſtiga
re. legere. ⁊ orare: pōt homo in ſtatu vie quo ad maiorem
eius partē pro tempore dico vigilie. ꝓut docet experiētia
īmorari. His viſis obiecta ſoluunť. Q̄ð vō dicūt ad argᵐ
pᵐ Thome. ꝙ turbatio ⁊ diſtractio phantaſmatū īpedıūt
morā contemplationis in ſtatu vie. verū dicunt quo ad
fo.33. actū eius ſummū: in quo guſtamus. qm̄ ſuauis eſt domi
nus. nō tamen impediunt actus eius inferiores ꝓdictos:
vt patet in multis: quoꝝ vita totaliter huiuſmodi actibus
dedita eſt. ℂ Q̄ð vō dicunt ad ſecundū. ꝙ quanto mens
altius eleuať ad ſpiritualia ⁊c̄. verum dicunt quo ad hoc.
verūtamen aīa poſſet ex alia parte labor magis intendi.
nec iſte labor exceſſiuus eſt ſupra vires nāe in contempla
tione niſi qn̄ exerceť cōtemplationis actus iſte ſummus.
vel qꝛ alijs actibus citra ſūmū inſiſtitur ſupra modum.

Articulus Nonus de hoc quod dicit Thoᵐ. q. clxxxiiij. arti. iij.
vbi querit. vtꝝ perfectio vite cōtemplatiue
cōſiſtat ꝓncipaliter in preceptis vel cōſilijs:
Et in rn̄ſione ꝓncipali dicit. ꝙ perfectio vite
chriſtiane per ſe ⁊ etiaȝ eſſentialr̄ cōſiſtit in charitate dei
⁊ ꝓximi: que charitas eſt finis de qua dātur ꝓncipalia pre
cepta diuine legis. vn̄ pȝ ꝙ ꝑfectio ꝓncipalr̄ in ꝓceptis cō
ſiſtit. ſcđario aūt ⁊ inſtrumētalr̄ cōſiſtit ꝑfectio in ꝯſilijs:
que oīa ſicut ꝓcepta ordinanť ad charitatē: ſȝ aliter ⁊ ali
ter. Nam ꝓcepta ordinanť ad remouendū ea que ſunt cō
traria charitati: cuȝ qbus charitas eſſe nō pōt. Cōſilia aūt
ordinanť ad remouendū impedimenta actus charitatis.
qui tn̄ charitati nō contrariantur. ſicut matrimonium ⁊
occupatio negociorum ſecularium.

Corruptorium. Hec eſt abbreuiatio cōcluſio
nis ſue. hec rō ad hoc deducit
ſermonē. ꝙ humana ꝑfectio cōſiſtit eſſentialiter in duo
bus preceptis charitatis. In alijs aūt ꝯſilijs ⁊ ꝓceptis que
ordinanť ad charitatem conſiſtit inſtrumentalr̄. ⁊ ꝙ ille
ſit intellectus eius patet ex ꝯcluſione per hoc qđ dicit in
fra. q. clxxxv. eodē ar. vi. in reſpōſione ꝓncipali. dicit enī
ſic. perfectio vite chriſtiane nō cōſiſtit eſſentialr̄ in volun
taria paupertate. ſed voluntaria paupertas inſtrumētalr̄
opať ad ꝑfectionem vite. Et hoc videť nobis ſufficienter i
dictū. ⁊ qꝛ intelligit hoc ex cōcluſione: videť nobis falſuȝ.
Cōſtat enim ꝙ in alijs preceptis ⁊ cōſilijs cōſiſtat ꝑfectio
eſſentialiter ⁊ nō tm̄ inſtrumētalr̄. qđ ſic oſtēdi pōt. Ois
v̄tus eſt eēntialiter ꝑfectio. Dicit enim phs. vij. phyſicoꝝ t.cᵐ. 18.
virtus quedā perfectio eſt. vnū qđqȝ enim tunc perfectuȝ
eſt qn̄ attingit terminū virtutis ꝓprie. ℂ Et iteꝝ. ij. eth.
v. cap. Omnis virtus cuiuſcūqȝ virtus fuerit perficit ha
bentem: ⁊ opus eius bonū reddit. ⁊ cōſtat ꝙ humana per
fectio cōſiſtit eſſentialiter in omni virtute. ⁊ ſi perfectio
cōſiſtit eſſentialiter in v̄tutibus. multo fortius in operib⁹
virtutū. nam virtutes ſunt ꝓpter opera. Ait enim phs. ij. t.cᵐ.77.
celi ⁊ mundi. omnis res cuius opatio eſt fit ꝓpter opera
tionē ſuā. Et iterum etiā opera ſunt perfectiones v̄tutū.
habitus enim ſunt ꝑfectiones ꝓme. operationes vō ſunt
ꝑfectiones poſtreme quaſi perfectiōes ꝑfectionū. ⁊ ſi ꝑfe
ctio cōſiſtat eſſentialr̄ in virtutib⁹ ⁊ in operationib⁹ virtu
tum. ergo eſſentialr̄ in obſeruantia moraliū v̄tutū ⁊ con
ſiliorum. Precepta enim moralia nihil ꝓcipiunt niſi vir
tutes ⁊ operationes v̄tutum. ⁊ ꝓhibent cōtraria. ⁊ conſi
lia etiā nihil aliud conſulunt. Ex his pȝ ꝙ ꝑfectio hoīs in
via cōſiſtit eſſentialr̄ nō ſolum in preceptis charitatis ſed
etiā in ꝓceptis moralib⁹ ⁊ ꝯſilijs: nihilominus tn̄ concedi
debet ꝙ in eiſdē ꝯſiſtit ꝑfectio inſtrumentalr̄. Neqȝ hoc
eſt incōueniēs. Siſe huius videm⁹ etiā in nā. nā in corpo
ribus aīaliū videm⁹. ꝙ perfectio coꝝ ⁊ eſſentialr̄ ⁊ inſtru
mentalr̄ cōſiſtit in membris ⁊ organis ſenſuū. Nā mēbra
⁊ organa ſunt inſtrumēta con⁹ corporis. ⁊ ſunt ptes integrā
tes eēntiā ei⁹. In ſanctis etiā videm⁹. ꝙ ſcie rōnales ſunt
inſtrumēta phie ⁊ ptes eſſentiales eius. ſicut dicit Boeti⁹
in cōmēto Porphyrij in ꝓncipio. Silr̄ ⁊ v̄tutes alie a cha
ritate ⁊ opa eaꝝ ꝑfectiōes ſunt. ⁊ nihilominus cooperan
tia ⁊ ordinata ad vlteriorem perfectionē. Etiā ipſa chari
tas vie eſt ꝑfectio. ⁊ nihilominus iſtrumētū ordinatū ad
btitudinē. Et ꝓpter hoc dicit magiſter ſniaꝝ. lib. p̊. diſ. pᵃ.
cap. penultimo. ꝙ v̄tutes ꝓpter ſe appetēde ſunt ⁊ amāde:
⁊ ꝓpter btitudinē. ꝓpter ſe ergo ꝑfectiōes ſunt ꝓpter bea
titudinē ergo iſtrumēta. Et per hoc pōt exponi illa aucto z
ritas Joānis caſſiodori de collatiōib⁹ patrū. quā ille alle
gat: que talis eſt. Jeiunia. vigilie. meditatio ſcripturaruȝ.
nuditas ac ꝓuatio oiuȝ facultatū: nō ꝑfectio: ſed ꝑfectiōis
inſtrumenta ſunt. qꝛ in iſtis nō conſiſtit diſciplina illius
finis. ſed per illa ꝑuenitur ad finē. Intelligendū eſt enīȝ
ꝙ illa nō tm̄ ſunt perfectio. i. perfectio vltima que eſt cha
ritas ⁊ mentis puritas. ſed ita ſunt ꝑfectiōes ꝙ ſunt iſtru
menta ꝑueniēdi ad vltimā ꝑfectionē in via. ſic ergo habe
tur ꝙ ꝑfectio hominis in via ꝯſiſtit in ꝓceptis moralibus
⁊ cōſilijs eſſentialr̄: ſed aliter ⁊ aliter. Duplex enīȝ ꝑfectio
ſolet diſtingui a magiſtris. Una eſt ꝑfectio ſufficiētie ⁊ ne
ceſſitatis. Alia eſt abundātie ⁊ ſuperogationis. Prima cō
ſiſtit ꝓncipalr̄ in obſeruantia ꝓceptoꝝ. qꝛ in illis pōt eſſe
abſqȝ ꝯſilijs ⁊ in ꝯſilijs nō pōt eſſe abſqȝ illis ꝓceptis. Sȝ
alia ꝑfectio abundātie ⁊ ſuperogationis ꝯſiſtit nō ſolū in
ꝓceptis nec in cōſilijs ſolū. ſed in ambobus ſimul. Sȝ in
qb⁹ ꝓncipalr̄ dicim⁹ vt nobis videť. qꝛ ꝓncipalr̄ in ꝯſilijs
ſignū eſt ꝙ ad hoc ꝙ ingrediētes religionē. ⁊ vouentes ⁊
inducētes eos ad hoc vel oēs vel pro maiori pte: dirigunt
intētionē ſuā: ſbi vouēdo: illi inducēdo ad obſeruantiā ꝯſi
lioꝝ: ⁊ nō ad obſeruantiā ꝓceptoꝝ neqȝ ſimplr̄ neqȝ ꝑfe
ctius q̄ȝ in ſeculo. Fruſtra aūt ad hoc dirigerēt intētionē:
niſi in hoc conſiſteret ꝓncipaliter perfectio quā intendūt.
ℂ Ꝑ. ipſa obſeruatio conſiliorum eſt eſſentialiter perfe
ctio: ⁊ non perfectio neceſſitatis. hoc conſtat. eſt ergo per
fectio abundantie eſſentialiter ⁊ ſupererogationis: nō

tū ipſa eſſentialis perfectio. Certū eſt aūt ꝙ per illud hēt
hō perfici ꝑncipalius quocūqȝ genere perfectionis: qđ eſt
ipſa perfectio eſſentialiter. qm̄ per id qđ nō eſt ipſa perfe-
ctio eſſentialiter. ꝑncipalius enim perficitur hō perfectio-
ne abundantie ⁊ ſupererogationis per conſilia q̃ per pre-
cepta. Sic ergo patet (vt videt̃) ꝙ perfectio hominis in
via cōſiſtit nō ſolū inſtrumētaliter: ſed eſſentialiter in cō-
ſilijs ⁊ in oībus preceptis moralibus. Patet ergo ꝙ perfe-
ctio abundantie ſiue ſupererogationis principalius conſi-
ſtit in ꝯſilijs q̃ in preceptis alijs a charitate: ſiue a prece-
ptis charitatis. ¶ Ulterius dicimus. ꝙ ſi aliqua ꝑfectio
ꝑncipalius cōſiſtit in preceptis alijs a charitate q̃ in con-
ſilijs: maioris meriti eſt obſeruatio conſilioꝝ ⁊ perfectio
illa: q̃ obſeruantia ꝓceptoꝝ ⁊ perfectio illa. Hoc manife-
ſte patet loquēdo de obſeruantia ꝓceptoꝝ per ſe: ſicut cō-
muniter obſeruant̃ a ſecularibus. ⁊ de obſeruātia ꝯſilioꝝ
a religioſis. Religio enim obſeruādo conſilia obſeruat ⁊
precepta neceſſitatis perfectiori mō q̃ ſeculares. dico pro
maiori parte. ⁊ nullus dubitat quin perfectius ſit ⁊ maio-
ris meriti obſeruare vtrūqȝ ſimul q̃ precepta ſolum. Et
hoc in viris religioſis: qui ambo ſimul obſeruāt ꝑfectius.
⁊ maioris meriti eſſe videt̃ ꝙ obſeruant cōſilia q̃ ꝙ ob-
3 ſeruant precepta alia a preceptis charitatis. ¶ Et ad hoc
facit auctoritas Ambroſij. libro de offi. cap. x. Officiū in-
quit omne aut medium eſt aut perfectū: qđ ſcripturarū
ſacrarū auctoritate ꝓbare poſſumus. Nō homicidiū fa-
Exo. 20. cies. non adulterabis: nec falſum teſtimoniū dices: hono-
mat. 19. ra patrem tuum ⁊ matrem tuam: diliges ꝓximū tuum
ſicut teipſum. hec ſunt media officia qbus aliquid deeſt
Mat. 5. ⁊ paꝝ infra. Si vis ꝑfectus eſſe: vade ⁊ ven. oīa que hs. ⁊
ſe. me. Et ꝙ orandū dicit pro calumniātibus ⁊ ꝑſequēti-
bus. ⁊ benedicere maledicētibus: hoc oſtēdit chriſtus nos
debere facere: ſi volumus eſſe perfecti ſicut pater noſter
qui eſt in celis: hoc ergo perfectū eſt officiū. Ex his ergo
4 vbis Ambroſij patet ꝓpoſitū vt videt̃. ¶ P. vnū opus
eſt magis meritoriū reliquo: vel ꝓpter maiorem arduita-
tem operis: ſicut ieiuniū in pane ⁊ aqua q̃ in pane ⁊ vino
⁊ piſcibus. vel ꝓpter maiorē voluntatē operantis. Uerbi
gratia. Si duo opera per oīa fuerint paria: hoc excepto ꝙ
vnū ſit libentius q̃ reliquū. Conſtat ꝙ magis meritoriū
eſt qđ libentius fit. Sed hec duo cōcurrere vident̃ in ob-
ſeruatione conſilioꝝ reſpectu obſeruationis ꝓceptorum.
Opera eniȝ ꝯſilioꝝ magis ardua ſunt q̃ opera ꝓceptoꝝ.
Maius enim eſt abſtinere ab omni cōcupiſcētia carnali
q̃ cōtinere tm̄ ab illicita. Etiā maius eſt ꝯtemnere omne
5 dominiū ⁊ poſſeſſionē q̃ ſolū illicitaȝ. ¶ Item opera cō-
ſilioꝝ obſeruant̃ qꝛ cōſulta ſunt. ⁊ opera ꝓceptoꝝ qꝛ pre-
cepta ſunt. dico per ſe loquendo. Certū eſt autē ꝙ ille li-
bentius operat̃ qui operat̃ ſolo intuitu id qđ cōſultū eſt
q̃ qui operat̃ ſolo intuitu hoc qđ ꝓceptū eſt. ergo vtroqȝ
mō maioris meriti eſt obſeruatio cōſilioꝝ q̃ preceptoꝝ.
ergo obſeruatio ꝯſilioꝝ eſt maioris perfectionis in eodē
C. i7. q̃ obſeruatio preceptoꝝ. ¶ P. a phō habet̃. viij. topicoꝝ
ꝙ maiori bono maius malū opponitur: niſi vnū inferat
alterū. Tunc enim minori bono opponit̃ maius malū:
ſicut patet in viuere ⁊ feliciter viuere. Maius enim bo-
num eſt feliciter viuere q̃ viuere. ⁊ tamen magis malū
eſt nō viuere q̃ non feliciter viuere. qꝛ infeliciter viuere
infert viuere. Cum ergo ad obſeruantiā ꝯſilioꝝ ſequatur
obſeruantia ꝓceptoꝝ ⁊ nō econuerſo: ⁊ maius malū ſit trāſ-
greſſio ꝓceptoꝝ q̃ cōſilioꝝ: ſequit̃ neceſſario ꝙ obſeruā-
tia ꝓceptoꝝ ſit minus bonum q̃ obſeruantia ꝯſiliorum.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomam. Sciendum ꝙ
duo falſa dicūt quibus innituntur ad
dicta Thome impugnanda. Primū eſt. precepta tm̄ ordi-
nantur ad perfectionē neceſſitatis volentes: vt patet ex
dictis coꝝ. ꝙ virtus vel actus v̄tutis nō cadit ſub prece-
pto niſi in gradu infimo. quo nō poſito neceſſe eſt ꝑfectio-
nem vite chriſtiane nō haberi. ¶ Scđm eſt. ꝙ conſilia ⁊
quedā precepta moralia ordinant̃ ad virtutes ⁊ ad actus
v̄tutum in gradu vlteriore in quo conſiſtit perfectio ma-
ior: quā dicunt ꝑfectionem abundātie. vtriuſqȝ falſitas
patet ex doctrina Thome in illa. q. clxxxiiij. arti. iij. in il-
la reſponſione ꝑncipali ſic dicentis. Dilectio dei ⁊ ꝓximi
nō cadit ſub precepto ſm̄ aliquā menſurā. ita ꝙ illud qđ
eſt plus ſub cōſilio remaneat. vt patet ex ipſa forma pre-
cepti que ꝑfectionem demōſtrat: vt cum dicit̃. Diliges do-
minū deum tuū ex to. ⁊c. Totū enim ⁊ perfectum idem
ſunt ſm̄ phm̄. Et ſimilr cū dicit̃. Dilige ꝓximū tuū ſicut 3. phiſ. ⁊
teipſum. Unuſquiſqȝ aūt ſeipſum maxime diligit. vnde i. ꝯ. 64.
patet ꝙ actus dilectionis minime gratificantis nō cadit i. celi. t.
ſub precepto: ita ꝙ preceptum obliget in tali menſura ad ꝯ. 3.
charitatē: que menſura ꝑtinet ad neceſſitatē ꝑfectionis. ⁊
hoc ideo. qꝛ finis precepti eſt charitas: vt dicit Apoſtolus
p. Thi. p. In fine aūt nō adhibet̃ alia menſura: ſed ſolū
in his que ſunt ad finē: vt habet̃ a phō p. polyticoꝝ. ſicut
medicus nō adhibet menſurā quantū ſanet: ſed quanta
medicina vel dieta vtatur ad ſanandū. ſicut aūt preceptū
charitatis ordinat̃ ad charitatē: nō ſub aliqua menſura:
ſed ſimpliciter cū gradu quocūqȝ: etiā ꝑfectiſſimo. ſicut
patet per Aug. in libro de perfectione iuſtitie. Similiter
precepta moralia que ordinant̃ ad alias virtutes mora-
les: ſine quibus nō habet̃ charitas: cū v̄tutes ſint cōnexe
nō ordinantur ad ipſas ſub aliqua certa menſura: que re-
quirat̃ ad neceſſitatem perfectionis. ita ꝙ conſilia ordinē-
tur ad vlteriores gradus eorundem qui pertinēt ad perfe-
ctionē ſupererogationis: ſed ordinant̃ ad ipſas ſub quo-
cūqȝ gradu quātūcūqȝ perfecto. Conſilia vō ordinantur
ad remouendū impedimēta: que prebēt occaſionē impe-
dimenti reſpectu actuum huiuſmodi perfectoꝝ: vt Tho. Ad pm.
declarat. Quod ergo dicunt ꝙ virtus ꝑtineat ad eſſentiā
ꝑfectionis: pro Thoma facit. qꝛ precepta legis diuine or-
dinant̃ ad omnes v̄tutes: cū ordinent ad charitatē. qm̄
ſine alijs v̄tutibus īpoſſibile eſt charitatē ineſſe. ¶ Scđm Ad 2m.
falſum qđ dicunt eſt. ꝙ duplex eſt perfectio. vna ſufficiē-
tie ⁊ neceſſitatis: ad quā oēs obligant̃. Alia ſupererogatio-
nis: que cōſiſtit in obſeruatione ꝯſiliorū quā ꝑncipaliter
intendunt ingredientes religionē: ⁊ nō obſeruantiā man-
datoꝝ. Omnis enim perfectio cōſiſtit in virtutibus cha-
ritate informatis: ad quas (vt dictū eſt) precepta legis di-
uine ordinant̃. Nec vllo mō pōt haberi perfectio illa ſu-
pererogationis que amplior eſt ⁊ maior: niſi ex hoc ipſo
ꝙ virtutes charitate informate intendunt̃ ſeu augmētan-
tur. Ad ipſas autē ſub quocūqȝ gradu (vt dictū eſt) pre-
cepta diuina ordinant̃. Falſum eſt ergo qđ dicunt ꝓcepta
diuina ordinari ad perfectionē minorem: quā vocant per-
fectionem neceſſitatis. ⁊ cōſilia ad maiorē: quā vocant ſu-
pererogationis: cum ipſa precepta ad perfectionem ordi-
nentur vt dictum eſt. Et iterū illud patet eſſe falſū. ꝙ in-
gredientes religionē nō intendant ꝑncipaliter obſeruan-
tiam mandatorum. hoc eſt enim dicere. ꝙ nō intendunt
intrare religionē ꝓpter amorē dei. ad quē in gradu ſum-
mo ordinant̃ precepta diuina. ¶ Uerba aūt Ambroſij Ad 3m.
que adducunt: pro ipſis nō faciunt ſi intelligantur. Dicit
enim precepta: non occides ⁊c. ad media officia ꝑtinere:
qbus aliquid deeſt: pro tanto ꝙ qui ſolū implet precepta
⁊ nō cōſilia. nōdum remouet quedam īpedimenta retar-
dantia ab exercitio virtutū perfectaꝝ. qđ ſi faceret maio-
rem perfectionē vtiqȝ haberet vel ad minus ad maioris
charitatis perfectionem ſe diſponeret. ad quā tamen totā

vt dictum

Ad 4m vt dictum eſt charitatis preceptū ordinatur. ¶ Qđ tādē dicunt. illud opus eſt magis meritoriū qđ conſiſtit in obſeruatione cōſilioꝝ: q̄z opus qđ conſiſtit in obſeruatione preceptoꝝ. abſurde dictū videt̄. q2 nullū opus eſt meritoriū niſi rōne charitatis. ad quā obſeruādā in quocūqz gradu ipſa p̄cepta vt ſupra patuit p̄ncipaliter ordinātur.

Ad 5m ¶ Qđ vō in fine affirmare nituntur. q̄ obſeruatio preceptoꝝ eſt minus bonū q̄z obſeruatio ꝯſilioꝝ: ſi intelligant obſeruātiā cōſilioꝝ p̄eſcindēdo obſeruātiā preceptoꝝ: falſum dicūt. Obſeruare enim ꝯſilia ſiue continētie ſiue paupertatis: ꝛ trāſgredi precepta: nullius eſt bonitatis ſeu meriti. Si aūt intelligāt q̄ obſeruatio conſilioꝝ incluſa obſeruatione preceptoꝝ eſt melius q̄z obſeruatio ſola mādatoꝝ. verū dicunt. ꝛ hoc ꝯcludit argumētū eoꝝ. Uerūtamē iſta bonitas maioꝛ ꝑtinet ad virtutes charitate informatas ad q̄s p̄cepta ordinant̄. Ad ipſa vō ꝯſilia ꝑtinet inſtrumētalr̄: inq̄ꝫtū ꝑ eoꝝ obſeruātiā īpedimēta que non poſſent cū illis virtutib᷒ ſtare remouent̄: put docet Tho.

Articulus Decimus. De hoc quod dicit Tho. q. clxxxiiij. ar. vij. vbi querit. vtrū ſit ꝑfectioꝛ ſtatus p̄latoꝝ q̄z religioſoꝝ in ꝛñſione p̄n. q̄ ſtatus p̄latoꝝ eſt perfectioꝛ ſimplr̄ q̄z ſtatus religioſoꝝ. q2 ipſi ſunt perfectiores ſimplr̄: ſm Dioᵐ. vi. c. eccle. hierar. ¶ Itē. q. clxxxv. ar. viij. querit. vtrū religioſi qui ꝓmouētur in ep̄os teneātur ad obſeruātias regulares. Et in ſolutione p̄ncipali dicit. q̄ ſtatus religioſoꝝ eſt quaſi quedā via tēdēdi ad ꝑfectionē. Status aūt ep̄oꝝ ſiue ep̄alis pertinet ad ꝑfectionē tanq̄z quoddā perfectiōis magiſteriū. Et cōfirmat dictū ſuū per. c. xvi. q. i. ſꝫ perſona vbi dicitur q̄ ſacra ordinatio de monacho facit epiſcopum. ſed nulli licet de ſtatu ſuperioꝛi ad inferiorem tranſire.

Corruptoꝛium. Nō negamus qn ſtatus p̄latoꝝ ſit multo ꝑfectioꝛ q̄z ſtatus religioſoꝝ. Ad reprimendū tñ cauillationē alioꝝ: exponēdū videt̄ quo mō ſit ꝑfectioꝛ ꝛ quo modo nō. Dicit Aug᷒ li° ꝑ de bap. paruuloꝝ. añ mediū. Cū dicat̄ ſtatus cuiuſcunq̄z ꝑfectioꝛ: quo iure dicat̄ vidēdū eſt. Nā ex Ap̄lo habemus vbi ſe fatet̄ in acceptione iuſtitie quā deſiderabat nōdū eſſe ꝑfectū. Et tñ ꝯtinuo dicit: quotquot ꝑfecti ſumus hoc ſapiamus ad Philip. iij. qui vtrūqz non diceret. aut in aliqua re eēt ꝑfect᷒: ꝛ in alia re nō eēt ꝑfect᷒. q2 pōt fieri q̄ aliq̄s ſit ꝑfectus ſapiētie auditoꝛ qui nō ſit ꝑfectus doctoꝛ. Hec Aug. Dicimus ḡ q̄ ſtat᷒ p̄latoꝝ: auctoritate. dignitate ꝛ officio ꝑfectioꝛ ſit q̄z ſtatus religioſoꝝ. Sꝫ an merito: hoc nō videt̄. tñ dico ſine preiudicio q̄ ex merito: dū modo ſit bonus p̄latus ſm exigētiā ſtatus ſui: nihil omittēs de eſſentialibus ꝯcernētibus officiū ſuum. Cōparatiōes aūt ſtatuū ꝛ aliarū rerū cuiuſcūqz generis faciēde ſunt ſm eſſentialia ꝛ ſm bona in illo genere ꝛ nō ſm mala. Unñ ſi p̄latus ſalutē animarū ꝓcuret: prout dꝫ docēdo publice ꝛ priuate: orādo ꝛ offerēdo dona ꝛ ſacrificia pro peccatis ꝓprijs ꝛ alienis cōuerſando ſine q̄rela. ꝛ religioſus a p̄te ſua ꝑficiat eēntialia ſtatus ſui viuēdo in obediētia ſine ꝓprio: in caſtitate videt̄ ſicut dictū eſt maius eſſe meritū prelati q̄z religioſi. Et ad hoc facit auc̄tas Aug. in ep̄la. xxvi. ad Ualeriū. vbi dicit. Nihil eſt in hac vita (maxime hoc tp̄e) difficilius. laborioſius. periculoſius ep̄i p̄ſbyteri. diaconi officio. Sed nihil beatius: ſi eo mō militet̄ quo Imꝑatoꝛ noſter ch̄rs iubet. ¶ Itē Dionyſi᷒. iij. c. ang. hierar. Diuiꝫ diuiniſſimū dei cooꝑatorē fieri ꝯſtat. q2 nobiliſſimū opus eſt ſalus aīarū. Cooꝑatores aūt dei in hac oꝑatione ſunt ꝓpriſſime p̄lati q̄rꝫ eſt de eſſentia ſtatus. ḡ ſtatus eoꝝ eſt diuiniſſimus. ergo perfectiſſimus. ¶ Itē Grego. homel. xij. ſup Ezechi. viij. Nullam oīpotēti deo tale eſt ſacrificiū ſicut zelus animarū. ſed hoc maxime ꝑtinet ad ſtatū p̄latoꝝ. Prelatus enī ſolus eſt ſpōſus eccleſie: ſicut teſtatur a multis. ergo ſacrificiū qđ maxime ꝑtinet ad ſtatū eoꝝ eſt deo gratiſſimum. ¶ Itē ſtatus prelatoꝝ maiorē reqrit ꝑfectionē in profeſſorib᷒ ſuis q̄z religio in ſuis: ſicut dicit glo. ſup illud Jacobi. Qui nō offendit in vbo ꝛc̄. Eū inqt qui cupit p̄eſſe alijs opꝫ perfectiorē eſſe alijs. Ex hoc ſic arguit̄. Status qui de cōgruo requirit meliores ꝛ ꝑfectiores perſonas de cōgruo requirit melioꝛa ꝛ ꝑfectioꝛa opa. Sed vbi ſunt melioꝛa ꝛ ꝑfectioꝛa opa: ſunt ꝑfectioꝛa ꝛ melioꝛa merita. ergo in prelatione per ſe loquendo ſunt ꝑfectioꝛa ꝛ melioꝛa merita q̄z in religiōe. dico quātū eſt de exigētia eēntialiū vtriuſqz ſtatu. ¶ Salua tñ pace ꝛ ḡra prelatoꝝ: videtur q̄ ſtatus religionis quodāmō pōt dici ꝑfectioꝛ q̄z ſtatus p̄latorū: ꝓpter maiorē ꝛ diſtrictiorē diſciplinā cui ſubdūtur religioſi: ꝛ maiorē elongationē a mundo. ꝛ ab occupationibus ꝛ occaſiōibus peccatoꝝ. Et hui᷒ ſignū eſt. q̄ illi qui de religione aſſumūtur ad p̄laturā ſi in p̄latione laudabiliter ſe habeāt ſtatū religionis ſtatui p̄lationis preferūt. ꝛ ſtatū in quo ſunt plāgūt in oꝑatiōe illius quē dimiſerūt. Hoc legit̄ feciſſe Gregori᷒. Unñ ipſe ſcribit de ſeipſo in li° dialogoꝝ. Meroꝛ petre quē patioꝛ quotidie ꝛ ſemꝑ mihi per vſuꝫ vetus eſt. ꝛ ſemꝑ per augmētū nouus. Infelix quippe aīus me᷒ occupatiōis ſue pulſatis vulnere: meminit qualr̄ aliqñ in monaſterio ſtat: qñ labentia cuncta ſubterāt: qñ rebus cūctis que inuoluūtur eminebat: cum nulla niſi celeſtia cōſueuerat cogitare. qui retētos corpore ipſo iā carnis clauſtra cōtēplatione tranſcendebat. qui mortē quoqz (que in cūctis pene pena eſt) vt ingreſſum vite ꝛ laboris premiū amabat. Et nūc ex occaſione paſtoralis cure ſecularium hominū negocia patit̄. ꝛ poſt tā pulchram quietis ſue ſpēm terreni actus puluere fedat̄: dūqꝫ ſe pro defenſione multoꝝ ad exterioꝛa ſparſerit. ꝛ cū interioꝛa appetit: ad hec ꝓculdubio minoꝛ redit. Hec Gregorius. ¶ Adhuc illi pauci qui de ſtatu p̄lationis trāſeūt ad ſtatū religionis. ꝛ in religione ſicut debēt profecerint: ſtatū religionis ſtatui prelationis ꝑponūt. Deniqꝫ in morte vbi cōſideratio ꝛ ꝯſcientia meritoꝝ animam cōſolatur nulli vel pauciſſimi inueniūtur tā de religioſis q̄z de prelatis: q̄bus ſi daretur optio: nō mallēt vt tota vita ſua in religione vixiſſent. ꝛ hoc ſatis multū eſt ad cōmēdationē religionis. Ait enim p̄hus primo rhetorice. c. ꝑ de magis cōferēte. q̄ in maioꝛi neceſſitate ſunt opportuna maioꝛa. puta vt que in ſenectute ꝛ in egritudinibus.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Cōtra quem non eſt in aliquo hoc qđ dicūt: ſicut patet intuēti. ¶ Qđ enim dicant in fine: q̄ in religione maioꝛ eſt diſtrictio diſcipline: ꝛ maioꝛ eſſe pōt quies cōtēplationis q̄z in p̄latione: nō cōcludit quin prelati: p̄cipue ep̄i: prout declarat Tho. ſint ſimplr̄ in ſtatu ꝑfectiorē. ¶ Qđ autē dicūt quoſdā prelatos ſtatū religionis ſtatui prelationis pretuliſſe: nō aſcribēdū eſt ipſius ſtatus imꝑfectioni: ſed illarū ꝑſonarū humilitati vel imbecillitati. eo q̄ non potuerūt vel ſe poſſe nō reputauerūt ꝑfectiōi illius ſtatus ꝯformare. Et ex h̄ ꝓuenit timoꝛ quē tāgūt ī hora mortis.

Articulus Undecimus. De h̄ qđ Tho. dic̄. q. clxxxv. ar. vi. vbi querit. vtrū liceat ep̄o aliqđ poſſidere: In ꝛñſione p̄nli. q̄ ꝑfectio vite chriſtiane nō ꝯſiſtit eſſentialr̄ in volūtaria paupertate. Sed volūtaria pauꝑtas oꝑatur inſtrumētalr̄ ad ꝑfectionē. imo pōt eſſe ſumma perfectio cum magna opulentia. Nam Abraam cui dictum eſt Geñ. xvij. Ambula coram me ꝛ eſto perfectus. legitur fuiſſe diues.

Corruptoriū. Qđ dicit perfectionē vite in volūtaria paupertate nō ꝯſiſtere: vno modo hȝ veritatē. alio mō nō. ꝑfectio enim vite chriſtiane (ſicut cōiter diſtinguūt magrī: vt. ſ. habitum eſt) eſt duplex. Eſt enim vna ꝑfectio ſufficiētie ſiue neceſſitatis. Alia abūdātie ꝛ ſupererogatiōis. Uolūtaria paupertas nō eſt eſſentialr̄ ꝑfectio neceſſitatis ſicut aliqđ de eēntia eius. qꝛ ſine illa ſufficiēter hrī pōt per obſeruantiā ꝓceptoꝝ. Sed volūtaria paupertas eſt eēntialr̄ vna ꝑfectionū ſupererogationis. ꝛ ps eēntialis illiꝰ ꝑfectionis totalis que cōſiſtit in ꝯſilijs. Sicͭ liberalitas eſt eēntialr̄ quedā ꝑma ꝑfectio neceſſitatis ꝛ operatio eius que conſiſtit in licito vſu diuitiarum corporalium: eſt quedam ſecunda perfectio neceſſitatis. Ita volūtaria paupertas ſꝫ habitū dicta: eſt quodāmodo ꝑfectio ꝑma ſupererogatiōis. ꝛ eius vſus ꝑfectio ſcđa. ꝛ ps eſſentialis illiꝰ totalis ꝑfectiōis que ꝯſiſtit in ꝯſilijs. Ualde. n. abſurdū eē videtᷣ ꝙ liberalitas que libere vtitᷣ diuitijs tēporalibus ſit virtus. ꝛ per ꝯñs perfectio ꝑma. ꝛ eius vſus ſit ꝑfectio ſcđa. Et volūtaria paupertas nō ſit ꝑfectio nec de eſſentia perfectionis: cū dicat glo. Luce xiiij. Diſtat inter renūtiare oībus ꝛ relinquere oīa. qꝛ renūtiare cōuenit oībus qui ita licite vtūtur oībus que poſſident: vt tn̄ mente tēdant ad eterna. Relinquere vͦo oīa perfectoꝝ tm̄ eſt qui oīa terrena poſtponūt: ꝛ ſolū eternis inhiant. Unde diciꝰ ꝙ ꝑfectio vite chriſtiane nec totalr̄ ꝯſiſtit nec maxime in volūtaria paupertate. Totalis enim ꝑfectio vite chrīane ꝯſiſtit in aggregatiōe oīum virtutū ꝛ in opibus earꝫ pro loco ꝛ tpe. Maxime vͦo ꝯſiſtit in charitate: ad quā oēs v̄tutes ꝛ virtutū opa: ſiue que ſunt in ꝓceptoꝝ: ſiue que ſūt in ꝯſilio ordinantᷣ ꝛ ꝑficiuntᷣ. nihilominus dicamꝰ ꝙ maxīa ꝑfectio vite chrīane q̄ntū ad aliqđ. ſ. q̄ntū ad vſuȝ diuitiarū tpaliū in volūtaria paupertate cōſiſtit. hō. n. dr̄ vti illis rebꝰ a qbus abſtinet ſm̄ tēperātiaȝ ꝛ abſtinētiā. ſm̄ Augꝰ liꝰ. lxxxiij. q. q. xx. Et q̄ntū ad hͦ dicimus ꝙ vbi eſt maior paupertas voluntaria ibi eſt maior perfectio. Huic atteſtatur Aug. de bono coniugali. ita di. Bonum erat quod faciebant: qui de ſubſtantia ſua chriſto ac diſcipulis ſua miniſtrabāt neccia. Sȝ meliꝰ qui ſubam diuiſerūt: vt expeditiores dnīȝ ſequerentᷣ. ¶ Itē de eccleſiaſticis dogmatibꝰ. c. xxxviij. Bonū eſt facultates cū diſpēſatione paupibꝰ erogare: melius eſt intētione ſequendi dn̄m oīa ſimul donare. ꝛ abſolutū ſollicitudine egere cuȝ chrō. vn̄ de Abraā ꝛ de quocūqȝ alio (qui legitᷣ fuiſſe ꝑfectus ꝛ diues) ꝯſiderādū eſt ſm̄ qđ dicatᷣ eſſe ꝑfectꝰ. ſicut docet Augꝰ liͦ ꝑͦ de baptiſmo paruuloꝝ. cir̄ mediū. cū dicitur qlibet ſtatus ꝑfectior. qua in re dicatᷣ videdū eſt. Nihil. n. ꝓhibet quin volūtaria paupertas poſſit opari inſtrūaliter ad vlteriorē ꝑfectionē. q̄uis eſſentialr̄ ſit ꝑfectior vel ps ꝑfectionis: vt. ſ. oſtēſum eſt. q. clxxxiiij. articulo. ij.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomā. Sciēdū in ꝑmis ꝙ duo falſa ſupponūt. Unū eſt ꝙ ꝑfectio ſupererogationis ꝛ abūdātie attēdi dȝ vel ꝑncipaliter cōſiſtat in volūtaria paupertate. Aliud eſt ꝙ paupertas eſt virtus quedā ſiue ꝑfectio aie ꝑma. Cuius vſus vel actus eſt ꝑfectio aie ſcđa. Falſitas prima pȝ ſic. Sicut ꝑfectio ſufficiētie vel neceſſitatis cōſiſtit in v̄tutibus charitate informatis ꝛ earū actibus in gradu primo ꝛ infimo. ſic ꝑfectio maior in quocūqȝ ꝯſiſtit in eiſdē v̄tutibus ꝛ earꝫ actibus in gradu vlteriore ꝛ ꝑfectiore. Quātūcūqȝ eniȝ remoueātur ea que ꝑtinēt ad remouēdū impedimēta ꝑfectionis: nunq̄ȝ eſt aīa perfecta quouſqȝ habeātur v̄tutes charitate informate: in qbus conſiſtit ipſa perfectio eſſentialiter. nec per ꝯſequēs per ipſa eadē poterit eſſe eſſentialr̄ perfectior: niſi eedē virtutes intēdātur vel augmētentᷣ: ꝓpͭ qđ augmētatio ꝑfectionis. ꝛ per ꝯſequēs perfectio ſupererogationis quā vocāt perfectionē eēntialiter ꝯſiſtit in augmētatione v̄tutū charitate informataꝝ ad quā paupertas voluntaria ꝛ huiuſmodi faciūt inſtrumētaliter inq̄ntū faciūt ad remouēdū ipedimētū huiuſmodi augmētatiōis. Falſitas ſcđa ſic pȝ. paupertas. n. volūtaria nō eſt v̄tus vt ſupponūt: ſed quedā penalitas volūtarie aſſūpta. ſicͭ nuditas vigilie ꝛ huiuſmodi. qđ pȝ per hͦ ꝙ inter hͦ in collatiōibus patrū enumeratᷣ. Si. n. paupertas eſſet per ſe loquēdo v̄tus: nō diceretᷣ laudabilis ſolū per additionē inq̄ntū voluntaria: ſed per ſe. Oēs. n. v̄tutes per ſe ſunt laudabiles. nec ēt diceretᷣ volūtarie aſſūpta. ſed magis ipſius volūtatis ad ſic opandū inclinatiua. Eſt eniȝ virtus habitus inclinans per modū nature: vt dicit phs. ij. eth. ¶ Qđ ergo dicūt ꝙ abſurdū eſſe videtᷣ. ꝙ liberalitas que libere vtitᷣ diuitijs tēporalibus ſit v̄tus. ꝛ per ꝯñs perfectio ꝑma ꝛ eius vſus ſit perfectio ſecunda ꝛ voluntaria paupertas non ſit perfectio nec de eſſe perfectionis. patet ꝙ nulli recte intelligēti abſurdū eſſe videbitᷣ. Lȝ eni vt dicit glo. illa relinquere oīa ꝑfectoꝝ tm̄ ſit vtiqȝ quo ad hoc ꝙ inſtrumentaliter facit ad perfectionē. nō tn̄ ſeqtur ꝙ ipſa paupertas vel tēporaliū rerū nuditas ꝛ carētia. ꝯñs ſit virtus aīam ꝑficiēs: ſicut nō ſeqtur. Si mori pro chrō tm̄modo ſit ꝑfectorūȝ q̄ntū ad potiſſimū ſignū ꝑfectionis. ꝙ ꝓpter hͦ ipſa mors voluntarie aſſumpta ſit aliqua aie ꝑfectio ꝑma. imo tam hec q̄ȝ illa in carētia quadā ſeu priuatione ad penalitateȝ ꝑtinente ꝯſiſtūt. Unde iter alias penalitates pro chrō aſſūptas: cuiuſmodi ſunt vigilie. ieiunia ꝛc̄. huiuſmodi paupertas ꝛ priuatio oīum facultatū ponitur. Et verum quidez eſt: vbi amor maior eſt paupertas ꝛ purior aut diſcretior: ibi maior perfectio quantum ad illud quod inſtrumentaliter facit ad perfectionem. Et hoc concludunt auctoritates que ſequūtur: ꝛ non aliud. ¶ Quod vͦo dicunt ꝙ paupertas ita eſt inſtrumētum perfectionis ꝙ eſt quedam pars eius eſſentialis: ex ꝑdictis patet eſſe falſum. c.5.

ARticulus duodecimus. De hoc qđ dicͭ Thoꝰ in eodē ar. in rñſione ꝑmi argumenti. ꝙ illa v̄ba dnī Mat. x. Nolite poſſidere auꝝ neqȝ argentū neqȝ pecuniā in ȝonis veſtris. Uno modo exponi poſſunt: ſicut expoſuit ea Augꝰ de ꝯſenſu euāgeliſtaruȝ: vt intelligatᷣ hoc dictū nō precipiendo ſed ꝑmittendo. Permiſit enim vt abſqȝ argēto ꝛ auro irent ad predicanduȝ: ſumpturi ſumptus ab his qbus predicarent.

Corruptorium. Qđ dicit dn̄m nō precipiēdo ſed permittēdo dixiſſe. Nolite poſſidere aurū ꝛc̄. dicimus ꝙ falſum eſt ꝛ cōtra euāgelia: ꝛ cōtra teſtimonia ſanctoꝝ. Naȝ Mat. x. hos duodecim miſit Ieſus: precipiēs ꝛ dixit. In viaȝ gētiuȝ ne abieritis. Et paucis interpoſitis ſubditᷣ. Nolite poſſidere auꝝ neqȝ argētū ꝛc̄. ¶ Et Mar. vj. expꝛſſius eadē precipit. ne qđ tollerēt in via niſi virgā tm̄. non perā. non paneȝ. neqȝ in ȝonis ęs. ſed eſſent calciati ſandalijs. ꝛ ne induerentur duabus tunicis: expꝛſſe dicit ꝙ ꝓcepit eis. ¶ Et Ambroꝰ ſup Lucā. vi. ſup illđ. Nolite portare neqȝ perā neqȝ ſaccuȝ Luce. iiij. Scripſit inqt Mat. qm̄ dixit ad diſcipulos dnͣs. Nolite poſſidere aurū neqȝ argentū. Si ꝓhibemur aurū poſſidere: qđ rapere qđ auferre? Si qđ habes donare preciperis: quid augeas qđ non habes. Et infra tāgēs illud Act. iij. Auꝝ ꝛ argētū nō eſt mihi ꝛc̄. Glo. ita dicit. Nō tam glorlatur Petrus ꝙ argētum nō habet q̄ȝ ꝙ ſeruet domini preceptū vel mādatuȝ quod precipit. Nolite poſſidere aurū neqȝ argentuȝ. hoc eſt dictu. Uides me chriſti diſcipulū ꝛ a me requiris aurū. ¶ Itē ſuper illud Act. iij. Aurum ꝛ argētū non eſt mihi. Glo. memores precepti illius. Nolite poſſidere aurū neqȝ argentū. neqȝ pecuniā.

Que

Que ad pedes apoſtoloꝝ reponebãtur:nõ ſibi ſʒ ad vſus
pauperũ recõdebantur. ¶ Ex his patet ꝙ illud. Nolite
poſſidere aurũ ꝛc.prohibitũ fuit apoſtolis:nõ permiſſuʒ.
Sumere võ ſumptus ꝛ alimẽta ex ipſa predicatione:con
ceſſuʒ fuit:nõ aũt preceptũ. Et hoc dicit Grego⁹.homel.
xvij.ſuper Joãneʒ.Qui panẽ inquit ꝛ ſacculũ portare ꝓ
hibuit:ſumptus ꝛ alimẽta ex ipſa predicatione conceſſit.
Nã ſeqtur. In eadeʒ domo manete:edẽtes ꝛ bibẽtes que
apud eos ſunt. Ex his vbis Grego.patet ꝙ ꝑs auctorita
tis.ſ. Nolite poſſidere aurũ vel argentum.non perã.nõ ſac
cum.prohibitũ fuit.Sumptio võ neceſſarioꝝ que intelli
gitur in fine auctoritatis.Dignus eſt opari⁹ mercede ſua
ſiue cibo illo.Qđ expreſſius dicit in Luca.edẽtes ꝛ bibẽ
tes que apud illos ſunt. Hoc inquã cõceſſio fuit ꝛ nõ ꝓce
ptum.De iſta cõceſſione dicit̃ in glo.i.ad Corin.ix. Nun
quid nõ habem⁹ poteſtatẽ mãducãdi ꝛ bibẽdi:' Glo.per
miſit dñs:ſed nõ iuſſit apoſtolis accipe neceſſaria a ſub
ditis.vt quiſquis vellet eo vteret̃ quod ſibi liceret ex do
mini conceſſione.Si quis nollet eo vti:non contra iuſſuʒ
faceret:ſed de ſuo iure cederet.

Reſpõſio ad hec ſm Thomã.Dictũ beati Aug.qđ Thomas adducit reprehẽdũt ꝛ deſtrue
re conãtur.in quo eos amplius peccare cui dubiuʒ eſt:' Et
ſupra modũ admirandũ.ꝙ predictũ teſtimonium beati
Auguſtini in expoſitione predictoꝝ verboruʒ dicant eſſe
cõtra euãgelia ꝛ teſtimonia ſanctoꝝ.Argumẽta võ qbus
non Thomã:ſed ſententiã beati Auguſtini deſtruere nitũ
tur in hac parte per equocationeʒ ſiue per diuerſam acce
ptionẽ hui⁹ nois precepti:vtpote ſophiſtica ſoluunt̃. Naʒ
Mat.x. oẽs auctoritates in qbus dicit̃ dñm illud ꝓcepiſſe. Noli
te poſſidere aurũ ꝛc.de ꝓcepto large accepto:ſiue pro per
miſſione:ſm dictã expoſitionẽ beati Aug.ⁿ de ↄſenſu euã
geliſtarũ.ſiue pro ↄſilio intelligunt̃:vt reducat̃ ad illud.
Si vis pfectus eſſe ꝛc.debent intelligi. Si võ pro ꝓcepto
ꝓprie dicto:dʒ itelligi nõ niſi ad tẽpus:quãtũ ad illã miſ
ſionem qua mittebãtur ad ꝓdicandũ iudeis:precipiebat̃
vt per hoc excitarẽtur ad cõfidendũ de virtute ipſius.qꝛ
eis abſqʒ ſumptibus ꝓuideret ſm expoſitionẽ Chriſoſto
mi. In ſenſu etiã myſtico habuit rõnem precepti proprie
dicti.ſ.ꝙ ꝓdicatores nõ inituãtur ꝓncipaliter ſapiẽtie ꝛ elo
quentie:que auro ꝛ argẽto deſignãtur: ſm expoſitionem
Hieronymi. ¶ Auctoritates igit̃ quas iſti adducunt:nec
contra ſanctos iſtos:nec cõtra Tho.(illis initẽtem) ali
quid faciunt ſi recte intelligantur:ſcilʒ nomine preceptio
nis vel prohibitionis modis predictis vtẽtes.

ARticulus Decimuſtertius. De hoc qđ Tho.dicit.q.clxxxvi.arti.ij.
vbi querit.vtruʒ qlibet religioſus teneatur ad
oia ↄſilia in miſſione ꝑn.Ad perfectioneʒ aliqđ
tripłr ptinet.Uno mõ eſſentialr. ꝛ ſic ad per
fectionẽ ptinet pfecta obſeruãtia charitatis.Alio mõ cõ
ſequẽter.ſicut illa que cõſequũtur ex perfectione charita
tis:vtpote maledicẽti bñdicere:precipue extra caſum ne
ceſſitatis.Tertio mõ inſtrumẽtalr ꝛ diſpoſitiue:ſicut pau
pertas.abſtinẽtia ꝛ cõtinẽtia ꝛ hꝫ.ꝛ ſic paupertas.ↄtinentia
ꝛ abſtinẽtia non pertinent eſſentialiter ad perfectionem.
nec cõſequẽter:ſed diſpoſitiue ꝛ inſtrumẽtaliter.

Corruptorium. Nobis aũt non videtur ꝙ h ſit verũ.imo ꝙ ſint perfectio
nes.ꝛ per ↄſequens pertineãt eſſentialr ad pfectioneʒ.Et
ꝙ magis ꝛ frequẽtius pertineãt ad charitatẽ cõſequẽter
ꝙ̃ inſtrumẽtaliter. Nihilominus bene nobis videt̃.ꝙ ad
pfectionẽ charitatis pertineãt inſtrumẽtaliter ꝛ diſpoſiti
1 ue. ¶ Qꝛ aũt volũtaria paupertas ſit pfectio:videt̃ per au
ctoritatẽ Hiero.ᵐ ad Demetriadẽ.Dicit eni ſic.Apłici faſti
gij eſt pfecteqʒ virtutis:vẽdere oia ꝛ diſtribuere paupib⁹.
ꝛ ſic leuẽ ꝛ expeditũ ad celeſtia volare.Ergo paupertas ſm
Hieronymũ eſt pfecta virtus.ergo perfectio. ¶ ꝑ.queli 2
bet carũ eſt virtus vel gradus virtutis.ſi virtus ergo perfe 1.ↄᵐ.
ctio.Dicit.n.phs.vij.phyſicoꝝ. Uirtus pfectio eſt.ꝛ vnũ
quodqʒ tũc eſt perfectũ:maxime cũ attingit virtuti pro
prie. ¶ Idẽ.ij.ethicoꝝ.c.v.Omnis virtus cuiuſcũqʒ fue 3
rit virtus:habẽtẽ pficit:ꝛ opus eius bonũ reddit.Si autem
ſunt gradus virtutuʒ:conſtat ꝙ eminẽtiſſimi gradus ſunt.
Uerbi gratia.volũtaria paupertas (que ſimul ꝛ ſemel dat
oia pauperibus) altiſſimus gradus liberalitatis vel corpora
lis miſericordie eſt viduitas ꝛ virginitas que excellẽtior eſt:
excellẽtiſſimus gradus continentie:abſtinentia excellen
tiſſimus gradus temperãtie.cum gradus iferiores predi
ctarũ virtutũ (qbus gradib⁹ põt fieri additio) ſint pfectio
nes.ſicut liberalitas:ſm quã hõ libere vtit̃ bonis tpalib⁹.
Et miſericordia ſm quã particulariter ſiue ſucceſſiue diſ
pẽſat indigẽtibus:multo magis ꝓdicti gradus qbus fieri
additio nõ põt:pfectiones dici pñt. ¶ Itẽ Algazel in ꝓn
cipio logice ſue dicit.Sic pfectio ingt aie in duob⁹ ↄſiſtit.
in mũditia ꝛ ornatu.Mũditia eius eſt vt expiet̃ a ſordi
dis moribus ꝛ ſequeſtret̃ a phãtaſijs turpibus. Ornatus
eius eſt:vt depingat̃ in ea certitudo virtutis.Et infra.Fe
licitas eterna nõ poteſt haberi niſi per pfectionẽ anime:
que nõ eſt niſi mũditia ꝛ ornatus.Ex hoc arguit̃ ſic.Mũ
ditia a ſordidis moribus:ꝛ phantaſijs turpibus maxime
ſunt paupertas volũtaria.cõtinentia ꝛ abſtinẽtia ꝛ obediẽ
tia.qꝛ volũtaria paupertas eſt mũditia a ↄcupiſcentia ocu
lorum.Continẽtia eſt munditia a concupiſcentia carnis.
Obedientia eſt munditia a ſupbia vite.ergo hec tria ſunt
vere perfectio vel vere pfectiones. ¶ Qꝛ autem iſta quã 4
doqʒ ptineãt ad pfectionẽ charitatis:ↄſiter manifeſte pa
tet in chriſto.Charitas eniʒ chriſti a ꝓmo inſtãti ſue cõce
ptionis ita perfecta fuit.ꝙ nunꝙ̃ deinceps augeri potuit.
Paupertas igitur ꝛ cõtinẽtia ꝛ abſtinentia ad perfectio
nem charitatis eius nõ pertinebant inſtrumẽtaliter ꝛ diſ
poſitiue.qꝛ nec diſponebãt ad eius inductionem.nec ad
eius augmẽtationeʒ.ꝛ pertinebãt ad eam cõſequẽter. Et
de paupertate chriſti dicit apoſtolus.ij.Co.ʳ.viij.Scitis gra
tiã dñi noſtri Jeſu chriſti.i.charitatẽ.quoniã propter nos
egenus factus eſt cũ eſſet diues. ¶ ꝑ.videt̃ ꝙ iſta ma 5
gis pertineãt ad charitatẽ ſiue ad perfectionem que cha
ritas eſt cõſequẽter.ꝙ̃ inſtrumẽtaliter ꝛ diſpoſitiue.ꝛ ꝙ
magis fieri debeãt ex charitate habita ꝙ̃ ad charitatẽ ha
bendam.Dicit eniʒ Auguſtinus.vi.muſice. Amor inquit
tẽporalium nõ expurgatur niſi ſuauitate eternoruʒ.Con
ſtat ꝙ ſuauitas reꝝ eternarũ vel eſt idipſum quod amor
earum.vel effectus amoris ipſarũ. ¶ Itẽ glo.Canti.viij.
ſuper illud. Si dederit homo oẽʒ ſubſtãtiã dom⁹ ſue pro
dilectione. Glo. Ubi abũdat amor eternoꝝ:vileſcit mox
poſſeſſio labentiũ. ¶ Iteʒ Gregori⁹ homel.xi.ſup Joãnẽ.
Sicut mors corpus interimit.ſic ab amore reruʒ tẽpora
liuʒ charitas occidit. ¶ ꝑ.manifeſte videmus homines 6
habẽtes perfectã charitateʒ vberius elemoſynas facere.
ꝛ diſtrictius abſtinere.ꝛ ſollicitius cõtinere.ꝛ humili⁹ obe
dire.ꝙ̃ nõ habentes charitatẽ.vel habẽtes imperfecteʒ.
Igitur iſta magis habẽt ſequi ex perfecta charitate ꝙ̃ in
ſtrumẽtaliter diſpoſitiue ad illã habendaʒ vel augẽdaʒ.
¶ Ulterius videt̃ per apoſtolũ.ꝙ alie virtutes poſſunt 7
dici perfectionis vel pfectio.ꝛ charitas inſtrumẽtum.Di
cit eniʒ ad Col.iij.de pluribus virtutibus loquẽs. Super
omnia autem charitatem habentes que eſt vinculũ perfe
ctionis.Glo.Cetera perfectionem faciũt.charitas omnia
ligat ne abeant.ergo cetera ſunt perfectiones.ꝛ charitas
inſtrumentum quod eſt vinculũ.hoc videtur nobis ve

rum tam de charitate q̃ de alijs virtutibus. ꝙ ſm diuer
ſas rationes poſſunt dici inſtrumēta ⁊ perfectiones.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Nitūtur proba
re primo. ꝙ paupertas. abſtinētia ⁊ hu
iuſmodi: ſint pfectiones eſſentialiter ita. ſ. ꝙ ad ipſaʒ eſ
ſentiam pfectionis humane pertineāt. cuius oppoſitū ſu
Ad p[m] pra eſt declaratuʒ. ¶ Ad illud ergo quod pmo obijciunt
de Hieronymo. ꝙ pfecte virtutis eſt vendere omnia. ve
rum eſt ꝙ ad perfectā virtutē tanq̃ inſtrumētum venien
di ad perfectā virtutē. non tanq̃ ipſa ſit virtus pfecta: ſi
cut patuit in Abrah. Poteſt etiaʒ hoc dici perfecte virtu
tis. q2 nōnunq̃ eſt perfecte virtutis effectus. vt qui perfe
cta virtute inflāmatus omnia relinquit que impedimen
Ad 2[m] tum preſtare poterūt. ¶ Ad 2[m] cum dicit. quelibet earuʒ
eſt virtus ⁊c̃. Reſpōdēdū eſt per interēptionē. quoniā nec
ſunt virtutes vt dictū eſt in gradu pmo. nec in gradu vlte
riore ⁊ perfectiore. Poſſunt eniʒ virtutes que ꝯnexe ſunt
⁊ haberi ⁊ ad gradū perfectū augmētari ſine his. licʒ faciāt
inſtrumentaliter ad huiuſmodi (prout dictum eſt) per
fectionem. vnde tota illa ratio cum ſuo proceſſu innitur
Ad 3[m] falſitati. ¶ Ad tertium dicendum. ꝙ verum eſt ꝙ predi
cta faciūt ad mentis munditiam inſtrumētaliter. ſed gra
Ad 4[m] tia ⁊ virtutes faciūt mētis munditiā eſſentialiter. ¶ Se
cundo conſequenter nituntur probare. ꝙ iſta pertineant
quandoq̨ ad perfectionē charitatis conſequenter. ⁊ hoc
Ad 5[m] concedimus. ¶ Tertio nituntur probare ꝙ magis perti
neant ad perfectionē que eſt charitatis conſequēter q̃ in
ſtrumentaliter: qđ nō videtur rōnabiliter dictum. quia ad
charitatē habitā in ſumma plenitudine nō ſequūtur iſta.
quia tunc eſſent in patria. Sed dicūtur potius ad pfectā
charitatē diſpoſitiue ſeu inſtrumentaliter ſe hēre. q2 vni
uerſaliter aſſumūtur. vel vt pfectus charitatis gradus ac
quiratur. vel ne ipſe gradus charitatis pfectus: put in via
poſſibile eſt iā adeptus alicuius impedimēti occaſiōe ali
quatinus retardet. Quod licʒ in paupertate chriſti dici non
poſſit q̃tū ad charitatē in eo exiſtentē. Dici tamē poteſt.
ꝙ ⁊ ipſa inſtrumētaliter ⁊ diſpoſitiue egit ad pfectā chari
tatem in alijs fidelibus. ¶ Ad p[m] ergo in oppoſitū dicen
dum ꝙ illa auctoritas Aug. ſiīr illa glo. Cant. viij. ſimili
ter auctoritas Greg. nihil faciūt pro eis. In oībus eniʒ ha
betur. ꝙ pꝑter amorē ſuauitatē vel dilectionē eternorū:
inflāmatur homo ad ꝯtēptuʒ terrenorū. qđ vbiq̨ veruʒ
eſt. q2 ipſa terrena relinquere facit inſtrumētaliter ad pfe
Ad 6[m] ctuʒ gradū amoris puenire. ¶ Per idē ſoluitur rō quaʒ
ponūt ꝯſequēter. habētes enim maiorē charitatē ⁊ perfe
ctionē: vberius ac prōptius faciūt predicta. per que ad vl
teriorē perfectionē (vt ſepe dictū eſt) inſtrumētaliter p
mouētur. ¶ Quarto nituntur oſtēdere. ꝙ ipſa etiam chari
Ad 7[m] tas debeat dici inſtrumētuʒ pfectionis. pro eo ꝙ ab apl'o
dicitur vinculū pfectionis. quod ſalua pace eoꝝ impꝓprie
(ne dicā falſo) dicitur. Non eniʒ finis pōt poni in rōne in
ſtrumēti quo ad finē deuenitur. finis autē finis precepti
eſt charitas ſm Apoſtolū: quā dicit vinculū perfectionis.
pro eo ꝙ in ipſa perfectio ꝯſūmatur. ¶ Qđ vō dicit glo.
Cetera pfectionē faciunt: charitas autē oīa ligat ⁊c̃. meta
phorice dictū eſt. locutio aūt figuratiua nō eſt extēdēda.
Nō eniʒ debet intelligi ꝙ charitas adueniat virtutibus p
fectis quaſi quoddā vinculū ſuperueniēs ſm pfectionē
quā habēt virtutes habēt a charitate que eſt earū forma.
qua recedēte remanēt impfecte: vt illud intēdit glo. Per
hoc q̄ ꝙ charitas dicitur vinculū aliarū virtutū: nō intelli
gitur ꝙ ſit inſtrumētū eoꝝ: ſed potius perfectio ac finis ⁊
forma. ¶ Qđ de alijs virtutibus dicūt in fine. ꝙ poſſunt
ſm diuerſas rationes dici inſtrumenta ⁊ perfectiones ꝯ
cedi poteſt: nec eſt contra nos.

Articulus decimuſquartus. De hoc
qđ Tho. dicit. q. eadē arti.
ix. vbi querit: vtrū religioſus peccet mortali
ter trāſgrediēdo ea que ſunt in regula. ꝙ p
fitens regulā nō vouet ſeruare oīa que cōti
nentur in regula. ¶ Et arguit ꝙ ſic tali rōne. Facere con
tra votū eſt peccatū mortale. Sed religioſi voto pfeſſio
nis aſtringunt̄ ad regulā. ergo peccāt mortaliter trāſgre
diendo ea que in regula ꝯtinētur. Et reſpōdendo dicit. ꝙ
ille qui pfitet̄ regulā: nō vouet oīa que ſunt in regula. ſed
vouet regularē vitaʒ: que cōſiſtit in tribus. ſ. in paupertate.
cōtinētia ⁊ obediētia. Unđ in quibuſdaʒ religionibus aliqui
cautius pfitent̄ nō quideʒ ſeruare regulā: ſed viuere ſm re
gulaʒ. i. antēdere ad hoc ꝙ informēt mores ſuos ſm regu
lam ſicut iuxta quoddā exēplar ita ꝙ profeſſioni nō con
trariet̄ niſi qđ eſt ꝯtra preceptum regule. Trāſgreſſio vō
alioꝝ vel omiſſio nō obligat niſi ad peccatuʒ veniale. Ex
verbis iſtius ſolutiōis tollit̄ argumētū quod ſoluere intē
dit. Expreſſe eniʒ intelligit̄ ſm ipſuʒ. ꝙ religioſi pfitentes
aliquā regulā: nō vouēt ſeruare oīa que in regula ꝯtinen
tur: alioquin trāſgrediendo aliqđ iſtoꝝ peccarent mortali
ter. Et ꝙ iſta fuerit ſua opinio manifeſte videt̄ in queſtio
nibus determinatis quodlibeto pmo. q. xx. que eſt: vtruʒ
monachus peccet mortaliter comedēdo carnes: Ibi eniʒ
in riſſione p[ri]n[li] dicit ita. Si religioſus pfitēdo voueret ſe
regulā ſeruaturū: videtur ſe obligare ad ſingula q̄ in regl'a
ꝯtinent̄: vt ꝯ quolibet eoꝝ faciendo peccet mortaliter.

Correptorium. Iſtud videtur nobis falſum.
Nā Exo. xxiiij. legit̄. ꝙ poſt 1
q̃ Moyſes narrauerat populo oīa verba dñi atq̨ iudi
cia: rñdit oīs populus vna voce. Oīa que locut⁹ eſt nobis
dñs faciemus: ⁊ erimus obediētes. Et hac promiſſione fa
cta Moyſes ſanguinē federis reſperſit in populū dicens.
Hic eſt ſanguis federis qđ dñs pepigit nobiſcuʒ. ¶ Iteʒ
Joſue vlt. fedus hoc habet̄ inouatum: dicēte populo ad
Joſue. Dño deo noſtro ſeruiemus. ⁊ erimus obediētes p
ceptis eius. Percuſſit igit̄ in illo die Joſue fedus cum po
pulo. ⁊ impoſuit populo precepta atq̨ iudicia. Et Apoſto
lus ad Galath. iij. ita dicit. Maledictus oīs qui nō permā
ſerit in oīb⁹ que ſcripta ſunt in libro legis vt faciat ea. qđ
ſumptū eſt de Deute. xxvij. ¶ Et iteruʒ ad Gala. v. dicit 2
Apoſtolus. Teſtificor rurſus omni homini circūcidēti ſe:
quia debitor eſt vniuerſe legis faciende. Ex quibus manife
ſtum eſt. ꝙ iudei firma pmiſſione ſub maledictiōis ſuſce
ptione obligati erāt oīa cōtenta in lege ſeruare. ⁊ tamen
cōſtat ꝙ plurima fuerūt in lege: quorum tranſgreſſio vel
omiſſio nō erat mortale: vt eſt illud Exod. xxiij. Si occur
reris oui vel boui vicini tui: reduc ad euʒ. Et illud Leui.
xix. Corā cano capite cōſurge: ⁊ honora perſonaʒ ſenis. A
ſimili qui promittit ſeruare regulā: ⁊ ea que ſunt in regu
la: non opʒ ꝙ peccet mortaliter trāſgrediendo vel omittē
do quodlibet eoꝝ. ¶ Preterea: in regula ſancti Benedi 3
cti precipit̄ diſciplina ſuſcipiendoꝝ fratrū. ꝙ primo poſt
duos mēſes legat̄ regula nouitio. ⁊ iteꝝ ſecundo poſt ſex
menſes. Et adhuc tertio poſt quatuor menſes. Et ſi noui
tius habita ſecū deliberatione pmiſerit ſe oīa cuſtodire
⁊ cūcta ſibi imperata ſeruare: tūc ſuſcipiet̄ in cōgregatio
ne: ſciēs ſe ex lege regule cōſtrictū. ꝙ ex illo die nō liceat
ei de monaſterio exire: nec colluʒ excutere de ſub iugo re
gule. Ecce ꝙ nouitij ſm regulaʒ beati Benedicti promit
tunt ſe oīa cuſtodire que in regula cōtinētur. ⁊ tamē inſa
nia eſſet ꝙ peccarent mortaliter quodlibet eoꝝ trāſgre
diendo. ¶ Itē in principio regule beati Frāciſci (quam 4
approbauit Innocētius papa tertius. ⁊ cōfirmauit Hono
rius papa tertius: ſucceſſor euiſdē) ita dicit. Regula ⁊ vi
ta fratrū

ea fratrū minoꝝ hec eſt.ſ.euāgeliū dn̄i noſtri Jeſu chri‑ſti ſeruare. Et in fine eiuſdē ſic dicitur. Paupertatē ⁊ hu‑militatē ⁊ euāgeliū dn̄i noſtri Jeſu chriſti (quod firmi‑ter promiſimus) obſeruemus. Et tn̄ Grego⁹.ix. qui regu‑lam expoſuit:ita dicit. Fratres ingt qui ſcire deſiderāt an ad alia euāgelij cōſilia teneātur:an tn̄ ad illa que in regu‑la preceptorie vel inhibitorie ſunt expreſſa:preſertim cū ad alia ſe obligare non intenderant: ⁊ vix aut nunq̄ poſ‑ſunt omnia ad litterā obſeruare. Nos autē breuiter dici‑mus vos ad illa euāgelij cōſilia non teneri per regulā niſi ad ea ad que obligaſtis vos in ipſa:ad cetera vo non tene‑mini niſi ſicut ceteri chriſtiani: ⁊ eo magis ex equo ⁊ bono quo vos obtuliſtis in holocauſtū medullatū per contē‑ptū omniū mundanoꝝ. Hec papa Grego⁹. Igitur per ex‑poſitionem pape liquet. q̄ q̄uis fratres minores promi‑ſerunt obſeruare euāgeliū:non tamē tenentur ad omnia euāgelij conſilia:niſi ad ea que in ipſa regula preceptorie
5 vel inhibitorie ſunt expreſſa. ¶ Preterea quicūq₃ regu‑lam aliquā vel contenta in ea promittit vel vouet:nihil aliud intēdit vel intēdere debet q̄ conformare volūtatē ſuam ⁊ cōuerſationē partibus regule ſm intentionē illi‑us qui regulā cōdidit. Sed cōſtat q̄ conditor cuiuſcunq₃ regule:nō intendit q̄ pfeſſores ſui vel illius regule equa‑liter obligētur: ⁊ ad omnia equaliter teneātur:niſi tale ſit quod trāſgrediēdo peccent mortaliter. hoc eni₃ eſſet ſtul‑tiſſimum ⁊ laqueū illis imittere. quorū deberet ſalutem querere. ⁊ maxime vbi regula diſtinguit īter monita ⁊ p̄‑cepta:ſicut in regula beati Franciſci. ergo nullus vouens aliquā regulā ſic obligatur profitēdo:vt ſi trāſgrediatur quecūq₃ cōtentorum in regula peccet mortaliter. ¶ Se‑cundū quod dicit etiā q̄ cautius profitētur qui nō profi‑tentur regulā:ſed qui tn̄ profitent̄ ſm regulā obediētiā. In his verbis inſinuat. q̄ ingrediētes religionem:nō de‑bent profiteri regulā. alioquin minus caute faciūt. ⁊ hoc reputamus falſū. q₂ extra de regularibus ⁊ trāſeūtibus ad religionē. c. ex parte tua. fuit propoſitū. ita dicit̄. Mā‑damus q̄ quoſcūq₃ tibi lege dioceſana ſubiectos:qui pre‑dicto modo terrā orabus vyſa igredi nō verētur. vt poſt q̄ per annum geſtauerint habitū monachalē regulam profiteātur ⁊ ſeruent:eccleſiaſtica cēſura cōpellas. In qui‑bus verbis hoc notandū eſt. q̄ ingrediētes ordinē illius ordinis regulā debent profiteri. q₂ dicit. regulā ſ₃ formā profiteantur. ¶ Adhuc in verbis predictis q̄bus dicitur. poſt q̄ per annū geſtauerint habitū monachalē. Notādū videtur q̄ forma ꝓfitēdi in ordine monachoꝝ:eſt profi‑teri regulā beati Benedicti. ⁊ ꝓmittere cōuerſationē mo‑rum ſm illā. Sed hanc formā profitēdi tanq̄ homo qui voluit monachis ſuis imittere laqueū beatus Benedi‑ctus inſtituit ſicut frater Tho. dicit in q̄onibus determina‑tis. qōlib. i. q. xx. que ē: vtꝝ monachus mortalr peccet ſ co‑medēdo carnes. ⁊ in miſſione quā pre manib⁹ hēmus:inſi‑nuat idipſū:excepto q̄ nomē Benedicti nō explicat.

Reſpōſio ad hec ſm Thomā. Duo nitūtur oſtēde‑re ſicut pȝ ex eoꝝ proceſſu. Quoꝝ primū eſt q̄ lȝ religioſi obligēt ſe voto ꝓfeſſiōis ad ſingula que ſunt in regula. non tn̄ peccarēt mortaliter ſingula eoꝝ trā‑ſgrediēdo. Scdm eſt q̄ Tho. euacuat decretalē in hoc q̄ dicit cautius quoſdā ꝓfiteri obedientiā ſm regulā. Pri‑muȝ patet eſſe falſiſſimū. q₂ ſi q̄s voto vel iuramēto ob‑ligaret ſe directe ⁊ ex intētione. q̄ nō moueret vel frange‑ret feſtucā:ſic obligatus mortalr peccaret h faciēdo nul‑li dubiū eſt. Eodē mō ſi religioſus intēdit ſe voto obliga‑re ad ſingula que in regula cōtinētur:peccaret mortaliter trāſgrediendo quecūq₃ eoꝝ vel quare nō. Et hoc intēdit Tho. cū dicit. Si religioſus profitēdo voueret ⁊c. in que‑ſtiōib⁹ determinatis qōlibeto. i. q. xx. ¶ Ad p̄ᵐ igit̄ in op‑poſitū dicēdū q̄ populus iudaicus nō fuit obligatus ad oīa que erāt in lege. ita q̄ ipſe trāſgrediēdo peccaret mor‑taliter:niſi tn̄ ad ea que cadebāt ſub precepto ꝓprie acce‑pto. Ad illa eniȝ ſola intēdebat legiſlator ⁊ eius ſucceſſor Ad p̄ᵐ
obligare eos. ¶ Qd̄ autē dicit̄ Maledictus oīs qui non permanſerit ⁊c. habet intelligi de his que impoſita erāt ſub p̄cepto. vel q̄ oēs homines ante chriſtū qui legē implere nō poterāt:ſub maledictione erāt. pro quibus ab illa ma‑ledictione liberādis chriſtus dignatus eſt dici maledict⁹. Gal. 3.
ſm illud. Maledictus oīs qui pendet in ligno:ſicut dicit Deu. 21.
Apls. Vn̄ qd̄ ibi dicit. Teſtificor omni homini ⁊c. qd̄ ipſi Ad 2ᵐ
pro ſe adducūt. Secūdo ſic hȝ intelligi. q̄ circūcidēs ſe. ⁊ perſequēs fidē chriſti negās:in p̄dictā incidit maledi‑ctionē. a qua per chriſtū liberātur electi: velut ad litterā legis obſeruatores. Et lȝ ēt talis dicat̄ debitor vniuerſe le‑gis faciēde. nō tn̄ ſequitur q̄ tranſgrediēdo ea que in lege ſcribūtur. nec tamē p̄cipiūtur:mortaliter peccaret. lȝ eni₃ monachus debitor ſit alicuius obſeruantie regularis que nō cadit ſub precepto: vtpote q̄ ſileat in clauſtro. nō tn̄ ſe‑quitur q̄ trāſgrediendo ſilētiū peccaret mortalr. ¶ Qd̄ Ad 3ᵐ
opponunt tertio de regula beati Bn̄dicti. q̄ ibi precipitur regulā debere legi ⁊c. opȝ intelligi q̄ vtitur precepto lar‑ge pro admonitione vel conſilio. vel certe ſi ſtricte cadat ſub precepto ꝓprie profeſſor regule illius nouitius inten‑dens p̄cepto illi obtēperare aut mortaliter peccare: ſine diſtinctiōe tenet̄. Nouitij vo promittentes ſe oīa ſeruare que in regula ſunt:nō intēdūt nec intēdere debēt ſingulis in ea ꝯtētis ſe voto aſtrigere. ¶ Aliqd̄ n. (vt dic̄ Tho.) cōtinetur in regula dupliciter. Vno mō ſicut finis regu‑le. puta ea que ꝑtinēt ad actus v̄tutū. Et hoꝝ tranſgreſſio eſt q̄tū ad ea que cadūt ſub p̄cepto ad ea que nec̄e eſt q̄ ſe extēdat eoꝝ ꝓmiſſio. Alio mō ꝯtinetur aliqd̄ in regula ad exercitiū exteri⁹ ꝑtinēs. ſicut ſunt exteriores obſeruā‑tie. inter quas quedā ſunt ad q̄s obligat̄ religioſus ex vo‑to ꝓfeſſionis. Votū autē religionis p̄ncipalr reſpicit tria. paupratē. ꝯtinētiā. obediētiā. que ſe etiā ꝓmittūt illi no‑uitij ſeruaturos. Alia vo oīa que ordinātur ad hec:ꝓmit‑tunt ſe ſeruaturos inquātū ꝓponūt talia pro poſſe ſe ſer‑uare. nō tn̄ ita q̄ per trāſgreſſionē eorum que nō ſunt de ſubā religionis nec cadūt ſub p̄cepto. cuiuſmodi eſt ſilere in clauſtro:obligent̄ ad mortale. ¶ Qd̄ vo opponūt q̄r‑ Ad 4ᵐ
to de regula beati Frācīſci approbata ⁊ ꝯfirmata. in cui⁹ fine ſubdit̄. euāgeliū dn̄i nr̄i Jeſu chriſti qd̄ firmiter pro‑miſimus obſeruemus. qd̄ (put dicūt a Grego. ix. expont̄‑tur) pro Tho. facit. Ex quo. n. qui promiſerūt obſeruare euāgeliū dn̄i nr̄i Jeſu chriſti. nō tenētur ex voto ſue ꝓfeſ‑ſionis niſi ad illa ꝯſilia que in ipſa regula preceptorie vel inhibitorie ſūt p̄cepta. Manifeſtū eſt q̄ qui ꝓmittit vel ꝓfitet̄ ſe ſeruare aliquā regulā:nō vouet ſe ſeruare ſingu‑la que ſunt in regula. ita. ſ. q̄ obliget ſe voto ad ſingula. ſi‑cut nec iſti (vt dicūt) intēdebant ſe obligare ad ſingula cōſilia. ſed vouet regularē vitā:que eſſentialiter conſiſtit ī predictis trib⁹. nec obligātur ſuo voto niſi ad ea que p̄ce‑ptorie vel inhibitorie in ipſa regula ſunt expreſſa. ita. ſ. q̄ alia trāſgrediēdo nō peccēt mortaliter. ¶ Quinta rō per Ad 5ᵐ
oīa facit pro Thoma. planū eſt eniȝ q̄ neq₃ regulā ꝯdēs per eā itēdit ad oīa obligare. nec profitēs eq̄ue in omnia obligari. Vn̄ miror ad quid hāc rōnem poſuerint:cū ma‑gis ad oppoſitū q̄ ad eoꝝ faciat propoſitum quo ad hoc. ¶ Secūdū quod improbāt. q̄ cautius profitētur qui ꝓ‑fitētur obediētiam ſm regulā per hoc quod videt̄ eis q̄ illud inſinuet ingrediētes religionē non debere regulam profiteri. Et dicimus q̄ ſalua pace eoꝝ nō videt̄ eis veꝝ. Concedimus eniȝ (prout volūt iura) q̄ ingrediētes reli‑

gionē teneātur poſt annū regulā profiteri. regulā aūt profiteri prout dicit Tho. eſt profiteri vitā regularē vel obedientiā ſm regulā. qḋ caute quidā exprimūt in ſua pfeſſione regulā qdē profitētes. ſed tñ qd ſit regulā profiteri ſm iura. eo cautius quo euidentius exprimentes.

Articulus Decimuſquītus. De hoc qḋ Tho. dicit. q. clxxxviij. arti. vij. vbi querit. Utrū habere aliqd in cōi diminuat de pfectione religiōis. In rñſiōe pn^a. qȝ ſi res exteriores nō querātur nec habeanƭ niſi in modica quātitate: quātū ſufficit ad ſimplicē victum talis ſollicitudo nō multū īpedit hoiem. vñ nec perfectioni humane nec chriſtiane vite repugnat. Et aliquātulū infra ſubiūgit. Differt circa hoc. vtrū diuitie in ppio vel in cōi habeātur: nā ſollicitudo que habetur circa res proprias ptinet ad amorē puatū. Sed ſollicitudo que habeƭ circa res cōes ptinet ad amorē charitatis: que non querit

i Cor.13 que ſua ſunt. Et qm̄ religio eſt ad pfectionem charitatis quā pficit amor dei vſqȝ ad ↄtēptū ſui habere aliqd pprium repugnat pfectiōi religionis. Sȝ ſollicitudo que eſt circa bona cōia ad charitatē ptinere pōt. lȝ per hoc īpediri poſſit aliqs altior actus charitatis. vt cōtēplationis dei ⁊ inſtructiōis pximi. Ex quo pȝ. qȝ hr̄e ſupabūdātes diuitias in cōi eſt īpedimētū pfectionis: ſiue in rebus mobilibus ſiue īmobilib⁹. Hr̄e aūt de reb⁹ exteriorib⁹ in cōi ſiue īmobilibus quātū ſufficit ad ſimplicē victū pfectionē religionis nō impedit. ſi cōſidereƭ paupertas in cōparatione ad cōem finē religionis: que eſt vacare diuinis obſequijs. Si aūt ↄſideretur paupertas ad ſpeciales fines religionū. ſic tāto erit religio pfectior ſm paupertatē quanto habet paupertatē magis ſuo fini proportionatā. Et infra. Illis vo religionibus que ordinanƭ ad contēplandū: ⁊ contemplata alijs tradēdū per doctrinā: cōpetit hr̄e paupertatem: maxime ab exteriorib⁹ ſollicitudinibus expeditā. qḋ fit dū modica que ſunt neceſſaria vite ↄgruo tēpore pcurata ſeruātur. Hoc dn̄s paupertatis inſtitutor docuit. Legitur enī Joānis. xij. qȝ Judas habebat loculos: in qbus ea que mittebātur portabat. Et Joānis. iiij. legiƭ. qȝ cum dn̄s loqueretur cū Samaritana: diſcipuli ierāt in ciuitatē vt cibos emerēt. Legiƭ etiā Joānis. xiij. qȝ cū dn̄s dixiſſet Jude. Quod facis fac citius. putauerūt qȝ Judas habebat loculos. qȝ dn̄s diceret ei qȝ emeret neceſſaria ad diē feſtū. aut vt egenis aliqd daret. ergo exēplo lȝ pecuniā vel quācunqȝ aliam rē in cōmuni ſeruare ad vſus alicuius congregationis. ita qȝ nō repugnat: imo eſt ↄforme pfectioni chriſti: quā chriſtus docuit ſuo exēplo. Sȝ ⁊ diſcipuli (a quibus ois religio ſumpſit exordiū) precia prediorū conſeruabāt: ⁊ diſtribuebāt prout vnicuiqȝ opus erat. ¶ Ad idē adducit auctoritatē Proſpi de vita ↄtēplatiua. ⁊ habetur. xij. q. i. Satis ingt oñdit ⁊ ppria debere pter pfectionē cōtēni. ⁊ ſine īpedimento pfectionis poſſe facultates eccleſie que ſunt pfecto cōia poſſideri. Adhuc in rñſio

Mat.6. ne. iij. argumēti dicit. qȝ per hoc qȝ dn̄s noſter dicit. Noli

Luc.12. te ſolliciti eſſe in craſtinū. nō intelligiƭ qȝ nihil ſeruetƭ in futurū. hoc enī beatus Antonius aſſerit periculoſum in collatiōibus patrū: ita dicēs. Priuationē oium facultatū ita ſectātes: vt ex ipſis nec vnius quidē diei victū ſibimet ipſis: nec vnū denariū ſupeſſe paterētur. ⁊ alia huiuſmodi faciētes. Ita repente vidimus eos eſſe deceptos: vt inceptum opus nō poterāt exitu congruo terminare.

Corruptoriū. In predictis ſolutionibus tam ex verbis que dicit: qȝ ex queſtione quam ſoluere intēdit: ad minus tria reprehēdēda eſſe videntur. Unū eſt qȝ habere aliqd in cōmuni. ſ. moderatas diuitias vſui humano neceſſarias tpe ↄgruo procuratas. nec repugnat nec detrahit aliquid de pfectione. Secūdū eſt. qȝ tāto eſt vnaqueqȝ religio pfectior ſm paupertatē: quāto habet paupertatē fini ſui magis proportionatam. Tertiū eſt qȝ periculum eſt. ita omnes facultates relinquere: vt nec vnus denarius conſeruetur ad victū in poſterum. ¶ Quātū ad primū. Religiones que hn̄t aliqd in cōmuni nullatenus vituperamus de imperfectione. ſed tñ cum ↄfidentia ⁊ pace omniū. ⁊ ſine dubitatione omni credimus ⁊ aſſerimus. qȝ maioris pfectionis eſt penitus nihil habere. nec in cōi nec in proprio. Si enī de paupertate agitur. cōſtat qȝ maior eſt ⁊ perfectior paupertas illorum qui nihil penitus habēt: nec in ppio: nec in cōi: qȝ eorum qui ſufficiēter habēt in cōi. In religione enim non eſt ↄſiderare niſi pſonas: vel ſingulariter: vel pſonas cōiter. i. cōmunitatē. Cōſtat ergo qȝ maior eſt paupertas ſingularis pſone nihil penitus habendo qȝ habendo aliqd. Conſtat ergo pari rōne. qȝ maior eſt paupertas cōmunitatis nihil habētis penitus qȝ poſſidētis ſufficiēter cōiter. Cū ergo in his duobus totalitas religiōis ↄſiſtat. ſ. in pſonarū ſingularitate ⁊ perſonarū cōitate: ſequitur qȝ maior eſt paupertas religionis ⁊ pfectior: vbi nec cōitas aliquid habet. Et ſi quis hoc negare preſumpſerit: pari rōne negare poterit maiorē cōtinentiā eſſe eorū qui nullatenus vxores hn̄t. qȝ illorū qui vxores haberēt in cōmuni. Si vo de penitētia agiƭ: cōſtat qȝ perfectior eſt penitētia vbi omnia relinquuntur ⁊ in ppio ⁊ in cōi: qȝ vbi habēt neceſſaria in cōmuni ſufficiēter. hoc cōſtat teſtimonio oium qui penitentias recipiūt ⁊ faciūt. Huic cōcordat Greg⁹ homel. xxxiij. ſup Ezech. Quicūqȝ inquit poterit hoc ſeculū cōtēnere: ⁊ derelinquēs ois dn̄o ſemetipſum in holocauſtū dare: ipſe iā pfecte nouit ⁊ peccata opus plāgere: ⁊ peccata cogitationis: vel que male fecit. vel qḋ facere debuit bonū qḋ non fecit. Qui enī totū diuiſſiuā culpas ſuas liberius in fletibus cōſpicit. Hec Gregorius. Si ergo paupertas ⁊ penitētia pfectiones quedā ſunt: ſequitur qȝ habere diuitias in cōmuni quātū diminuit de paupertate tātū diminuit de pfectione. Si vo dicaƭ qȝ paupertas ⁊ penitētia nō ſunt perfectiones ſed inſtrumēta ⁊ vie ad pfectionem ducētes: que quidē pfectio eſt charitas. cōſtat qȝ hec inſtrumēta optima ⁊ ↄuenientiſſima pportione ad finē predictū inducendū inſtituta ſunt ⁊ ordinata. qȝ per chriſtū: in quo ſūt oēs theſauri ſapiētie ⁊ ſciētie recōditi. Adhuc relinquitur idē qḋ prius. ſ. qȝ quicqd diminuit de paupertate ⁊ penitentia: diminuit ⁊ de pfectiōe que per illa īducitƭ. ¶ Adhuc ſi de predicatiōe ⁊ doctrina agiƭ. ↄſtat qȝ tāto credibilior ⁊ receptibilior ⁊ magis pſuaſiua ⁊ minus ſuſpecta eſt predicatio: quāto qḋ predicaƭ magis reſultat in predicantis ⁊ doctoris vita. Unde ſup illud Matthei quinto. Sic luceat lux ⁊c. Glo. opa require. vt videātur. ⁊ ſic doctrina cōfirmetur. Et ſup illud Mat. x. Nolite poſſidere ⁊c. Glo. Si hoc haberēt nō viderētur gratia ſalutis predicare: ſȝ lucri. Si ergo pfectior mūdi ↄtēptus: ⁊ penitētia pfectior apparet in vita illorū qui penitus nihil habēt nec habere voluūt: qȝ illorū qui habēt ſufficienter cōia: cōſtat qȝ credibilior ⁊ receptibilior ⁊ pſuaſiua magis ſit taliū predicatio ⁊ doctrina qȝ aliorū. Huic concordat Gregorius homelia xviij. ſup Ezechielem. Quāto inquit ſanctior eſt vita doctoris: tanto fit humilior ſenſus audiētis. ⁊ ſeipſum deſpicit: dum predicatoris ſui vitā in magna altitudine perpēdit. Cōſtat autē qȝ generare filios dei per ſemen verbi diuini magne perfectionis eſt ⁊ magis perfectorū: ſicut ⁊ generatio naturalis nō niſi perfectis conuenit. ¶ Adhuc ſi de charitate agitur: occurrit illud Aug. de doctrina chriſtiana. libro. iij. c. xxxi. Quāto magis regnum cupiditatis deſtruiƭ: tanto magis regnū charitatis augetur. ⁊ illud

lxxxiij.q.xxxvi.q. Nutrimentū charitatis eſt diminutio
cupiditatis. Ubi ergo magis minuit̄ ⁊ annihilat̄ cupidi-
tas:ibi magis auget̄ ⁊ nutritur charitas ⁊ perficit̄. Sꝫ cō-
ſtat ꝙ hoc fit magis in religione vbi eſt omnimoda expli
catio:ꝙ̃ vbi ſaltē cōmunitas nō expoliatur. ergo quantū
eſt de ꝯditione ſtatuū. perfectior erit charitas vbi religio
pauperior. ¶ Qḋ aūt dicit poſtea. ꝙ tanto erit vnaqueqꝫ
perfectior ſm paupertatē:quāto hēt paupertatem ſuo fini
magis ꝓportionatā. Dicimus ꝙ ſi intelligat̄ de fine ꝓpin
quo (ſicut ipſe intelligit:ſicut patet ex predictis) tunc non
eſt verū ſimpliciter. Poteſt enim eſſe ꝙ finis ꝓpinquus
vnius religionis valde per omnē modū excedit finē alte-
rius. Verbi grā. predicatio ⁊ doctrina hoſpitalitatem. Cū
hoc etiaꝫ poſſibile eſt. ꝙ illa religio cuius finis ꝓprius eſt
hoſpitalitas:habeat paupertatē aliquantulū magis ꝓpor
tionatā ſuo fini:ꝙ̃ cuius finis ꝓprius eſt predicatio ⁊ do-
ctrina. Nunquid ꝓpter hoc dicendū eſt ꝙ paupertas or-
dinata ad hoſpitalitatē perfectior ſit ꝙ̃ paupertas que or
dinatur ad predicationē ⁊ doctrinā: ꝓpter hoc ſolū ꝙ illa
eſt magis ꝓportionata ad hoſpitalitatē ꝙ̃ iſta ad predica
tionē ⁊ doctrinā: abſit. Tale enim eſt ac ſi diceret ꝙ mu-
ſica ꝓportio ordinata ad cōfortandum infirmitatem cor
poralem:eſt melior ꝙ̃ muſica minus ꝓportionata:ſed or
dinata ad excitandum deuotionem:ſicut fuit in heliſeo.
iiij. Regum. iij. qḋ cōſtat vtiqꝫ eſſe falſum. Si vō intelli-
gatur de cōmuni ⁊ vltimo fine religionis. ſ. de profectu ⁊
perfectione charitatis. ſic hēt veritatē. In omni enim ar-
te ⁊ in omni negocio hoc videmus. ꝙ iſtrumēta ⁊ opatio-
nes quanto magis ꝓportionate ſunt ad ꝯſequendū illuꝫ
finē:tanto perfectiores ſunt ⁊ ars eſt perfectior ſm illas.
Que ſit aūt iſta paupertas que eſt magis ꝓportionata ꝑfe-
ctioni charitatis:ſatis patet ex auctoritatibus preallega-
tis de doctrina chriſtiana li. iij. cap. xxxvij. ⁊ de. lxxxiij. q.
xxxvi. q. Patet ergo ꝙ ſoluꝫ de fine cōmuni ⁊ vltimo in
vis. ſ. de ꝑfectu ⁊ perfectione charitatis verū eſt. ꝙ tanto
vnaqueqꝫ religio perfectior eſt ſm paupertatē:quanto hēt
paupertatem magis ſuo fini ꝓportionatā. Patet etiam
ꝙ hec eſt religio que nihil habet nec in communi nec in
ꝓprio. qꝛ ibi maxime deſtruitur ⁊ annihilatur cupiditas.
Sed ille qui hoc dixit nō intellexit verbum ſuum predi-
ctū de cōmuni fine religionū. ⁊ ideo falſum eſt qḋ dixit in
eadem queſtione ⁊ eodeꝫ articulo. in reſponſione primi ar-
ticuli. Nō opꝫ inquit ꝙ religio tanto ſit perfectior quāto
maiorem habet paupertatē:ſed quāto eius paupertas eſt
magis ꝓportionata cōmuni fini ⁊ ſpeciali. Et de cōmuni
fine dicit verū. Ex hoc enim ꝙ paupertas eſt maior eſt fi-
ni cōmuni ꝓportionabilior. Et de hoc ſolo fine habet ve-
ritatem ſicut oſtenſum eſt. nō aūt de ſpeciali fine. ⁊ tñ cer
tum eſt ꝙ de ſpeciali fine ṗncipaliter intendit cuꝫ hoc di-
cit ſicut ꝯſideranti vba eius in ṗncipali ſolutione pōt pa-
tere. que ſunt hec. ſi ꝯſideret̄ paupertas per comparatio-
nem ad ſpeciales fines religionum. ſic ſuppoſito tali fine
paupertas maior vel minor eſt religioni accōmoda. ⁊ tan
to erit vnaqueqꝫ religio perfectior ſm paupertatē:quan-
to habet paupertatem magis ꝓportionatā ſuo fini. Dicit
ergo ad cōfirmationē ſue ſolutionis. ꝙ aliquid habere in
cōmuni eſt cōforme paupertati chriſti. Chriſtus enim ſuo
exemplo hoc docuit:qui etiaꝫ fuit paupertatis inſtitutor.
Habuit eniꝫ loculos in qbus Judas ea que mittebantur
portabat. Joā. xij. Item Joā. iiij. legit̄ ꝙ diſcipuli ierant
in ciuitateꝫ vt cibos emerent. Nos aūt dicimus. ꝙ qcqd
legitur de loculis ſi diligenter penſet̄. ſicut glo. ⁊ ſancti ex
ponunt:magis ꝓbat ꝙ habere aliquid in cōmuni ſit imꝑ
fectionis ꝙ̃ perfectionis. Tribus enim de cauſis legimus
ſaluatorē loculos habuiſſe ⁊ neceſſaria emiſſe. ſ. ad ſuſten

tationem vite:ad ſubuentionem pauperum: ⁊ ad vſus
ꝓprios. ⁊ ſuorū ꝓpter imminentē neceſſitatē: ⁊ cōdeſcen-
ſionē ⁊ diſpenſationem ꝓpter infirmos qui talia erant fa
cturi in eccleſia de loculis ꝓpter ſubuentionem pauperū.
Dicit Chriſ. ſup Joannē. homel. lxxiij. ſuper illud. aut vt
egenis aliqd daret Joan. xiij. Nō perā inquit neqꝫ virgā:
neqꝫ es portare aut deferre iubens:marſupiuꝫ ferebat ad
inopū miniſteriū. Ex hoc extiſtimauerūt diſcipuli vt ino-
pibus aliquid daret. ¶ Itē ſup illud Math. xvij. Aper-
tiens os eius inuenies ſtaterem. dicit glo. Hieronymi.
Dominus tante fuit paupertatis: vt vñ daret tributa nō
haberet. Judas inquit in loculis cōmunia habebat:ſꝫ res
pauperū in ſuos vſus ꝯuertere nephas duxit:ſeipſuꝫ dans
exēplū nobis. Hec Hiero. ¶ Scḋo (ſicut dictū eſt) legi
tur habuiſſe loculos vt emeret neceſſaria ad vſus ſuoruꝫ.
Tali enī de cauſa habuit vt emeret neceſſaria quādo trā
ſibat per Samariā:ſicut legit̄ Joā. 4. ꝙ diſcipuli ierāt in
ciuitatē vt emerēt neceſſaria. Samaritani enī erāt inho-
ſpitales iudeis. Unī alibi legit̄. ꝙ cuꝫ iret in Hieruſalem:
Samaritani noluerūt euꝫ recipe. Luce. ix. Hac eadē cau
ſa ingruēte paſſiōe ⁊ ꝑſecutiōe diſcipulorū ipſe loculos ha
buit: ⁊ diſcipulos habere ꝑmiſit. Unī Luce. xxij. legitur.
Quādo miſi vos ſine bacculo ⁊ pera: ⁊ ſine calciamentis:
nūquid aliqd defuit vobis: At illi dixerunt. Nihil. Dixit
ergo eis. Sꝫ nūc qui hꝫ ſacculuꝫ:tollat ſimilr̄ ⁊ peraꝫ. vbi
gloſa marginalis dicit: ⁊ eſt Bede. Nō eadē viuēdi regu-
la ꝑſecutiōis tēpore diſcipulos informat que pacis tēpo-
re. Miſſis quippe diſcipulis ad ṗdicandū:ne qd tollerēt in
via ṗceptor ordinauit. ſ. vt qui euāgeliū nūtiat de euāge-
lio ⁊ viuat. Inſtāte vō mortis articulo ⁊ tota illa gente pa
ſtoreꝫ ⁊ gregē ꝑſequēte cōgruaꝫ ipſos regulā docuit:ꝑmit
tens vt tollāt neceſſaria victui:donec ſopita ꝑſecutorū in-
ſania tēpus euāgelizādi redeat. Hec glo. ¶ Iteꝫ alia glo.
In hoc quoqꝫ dat̄ nobis exēpluꝫ: vt nōnunꝙ̃ cauſa iſtā-
te de noſtri rigore ꝓpoſiti qdaꝫ ſine culpa intermittere poſ
ſimus. Hec glo. ¶ Tertio legit̄ habuiſſe loculos ꝯdeſcē-
ſiue ⁊ ꝓpter infirmos. ſicut dicit glo. ſup illud ṗs. Produ- ṗs. 146.
cens fenū iumentis. Dñs habuit loculos in vſus eorū qui
cum eo erant. Religioſe enim mulieres que erāt in eius
comitatu miniſtrabant ei de ſubſtātia ſua. ⁊ iſfirmorū ꝑſo-
naꝫ magis ſuſcipiēs:preuidit multos futuros infirmos. et
illa magis queſituros:qbus prebuit exēpluꝫ neceſſaria ſu
mēdi a ſubditis. Hec glo. ¶ Iteꝫ Aug⁹ de ope monacho
ruꝫ aliquātulum poſt ṗncipiū. Deus more miſericordie
ſue iſfirmitatibus cōpatiēs. cui cuꝫ angeli miniſtrarent:lo
culos tamē habebat in qb⁹ mitteret̄ pecunia. que cōfere-
bat̄ vtiqꝫ bonis fidelib⁹ victui eorū neceſſaria:quos locu-
los Jude cōmendauit. Hec Aug⁹. ¶ Item Aug⁹ homel.
lxxxviij. ſup Joānē. Fur erat ⁊ loculos hñs. qre habuit lo Joā. 12.
culos cui angeli miniſtrabāt: niſi qꝛ illius eccleſie loculos
habitura erat. Hec ibi. Ex nullo igit̄ oīum modorū habe-
ri pōt. ꝙ habere aliqd in cōmuni ſit ꝑfectiōis in viris re-
ligioſis. nā habere aliqd vel aliꝙ̃ ṗmo mō. ſ. ad diſpēſatio
nē pauperū: nō eſt hr̄e aliqd in cōmuni ſicut hn̄t religioſi:
ſꝫ ſicut hn̄t ṗlati: qui ſunt ꝓcuratores ⁊ diſpenſatores bo-
norū eccleſie nō dñi. Unī ex iſto mō hn̄di nō oſtendit̄ ꝑfe
ctio religiōis que aliqd habet in cōmuni: ſed potius oſtē-
ditur perfectio ṗlationis. Similr̄ nec ſcḋs modus haben-
di. ſ. ꝓpter neceſſitatem. Illud eniꝫ quod quādoqꝫ fit ſo-
lū ꝓpter neceſſitatē: illud ſimplr̄ magis eſt iperfectiōis ꝙ̃
ꝑfectiōis. V. g. David ⁊ pueri ei⁹ neċitate cōpulſi: comede
rūt panes ꝓpōnis: ꝙ̃s nō licebat comedē niſi ſolis ſacer-
dotib⁹. i. Regū. xxi. Simplr̄ enī hꝫ panes comedē illici-
tū erat laicis nō ꝑfectiōis. Machabei ēt neċitate cōpul-
ſi pugnabāt in dieb⁹ ſabbatorū. i. Macha. ij. Et Joſue. iiij.

Etiā dicit ſimplr Grego.homel.xi.ſup Ezech. Quia ingr
neceſſitate loci viris ſecularib⁹ iungor:nōnunq̄ mihi di
ſcipline linguā relaxo. Hec Greg. Nunqd ꝓpter hoc dōm
eſt ꝙ relaxare diſcipline linguam ſit ſimplr pfectionis:
abſit. Silr chriſtus neceſſitate loci ꝛ tēporis habuit locu
los. ꝛ habere pmiſit. ergo hr̄e loculos ꝛ aliqd in cōmuni
eſt pfectionis ſimplr: abſit. imo poti⁹ ſequit̄ oppoſitum.
Idē dicim⁹ de tertio mō habēdi de ꝯdeſcenſione ꝓpter
īfirmos vt plurimū ꝛ ſm ſe eſt magis imꝑfectiōis q̄ per
fectionis. Uerbi grā. Grego⁹ qui dicit de ſeipſo homel.xi.
ſup Ezech. vbi ṗus. Si in aſſiduo cō ſuetudinis mee rigo
re me teneo: ſcio ꝙ ab infirmis fugior: eoſqꝫ ad id qd̄ ap
peto nunq̄ traho. vn̄ fit ſepe: vt eoꝝ ocioſas actiones pa
tienter audiam. Sed qꝛ ipſe cū quelibet infirmiſſimū in
ocioſis ſermonib⁹ paulatim tractus libēter ea audio que
audire ceperā inuitus. Hec Grego⁹. Nunqd iō dicendum
eſt ꝙ patienter audire ocioſa ſit pfectionis: nullo modo.
Silr cū prelatus diſpenſat cū infirmo aliquo totalr vel
ſpecialiter in aliquo qd̄ eſt cōtra obſeruātias cōmunes in
religione intus vel extra. Uerbi grā. Comedere carnes
in die ieiunij: certe ꝓpter hoc nō eſt exiſtimandū ꝙ ſic co
medere carnes vel diſpenſare ſꝫ ſe ꝛ ſimplr ſit pfectiōis.
Imo magis imꝑfectionis. Quare videt̄ reuera neceſſita
te ingruēte habere neceſſaria in chriſto fuit maxime per
fectionis. Iſta tn̄ habere ſimplr imꝑfectionis eſt. Uerbi
grā. Maxime pfectionis in magiſtro eſt diſpēſare doctri
nā ſm capacitatē audientiū ſubtilib⁹ ꝛ pfectis ſubtiliora
tradendo. rudibus vō ꝛ groſſis hyſtorialia ꝛ groſſa. ꝛ tn̄
ipſa hyſtorialis doctrina ꝛ groſſa nō eſt doctrina pfecta ꝛ
pfectis ꝯueniens. Si qs vō cōtendat dominū habuiſſe lo
culos: nō ſolū ꝓpter cauſas p̄dictas: ſed vt neceſſaria pro
curaret ſimplr ꝛ ꝓpter ſe: nouerit pfecto ꝯtra ſanctorum
teſtimonia ſe dicere ꝛ docere. Dicit enim Hieronym⁹ iſtē
mat.17. allegatus eſt ſup illud Math. Aperto ore eius inuenies
ſtaterē. Ibi glo. dicit. Tante paupertatis dn̄s fuit ꝙ vn̄ da
ret tributū nō habuit. ¶ Itē ſup illud Math.xi. Circū
ſpectis oībus cū iā veſpere eſſet. Glo. Si qs eū ſuſciperet
hoſpitio. Tante enim paupertatis fuit vt nulli adulatus in
tanta neceſſitate nullū hoſpitiū inueniret. ¶ Itē Chriſ.
ſup illud Luce.ix. Filius aūt hoīs nō hēt vbi ꝛc. Aſpice
inquit qualiter paupratē quā docuit per oīa demōſtrauit
Nō erat mēſa: nec candelabrū: nec domus: nec qcq̄ aliō
taliū. Hanc auctē ponit frater Thomas in glo. ſua con
tinua in eodē loco ſup Lucā. ¶ Itē Chriſ. ſup Math.
viij. Filius hoīs nō hēt ꝛc. ꝛ eſt homel.xvij. Nō dixit qm̄
quē habeo cōtēno: ſed que nō habeo. ¶ Itē Aug⁹ in epi
ſtola de ſacramētis eccleſie. Chriſtus ita paup fuit. vt ve
niens in mundū nō in ſua ſed aliena domo naſceret̄. ꝛ na
tus ꝓpter inopiā loci in preſepū aīaliū poneret̄. ꝛ viuēs
in mundo nō haberet vbi caput ſuū reclinaret. nec mori
ens vn̄ nuditatē ſuā tegeret. nec mortuus vn̄ inuolueret̄
nec ſepulchrū vbi corpus mortuū poneret̄. ¶ Deniqꝫ ſi
quis pertinacter aſſerit pfectionis eſſe chriſtum imitari in
loculis: pari rōne dicere debet ꝛ pōt. ꝙ pfectionis eſt chri
ſtum imitari in gladio ꝛ debet (vt ſit pfectus chriſti imi
tator) portare vel ſaltē habere in cōmuni. qd̄ ſtultū eſt fa
cere ꝛ docere. Illud vō qd̄ allegat de precijs agrorum que
ponebant̄ ad pedes aploꝝ: ac reſeruabantur nō facit pro
eo. qꝛ illa pecunia nō fuit apoſtoloꝝ. nec in eoꝝ vſus con
Act.3. uertebat̄: ſed tn̄ per eos prout vnicuiqꝫ opus erat diſtri
buebat̄. Un̄ ſup illud Actuū. Argentū ꝛ aurū non eſt mi
hi ꝛc. Glo. memor illius pcepti. Nolite poſſidere aurum ꝛc.
pecuniam que ad pedes apoſtoloꝝ reponebat̄. nō ſibi re
cōdebāt: ſed ad vſus pauperꝝ: qui ſua patrimonia relique
rant. ſicut dicit Ambroſius ſup Lucā. Nolite portare ſac

culū ꝛc. tractās p̄dictū vbū. Argentū ꝛ aurum ꝛc. dicit ſic.
Nō tā gloriat̄ Petrus qꝛ argentū ꝛ aurū nō hēt q̄ ꝙ ſer
uat dn̄i mandatū. Nolite poſſidere auꝝ ꝛc. hoc eſt dicere.
Uides me chriſti diſcipulū: ꝛ aurū a me requiris: Sꝫ no
bis auro multo precioſius donauit: vt in noīe eius facia
mus virtutes. Itaqꝫ nō habeo qd̄ nō dedit: ſed dedit qd̄ ha
beo. ſurge ꝛ ambula. Hec Ambro. Aliter dici pōt. ꝙ forte
apoſtoli de illa pecunia que ponebat̄ ad pedes eoꝝ ſume
bāt vite neceſſaria rōne laboris in p̄dicādo: ſicut ab illis
qbus predicabāt. Ex ordinatione aūt dn̄i ſumebāt neceſ
ſaria vite. i. ſumere poterāt rōne laboris in predicādo. nec
tn̄ cū iſtis aliqd habebāt in cōmuni ſicut neqꝫ cum illis.
Illud vō Proſperi qd̄ ille allegat. xi. q. i. qd̄ non facit pro
eo. Illud enim capitulū eſt ꝓprie de p̄latis. Dicit enim ſic.
Quiſqs oībus dimiſſis vel venditis ſit rei ſue cōtemptor
vel p̄poſitus factus fuerit occaſione oīum que hēt eccle
ſie efficit̄ diſpenſator. Et ſubdit exempla de ſancto Pau
lino ꝛ ſancto Hilario epiſcopo. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ de
prelatis intendit. Prelati vō qꝛ ſunt diſpenſatores bonoꝝ
eccleſie: ſine diminutiōe pfectiōis poſſidere poſſunt aliqꝫ
diſpenſando. regulares vō qui huiuſmodi cām nō habēt.
ſine diminutiōe pfectionis hr̄e nō poſſunt. ¶ Qd̄ vō dicit̄
in ſolutione. iij. argumēti periculoſum eſſe ſic oīa relinque
re: vt nihil ad victū in poſterū reſeruet̄. ſm ꝙ dicit Anto
nius in collationib⁹ patrū ſe vidiſſe aliquos ſic facientes
penit⁹ fuiſſe deceptos. falſo ꝛ nō ſm intētionē auctoris in
ducit̄. Ibi enim narrat abbas Moyſes. ꝙ ſemel tempore
pueritie ſue cōuenerant plures ſeniores ad abbatē Anto
niū: querētes ab eo que nā virtus vel obſeruātia poſſet mo
nachū a demonū laqueis cuſtodire. Aliqui aūt dixerunt
ieiunioꝝ: alij vigiliaꝝ ſtudio hoc eſſe collatū. Alij dixerūt
in cōtemptu oīum rerū temporaliū. Alij in anachoriti re
manſione ꝛ vita heremitica. Alij in officijs humilitatis.
Poſt que oīa ita dicit ſanctus Antonius. Oīa hec que di
xiſtis ſunt neceſſaria ꝛ vtilia ſcientibus deum atqꝫ ad eū
cupientibus ꝑuenire. ſed his p̄ncipalr tribuere gratiā eua
dendi nequaq̄ innumeri caſus ꝛ multoꝝ etiam maiorū
experimenta docuerūt. ꝛ ſubiungit ꝙ etiā viſum eſt quā
doqꝫ oīum p̄dictoꝝ ſectatores aliquādo fuiſſe deceptos.
Et infert. Quāobrē qd p̄ncipalr ducat in deum manifeſte
poterimus cognoſcere ſi ruine ac deceptiōis eoꝝ cauſa a
nobis diligentius fuerit indagata. His aūt cum exubera
rent p̄dictaꝝ opera virtutū: diſcretio ſola deficiēs vſqꝫ ad
finē ea durare nō ſinebat. His verbis nō dicit beatus An
tonius oīa relinquere eſſe periculoſum. imo dicit ꝙ iſta ne
ceſſaria ꝛ vtilia ſunt ad deū ꝑuenire cupiētibus. ſed ꝙ nō
eſt ipſis attribuēda grā p̄ncipalr euadendi laqueos diabo
li ſm diſcretionē. ſine qua hoīes in alijs q̄nqꝫ decipiunt̄.
ꝛ hoc quidē verꝝ eſt. nec plus pōt inferri ex verbis beati
Antonij: ꝙ ſit periculoſum oīa relinquere vel ieiunare:
vel ſolitariam vitam ducere humilitatis vel miſericordie
operibus inſiſtere. qꝛ omnium predictorum ſectatores di
cit aliq̄n fuiſſe deceptos ꝓpter defectum diſcretionis.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Ad ea que obyciuntur ad p̄ns per ſingula non decreui
mus reſpondere: pro eo p̄cipue ꝙ ꝓpter paupertatē quaſi
ſe ꝓfitent̄ hr̄e: nō ſolū re ꝛ noīe p̄dicatorib⁹ veritatis. ve
rum etiā oībus ſimplr ꝛ vniuerſalr cuiuſcūqꝫ ſtatus ſe co
nant̄ ſuperiores ꝛ ſanctiores ꝛ pfectiores per oīa declarare.
Cū igit̄ comparationes p̄cipue in tanto exceſſu odioſe cō
probent̄: melius eſt ſub ſilentio p̄terire. q̄ proterue ꝛ liti
gioſe ſtatū quemlibet prefato ſtatui p̄ponere vel p̄ferre.
Uerūtamen quemlibet illius articuli lectorem intelligen
tem arbitramur non latere q̄ multas auctoritates a ſuo
ſenſu extorqueant: quantas etiā rōnes ſophiſticas pro ſuo
ꝓpoſito

ꝓpoſito extorquendo adducant.quaꝝ vna eſt. Si ḡo negare pſumpſerit hoc qđ dicūt de ſua ſupabundantia perfectionis:pari rōne negare poterit maiorē ꝯtinentiā coꝝ qui nullatenus vxores habent:ꝙ illoꝝ qui habēt vxores in cōmuni. Huiuſmodi aūt inſtantie improbabilitas viſis:lectoris relinquat arbitrio:cui intelligenti dubiuꝫ nō erit vxores in cōmuni habere ſemꝑ fuiſſe nepharium:vtpote diuine legi cōtrariū. Res aūt victui neceſſarias habere in cōmuni a ſanctis patribus:imo a patre luminum ſpūſancto ipſos dirigente:in chriſtiane religionis exordio fuiſſe inſtitutū. Et preter hec falſa quedam in ꝓceſſu ſuo Thome imponūt:ſicut patet applicantibus dicta eoꝝ dictis Thome: ⁊ alia ſimilia in iſto ⁊ alijs articulis faciunt multa:que oīo ſi eſſent tante pfectionis quāte ſe faciunt tacuiſſent. Qđ vtiqꝫ in iſto articulo (pcipue ſi ſpiritu humilitatis agerent) obſeruaſſent. fortaſſe alś eis per ſingula reſpondebit. Et quoniam nihil agant non quidem contra homines:ſed contra veritateꝫ ipſam:quaꝫ in iſto impugnant articulo:euidentius oſtendetur.

ARticulus Decimuſſext' eſt de h qđ dicit Tho.q.clxxxix.ar.viij. vbi querit. vtrū liceat tranſire de vna religione ad aliā. In reſpōſione.iij.argumēti.ꝙ ꝗ̄uis ordo monachoꝝ ſit arctioris obſeruātie ſi monachi eſſent laici:liceret trāſire de ordine monachorum ad ordinem canonicorum regularium:ꝓpter illud Hieronymi ad Ruſticum monachum. Sic viue in monaſterio vt clericus eſſe merearis. Rōneꝫ vō ꝑmittit ad hoc que talis eſt. Vterqꝫ ordo.ſ.monachoꝝ ⁊ canonicoꝝ ordinatur ad vitā ꝯtēplatiuā ſiue ad opa vite ꝯtemplatiue.inter que pcipua ſunt que aguntur in diuinis miniſterijs.⁊ ad hoc ordinat directe ordo canonicoꝝ.qꝛ canonicis per ſe cōpetit vt ſint clerici religioſi.monachis autem non per ſe cōpetit. vt habetur.xvi.q.pma.

Corruptorium. Hic inſinuat expreſſe.ꝙ propter pmotioneꝫ ad clericatū licet trāſire de ordie monachoꝝ ad ordinē canonicoꝝ.⁊ de ordie arctiori ad ordinē laxiorē. Sed nos reputamus hoc falſuꝫ. Dicit eniꝫ Innocētius. ⁊ habet.xix.q.iij. monachi:qui diu morantur in monaſterijs:poſtꝙ puenerint ad clericatū ſtatuim' nō debere eos a priori ꝓpoſito recedere. Iura enim in tranſitu de vna religione in aliā nō intendunt pmotionē de laicatu ad clericatū in religione ad quam tranſitur: ſed tñmodo maiorem conuerſationis diſtrictioneꝫ. ſicut dicit extra de regu.⁊ tranſe.ad religionē.cap ſane.de canonicis. vbi determinat de quodaꝫ qui in eccleſia quadā pfeſſus fuerat.⁊ inde fugiens a quodaꝫ abbate receptus eſt in monachū.ꝙ ſi locus vbi receptus erat maioris religionis pmitti deberet ibidē. Sin aūt vt ad priorē eccleſiam rediret cōpelli. Et de quibuſdaꝫ monachis in fine ſic dr. Cum monachus veſter ad fratres ciſterciensis ordinis tranſmigrauit:nō vt veſtro ordini derogaret:ſed vt apud ipſos vitā duceret arctiorē mādam' quatinus nullaten' moleſtetis.qꝛ charitas eſt ſons ppri' cui nō cōicat alienus. Auctoritas ēt ſi recte itelligat non facit pro eo. Potius enim hortat Ruſticū viuere tā religioſe in cōuerſatione.tam ſtudioſe in ſcripturaꝝ meditatione vt clericus effici mereret in ordine. nullatenus tñ ꝓpter pmotionē ſui ad clericatū licet ab ordine ſuo recedere:ſicut expreſſe dicit capitulū pallegatum. Vñ iſta admonitio Hieronymi locū hēret cuꝫ effectu:ſi monachi in ꝓprio ordine pmoueri nō poſſent.ſicut antiquitus vſqꝫ ad tempus Euſebij ⁊ Zozimi monachi:ita monachi fuerūt ꝙ nō clerici.i.nō ordiati.ſicut.xvi.q.pma.ſupioris auctis habet. Talis aūt fuit admonitio pro tēpore Ruſtici ⁊ Hieronymi.qꝛ tunc religioſi ⁊ monachi ſtati ad ordines pmouebant. ¶ Ratio aūt quā inſinuat.ſ.ea que agunt in diuinis miniſterijs:ſunt precipua in opib' ꝯtemplatiue vite ⁊c. facile ſoluit. Qñ eniꝫ aliq̄ duo ſic ſe habēt ꝙ vnū eſt neceſſitatis ⁊ alteꝝ eminentie ⁊ nobilitatis:magis eſt eligendum qđ eſt neceſſitatis.ſicut exemplificat phs de philoſophari ⁊ ditari. Nobilius eniꝫ ⁊ melius ſimpliciter eſt philoſophari ꝙ ditari.tñ indigenti neceſſarijs magis eligendū eſt ditari. Cōſimilr in ꝓpoſito. Maioris enim excellentie eſt officiū clerici ꝙ humilitas monachi.vt offerre eucharistiam ⁊ celebrare diuina.⁊ populo predicare ꝙ in humilitate ⁊ abiectione ꝓpria peccata ⁊ populi plāgere:tñ peccatori quērēti ſaluare aiaꝫ ſuā magis eſt necēriū hoc ꝙ illđ.⁊ iō ſimplr magis eſt eligēdū ⁊ tenēdum. i.meth.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Cōtra eius intentionē in nullo penit' facit qđ in iſto articulo dicūt. Monachis enim qui in proprio monaſterio ⁊ in proprio ſtatu ad clericatū ⁊ ad alios ordines ſacros poſſunt pmoueri ſicut nūc ſut:nō licet trāſire ad ordineꝫ canonicoꝝ regulariū cuꝫ maiori arctatione.⁊ ſic pcedunt que cōtra Thomā in hac pte obijciūt. Si tñ eſſent monachi qui in ſtatu ſuo manētes non prīt pmoueri ad ſacros ordines:tunc prīt tranſire pro ſua pmotione ad ordinem canonicoꝝ ꝓpter excellentiā actuū.ad quos ordines ſacri ſublimant.⁊ ſic hēt itelligi dictū Hieronymi ⁊ ea que dicit Thomas in hac pte. Reſponſio aūt quā afferūt ad rōnē Thome nō eſt conueniens. Exēplū enim eoꝝ de phari ⁊ ditari turpiter claudicat ꝗ̄tū ad ꝓpoſitū.qm philoſophari nō hēt ſemꝑ ſecū annexū id qđ minus bonū eſt.ſ. ditari. Sed miniſtrare rite in ordinibus ſacris:ſemꝑ hēt ſecū annexū ꝙ aie ſaluti procurāde ſtudeat homo. Vnde hoc cōmune (lꝫ vijs diuerſis) habet ordo vterqꝫ.

¶ Correctorium eorum que obijciuntur contra ſecundā ſecunde ſancti Thome:Finit.

¶ Incipiunt rñſiones ad ea que obijciunt ꝯtra dicta fris Thome in qōnibus diſputatis ab eodem de Veritate.

ARticulus Primus De hoc quod Thomas dicit in de veritate.q.ij.ar.x. vbi querit.vtꝝ deus poſſit facere infinita. In reſponſione qōnis ſi infinitum actu eſſe poſſit ſꝫ nām rei. vel ēt ſi nō poſſit impediente aliquo alio ꝙ ipſa rōne infiniti:dicendo ꝙ deus pōt facere actu infinituꝫ eſſe. Si autem actu eſſe repugnat infinito ſm ſuam rationem:deus hoc facere non pōt.

Corruptorium. Hoc videt eſſe occaſio erroris. Inſinuat enim ꝙ de' pōt facere oē illud cuius rōni nō repugnat eſſe.⁊ ꝯſtat ꝙ hoc eſt falſuꝫ.rōni eniꝫ pcti vel mēdacij cui nō repugnat eſſe acta.⁊ tñ neutrū pōt deus facere.⁊ huiuſmodi ſunt multa. ¶ Itē actu eſſe nō videt repugnare rōni īfiniti.qđ pꝫ in deo qui ſūme actu eſt.⁊ tñ eſt īfinitus.⁊ ideas hēt etiā infinitas in ſe. Sed fieri a ſapiente in ſūmo hoc repugnat rōni infiniti. Infinitas enim in multitudine īportat ꝯfuſionē ⁊ inordinationē. Deus aūt ſumme ſapiēs nō pōt facere inordinatū. Sapientis eniꝫ eſt ordinare:vt dr̄ p̄ metaphy^ce^. Infinitas ēt in magnitudie īportat de neceſſitate infinitatē in ṽtute. Infinita aūt ṽtus excludit oēm dependentiā ⁊ oēm indigentiā. Deus aūt nihil pōt qđ nō dependeat ab eo:vñ hec nō eſt ſola rō quare deus nō pōt facere infinitum.qꝛ eſſe actu repugnat rōni illius rei.ſed ēt qꝛ facere aliqđ tale repugnat voluntati diuine.

Reſponſio ad hec ſm Tho. Jſta reprehenſio nul
la penit⁹ inuenit̄. ſi rō dicti Tho' ſobrie
cōcipiat̄. Jntendit eniz ꝙ ſi rationi infiniti nō repugnat
eſſe actu: tūc pōt a deo fieri. Ex hac tñ negatiua nō ſequi
tur vniuerſalis affirmatiua. quaz ipſi Thome inſinuare
affirmant ꝛ falſo. Et lꝫ tñ iſto mō poſſet concedi ꝙ deus
pōt facere omne illud cui⁹ rōni nō repugnat eſſe in actu.
vel cui cōuenit eſſe in actu. Et verū qdē eſt ꝙ deus pōt in
omne id cui cōuenit eſſe in actu: qḋ faciendo nō derogat
pfectioni. cuiuſmodi ſunt mendaciū ꝛ peccatū. ℂ Qḋ vō
dicunt ꝙ rōni infiniti non repugnat eſſe actu. q2 deus eſt
ſumme infinitus. ꝛ habet ideas infinitas in ſe: cauillatio
eſt. Loquit̄ eniz Thomas de infinito factibili a deo: ſcilꝫ
de īfinito creando vel creato ſi qḋ poſſe eſſet. Querere vō
vtꝝ deus vel idee in ipſo que ſunt ipſe poſſint a deo fieri:
eſt idem querere: vtꝝ aliqḋ poſſit a deo fieri vel creari.
ℂ Quod tandē dicit̄. ꝙ infinitas quecūqꝫ creata inducit
quādā cōfuſionē. nec cōpetit huiuſmodi a ſummo ſapien
te fieri. cōcedi pōt. nec eſt cōtra Thomam qui nō habuit
neceſſe omnia que dici poſſent vnius queſtionis ſolutio
ne exprim ere

Articulus Scḋs. De h qḋ Thomas
dicit i de veritate mā ſiue
q.q.ar.xij. vbi querit. vtruz deus ſciat ſingu
laria ꝛ futura cōtingentia. Jn reſponſione pn
cipali. ꝙ cōtingens vt futuꝝ eſt: nullā cogni
tionē habet cui falſitas ſubeſſe nō poſſit. vñ cum ſcientie
dei nō ſubſit falſitas nec ſubeſſe poſſit: impoſſibile eſt ꝙ
de futuris contingentibus deus ſciētiā haberet: ſi cogno
ſceret ea vt futura ſunt. Et deinceps eadē. q. ꝛ articulo in
reſponſione dicit̄. ꝙ deus nō cognoſcit futura cōtingen
tia vt futura ſunt: ſed vt preſentia. Et ibidem in fine ſolu
tionis dicit. Si conſiderct̄ vt eſt in dei ſcientia: magis de
beret dici ꝙ deus ſcit hoc eſſe ꝙ̄ ꝙ ſciat futuꝝ. q2 ſibi nū
ꝙ̄ ſunt futura ſed vt preſentia. Eandem ſniam dicit in fi
ne ſolōnis qōnis que eſt: vtruz ſcientia dei eſt variabilis.

Corruptorium. Si intēderet dicere ꝙ deus
certitudinaliter cognoſcit fu
tura cōtingentia ac ſi actualiter eſſent preſentia: verū dice
ret. Qḋ nō intendit vt videtur: ſed potius q2 eternitas eſt
preſens toti tempori ꝛ oi eius differentie: ꝛ ois differentia
preſens eſt eternitati. ꝛ iō diuine viſioni ois contingentia
futura realiter ꝛ actualiter ſunt preſentia. lꝫ in tempore
ſint futura. ꝛ iō cognitioni diuine de cōtingētib⁹ falſitas
ſubeſſe nō pōt. ſicut nec noſtre. qñ videm⁹ aliqḋ ꝯtingēs
preſentialr ꝛ realiter eſſe: vt ſortem ſedere dum ſedet. Hic
videt̄ error maximus. ꝙ. ſ. tēporalia vere ꝛ eſſentialiter
fuerint ab eterno: ſicut aliqua eoꝝ aliqñ ſunt in tēpore: cū
tñ ſm veritatem fidei catholice ſolus deus ſit ab eterno.
ℂ Ratio autem poſitionis non cogit. quando enim dici
mus ꝙ eternitas preſens eſt omni differentie temporis. ꝛ
omnis differentia temporis preſens eſt eternitati. eſtimo
ꝙ intelligendū eſt ſub hoc ſenſu. ꝙ eternitas preſens eſt
omnibus cognoſcitiuis. ꝛ rationes cognoſcitiue oium re
rū preſentes eternitati. Deus eniz eternus pſentialr ꝛ cer
titudinaliter oia futura. pterita: ꝛ oia preſentia in rōnib⁹
eoꝝ cognoſcit. vñ pteritoꝝ. pñtiū ꝛ futuroꝝ rōnes cogno
ſcitiue ſunt pſentes eternitati ꝛ deo ab eterno. ꝛ cognitio
eoꝝ ſemꝑ eſt pſens: ꝛ nō ipſe res cognite. Huic cōcordat
Aug⁹. xi. ꝯfeſ. poſt mediū. Uideri dicunt̄ futura nō ipſa
que nōdū ſunt. i. que futura ſunt: ſed eoꝝ ſigna. vel cauſe
videntur forſitan que iam ſunt. Jdeo nō futura ſed pſen
tia ſunt iam videntibus: ex quibus futura predicant̄ iam
animo cōcepta: que rurſus cōceptiones iā ſunt. ꝛ eas pre
ſentes iā apud ſe intuentur que iſta predicūt. Hec Aug⁹.

Reſponſio ad hec ſm Thomaz. Que hic obijciū
tur per ea que dicta ſunt ſupra in reſpō
ſione ad ea que dicunt̄ cōtra dicta Thome in pma parte
ſumme arti. ij. luce clari⁹ diſſoluunt̄. ℂ Qḋ tñ hic dicūt.
ꝙ eternitas ſolū dicit̄ eſſe preſens oī dñe tēporis: pro eo
ꝙ pſens eſt rōnib⁹ cognoſcitiuis earūdem: manifeſtā ꝯti
net falſitatē. Nō ſolū eniz eternitas pñs eſt rōnib⁹ reruz
oium ꝛ tēpoꝝ cognoſcitiuis: imo eſt pñs oī rei ꝛ oī tēpori.
ſine cui⁹ pñtia nimiꝝ oia nihil forēt. qualiter aūt futura
contingentia diuino aſpectui ſint preſentia eternaliter vt
dictum eſt: patuit ſupra arti. ij.

Articulus Tertius. De hoc quod Tho
mas dicit in de veritate mā
ſiue. q. iij. ar. v. vbi qūit: vtꝝ mā pma hēat pro
priā ideā in deo. Jn rñſione pncipali. ꝛ in rñſio
ne pmi ꝛ. iiij. argamēti dicit. ꝙ idea ꝓprie di
cta reſpicit rem ſm ꝙ eſt in eſſe producibilis. mā aūt nō
pōt exire in eſſe ſine forma. nec ecōuerſo. nec ꝓpria idea
rñdet mãe ꝛ forme tñ: ſed toti cōpoſito rñdet vna idea:
que eſt factiua totius. ꝛ quo ad mām ꝛ q̄ntū ad formam.

Corruptorium. Hec poſitio videtur erronea i
pluribus magis. q2 deus pōt
dare eſſe mãe ſine forma: ꝛ ecōuerſo. ſicut in ſacro altaris
dat eſſe accñtib⁹ ſine ſubiecto: cū accñtia magis depēdeāt
a ſubiecto ꝙ̄ mā a forma. ℂ Scḋo opꝫ ꝙ oē qḋ hēt eſſen z
tiā diſtinctā habeat ꝛ ideā in deo correſpondentem: alr enim
eſſet ponere aliqḋ pncipiū a deo in quo eſſet pncipiū illi⁹
qḋ eſt erroneū. Cū ergo alia eēntia ſit mãe alia forme: ne
ceſſe eſt mām hēre aliā ideā ab idea forme: ꝛ econuerſo. ꝛ
aliā eſſe ideā cōpoſiti. ℂ Tertio. q2 qḋ de⁹ pōt cauſare per 3
cām ſcḋaz pōt ꝛ per ſeipm: cū ſit cā pma. Cū ergo per for
maz deus det eſſe actuale: poterit per ſe dare eſſe actuale
materie. nō ꝙ ipſe ſit forma vel actus eius: ſed ꝙ ſua po
teſtate infinita pōt dare eſſe materie ſine forma: ꝛ ecōuer
ſo ſicut accidēti ſine ſubiecto. ℂ Itē magis videtur ꝙ po 4
nendū ſit deū habere diſtinctas ideas mãe ꝛ forme ꝙ̄ cō
poſiti. Dicit enim Cōmen. ſuper p phyſ. ſuper. ij. particu p^{ro}.3.
la. ꝙ in rebus artificialibus cauſe ſunt notiores apud arti
fices ꝙ̄ cōpoſitū. vñ ſi nos faceremus res naturales: tūc
cauſe eſſent notiores ſm Cōmen. ergo apud deū qui eſt
opifex reꝝ naturaliū notiores ſunt materia ꝛ forma ꝙ̄ cō
poſitū ex ipſis: ſi tamen ibi ſit aliqḋ notius. ergo ſm rōnē
intelligendi prius ꝛ expreſſius ꝛ diſtinctius habet ideam
in deo materia ꝛ forma ꝙ̄ compoſitum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaz. Hec omnia ſuf
ficienter diſcuſſa ſunt in rñſione con
tra primā partem ſumme ar. iij. ſicut patet intuenti.

Articulus Quartus de hoc qḋ Tho^{as}
dicit in de vītate materia ſi
ue. q. iij. arti. vij. vbi querit. vtrum accidentia
habeāt ideaz in deo. Jn reſponſione queſtio
nis ꝙ loquendo de accidentibus que nunꝙ̄
a ſubiecto ſeparantur. ꝛ vna operatione ꝓducuntur cum
ſuo ſubiecto. cum idea ꝓprie loquendo ſit forma operabi
lis inq̄ntum huiuſmodi: nō erit taliū accidētiū idea diſtin
cta: ſed ſubiecti cum oībus accidētibus erit vna idea.

Corruptorium. Contra iſtam poſitionez ſunt
tria arg^{ta} pma: que dicta ſunt
ſupra immediate contra poſitionem de materia prima.
ℂ Pª. ſicut deus omnia fecit: ſic oia diſtincte diſtinxit. vt 4
patet Gen. pmo. ergo ſicut omnium que fecit erant idee
ꝛ ſunt in deo. ita omnium que diſtinxit erant diſtincte ꝛ
ſunt in deo. Sed eſſentia accidentium eſt vere diſtincta
ab eſſentia ſubiecti. ergo neceſſe eſt ꝙ diſtincte ſint idee
accidentium ab ideis ſubiectorum.

Reſponſio

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Ad tria illa argumēta ſuperius facta riſum eſt vbi ſupra.ſ.in reſponſione ad articulū quartū cōtra p̄mā ptē
Ad 4m ſumme. ¶ Quartū etiā argumētū qđ apponūt ſoluit ſimiliter ex dictis ibidē. Non enim ꝓbat niſi ꝙ huiuſmodi accidētia habēt ideas ꝓprias. ꝓut idea dicit rō innoteſcēdi vniuſcuiuſqʒ ꝓut pōt aliquo mō ꝯſiderari in rōne propria quo mō cōſiderant accidentia huiuſmodi in rōnibꝰ ꝓprijs qbꝰ a ſubſtātia differūt.⁊ iſto mō concedit Thomas ꝙ accidentia habent ideas ꝓprias.

Articulus Quintus. De hoc qđ dicit Thomas eadem.q.ar.vij vbi querit: Utrū ſingularia habeant ideam in deo.in reſponſione ſcḋi argumenti. ꝙ proprie loquēdo de idea ſm ꝙ eſt rei:eo modo quo eſt ꝓducibilis.ſic vna idea reſpondet ſingulari ſpēi ⁊ generi indiuiduatis in ipſo ſingulari.Si aūt accipiamus ideam cōmuniter ꝓ ſimilitudine vel rōne.ſic cū diuerſa ſit ꝯſideratio ſortis: vt Sortes eſt: ⁊ vt hō eſt:⁊ vt animal eſt:reſpondebūt ei plures idee vel ſimilitudines.Et p̄ma pte ſumme.q.xv.ar.iij.in rńſione ſcḋi argumenti dicit.ꝙ genera nō poſſunt hr̄e aliā ideā ab idea ſpēi:ſm ꝙ idea ſignificat exemplar.qꝛ nunꝗ̄ eſt genus niſi in aliqua ſpē. Taliter etiā eſt de accidentibꝰ que ꝯſequunt ſubiectum. qꝛ hec ſunt ſimul cū illo.Accidētia aūt que ſuperueniant ſubiecto habent ideā ſpecialē.Artifex enim per ideaʒ domus facit oīa accidentia que cōcomitantur a p̄ncipio domuʒ.ſed que ſuperueniant domui iam facte:vt picture ⁊ huiuſmodi.talia facit per aliam formam.

Corruptorium. Hoc videt ꝯtra Augm.ad Nebridium in epiſtola que ſic incipit. Recentiſſimis litteris ⁊c̄.vbi dicit.ꝙ quantū ad hominē faciendū attinet rō hōis nō meā vel tuā eſſe rōneʒ. Quantū aūt ad eiuſdē temporis varias rōnes hominum in illa ſacra trininitate viuere. Nota ꝙ dicit Augꝰ ad hominē faciendū nō cognoſcendū. ¶ Quod aūt dicit de rōnibus:intelligendū eſt de ideis.Et ꝙ pro eodē Augꝰ hēat ideam ⁊ rōnem.ſic patet ſexto de trini.Omnia inquit rōne ſunt cōdita.nec eadē rōne homo qua aſinus. Hoc eniʒ abſurdū eſt eſtimare.Singula enim ꝓprijs creata rōnibus.Et infra:atqʒ has rōnes rerum principales ideas appellat Plato.Et eadē.q.vbi ſupra. Idee ſūt p̄ncipales formē:vel rationes rerum ſubſtantiales.
2 ¶ Cōtra iſtū articulū require ſupra.q.iij.arti.v.vbi querit: vtrum mā habeat ideā in deo.⁊.q.iij.arti.vij.vbi querit: vtrum accidētia habeant ideam in deo. ¶ Item require melius cōtra p̄mā ptē ſumme.q.li.ar.iij.vbi queritur.vtꝝ oīum que cognoſcit deus ſint idee in deo.
3 ¶ Itē diſtinctio quaʒ facit inter eſſe rei ꝓut eſt producibilis:⁊ eſſe rei ſolum ꝓut eſt cognoſcibilis nō videt cōueniens.qꝛ ſm hoc aliā ideam haberet res ꝗ̄diu eſt in fieri vel fienda.⁊ aliam q̄ eſt facta.qđ non ponit.⁊ in nobis apparet eſſe falſum.
4 ¶ P̄.in nobis videmus ꝙ quādo ad ideā per quā res aliqua cognoſcit accedunt potētia ⁊ voluntas faciendi illā reʒ.tūc illa idea eſt idea illius rei ꝓducibilis in eſſe. Quando vo accidit illi notitie quā habemus de re potentia vel voluntas faciendi remanet eadem idea que prius.ergo videtur ꝙ diſtinctio nō ſit ex parte idee.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. Ad hoc quoqʒ pʒ pro parte per ea que dicta ſunt in rńſio
Ad pm ne ad articulū prime dictā. ¶ Auctoritates etiam Augꝰ quas adducunt in ꝓpoſitonō poſſunt pro eis facere ſm veꝝ eius intellectuʒ.Quando enim dicit ꝙ quantum ad hominē faciendū attinet ⁊c̄. Nō pōt intelligi ꝙ hominis faciendi in ſua cōmunitate ſine omni indiuiduo ſiue ſuppoſito humane nature ſit idea vna in deo:cū hō ſit ſic faciendus vel ꝓducendus. Intelligit ergo ꝙ ad hominē faciendū vtiqʒ in aliquo ſuppoſito correſpōdet aliqua idea ꝓut ſumit in ſua cōmunitate abſtracta ab illo ⁊ ab alijs ſuppoſitis.⁊ hoc nō ſm ꝙ idea eſt exēplar hominis ſub ea rōne qua faciendus vel ꝓducibilis:ſed ꝓut idea dicit ratio innoteſcendi hominis ſm ꝙ pōt in rōne ſua ꝓpria ſine cōditionibus indiuiduantibus cōſiderari. ¶ Qđ aūt ꝓbant ſm Augm pro eodem ſumi ideā ⁊ rationem concedimus.verūtn̄ vt ſumant in rōne ꝓpria:differt loqui de idea prout ſumitur pro exemplari forme rei ꝓducibilis.⁊ prout ſumitur pro rōne innoteſcendi vniuſcuiuſqʒ prout pōt in rōne ſua cōſiderari. ¶ Qꝛ aūt mouent plura obie- Ad 2m
cta cōtra iſtum articulum:require ſupra.⁊ nos monemus ꝙ ibidē reſpiciātur reſpōſiones ad ipſa vbi ſupra. ¶ Ad illud qđ poſtmodū obijciunt.ꝙ ſm illud qđ Thomas di- Ad 3m
cit:videret ꝙ aliam ideā haberet res ſm ꝙ eſt in fieri.⁊ aliam prout eſt facta. ¶ Dicendum ꝙ hoc videri poterit nō intelligenti dicta eius.Ex dicto tamen eius ſequit oppoſitū.Cū enim ꝓut ipſe dicit idea ſub ratione exemplaris correſpondeat rei ſm ꝙ eſt in eſſe producibilis. cum nihil aliud ſit in re ꝓducta ꝙ̄ illud qđ per ſuā productionem recepit a deo.manifeſtū eſt ꝙ nō aliam ideaʒ habebit res iam actu producta ſiue facta quam habebat prius quādo erat ꝓducibilis.nec per cōſequens aliā quā habuit in ſuo fieri vel ꝓductione. ¶ Ad aliud qđ obijciūt de acceſſu potētie vel volūtatis ad faciendū illam rē cuius ponitur idea ꝓcedit ex falſo intellectu:ac ſi idea ꝓut eſt rō innoteſcendi ſumeret pro ꝓprio ac formali principio cognoſcendi talē rem:qđ falſuʒ eſt.qm̄ vnū eſt p̄ncipiū formale penitꝰ idē ipſi deo quo cognoſcit oīa. Ipſa aūt ratio innoteſcendi ſicut ⁊ rō ꝓducibilis vel ꝓducendi in deo: quaꝝ vtraqʒ pluraficat tenet ſe ex parte obiecti cogniti a deo:inquantū.ſ.eſſentia diuina eſt intellecta cum habitudine:ſub qua aliqua creatura ꝓducibilis ipſaʒ imitat.vel ſm ꝙ rō propria in qua vnūqđqʒ pōt aliquo mō ꝯſiderari:ipſa cognita cognoſcit a deo.Et patet ꝙ cū in deo non ſit volūtas aliqua accedens:nō pōt poni q per acceſſum ⁊ receſſum volūtatis ſit idē penitus ſm rōnem:qđ dicit noīe idee vt eſt exemplar rei ꝓducibilis.⁊ prout eſt ratio innoteſcendi dicto modo. Iſta ergo nō faciūt:quin predicta diſtinctio ex parte idee ſit conueniens.

Articulus Sextus de hoc quod dicit Thomas in de vitate mā ſiue.q.xxiij.ar.viij.vbi querit:vtrum liberū arbitriū creature poſſit confirmari in bono per aliqđ donum gr̄e.Et in ſolutione p̄ncipali circa mediū.ꝙ nō pōt eſſe peccatū in motu volūtatis.ſ. ꝙ malū appetat niſi in apprehenſiua vtute preexiſtat defectus per quē ſibi malū nō vt malū ꝓponat.qđ eſt rationis defectus.Et ex hoc accidit ꝙ eſtimat aliqđ particulare bonum eſſe finem:qđ nō eſt finis nec vtile ad finem. Uel per aliqđ ab extrinſeco deficit ratio.quia.ſ.ꝓpter vires inferiores que inten ſe mouentur in aliquid intercipitur actus rationis:vt nō firmiter ⁊ liquide ſuuʒ iudicium de bono ꝓponat voluntati.Et eadeʒ.q.arti.ſequenti.vtrū liberum arbitrium hominis in ſtatu vie poſſit confirmari in bono.In ſolutione principali dicit circa medium.ꝙ origo peccati vel eſt ex rationis errore que in particulari decipitur:vel ꝓpter aliquam paſſionem viriuʒ inferioꝝ.

Corruptorium. Lʒ iſtud ſm aliquos videatur concordare philoſopho. i c°4.
viij.ethicoꝝ.tamen hoc videtur ſapere errorem Pelagij contra gratiam.Si enim peccatum voluntatis cauſaretur ſemꝑ ex defectu rōnis ⁊ errore eius per ſe:vel ꝓpter paſ-

ſionē viriū inferioꝝ cū ad directionē voluntatis in bo-
num: neceſſaria ſit ſcientia ⁊ doctrina: ſicut dixit Pelagi⁹
hereticus ponēs ꝙ deus nos adiuuat per legē ⁊ doctrinā:
vt diſcamus que ſapere vel facere debeamus. nō aūt per
donū ſpūſſancti vel grē nos adiuuat: vt que didiceram⁹
2 facienda faciamus. ¶ P̄. quilibet pōt experiri in ſeipſo.
ꝙ rōne dictante vere aliqd eſſe peccatū: vt fornicari vel
aliqd aliud. tñ voluntas durante iſto iudicio pōt corpus
mouere ad peccatū ⁊ cōmittere peccatū. ¶ Si dicas ꝙ
nō: niſi ratio inducta per imperiū volūtatis iudicet illud
3 faciendū. Sit ita: igitur prius fuit peruerſuꝫ imperiuꝫ in
voluntate: ꝗ̄ malū iudiciū in ratione. ¶ Item interius
maxime cōtingit videre. ꝙ volūtas pōt peccare in volen-
do ⁊ eligendo abſqꝫ defectu rōnis in operatione vniuer-
ſalis boni vel vtilis ad particulare bonū vel interceptiōe
iudicij ꝓpter vehementiā paſſionū in virib⁹ inferiorib⁹.
ſicut dicit phs in rhetorica. cap̊. de delectatiōibus. Honor
inqꝫ ⁊ cōplacētia ſunt delectabiliſſimoꝝ. ¶ P̄. honores.
c°.7. cōcupiſcentie ⁊ cōplacentie nō ſunt in viribus iferiorib⁹.
qꝛ iſta nō apprehendunꝰ per ſenſus. Vñ phs in. iij. ethico
ruꝫ dicit. ꝙ honore ⁊ diſciplina gaudet amicus hoꝝ nihil
patiēte corpore ſed mēte. Pono ergo ꝙ intellectus dicat.
Honor paꝝ vel nihil prodeſt ad ſalutem. Idem dicat de
complacentia hominū ꝓpter ſe ſic dicēdo cōſtat ꝙ veꝝ
dicit. ¶ Item pono ꝙ intellectus dicat. Honor ⁊ compla
centia delectātia ſunt. cōſtat ꝙ adhuc dicendo hoc nō er-
rat: ſed veꝝ dicit. ¶ P̄. illud iudiciū rōnis intercipi non
pōt per paſſiones virium inferioꝝ in concupiſcendo iſta.
Quia (vt dictū eſt) cōcupiſcentia honoꝝ ad vires inferio-
res nō ſpectat: ſed ad ſolā mentem. ⁊ tunc his ita ſe habē-
tibus: ꝯſtat ꝙ volūtas nō pōt appetere ⁊ eligere honores
humanos ⁊ cōplacentiaꝫ hoīs ꝓpter delectationē que eſt
in eis. Pōt igitur voluntas peccare abſqꝫ rōnis defectu
4 modis ꝓdictis. ¶ Itē Chriſ. ſuper Mat. homelia. xxiiij.
Attendite a falſis ꝓphetis ⁊c. circa mediū. Bonis inquit
operibus inuigilandū eſt. quia error nō generat peccata:
ſed pcī̄ errorem: ſicut dicit ſapientia. Impietas hoīem
trahit ad errorem. ¶ Et ſimile dicit Grego. ij. moralium
5 ſuper illud. In deſertis habitat torrentiū. ¶ Item Aug⁹
in enchiri. Ipſe error per ſeipſum aut magnus in re ma-
gna aut paruus in re parua. tamen ſemꝑ eſt malū. Quis
enim nō errans neget malum: approbare falſa pro veris.
Ergo ſm Aug^m error ſm ſe eſt malū: ſaltē pene. Conſtat
autē ſm fidem. ꝙ in Adam nō fuit pena ante culpā. Nō
eſt aūt culpa niſi in voluntate. ergo cū error omnis ſit pe-
na: prius fuit error pena in intellectu Ade ꝗ̄ culpa: qd̄ eſt
falſum ⁊ erroneū. ergo nō neceſſario eſt ꝓus error in rōne
ꝗ̄ peccatū in volūtate: ſed ecōuerſo. ¶ Item glo. Aug. ſu
6 per illud pſalmi. Concupiſcit ⁊ deficit anima mea. Vide-
ps.83. mus inquit nōnunꝗ̄ ratione ꝗ̄ vtiles ſunt inſtitutiones
dei. i. opera iuſta: ſed infirmitate prepediti aliquando non
deſideramus. Preuolat ergo itellect⁹: ſequiꝰ tardus vel
nullus affectus. Ex quo patet ꝙ intellectū ſequiꝰ volun-
tas. Nō enim ſimul ſunt inſeꝑabiliter vt ſplendor ⁊ lux.
ſed poſterius vt ſcire ſequiꝰ addiſcere. ⁊ ſanū eſſe ad me-
dicari. ſed in talibus ſm philoſophum in ſcdo poſterioꝝ
⁊ in fine ſcdi de generatione ⁊ corruptione. nunꝗ̄ tenet cō
T.68. ſequentia de priori ad poſterius ſed econuerſo. Nō ſequi-
tur ergo ratio eſt recta. ergo voluntas eſt recta vel bona.
Si aūt hoc nō ſequitur. ergo oppoſitū cōſequentis poteſt
ſtare cū antecedēte. ſ. volūtas nō recta cū rōne recta. Nō
enim ſequiꝰ. ſi peccatū vel curuitas eſt in voluntate: ꝙ er-
ror precefferit in ratione.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Iſtud dictū Tho
me vt ipſi fatentur eſt cōſonum pho

uiij. ethi. Errorē nō ſapit Pelagij contra grām (ſalua grā c°.4.
coꝝ) Pelagius enim poſuit ꝙ ad bonū meritoriū ſine Ad p^m
grā ſufficiebat volūtas humana quā poſuit adiuuari per
legeꝫ ⁊ doctrinā: vt diſcamus que facere aut agere debea-
mus vt ipſimet dicunt. Cui in nullo cōſonat iſta poſitio. lꝫ
enim ex defectu rationis proueniat defectus in motu vo-
luntatis neſcio qua euidentia: imo qua ſophiſtice appa-
rentia poſſit cōcludi ꝙ voluntas vel liberū arbitriū hoīs
gratia nō indigeat ad opus meritoriuꝫ exequendum. vñ
mirū eſt ꝙ errorē iſtū tam effronter ſine cauſa imponere
audebant tanto doctori. Vñ prima ratio quā ponunt con
tra euꝫ: patet ex dictis nimis irrōnabilis. ¶ Ad 2^m cum Ad 2^m
dicunt. ꝙ durante iudicio rōnis. ꝙ aliquid nō eſt facien-
dum pōt voluntas mouere ad illud. ¶ Dicenduꝫ ꝙ iſte
malus motus volūtatis ꝓuenit ex aliquo defectu rōnis
precedente iſtud iudicium. contra cuius dictamen volū-
tas fertur in malum illud. Verbi grā. vt eorum vtamur
exemplo. Niſi prius ratio aliqua paſſione ligata obtuliſ-
ſet actū fornicationis ipſi voluntati ſub ratione boni: vti-
qꝫ volūtas nō moueret in illud poſtmodū ꝯtra dictamē
vel iudiciū rōnis eiuſdem. Et preter hoc lꝫ ratio iudicet il
lud eſſe malū ſimplr. nō tamen videꝰ ꝙ ſtante tali iudi-
cio poſſit voluntas in id moueri: niſi rō etiam iudicans il-
lud eſſe malū ſimplr aliquo mō deficeret paſſione ligata
vel alio mō ad iudicandū illud bonuꝫ vt nunc. qm̄ nihil
mouet vtutē appetitiuā niſi ſm ꝙ aliquo mō apphendiꝰ
ſub rōne boni. Illa ergo ratio nihil cōcludit. ¶ Ad 3^m di- Ad 3^m
cendum. ꝙ lꝫ ratio nō erret dicendo ꝙ honor ⁊ cōplacen-
tia hominū ⁊ huiuſmodi ſint delectabilia nec intercipiaꝰ
eius iudicium per paſſionē viriū inferiorum. pōt tamen
aliquo mō in eoꝝ iudicio deficere extiſtimando. ſ. aliquid
eoꝝ eſſe finē. cū nō ſit finis vel vtile ad finē cū nō ſit vti-
le. ⁊ ex hoc defectu rōnis cōtingit volūtatem huiuſmodi
male appetere dum moueꝰ tanꝗ̄ ad finē in illud qd̄ ſibi
ꝓponiꝰ a rōne errante in particulari ſub ratione finis: dū
tñ nō ſit finis vel vtile ad finem: cū tñ nō ſit vtile. ¶ Ad Ad 4^m
4^m dōm ſm Chriſ. peccata generāt errores cecitatis: que
eſt ſequela culpe ſiue pena: que ſemꝑ a peccato preueniꝰ.
ſꝫ illud Sap. Excecauit eos malitia eoꝝ. Predictus aūt Sap.2.
defectus in ratione nō habet rationē culpe ꝓprie loquen-
do. nec etiā rationem pene. vt patet ex doctrina Thome
lib°. iij. contra Gentiles. cap̊. viij. vbi dicit. ꝙ duo ꝓncipia
voluntatem precedunt. ſ. vis apprehenſiua: ⁊ obiectum
apphenſum: qd̄ eſt finis. Cū aūt vnicuiqꝫ mobili reſpon-
deat ꝓpriū motiuū. nō quelibet vis apphenſiua eſt debi-
tum motiuū cuiuſlibet appetitus. ſed hui⁹ hec: ⁊ illi⁹ alia.
Sic igiꝰ appetitus ſenſitiui motiuū ꝓprium eſt vis app-
henſiua ſenſibilis. ita volūtatis ꝓpriū motiuū eſt ipſa rō
ei reſpondens. Rurſus cū ratio multa bona ⁊ multos fi-
nes apprehendere poſſit. ⁊ cuiuſlibet ſit ꝓprius finis. ergo
voluntatis erit finis ⁊ ꝓprium motiuū nō bonū qd̄libet:
ſed bonū determinatū. Cū igitur voluntas tēdat in actū
mota ab apprehenſione rōnis preſentantis ſibi ꝓpriū bo
nū ſeqꝰ debita actio. Cum aūt voluntas in actioneꝫ pro-
rumpit ad apprehenſionem apprehenſiue ſenſualis: vel
ipſius rōnis repreſentantis aliqd̄ aliud bonū a bono pro-
prio diuerſum: ſequiꝰ in actione volūtatis peccatū. prece
dit ergo pctm̄ actionis in volūtate defect⁹ ordinis ad rō-
nē: vel ad ꝓpriū finē. Ad rōneꝫ qdē ſicut cū ad ſubita ap
prehēſionē ſenſus volūtas in bonū delectabile ſꝫ ſenſuꝫ
tendit. Ad finē vo debitū: ſicut cū ratio in aliqd̄ bonū rō-
cinādo deuenit. qd̄ nō eſt nūc vel hoc mō bonū: ⁊ tñ volū
tas in illud tendit ꝗ̄ſi in ꝓpriū bonū. Hic aūt ordinis de-
fect⁹ volūtari⁹ eſt. nā in ptāte ipſius voluntatis eſt velle ⁊
nō velle. Itē qꝛ in poteſtate ipſi⁹ eſt: ꝙ ratio actu ꝯſideret

vel

vel a cõſideratione deſiſtat.aut ꝙ hoc vel illud conſide-
ret.nec tñ iſte defectus eſt malũ morale.Si enĩ rõ nihil
ꝯſideret:vel ſi cõſideret bonũ qḋcũq3:nõdũ eſt peccatuʒ:
quouſq3 volũtas in finẽ indebitũ tendat:quod iã eſt volũ
tatis actus.℄ Ex his dictis Tho.ſatis liquet.ꝙ iſte defe-
ctus malũ culpe precuentes:ꝯſiſtit in quadã negatione or
dinis:que de rõne ſui nec habet rõnẽ culpe nec pene.Iſta
aũt negatio ordinis in actu apphẽſiue trãſit ad priuatio-
neʒ ordinis ſiue deordinatione in actu motiue:nec dicit̃
huiuſmodi defectus apphẽſiue error.q2 non eſt ibi dece-
ptio:ſ3 vera apprehẽſio.que tñ iõ dicit̃ defectiua:q2 illud
qḋ apprehẽdit̃ ſub illo ordine nõ apprehẽdit̃.ſub quo ap
prehẽdi deberet anteq̃3 volũtas in illud tenderet. Uerbi
grã.Rõ apprehẽdit honorẽ ſub rõne boni.iſta apprehẽ-
ſio vera eſt:tñ nõ eſt cõpleta.nec deberet adhuc volũtas
ad honorẽ moueri donec plenꝰ ꝯſideraret̃ nõ ſolũ i ſe:ſ3
vt ad deũ finẽ vltimuʒ ordinabile. Ergo qḋ dicũt.ꝙ ois
error pena eſt:ꝯcedatur.Qḋ aũt ſupponũt ꝙ iſte defectꝰ
apprehẽſiue ſit error:intermat̃:ꝛ ſic ratio iſta annihilat̃.
Ad 5m ℄ Ad 5m patet per hoc.cõcedimus enĩ ꝙ error ſiue dece
ptio ſemper habet rõneʒ mali:prout dicit Augꝰ. Iſtũ aũt
Ad 6m defectũ errorẽ eſſe negamus.℄ Ad 6m per ideʒ patet.ve-
rum enĩ eſt ꝙ volũtas põt eſſe nõ recta ſtante rectitudi-
ne rõnis quo ad aliquid.ſcilʒ ꝙ nondũ ſit in ea defectus
q̃ ſit error vel deceptio vt dictũ ẽ.tñ cũ hoc ſimul ſtat.ꝙ
in ratione p̈dictus defectus inueniat̃:qui eſt apprehẽde-
re aliquid ſine ordine:quod nõ eſt culpa.ſed ſolum in vo
luntate eſt culpa.eo ꝙ in illa mouetur prius q̃3 ſub debi-
to ordine apprehendatur.ꝛ per conſequens mouetur in
motiuum indebitum.propter quod eſt nõ recta.

Articulus Septimus.

De hoc quod Tho.in de veri.materia ſi-
ue.q.xxvi.arti.i.vbi querit:vtrũ aĩa ſeparata
patiatur ab igne corporeo:ꝛ in ſolutiõe p̈nci-
pali ponit tres acceptiones huiꝰ nois paſſio.ꝛ
dicit ꝙ tertio mõ quo trãſumptiue dicit̃ nomen paſſio-
nis:aĩa patit̃ eo modo quo eius opatio põt ĩpediri. Et in-
fra. Patitur inq̃t anima ab igne corporeo mõ ſupradicto:
prout dicimus pati omne illud quod impeditur a propria
operatione:vel aliquo ſibi competente.

Correptorium.

Ex his videtur ſentire aĩas
reparatas ꝛ angelos repro-
bos cruciari impedimẽto ꝓprie opationis:vel alicuius ſi-
bi cõpetẽtis:nõ pena ardoris. Unde ẽt ꝛ in.iiij.ſuo ſuper
ſententias.diſt.xxi.in ſolutiõe p̈ncipali.vltima.q.ita dicit.
Ille ignis inquãtũ eſt iſtrumẽtũ diuine iuſtitie:hʒ vt ſpi-
ritũ quodãmõ retineat alligatũ.ꝛ in hoc ille ignis ſpiritui
veraciter eſt nociuus.ꝛ ſic aĩa ignẽ ſibi eſſe noxiũ vidẽs:
ab igne turbat̃ ꝛ cruciatur. Hec ſunt dicta ibideʒ que vi-
dentur erronea.q2 ſunt cõtra euãgeliũ ꝛ doctrinã ſancto-
ruʒ.Matth.xxv.Ite maledicti ꝛc.Et Luce.xvi.Mortu
us eſt aũt ꝛ diues ꝛ ſepultus in inferno.Eleuans aũt ocu-
los ſuos cũ eſſet in tormẽtis.Et ſeqtur.Mitte Lazarum
vt intingat extremũ digiti ſui in aquã vt refrigeret linguã
meaʒ.q2 crucior in hac flãma.Sup quo dicit Ambroꝰ ꝙ
magis eſt narratio q̃3 parabola.℄ Itẽ ſancti dicũt repro
bos puniri pena ardoris veri:vt Aug.de fide ad Petrũ.c.
vltimo. Iniqui omnes ibũt in cõbuſtionem eternã:iuſti
auteʒ in vitam eternã. Iniqui aũt ſemper arſuri cũ dia-
bolo.Iuſti vo ſemper regnaturi cũ chriſto.Iteʒ p̃ de ciui
tate dei.c.ix.ꝛ.x.multum loqtur de iſta materia. Cur in-
quit nõ dicimus:q̃uis miris:veris tamẽ modis ſpiritus
incorporeos pena corporalis ignis affligi.Et Gregorius q̃r-
to dialogoruʒ. Sic fit vt res corporea rem incorpoream
exurat:duʒ ab igne viſibili ardor ꝛ dolor inuiſibiliter tra-
hitur:vt per ignẽ corporeum mens incorporea etiã corpo
rea flãma crucietur.Qḋ colligere ex dictis euangelij poſ-
ſumus.quod incẽdiũ non ſolum anima vidẽdo:ſed etiaʒ
experiendo patitur.℄ Huic cõcordat quod dictũ eſt ſu-
pra de diuite epulone.quare enĩ peteret diues refrigera
ri per aquã ſi non ſentiret flãmaʒ corporeã:nũquid aquã
petijt ad diſſoluẽdam detẽtionẽ vel linguã eius ab igne?
℄ Ex his patet ꝙ verbis catholice ꝛ euãgelice veritatis
plus cõſonat ꝙ ſpũs incorporeus cruciatur ab igne cor-
poreo ꝛ ignei ardoris pena.ꝛ hoc inquãtũ ignis eſt inſtru
mentũ diuine iuſtitie:nõ tñ virtute ſue nature.℄ Itẽ cõ 2
tra illud quod dicit quarto ſententiaꝝ:ſpũs ideo pati.q2 vi
dent ignẽ ſibi noxiũ.Aut igit̃ intelligit de nocumẽto de-
tentiõis:vt ĩpedimẽti ab opatione deſiderata:vel alĩs cõ-
petẽti.aut de nocumẽto ardoris.ſ.ꝙ iõ patiantur ab igne
penã ardoris.q2 vidẽt igneʒ hoc modo ſibi noxiuʒ.Si in-
telligat p̊ mõ:hoc ſupra iprobatuʒ eſt.Si ſecũdo mõ.aut
ĝ de viſiõe ſenſitiua tñ:aut imaginatiua:aut intellectua-
li opinatiua.ſ.aut de duobꝰ iſtis:aut oĩbus ſimul.Si ĝ in-
telligit ꝙ vidẽt illũ ignẽ noxiũ ſibi nocumẽto ardoris:cũ
tñ nõ ardeãt ſm veritatẽ.ꝛ ſic patiũtur:hoc eſt:ſic leduntur
ab igne illo.q2 apprehẽdunt illũ apprehẽſione ſenſus vi-
ſus.nõ aũt apprehẽſione ſenſus tactꝰ.tũc ſine dubio ma-
gis ponẽdus eẽt iſte ignis lucidus q̃3 calidus.ꝛ ſepari ab
eo calor magis põt q̃3 ſplẽdor.cuius cõtrariuʒ dicit Baſi
lius in exameron.℄ Iteʒ ſi punirẽtur tñmodo vidẽdo 3
ignẽ:non quaſi tãgẽdo:debuit chriſtus dixiſſe Matthei
xxv.Ite maledicti ad ignem eternũ:ꝛ nõ in ignẽ eternũ.
q2 hec ꝓpoſitio ad importat diſtãtiã neceſſariã ad viſum.
Hec autẽ prepoſitio in.importat indiſtãtiã que impedit
viſuʒ ꝛ neceſſaria eſt ad tactuʒ.℄ P̃.ſi patiãtur ab igne 4
vidẽdo illum ꝛ imaginando eũ vt ſibi noxiũ:non auteʒ
opinãdo eum ſibi noxiuʒ.q2 demones ſunt ſagaciſſimi.ꝛ
nouerũt ꝙ ignis non poteſt agere in ſpũm.Si inquaʒ ita
intelligãt:hoc nõ videt̃ poſſe ſtare.Quia phus.q.de aĩa. t.2m.157.
dat differentiã inter imaginationẽ ꝛ opinioneʒ.ꝙ imagi-
nationẽ deponere poſſumus cũ volumus non aũt opinio
nem.Si ergo ſolũ torquent̃ imaginãdo tormẽtũ ignis ꝛ
nõ opinãdo.tũc poſſent qñcũq3 vellẽt imaginationẽ ſuã
deponere.ꝛ per ꝯſequẽs penã ardoris.qḋ falſũ eſt.℄ P̃.
phus dicit in fine.q.de aĩa.Cũ opinamur aliqḋ terribile. t.2m.161.
aut arduũ:non ſtatim cõpatimur.Ex quo pʒ ꝙ fortior eſt
opinio ad inducẽduʒ vel prohibẽdũ paſſionem q̃3 imagi
natio.Cũ igitur demones habeãt opinionẽ ſuã ſanam ꝙ
nõ patiũtur:nec pati poſſunt ab igne corporeo quãtũcun-
q3 imaginẽtur eũ ſibi noxiũ:non propter hoc patiẽtur ab
ipſo.Si aũt intelligãt tertio:illo modo.ſ.ꝙ demones vi-
dẽt ſe cremari vel cruciari:cũ tamen ſm veritatẽ nec cre
mentur nec crucientur nec ardeãt.H iã ſupius improbatũ
eſt per auctoritates ſanctoꝝ.℄ P̃.nos videmꝰ ꝙ demo-
nes ſagaciſſimi ſunt.hñt enĩ opiniones ſanas ꝛ veras in
aliq̃:quo mõ ergo in hoc ſolo qḋ magis expiant̃ errarẽt:
ita ꝙ putarent ſe in igne cremari.ꝛ tñ nullo mõ cremari
pñt.℄ P̃.ſi torquent̃ ab igne ſolũ:q2 vidẽt illũ.ꝛ opinan
tur ſe torqueri ab igne:tũc illi qui hñt ſaniores opiniões
ꝛ iudicia.ꝛ forte acutiores ſunt inter eos vt Lucifer.mĩ-
nus punirent̃.qḋ falſuʒ eſt.q2 ſciẽtia aggrauat peccatum
eoꝝ.ꝛ per ꝯñs penã.℄ Auctes aũt quas adducit ad ꝯfir- 5
mationẽ dicti ſui male adducte ſunt ſicut pʒ per inſpectio-
nem originaliũ.Exẽpla aũt poni pñt quibus declarari põt 6
ꝙ ignis corporeus iprimere poſſit in ſpũʒ penã ardoris.
ita tñ ꝙ nõ calefaciat eũ nec cõſumat.Unũ eſt ꝙ oculus
apprehendit albũ per ſpẽm ſuã vel nigrũ.ꝛ tamẽ non fit
oculus albus vel niger ꝓpter ſpeciẽ quã recipit.eodẽ mo
do ſpiritus nudi vel ſeparati apprehẽdũt ꝛ quaſi ſentiũt

caloꝛes ⁊ algoꝛes vere. ⁊ tamē nō ſunt calidi vel frigidi.
Unde nō opꝫ ꝙ ſpūs calefiat ab igne quē appͥhēdit vt
coꝛpus. ⁊ cū vere appͥhēdat vt coꝛpoꝛalē ſicut coꝛpus vel
oculi coloꝛē ⁊ oꝛganū olfactus odoꝛē. Huic aliquātulum
cōcoꝛdare videt̄ qđ dicit pħs in liͦ de cā motus aīalium. c.
vi. phantaſia inqͣt ⁊ intelligētia hn̄t rerū virtutē. Aliquo
enī mō ſpēs intellecta calidi ⁊ frigidi delectabilis aut triſ
ſtabilis talis exiſtit. qualis qͥdē rerū eſt vnaqueqꝫ. ꝓpter
qđ terrent ⁊ timēt intelligētes ſolū. Qꝛ aūt in coꝛpoꝛibus
dānatoꝝ poſt iudiciū ⁊ ante in ſpiritibus poſſit eſſe pena
ardoꝛis ſine ꝯſumptione oſtēditur etiā qꝛ hoc eſt poſſibile
in coꝛpoꝛe paſſibili. Unī magiſter in hyſtoꝛijs ſuper Gene
ſim. c. de eiectione ꝑmi hoīs de paradiſo. dicit. Si querit̄
quid ille ignis ꝯſumat. pōt dici ꝙ quedā ſpēs ignis eſt. ſicꝫ
in vita beati Nicolai legit̄. cui ſi manū adhibes ardoꝛē
ſentis: ſed nō pateris aduſtionē. ¶ Itē dicit idem euāge
Luc. 16. lium. c. de diuite epulone ⁊ Lazaro. Si ergo hoc eſt poſſi
bile in coꝛpoꝛe coꝛruptibili: multo foꝛtius in coꝛpoꝛibꝰ in
coꝛruptibilibus ⁊ ſpiritibus nudis. ¶ Itē experimentaliter
ſentimus. ꝙ qn̄ aliqđ coꝛpus vehemēter calefit ab igne
lōge ꝑus ſentitur pena ardoꝛis ſiue imoderati caloꝛis ꝙ̄
ipſum coꝛpus poſſit cōburi vel conſumi. Ex quo ergo iſta
ſunt ſeꝑabilia tēpoꝛe: legitur ꝙ deus pōt ſeparari pꝛius a
poſteriori ſimpliciter in eternū etiā ſi vnū eſſet cā effectꝰ
alterius. Pōt ergo ignis vt eſt inſtrumētū diuine iuſtitie:
dānatis inferre penam ardoꝛis abſqꝫ calefactione coꝛpꝛis
incoꝛruptibilis vel ſpūs nudi. ¶ Ad argumēta autē que
ponit ꝯ iam dicta in dicta. q. rñdeam. ¶ Primū eſt tale.
3ͦ de aīa Semꝑ honoꝛabilius eſt agēs patiēte. Et Augꝰ. xij. ſuper
t. ꝯn. 19. Gen. ad litteram. Omni mō ꝑſtātius eſt qđ facit ea re de
qua aliqđ facit. ergo aīa ab igne pati non pōt. ¶ Rñſio.
agēs inqͣtū hꝫ actu foꝛmā: quā vel cuius ſimilitudinē
patiēs tātū hꝫ in potētia tātū eſt nobilius patiēte ſed non
ꝑ ō gnō. opꝫ ꝙ ſimplr̄. qꝛ ſm ꝑhm omne agēs phyſice patitur. Et
t. ꝯn. 50. ideo ſi agēs eſt nobilius patiēte ſimplr̄: ſequeret̄ de neceſ
ſitate ꝙ idē reſpectu eiuſdē eſſet nobilius ⁊ ignobiliꝰ. vñ
opꝫ dicere ꝙ agēs eſt nobiliꝰ patiēte inqͣtū hꝫ nō ſimpli
citer. ſic etiā ignis coꝛpoꝛeus inquātū inſtrumētū diuine
iuſtitie eſt nobilioꝛ ipſo peccatoꝛe inquātum eſt peccatoꝛ.
¶ Scđa rō de his que videntur pōderāda eſt ꝯ Dam. iiij.
libꝛo. c. vi. ibi. Tradet̄ inqͣt diabolus ⁊ demones eiꝰ. ⁊ hō
eiꝰ: id eſt antichꝛiſtus ⁊ impij peccatoꝛes in ignē eternum
nō materialē: q̄lis eſt hic apud nos. ſed qualē vtiqꝫ nouit
deus. Oīs aūt ignis coꝛpoꝛeus eſt mālis. ḡ ignis quez aīe
ſeꝑate patiūt̄ nō eſt mālis neqꝫ coꝛpoꝛeus: ſꝫ ardoꝛē nō in
fert niſi coꝛpus. ergo nō patient̄ penā ardoꝛis. ¶ Rñſio.
negatiuo nō ſiſtit ſup hūc accuſatiuū mālē ꝫ tn̄: ſed ſup to
tū illud mālē q̄lis hic eſt apud nos. ⁊ hoc veꝝ eſt. ꝓpter
enī alias dr̄ias ignis iſte differt a noſtro viſuali igne. qꝛ no
ſter ſuccēdit̄. nutrit̄ ille vō non. Job. xx. Deuoꝛabit eos
ignis qui nō ſuccēdit̄. Sup quo Grego. Ille ignis maxi
me calet: ⁊ minime lucet: noſter plus lucet ꝙ̄ calet. qꝛ lon
ge remotius illuminat ꝙ̄ calefacit. Et iō dicit Dam. ꝙ
nō eſt mālis qualis eſt apud nos. ¶ Tertia ratio talis ē.
Ignis iſte affligit aīam. ergo ſentit̄ nocumẽ. Hec ꝯſequē
tia per ſe pꝫ ſm Augꝰ in enchi. c. vi. Si ſentit̄ nocimūs ali
quid per ipſū adimit̄. ignis autē coꝛpoꝛeus nihil pōt ab
aīa adimere. ergo nō pōt eā affligere. ¶ Rñſio Augꝰ ſi
cut dicit. Nocet autē adimēdo bonū. vnde dico ꝙ ignis
coꝛpoꝛeus nihil adimit de ſubſtātia anime vel angeli. qꝛ
ſunt intrīſece imutabiles in ſua ſubſtātia: ſed adimit illā dele
ctationē quā habitura erat virtus appͥhēſiua in appͥhē
ſione ſui obiecti in debita ⁊ in moderata pꝛopoꝛtione. ⁊ il
lam pacē quā ſubſtantia cognitiua hꝫ: cū virtutes ſue non
grauētur ab obiecto excellēti. Et huius ſile reperimus in

liͦ de celo ⁊ mūdo. vbi pħs dicit. ꝙ ſi eſſent in vnoquoqꝫ 2ͦ T. ꝯn
oꝛbium multe ſtelle errātiū: eſſet vltimus oꝛbis in pena ⁊ 48.
laboꝛe: cū ipſe nō moueret oꝛbes qui ſunt poſt ipſum mo
tum. quero ergo ſi oīs laboꝛ ⁊ pena nocēt ⁊ adimūt aliqͥd:
quid eſt qđ adimit̄ vltimo oꝛbi vel intelligētie ipſum mo
uēti. ⁊ nō eſt dicere ꝙ aliqđ ſubſtātie adimatur. ſed ſicut
Cōmētatoꝛ exponit: ſolum debita pꝛopoꝛtio mouētis ad
mouēdū ⁊ moti ad reſiſtēdū. ⁊ hec eſſet cā laboꝛis ⁊ pene:
ſi eſſent multe ſtelle in aliquo oꝛbe deſiſtātes ſiue errātes.
¶ Quarta talis eſt. Omne qđ agit in alterū: impꝛimit ſi
militudinē foꝛme per quā agit in ipſum. Sꝫ ignis agit per
caloꝛē. ergo cū aīa nō poſſit calefieri: videtur ꝙ nō poſſit
pati ab igne. ¶ Rñſio. ignis ipꝛimit in ignē ſimilitudinē
caloꝛis: nō caloꝛē: ſicut coloꝛatū impꝛimit in oculū ſimilitu
dinē coloꝛis: nō coloꝛē. ⁊ ſic de alijs ſenſibus. Rō vō que
re ignis ipꝛimit in aīam ſimilitudinē caloꝛis tm̄: in coꝛpꝰ vō
calefactū veꝝ caloꝛem pōt eſſe. qꝛ ignis agēdo in coꝛpus
ipꝛimit ſuā ſpēm. ⁊ per ſpēm imiſſam verū caloꝛē: qui eſt
in coꝛpe paſſo in potētia. ⁊ per ſpēm ignis trahit̄ ad actū.
vñ verus caloꝛ qui fit in coꝛpoꝛe calefacto per actionem
ignis: nō eſt imiſſus ab igne: ſed eductus in paſſo de potē
tia ad actū. In ſpū aūt nudo nō eſt potētia ad verū calo
rem. vñ ignis agēs in ſpūm ſolā ſpēm imittit. ⁊ ſic imittē
do nō educit de potētia ad actū aliquē caloꝛē. Et ſic cū co
loꝛatū imittit ſpeciē i oculū: nō verū coloꝛē educit de po
tentia ad actū. qꝛ ibi nō erat talis potētia. In hoc tamen
eſt dr̄ia. qꝛ ignis vltra ſuā ſimilitudinē imittit in ſpiritum
verā penā ardoꝛis: ſm ꝙ exigit ſpūm puniri: inqͣtū ignis
agit vt inſtrumētū diuine iuſtitie puniēdo. ⁊ inquātū po
tentia agentis ipſius ignis excedit in ꝓpoꝛtione indebita
potētiam paſſiuam ipſius ſpūs: ſicut viſibile ſiue ſicut lux
ſiue coloꝛ ledit viſum ⁊ nocet. q̄uis nō imittatur in ocu
lum niſi intētio lucis ſiue coloꝛis. ¶ Quinta rō talis eſt.
Omne qđ patit̄ ab aliquo mouet̄ ab eo. qꝛ mouens gene
ralius eſt agēte: vt dicit Cōmētatoꝛ ſuper ꝑmū de gene 2ͦ. 45.
ratione. c. de tāgibili. ſed ſm nullā ſpēm motus aīa poteſt
moueri ab igne coꝛpoꝛeo. qđ patet inducēti. ergo aīa non
pōt pati ab igne coꝛpoꝛeo. ¶ Rñſio. ſicut dicit Simpli
cius ſuper pꝛedicamenta. c. de motu. Tria ſunt genera mo Triplex
tuum. intellectualis. aīalis. naturalis. In pꝛedicamētis aūt genꝰ mo
Ariſt. nō determinatur niſi de motu naturali vel coꝛpali. tus
vt ibidē dicit. Dico ḡ ꝙ ſpūs nō mouet̄ ab igne coꝛpoꝛali
motu coꝛpali vel nāli ſed motu alterationis intellectualis
vel aīalis. talis aūt alteratio vel paſſio non abijcit a ſubā
intellectuali vel ſpūali. ¶ Sexta rō talis eſt. qđ patit̄ ab
aliquo cōicat ei in mā: vt videt̄ velle Boetius de duabus
naturis ⁊ vna ꝑſona chꝛiſti. ſed aīa ⁊ ignis coꝛpꝛeus nō cō
municāt in materia ſm Boetiū ibidē. ergo ab igne coꝛ
poꝛeo pati nō pōt. ¶ Rñ. maioꝛ pꝛedicta nō poteſt haberi a
Boetio ibidē. eſto tn̄ ꝙ Boetius h̄ dicat. dico ꝙ itelligē
da eſt de paſſo qđ patiēdo agit in aliud a quo patitur. qꝛ
que mutuo agūt ⁊ patiūtur cōicant in materia. que vō ſic
patiūtur ꝙ vīa vice nō agunt nō cōicāt in mā. ⁊ ſic ſe ha
bent iſta inferioꝛa reſpectu ſupceleſtium. ⁊ ſpiritꝰ reſpectu
ignis coꝛpoꝛei. ⁊ h̄ eſt qđ dicit pħs ꝑ de gene. c. de actione t. ꝯn. 87.
⁊ paſſione. quecūqꝫ inquit nō hn̄t materiā eandē faciūt
impaſſibilia entis: ⁊ alia multa ibidem de hoc.

Reſpōſio ad hec ſm Thomā. Qualiter ſm Tho
mam ſpūs ſeparatus patit̄ ab igne coꝛpo
reo: patuit. ſ. in rñſione arti. xxxvi. cōtra ꝑmā ꝑtē. ¶ Qđ Ad ꝑm
aūt de hac mā hic ipugnāt habet̄ in qōnibus de aīa. q. vl
ti. vbi Tho. ſic dicit. Ad inueſtigādū quo mō ignis coꝛpo
reus demoni vel aīe nocimus eſſe poſſit: ꝯſiderādum eſt ꝙ
nocumētū alicui nō infert̄ ſm ꝙ recipit illud quo ꝑficit̄:
ſed ſm ꝙ a ſuo ꝯrio impedit̄. vñ paſſio aīe ab igne nō eſt

ſm

ſm receptionē tm̄:ſicut patiẽ intellectus ab intelligibili:
ſenſus a ſenſibili. ſed ſicut patiẽ aliqd ab altero ſm viaʒ
ↄ̄trietatis ꝛ obſtaculi. hoc aūt ↄtingit dupl̄r. Impeditur enī
aliqd vno mō a ſuo ↄ̄rio ↄ̄trum ad eſſe ſuū qḋ hꝫ ex aliq̄
forma inherēte. ꝛ ſic patitur aliqd a ſuo ↄ̄rio per alteratio
nem ꝛ corruptionē: ſicut lignuʒ ab igne cōburitur. Aliqd
vō impediẽ ab aliquo cōtrariāte ꝛ obſtāte ↄ̄trā ad ſuam
inclinationē: ſicut nālis inclinatio lapidis eſt vt ferrẽ de
orſum. Impediẽ aūt ab aliquo obſtāte ꝛ vim inferēte: vt
per violētiā quieſcat: vel per violētiā moueatur. Neuter
aūt modus penalis eſt in re cognitione carēte. nā vbi nō
pōt eſſe dolor ꝛ triſtitia: nō cōpetit rō afflictionis. Sꝫ in
habente cognitionē ex vtroqꝫ mō ſeqtur afflictio ꝛ pena:
ſ. d diuerſimode. nā paſſio que eſt ſm alterationē a ↄ̄tra
2ᵒ de aīa t. c. 143 rio infert afflictionē ꝛ penā ſm ſenſibilē dolorē: ſicut ex
cellens ſenſibile corrūpit armoniā ſenſus. ꝛ ideo excellē
tie ſenſibiliū: ꝛ maxime tāgibiliū dolorē inferunt. ↄ̄tem
perationes aūt coꝝ delectationē ꝑpter conuenientiā ad
ſenſuʒ. Sed ſecūda paſſio nō infert penā ſm dolorē ſen
ſibilē exteriorē: ſed ſm interiorē triſtitiā que oriẽ in hoīe
vel aīali ex hoc ꝙ aliqd interior vis apprehendit vt repu
gnans volūtati vel appetitui cuicūqꝫ. Unī ea que ſunt ↄ̄
tra volūtati vel appetitui affligūt etiā magis interdū ꝙ̄
ea que ſunt doloroſa ſm ſenſuʒ. preeligeret enī aliqs ver
berari grauiter: ꝙ̄ ſꝫ ſenſuʒ affligi: ꝙ̄ vituperia ſuſtinere.
vel aliqua alia hmōi que volūtati repugnarēt. Scđm igitur
ꝑmū modū paſſionis aīa nō pōt pati penā ab igne corpo
reo. Nō eniʒ poſſibile eſt vt ab eo altereẽ ꝛ corrūpatur. ꝛ
Quō aīa patiẽ ab igne. ideo nō eo modo ab igne affligiẽ: vt ab eo dolorē ſenſibi
lem patiaẽ. Pōt autē pati aīa ab igne corporeo ſecundo
mō paſſionis: inquātū ab igne impediẽ a ſua inclinatiōe
vel volūtate. quod ſic pꝫ. Aīa eniʒ ꝛ quelibet incorporalis
ſubā quātū eſt de ſua natura: nō eſt obligata alicui corpo
ri vel alicui loco. ꝛ ꝙ determineẽ ad aliquē locum per ne
ceſſitatē quādā: eſt ↄtra eius naturā ꝛ ↄtrarium appetitui
naturali. ꝛ hoc dico nō inq̄tū cōiungiẽ corpori: cuius eſt
nālis forma: in quo aliquā ꝑfectionē ↄſequitur. Qḋ autē
aliqua ſpūalis ſubā alicui corpi alligeẽ: nō eſt ex virtute
corporis potētia ſubām incorporeā detinere: ſed eſt ex v̄
tute alicuius ſuꝑioris ſubē alligantis ſubām incorporeaʒ
vel ſpūalē tali corpori. ſicut etiā per artes magicas ꝑmiſ
ſione diuina v̄tute ſuꝑioꝝ demonū aliqui ſpūs aliquib⁹
rebus alligātur: vel anulis vel imaginibus vel aliquibus
hmōi rebus. ꝛ per hūc modū aīe ꝛ demones alligātur virtu
te diuina igne corporeo in ſui penā. Unde dicit Aug⁹. xxi.
de ciui. dei. Cur non dicamus. q̄uis miris: veris tn̄ modis
ſpūs incorporeos poſſe pena corpalis ignis affligi: ſi ſpūs
hamani etiā ipſi profecto incorporei: ꝛ nūc potuerūt inclu
di corporalibus mēbris. ꝛ tūc poterūt corpoꝝ ſuoꝝ vin
culis indiſſolubiliter alligari. Adherebūt ergo ſpūs demo
num: lꝫ incorporei corpalibus ignibus cruciādi. accipien
tes ex ignibus penā: nō dantes ignibus vitā. ꝛ ſic veꝝ eſt.
ꝙ ignis ille inquātū virtute diuina detinet animā alliga
tam agit in illā vt inſtrumētū diuine iuſtitie. ꝛ inquantū
anima apprehēdit illū ignē vt ſibi nociuū: interiori triſti
In q̄ ↄſiſtit maxīa afflictio dānatoꝝ tia affligitur. que quidē maxima eſt. eo ꝙ cōſiderat ſe in
fimis reb⁹ ſubdi: que nata fuit deo ꝑ fruitionē vniri. Ma
xima igiẽ afflictio dānatoꝝ erit ex eo ꝙ a deo ſeparabun
tur. Secūda vō ex hoc ꝙ rebus corporalibus ſubdūtur:
etiā in īferno ꝛ abiectiſſimo loco. Idē docet Thomas in
qōnib⁹ de veritate. q. xxv. arti. ꝑ. Iſta ſentētia verbis euā
gelicis ꝛ ſanctoꝝ dictis nō ↄ̄riatur: ſed in oībus cōſonat:
ſicut per dictā Thome declarationeʒ cōprobatur. Unī ꝛ
ipſa auctoritas Gregorij quā adducūt: ſic hꝫ intelligi. ſ. ꝙ
ſpūs ab igne ꝑꝛēte patiuntẽ: inquātū ignibus alligati deti
nētur. Et hoc eſt qḋ ideʒ Gregorius dicit in eodē libro. ſ.
quarto dialogoꝝ. Dū iquit veritas diuitē dānatū in igne
perhibet. quiſnā ſapiens reproboꝝ aīas ignibus detineri
neget. ¶ Et ꝙ poſtmodū arguūt qḋ dicit Thomas. iiij.
ſniarū. diſt. xliiij. ſ. ſpūs ideo pati ab igne miro mō ſophi
ſtice procedūt. dimittētes eniʒ declarationē qualiter aīa
ſeparata ab igne corporeo patiaẽ: que quaſi in nullo dif
fert a declaratiōe ꝑdicta: in qōnibus de aīa. q. vltima. Et
in qōnibus de veri. q. xxv. vltimū verbū rephendūt vbi
dicit in fine. Aīa ignē ſibi noxiū vidēs cruciaẽ. ingrentes
de intellectu hmōi in hac pte: ac ſi ſufficiēter in ꝑmiſſis non
fuiſſet expreſſus. ¶ Qḋ aūt dicūt nocumentū detētiōis Ad 2ᵐ
aut īpedimēti ab actiōe deſiderata ſupra eſſe īprobatuʒ
reſpiciēti ea que ſupra dixerūt cū his que de Thoma ad
ducta ſunt falſuʒ pꝫ eſſe. ¶ Qḋ vō querūt ſi intelligit de
viſione ſenſitiua tn̄ ꝛc. ex ignorātia nimia videnẽ ꝑcede
re. q̄a eniʒ vnqꝫ poſuit viſionē ſenſitiuā vel imaginatiuaʒ
que ſunt virtutes organice in ſpiritibus ſepatis. Et ꝙ hēt
pro incōuenienti ꝙ ſpūs nō tāgēdo ſed vidēdo cruciatur.
quo ad hoc inſinuātes ꝙ neceſſe eſt ſpūs ſeparatos cruciari
ignē tāgēdo ſiue ſentiēdo per ſenſuʒ tactus: nimis eſt ab
ſurduʒ. q̄ ſi virtus viſiua ſenſitiua eo ꝙ organica vt di
ctū eſt ac mālis nullo mō poni pōt in ſpū a mā ſeparato:
quāto magis ſenſus tactus qui eſt ignobilior ꝛ lōge mate
rialior: nec fingi qdē poterit in hmōi ſpiritibus ſepatis a mā.
¶ Qḋ vō adducūt ꝑ ſe de Mattheo. Ite maledicti ꝛc. Ad 3ᵐ
nihil facit pro eis: īmo pro Thoma facit ipſa verboꝝ ſi
gnificatio. q̄ nō diciẽ ſpiritib⁹ ſepatis. Ite maledicti ꝛc.
rōne ſenſus viſus. nec rōne ſenſus tactus: cū neutra haꝝ
virtū organicarū in ſpū vigeat incorpeo. Sꝫ q̄ (ꝑut ipa
v̄ba ſonāt) in illū ignē ſunt ituri in ipſo ad ſuā penā eter
naliter patiēdi ꝛ detinēdi. ¶ Que ↄſequēter opponūt de Ad 4ᵐ
imaginatiōe ꝛ opiniōe ꝑꝑ q̄s ſolas oſtēdūt ſpūs ab igne
pati nō poſſe. ↄtra Thomā nihil faciūt. q̄ hoc idē ipſe ↄce
dit: ꝛ efficaciter oſtēdit: ſic dicēs vbi ſupra. ſ. ſupra. iiij. ſen
tētiarū. diſt. xliiij. Quāuis poſſit eſſe ſm rei veritatē vera
paſſio triſtitie vel doloris ex aliqua falſa imaginatiōe: vt
Aug⁹ dicit ſuꝑ Gen̄. ad lr̄am. tn̄ nō pōt dici ꝙ ſm illā paſ
ſionem vere patiaẽ a re: ꝛ multo minus poſſet dici. ꝙ poſ
ſet pati veraciter per falſas ↄceptiōes: quas aīa errās opi
nādo fingeret: ꝑut ipſe ſubdit īfra. vbi ipſe ↄ̄iter ait. Nō
eſt ꝓbabile ꝙ aīe ſepate vel demones qui ſubtilitate in
genij pollēt: putarēt ignē corporeū ſibi nocere poſſe: ſi ab
illo nullatenus grauarētur. Ex his v̄bis Thome pꝫ. ꝙ nō
poſuit Tho. ſpūs ab igne pati iſtis modis fictis ꝛ falſis. ꝑ
ut ipſi ſibi īponūt. Unī argumēta per que iſtos modos ī
probant ↄ̄ ipſum nihil penit⁹ facere manifeſtū eſt. ¶ Qḋ Ad 5ᵐ
vō dicūt auctoritates quas Thomas pro ſe adducit ma
le adductas: ſicut pꝫ per inſpectionē originaliuʒ. ꝙ origi
nalia inſpiciēti ꝛ intelligēti pꝫ eſſe falſuʒ. Exēpla aūt que Ad 6ᵐ
ponūt ad declarādū ꝙ ignis corporeus in ſpūm īprime
re poſſit penā ardoris: ita tn̄ ꝙ nō calefaciat eū nec cōſu
mat: nō ſunt cōuenientia. Nō eniʒ ſile eſt de oculo vel v̄
tute imaginatiua: ꝛ de ſpū incorporeo: vel de aīa ſeparata
in q̄bus huiuſmodi virtutes organice nō inueniūtur: per
quas huiuſmodi īpreſſiones ab igne corpeo in ipſos fieri
ſit poſſe. ¶ Qḋ autē ipſi aſſerūt. ꝙ ſpūs nudi vel ſeparati
apprehēdūt ꝛ quaſi ſentiūt algores ꝛ calores: ſi intelligūt
ꝙ recipiūt ſpēs taliū rerū: per quas cognoſcunt: ꝑout vi
dentur īſinuare: nō eſt ad ꝑpoſitū eoꝝ. q̄ cū ꝑncipiū in
telligendi ꝑtineat ad ꝑfectionē intellectus. nullo mō pōt
poni ad afflictionē ſiue penā ꝑtinere: nec per ſe: nec ēt per
accñs: eo mō quo videm⁹ ſenſuʒ affligi per ſpēm ſenſibi
lis excellētis ꝑpter indiſpoſitioneʒ organi corporalis: cu
iuſmodi in intellectu vel ſpū ſeparato: fingere nō eſt poſ

ſtbilem preter hoc ſpūs ſegatus a rebus corporalibus ſumere falſuʒ eſt. ⁊ multiplr̄ per dicta Thome īprobatū ſicut pᵃ pte patuit ſupra. ¶ Qḋ aūt dicūt. ꝙ in corpib⁹ dānatoꝝ poſt iudiciū ⁊ in ſpiritibus poſſit eſſe pena ardoris ſine ꝯſumptiōe: ꝯcedimus. nec huius oppoſitū vnꝗ̄ dixit Thomas: ſed veꝝ modū quo ſpūs penā ardoris patianẗ ceteris: vt dictū eſt euidētius declarauit: nā que iſti ad hō veritatis ꝯfirmationē adducūt vt pʒ intuētū modicū ad eius declarationē faciūt. vn̄ pʒ ꝙ in vacuū quaſi per oīa laborauerūt. ¶ Argumēta vō que ſoluere conanẗ quaſi Thomas ea poſuiſſet ad ſue opinionis ꝯfirmationē ponuntur cū multis alijs a fratre Thoma ad pmā partem qōnis obijciēte. q. xxv. arti. p̊. ⁊ ꝙ non adducat ea pro ſua poſitione: vt iſti putauerūt ⁊ falſo: manifeſtū eſt ex hoc ꝙ ipſe iſta argumēta cū alijs ſoluit ibidē: nō qdē fingendo

Ad 7m 3° de aīa t. c. 19. vt iſti: ſed veritatē declarādo: vt pʒ intuēti. ¶ Ad pᵐ eniʒ ſic dicit. Nō opʒ ſimplr̄ agēs eſſe preſtātius patiēte: ſʒ ſm ꝙ eſt agēs. ⁊ ſic ignis inq̄ʒtū agit in animā vt inſtrumētū diuine iuſtitie eſt aīa pſtātior. q̄uis nō ſimpliciter. ⁊ hoc ipſi in rñſione ad idē argumētū tetigerunt: vt ab eo accipientes: quē vituperare conati ſunt approbare veritate cogente ſunt cōpulſi. ¶ Ad ſcḋaʒ rōnem que q̄nta eſt in. q. Thome ſic rn̄det. ꝙ in pena aīe ſeparate duo eſt ꝯſiderare. ſ. affligēs pmū ⁊ proximū. Affligēs primum eſt ipſe ignis corpalis detinēs aīaʒ per modū pdictū: ſed triſtitiā anime nō ingereret: niſi hoc eſſet ab aīa apprehēſum. vn̄ proximū affligēs eſt ignis ipſe detinēs apprehēſus. ⁊ iſte ignis non eſt mālis ſed ſpūalis. ⁊ ſic pōt verificari dictū Dama. Uel pōt dici. ꝙ dicat eū nō mālem: inquātum nō patit animā materialiter agēdo ſicut patiunt corpa. ¶ Ad tertiā rōnem que quarta eſt in. q. Thome: rn̄det. ꝙ ignis ille nocet aīe: non ita ꝙ adimat ei aliquā formā abſolute inherētē: ſed inquātū eius actionē impedit (vt dictū eſt) ipſam detinēs. ¶ Ad quartā rōnē que. xij. eſt in. q. Thome: rn̄det ꝙ aīa nō patiẗ ab igne quaſi alterata ab eo: ſed per modū dictū. propter qḋ non opʒ ꝙ ignis in ipſā agēs aliquid in ea imprimat. ¶ Ad q̄ntā rōneʒ que in. q. Thome eſt. xx. dicit. ꝙ obiectio illa pcedit de paſſione ꝓprie dicta que in motu ꝯſiſtit: de qua nūc non loqmur. ¶ Ad ſextaʒ rōnem que in. q. Thome eſt. xv. dicit. ꝙ ad hoc ꝙ aliquid ſit paſſio ꝓprie loquēdo: opʒ ꝙ aliqd habeat materiam ꝯtrarietati ſubiectā. ⁊ ad hoc ꝙ ſit mutua paſſio: opʒ ꝙ ſit materia cōmunis. Tamen aliqd pōt pati ab altero cū nō cōicat in materia: ſicut corpa inferiora a ſole. ⁊ aliquid pōt aliquo modo pati: qḋ nullo modo hʒ mā: ſicut ex predictis. Ecce ꝙ argumēta ab ipſomet Thoma ſunt veraciter diſſoluta. vn̄ eoꝝ rñſione: in qua (vt pʒ inſpicienti) quedam ficta ⁊ falſa continentur: non indigebant: nec ad alicuius poſitionis Thome confirmationem adducta erant: vt ipſi falſo iactitabant.

Articulus Octauus. De hoc qḋ Thomas dicit in de veri. q. vel materia. xxvi. arti. p̊. vbi querit: vtrū nālīter anima ſeparata a corpore patiaẗ: In rñſione principali ⁊ in. q. argumēto plane ſentire videtur: imo dicere. ꝙ ignis infernalis non poteſt agere in ſpiritum etiam vt inſtrumentum diuine iuſtitie: niſi exercendo in eo aliquam actionem naturalem.

Corruptorium. Hoc videtur cōtra opinionē cōmuneʒ. ⁊ eſt occaſio erroris. qꝛ diuinā potētā reſtringit ſub natura. Et cōtra illud Dan. iij. vbi dicitur. ꝙ angelus fecit mediū fornacis quaſi ventū roris flantē. Un̄ cōſtat ꝙ ignis ibi vt inſtrumentum diuine miſericordie refrigerauit ſine aliqua operatione naturali. Nec pōt aliqs ſubterfugere per hoc qḋ ꝑmittitur ibi. ꝙ angelus dn̄i excuſſit flāmaʒ ignis de fornace vt per hoc dicat ꝙ ignis fuerit ſeparatus totaliter ab illis pueris. nā ſeqtur. Ecce inqt Nabuchodonoſoꝛ. Uideo quattuoꝛ viros ambulātes in medio ignis. ⁊ infra. Tūc acceſſit Nabuchodonoſoꝛ ad oſtiū fornacis ardētis. ſed illa excuſſio intelligiẗ per angelū dn̄i facta quo ad partem flāme que icēdit chaldeos iuxta fornacē. ¶ Jtē. dicit beatus Laurētius. Diſce miſer ꝙ carbones hi nō ardorē ſed refrigeriū mihi preſtāt. ¶ Et beatus Tyburtius gradiēs ſup carbones: dixit Fabiano iudici: ſicut legiẗ in paſſione dicti martyris. Jn noīe dn̄i noſtri Jeſu chriſti videẗ mihi ꝙ ſuper flores roſeos gradioꝛ. Sic ergo in his exēplis ignis fuit inſtrumentuʒ diuine miſericordie ad refrigerādum abſqʒ actione naturali que eſt calefacere. z

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Miruʒ eſt per quam phātaſiaʒ apparuit eis. ꝙ aliqd haberet rōneʒ inſtrī ad producēdū aliqd a quo nulla oīo actio exerceret ad illius rei productionē. ergo eniʒ dicere eſt ꝯdictoria ſimul affirmare. qḋ eni fit ab aliquo ſine oīmoda alteri⁹ cooꝑatione: ꝓcedit ab eodē imediate. ⁊ per ꝯñs ſine inſtrō. igiẗ ponere in tali ꝓductiōe inſtrm̄ eſt ſimul ponere inſtrm̄ ⁊ negare. qd aūt ignis agat circa ſpūʒ rōne cui⁹ dicaẗ inſtrm̄ diuine iuſtitie: ſatis pulchre docet Thomas in illa. q. de vi. xxvi. ar. p̊. vbi inqt. ſubam incoꝛporeā corpi vniri ꝯtigit dupl̄r. vno mō vt formā inq̄ʒtuʒ viuificat corp⁹. Alio mō vt motorē mobili: vel locatū loco per aliquā opationē ſiue per aliquaʒ habitudinē. qꝛ vō forme ⁊ illi⁹ cuius eſt forma eſt vnū eē vnio ſube ſpūalis ad corpalē per modū forme eſt vnio quātū ad eē. Nulli⁹ aūt rei eē eſt ſue ptāti ſubiectū. ⁊ iō non eſt in ptāte ſube ſpūalis vniri corpi vel ab eo ſepari per modū forme. ſed lege nāe agiẗ vel vtute diuina. ſʒ opatio rei in ptāte opantis volūtarie. iō in ptāte nāe ſpūalis eſt vniri corpori per modū motoris aut locati. ⁊ ſepari ab eo ſʒ ordinē nāe. ſʒ ꝙ ſube ſpūalis hoc mō corpi vnita: ab eo detineaẗ ⁊ ipediaẗ: ⁊ q̄ſi ligeẗ. eſt ſupra nām ignis. ǵ ille ignis corpore⁹ agens vt inſtrm̄ diuine iuſtitie facit aliqd ſupra vtutē ſue nature. ſ. aīam detinere vel ligare. ſʒ ipſa vnio per modū predictū eſt nālis. ⁊ ſic patiẗ aīa ab igne corporeo illo ſecūdo mō ſupra dicto: put dicim⁹ pati oē illud qḋ ipediẗ a ꝓpria actiōe: vel ab aliq̄ ſibi cōpetēti. ⁊ hūc modū paſſionis Aug⁹ ponit. xxij. de ci. dei: ſic dicēs. Cur nō dicam⁹: q̄uis miris: veris tñ modis ⁊c̄. reſpiciaẗ iſta auctas ſtati ſupra adducta art. p̄xio. ⁊ videbim⁹ eā oīno huic ſnie Thome ꝯcordare. Ad ħ aūt qḋ obijciūt de diuina potētia: que per ħ videẗ eis reſtrigi ſub nā. Dōʒ ꝙ nō eſt veꝝ. ad diuinā eni potētiā ptinet agere per ſe ⁊ imediate: ēt nā cooperante: que in nullo reſtrigiẗ. ſed rō inſtri ſine aliq̄ cooꝑatione minime valeat inueniri. ¶ Ad illud de Daniele dōʒ. ꝙ ad illud refrigeriū pueroꝝ fecit inſtrāliter ros ſegregat⁹ a mā ignis vel flāme. ſic docet Aug⁹ in li° de mirabilib⁹ diuine ſcripture: ſic dicēs. Dn̄s eſt potēs gubernatoꝛ ignis. nā inter inimicos ⁊ ſeruos diuidere voluit ardorē inimicis: flebilē ⁊ humidā roris ſubam famulis ſuis ꝯuertit: vt ⁊ illi per cōburētē nāʒ acceſſi arderēt. ⁊ hi in flebili ⁊ limphatico vapore nihil aduerſitatis ꝑpeſſi ſentirēt. Quapꝑ ⁊ ſcriptura dicit. Angelus aūt dn̄i deſcēdit cū Azaria ⁊ ceteris ī caminū ⁊ excuſſit flāmā ignis de camino: ⁊ fecit mediuʒ fornacis vt ſpūm roris flātē. Ex aeris eniʒ ſpū ⁊ ex aq̄ in ipo ignis medio inuenit rorē. Ecce q̄ꝫ apte expō Auguſtini repugnat extorſioni quā iſti fingūt dicētes. nec pōt aliqs ſubterfugere ⁊c̄. Un̄ ex nūc ꝑcendū erit eis de eo ꝙ ſnias Thome deprauare nitūtur cū beato Aug. imo ipſi textui ſacre ſcripture. prout exponiẗ ab eodē ꝯdicere cōprobantur. ¶ Ad illud vō qḋ pro ſe adducūt Nabuchodonoſoꝛ Ad pm

vidit

vidit eos ambulātes in medio ignis.⁊ ꝙ Nabuchodono
ſor acceſſit:nihil facit pro eis.qm̄ ſm dictā expōnez Aug.
ipſe ros ī quo erāt pueri in medio ignis erat:⁊ fornax ipſe
vndiq; ⁊ circūquaq; ardebat eiꝰ diuiſio.ſ.materie roāde
a flāma ſicut a vapore inflāmato diuina vīute:⁊ angeli-
Ad 2ᵐ co miniſterio coopante fiebat.❡ Qđ ēt in igne ſanctoꝝ
Laurētij ⁊ Tyburtij diuinitꝰ fieri poterat.vel forte de re-
frigerio ſpirituali loquebatur Laurentius ⁊ propter inte-
riorem delectationem quam in dei contemplatione inue
niebat prunas roſis Tyburtius comparabat.

ARticulus Nonus.De hoc qđ Thomas dicit in de veri.mā ſi-
de.q.xxviij.ar.iij.in ſolōe.xvi.arg.vbi que-
rit:vtrū ad inſtitutioně ipi⁹ li.ar.reqratur ꝙ
res nāles per quādā violētiā pͥt diſponi ad
formā vt.ſ.pncipium diſpoſitionis ſit extra:nihil conferē
te vim paſſo.vnde in eis non eſt diſpoſitio ad formam ab
aliquo principio intrinſeco:ſed ab extra.

Corruptorium. Per iſta vba videtur negare incboationes formaruꝫ ſiue
potētias actiuas in mā:quas ponūt phi ⁊ ēt Aug.⁊ vocat
1 potētias ſiue rōnes ſeminales.De iſtis potētijs vel rōni-
bus ſeminalibꝰ loqtur Augꝰ in pluribꝰ locis.Nā ſup Gen̄.
ad lrām dicit.Ois curſus iſtius vite curſus vſitatiſſimus
eſt.⁊ hꝫ quaſdā nāles leges ſuas:ſm quas ⁊ ſpūs vite qui
creatus eſt:hꝫ appetitus ǭſdaz determinatos quodāmō.
quos ⁊ mala volūtas nō poſſit excidere.Et elemēta hu-
ius mūdi hn̄t diffinitā vim qualitatēq; ſuā ſm quā vnū-
quodq; valeat qđ de quo fieri poſſit vel nō poſſit.Ex his
vo primordijs rerū oia que gignūtur pro ǭlibet tpe exitꝰ
proceſſuſq; ſumūt finē.qꝛ diſpōnes ſunt cuiuſq; generis.
Vñ fit ꝙ de grano tritici nō naſcuntur fabe.vel de faba
triticū.vel de pecude hō.vel de hoīe pecus.Sup hūc mo
tuz curſumq; nālē hꝫ deus apud ſe de his oibus poſſe fa-
2 Nota de triplici ſemie. cere alia ꝙ̄ rōnes eoꝝ ſeminales hn̄t.❡ Itē liᵒ iij.de tri.
c.x.diſtiguit̄ triplex ſeminariū.vnū ſicut ſurculus.qui cō
uenienter terre inodatus arborē facit.Aliud ſubtiliꝰ ſemē:
ſciꝫ generis eiuſdē ⁊ eiuſdem grani.⁊ hec duo ſunt viſibi
lia.Tertiū huiꝰ grani ſemē:ꝙ̄uis oculis videre nō quea-
mus ratione tn̄ cōuincere poſſumus:qꝛ nihil talis aliqua
vis eſſet in elemētis iſtis.nō plurima naſcerent̄ ex terra
que ſeminata nō eſſent.Et paruꝫ infra.Inuiſibiliū ſemi-
num cauſator ipſe creator eſt oium rerū.qm̄ quecūq; na
ſcēdo ad oculos noſtros exeūt ex occultis ſeminibꝰ:acci-
piūt progrediēdi pͥmordia vel icremēta debite magnitu
dinis:diſtictiōeſq; formarū ab originalibus tanꝙ̄ regu-
3 las ſumūt.❡ Itē Ambroꝰ in examerō naſcētibꝰ ſingulis:
aut ſemē:aut alia vtus ſeminaria ineſt ſm genꝰ:vt qđ na-
ſcit̄ ſimile:exeat eoꝝ que ſata ſūt vel de radice germinēt:
4 ſicͭ de tritico triticū.de milio miliū.⁊ piro pirus.❡ Etiaꝫ
phi inueniūtur qſiq; vti noīe rōnū ſeminaliū.Vñ in liᵒ
iij.Macrobij ſaturnaliūparū ante finē dicit ita.Rōnes
ſeminales que in ouo ſunt velut quedā galline elementa
credēda ſunt.❡ Et phs.xi.meta.expſſe ponit incboatio-
nes ſiue potētias formarū in mā.verbi grā:vt ex albo in
p̄ liᵒ tex. 2ⁿ.24. potētia fiat aliqđ albuꝫ in actu.Siſr in de generatione ⁊
corruptio.vt ſint oia ex ente in potētia ⁊ nō ente in actu.
2ᵒ.29. ❡ Et Comᵗᵒʳ ſup eūdē li.aliquantulū infra ſup illā ptez:
⁊ dubiū eſt in hoc dicēdū:ex quo nō ente fiat generatio.
Nō eni qđlibet ens fit ex ǭlibet potētia:ſed vnūqđq; en-
tiuꝫ fit ex eo qđ eſt illud in potētia ꝓpria:ita ꝙ numerus
potētiaꝝ ſit ſicͭ numerꝰ ſpēꝝ entiū gnāliū.Et dixit Ariſt.
hoc.qꝛ opinabat̄ ꝙ ſit vna ſm ſubam:⁊ multa hꝫ habitu
5 dines ſiue habilitates.Hec Comᵗᵒʳ.❡ Itē Ariſt.iij.phyſi
t.2ⁿ.84 coꝝ.aliquātulū an̄ finē:ſm antiquā trāſlationē.Si autē
ars edificādi naues eēt in ipſis lignis.opatio earū eēt ad
modū opationū nature.Sup quo dicit Comᵗᵒʳ.Vex eſt
ꝙ nō eſt dr̄ia inter nām ⁊ artē.Sed ars agit extra:nā vo
intra.Iſtā eādē ſniaꝫ inuit phs ⁊ expſſe ponit Comᵗᵒʳ.vi.
eth.c.vi.Vñ manifeſtū eſt ꝙ negare rōnes ſeminales:ſi-
ue potētias actiuas eſt ꝯ doctrinā phoꝝ ⁊ etiā ſanctoꝝ.

Reſponſio ad hec ſm Thomā.Eoꝝ qui ponunt
icboatiōes formarū vel potētias acti- Modꝰ icboātiū
uas in mā duplex eſt via.Quidam enim ponūt ꝙ forma formas ē duplex
ſubalis ſuſcipit magis ⁊ minꝰ.⁊ iſti ponūt eā pexiſtere ge-
nerationi:nō ſm oēs ſuos gradus:ſed ſm aliquē graduz
incōpletū:⁊ per generationē promoueri ad gradū cōple-
tum ſiue pfectū.Alij vo ponētes formā ſubalē non ſuſci- Scđs modus
pere magis ⁊ minus eo ꝙ hoc manifeſte dicūt auctores
dicūt formas totalr̄ pexiſtere generatiōi:⁊ nō ſm gradū
eius aliquē imꝑfectiorē.qꝛ gradus nō hꝫ.Vtraq; autem Contra vtrūq;
via ē ipoſſibilis:⁊ iō ꝯ pͥmā pmo adducā auctes ⁊ rōnes.
poſtea ꝯ ſecūdā.Qꝛ forma nō ſuſcipiat magis ⁊ minꝰ ha-
betur ab Ariſto.viij.meta.ꝙ forme ſunt ſicut numeri.in t.2ⁿ.10.
qbus addita vnitate vel ſubtracta:reſultat noua ſpēs.Di
cit etiā ibidē.ꝙ ſicut in mā nō eſt magis ⁊ minus:ita nec
in ſuba que eſt forma.Nec moueat aliquez lrā quā ime- Solutio inſtātie.
diate ſubiūgit.ſed ſi quidē cū materia.Vel ſm aliā tran
ſlationē:niſi ſit ſuba que eſt cuꝫ mā.que videt̄ aduerſari
intētioni nr̄e.Nō eniꝫ pōt eſſe itētio Ariſ.ꝙ forma ſuba-
lis nō ſuſcipit magis ⁊ minus:niſi qn̄ eſt in materia.tū qꝛ
fatua eſſet talis locutio.cū eni ſemꝑ ſit in mā:fatuū eſſet
eā negare ſuſcipe magis ⁊ minus:excipiēdo tps in quo eſt
in mā.ſicut ſi diceret̄:lapis nō eſt aīal niſi cū eſt viſibilis.
Tū ēt:qm̄ ſi ſic exponatur lrā:nulla eſt ſilitudo inter for-
mas ⁊ numeros ꝙ̄tū ad id in quo ponit ſilitudinez.Sic
eniꝫ ſimplr̄ vex eſt dicere:ꝙ forma ſuſcipit magis ⁊ mi-
nus.cū tn̄ hoc nō cōueniat numero.vñ neceſſe eſt aliam
habere intellectū in lrā.Eſt aūt intētio Ari.hec.ꝙ in for-
ma nō eſt magis ⁊ minus ſm ſeipſam:ſed ſm mām:hoc
eſt ſm materiales diſpōnes inuenit̄ ibi magis ⁊ minus.
❡ Itē in predicamētis dicit Ariſt.ꝙ ſuba nō ſuſcipit ma
gis ⁊ minus.Et hoc dictū melius eſt ad propoſitū.qꝛ dici
tur de ſuba cōpoſita ꝙ̄ ſi diceret̄ de ſuba que eſt forma:
ſeqtur enim.ſi non ſit magis ⁊ minus in ſuba cōpoſita:ꝙ
nec erit in forma ipſius:⁊ ſi ſit in forma:ſeqtur ꝙ ſit in cō
poſita.cōpoſituꝫ enim denoiatur a forma.ergo opꝫ ſi for
ma intēderetur ⁊ remitteret̄.ꝙ cōpoſitū denoiaret̄ ma-
gis ⁊ minus tale.ſicut ſm albedinē intēſaꝫ ⁊ remiſſaꝫ di-
citur aliqđ magis ⁊ minꝰ albū.❡ P̄.Comᵗᵒʳ.v.meta.di- 2ᵒ.12.
cit.ꝙ forma eſt idiuiſibilis.❡ P̄.per rōnes ħ oñdit̄ ſic.
Ois forma ſuſcipiēs magis ⁊ minus:ſucceſſiue iducit̄ in
materia ⁊ nō in iſtāti.Sꝫ forma ſubalis inducit̄ in māꝫ
in inſtāti.ģ forma ſubalis nō ſuſcipit magis ⁊ minꝰ.Mi-
nor ꝓbat̄ per auctem ⁊ rōnē.Dicit enim Comᵗᵒʳ.vi.phy 2ᵒ.44.
ſicoꝝ.ꝙ generatio que eſt iductio forme ſubalis eſt finis
trāſmutationis que eſt alteratio:⁊ eſt idiuiſibilis.nō eniꝫ
generatio ⁊ corruptio ſunt motus:ſed ſequūtur motū.Di
cit etiaꝫ in eodē.ꝙ trāſmutatio que eſt in ſuba eſt in non
tpe.ſ.ꝓuētus forme ſubalis.Et paulopoſt.Qn̄ caro fit ex
ſanguie:tͥ amittūtur ǭlitates ⁊ accñtia ꝓpria ſanguinis:⁊
fiūt accñtia ꝓpria carni.⁊ ħ in nō tpe ſciꝫ in fine motus.
❡ P̄.per rōnem pōt aſſumptū oſtendi ſic.Inductio for-
me ſubſtātialis eſt generatio proprie dicta.ſicut inductio
qualitatis eſt alteratio proprie dicta.Si igit̄ forma ſub-
ſtantialis cōtinue in tēpore inducit̄ ⁊ nō ſubito:ſeqtur ꝙ
generatio ꝓprie dicta ſit motus cōtinuus.quod demon-
ſtratur eſſe falſuꝫ.v.phyſicoꝝ.qꝛ ſequeretur ꝙ nō ens in t.2ⁿ.8.
actu moueret̄.❡ Alia rōne oſtēditur pncipale propoſi
tum ſic.Omne mediuꝫ eſt inter ꝯria.ſicut probat phs.x. t.2ⁿ.22.

metaᶜᶜ. Sed ſi forma ſubſtātialis intēderet̄ ⁊ remittere tur eſſet in ſuba mediū. eſſet enim tranſitus ab imꝑfecto ad ꝑfectū per gradus medios. ergo in ſuba eſſet cōtrarie-

t. ɔ^m. 40. tas. qđ eſt ɔ̄ pħm in ꝑdicamētis ⁊ v. phyᵒʳ. vbi Comᵗᵒʳ di cit. ꝙ in ſuba nō eſt ɔ̄rietas qūtū ad formas: ſed q̄tuz ad qualitates. ⁋ 2ᵒ. oīa dn̄a ſm formā ſubſtātialem variat ſpēm. forme eniʒ ſubales ſunt ſicut numeri in q̄bus quo- cūq; numero addito vel ſubtracto ſpēs variat̄. Si igitur forma ſubalis ſuſcipit magis ⁊ minꝰ in gradu. ſ. facto ma gis ⁊ minus ſpēm variabit. ⁊ ita non erit eadē forma ſed alia. Nō eniʒ vna ⁊ eadē forma eſt diuerſarū ſpecierum. Quelibet igit̄ forma ſubalis in indiuiſibili cōſiſtit. Ex q̄ patet ꝙ illa via que ponit ipſaʒ per gradus promoueri: ⁊ per ɔ̄ſequēs ſuſcipere magis ⁊ minus: penitus eſt ipoſſibi lis ⁊ merito reprobāda. Nūc reſtat videre qualiter reliq̄ via eſt ipoſſibilis. que dicit ꝙ eſſe forme totalr̄ generatio ni in mā ꝑexiſtit. nomen tn̄ forme vel rōnē nōdū meret̄: eo ꝙ materiā nōduʒ actu ꝑficiat. Hoc aūt patere pōt ſic. cū eſſentia materie necīo generationi rei preexiſtat. ⁊ ſilr̄ ſm iſtā poſitionē eſſentia forme tota ꝑexiſtit: ſeq̄tur ꝙ to ta eſſentia eiꝰ qđ generat̄ ſit ante generationē. ex mā eniʒ ⁊ forma ɔ̄ſtituit̄ eēntia ipſius rei. ſed poſita eēntia alicu ius ponit̄ ipſuʒ. ergo illud qđ generat̄ eſt anteq̄ȝ generet̄. Et eodē mō ſeq̄tur ꝙ res ſit poſtq̄ȝ eſt corrupta. que ſunt manifeſte ipoſſibilia. ⁋ Si aūt dicat aliq̄s ꝙ forma pre- exiſtat generationi nō actu ſed potētia. nō bene cōcludit̄ ꝙ illud qđ generat̄ ſit in potētia anteq̄ȝ generet̄. ⁊ hꝰ non eſt incōueniēs. qui ſic dicit ipſe ꝑpoſitū realr̄ ɔ̄cedit. Si eniʒ forma poſt generationē eſt actu in mā. ⁊ ante genera tionem tm̄ in potētia. cū eſſe in potētia tn̄ ſit propter de- fectum alicuius qđ nō deficit qn̄ eſt actu. opʒ ꝙ an̄ gene- rationeʒ aliq̄d deficiat de forma qđ nō deficit poſt gene- rationē. forma aūt indiuiſibilis eſt vt oñſum eſt. ergo ne- ceſſe eſt dicere ꝙ ipſa totaliter defuit an̄ generationē. ⁊ hꝰ eſt ꝑpoſitū. ⁋ 2ᵒ. cū dicit̄. Forma eſt in potētia ante ge- nerationē: ita ꝙ exiſtat quoddā eſſe forme diminutū: rō ne cuius dr̄ in potētia. tūc quero de eſſentia forme que hʒ illud eſſe. aut vnit̄ materie: ita ꝙ illud eſſe ɔ̄ſequat̄ vnio nē talis eēntie forme cū mā. ⁊ tūc nec̄e eſt ponere: ꝙ cum ɔ̄iūctio vel vnio alicuius rei ɔ̄ſtituat eius q̄dditatē vel eſ ſentiā: neceſſe ē ꝙ tota q̄dditas rei ſit ɔ̄ſtituta an̄ gnōneʒ: qđ (vt diximꝰ) ē abſurdū. Si aūt illa eēntia forme hēat illud eſſe ſolū rōne ſui: nō rōne alicuiꝰ ſue vniōis: cū mate ria ſeq̄tur ꝙ hec eēntia forme ſit in nā ſua penitꝰ imālis. Oīs aūt hꝰ eſſentia habēs eſſe ꝑter mām: eſt quedā natu ra itellectualis. Ex quo ſeq̄tur ꝙ oīs forma que ſm vita- tem eſt materialis: erit ſm iſtā poſitionem in ſua natura imaterialis. ⁊ per ɔ̄ñs quedaʒ ſuba ſeparata: cui ſm pħos potētia itellectiua nō poſſet denegari. ⁊ hoc q̄dē eſt abſur dius. Nec pōt dici ꝙ iſta rō nō ꝓcedit. q2 illud eſſe qđ hʒ iſta eēntia forme an̄ gnōneʒ eſt diminutū. Cū enim vni- cuiq; potētie debeat̄ actus ꝓprius ſm nāe ſue ꝑfectionē: cū iſta eſſentia forme ſit in ſe ꝑfecta cui nihil deeſt de ꝓ- pria nā que ad iſtā ꝑtineat eſſentiā. prout ipſi ponūt: nec̄e eſt ꝙ actꝰ ſui eſſe qđ ei debet̄: ſit q̄d ꝑfectū. ⁊ tunc ɔ̄cludo ꝙ eēntia formalis habēs eſſe ꝑfectū rōne ſui eſſe eſt nāe intellectualis: ſed oēm formaʒ mālem ſeq̄tur eſſe hꝰ ſm iſtā opinionē. ergo oīs forma mālis ſm eandē neceſſe eſt dicere in ſua nā ꝓpria imāleʒ in proprio ſuo eſſe perfecto exiſtētē in ſe ⁊ intellectū habētē. vel ſi velint hoc negare ⁊ dicere. ꝙ illud eſſe habeat rōne materie: neceſſe eſt aliđ incōueniēs pretactuʒ ɔ̄cedere. ſ. ꝙ tota eſſentia rei eſt an̄ eiꝰ gnōneʒ. ⁊ per ɔ̄ñs ꝙ nihil ſm veritatē generatur. ⁊ ſic qđlibet in quolibet fore. ⁊ alia incōuenientia multa: quoꝝ nō eſt numerus. ⁋ Ad obiecta ḡ que ipſi affirmāt pro ſe

dicēduʒ. ⁋ Ad pᵐ. ꝙ Augꝰ non vocauit rōnes ſeminales Ad pᵐ in materia: ipſas eſſentias formarū vel incohationes ea- rundem: ſed cauſas ſiue rōnes ſeminales poſuit in mate- ria reſpectu oīum miſcibiliū ⁊ mutabiliū ꝓpter hꝰ mate rie habilitates: ⁊ ipſoꝝ elemētoꝝ actiuas ⁊ paſſiuas virtu tes. Cū eniʒ in materia ſit habilitas ad oēm formā mate rialeʒ ⁊ elemēta mutuo agentia faciāt ad qualitatis me- die: ſub quadā. ſ. proportione inductionē. que. ſ. proportio nalitas ſm diuerſitateʒ formarū diuerſoꝝ mixtoruʒ eſt neceſſaria. liquet in ipſis elemētis ac materia elemētoruʒ cauſas ac rōnes ſeminales reſpectu mixtoꝝ oīuʒ natura- liter inherere. Et ꝙ hec fuerit itētio Aug. patet ex verbis eius que ipſi adducūt. Ait eniʒ. Elemēta huius mūdi cor poream habēt vim qualitatēq; ſuaʒ ⁊c̄. Ecce quid vocat rōnem ſeminalē: vim. ſ. ⁊ qualitatē qua elementa agunt (vt dictum eſt) ad mixtoꝝ productionē. ⁋ Qđ autē di- cit. ꝙ de grano tritici nō naſcūtur fabe: nec ecōuerſo. huic eidē ſententie atteſtatur. Sed ſi ad formā exiſtētē in mate ria in potētia reſpexiſſet ſm modū poſitionis coꝝ: iſtā di- uerſitateʒ nō poſuiſſet. qm̄ forma fabe inuenit̄ in potētia in materia grani tritici: ⁊ ecōuerſo: vt ipſimet hn̄t neceſſe ponere. diuerſitas igit̄ eſt a ꝑte virtutis actiue. q2. ſ. in gra no tritici eſt potētia actiua ad triticū ⁊ hec eſt virtus ipſi- us grani non aliqua eſſentia forme ſubalis ſub eſſe dimi- nuto. ⁊ ideo certe per illā virtutē diſponit̄ materia donec inducat̄ forma ſubſtātialis tritici generādi. Similiter in faba eſt virtus actiua: per quā diſponit̄ materia ad illud qđ ex ipſa generat̄. Iſtas ergo diuerſas v̄tutes vocat Au- gꝰˢ rōnes ſeminales. Sūt autēʒ iſte virtutes (vt tactum eſt) naturales ꝓprietates taliū ſeminū. propter qđ ratio nes ſeminales appellātur. ⁋ Ad 2ᵐ ſimiliter dicendū. ꝙ Ad 2ᵐ Augꝰ vocat ſemē inuiſibile illud: in quo ſenſu nō percipi- mus eſſe virtuteʒ actiuā reſpectu productionis alicuius: ſed ſolum rōne prout ipſe dicit. ſicut vocat ſemē viſibile ſurculū vel ſemen. in quo ſenſu experimur eſſe virtutem actiuā diuerſam ad diuerſarū productioneʒ plantarum. Sicut ergo v̄tus actiua ſeminis vel ſurculi nō ſit forma plāte generate. ſic eniʒ forma de ſubiecto in ſubiectū mi- graret. ſic nec virtutes elemētoꝝ actiue ſiūt forme mixto rum. ad quarū cognitioneʒ nō niſi per rōnis inueſtigatio- nem peruenit̄. inquantū. ſ. agūt ad mixtoꝝ productionē: prout dicit Augᵘˢ ibidē de trinitate. libro. iij. c. xiiij. Quā- uis inquit oculis videre nequeamus. rōne tamē cognoui- mus. q2 niſi talis aliqua vis eſſet in elemētis iſtis: nō ple rūq; naſcerētur ex terra que ibi ſeminata nō eēnt. ⁊ hoc vocat etiā Augᵘˢ ſemē inuiſibile: ſicut patet intuēti. Et qđ dicit infra inuiſibiliū ſeminū creatorem omniū rerū ⁊c̄. pro nobis facit. Ex hoc eniʒ ꝙ deus virtutē omnium for- marum huiuſmodi ꝓductiuaʒ cōcreauit: ipſe dicitur oēs formas huiuſmodi creare. quoniā cauſa pͥma plus eſt in- Auctor ꝺ fluens q̄ȝ ſecūda. Utitur autēʒ Augꝰ hoc nomine creatio- cauſis. nis pro productiōe: ſicut patet. ⁋ Ad 3ᵐ dicēdū. ꝙ eodeʒ Ad 3ᵐ modo habet intelligi dictū Ambroſij. Dicūt enim ſancti (vt diximus) virtutes iſtas actiuas rationes ſeminales. ⁋ Sciēdū aūt ꝙ omnis virtus actiua rei ineſt ipſi agen ti. ⁊ nullo modo pōt fieri forma vel effectus producti. In hoc tamē eſt dr̄ia: ꝙ virtutes inueniūtur in quadā perfe- ctione que manet poſt ſuoꝝ effectuū productioneʒ. ſicut patet de virtute ſolis ⁊ elemēti. per quā producit elemen- tum ſue ſpeciei. ⁊ vniuerſaliter de v̄tute agētiū perfecto- rum. Quedā vō ſunt virtutes actiue quarūdā rerū que a natura ordināt̄ ad alia ꝑfectiora. ita tamē ꝙ ſemen il- lud nō manet. nec per ɔ̄ſequēs v̄tus eius: que ſibi vt ſub- iecto infuit ipſis in eſſe productis. ⁊ huiuſmodi v̄tus dici- tur ꝓprie ſeminalis: ſicut ⁊ illud cuius eſt virtus illa vo-

catur

Ad 4m catur ſemē. ¶ Ad 4m cum dicũt. ꝙ phi locuti ſunt de ra
tionibus ſeminalibus: verũ dicũt ſed nõ ſcḋm eorum exti
mationē. ſed in ſenſu ſupradicto. Sic enim ⁊ nõ aliter eſt
in ouo virtus actiua vel ratio ſeminalis galline. ¶ Qḋ aũt
dicit phs. ex albo in potentia fit album in actu. ⁊ ꝙ nume
rus potentiaꝝ eſt ſcḋm numerũ ſpecierum entiũ generabi
lium: nihil facit pro eis. Certuꝫ enim eſt ꝙ albedinis eſſe
nõ poteſt poni in materia ante ꝓductionem albi. qꝛ acci
dentis ſequuntur neceſſario eſſe ſubiecti ſui: etiã ſcḋm ſuã
eſſentiam. vñ impoſſibile eſt per naturã ponere eſſentiã
accidentis habere eſſe qḋ nõ cõſequatur ad eſſe ſui ſubie
cti. Nec etiam hoc dicere voluerunt illi qui huius poſitio
nis fuerunt defenſores ſubtiliores. igitur eſſe fit ex eo qḋ
eſt in potentia tale. nõ quidem actiua ſed paſſiua. Lignũ
enim fit albũ ex nõ albo in potentia ſicut patet: quot etiã
ſunt forme tot ſunt habilitates in materia. ꝓpter qḋ ma
teria dicitur vna ſcḋm ſubſtantiaꝫ. ⁊ multa ſcḋm habilitates
Ad 5m ſcḋm Cõmentatorem quē adducunt. ¶ Ad vltimuꝫ dicen
2. phiſ. duꝫ. ꝙ ars ⁊ natura dicuntur differenter agere ſcḋm phm
⁊ Cõmentatorem. ſed hoc neminem compellit ad ponen
duꝫ potentias actiuas in materia eo modo quo ipſi poſue
runt. In ſolis enim animatis eſt hoc veꝝ. ꝙ ṗncipiuꝫ ſui
motus actiuũ eſt intrinſecus. In inanimatis v̇o hoc eſt pe
t.c.17. nitus impoſſibile. Unde phs. 8° phyſicoꝝ dicit. ꝙ ꝓpriũ
eſt animatoꝝ moueri a ſeipſis. Si igitur queratur: vtruꝫ
differentia iſta inter naturalia ⁊ artificialia debet intelli
gi quantũ ad principiũ actiuũ: vel quantũ ad principiuꝫ
paſſiuũ: neutrũ dandũ eſt. ſed vtrunqꝫ accidit. Sed hoc
eſſet dandũ: ꝙ differẽtia habet intelligi ex parte artificia
liũ de ṗncipio factionis: inquãtũ artificialia ſunt ab arte:
qḋ eſt qḋdam ṗncipiũ actiuũ. Ex parte autem naturaliũ
ſimiliter habet intelligi de ṗncipio generationis rerũ in
quantũ naturalia ſunt: ſcilꝫ de materia que in generatio
ne quorundam vt inanimatoꝝ: eſt ṗncipium paſſiuum
tñ. In generatione v̇o animatoꝝ eſt nõ ſolũ principium
paſſiuum: ſed etiam actiuũ. ⁊ ita nõ neceſſe eſt ꝙ intelli
gatur illa differentia quantum ad idē genus ṗncipij vtro
biqꝫ: ſed aliquando ad diuerſa genera ṗncipioꝝ: vt quan
do comparat̄ factio artificialiũ ad generationem anima
toꝝ. Lꝫ autē in inanimatis nõ inueniat̄ ṗncipiũ motus
niſi paſſiuum tñ ſcḋm phm: nihilominus tamen dicit̄ mo
tus naturalis ꝓpter habilitatē naturalē que eſt in ſubie
cto ad illam formã que per motũ inducit̄: ⁊ per naturalē
inclinationē quã habet mobile ad formã illam. Uiolen
tum enim eſt cuius principiũ eſt extra: qḋ fit contra natu
ralē inclinationē rei: ſicut patet in motu lapidis ſurſum.
Naturalis v̇o motus eſt: vbi inclinatio veri naturalis re
peritur: quantũcunqꝫ principium effectiuuꝫ ſit ab extra.
¶ Item ſciendum. ꝙ iſta potentia non poteſt per formã
ſubſtantialeꝫ creari: ſed poteſt virtute agentis cauſari. qḋ
nõ poſſunt dicere qui ponunt eius eſſentiã in materia pre
exiſtere qualiter ab agente cauſet̄ ſicut patere poteſt. Idē
enim eſt ṗncipium productiuũ forme: ⁊ proprietatis ⁊ vir
tutis formã illã ꝯſequentis: ſicut patet. Idē enim ṗncipiũ
ꝓductiuũ eſt trianguli: ⁊ eius qḋ habet tres angulos ⁊c̃.
Et ſimilr anime humane ⁊ ſue virtutis intellectiue. ⁊ ſic
patet quaſi de ſingulis. Cum igitur agens particulare poſ
ſit in productionem ꝓprietatis cõſequentis ipſam formã
ſubſtantialem: neceſſe eſt ꝙ poſſit in productionē eiuſdē.
¶ Qr autem ꝓducat̄ ꝓprietas forme ſubſtantialis per
agens particulare: patet in igne agente qui calorem indu
cit: ſicut per ſenſum eſt manifeſtum. ⁊ ſicut producit calo
rem in gradu vno. ſic manifeſtum eſt ꝙ facta maiori aſſi
milatione in ſuſceptibili: poterit producere maiorem ca
lorem in gradu alio. ⁊ ſic tandem in ſummo: que eſt pro
prietas ⁊ propria virtus ignis formam conſequens. ergo
neceſſe eſt ꝙ ſimul poſſit producere formam ipſaꝫ ignis:
qḋ ⁊ facit. quoniam in termino alterationis inducto ſum
mo calore: neceſſe eſt aerem vel aliud in quod agit ignis:
corrumpi. ⁊ eadem neceſſitate neceſſe eſt igneꝫ generari.
Et ſic patet qualiter forma ſubſtantialis per virtutē agē
tis particularis in eſſe producitur.

¶ Finit Correctorium Egidij Corruptoꝝ dictoruꝫ Tho
me: in queſtionibus diſputatis in de Ueritate.

¶ Correctorium corruptoꝝ dictoꝝ Thome: in queſtioni
bus de Anima Feliciter incipit. ab Egidio Romano.

ARticulus Primus eſt de hoc qḋ
dicit Thomas. q. i. ar. i.
in reſponſione ṗncipali. vbi querit: vtrum
anima poſſit eſſe forma ⁊ hoc aliquid. ꝙ
idem eſſe anime cõmunicat̄ corpi vt ſit
vnuꝫ eſſe totius ſpeciei. Et ṗ in laꝝ diſ. vij
vbi querit: vtruꝫ aĩa ſit ſimplex. dicit hoc
idē planius in rñſiõe tertij argumẽti. ſ. ꝙ hoc ipm eſſe qḋ
eſt aĩe per ſe ſit eſſe ꝯiũcti. ⁊ ꝙ nõ eſt ibi eē niſi eſſe ipſius
forme. Et in hoc idē dicit̄ in ṗma pte ſumme. lxx. q. ar. ṗ.

Corruptorium. Hec poſitio videtur nobis tē
dere ad errorem ad hoc ſcilꝫ
ꝙ nõ fuit idem corpus chriſti viuũ ⁊ mortuũ: neqꝫ alicu
ius alterius. Si enim nõ eſt aliud eſſe corporis vel cõiun
cti qꝫ eſſe ipſius aĩe: cum omne eſſe ſit a forma: ſicut dicit
phs in. ij. de anima. ⁊ Boetius. ij. de trini. poſt ſeparatio t.c.26.
nem anime corpus habebit aliud eſſe. Conuenit enim ve
re dicere: hoc eſt corpus: nec tñ ṗdicat̄ eſſe anime de hoc
corpore qḋ conſtat eſſe corpus. ergo oportet de neceſſitate
ꝙ hoc corpus inquantũ corpus hoc: aliunde habeat for
mam qꝫ ab anima: que ſola dedit eſſe corpori in coniun
ctione. Sed ſi hoc corpus inquantum hoc corpus aliam
habeat formam poſt ſeparationeꝫ qꝫ ante: impoſſibile eſt
ꝙ ſit idem numero corpus chriſti ſcḋm ꝙ corpus: hoc autē
damnatum eſt tanqꝫ falſum. ¶ Ṗ. certum eſt ꝙ corpus 1
habeat eſſe anteqꝫ anima ſibi vniatur. ⁊ poſtqꝫ ſeparata
fuerit. ergo totum eſſe corporis ⁊ coniuncti nõ eſt eſſe ani
me. ¶ Ṗ. in alijs compoſitis ex materia ⁊ forma. verbi 2
gratia in elementis. videmus manifeſte compoſituꝫ eſſe
ex componẽtibus: quod tamen eſſe nõ eſt per ſe alicuius
componentium. quia neutrum componentiũ habet eſſe
per ſe: ſicut corpus ⁊ anima: vt patet poſt ſeparationē aĩe
a corpore. poteſt vere dici ꝙ hoc eſt corpus. ⁊ ꝯſtat ꝙ tũc
nõ predicatur de eſſe anime. nec aliud dicitur hoc corpus
eſt: qꝫ hoc eſt corpus. Si enim nõ eſſet corpus ſicut nõ eſt
homo: tunc nõ poſſet vere dici: hoc eſt corpus. quia nõ po
teſt dici: hoc eſt homo. ergo ſi ideꝫ eſt corpus numero poſt
ſeparationem anime quod ante: idem habet eſſe numero
poſt ſeparationē qḋ añ. ſed hoc nõ poſſet eſſe ſi totum eſſe
corpis: ⁊ cõiuncti eſſet ipſius aĩe. Reſtat igit̄ hoc eſſe fal
ſuꝫ. Iteꝝ etiã. q. iij. querit: vtꝝ intellect⁹ poſſibilis ſiue aĩa
intellectiua ſit vna in oĩbus: Et in rñſione ṗncipali dicit.
ꝙ hec aĩa ſit vnibilis huic hoĩ vel illi: multiplicat aĩas ſcḋꝫ
numerum. Et idem in eadem. q. in reſponſione. iij. argu
menti. Et idem ſuper ṗ ſniarũ diſ. viij. q. penultima in rñ
ſione penultimi argumenti. Et idē dicit ṗ° pte ſumme. q.
lxxvi. ar. iij. in rñſiõe. iij. argumẽti. ⁊ ibi hoc ịprobatũ eſt.

Reſponſio ad hec ſcḋm Thomã. Qr illud ideꝫ eſſe
anime cõmunicat̄ corpori: vt ſit vnum
eſſe cõpoſiti. vt in pluribus locis Thomas dicit. dictũ eſt
ſupra in reſponſionibus cõtra ṗmã ptē. ar. ij. vbi ad obie

Ad p^m ⁊ 2^m cia cõtra hec reſpondeť. ¶ Ad illud vo qd hic dicunt de corpe chriſti. dicendũ: ꝙ ſi ipſi vellẽt dicere. ꝙ aliud eſſet eſſe corporis chriſti. ⁊ aliud eſſet eſſe anime eius. ⁊ aliud eſſet eſſe pſonale: manifeſtuʒ eſt ꝙ ſumpto eſſe vt eſt actꝰ entis quo eſt exiſtere ſine ipſa rei exiſtẽtia: errare intolerabiliter inuenirentur. qꝛ in chriſto ponere plura eſſe: eſt ponere plura exiſtentia. ⁊ per ꝯñs plura ſuppoſita. qd eſt hereticũ. Si aũt loquanť de eſſe quidditatiuo: ſic eſſe forme nõ eſt aliud ſm rem ab ipſa forma. ⁊ ponere ſic plura eſſe: nõ eſt aliud realiter q̃ ponere plures formas: ⁊ ponere vnum eſſe ſic: eſt ponere vnã formã.

Ad 3^m ¶ Qualiter autem ſuſtineri valeat qualiter in hoie ſit vna forma ſubſtantialis tñ: ⁊ corpus chriſti viuũ ⁊ mortuuʒ ſit idem numero ſimplr: nõ qdẽ ab vnitate forme: ſed ab vnitate ſuppoſiti dictũ eſt. ſ. in reſponſionibus ad obiecta cõtra p̄mã ptem. ar. xxxi. ⁊ xxxij. vbi etiã declarať via per quã poniť ꝙ corpus mortuũ nec idem eſſe nec etiã eandeʒ habet formaʒ ſubſtantialẽ. cuius oppoſitũ iſti ſupponunt in his que contra Thomaʒ in hac pte obijciunt. Vñ ponentes vnitatẽ forme ſubſtãtialis: dicerent ꝙ nihil eſt penitus qd dicũt in hac parte. ¶ Qd vo dicunt ſupra improbatũ animam multiplicari ſm numerũ corporum: prout dicit Thomas in locis diuerſis: dicimus vbi illi niſi ſunt hoc improbare. oſtenſuʒ eſt ſupra in reſponſionibus ad obiecta cõtra primã ptẽ. ar. xxx. ꝙ eorꝝ argumenta nihil cõcludũt contra Thomã. Et ſi qua in eis videbanť apparentia: ſicut patet intuenti: ibidem diſſoluuntur euidenter.

Articulus Secundus.

De hoc quod dicit Thomas eadeʒ. q. in reſpõſiõe ad. vi. argumẽtũ. ꝙ in his que ſunt ſʒ eſſe ſeparata a materia: non poteſt eſſe diſtinctio niſi ſm ſpeciem.

Corruptorium. Hoc eſt expreſſe cõtra illud qd fides tenet de ſacramẽto altaris: de quo fideliter tenemus ꝙ ibi eſt quantitas. albedo. ſapor. figura ſeparata ab omni mã. ⁊ ꝙ iſta accidẽtia differunt numero ab accidẽtibꝰ ſilibus in alio altari.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Si ſcirent viam per quã ponit Thomas accidentia in ſacramento altaris remanere: ⁊ numeraliter in vno altari differre ab his que ſunt in alio altari. q̃ nihil hoc quod dicunt ſit ad ꝓpoſitũ: nõ vtiqʒ ignorarent. lʒ enim accidẽtia in ſacramento altaris ſint ſine ſubiecto. ⁊ per ꝯñs ſine materia. nõ tñ ſunt ſine quantitate dimenſiua: que eſt principiũ indiuiduationis ⁊ multiplicationis forme eiuſdem ſpeciei. Cum enim de rõne quãtitatis dimenſiue ſit ſitus qui eſt cõditio indiuidualis. de cuius etiã rõne eſt ꝙ habeat in ſui natura diuiſibilitatẽ. manifeſtum eſt ꝙ ex ipſa natura quantitatis dimenſiue ſumiť indiuiduationis principiũ ⁊ dimenſionis. ac per conſequens multiplicationis indiuiduorꝝ eiuſdẽ ſpẽi. Et hinc eſt ꝙ lʒ accidentia in ſacramento altaris ſint ſine ſubiecto ⁊ mã. rõne tñ quantitatis dimenſiue remanentis ſunt indiuidua ⁊ indiuidualiter ſm numerꝝ diſtincta. Iſtud declarat Thomas ꝯtra Gentiles. libꝰ. iiij. cap. lxiiij. vbi ſic dicit. Hoc aũt habet ꝓpriũ quantitas dimenſiua inter accidentia reliqua. ꝙ ipſa ſm ſe indiuiduatur. qd iõ eſt. qꝛ poſitio que eſt ordo ptiũ in totum eius rõne includiť. Eſt enim quãtitas poſitionẽ habens. vbicũqʒ aũt intelligitur diuerſitas partium eiuſdem ſpeciei neceſſe eſt intelligi indiuiduationem. nã que ſunt eiuſdeʒ ſpeciei nõ multiplicãtur niſi ſm indiuiduũ. Et inde eſt ꝙ nõ poſſunt apprehẽdi multe albedines niſi ſm ꝙ ſunt in diuerſis ſubiectis. poſſunt autẽ apprehendi multe linee ſi ſm ſe cõſiderenť. Diuerſus enim ſitus qui per ſe linee ineſt ad pluralitatem lineaꝝ eſt ſufficiens. Et qꝛ ſola quantitas dimenſiua de rõne ſui habet vñ multitudo indiuiduorũ in eadẽ ſpẽ poſſit accidere. Prima radix multiplicationis ex dimenſione eſſe videť. qꝛ ⁊ in genere ſubſtãtie multitudo ſit ſm diuiſionem materie: que nunq̃ intelligi poſſet niſi ſm ꝙ materia ſub dimenſionibus cõſiderať. nam remota quantitate: ſubſtantia omnis indiuiſibilis eſt. vt patet per phm p̄mo phyſicorꝝ. Manifeſtum eſt autẽ ꝙ in alijs generibus accidentium multiplicanť indiuidua eiuſdẽ ſpẽi ex parte ſubiecti. ⁊ ſic relinquiť ꝙ cũ in ſacramento ponamꝰ dimẽſiones per ſe ſubſiſtere. ⁊ alia accidẽtia in eis ſicut in ſubiecto fũdari nõ opʒ nos dicere ꝙ accidẽtia huiuſmodi nõ ſint indiuiduata. remanet enim in huiuſmodi dimenſionibus indiuiduationis radix. Qualiter aũt diuerſimode mã ſit principiuʒ indiuiduationis ⁊ quãtitas dimẽſiua: declarat Thomas in ſumma. pte. vlt. q. lxxvij. ar. ij. in reſpõſiõe p̄ncipali ſic dicẽs. ꝙ cũ ſubiectũ ſit p̄ncipiũ indiuiduationis accidẽtiũ. opʒ ꝙ illud qd poniť aliorꝝ accidẽtiũ ſubiectũ eſſe aliquo mõ p̄ncipiuʒ indiuiduationis. Eſt enim de rõne indiuidui ꝙ nõ poſſit in pluribus eſſe. qd quidem cõtingit dupliciter. Vno mõ qꝛ nõ eſt natum in aliquo eſſe. ⁊ hoc mõ forme imateriales per ſe ſubſiſtẽtes ſunt ⁊ per ſe indiuidue. Alio mõ ex eo ꝙ forma ſubſtãtialis vel accidentalis eſt quandoqʒ nata eſſe in aliquo. nõ tñ in pluribus ſed in vno ſolo ſicut hec albedo que eſt in hoc corpe. ¶ Quantũ igiť ad p̄mũ materia eſt p̄ncipiuʒ indiuiduationis oibus formis inherentibus. qꝛ cũ huiuſmodi forme quantum eſt de ſe nate ſunt eſſe in aliquo ſicut in ſubiecto: ex quo aliqua earum recipiť in materia que nõ eſt in aliquo. nec ipſa forma per ſe ſubſiſtens ſic põt in alio eſſe. ¶ Quantũ autem ad ſecundũ dicendum eſt. ꝙ indiuiduationis p̄ncipiũ eſt quantitas dimenſiua. ex hoc enim aliquid natum eſſe in vno ſolo. ꝙ illud eſt in ſe indiuiſum ⁊ diuiſum ab oibus alijs. Diuiſio autem accidit ſubſtantie rõne quãtitatis: vt dicať p̄mo phyſicorꝝ. Et iõ ipſa quãtitas dimenſiua eſt qdã indiuiduationis p̄ncipiuʒ huiuſmodi formis. in q̃tũ. ſ. due forme numero ſunt in diuerſis ptibꝰ mãe. vnde ipſa quantitas dimenſiua ſm ſe habet quãdã indiuiduationẽ. t. c^o. 15.

Articulus Tertius.

De hoc qd Thomas. q. vij. vbi querit. vtrꝝ angelus ⁊ aĩa differant ſpẽ: In reſpõſione p̄ncipali vult. ꝙ nõ ſolũ angeli oẽs ab aĩa: ſʒ etiã oẽs ab inuicẽ differunt ſpẽ. Et in reſpõſione quinti argumenti dicit. ꝙ intelligere diuerſorum angelorum nõ eſt eiuſdem ſpẽi. ⁊ ad hoc innuit talẽ rõnem. Hoc inquit remoto ꝙ angeli nõ ſunt forme corporũ ſicut aĩe. Si nõ ſint cõpoſita ex materia ⁊ forma nõ remanet angelorum ad aĩam vel ad inuicẽ niſi formalis dĩa. formalis aũt dĩa ſpẽm variat. vñ forma eſt que dat ſpẽm. ⁊ ſic relinquiť ꝙ nõ ſolũ angeli ab aĩabus: ſed ab inuicem differunt ſpẽ. Si quis aũt ponat ꝙ angeli ſint cõpoſiti ex mã ⁊ forma. ⁊ ſilr aĩa: adhuc hoc nõ põt ſtare. Si enim taʒ in angelis q̃ in aĩa ſit mã. opʒ ꝙ illa ſit vna de ſe ſicut oĩum corporũ mã de ſe eſt vna: diuerſificata tñ ſm formaʒ. ⁊ ſi eſt de ſe vna: oportebit omnino ꝙ illius vnitas mãe in cõmuni ſit p̄ncipiũ diſtinctionis angelorꝝ ab inuicem. ⁊ ab aĩa: ſed diuerſitas materie ante receptionẽ forme: que ſm diuiſionẽ materie multiplicatur nõ põt intelligi fieri preter diuiſiones quãtitatiuas. Si enim talis diuerſitas preexiſtebat in mã aĩe vel angeli: ſequiť ꝙ aĩe ⁊ angeli ſint cõpoſiti ex mã corpea: qd nullus dicit. Si vo mã eorꝝ nõ ſit vna ſed diuerſorꝝ ordinũ: hoc nõ põt poni niſi ſm ordinem ad formas diuerſas. ſed talis diuerſitas ordinis exigit formas diuerſarum ſpecierum. ergo adhuc angeli ab animis ⁊ ab inuicem differunt ſpecie.

Corruptorium.

Corruptorium. Q[uod] angelus ab aĩa differat ſpecie hoc cõcedimus ſed de angelis oĩb[us] ab inuicẽ hoc negamus. Vñ Dam. in logica ſua cap. xi. de ſubſtantia ⁊ nã ⁊c. Eximiores inquit phi naturas vocauerũt ſpẽs ſpẽaliſſimas angelũ ⁊ hominẽ equũ ⁊ aſinũ: ⁊ ſimilia. vt vniuerſaliores ⁊ cõſtitutiue hypoſtaſum. Et infra eo. cap. Sancti patres dimittentes multas cõtẽtioſas garrulitates cõmune quid ⁊ de multis dictũ .i. ſpecialiſſimã ſpeciẽ ſubſtantiã ⁊ nãm vocauerunt: vt angelũ. equũ ⁊ canem. Ecce teſte Dam. tam ſm phõs q̃ ſꝫ ſanctos patres: angelus eſt ſpẽs ſpecialiſſima. Et infra ca. p[ri]xix. de perſona Gabrielis. Cũ ſancta dei genitrice diſputans vnus angelorũ: exiſtens ſolus illic preſens: diſputat ſeparatus a cõſubſtantialibus angelis per eã que in loco eſt p[re]ſentiã ⁊ diſputationes. ¶ Ad argumẽtũ dici põt: q[uod] nõ eſt vna cõmunis mã ſpũalium ſicut corporaliũ. Materia enim corporaliũ dicit[ur] vna ⁊ cõmunis ſm p[ri]mã ſignificationẽ que eſt. q[uod] cõmune dicit[ur] qd in ptes diuiditur. ⁊ hoc mõ totũ cõmune eſt. ſed partes eius ſunt ſingulariũ ⁊ ſingulorũ: vt punctus factus: vt diſtinguit Boetius quatuor acceptiones cõmunis in p[ri]ncipio. ſuper p[re]dicamenta. ⁊ hoc mõ mã corporalis dicit[ur] cõmunis. q[uia] ex alia ⁊ alia pte eius fiũt corporalia ſingularia: ita q[uod] nequaq̃ qlibet ex tota. ⁊ hec eſt diuiſio quantitatiua p[ro]pter quã fieri poſſunt multa indiuidua vni[us] ſpẽi in corporalib[us]. taliũ autẽ cõmunitatẽ ⁊ taliũ diuiſibilitatẽ nõ ponimus in materia ſpũaliũ. ſed potius vnũqdq[ue] indiuiduũ in ſpũalibus cauſari ſimul. ſ. q̃tũ ad materiã ⁊ q̃tũ ad formã ⁊ totam materiã in vnoquoq[ue] cõprehendi. ⁊ p[ro]pter hoc plures poſſunt eſſe ſub vna ⁊ eadẽ ſpẽ. lꝫ mã nõ ſit diuiſibilis ſm quantitatẽ dimenſiuã: que eſt tota multiplex ſm numerũ. qđ
p celi .t. c[omm]. 76. ⁊ igit[ur] phs dicit. q[uod] nõ poſſunt eſſe plures mũdi. q[uia] mundus
79. t. c. cõſtat ex tota ſua mã dictũ ſuũ intelligibile eſt ſm ſuam
c[omm]. 98. opinionẽ quã hẽt de materia. ſ. q[uod] mã eſt ingenerabilis ⁊ incorruptibilis. Hoc poſito nõ eſt poſſibile ponere plures mundos eſſe. Sed certe ſi ipſe crediſſet ſicut vitas eſt: mãm corporalẽ totius mundi fuiſſe creatam. ⁊ eodẽ mõ deum poſſe creare ſcdam ⁊ tertiã nunq̃ negaſſet poſſitionẽ pluriũ mundorũ. q̃q̃ iſte mundus occuparet totã materiam p[ri]mo creatam. q[uia] multe materie ſimiles illi creari poſſent. Eodẽ mõ dico in ſpũalibus. vnde dico q[uod] in illis multitudo indiuiduorũ nõ eſt per hoc q[uod] vnuꝫ habet partem materie ſpũalis ⁊ diuiſaꝫ ab alia. q[uia] materia ſpiritualis cũ nõ ſit quanta nõ eſt diuiſibilis in partes quãtitatiuas. ſed vnũqdq[ue] habet materiã ſuã totam in ſe: nõ tempore ſed origine precedentẽ. Vñ Aug[ustinus] ſuper Gen. ad litteram. cap. xxi. li. ij. ponit hoc exemplũ de centro imaginem de centro circuli exire in finitas lineas. cõſtat q[uod] quelibet earũ a centro eſt ducta ad circũferẽtiã. ⁊ q[uod] centrũ eſt vn[um]: ⁊ idẽ punctus terminans lineas omnes. diuiduntur tamẽ oẽs ab inuiceꝫ ſm punctũ ſicut p[ri]us. ⁊ illud eſt quod erat prius. ⁊ hoc nõ poſſet eſſe niſi vnus ⁊ idem punctus fact[us] eſſet multa puncta. ⁊ tamen nõ cõuenit dicere q[uod] ille punctus terminatus dũ cõtinuat omnes lineas illas eſſet diuiſibilis in partes dimenſiuas ſiue quantitatiuas: ſed diuiſibilis per habitudinẽ ⁊ ordinem ad diuerſas formas: ſed eſt vnũ ⁊ indiuiſibile ſꝫ materiã. ⁊ ſic multa indiuiſibilia ſm potentiã. vñ ad formã arg[umen]ti cuꝫ dicit. q[uod] opꝫ materiaꝫ ſpũalium ad hoc q[uod] poſſit eſſe cauſa multiplicationis ſuppoſitorũ ſub vna forma habere diuerſas partes quantitatiuas ad diuerſas formas. Reſpondendũ eſt per interemptionem. q[uod] nec ſic nec ſic: ſed ſufficit q[uod] eadem rõ poſſit multiplicari ſm numerũ. ⁊ ſit multa in potentia.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Ad ea que hic obyciunt[ur] reſponſum eſt ſupra in riſſionibus ad obiecta cõtra p[ri]mã ptem ſũme. ar. x. vbi ⁊ reſpõſio eorũ ad argumẽta Tho. euacuant[ur]. Qđ aũt reſpondẽt ad dictũ phi de vnitate mundi: nihil eſt ad p[ro]poſituꝫ. planum eſt enim q[uod] materia mundi quo ad plures eius ptes quãtitati dimẽſiue eſt ſubiecta. vñ hñ p[ro]ſtingeret intelligere diuiſionẽ materie ptium mundi de nouo creatorũ rõne quantitatis dimenſiue cõſimilis. quã diuiſionẽ nõ cõtingit in ſola materia inuenire ol quãtitate circũſcripta q̃lis poneret[ur] in angelis ſi mã aliqua eſſet in eis. Iterũ ſuppoſito q[uod] aliqua materia ſit occupata totaliter a ſua forma: nihilominus poſſet diſtingui ab alia mã. eiuſdem rõnis vbi q̃titas dimẽſiua poſſet inueniri. ſicut ſi deus in eſſe p[ro]duceret plures ſoles. ſed hoc non põt poni in mã angeli que poſſet fingi totaliter a ſua forma occupata. q[uia] nulla huiuſmodi quantitas etiã ab ipſis fictoribus fingit[ur] in eadem. ¶ Qđ vo dicunt de puncto centrali nec vbi dicũt nec alibi ab Aug[ustino] ad iſtam mãm inueni applicatum. ſed eſto q[uod] Aug[ustinus] ponat multas lineas in centro terminari: nunq̃ tñ ponit qđ veritati aduerſatur. q[uod] idẽ punctus centralis per hoc numeret[ur]. Eſt eniꝫ idẽ punctus re ſolũ variatus rõne ex diuerſa ſua habitudine vt patet per phm. ij. de aĩa. vbi t. c[omm]. 13
per hoc exemplũ ſenſus cõmunis declarat vnitatem.

ARticulus Quartus. De hoc qđ Thomas. q. viij. vbi querit: vtrũ aĩa rõnalis tali corpori debeat vniri: In riſſione. iij. argumẽti. ſuſtinet aĩam intellectualem eſſe aliquã p[er]fectionem corporis celeſtis vt forma. que quidẽ potentiã intellectiuã habet: nõ autẽ ſenſitiuã: vt ex verbis Ariſto. colligi vel accipi põt. Et in riſſione 4[ti] argumẽti dicit. q[uod] ſicut per nãm ſuam omnes intellectuales ſubſtãtie poſſent peccare. tamen ex electione diuina ⁊ predeſtinatione per auxiliũ gratie plures fuerunt conſeruate ne peccarent.

Corruptorium. Ad hanc poſitionem videtur inductus fuiſſe tali rõne que dicebat[ur] a reſpondente. Corpus humanũ q̃uis ſit elementatũ: ex hoc tamen q[uod] eſt redactũ ad equalitatẽ cõmixtionis: habet ſimilitudinem cum celo. qđ omnino elongatũ eſt a cõtrarys. ⁊ inde eſt ſic nobilitatũ vt anima rationalis poſſit cõſequenter vniri. Et hanc materiã in parte videtur tangere Auicenna in ſexto naturalium. pte. viij. articulo. v. Complexioni inquit que magis acceſſit ad mediũ erit complexionatũ ⁊ magis fiet aptum ad recipiendum augmentum perfectionis vite. Cũ vo aptiſſimũ fuerit: ita vt p[ro]traria equaliter ſunt in eo ⁊ equaliter operent[ur]: adaptabitur p[er]fectioni vite rõnalis vel vite celeſtis. Hec aũt aptitudo eſt a ſpũ humano. ¶ Et idem dicit parte vltima cap. vltimo. Et ex hoc format[ur] talis ratio. Si nobilitas corporis humani in hoc cõſiſtit q[uod] vniat[ur] ⁊ aſſimiletur corpori celeſti: videtur q[uod] corpus celeſte nobilius ſit. ⁊ propter hoc cũ perfectio debet p[ro]portionari perfectibili: corpus celeſte debet habere nobiliorẽ p[er]fectionẽ q̃ ſit anima
rõnalis. ¶ Reuera opinio videt[ur] phi. q[uod] corpora celeſtia 2°. t. c[omm].
ſint aĩata. vt patet lib[ro] de celo ⁊ mundo. Et Auicenna ⁊ 17. ⁊ ali
omnes peripatetici idem dicunt. Et Aug[ustinus] etiam de hac bi.
materia dubitare videt[ur] in enchiridion. Certũ inquã non habeo vtrũ ad ſocietateꝫ angelorũ pertineant ſol ⁊ luna ⁊ cuncta ſydera. q̃uis nõnulla eſſe lucida corpora: nõ tamẽ ſenſibilia vel intelligentia videantur. tamen tenendũ eſt q[uod] corpus celi nõ eſt animatũ. Vñ Dam. libro. ij. cap. vi. Nullus celos animatos vel luminaria exiſtimet. Inanimati enim ſunt ⁊ inſenſibiles. celũ. terra. lapis vitã nõ habent. ⁊ tñ in deo vita ſunt. Signũ ad hoc videt[ur] q[uod] dixun[us] homo totus diuinus ab apoſtolis eruditus p[re]cipue a Paulo vſq[ue] ad celũ rapto, qui cũ omnẽ diſpoſitionẽ hierarchie

eccleſiaſtice ⁊ angelice vel celeſtis tradidit: nunꝙ̃ tradidit de diſpoſitione ſtellaris hierarchie. Si autẽ celi eſſent aĩati: certe eſſent hierarchici. ⁊ ſi eſſent: nõ ſaltaſſet Dionyſius a hierarchia angelica ad eccleſiaſticam: niſi tangeret aliquid de ſtellari. Neqꝫ aliquem moueat ita ꝙ dicat ꝙ Dionyſius de celeſti hierarchia loqͭ. qꝛ abſqꝫ dubio celeſtẽ vocat angelicã. ¶ Itẽ ſi celi eſſent animati: cõſtat ꝙ ſicut illa corpora ſunt nobiliora noſtris: ita ꝓportionabiliter anima eoꝝ eſſet nobilior aĩa noſtra. ⁊ per ꝯſequẽs celi eſſent nobiliores hoĩb⁹. ⁊ ita cũ nobilius nõ ſit ꝓpter ignobilius: nõ eſſent corꝑa celeſtia creata ꝓpter hoĩes. cuius cõtrariũ ſcribiͭ Deuteꝛ. iiij. Ne inquit eleuatis oculis in celũ videas ſolẽ ⁊ lunã ⁊ oĩa aſtra celi. ⁊ errore decept⁹ adores ea ⁊ colas que creauit deus in miniſteriũ cunctis gentibus que ſunt ſub celo. ¶ Ad rõnẽ dici põt. ꝙ corꝑa celeſtia nobiliora ſunt corporibus aĩaliũ ſm ꝗd: inquãtũ illa incorruptibilia ſunt: hec aũt corruptibilia. ſimpliciter aũt econuerſo eſt. Omne enim animatũ ordine nãe eſt nobilius inanimato. ⁊ omne corpus (vt ita dicã) aĩale eſt nobilius inaĩali. Et qḋ dicit ꝙ elongatio a ꝯtrario vel per naturã: vt quinta eſſentia. vel per acceſſuꝫ ad temperamẽtũ ⁊ equalitatẽ cõmixtionis eſt adaptatio corporis ad recipiendũ formã perfectiorẽ: videͭ nõ eſſe veruꝫ ſimpliciter loquendo. Huius aũt ſignũ habemus in ꝑtib⁹ corꝑis. cõſtat enim ꝙ cor ⁊ ſpũs ſunt aptiora ad perfectionem vite ſuſcipiendã ab aĩa ꝙ̃ caro vel cutis. ⁊ tñ caro ⁊ cutis magis accedũt ad temperamẽtũ ꝙ̃ cor ⁊ ſpũs. ſicut dicit Auicenna in ꝑmo canone. cap. iij. de cõmixtionibus mẽbrorum ſic inquiens. Qḋ aũt in corꝑe eſt calidius eſt ſpũs ⁊ cor a quo ꝓcedit. Et in cap ꝑcedenti ita dicit his verbis. Iã manifeſtũ ſit ꝙ mẽbra ꝑncipalia nõ ſunt equalitati recte multũ ꝓpinqua. imo opꝫ ꝙ caro ſm ꝙ caro ſit membrum equalitati propinquius ꝙ̃ cetera membra cutis. tamen carne propinquior.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Poſitio illa ꝙ celi ſunt animati: a Thoma nec hic nec alibi affirmaͭ. ipſe enim hec ſub dubio derelinquit ſine aliqua affirmatione. qḋ patet per v̾ba eius in huius queſtionis determinatione. poſtꝙ̃ eniꝫ dixit quoſdã phõs ⁊ doctores catholicos poſuiſſe celos animatos. ⁊ Aug⁹ hoc ſub dubio dereliquiſſe. Damaſ. oppoſitũ aſſerente ſubiũgit. ꝙ hec poſitio apud modernos theologos cõuenientior eſt. ꝙ celi nõ ſunt animati. ſicut dicit Dama. ſuper quo heſitauit Aug⁹ ſuper Geñ. lib⁹. ij. cap. vltimo. ⁊ in enchi. lij. Cuius exẽplo etiã Thomas hoc ſub dubio derelinquit lib⁹. ij. cõtra Gentiles cap. lxx. ſic dicẽs. Hoc aũt qḋ dictũ eſt de animatione celi: nõ dixim⁹ quaſi aſſerẽdo ſm fidei doctrinã ad quã nihil ꝑtinet ſiue ſic ſiue aliter dicaͭ. Unñ Aug⁹ in enchi. nec illud quidẽ certũ habeo vtꝝ ad ſocietatẽ angeloꝝ pertineãt ſol ⁊ luna ⁊ cuncta ſydera. ꝗuis non nulla lucida eſſe corpora: nõ tñ ſenſibilia vel intelligẽtia videanͭ. Ecce doctor noſter egregius eximio doctori beato Auguſtino ſic in hoc articulo ſe cõiungit: vt vnus ſine alio nequeat reprehendi. Qñ igiͭ iſti ſibi imponũt. ꝙ ad hãc poſitioneꝫ quadã rõne quã ipſi explicant fuerit inductus. manifeſtũ eſt ꝙ falſum dicunt. qḋ patet ex v̾bis eius in huiuſmodi queſtionis rñſione vbi ait. Hoc pro firmo tenentes dicimus ꝙ corpora celeſtia ab aliquo intellectu moueantur ſaltẽ ſeꝑato ꝓpter argumẽta. tñ vtrãqꝫ partẽ ſuſtinentes dicam⁹ ⁊c̃. Ecce nullũ argumẽtũ ad alteram ꝑtẽ opinandã inducit cũ rõnes ad vtrãqꝫ ꝑtem diſſoluat.
Ad pm ¶ Rõnes aũt quas ipſi hic ponũt paꝝ valent. ¶ Ad primã igiͭ Dionyſij dõꝫ. ꝙ Dionyſi⁹ loquẽs de hierar. angelica ſatis determinauit de intellectib⁹ ꝗb⁹ celi aĩanͭ: cum illi ſi qui tales ſunt ꝑtineant ad ſocietatẽ angeloꝝ ſm Auguſtinũ. vñ nõ oportuit hoc ſanũ aliquẽ imaginari. ¶ Ad 2m cũ dicitur corꝑa celeſtia eſſe ꝓpter hoiem. ex quo videͭ ꝙ hõ ſit nobilius ipſis. ¶ Dicendũ ꝙ hoc nõ ſequiͭ. Cõſtat enim ꝙ angeli ſunt adminiſtratorij ſpũs in miniſteriũ miſſi ꝓpter eos qui hereditatẽ capiũt ſalutis. Nec tñ ſequiͭ ꝙ hoĩes pro ꝗbus mittuntur ſint ipſis nobiliores. ¶ Itẽ poſſet dici ꝙ homo eſt nobilius ꝙ̃ illud qḋ oculo corporali in corꝑibus celeſtibus põt ꝑpendi. qḋ vtiqꝫ cedit hominibus ad vtilitatẽ. vñ ideo ꝓhibiͭ in ſcriptura illa. ne horum cõſideratione aliqui corꝑa illa adorent. Rationi v̾o illi non oportebat eos tam ſtudioſe rñdere: cum Thomas eã nõ ponat. nec illi vllatenus innitatur.

(Margin: Ad zm; Heb. i.)

Articulus Quintus. De hoc qḋ Tho⁹ q. ix. vbi querit: vtruꝫ aĩa rõnalis vniaͭ mãe corꝑali per mediũ. dicit in reſponſione ꝑncipali. ꝙ eadẽ numero forma eſt per quã res hẽt ꝙ ſit in vltima ſpecie ſpãliſſima ⁊ intermedijs generibus oĩbus. ⁊ infra. Nõ eſt inquit aliqua forma media inter aĩam ⁊ mãm ꝑmã. ſed hõ ab ipſa aĩa perficiͭ ſm diuerſos gradus ꝑfectionis: vt ſit corpus ⁊ aĩatũ ⁊ rõnale. Et infra ſic. Igitur aĩa vt eſt forma dans eſſe: nõ habet aliqḋ mediũ inter ſe ⁊ mãm ꝑmã. Simile dicit in reſponſione. v. argumẽti. Et infra: vtꝝ in homine aĩa rõnalis ⁊ ſenſibilis ⁊ vegetatiua ſint vna ſubſtãtia. Et infra. q. iij. in rñſione ꝑncipali dicit ꝙ nulla forma ſubalis vniͭ mãe mediante alia forma ſubſtantiali.

Corruptorium. Hec poſitio ꝙ̃tum ad hoc ꝙ negat gradũ formarũ reprobata eſt ſuperius in prima ꝑte. ¶ ꝓ. hoc qḋ dicit ꝙ nulla forma ſubſtãtialis vniͭ mãe mediãte alia forma ſubali. ſed oĩs forma ſubalis vniͭ mãe ꝑme immediate: eſt cõtra Cõmẽ. vt videͭ: qui dicit ſup. ij. phi⁹. ſup ꝑticulã illã que ꝯm. 26.
dicit. ⁊ quecũqꝫ iſtoꝝ ſit vnus modus. Nã eſt mã ꝑma ſubiecta oĩbus formis: qm̃ nõ eſt cõpoſita ex mã ⁊ forma. Itẽ ſimile huius dicit circa. xi. meta. ſuper illud dubitãdũ videlꝫ eſt. qḋlibet inquit ens habet cũ mã ente mãm ꝑmã. ¶ Itẽ. q. xi. vbi querit: vtꝝ aĩa rõnalis. ſenſibilis ⁊ vegetabilis ſit vna ſuba: In rñſiõe ꝑncipali dicit. Relinquitur ergo ꝙ in hoĩe ſit tñ vna aĩa ſm ſubam que eſt rõnabilis. ſenſibilis ⁊ vegetabilis. ⁊ hoc ꝯñe eſt ei qḋ oſtendimus in ꝑcedentib⁹ de ordine formaꝝ ſubaliũ. ꝙ nulla forma vniͭ mãe mediante alia forma ſubali. ſed forma ꝑfectior dat ꝗcꝗd dat forma imꝑfectior ⁊ amplius. Unñ aĩa rõnalis dat corpori humano ꝗcꝗd dat aĩa ſenſibilis brutis ⁊ vegetabilis plantis. Hec poſitio lꝫ inquantũ negat gradũ formaꝝ improbata ſit ſuperius: verũtñ qꝛ predictã poſitionẽ conaͭ munire rõnibus: tentandũ eſt eas diſſoluere. Dicit ergo in rñſione ꝑncipali eadẽ. q. paꝝ ſupra.
Si dicaͭ: hõ eſt aĩal. aĩal eſt corpus. corpus eſt ſubſtantia. 1
erit per accidens. ⁊ ꝙ hõ nõ eſt vere illud qḋ eſt aĩal per
ſe. Et ita ſequiͭ aliud incõueniẽs ex pluribus actu exiſtẽ 2
tibus nõ ſit vnũ ſimplr: niſi ſit aliqḋ vniens: ⁊ aliquo mo
do ligans ea adinuicem. Si ergo ſm diuerſas formas ſor
tes eſt homo ⁊ aĩal: indigerent hec duo ad hoc ꝙ vnirenͭ
ſimplr aliquo qḋ faceret ea vnum. Unde cum hoc nõ ſit 3
aſſignare: remanebit ꝙ homo nõ erit vnum niſi aggregatiue: ſicut aceruus qui eſt ſm quid vnũ ⁊ ſimpliciter multa. Et ita aliud incõueniens ſequiͭ ꝙ aĩa rõnalis ſit accidẽtalis forma. qḋ ſic declarat. Cũ genus ſit ſpãle ꝑdicatũ: opꝫ ꝙ forma ſm quã indiuiduũ habet ꝑdicationẽ generis ſit forma ſubſtantialis. ⁊ ita opꝫ ꝙ forma ſingularis ſm quã ſortes dicitur aĩal ſit ſubalis in eo. ⁊ ſic neceſſe eſt ꝙ det eẽ ſimplr corꝑi: ⁊ faciat ipm hoc aliqd. Aĩa igiͭ rõnalis ſi eſt alia ſꝫ ſubam: cũ adueniat ei iam ſubſiſtẽti: vñ nõ erit forma ſubalis ſꝫ accidẽtalis. ⁊ ſic nõ dabit eſſe ſpecificũ.

Hec īcōueniētia vel rōnes ꝯfirmāt poſitionē de vnitate
Ad p^m forme in cōpoſito. ¶ Ad p^m ergo dōm: ꝙ illud eſt in formis nō habentibus ordinem eſſentialē adinuicem: ſicut eſt albū ⁊ muſicum: ⁊ huiuſmodi. In formis aūt habentibus ſpecialem ordinē adinuicem ſm magis pfectū ⁊ minus: fallit tam in accidentalibus ꝙ̄ in ſubſtātialibus. Si enim nix vel ſortes eſt albus: ſortes eſt coloratus: ⁊ eſſentiali pdicatione albū eſt coloratū. ſimiliter in ſubſtantialibus. ſortes eſt homo: ⁊ homo eſt animal. ergo ſortes eſt
Ad 2^m animal. ¶ Ad ſecūdū dicendum. ꝙ ex pluribus exiſtentibus in actu non fit vnum. verum eſt quando actus ita completus eſt. ꝙ nō eſt in potentia ad vlteriorē pfectionem. In formis aūt ſubſtantialibus adinuicē ordinatis: forme generaliores ⁊ ſi aliquo mō ſint actu ⁊ completiue tamen ſunt imperfecte ⁊ in potētia reſpectu vlterioris cōplementi per formas minus vniuerſales vſqꝫ ad formas ſpālıſſimā. ¶ Et cū addit. ſi ſm diuerſas formas ſortes eſt homo ⁊ aīal indigerent ⁊c̄. ¶ Dicendū ꝙ vna illarū formarū prior. ſ. eſt in potētia ⁊ quaſi materialis reſpectu forme vlterioris vel poſterioris. materialis inquā nō ſm ſe ſed ſm ꝙ diſponit materiā: ⁊ adaptat reſpectu forme poſterioris. Ideo ſicut materia ⁊ forma vniūtur ſine me
t. c^n 27 dio vniente ea: ſicut dicit phs. viij. meta^ce. ita ille forme nō
Ad 3^m indigēt aliquo medio vniēte eas. ¶ Ad 3^m incōueniēs. ſ. ꝙ aīa rōnalis eſt forma accidentalis ⁊c̄. ¶ Dicendum ꝙ nō omnis forma ſubſtantialis adueniēs alicui dat ei eſſe vltimū ⁊ completū in ſpecie ſpālıſſima. qd̄ expreſſe argui pōt. ex eo ꝙ phs dicit. xvi. de aīalibus. ſ. ꝙ embrio nō eſt ſimul animal ⁊ equus. alioquin forma per quam embrio eſt equus: cum paruo tempore ſit animal: eſſet forma accidentalis. quod conſtat eſſe falſum.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Uerum eſt ꝙ hanc poſitionem ſupra reprobauerūt ar. xxxi. cōtra pmam partē. vbi via eſt declarata. ꝙ argumenta eorū ſunt nullius momenti. ⁊ reſponſiones eorū ad argumenta Thome multa impoſſibilia includere cōcluduntur. Quia vo rōnes quas afferunt hic in nullo realiter ab illis differunt. nihil quippe reale addunt. per ipſa eadē que ibi habentur poterunt improbari.

ARticulus Sextus. De hoc qd̄ Thomas dic̄. q. xiiij. vbi querit de imortalitate aīe. Et in rñſione principali dicit. ſic manifeſtū eſt ꝙ pncipium. ſ. anima de qua loquit̄: nō eſt cōpoſita ex materia ⁊ forma. q2 ſpecies in ea recipiuntur imaterialiter. qd̄ declarat ex hoc ꝙ intellectus eſt vniuerſalium: que abſtrahantur a materia ⁊ a cōditionibus materie. ¶ Item. q. an aīa rōnalis ſit creata in corpore vel extra corpus. In reſponſione pncipali dicit. ꝙ aīa nō eſt cōpoſita ex mā ⁊ forma.

Corruptorium. Hec poſitio videtur eſſe contra fidem. nā qd̄ nullam habet materiam nullius tranſmutationis eſt ſuſceptiuum. ergo ſi anima nō habet materiam nō tranſmutatur de vitijs ad vtutes: nec econuerſo. nec de grā ad gloriā: nec de triſtitia ad letitiā. nec de aquis niuium ad calorem nimiū Iob. xxiiij. Unde Aug^s. vij. ſuper Gen. ad litteram. cap̄. x. Si qddam imutabile eſſet aīa: nullo mō eius materiam querere deberemus. nūc aūt eius mutabilitas indicat eā interim vitijs ⁊ fallacijs deformem reddi. formari autē vtutibus vtutiſqꝫ doctrina. Et infra ibidem lib^o. xxv. cap̄. viij. loquēs de mā aīe quā inquit formationē ſuā nō tempore ſed origine precederet. ꝙ niſi de mā ſpūali facta aīa congruentius credit̄. ¶ P̄. lib^o. v. ſuper Gen. cap̄. viij. expreſſe dicit Aug^s materiā eſſe corporalem ⁊ ſpiritualem. Ait enim. Non temporali ſed cauſali ordine prius facta eſt informis formaliſqꝫ materies: et corporalis ⁊ ſpiritualis. de qua fieret qd̄ faciendū eſſet. Hec Aug^s. Unde dicta poſitio videtur fauere ſexto errori de angelis ꝯdemnato: qui eſt ꝙ in abſtractis ſubſtantijs nulla eſt poſſibilis tranſmutatio. nec ſunt in potentia ad aliquid ꝙ eterne ſunt ⁊ imunes a materia. ¶ P̄. ſi nō haberet materiam ⁊ eſſet t. c^n 55 forma tñ: nihil pateret̄: dicente phō p̄ de genera. ꝙ materie eſt pati. ⁊ ibidem. materia ſm ꝙ materia paſſiuū eſt. ¶ P̄. ſi eſt forma ſimplex nullius accidentis eſſet ſubiectū. ⁊ ita nec reciperet vitium nec vtutē nec penā nec beatitudinē. dicente Boe. de tri. xiij. cap̄. neqꝫ deus fieri pōt ſubiectū forma enim eſt. forme aūt ſubeſſe non poſſunt. Nā ꝙ forme ſubiecte ſunt accidentibus vt humanitas: non ita accidentia accipit in eo ꝙ ipſa eſt. ſed in eo ꝙ ſibi ita materia ſubiecta eſt. dū enī materia ſubiecta humanitati ſuſcipit quodlibet accidens: ipſa humanitas ſuſcipere videt̄. forma enim que eſt ſine materia ſubiectum eſſe nō poterit. Hoc etiam patet per rōnē ſic. In omnib^s que ordinate agunt: ſcōm agens nō agit niſi in vtute primi agentis. quoniā plus agit in cauſatū ꝙ̄ ſecundū agēs: vt habet̄ libro de cauſis. ergo ſimiliter in patiētibus nihil patiet̄ niſi in ratione pmi paſſiui. Sicut aūt forma eſt primū pncipiū ſiue pma ratio agendi. Omne enim qd̄ agit per formā ſuā: agit ita pmū pncipiū vel pma ratio patiendi eſt materia. ergo ſicut illud qd̄ caret omni forma non agit ita. ſ. anima ſi caret omni mā nō patiet̄. ¶ Ad rationem poſitionis dici poteſt. ꝙ hec conſequentia nō tenet. Species recipit̄ in intellectu imaterialiter. ergo eſt imaterialis. Inſtantia manifeſta eſt in oī ſenſu ⁊ imaginatione. ſenſus enim eſt ſuſceptiuus ſpēꝝ ſine mā. ⁊ tñ non eſt imaterialis. ſed cōſtat ꝙ ſunt vtutes in mā. Oculus enī pupilla eſt ⁊ viſus: vt dicit phs. ij. de aīa. ¶ P̄. ſi opꝫ intel- t. c^n. 10.
lectū ⁊ animam aſſimilari cōditionibus rei quā recipit. ergo qn̄ recipit abſtracta ab hic ⁊ nunc: ⁊ ab oī differētia loci ⁊ temporis: tūc nō alicubi ⁊ aliquādo eſt: qd̄ eſt impoſſibile. Reſtat igit̄ ꝙ iſta ꝯſequentia non valet. ¶ Adhuc alio mō oſtendit̄: ꝙ rō poſitionis nō cogit. Nā abſtractū a mā ⁊ a cōditionibus eius: pōt intelligi dupl̄r. ſ. q2 vel qd̄ intelligit̄ intelligit̄ in ſua natura nō completa: vel abſqꝫ materia ⁊ cōditionibus materie cōſiderat̄. Primum eſt
falſum. nam obiectum intellectus eſt qd̄ vel qdditas. vt t. c^n. 9. ⁊
habet̄. iij. de aīa. ⁊ viij. metaphy^ce: ⁊ ſius finē ab Auicenna 10.
vbi ⁊ addit̄. ꝙ qdditas rei que itelligit̄: nō eſt materia t. c^n. 28.
neqꝫ forma: ſed cōpoſitū cōplectēs mām ⁊ formā. Scōꝫ etiam ſimpliciter nō eſt verū. Nā lꝫ intellectus abſtrahat a materia vt a corporali dimenſione. nō tamen ab omni. ¶ P̄. nullū inconueniens eſt. ꝙ vniuerſale abſtractū a materia corpali ſit in intellectu habente materiā ſpūalē ⁊ intelligibilem. Nam vt dicit Auicēna. vi. metaphy^ce. loquens de vniuerſali forma que reſpectu indiuiduorū eſt vniuerſalis reſpectu anime cui imprimit̄ īdiuidualis eſt ⁊ ſingularis eſt. Cū igitur ſingulare nō repugnat materie ⁊ vniuerſale ſm ꝙ eſt in anima eſt īdiuidua forma ⁊ ſingularis: vt iam dixit Auicenna. nullum eſt inconueniens intellectū habere mām ꝑpter hoc ꝙ recipit vniuerſale.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Totum qd̄ hic dicunt innitit̄ cuidā falſitati qua fingunt quandam materiam ſpiritualem. ex qua cum forma angelus ⁊ anime componantur: quam nunꝙ̄ philoſophus poſuit nec etiam Aug^s de huiuſmodi materia intellexit vbi materie ſpiritualis mentionē fecit. imo ſicut dictū eſt ſupra in reſponſionibus ad obiecta contra pmam partem. ar. x. materiā ſpūalē noīauit nām angelicā nōdū gratia ⁊ gloria pfectā ſicut per tex. Aug. pbat̄ ibidē. vbi et declarat̄ q̄lr nulla forma in mā circūſcriptis dimēſionibus

bus indiuiduatur. cuiuſmodi tamen formā habet mate-ria illa ſpūalis quaz fingunt. vnde cū vba eoꝝ huic fictioni innitaᷣ ſufficienter: ex hoc falſitas obnoxia cōprobaᷣ.

ARticulus Septimus.

De hoc quod Thomas. q. xv. vbi querit vtꝝ anima ſeparata poſſit intelligere. In rñſione ꝑncipali dicit ſic. Subſtantie ſpūales ꝙto vnaqueqꝫ eſt altior tanto habet pauciores formas ⁊ virtutē magis potētez ad intelligenduz oīa per formas paucas. Sīle huic dicit in reſponſione. xx. q. que eſt. vtrum aīa ſepata cognoſcat ſingularia. ⁊ idē in rñſione. v. argumenti. ⁊ in de veritate. q. viij. ar. xiiij. que eſt vtꝝ angeli cognoſcant multa: Et in reſponſione ꝑncipali dicit ſic. Quilibet angelus eadē forma intelligit multa. ad minus oīa ſingularia eiuſdē ſpēi. Superiores vͦo angeli plura poſſunt vna ſpecie intelligere ꝙ̄ inferiores. qꝛ per paucas formas plura poſſunt ꝑfecte ⁊ diſtincte itelligere.

Corruptorium.

Illud falſum videᷣ. nā ſi hoc eſſet poſſibile: cum hoc ſit nobilitatis maxime: deberet hoc deo cōuenire. cuius cōtrariū dicit Aug' in epiſtola ad Nebridiū que ſic icipit. Recentiſſimis mihi ⁊c. ꝙ ad hominē faciendūz attinet hoīs quidē tm̄ nō meā vel tuā ibi eſſe rōnem. Quantū aūt ad orbē temporis: varias hominū rōnes in illa ſancta trinitate viuere. Ecce ꝙ preter formas vniuerſales Aug' poſuit in deo formas vel rōnes ſingulariū. ⁋ Itē. demus aliquē numerū formaꝝ per quē ſumma intelligentia itelligit oīa itelligibilia ſiue cognoſcibilia. verbi grā. centū formas cōſtat ꝙ deus innumerabiles itelligentias ⁊ ſuperiores gradatim ſup iſtam nobiliſſimā creare pōt. ergo ſi ſꝫ nobilitatē graduū decreſcat numerus formaꝝ per quas intelligentia intelligit: erit deuenire ad aliquā intelligentiā que intelligit plura: imo oīa que intelligit per vnā ſolā formā. ⁊ alie ſuperiores vel intelligunt ſine aliqua forma: qđ eſt incōueniens. Sic enim excederent deū (vt videᷣ) in nobilitate intelligendi. vel intelligerēt per vnam. ⁊ tūc inferiores erunt pares ſuperioribus ꝙtum ad hoc. quod eſt inconueniens etiam ſm ſuam perfectionem.

Reſponſio

ad hec ſm Thomā. Ad hec vͦo que hic obyciunᷣ: ſuperius patet ſolutio in rñſione ad obiecta cōtra ꝑmā partez ar. xx. ⁊ qꝛ nihil aliter adducunt. iō nihil nouū apponere decreuimus.

ARticulus Octauus.

De hoc qđ Thomas dicit. q. xv. vbi querit: vtrum aīa ſeparata poſſit intelligere. In reſponſione duoꝝ vltimoꝝ argumentorum ſcia in aīa nata eſt cauſari a phantaſmatibus ſm ſtatum quo eſt corpori vnita. ſm quē ſtatū nō poterit cauſari a ſuperioribus agentibus tm̄. Et ſtatim in reſponſione ſequenti dicit. ꝙ ex hoc ꝙ ſcia ſubſtantiarū ſeparataꝝ nō eſt ꝓportionata aīe: nō ſequiᷣ ꝙ nullam intelligentiam ex eaꝝ influxu capere poſſit: ſed ſolum ꝙ nō poſſit capere ꝑfectam ⁊ diſtinctam vt dictum eſt.

Corruptorium.

i Primū videᷣ erroneū. qꝛ videtur derogare diuine potentie. quaſi deus nō poſſit dare ſciam ꝓpheticam alicui. vel etiam ſcientiam vniuerſalē ⁊ ſpecialē. qđ conſtat eſſe falſum. Immo poſſet deus alicui ceco a natiuitate dare ſciētiam colorum ⁊ aliarū intentionum viſibilium. Conſtat enim ꝙ deus multo plura pōt per ſemetipſum ꝙ̄ natura

2 per miniſterium ſuū. ⁋ Scđm etiam videᷣ falſum. quia ꝓphete in reuelationibus ſibi factis ꝑfectam ⁊ diſtinctaz ſciam futuroꝝ: ⁊ ſciam occultoꝝ recipiunt. vel immediate a deo: vel mediātibus angelis. ⁊ hoc ſiue in ſomnis ſiue in vigilys. ⁋ Reſponſio etiā ſumpta ex improportione ſcientie: nō cogit. qꝛ agens a propoſito nō agit ꝓportionabiliter ſm diſpoſitionē ſuā ſicut agens naturale: ſed ſm beneplacitū arbitrij. Gigas enim qui ⁊ de excellentia poteſtatis ſue poſſit tenere taurum vel dextrarium ꝙ nō euaderet: poteſt adeo tenuiter tenere arietē ſi vult ꝙ euadat. Exemplū eſt Anſelmi de originali peccato. Conſtat aūt ꝙ deus ⁊ angeli infundendo ſcientiam agunt a ꝓpoſito. ⁊ ideo ratio non valet.

Reſponſio

ad hec ſm Thomam. Dicere ꝙ aliqđ ꝯueniat rei naturaliter: ita ꝙ ſaluo nature ordine nō poſſit aliter cōtingere: nō derogat diuine Ad pm potentie: que poteſt ſuper nature ordinē. ꝓpter qđ ad primū patet ſolutio. ⁋ Sciendū etiam eſt. ꝙ in reuelatione Ad 2m facta ꝓphetis cōmuniter ſeruatus eſt ordo nature. patet enim ꝙ in eis formabanᷣ imagines rerum ſenſatarum. lꝫ forte alicui facta fuerit reuelatio alio mōꝰ ſicut Paulo 2. cor. 12 rapto. ⁊ ſic per hoc patet ſolutio ad ſecundum.

ARticulus Nonus

de hoc quod Thomas. q. xviij. vbi querit: vtꝝ aīa ſeparata cognoſcat oīa naturalia. In rñſione. ij. argumenti dicit. ꝙ in illis qui ſciam aliquoꝝ naturaliū acquiſierunt in hac vita erit determinata cognitio in ſpeciebus eorum que hic acquiſierunt. aliorum vͦo confuſa ⁊ vniuerſalis.

Corruptorium.

Si intelligat de oībus actionibus naturalibus falſuz eſt ⁊ videᷣ erroneū. cōſtat enim ꝙ aīe beatoꝝ aliqua naturalia cognoſcent in vbo. quoꝝ cognitionē hic nō acquiſierunt. cognitio autem reruz in verbo eſt ꝑfectior ⁊ certior. ⁊ per cōſequēs nō cōfuſa ſed ſpecialis ⁊ diſtincta: etiam magis ꝙ̄ rerū cognitio veſꝑtina. ⁊ ꝙ̄ aliqua cognitio acquiſita hic per experientiaz ſenſuum vel doctrinā. ⁋ Itē. tūc vacantes ſtudio ⁊ ſcie perfectiorē ſciam haberēt in patria ꝙ̄ illi qui vacant charitati ⁊ pietati. qđ falſum videᷣ. quia plus remūerabiᷣ charitas ⁊ pietas ꝙ̄ ſcia ⁊ ſtudiū ſciēdi.

Reſponſio

ad hec ſm Thomaz. Quod hic dicit Tho. nō habet intelligi de notitia rerum in verbo. ſed de notitia rerum quodam mō naturali ipſi aīe ſeparate. ꝓut patet intuenti. vnde obiectiones nō ſunt contra eum. ⁊ miruz eſt ꝙ viriliter contra eum tam ſuperficialiter arguere voluerunt.

ARticulus Decimus.

De hoc qđ Thomas. q. x. vbi querit: vtruz aīa ſeparata cognoſcit ſingularia: In reſponſione ꝑmi argumenti dicit. ꝙ intellectus noſter nunc cognoſcit per ſpecies a rebus acceptas que abſtracte ſunt a materia: ⁊ ab oībus conditionibus materie. ⁊ iō nō pōt cognoſcere ſingularia. quorum ꝑncipium eſt materia. Et in ꝑma parte. q. lvi. ar. i. in rñſione. ij. argumenti dicit. ꝙ ſingulariū que ſunt in rebus materialibus nō eſt intellectus apud nos. nō ratione ſingularitatis: ſed rōne mãe que eſt in eis idiuiduatiōis ꝑncipiū.

Corruptorium.

Hoc videᷣ erroneum. ⁊ contra euangelium vbi dicitᷣ in i Joāne. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te vnū ſolū verū Jo. 17. deū: ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtum. Conſtat ꝙ chriſtus eſt indiuiduum ⁊ ſingulare. qđ conſtat beatam animam videre nō ſenſu viſus ſed intellectu. vel nō eſſet beata. Eſt aūt beata. ergo intelligit chriſtū. ⁋ Inſuper vna aīa co- 2 gnoſcit aliam: ⁊ eā quelibet eſt ſingulare quoddaꝫ. ⁋ Itē. 3 conſtat ꝙ peccata particularia ⁊ ſingularia ſunt ⁊ poſſunt eſſe in ſuperiori parte rōnis que tñ ſenſu nō apprehendit vel nunꝙ̄ percipiebit. Nō enim penitebat niſi de hoc ꝙ malum cognoſcit vel intelligit. ⁋ Itē. hec poſitio eſt contra 4 ꝓbos ⁊ bonos mores. nā ſi intellectus etiam nō ſeparatus

non

non cognoſcit vel intelligit ſingularia. ſequitur ꝙ nō poſſit
ↄſiliari de opabilibus. nec inuenire rectā rōnē actionum
3 meth. polyticarū: cum oīs actio ſit ſingularis: ⁊ circa ſingularia.
5 ℂ Pͤ. quo mō poſſet intellectus intelligibilē formaꝫ ⁊ ſibi
cognoſcibilē a ſingularibus abſtrahere: ſi ſingularia non
cognoſceret. nec poſſet terminū aliquē ſingularē ad cōpo
nendū ꝓpoſitionē aliquaꝫ aſſumere. nec de veritate. nec
de ſignificatione oīs ꝓpoſitionis in qua ponit̄ terminus
ſingularis iudicare. Nec poſſet diſtinguere vniuerſale ⁊
ſingulare: niſi cognoſceret vtrūq3. Vn̄ cōſtat ꝙ intellect⁹
ꝯ. 8. cognoſcit vniūle ⁊ ſingulare. ſicut dicit Com. iij. de aīa.
ſed differēter. q2 vniūle per ſe ⁊ nō cū ſenſu: hoc eſt dicere
ꝙ intellectus ⁊ ſenſus cognoſcūt ſingulare: ſed ſolus itelle-
ctus vniūle. Itē in eadē. q. in ſolutiōe. iij. arg. dicit. ꝙ aīe
ſepate nō īpediūtur a cognoſcēdis his que hic ſunt. Dicit
ſcđo. ꝙ mortui neſciūt que hic agunt̄: ſ3 diſcūt ab eis qui
hinc trāſeūt ad illos: ea que indicare ſinūtur. ⁊ que eos au
dire oportet. Similiter quandoq3 diſcant ab angelis re-
uelatione diuina: ſicut etiam multa reuelata ſunt prophe-
tis viuentibus. ⁊ quandoq3 mittuntur aliqui ex mortuis
2. cor. 12 ad viuos a quibus diſcant. Sic econuerſo Paulus viuus
raptus eſt in Paradiſum. vbi vidicit archana verba. Ex
his verbis Aug. colligitur ꝙ localis diſtātia ⁊ propinqui-
tas facit ad cognitionem animarum ſeparatarū. alioquin
nō oportebit aliquos hinc trāſire ad illos: vel mitti ab il-
lis ad iſtos: ⁊ etiam ab illis ⁊ iſtis diſcere.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Qualiter intelle-
ctus cognoſcit quidditateꝫ rei abſtra-
ctam a cōditionibus materie. ⁊ per ↄſ͂s vniuerſale ipſuꝫ
per ſe ⁊ directe: ⁊ ſingularia mālia indirecte. ⁊ ꝙ iſte obie-
ctiōes ſunt riſu digne: pꝫ per ea que dicta ſunt ſupra in re-
ſponſionibus ad obiecta ↄ pmā pte͂ ar. 9. Itē qualiter di-
ſtantia localis nō impediat cognitionē angeli. nec per cō
ſequens anime ſeparate. Et qualiter habet intelligi quod
de Aug.° adducit patet ſupra articulo. xxxviij.

ℂ Finit Correctoriū Egidij Ro. corruptorij dictoꝝ Tho-
me: in queſtionibus diſputatis de Anima.

ℂ Incipiunt reſponſiones Egidij Ro. ad obiecta cōtra di-
cta ſancti Thome in queſtionibus de Virtutibus.

ARticulus Primus. De hoc quod
Tho. q. xi. vbi q̄rit̄: vtꝝ
oēs teneant̄ ad pfectā charitatē habēdā:
In ſolutiōe. vij. arg. dic̄. Sciēdū ꝙ iſta que
dixit dn̄s diſcipulis ſuis. Nihil tuleritis
in via ⁊c̄. ſ3 ꝙ Aug. exponit in libro de cō
ſenſu euāgeliſtarū. nō ptinēt ad perfectio
Luce. 10 nem vite: ſ3 ad ptātē dignitatis aplice. per quā ſecū nihil
ferētes: viuere de his que miniſtrabātur ab his quib⁹ euā
geliū pdicabāt poterāt: vt ibidē dr̄. q2 dignus eſt operarius
mercede ſua vel cibo ſuo. vn̄ nec preceptū fuit nec conſi-
lium: ſed conceſſum. Et propter hoc Paulus qui ſecū ne
ceſſaria ferebat: non vtēs hac conceſſione: ſupererogabat
quaſi militans proprijs ſtipendijs.

Corruptorium. Hec verba ſi bene aduertan-
tur: ⁊ falſitatem continent: ⁊
perfectioni apoſtolice derogant. Quatuor enim dicuntur
in his verbis Tho. Vnū eſt. ꝙ predicta verba Saluato-
ris. ſ. Nolite poſſidere aurum ⁊c̄. non pertinent ad perfe-
ctionem vite. ℂ Secundum eſt ꝙ pertinent ad dignita-
tem apoſtolicam. ℂ Tertium eſt ꝙ hec habentur de ex-
poſitione beati Auguſtini in li° de conſenſu euangeliſta-
rum. ℂ Quartum eſt. ꝙ totuꝫ illud Nolite poſſidere au-
rum ⁊c̄. vſq3 mercede ſua. non de conſilio loquitur: ſicut
patet conſideranti verba ſua. Totum inquit non eſt pre-
ceptum nec conſilium: ſed conceſſum. ℂ Primum ergo
qđ dicit predicta verba ſaluatoris. Nolite poſſidere ⁊c̄.
non pertinere ad perfectionem falſum eſt ⁊ contra ſan-
ctos. Dicit eniꝫ Chryſo⁹ homel. xxxiij. ſuper Math. Foꝛ
te diceret aliquis. quoniam quidem aliam rationem ha-
berent: nō habere perā in manu aut duas tunicas: nec vir
gā: nec calciamēta: qua de cā iniūxerit. Et paucis interpo-
ſitis ſubdit. Etenim orbi terrarū doctores erat miſſurus.
⁊ pter hoc eligēs eos ex hoīb⁹: iſto duplici de cā ↄſtituit
ab omni abſolutos vite hu⁹ ſollicitudine: vt vna ſola de-
tineātur que eſt doctrina. magis aūt ⁊ ab illa abſoluit do-
minus dicēs. Nolite cogitare qualiter aut qđ loquemini. Mat. x.
Nihil eniꝫ ita gaudere facit vt a cura ⁊ ſollicitudine eſſe
ereptū ⁊ maxime cū poſſibile ſit eſſe ereptuꝫ ab hac imo-
rari in illo deo pſite: ⁊ pre oībus eius officio. ℂ Iteꝫ Am-
bro⁹ li°. vi. ſup Luc̄. ſup illud. Nolite portare ſacculuꝫ ⁊c̄. Act. 3.
Petrus apls cū poſceret̄ a paupe: vt ei aliqđ pecunie lar
giretur: ait. Argētū ⁊ aurū nō habeo. Iſte gloriatur ꝙ nō
habebat argentū. ergo paupertas eſt glorioſa. q2 ⁊ beata eſt
paupertas: ſicut ſcriptū eſt. Beati paupes ſpū ſancto. ℂ Ex Mat. 5.
his auctoritatibus Chryſ. ⁊ Ambro. colligit̄. ꝙ pdictoꝝ
abdicatio angelis aſſimilat̄: ⁊ maxime deū letificat. ⁊ ꝙ
ptinet ad beatā ⁊ glorioſaꝫ paupertatē. ⁊ ſic ex hoc ↄſtat ꝙ
ptinet ad perfectionē vite. ℂ Pͤ. oñdit̄ ꝙ ptās dignitatis
aplice in ſumptione neceſſarioꝝ de euāgelio: nō preiudi-
cat paupertati ⁊ pfectioni vite conſiſtenti in paupertate. Et
ad hoc arguit̄ ſic. Qn̄ chriſtus ordinauit apoſtolis de euā
gelio viuere: cōſtat ꝙ nō ordinauit eos ſumere a credēti-
bus neceſſaria extorquēdo per lites ⁊ violētias: ſed petē-
do ⁊ mendicādo. Sed dominiū ⁊ poteſtas in reꝫ que nō
pōt haberi niſi petēdo ⁊ mēdicando: nihil differt a paup-
tate: ſicut heres quāto tpe paruulus fuerit nihil differt a
ſeruo: cū ſit dn̄s oīuꝫ. ergo ptās dignitatis aplice in nullo Gal. 4.
elōgat eos a pfectione vite: que eſt in paupertate. ergo hn̄
cōpatiunt̄ ſe pfectio vite que eſt in paupertate: ⁊ paupertas
dignitatis aplice. ℂ Circa 2ᵐ qđ dicit ꝙ verba predicta
ſaluatoris ptinēt ad dignitatē poteſtatis aplice: aduerten
duꝫ eſt ꝙ ſaluator duo dicit. Vnū mādādo. ſ. non poſſide
re aurū neq3 argentū neq3 ⁊c. Aliud inſinuādo. ſ. hec ne-
ceſſaria debere eis ab alijs miniſtrari: cum dicit. Dignus
eſt eniꝫ operarius mercede ſua. q. d. Digni eſtis hec recipe-
re ab illis qbus predicatis. De hoc ſcđo ſatis patet ꝙ per
tinet ad dignitatē poteſtatis apoſtolice. Sed de pmo nō
videt̄ verū. quis eniꝫ diceret. ꝙ poteſtatis vel dignitatis
alicuius ſit nō portare aurū: id eſt nō preciū victualium.
nō perā: id eſt nō victualia. nō veſtes duplices: ⁊ non cal-
ciamenta. nō itaq3 iſta: ſed hoꝝ cōtraria ſunt poteſtatis ⁊
dignitatis. ℂ Pͤ. ↄceſſa ſunt hec apoſtolis in poteſtateꝫ ⁊
dignitatē: que quilibet pōt habere qui vult ⁊ quādocūq3
vult. certe ſi aliquo mō ⁊ aliquādo poteſtatis ⁊ dignitatis
ſunt: cōſtat ꝙ hoc nō eſt niſi in eo qui cū auſteritate ⁊ po-
teſtate poteſt repetere ⁊ ſumere ab alijs: etiā qđ ſibi debe
tur: vt ſi dn̄s rex ſine argento ⁊ auro trāſiret per ciuitateꝫ
regni ſui. Sed talis modus ſumēdi ⁊ petēdi quod debe-
tur: non fuit licitus apoſtolis. ergo pdicta abdicatio non
pōt dici pertinere ad dignitatē poteſtatis aplice ſ3 ad p-
fectionē vite quatinus ↄſiſtit in paupertate. ℂ Tertiuꝫ qđ
dicit ꝙ pdicta verba ſaluatoris. Nolite portare ⁊c̄. vſq3
mercede ſua. ſm ꝙ exponit Aug. nō pertinent ad pfectio-
nem vite ſed ad dignitatē dupliciter intelligi pōt. Si in-
telligat qđ de expoſitione Aug. nō habet̄ ꝙ predicta vba
ptineāt ad pfectionē vite verū dicit. q2 nec Aug⁹ nec alij
ſancti ſemper exponūt ſcripturā ſacraꝫ oībus modis qui-

bus poteſt cōuenienter exponi. Si tamen intelligat ꝙ per
expoſitionē Aug. haberi pōt ꝙ predicta verba chriſti nō
pertinent ad perfectionē vite: ſic falſum dicit. ſicut patet
cōſideranti verba Aug. que ſunt hec. Cū. ſ. ante diceret eis
chriſtus: id eſt Apoſtolis. Nolite portare aurum ⁊c. conti
Mat.x. nuo ſubiecit. Dignus eſt operarius mercede ſua ſiue cibo
Luc.x. ſuo. Unde ſatis patet cur eos hec poſſidere aut ferre no
luerint: nō quia nō ſint neceſſaria ſuſtentationi huius vi
te: ſed quia eos ſic mittebat. vt eis hec exhiberi monſtra
ret ab illis quibus euangelium credentibus nuntiarent.
Hec Aug. In his verbis non negat Aug. predictoruꝫ ne
ceſſariorum abdicationem ad perfectionem vite pertine
re. ꝗuis inſinuet eorum miniſtrationeꝫ a credentibus de
beri. Saluator ergo per predicta verba abſtulit apoſtolis
neceſſaria. ⁊ ſic indixit eis neceſſitatem. ⁊ ideo ne timerēt
penuriam ⁊ verecundiaꝫ: opꝫ eis neceſſaria deberi ab au
ditoribus. Unī dicit Ambroſius homel. xxxiij. ſup Mat
theū. Et nō dicāt Apoſtoli mendicātes iubes nos viuere
⁊ verecundater in hoc monſtrat hoc debituꝫ exiſtere ope
rarios eos vocando. ⁊ quod datur mercedem nominādo
¶ Quod infert quarto ꝙ totum illud. Nolite poſſidere
auruꝫ ⁊c. non eſt preceptum nec conſilium: ſed conceſſio.
Hoc reuera videtur eſſe contra euangelium ⁊ contra ſan
ctos. Mattħ. x. ſcribitur. Hos duodecim miſit Ieſus pre
cipiens eis ⁊ dicens. In viam gentiuꝫ ne abieritis. Et pau
cis interpoſitis ſubditur. Nolite portare auruꝫ. Et Mar
ci ſexto expreſſius precipit eis: ne quid tollerēt in via: nō
virgam: nō peram: non panem: neqꝫ ęs ⁊ ȥonam: ſed cal
ceatos ſandalijs. ⁊ ne induerētur duabus tunicis. Et Am
broſius ſuper Lucā ſuper illud. Nolite portare ⁊c. ibi ait
Ambroſius. Mattheus ſcripſit quoniam dixit ad diſcipu
los dominus. Nolite portare aurum ⁊c. Si prohibemur
aurum poſſidere: quid eripere: quid auferre. Si quod ha
bes donare preciperis quemadmoduꝫ cogeris quod non
habeas. Et infra. Nō tam gloriatur Petrus: ꝙ aurum ⁊
argentum nō habeat: ꝗ̄ ꝙ ſeruet domini preceptū. Noli
te poſſidere ⁊c. ¶ Item ſuper illud Act. iij. Argentum ⁊
aurum nō eſt mihi. memor precepti illius. Nolite poſſide
re aurum ⁊c. pecunia que ad pedes apoſtoloꝝ ponebatur
nō ſibi: ſed ad vſus pauperuꝫ recōdebatur. Et Gregorius
xvij. homel. euangelij. Qui peram ⁊ ſacculū portare pro
hibuit: ſumptus ⁊ alimenta ex eadem predicatione cōceſ
ſit. Nam ſequitur. In eadeꝫ domo manete: edentes ⁊ bi
bentes ⁊c. ¶ Ex his patet ꝙ pars ꝑdicte auctoritatis pre
ceptorie vel ꝓhibitorie dicta eſt. Finis enim vel illud qđ
intelligitur per finem. ſ. ſumptio neceſſariorum ab audiē
tibus: dicitur per modum cōceſſionis. Unde ſuper illud
pᵉ Cori. ix. Nunquid nō habemus poteſtatem manducā
di ⁊ bibendi: dicit glo. Permiſit dominus: ſed non iuſſit
Apoſtolis accipere neceſſaria a ſubditis: vt quiſqꝫ vellet
vteretur eo qđ ſibi liceret ex diuina conſtitutione. Si qs
vo eo vti nollet: nō ꝯtra iuſſuꝫ faceret: ſꝫ ſuo iuri cederet.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Iſta verba Tho
me ſi bene aduertantur ſententie Au
guſtini de conſenſu euangeliſtarum plenarie innituntur.
Ait enim Aug. ibi ſic. Cum enim ſm Mattheū diceret
Mat.x. eis. Nolite poſſidere aurum: neqꝫ argentum: neqꝫ pecu
niam in ȥonis veſtris. nec peram: neqꝫ duas tunicas: neqꝫ
calciamenta: neqꝫ virgam continuo adiecit. Dignus eſt
enim operarius cibo ſuo. Unde ſatis oſtēdit: cur eos hec
poſſidere aut ferre noluerit. nō ꝙ huiuſmodi neceſſaria
nō ſint ſuſtentationi huius vite: ſed quia eos ſic mittebat
vt eis hec deberi monſtraret ab illis ipſis quibus euange
lium credentibus annuntiarent tanꝗ̄ ſtipendia militan
tibus. tanꝗ̄ vinee cultoribus. tanꝗ̄ lac gregis paſtoribus.

Unde Paulus dicit. Quis militat vnꝗ̄ ſuis ſtipēdijs: qs pᵉ Cori.
plantat vineam: ⁊ de fructu illius nunꝗ̄ edit: quis paſcit ix.
gregem: ⁊ de lacte gregis non percipit. Tunc enim loque
batur de his que neceſſaria ſunt predicantibus euange
lium. Unde paulo poſt dicit. Si nos vobis ſpiritualia ſe
minamus magnum eſt ſi carnalia veſtra metamus. Si
alij poteſtatis veſtre participes ſunt: quare nō magis nos
ſed non vſi ſumus hac poteſtate. Unde apparet hoc non
ita precepiſſe dominuꝫ tanꝗ̄ euangeliſte aliunde viuere
non debeant ꝗ̄ eis prebentibus quibus annuntiant euā
gelium. Alioquin contra hoc preceptum fecit idem Apo
ſtolus: qui victum de manuum ſuarum laboribus exqui
rebat: ne cuiꝗ̄ grauis eſſet: ſed poteſtateꝫ dediſſet in qua
ſciret ſibi ſic deberi. Cum autem a domino aliquid im
peratur: niſi fiat inobedientie culpa eſt. Cum autem pote
ſtas datur: licet cuiqꝫ nō vti: ⁊ tanꝗ̄ de ſuo iure recedere.
Hec ergo loquens dominus diſcipulis id agebat: quod
ipſe Apoſtolus Paulus poſt apertius explicat ita. Neſci
tis quoniaꝫ qui in templis operantur que de templo ſunt
edunt: qui altari deſeruiunt altari compartiuntur. Sic ⁊
dominus ordinauit his qui euangeliū annuntiant de euā
gelio viuere. Ego autem nullius horum vſus ſum. Cum
itaqꝫ dicit dominum ordinaſſe ea: ſe autem vſum nō eſſe:
vtiqꝫ oſtendit vtendi poteſtatem datam: nō impoſitam
ſeruandi neceſſitatem. Hoc ergo ordinans dominus. qđ
cum ordinaſſe dicit apoſtolus. qui euangeliuꝫ annuntiāt
de euangelio viuere. illis Apoſtolus loquebatur: vt ſecuri
non poſſiderent neqꝫ portarent huic vite neceſſaria: nec
magna nec minima. ideo poſuit. nec virgam: oſtendens a
fidelibus ſuis omnia deberi miniſtris ſuis. nulla ſuper
flua autem requirentibus. ac per hoc addendo. Dignus
eſt operarius cibo ſuo. prorſus aperuit ⁊ illuſtrauit: vnde
⁊ quare omnia loqueretur. Hanc igitur poteſtatem nomi
ne virge ſignificauit ne quid tollerent in via niſi vgā tm̄.
Cum igitur predicta ſententia Thome tam plenarie (ſi
cut patet intuenti) in predictis verbis Auguſtini cōtinea
tur: nimis eſt verecundum. immo errori propinquum.
eandem ſententiam fore contrariam dictis ſanctorum. ⁊
ipſam contra ſancta euangelia dicere: quam per ſenſum
euangeliſtarum protulit tantus doctor. Non tamen ne
gamus quin verba illa aliter valeant exponi. ⁊ ꝙ non ha
bere argentum vel aurū in paupertate voluntarie aſſum
pta ad perfectionem pertineant: put dictum eſt. qđ ⁊ ipſi
in propoſito multipliciter: ſicut patet aſtruere nitunt̄. Ex
his tamen non ſequitur: quin verba domini predicta eo
modo quo ea exponit Auguſtinus loco predicto nō perti
neant ad perfectionem vite: ſed ad perfectionem digni
tatis apoſtolice. quod quia euidenter in verbis Auguſti
ni relucet preallegatis: ad refellendū omnia que dicunt
ad preſens: plura adducere non oportet. qualiter enim nō
habere huiuſmodi pertineat ad perfectionem: dictuꝫ eſt
in reſponſionibus ſupra ad obiecta contra ſecundam ſe
cunde. articulo. xv. vbi obiecta eorum que contra Tho
mā habent in hac parte euidentius diſſoluuntur. per que
patet reſponſio ad ea que hic obijciuntur ad idem inten
tum ſuum concludendum. Quid autem principaliter in
hoc toto intenderint: lectoris arbitrio relinquatur.

¶ Finit Correctorium Egidij Romani Corru
ptorij dictorum Thome: in queſtioni
bus diſputatis de Uirtutibus.

¶ Sequuntur reſponſiones Egidij Romani
ad obiecta contra dicta ſancti Thome: in
queſtionibus de Potentia dei.

ARticulus Primus. De hoc quod Thomas. q. iij. articulo primo. vbi querit: vtrum deus poſſit aliqd creare de nihilo: In reſponſione. xv. argumenti dicit. ꝙ materia proprie loquendo non habet ideaʒ in deo niſi compoſiti. Et in parte prima. q. xv. arti. iij. in reſpōſione tertij argumenti dicit. Sic materia habet ideam in deo: non tamen aliam ab idea compoſiti. nam ſm ſe nec habet eſſe: nec eſt cognoſcibilis.

Corruptorium. Hoc eſt falſum. quia cū materia proprie loquendo habeat aliam eſſentiam ab eſſentia forme ⁊ compoſiti: neceſſe eſt ꝙ materia in deo habeat ideam ſue eſſentie correſpondentem. vel erit ponere aliud a deo principium: in quo materia ſuam habeat ideam. quod erit materie effectiuum. vel ꝙ materia habeat eſſe eternum ⁊ non a deo vel ab aliquo principio cauſatum. quorum vtrunqʒ eſt erroneum. Hoc alibi eſt improbatum. ⁊ magis diffuſe: ſupra contra de veritate in articulo tertio.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Verū eſt iſtud quod tamen nixi ſunt ſupra īprobare. ſed ad illa que ibi diffuſius dicunt. Et ad illud quod hic repetant: patet ſolutio per ea que dicta ſunt in reſponſionibus ad obiecta contra primam partem arti. iij.

ARticulus Secundus. De hoc quod Thomas dicit. q. iij. art. ix. vbi querit: vtruʒ anima rationalis educatur ita eſſe per creationem vel traductioneʒ. In reſponſione. ix. argumenti loquens de generatione hominis ita dicit. Per virtutem formatiuaʒ que eſt a principio in ſemine primo abiecta forma ſpmatis ⁊c. Tandeʒ abiectis alijs formis inducitur a creāte anima: que ſimul eſt rationalis. ſenſibilis ⁊ vegetabilis.

Corruptorium. Hic redit ad vnitateʒ forme in homine. quod reprobatuʒ eſt in. q. de anima. articulo. xi.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Hic oportet redire ad reſponſiones que date ſunt ſupra contra primam partem articuli. xxxi.

ARticulus Tertius. De hoc qḋ Thomas. q. v. articulo pmo. in reſponſione ſecundi argumenti dicit. ꝙ non alia operatione deus producit res in eſſe: ⁊ in eſſe conſeruat.

Corruptorium. Contra hoc eſt ꝙ creatio nec eſt nec eſſe poteſt per cooperationem alicuius alterius. Conſeruatio autem multorū poteſt eſſe per cooperationeʒ gratie. artis ⁊ nature. huiuſ-
2 modi ergo non ſunt idem. ¶ R. operatio qua deus producit res in eſſe: ⁊ conſeruat eas in eſſe: dupliciter poteſt intelligi. vel operatio operans: id eſt voluntas qua res in eſſe producit ex nihilo. ⁊ iuxta quaʒ ſic res producte in eſſe conſeruantur. ⁊ ſi ſic accipiatur. alia dicenda eſt operatio ab illa ſm rationem. nō ſm rem. qr alia eſt voluntas ſm rationem qua deus vult rem in eſſe pduci. ⁊ alia qua vult rem in eſſe conſeruari. Niſi enim poni poſſet diuerſitas vel pluralitas voluntatum ſm rationem non ſm reʒ ſicut idearum: poſſet dici ꝙ eſſet eadē voluntas dei qua vult ſolē oriri ⁊ Luciferū dānari: ⁊ Petrū ſaluari. qḋ non vꝫ. Pōt ēt opatio qua deus res pduxit in eē: ⁊ opatio qua res in eſſe ꝯſeruat: itelligi operatio operata: ſcilꝫ inchoatio eſſendi: ⁊ continuatio eſſendi ſiue res incipiens primo eſſe: ⁊ res permanens in eſſe. ⁊ ſic adhuc non ſunt penitus idem operatio productionis ⁊ operatio conſeruationis.

Nam Geneſis primo dicitur. ꝙ die ſeptimo requieuit dominus ab omni opere qḋ patrarat. Et Joannis quinto dicitur. Pater meus vſqʒ modo operatur: ⁊ ego opor. Sed alia eſt operatio a qua requieuit ⁊ qua ſemper operatur. quieuit enim a productione rerum productarum. ⁊ operatur vſqʒ nunc rerum conſeruationem. als enim in nihilum tēderent ſm Gregoriū. Alia ergo operatione producit res in eſſe: ⁊ conſeruat eas in eſſe. ¶ Item Auguſti- 3
nus ſuper Geneſim. vi. dicit. ꝙ aliud eſt opus cōditionis: ⁊ aliud opꝰ ꝯſeruatiōis. ſed idē eſt ꝯditio ⁊ pductio. g ⁊c.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. In. q. vbi ſupra ponitur quod impugnant in Thoma in reſponſione argu. ſecundi. vbi dicit ſui rationem reddit: dicens: ipſum eſſe rerum permanentium non eſt diuiſibile niſi per accidēs: prout alicui motui ſubiacet. ſm ſe autem eſt in inſtanti. vnde operatio dei que eſt per ſe cauſa ꝙ res ſit: non eſt alia: ſm ꝙ facit principium eſſendi: ⁊ eſſendi continuationem. ¶ Ad ea autem que obijciunt Ad pm
dicendum ad primum. ꝙ ea que producuntur a deo immediate per creationem immediate ab eo conſeruantur in eſſe. Et loquor de his que alia via in eſſe pduci nō poſſunt: cuiuſmodi ſunt intelligentie ⁊ angeli ⁊ corpora celeſtia: ⁊ huiuſmodi: que vō producunt vel produci poſſunt de ſua natura a deo per cauſas medias: illa apta nata ſūt per aliquas cauſas medias conſeruari in eſſe. ¶ Ad ſecū- Ad 2m
dum dicēdū. ꝙ operatio dei operās: nihil aliud eſt ꝙ̄ ſua eſſentia que eſt omnino inuariabilis. Nec videtur inconueniens ꝙ ſit eadem operatio vel voluntas dei ad quam cōſequūtur effectus diuerſi. dūmodo tamē ſint tales qui conueniunt ipſi: hoc dixeriꝫ propter hoc quod interſerūt de luciferi damnatione. Ipſa enim culpa pro qua damnatur: ab ipſa voluntate dei non proceſſit. verūtamen concedendū eſt ꝙ eadē eſt voluntas dei inuariabilis qua vult bonos pro ſuis benemeritis premiari. ⁊ qua vult malos pro ſuis demeritis damnari. Opatio vō dei opata hec eſt creatio vel productio paſſio. ⁊ ſimiliter cōſeruatio paſſio non dicunt aliam rem abſolutam additaʒ rei: vel eius eſſe a deo accepto. quoniam creatio paſſio dicit mihi ipſaʒ acceptionem eſſe rei cum quadam nouitate. Conſeruatio vō includit eandem acceptioneʒ circumſcripta nouitate intellecta ſm noſtrum modum intelligendi quadaʒ continuatione. Quis in ipſo eſſe rei permanentis continuitas nulla cadat: cum ſit totum ſimul ⁊ in indiuiſibili ꝯſiſtat. ¶ Quod autem dicitur Joā. v. Pater meus vſqʒ modo operatur. poteſt verificari vno modo ꝙ non ceſſat a rerū productione. ⁊ tunc ſicut res ſunt alie: ſic productiōes ſūt alie: ⁊ ſimiliter conſeruationes. Si aūt intelligatur ꝙ que prius operatus eſt per creationem: adhuc dicitur operari propter earum conſeruationeʒ: tunc iſte due operationes vt dictum eſt: realiter differre non poſſunt. quoniaʒ acceptio eſſe cum ſui nouitate: vel cū quadam continuatione intellecta penitus eadem eſſe reperitur. ¶ Ad tertiuʒ qḋ Ad 3m
dicit Aug. aliud eſſe opus conditionis: aliud conſeruationis: habet intelligi de alietate ſm rationeʒ. ⁊ eo modo cōcedimus iſta duo eſſe diuerſa. hoc vō non eſt cōtra Thomā: qui ponit vtrūqʒ ad eādē opationeʒ realiter ptinere.

ARticulus Quartus. De hoc quod dicit Thomas in de potentia dei. q. v. articulo. viij. vbi querit: vtrum ceſſante motu celi remaneat actio ⁊ paſſio in elemētis: In reſpōſione principali ſubſtantie ſeparate ſunt perfectiores in agendo ꝙ̄ corpora celeſtia. quia nō ſunt compoſite ex materia ⁊ forma.

Corruptorium. Hoc vltimuʒ eſt falſum: ſcilicet de ſubſtantijs ſeparatis

vt oſtenſum eſt parte prima.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. In reſponſionibus contra primam partem. articulo x. patuitq3 nulla ſit eoꝝ oꝛdinatio. z q3 falſa poſitio i hac pte.

¶ Finit Correctoꝛiuz Egidij Roma. Corruptoꝛij dictoꝛ Thome in queſtionibus diſputatis de potentia Dei.

¶ Incipiunt reſponſiones Egidij Romani ad obiecta cōtra dicta ſancti Thome in queſtionibus de quodlibetis.

ARticulus Primus. De hoc quod Thomas. qōlibet.i.q. vbi querit: vtrum angelus dependeat a loco corporali ſm ſuam eſſentiam. aut ſit in loco ſm operationez. Dicit q angelus eſt in loco per contactuz virtutis: hoc eſt per operationē. Et in parte.i.q.iij.arti.i.in reſpōſione principali dicit: q angelus per applicationē virtutis angelice ad aliquē locum qualitercunq3 dicitur eſſe in loco. vnde non opoꝛtet q ſit in loco vt contentum: ſed vt continens aliquo modo. Et eadem.q.arti.iij.in reſponſione pꝛīcipali dicit. q angelus dicit eſſe in loco per hoc q virtus eiꝰ imediate ꝯtigit locū per modū ꝯtinētis pfecti.

Coꝛruptoꝛium. Si intelligit ita q non ſit aliter in loco q3 hic z alibi verba ſua intendere videntur. manifeſte eſt erroneum: z contra euangelium Mathei.xviij. Angeli eoꝛuz ſemper vident faciez patris zc. Cum igitur angelus ad operationē vel in operatione (que eſt dei viſio) non attingat locum: nec indigeat loco: angeli ſoli dei contemplationi vacātes qui dicuntur aſſiſtētes iam non erunt in loco. z per conſequens nec in celis. Cuius cōtrarium tenet fides z euangelium. Unde Gregoꝛius.ij. moꝛalium. Angeloꝛuz ſpiritus loco quidem incircum ſcripti ſunt. ſequitur quidē per hoc q incircū ſcripti ſunt exiſtunt. per hoc autem q inter pre-

2 ſentes exiſtunt: nunq3 recedunt. ¶ Itez dicte poſitiones ſunt ꝯrie cuidā poſitiōi Pariſieñ per iniam que eſt. q angelus eſt in loco p diffōnē. z iō locus angeloꝛ z aiarū beatarum qui erit coꝛpoꝛum gloꝛificatoꝛuz. ſ. celū empireū.

3 ¶ Item videtur fauere errori.xxiij. nuper cōdemnato: qui eſt q anime ſeparate non ſunt alicubi niſi per operationem. z non poſſunt moueri ab extremo in extremū per medium: niſi qz poſſunt velle operari in medio vel extremis: error eſt ſi intelligitur ſubſtantiaz angeli non eſſe in loco: nec tranſire de loco ad locum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaz. Qualiter hec q hic z alibi dicit Tho. nullius aſſertiōi vere cōtrarietur: imo ipſam contineat veritatem: dictum eſt ſupra in reſponſionibus ad obiecta contra primā partem ar.xvi. In nullo enim obuiat ſua poſitio quin angeli ſint in celo ſiue alio quocunq3 loco: vt ipſi ſibi hic z alibi falſe imponunt: ſed ſicut patet intelligenti pulcherrime docet modū quo ſpiritus in coꝛpoꝛe z loco ſunt ponēdi. z qualiter eoꝛum tranſitus quez non negat ſed declarat debeat intelligi. Unde contra eum non ſunt que hic z alibi contra ipſum obijciuntur: ſicut ſupra in articulo.xvi. ſupradicto oſtenſum eſt.

ARticulus Secundus. De hoc quod Tho. quodlibeto.q.vi. vbi querit. vtrum anima rationali adueniēte coꝛpori coꝛrumpantur omnes foꝛme que prius fuerant ſubſtantiales z accidentales. In reſponſione principali dicit. q impoſſibile eſt in vno z eodē plures foꝛmas ſubſtantiales eſſe. z hoc ideo. quia ab eodem res habet eſſe z vnitatem. Manifeſtum eſt autem q res habet eſſe per foꝛmam. vnde z per foꝛmam habet vnitatem. z pꝛopter hoc vbicunq3 eſt multitudo foꝛmarum: hoc non eſt vnum ſimpliciter. Et infra. vnde adueniente foꝛma humana tollitur foꝛma ſubſtantialis que prius inerat. alioquin generatio vnius nō eſſet coꝛruptio alterius. Foꝛme vō accidentales que prius inerant vt diſpoſitiones ad animam: coꝛrūpuntur quidem non per ſe ſed per accidens ad coꝛruptionem ſubiecti.

Coꝛruptoꝛium. Hec poſitio repꝛobata eſt ſupra.xxxi. z.xlviij. articulis pꝛime partis. ¶ Ad illud tamen q multitudo foꝛmaruz eſt contra rationem vnitatis. Dicēdum q. res in qua eſt multitudo z gradus foꝛmarum eſt vna per foꝛmam vltimā: vt expꝛeſſe dicit phs. viij. metaphy. z Comᵗᵒʳ eius in parte illa. Et cum nos (inquit Comᵗᵒʳ) dicamus. q vnū qd̄ ſignificat diffinitio vna eſt vnuz per ſubſtātiā que eſt foꝛma: ſcilicet per vltimam foꝛmam z vltimam differētiā. eſt ergo talis res vna ſimplr z indiuiſibilis. ¶ Ad aliud dicendum. q adueniente anima rationali zc. q illa pꝛopoſitio generatio vnius eſt coꝛruptio alterius z ecōuerſo: habet veritatem ſemper in generatione ſimplicis. ſicut quando elementum generatur ex alio elemento. non autem habet ſemper veritatē in generatione compoſiti: ſcilicet quando compoſitum generatur ex ſimplicibus: ſiue compoſitum ex cōpoſito. Quis in ſingulis elementis ſint plures foꝛme ſubſtantiales vt foꝛma ſubſtantie z foꝛma coꝛpoꝛis foꝛma elementaris. tamen ſola foꝛma elementaris facit elementum exiſtere in actu. ergo elementa nō exiſtunt in actu niſi per foꝛmas elementares que contrarie ſunt. z ideo quando vnum generatur aliud coꝛrumpitur. non ſic autez eſt in generatione mixti ex ſimplicibus elementis. quando enim mixtum generatur ex ſimplicibus elementis. non coꝛrumpuntur elementa: abſit. ſed alterantur ſm philoſophuz. generatio ergo vnius eſt coꝛruptio alterius in talibus. ¶ Aliter poteſt dici. q. pꝛopoſitio habet veritatē ſi recte intelligitur: z ſm mentez auctoꝛis. non enim dicit philoſophus. q generatio alicuius eſt coꝛruptio eiuſdem: ſed coꝛruptio alterius. vt patet. in generatione enim hominis ex ſemine pꝛimo inducitur foꝛma embriōis. ſecūdo anima vegetatiua. tertio ſenſitiua. tandem infunditur rationalis. z hec omnia pertinent ad generationem vnius z eiuſdez. z ideo non opoꝛtet q per infuſionem anime rationalis coꝛrumpatur ſenſibilis et vegetatiua. qz ad eiuſdē indiuidui generationē pertinēt.

Reſponſio ad hec ſm Thomaz. Hec poſitio declarata eſt ſupra in reſponſione ad obiecta contra pꝛimam partem.xxxi.ar. z.xlv. que autez hic dicūt nullius ſunt momenti. quod enim dicunt de philoſopho z Cōmētatoꝛe q diffinitio eſt vna p foꝛmā vltimā nihil facit pꝛo eis. qz philoſophus z Cōmeᵗᵒʳ non ponunt aliam foꝛmam niſi vnam: que ſub vna ratione ſignificatur nomine generis z differentie pꝛioꝛis. ſub alia ratione illa eadem non alia ſignificatur nomine differentie vlterioꝛis ſiue vltime. z q hec ſit eoꝛuz intentio patet expꝛeſſe per hoc quod dicit Comᵗᵒʳ.viij.metaᶜᵉ. cuius verba adducta ſunt ſupra arti. ſupꝛa dicto. ¶ Quod autem dicunt cōſequenter elementa manere in mixto nō coꝛrupta ſed alterata: manifeſte eſt contra philoſophum. Quod eſt alteratum z non coꝛruptum: manet actu. ergo ſi elementa ſunt in mixto eſſent ibi actu. quod eſt contra textum philoſophi qui dicit. q non ſunt actu ſed virtute. Quod qualiter debeat intelligi: patet ex dictis ibi ſupra. ¶ Itē alia reſponſio quam fingunt nihil valet. Quāuis enim totus ille pꝛoceſſus diſpoſitionis materie a ſemine vſq3 ad infuſionem

Margin notes (right column, top to bottom): t.cᵒ.16. — i — z — p 8 gnõ. — t.cᵒ.17. — 3 — Ad 1ᵐ — 2ᵒ.16. — Ad 2ᵐ — p 8 gnõ. — t.cᵒ.84 — Ad 3ᵐ

fuſionem anime rationalis:tamen neceſſe eſt ponere ꝙ ſemen differt ab embrione.⁊ embrio ab homine. Cũ igitur generatio vnius ſit corruptio alterius:neceſſe eſt dicere ꝙ generatio embriõis ſit corruptio ſeminis. Et ſimiliter generatio hominis eſt corruptio embrionis. ¶ Quod etiam fingunt tres animas:eſt contra Auguſtinum ⁊ merito reprobandam. vt patet ſupra.xxxi.articulo.

ARticulus Tertius. De hoc qđ Thomas dicit quodlibeto.i.q.xv. vbi querit:vtrũ religioſus teneatur obedire ſuo prelato precipiẽti:vt reuelet ſibi aliquod ſecretum fidei ſue cõmiſſum: Qđ religioſus non tenetur in caſu reuelare prelato ſecretum ſibi cõmiſſum. Naʒ in reſponſione principali dicit.ꝙ duplex eſt ſecretum. Unum quod vergit in periculuʒ alioꝝ quibus aliquis cauere tenetur.⁊ hoc non tenetur celare: ſed potius reuelare. Aliud ſecretum eſt quod de ſe celari põt ſine peccato.⁊ tale ſecretũ nullo modo tenetur religioſus prelato pandere etiã precipiẽti.quod eſt fidei ſue cõmiſſum. Cuius ratio eſt.qꝛ ſolẽnior eſt obligatio ad ſeruãdũ ea que ſunt fidei ⁊ charitatis que eſt ex lege nãe:⁊ ex pmiſſiõe ꝓbata:ꝙ̃ ea que eſt ex pmiſſiõe que eſt i religiõe.

Corruptorium. Secũdum mẽbrum diuiſionis nõ videtur verũ.imo oc-
1 caſio ad nõ obediendũ. Primuʒ patet.qꝛ ſicut id quod licet de ſe:qñ prohibetur nõ licet:ita ꝙ de ſe celari põt ſine peccato ſuperueniente precepto prelati iã ſine peccato non põt prelato celari:precipue cũ poſſit:velit ⁊ debeat ꝓdeſſe ⁊ nõ obeſſe. Secũdum patet.ſ.ꝙ hec ſit ꝯ bonuʒ ⁊ debitum obediẽtie.⁊ ob hoc occaſio inobediẽtie.qꝛ.ſ.ſubdit⁹ profitẽdo ſeipſuʒ quo ad corpus ⁊ animã dat ⁊ cõmittit prelato ſuo nihil ſibi de ſe ⁊ rebus ſuis retinẽdo.ſi ergo recipit ſecretũ fidei ſue cõmiſſum:ita ꝙ prelato ſuo prodeſſe ⁊ nõ obeſſe cupiẽti nõ reuelet:vtiqꝫ illicita eſt promiſſio:⁊ in preiudiciũ tam plati ꝙ̃ ſubditi:qui per prelatum debet ⁊ põt iuuari.⁊ ideo non tenetur celare:ſed pcipiẽti reuelare.nõ obſtãte ſtulta pfeſſione.ſm illud Iſid. In mala promiſſa reſcinde fidẽ:⁊ in voto turpi muta decretũ.
2 ¶ P. per hoc ꝙ ipſe recipit ſecretuʒ fidei ſue cõmiſſuʒ:nõ abſoluitur a fide quã debet plato vel reipublice.qꝛ ꝗ̃ ſubditus dʒ fidẽ prelato ⁊ cuilibet proximo:⁊ maxime reipublice.qꝛ vt dicit Tullius.ij.officioꝝ. Nulla res magis rẽpublicam ꝯtinet ꝙ̃ fides.quare cũ huiuſmodi ſecretũ celare eſt in preiudiciũ reipublice.proximi:⁊ prelati.nõ tenetur prelato precipiẽti celare:ſed reuelare. ¶ Ad rõneʒ Tho.dicẽdũ.ꝙ obligatio fidei que eſt virtus theologica: ſolẽnior eſt ꝙ̃ obligatio promiſſionis in religione.non tñ obligatio fidei que eſt virtus moralis ⁊ iuſtitie.qꝛ ſicut in re naturali obligamur ad ſeruandum fidelitatem proximo.ita ⁊ ad obediendum prelato obligamur voto ſolẽni profeſſionis ſiue religionis.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. Profeſſi in religione nunꝙ̃ ſic ſunt obligati prelato: quin poſſint fidelitatẽ proximo promittere:⁊ promiſſam licite ſeruare. Ex quo patet ꝙ iſta ſnĩa Tho.eſt vera.que
Ad pm vo obijciũt fruſtra:friuola ſunt ⁊ vana. ¶ Ad pm dicẽdũ.
ꝙ rõne precepti prelati:nõ põt fieri licitũ ⁊ debitũ quod
de ſe illicitũ ⁊ indebitum eſt:cuiuſmodi eſt fidelitateʒ in
Ad 2m promiſſo licito nõ ſeruare. Et per illud pʒ ad 2m.qꝛ nõ eſt obediendũ:quãtũcũqꝫ precipiens prelatus põt ꝓdeſſe. qꝛ nõ ſunt faciẽda mala vt eueniãt bona ſm Apľm. Quod aũt dicant ſtultã promiſſionẽ eſſe mutandã.veruʒ dicũt. ſed talis non eſt promiſſio ſtulta: de qua loquitur Tho. ¶ Ad rationeʒ quoqꝫ male reſpondent.qꝛ contra virtutem moralem precepto prelati non eſt agendũ ſicut nec contra virtutem theologicam.

ARticulus Quartus. De hoc qđ Thomas dicit qđlibe p.q.xvi. vbi querit:vtruʒ ſubditus teneatur reuelare occultã culpã fratris prelato etiã precipiẽti: In rñſione pn̄li. Si pcedit via ſimplicis denuntiationis:nõ tenetur ſubditus prelato pcipiẽti occultam culpã fratris ſui reuelare:niſi pcedẽte monitione videret eũ incorrectũ. Imo magis peccaret ſi ad preceptuʒ prelati reuelaret.quia plus tenetur obedire precepto euangelij ꝙ̃ prelato.⁊ multo magis peccaret prelatus inducẽs ſubditum vt peruerteret ordinem euangelij.

Corruptorium. Circa hoc ꝙ precipiẽtẽ ⁊ obedientem cõdẽnat ad mortale peccatũ:videtur errare.qꝛ iudicat de pcepto affirmati-
uo ſicut de negatiuo. Illud enim Mat. Si peccauerit in mat.18.
te frater tuus ⁊c̃.eſt pceptũ affirmatiuũ:qđ obligat ſem-
per.nõ tñ ad ſemꝑ:ſed tñ pro loco ⁊ tp̃e neceſſitatis:ſicut
illud. Honora patrẽ tuũ ⁊ matreʒ ⁊c̃. Sunt aũt ſex caſus mat.15.
qbus concurrentibus peccat qui fratrẽ peccãtẽ non corri mar.7.
pit ſm ordinẽ illũ euangelicũ. Aliquo autẽ illorum deficiente nõ habet neceſſario illũ corripere:ſed põt vel ſalteʒ nõ corripere vel differre.⁊ tũc prelatus qui põt ⁊ vult ꝓdeſſe:precipit ſibi reuelare culpã fratris ſui ad corripiẽdum ꝓpter pcepti neceſſitatẽ:neceſſario hʒ reuelare ſubditus tali qui põt ⁊ vult prodeſſe ⁊ nõ obeſſe:inꝙ̃tuʒ culpam fratris ſui ſcit ſolus:reuelet ſolus plato.ſi ſcit cũ pluribus:reuelet cũ plurib⁹.vel corã illis vt ſm Augm.ibi culpa moriatur vbi oritur. De illis autẽ ſex caſibus ſumũtur tres a parte fratris peccãtis:⁊ tres a pte corripientis. Primus a parte peccãtis eſt.ꝙ peccatũ nõ tñ ſit veniale ſed mortale.qđ pʒ ex precepto Math.xviij.vbi dicitur. Si te audierit:lucratus es fratrẽ tuuʒ. Et ſeqtur. Si te ⁊ eccleſiaʒ nõ audierit:ſit tibi quaſi ethnicus:hoc eſt excõicatus. Cõſtat autẽ ꝙ fratrẽ lucrari ſuppoñit ipſum fuiſſe amiſſum:ſed aliqs non amittitur niſi per mortale peccatum. Et preterea non dʒ quis excõicari niſi pro mortali peccato ⁊ nõ veniali. Igitur preceptũ datũ eſt tñ de mortali:nõ de veniali. Qui ergo reuelat ex cã veniale prelato:non facit cõtra euangeliũ.⁊ per ꝯñs nõ peccat nec obediẽs nec precipiens. ¶ Sc̃s caſus eſt.ꝙ ſi ſit ſpes de peccãtis emendatione.⁊ non timor probabilis de eius peioratione. Unde Prouer.ix. Noli arguere deriſorem ne oderit te. Greg. in glo. Nõ eſt timendũ ne deriſor cũ arguitur cõtumeliã tibi inferat.ſed hoc potius preueniẽdũ:ne tractus ad odiũ inde peior fiat.ideo tibi qñqꝫ ab eius correptione:nõ cõmoditatis tue:ſed dilectiõis gr̃a ceſſandũ. Et Aug⁹ de ci.dei. Si obiurgãdis corripiendiſqꝫ male agentibus qs parcit.qꝛ eiſdẽ ipſis metuit ne deteriores efficiãtur:nõ videtur eſſe occaſio cupiditatis:ſed ꝯſiliũ charitatis. In hoc caſu nõ tenetur frater fratrẽ peccanteʒ corripere.qꝛ tunc tenetur agnoſcere vultũ pecoris ſui:vt ei pro loco ⁊ tẽpore poſſit medelã adhibere. Certũ eſt ꝙ in hoc caſu tenetur ſubditus prelato precipiẽti obedire. ¶ Tertius caſus eſt.qñ expectatur tẽpus magis opportunũ pro faciẽda correptiõe.nã ſi rõnabilem cauſam habeat.põt frater differre: vt Aug⁹ dicit.ix.de ci.dei. Si propterea obiurgãdis corripiẽdiſqꝫ male agẽtibus qs parcit:qꝛ tẽpus opportunũ inquirit nõ eſt occaſio cupiditatis:ſed cõſiliuʒ neceſſitatis. Et in li. de cõflictu vitioꝝ ⁊ virtutum. Aptuʒ tempus expectans vt peccatorẽ arguat:⁊ eius delicta cõtra ei⁹ facieʒ ſtatuat.qñ igitur fratri ſic expectãti precipitur vt reuelet:tenetur reuelare.qꝛ prelatus põt frequẽter tẽpus aptũ habere vbi ſubditus nõ hʒ.ſic enim correptio acceleraretur. ¶ Ex parte aũt corripientis debẽt cõcurrere tria ad hoc ꝙ ſtatuʒ de-

beat corripere. Primũ eſt peccati cognitio. q2 nõ ſufficit ſuſpicio: vel alioꝝ leuis relatio. Vñ Aug' de vbis dñi tractãs illud Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. dicit. ꝙ cum certe peccauerit: niſi q2 tu ſcis q2 peccauerit. Et infra. Scio ingt adulteros ab vxoribus occupatos: nõ dico tu adulter corrige te ne forte dicerẽ qd neſcires: ⁊ qd temere audiuerim ſuſpicarer. Propter qd dicit Eccĩ. xi. priuſq̃ interroges ne vituperes quenq̃: ⁊ cũ interrogaueris corripe iuſte. ❡ Scdm ꝙ in tẽpore correptionis ſit in corripiẽdo manſuetudo. q2 ſi quis iratus corripiat: magis prouocat q̃ corrigat. vñ Job. xxxvi. nõ te ſuperet ira. Super quo Grego. vij. mor. Dignũ quippe eſt vt cum aliena corripimus noſtra metiamur: vt mẽs que a ſua accenſione deferueat: prius intra ſemetipſam ⁊ zeli ſui imperiũ tranquilla equitate componat: ne ſi animaduertẽda vitia abrupto feruore trahamur corripiẽdo fratrẽ: peccemus. in correptione quidem vitioꝝ menti ſubeſſe dz iracũdia: nõ preeſſe. Si eniz qui corrigere nitit ira ſuperetur: plus opprimit q̃ corrigit. Vñ Jaco. p. Jra viri iuſticiã dei non operatur. Et in ps. Superuenit mãſuetudo: ⁊ corripiemur. ❡ Tertium eſt. ꝙ in aliquo nõ ſit maior corrigẽdi obligatio. nã ſi ſubditus videt vna cũ prelato fratrẽ illius ſubditũ peccare: poteſt licite frater nõ peccãs ſupponere ꝙ platus eũ corripiat ſicut debet. vt habet ad Heb. xij. Quis enim filius quẽ nõ corripiat pater. Quia vt dicit .iij. Reg. xx. Cuſtodi virũ iſtũ. qui ſi lapſus fuerit: erit anima tua pro aia illius. Dico ergo ꝙ qñcũq3 in fratre vel ſciente peccantẽ concurrũt tria predicta cũ tribus prehabitis ex parte fratris peccãtis: tunc eſt tẽpus ⁊ locus neceſſitatis. ita ꝙ ſi nõ corripit: trãſgreſſor eſt illius precepti affirmatiui: ſi peccauerit ⁊c. Si aliquid hoꝝ defuerit: nõ tenetur corripere quãtum eſt de virtute euãgelici pcepti: qd eſt affirmatiuum. Euãgeliũ enim intẽdit peccãtis emẽdationez. ⁊ ideo corripiẽs ſic ſe dz habere: ꝙ valeat hunc finez adipiſci. Quia vt dicit Tullius in rhetorica ſua. p. li. Ex vtilitate reipublice: nõ ex legis inſcriptione que in lrĩs eſt leges interpretari hñt. Ob cãm enim illã interpretari debẽt ob quã inſtitute ſunt. Et q2 platus põt facilius ⁊ meli' corrigere ſubditũ q̃ frater ſubditus cuius correptionẽ intẽdit euangelium. Hinc eſt ꝙ in his caſibus ex vi illius pcepti Mat. xviij. Si peccauerit ⁊c. nõ tenet niſi tũc corripere fratrez cũ tenetur plato precipienti eius culpaz reuelare vt corrigatur. Mat. xxiij. Quecũq3 dixerit vobis facite. Quia vt dicit Aug'. ſiue plectẽdo ſiue ignoſcẽdo: ſoluz hoc vnum queritur vt vita hominũ corrigat. lz eniz ſm quedã iura denunciãs prelato peccatũ etiã ad correctionẽ non audiatur ſed repellit: niſi premiſerit charitatiuã admonitionẽ que fit in fauorẽ pccis. ⁊ ne det occaſio ſubditis inſurgendi cõtra prelatos. q2 hec de facili faciũt. tñ qñ prelatus religiõis alicuius in capitulo vel alibi agit familiariter ⁊ ex ſtatuto religionis ad ſubditoꝝ correctionẽ: nõ ſemper eſt neceſſe ordinẽ corrigẽdi (poſitũ Mat. xviij.) ſeruari. vt dicitur extra de accuſationibus: qualiter ⁊ qñ debeãt ⁊c. Hũc quidẽ ordinẽ nõ credimus vſq3quaq3 circa religioſos obſeruandũ. Nõ igitur bñ dicit Tho. dicendo. ꝙ religioſus prelato pcipiẽti culpã fratris reuelare: peccat obediendo. ⁊ prelatus precipiendo. Nec ordinẽ euangelicuz peruertunt in hoc: ſed obſeruãt. q2 ſic quidam ordo regiminis fit. ꝙ rex iudicat de factis baronum. prepoſitus vero de factis ciuiũ. qñ prepoſitus videt ꝙ factũ ciuis nõ põt iudicare. vel nõ ita bene: ſaltẽ ſicut rex ſi dimittit iudicare vel punire. ex hoc defert regi: nõ peruertit ordinem.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Via ac forma denuntiationis ac fraterne correptionis ſm doctrinam fratris Tho. declarata eſt ſuperius in reſponſione ad obiecta cõtra ſecũdã ſecunde. ar. iij. ex quibus patet ꝙ multa que hic iãguũtur ſunt pro fratre Tho. ⁊ ea que videntur cõtraria ibidem diſſoluuntur.

Articulus Quintus. De hoc qd Tho' qdlibe. p. q. xviij. vbi querit: vtrũ periurium ſit maius peccatum q̃ ipſum homicidiũ: Jn reſponſione queſtionis concedit. ꝙ periurium ſit maius peccatũ q̃ homicidium ⁊ grauius. qd ꝯfirmat per illud ad Heb. x. Omnis cõtrouerſie finis eſt iuramentum. Unde ex hoc ipſo ꝙ in cauſa cuiuſcunq3 peccati defertur iuramento manifeſte oſtẽditur ꝙ periuriũ pro maximo peccato dz haberi. nec imerito. q2 periurium videtur diuini nois abnegatio.

Corruptorium. Simpliciter loquẽdo non videtur veruz quod dicit. plura enim mala que proximũ ledant ⁊ deũ offendunt: inueniuntur in homicidio q̃ piurio. Vñ ſi alicui hec neceſſitas in iudicio imponatur. ſ. ꝙ vel occidat vel faciat iuramentum ſm rectã rõnem: videtur ꝙ magis debeat vitare homicidiũ q̃ periurium. Unde Dauid qui iurauerat occidere Nabal: penituit: ⁊ magis iudicauit vitãduz homicidiũ q̃ periuriũ. vnde benedixit ⁊ Abigail: cuius perſuaſiõe retraxit ſe ab homicidio. i. Reg xxv. ❡ Ad rationez 2 quã facit ad confirmationẽ dicti ſui dicẽdum. ꝙ pari rõne poſſet cõcludi. ꝙ periuriũ eſſet grauius idolatria ⁊ peccato ſodomie. q2 in peccato cuiuſlibet criminis ſi fama laboraret cõtra aliquẽ. ⁊ probari non poteſt: indicitur purgatio per iuramẽtũ. ſed hoc non eſt. q2 periuriũ eſt grauius quolibet ſicut ipſe ſupponit. Sed q2 alius modus quo purget vtilior non inuenit vel videt. ⁊ q2 ẽt in iuramẽto deus teſtis inuocat q eſt veritas. que nec fallit nec fallit. ❡ Ad illud vero quod addit. ꝙ periuriuz eſt quedaz abnegatio dei. attendendum ꝙ non eſt verum. ſed ſunt multi qui leuiter ⁊ ſcienter peierant. qui nulla ratione etiã pro morte vitanda nomen dei negarent. 3

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Lz qñq3 plura mala ſequantur ad homicidium q̃ ad periuriuz. tñ in caſu poſſet cõtrariuz euenire. Vñ ſm Thomã ſimpliciter. maior culpa inuenitur in periurio. q2 cõmittitur directe cõtra deũ q̃ in homicidio quod committitur cõtra proximum. ❡ Secũdo qd dicũt. ꝙ ſm rectam rationẽ in caſu neceſſitatis ſi qua fingatur. cũ tamẽ hoc non ſit poſſibile: cũ ad periuriuz nemo poſſit cõpelli: dz homo magis vitare homicidiũ q̃ periurium. ex ipſa rõne Tho. patet eſſe falſum. probatio vero quã ad hoc afferunt nullã efficaciam habet. qm Dauid minus recte iurauerat. ⁊ ideo melius ſibi erat de malo illius iuramẽti incauti penitere: q̃ ſuper hoc ipſũ peccatũ homicidij ſuperaddere. vñ illa Abigail Dauid a iuramẽto reuocans incõſiderato ait. Nõ erit tibi hoc in ſingultũ ⁊ in ſcrupulũ domino meo. ꝙ effuderis ſanguinẽ inoxium. aut ipſe te vltus fueris. Ex quo manifeſte datur intelligi. ꝙ multo melius erat de iuramẽto pro vltione inferẽda penitere: q̃ illuz qui mortẽ non meruerat ipſo genere facti. ratione cuius ⁊ ſanguis in textu dicitur inoxius pro illo iuramento ſeruando interimere. Jn malis eniz promiſſis reſcinde fidem. Ex hoc ergo nõ ſequitur. ꝙ ſimpliciter homicidiuz ſit magis fugiẽdum q̃ periurium. ❡ Quod autẽ dicunt ad rationẽ Tho. ꝙ pari ratione poſſet ꝯcludi. ꝙ periuriũ eſſet maius peccatum q̃ idolatria: planũ eſt intelligenti ꝙ nõ dicunt verum. Probatio quoq3 quam ad hoc afferunt: nõ valet. Juramentuz enim quod fit in purgatione alterius rationis q̃ illud qd fit in alijs cauſis determinãdis iudicialiter. Naz de ratione iuramẽti qd fit in purgationem alicuius eſt ꝙ agatur ad hoc. ꝙ accuſatus fame

Ad pᵐ

Ad 2ᵐ

priſtine

priſtine reſtituatur. non qꝛ periurium ipſis peccatis quibus accuſatur prepõderet in omnibus. In cauſis vero aliqͣs iudicialiter exequendis iuramẽtum preſtatur. qꝛ hoc modo ſimpliciter preſumitur. ꝙ periurium magis debeat euitari: cum ſit directe cõtra deum: ꝙ̃ leſio quecunqꝫ que tãgit proximum. Ad 3m ¶ Quod vero dicũt ꝙ multi ſunt qui ſcienter peierant: qui nulla ratione nomẽ dei denegarẽt: etiã ratione mortis euitande. manifeſtũ eſt ꝙ falſum dicunt. qꝛ in dicto ſuo cõtradictoria includunt. Qui enim peierãt ſcienter nomen dei negant. ꝛ per ipſam peierationem nõ poteſt aliud intelligi niſi quedam ipſius nominis dei abnegatio. vnde peierare ꝛ deum non negare: omnino repugnant: ſicut eſſe hominem ꝛ non eſſe animal.

Articulus

Sextus. De hoc qꝺ Tho. quodli. p̄. q. xx. vbi querit: vtrum monachus peccet mortaliter comedẽdo carnes: In reſſione dicit ſic. Eſt cõſiderãdum ad qꝺ religioſus ſe voto religionis aſtringat. Et ſi quidẽ vouet ſe regulã ſeruaturũ: videtur ſe obligare ad ſingula que in regula cõtinentur. ꝛ ſic cõtra qꝺlibet eorum agẽdo peccaret mortaliter. Et infra dicit ſic. Et ideo ſancti qui ordinẽ inſtituerunt ne imitterent hominibus laqueos dãnationis ordinauerunt modũ profitendi quo religioſus nõ promittit ſeruare regulã ſed obedientiam ſm regulam. Beatus enim Benedictus ſtatuit monachũ regulã profiteri: nõ quidẽ regulã obſeruare: ſed profitẽs promittat ſm regulã cõuerſationẽ morũ ſuorũ.

Corruptorium.

Primũ ꝙ profitẽs regulam aſtringat ſe ad oĩa que in regula cõtinentur: ita ꝙ peccat mortaliter faciẽdo ↄtrariũ: reprobatum eſt a Gregorio ꝛ Innocẽtio. iiij. ꝛ Alexãdro iiij. qui exponẽdo regulã beati Franciſci dicũt. ꝙ fratres per regulã nõ obligantur niſi ad ea que ꝑceptorie vel inhibitorie ſunt expreſſa. Ad cetera vero euangelica conſilia que in ea cõtinentur: tenentur ſicut ceteri chriſtiani: ꝛ eo magis de bono ꝛ equo ꝛc̃. Hoc etiã pꝫ per apl̃m ad Gal. v. Qui ſuſcipit circũciſionẽ debitor efficitur vniuerſe legis. ꝛ cetera que patẽt ſupra cõtra ſcḋam ſcḋe. ſ. vtrum religioſus peccet mortaliter trãſgrediẽdo ea que ſunt in regula. Et etiã baptiçatus ꝓmittit ſe ſꝫ euãgeliũ ſeruare ꝑ mãdata. ſ. vt ad ſalutẽ necĩa. ↄſilia vt expediẽtia ꝛ ad ꝑfectionẽ ꝑducẽtia. Silr̃ g̃ cũ in regulis patrum ſint q̃dã data per modũ ꝑcepti ꝛ ĩhibitiõis. q̃dã per modũ ſtatuti. q̃dam per modũ monitiõis: illi qui regulã ꝓfitẽtur nõ ſe aſtringunt ad omnia per modũ precepti: ſed ad aliqua ꝛ ad aliqua nõ. ¶ P̃. qꝛ quelibet regula eſt proprio ꝓfeſſori pro lege: ſi patres inſtitutores religionũ voluiſſent profitẽtes regulã ad omnia obligare ad quid diſtinxiſſent regulã per capitula: quoꝝ quedam cõtinent ſubalia ipſius regule. ſ. paupertatẽ. obediẽtiam. caſtitatẽ. quedam cõtinẽt ſuperadditiones preceptoꝝ ꝛ inhibitionum. quedam vero informationes agẽdorum. quedã monitiones cauẽdorum. quedam exhortationes ꝑfectionum. Sm quẽ modum diſtinxit beatus Franciſcus regulã ſuam. Falſum eſt ergo qꝺ dicit profitentes regulã obligari ad ſingula contẽta in regula. ¶ Scḋm quod dicit. ꝙ religioſus non dꝫ profiteri regulam: ſed obediẽtiã ſm regulã. eſt contra illã decretalẽ extra de regularibus ꝛc̃. ſicut patuit. ã. ¶ Et ꝑterea: ſi ſufficit promittere obediẽtiã: vt dicit. ergo ſi regula nõ aſtringit ad cõtinendũ per modũ precepti. ꝛ ſi prelatus per modum obediẽtie non prohiberet: poterit religioſus profeſſus per dictã formam: ſi non eſt in ſacris ordinibꝫ: ducere vxorem: qꝺ eſt abſurdũ. opꝫ ergo dicere ꝙ idem eſt profiteri. regulã ſm obedientiã ꝛ obſeruationẽ moꝝ ſm regulã ꝓfiteri ꝛ ecõuerſo. alioquin eiꝰ ꝓfeſſio que ꝓfitẽdo obedientiam ſm regulam ꝛ obſeruationem morum ſm regulam eſſet rationi recte ꝛ iuri canonico cõtraria.

Reſponſio

ad hec ſm Thomã. Qualiter habeat intelligi ꝙ vouentes regulam aliquã: vel viuere ſm regulam: vel obedientiam ſm regulam aliquam. Et ad ea que hic ꝛ alibi obijciũtur contra ſentẽtiã Tho. in hac parte: patet ex dictis ſupra in reſpõſionibus ad obiecta cõtra ſecundã ſecũde. articulo. lxxvi.

Articulus

Septimus. De h qꝺ Tho. qꝺli. ij. q. i. vbi querit: vtrum chriſtus in triduo fuerit idẽ homo: In reſponſione ꝑncipali dicit ſic. Nõ poteſt dici ꝙ corpus chriſti ſimpliciter fuerit idem numero. qꝛ quelibet differẽtia ſubſtãtialis excludit idẽ ſimpliciter. animatũ autem eſt differẽtia ſubſtãtialis. ꝛ mori eſt corrũpi. Nec iterũ poteſt dici ꝙ ſit ſimpliciter nõ idem vel aliud: qꝛ non eſt ſm totã ſubſtantiã non idem aut aliud.

Corruptorium.

Hanc poſitionẽ videt̃ retractaſſe vt dicit̃. Sed qꝛ retractatio nõ inuenit̃ ſcripta. Dicẽdum ꝙ corpus chriſti mortuum in triduo fuit idẽ corpus numero ſimpliciter: non ſolũ ꝓpter vnitatẽ ſuppoſiti diuini qꝺ ſolũ ibi erat: ſed etiã propter vnitatẽ forme ſubſtãtialis corporis inq̃ntum corpus. Eadẽ enim eſt forma corporis ꝛ viui ꝛ mortui. ¶ Ad rationẽ dicendũ. ꝙ aĩatum nõ eſt differẽtia ſubſtantialis corporis vt corpus eſt: ſed inq̃ntum viuũ. Eſt enim aliquid vere corpus ſine anima. vñ mori eſt corrũpi: nõ corporis vt corpus: ſed corporis viui inq̃ntum viuum fuit. Et catholice eſt credẽdum ꝛ tenendũ ꝙ fuit idem ſimpliciter. qꝛ eãdem habuit materiã ꝛ formam ſubſtantialẽ vel corporalem. ¶ Aliter dici põt ad rationem quã inſinuat. que ſic formari poteſt. Differẽtie ſubales ſm Porphyriũ faciũt aliud: ſed animatũ ꝛ inaĩatum ſunt dr̃ie ſubales corporis ſm eandem. ergo faciũt corpus aliud ꝛ aliud. ergo corpus chriſti ꝑus animatũ. ꝛ poſtea inaĩatum eſt aliud ꝛ aliud. dici põt ꝙ inaĩatum dupliciter accipi põt. ſ. priuatiue. ꝛ ſic nõ eſt differẽtia conſtitutiua: qꝛ priuatio nihil cõſtituit. ergo etiã nec ſic eſt differentia diuiſiua. qꝛ ſm Porphyrium eedem ſunt differẽtie diuiſiue generum ꝛ cõſtitutiue ſpecierum. Inanimatũ ergo ſic acceptum priuatiue: non facit corpus chriſti aliud. imo potius arguit ꝙ ſit idem numero. abſentia enim certe forme ſit in eadem ſm numerum: vbi fuit preſentia. ſicut dicit̃ in predicamẽtis. ꝙ priuatio ꝛ habitus dicũtur circa idem aliqͩ. ꝛ hoc modo ſuccedit inanimatum animato in corpore chriſti. Alio modo accipitur inanimatum in diuiſione corporis poſitiue. poſitiuam enim oportet eſſe differẽtiam que cõſtituit inferiꝰ ꝛ diuidit ſupiꝰ. ꝛ ſic acceptũ inaĩatũ facit aliud. ſic autẽ nõ accipit̃ in corpore chriſti mortui: vel in quolibet alio.

Reſponſio

ad hec ſm Thomam. Dici poteſt ꝙ corpus chriſti viuum ꝛ mortuum eſt idem numero ſimpliciter ratione ſuppoſiti: vt dictum eſt ſupra in reſpõſionibus ad obiecta contra primã partem ar. xxxi. Reſponſiones vero quas hic afferunt ad argumẽtum Tho. nihil valẽt: ſicut pꝫ intuẽti. ¶ Quod enim pͥmo affirmant ꝙ eadẽ eſt forma ſubſtantialis viui ꝛ mortui: eſt cõtra philoſophum: ꝛ cõtra omnem (vt creditur veritatem.) ¶ Quod vero quaſi corrigẽdo ſe dicunt de inanimato priuatiue ꝛ poſitiue ſumpto: fictitium eſt ſm philoſophum ꝛ omnes eũ intelligentes. Nunq̃ enim eſt priuatio forme ſubſtantialis niſi cum poſitione alicuius que nõ compatitur ſecũ precedentem priuationem. ¶ Quod vero dicunt ꝙ priuatio ꝛ habitus habẽt fieri circa idem: ſic intelligitur ſm philoſophũ ꝙ priuatio ꝛ habitus in genere accidentis habent fieri circa idem ſubiectũ actu exiſtẽs.

Sed in genere ſubſtantie circa materiam primam que eſt ens in potentia. ſicut patet per philoſophum vbiq̧.

Articulus Octauus. De hoc qd Tho. quodli. iij. q. prima. vbi querit: vtrum deus facere poſſit ꝙ materia ſit ſine forma: In reſponſione principali dicit. ꝙ hoc facere non poteſt. qꝛ includit contradictionem: ſcilꝫ materiam eſſe actu: ⁊ non eſſe actu.

Corruptorium. Hec poſitio non eſt tenenda. qꝛ preiudicat ſacramento altaris. quod patet ſic. Accidens plus depẽdet a ſubiecto q̃ materia a forma. ergo ſi non poteſt eſſe materia ſine forma: multo fortius non poteſt eſſe accidens ſine ſubiecto. ſed hoc eſt falſum: imo de facto eſt accidẽs ſine ſubiecto: vt patet in ſacramento altaris. Maior patet primo. quia materia eſt ſubſtantia: accidens vero non. ℂ Secundo qꝛ licꝫ materia ſuſtentetur per formaꝫ ſm ꝙ forma eſt eius complementū. ⁊ non poteſt denudari ab omni forma per actionem nature: nihilominus tamẽ materia ſuſtinet formam. ſm ꝙ forma non poteſt eſſe niſi in materia ſubiecta. vt dicit Com[tor] ſuper illud primi phi[cor]. ⁊ iā diximus q̄ illa ſunt. Accidens autẽ nihil ſuſtentat nec materiam nec formam neq̧ cōpoſitū: ſed ſolū ſuſtentatur. Vñ manifeſtum eſt ꝙ accidens eſt forma maioris dependentie q̃ materia. ℂ Ad hoc reſpōdet ibidẽ dicens. ꝙ accidẽs dependet ſm ſuum eſſe a ſubiecto ſicut a cauſa ſuſtentante ipſum. Et qꝛ deus poteſt cōſeruare omnes effectus cauſarum ſecūdarum abſq̧ ipſis cauſis. ideo pōt cōſeruare accidens ſine ſubiecto. Sed materia ſm eſſe actuale depẽdet a forma in q̃tum forma eſt ipſe actus eius. vñ nō eſt ſimile hec eſt ratio eius. Sed ex hoc probatur illud quod ipſe negat de materia. Cū enim omne eſſe ſit a forma: vt dicit phs. ij. de anima. ⁊ Boe[cius]. li. de trini. ij. ⁊ formā conſtat nō primam cauſam eſſe ſed deū. cum deus (vt ipſe dicit) poſſit producere oēs effectus cauſarū ſcdarū abſq̧ ipſis cauſis ſcdis: ſequitur neceſſario ꝙ deus poſſit facere mām ſubſiſtẽtẽ ſine oī forma. ſicut hoc facit forma cū cā prima plus īfluit in effectū q̃ cā ſcda. vñ dicta poſitio videtur fauere errori nuper cōdẽnato: qui eſt. ꝙ deus nō poteſt in effectuꝫ cauſe ſcde ſine cauſa ſcda. ℂ Ad illud de cōtradictione dicẽdum. ꝙ implicare cōtradictionem poteſt intelligi dupliciter. ſ. ſimpliciter ⁊ ſm omne tẽpus. vt currẽs nō mouetur. Aut vt nunc: aut ſm curſum naturalem qui eſt nūc in rebus talẽ contradictionẽ īplicant. hec aſinus loquitur. virgo parit. mortui reſurgunt. Illud vero qd primo modo īplicat cōdictioneꝫ: non pōt deus facere: ſicut non pōt ſibiipſi eſſe cōtrarius. Sed illud quod implicat cōtradictionẽ ſcdo modo tm̄. ſ. vt nunc: deus bene pōt facere. quia ſi deus aliter faceret: non implicaret contradictionem. Vel dicẽdum eſt ꝙ de ratione materie non eſt ſolum eſſe in potentia ſimpliciter: ſed eſt ſolum in potentia ſm curſum nature. hoc eſt ſm curſum modo inditum rebus. vnde eſſe in actu ſm potentiam ſupra naturam: ⁊ eſſe in potentia ſm curſum nature: non dicunt contradictionem. ℂ Preterea eſſe materie nō dependet ab actu forme. ⁊ ideo non dicit contradictionem. quia non eſt reſpectu eiuſdem: ſicut ꝙ hoc ſit longum reſpectu vnius et non reſpectu alterius.

ꝯto.81.

t.ꝯ[n].37.

Auctor ꝺ cauſis

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Ad ea que hic dicuntur: reſponſum eſt ſupra in reſpōſionibus contra ea que obiecta ſunt contra primam partem. articulo. xxvij.

Articulus Nonus. De hoc quod Thomas quodli. iij. q. xxxi. vbi querit: vtrum demonſtratiue poſſit probari. ꝙ mundus non ſit eternus: In reſpōſione. q. dicit. ꝙ ea que ſimpliciter diuine voluntati ſubſunt: demonſtratiue probari nō poſſunt. qꝛ vt dicit[ur] p[rim]e Corin. ij. que ſunt dei nemo nouit niſi ſpiritus dei. Creatio autem mundi a nullo alio dependet niſi a ſola voluntate dei. vnde ea que ad principiuꝫ mundi pertinent demōſtratiue probari nō poſſunt. Et poſt pauca. Eſt autem valde cauendum: ne ad ea que ſunt fidei demonſtrationes quis adducat.

Corruptorium. Primum. ſ. ꝙ demonſtratiue probari non poſſit mūdū non eſſe eternū: videtur eſſe occaſio erroris ad credẽduꝫ ꝙ fuerit eternus vel potuerit eſſe. Dicimus eniꝫ ꝙ eternitas mūdi improbari pōt etiā demonſtratiue. demonſtratione. ſ. per impoſſibile: ſicut patuit. ſ. Et etiam aliter per vnum qd ipſi ponūt quaſi principiū. omne cōpoſitum eſt nouū. vt ponit Com[tor]. xi. meta[phiſi]ce ibi ⁊ volūtas ⁊ actio. Cōſtat autem ꝙ mūdus eſt cōpoſitus maxima cōpoſitiōe. ergo eſt nouus. Rō aūt ſua nō plus oſtendit ꝙ nō pōt demōſtrari eternitas mūdi q̃ eternitas aīe rōnalis vel angeli. qꝛ nec aīe nec angeli creatio depẽdet ex alia cā q̃ ex ſola volūtate diuina. Dicẽdū ergo ꝙ de his que ſoli volūtati diuine ſubiacẽt: ꝯtingit loqui dupliciter. Uno modo anteq̃ fiant. Alio mō poſtq̃ facta ſunt. Si primo modo: ſic nihil cōtingit de eis demonſtratiue ſciri vel certitudinaliter niſi per reuelationẽ. Si ſcdo modo: ſic cōtingit de eis multa ſciri demōſtratiue. qꝛ ipſa factio eorum habet vim demōſtrationis ⁊ reuelationis. Ita eſt de mundo. qꝛ poſtq̃ factus eſt pōt demōſtrari nouitas eius. ſed anteq̃ fieret: nihil abſolute de eo demōſtrari potuit. Et quod dicit poſtea: cauẽduꝫ eſt valde ne quis ad ea que ſunt fidei demōſtrationes adducere preſumat. qꝛ per hoc excellentie fidei derogatur. Ueraciter nobis videt[ur] per hoc. ꝙ perſuaſio ſua plus vergat in fidei detrimẽtum q̃ promotioneꝫ: imo eſt ꝯ beatū Petrum p[rim]e cano. iij. parati ſemp[er] ad ſatiſfactionẽ omni poſcẽti vos rationẽ de ea que in vobis eſt ſpe: ſicut ſupra. Et cū addit. ꝙ derogat fidei. eo ꝙ veritas fidei excellit omnẽ humanam rationẽ. Dicendū ꝙ veritas fidei in aliqbus articulis: non in omnibus excedit rationem humanam. qꝛ vt Aug[uſtinus] dicit li. de vera religione. Omnia illa que primo credimus: vel non auctoritatem ſecuti partim intelligūtur vt ſciantur eſſe certiſſima. partiꝫ vt ſic videātur fieri poſſe: ac ſic fieri oportuiſſe. ℂ Et licꝫ excedant rationẽ humanam pro tẽpore quando fiunt. quādo tamen facta ſunt ſeipſis rationẽ illuminant. ⁊ eleuant ad ipſum factorem cognoſcenduꝫ. vt habetur per illud ad Ro. primo. Inuiſibilia dei per ea que facta ⁊c. Unde etiam Auguſtinus. iij. de trini. Erit inquit noſtre intẽtionis in hoc opere ea que credimus non probabiles tm̄ verum etiam neceſſarias adducere rōnes. ⁊ fidei noſtre documentum veritatis enodatione ⁊ explanatione cōdere. Credo namq̧ ſine dubio ad quorūlibet explanationeꝫ que neceſſe eſt eſſe: non modo probabilia: imo etiaꝫ neceſſaria argumenta non deeſſe. q̃uis illa interim noſtraꝫ contingat induſtriam latere.

ꝯto.29.

Reſponſio ad hec ſꝫ Tho. Ad ea que hic dicunt[ur] diffuſe dictū eſt. ſ. in reſpōſionibus ad obiecta contra primam partem. articulo. vi. ⁊. vij.

ℂ Finit Correctorium Egidij Ro. Corruptorij dictorum Thome in queſtionibus diſputatis de Quodlibetis.

ℂ Incipiunt Reſponſiones Egidij Romani ad ea que obijciuntur contra dicta ſancti Thome in queſtionibus ſuper primum ſententiarum.

Articulus

ARticulus primus. De hoc quod
Tho. di. iij. primi ſcripti
q. iiij. ar. ij. in reſponſione principali dicit.
ꝙ potentie anime ſunt accidentia conſe/
quentia ſpeciem: originata ex principijs
ipſius: nihilominus tamen ſunt de integri
tate ipſius aīe: inquātū eſt totū potētiale.

Corruptorium. Hic nō video errorem. dicit
tamen plane contra Aug^us. ix.
de tri. cap̄. x. vbi dicit. ꝙ hec tria. amor. notitia ⁊ mēſque
dicit eſſe potentias aīe ⁊ partes imaginis ſunt in aīa ſub/
ſtantialiter: vel (vt ita dicā) inquit eſſentialiter: nō tanq̄
in ſubiecto: vt calor ⁊ frigus ⁊ huiuſmodi. ¶ Item idem
x. de tri. cap̄ penul. hec inquit tria: memoria. intelligētia.
voluntas: quoniā nō tres vite ſunt ſed vna vita. non tres
mentes ſed vna mens: nec tres ſubſtantie: ſed vna ſubſtā/
tia. Et ſimile dicit in pluribus locis in li. de ſpiritu ⁊ aīa.
2 ¶ Idem videtur velle Auicenna. vi. de naturalibus. pri
ma parte vbi dicit. ꝙ aīa eſt vis reſpectu actionū ⁊ reſpe
ctu formarum ſenſibilium ⁊ intelligibilium quas recipit.
Et pōt dici forma reſpectu materie in qua exiſtit. ex qui/
bus vtriſqʒ cōſtituitur ſubſtātia. aīal ⁊ vegetabile. ¶ P.
3 in libro predicamentoꝝ dicitur. ꝙ maxime ꝓpriū eſt ſub
ſtantie. ꝙ eadē numero exiſtens ſuſceptibilis eſt cōtrario
rum. hoc autem nulli accidenti cōuenit: vt habetur in pre
dicamentis. conuenit dico ſm ſe. quia lʒ eadem ſuperfi/
cies ſit ſuſceptibilis albi ⁊ nigri. hoc nō eſt ſm ſe. vt dicit
Auicēna. v. metaphyſice. ſed rōne ſubſtantie que ſubſtat.

p^a rō. Reſponſio ad hec ſm Thomam. Qꝫ autē poten/
tie anime nō poſſunt dici ſua ſubſtan/
tia vel eſſentia. patet ſic. Diuerſi actus requirunt neceſſa/
rio diuerſa ſuſceptiua. verbi gratia. Uidere ⁊ audire ne/
quaq̄ poſſunt eſſe perfectiones eiuſdē ſuſceptiui ſiue eiuſ
dē potentie. ſed ipſa eſſentia anime eſt ꝓpriū ſuſceptiuū
actus eſſendi ſiue ipſius eſſe. ergo neceſſe eſt ꝙ aliqd aliō
ab eſſentia anime ſit ſuſceptiuum ꝓpriū ipſius operari:
qui eſt actus alius ab eſſe ſiue ab actu eſſendi diuerſus.
igitur potentia que perficitur per actū operandi neceſſa/
rio differt ab eſſentia anime que perficit̄ per eſſe ſiue per
2 actum eſſendi. ¶ Item nihil habet potentiam actiuam
niſi inquantum eſt ens actu. Potentia actiua igitur pre/
ſupponit eſſe actu. ⁊ hoc ideo eſt. quia ipſū eſſe intimius
ſe tenet cum eſſentia q̄ʒ potentia actiua. quoniam eſſen/
tia nō poteſt intelligi habere potentiā actiuam circūſcri/
pto eſſe actu. Bene aūt pōt intelligi ꝙ eſſentia pficiatur
per eſſe ſuum ſiue per actū eſſendi circūſcripta potentia
actiua. Si igitur potentia anime ſit idem cū eſſentia. mul
to fortius ipſum eſſe erit idē cū eadem. ⁊ ſic eſſentia crea/
3 ture erit idē cū ſuo eſſe. qō eſt erroneum. ¶ Adhuc ope/
rationes anime ſunt inter ſe realiter diuerſe. verbi gratia
velle intelligere: ⁊ huiuſmodi. ergo ⁊ earum ṗncipia cuiuſ
modi ſunt potentie. ſ. voluntas ⁊ intellectus ſunt inter ſe
realiter diuerſa. ⁊ ſic nō pōt vtraqʒ eſſe idem qō eſſentia
anime. quecunqʒ enim ſunt eadem vni ⁊ eidem: etiā in
Solutō ter ſe ſunt realiter eadem. ¶ Sed ſi dicatur. ꝙ idē ſunt
Contra. re: ſed differunt rōne. hoc ſtare nō poteſt. qꝛ ex hoc ꝙ ali
qua res vna ſiue natura vna ſumitur ſub diuerſa rōne: nō
ꝓpter hoc eſt diuerſe operationis ṗncipium. verbi gratia.
potentia viſiua ſi ſumatur in habitudine ad ſubiectū ſub
vna ratione. vel in habitudine ad obiectum ſub alia rō/
ne: nō ꝓpter hoc eſt diuerſe operationis ṗncipium. ergo
Solutō ſimiliter nec in ꝓpoſito. ¶ Si aūt dicatur ꝙ hoc non eſt
ex diuerſa ratione ſiue ex diuerſo modo conſiderandi ꝙ
idem realiter ſit ṗncipium ꝓximum diuerſorum actuū:
ſed propter diuerſas habitudines ſiue relationes quibus
idem ad diuerſa realiter refertur. Nec hec quidem ſtare Contra.
poteſt. qꝛ relatio non eſt ṗncipium alicuius operationis.
alioquin in relatiōe eſſet motus. qō patet eſſe falſū. ergo
diuerſitas ſola relationis nō pōt facere operationum vel
actuum diuerſitatem realem. Multa poterant adhuc ar
gumenta adduci: ⁊ multa inconuenientia ex iſta poſitio/
ne. ſ. ꝙ potentie anime ſunt ipſa ſua eſſentia. ꝯcludi qbus
poſſet ꝓbari. ꝙ qui ſunt poſitionis illius: nō ſunt longi ab
errore. ¶ Qꝫ aūt dicunt huiuſmodi opinionem eſſe con/
tra ſniam beati Auguſtini patere poteſt Aug. lucidius in
telligenti nō eſſe verū. Auctoritates illas quas adducūt Ad p^m
de Aug^no: exponunt doctores per hoc. ſ. ꝙ Aug^s nō itende
bat ꝙ ipſe potentie anime in ſe conſiderate: abſtractiue
dicantur ſubſtantiales vel ipſa ſubſtantia anime: ſed con
cretiue. vt videlicet notitia ſumatur pro mente noſcente
vel nota. ⁊ amor pro mente amante vel amata. vbicunqʒ
ponuntur notitia ⁊ amor ab Auguſtino eſſe ipſa eſſentia
anime ſiue ipſi conſubſtantiales. ¶ Qō autem oportet
dicto modo verba Aug^ni intelligere: patet. quia nequaq̄
in alio ſenſu verba eius verificari poterūt circa hanc ma
teriā. Ait enim. xi. de tri. cap̄. iiij. loquens de trinitate illa
que inuenit̄ in parte imaginatiua. qō ergo eſt ad corporis
ſenſum aliquod corpus in loco: hoc eſt ad animi aciem ſi/
militudo corporis in memoria. Et qō eſt aſpicientis viſio
ad eam ſpeciem corporis ex qua ſenſus formatur: hoc eſt
viſio cogitantis ad imaginem corporis in memoria con/
ſtitutam ex qua formatur acies animi. Et qō eſt intentio
volūtatis ad corpus viſum viſionemqʒ copulandam: vt
fiat ibi quedam vnitas trium: q̄uis eorum ſit diuerſa na
tura: hoc eſt eadem voluntatis intentio ad copulandam
imaginem corporis que eſt in memoria. ⁊ viſionem cogi/
tantis. i. formā quā cepit acies animi rediens ad memo/
riam. ⁊ hic quedam vnitas ex tribus nō iā nature diſcre
tis: ſed vnius eiuſdemqʒ ſubſtātie. qꝛ hoc totū intus eſt
⁊ totum vnus animus. Et eandem ſniam repetit. xv. de
trini. cap̄. viij. Deinde ab ipſo animo ob hiis que extrinſe/
cus ſanctſata ſunt velut introductis inuenta altera trini/
tas: vbi apparent eadem tria eſſe vnius ſubſtantie imago
corporis que in memoria eſt. ⁊ inde informatio cum ad
eam conuertitur animus cogitantis: ⁊ vtrunqʒ cōiungēs
intentio volūtatis. Ecce in vbis auctoritatis pme ſpecies
in memoria repoſita. ⁊ eius ſimilitudo in acie cogitantis
expreſſa: dicunt̄ eſſe ipſius animus: ſicuti ⁊ volūtas vtrū/
qʒ cōiungens. qꝛ de tribus ſimul ait totū intus eſt ⁊ to/
tum vnus animus. Sed manifeſtum eſt ꝙ nec ſpecies in
memoria: nec etiam ſimilitudo in acie cogitantis expreſſa
eſt ipſa anima: vel ipſe animus abſtractiue intellectus. er
go opʒ ꝙ iſta ſnia Aug^ni ſic intelligat̄. ſ. ꝙ illud cui ſpēs
in memoria imprimitur. ⁊ illud in cuius acie eius ſimili/
tudo exprimit̄: ipſe animus vel anima eſſe dicat̄: vt ſpēs
tam hec q̄ʒ illa nō pro ipſis ſpeciebus abſtractiue: ſed pro
ipſa anima ipſis ſpeciebus informata cōcretiue accipiat̄.
Igitur ⁊ in eodem contextu ipſa voluntas non quidem
abſtractiue accepta pro potentia ſola: ſed pro ipſa anima:
inq̄ʒtum ſibi ineſt potentia volitiua per quā copulat illā
ſpeciem que eſt in memoria ⁊ viſione cogitantis: ipſe ani/
mus vel anima perhibetur per hoc quod dicitur: hoc totū
intus eſt ⁊ vnus animus. ¶ Qꝫ etiam ſic ꝯcretiue habeāt
itelligi verba Aug^ni amplius patet ex verbis ſecunde au/
ctoritatis. quoniam imago corporis que in memoria eſt:
⁊ informatio cum ad eam conuertitur acies cogitantis. ⁊
vtrunqʒ ꝯiungit itētio volūtatis īpoſſibile eſt dicere eſſe
ipſā eſſentiā ſi abſtractiue accipiant̄. qꝛ ipſa ſpēs in me
moria accipit̄ ab extra. ſic pʒ per Aug^m. li. x. c^o. xix. vbi ſic
ait. De ipſis imaginib^9 corpis int^9 igr in aīa eas iuenit per

corpus impreſſo.qđ autem alicui ab extra īprimit̃:nimis fatue ⁊ abſurde ipſa eius rei eſſentia aſtruitur.Informatio quoqꝫ aciei nūc adeſt nunc abeſt.⁊ ſilr intentio voluntatis.vñ vtraqꝫ operatio in genere accidentium neceſſario reperit̃.⁊ per cōſequens ipſa ſubſtantia aīe nulla rōne poterūt affirmari. Uerba igit̃ illa Augꝰ de iſtis ſumptis cōcretiue habent intelligi ſub hoc ſenſu.ſ.ꝙ illud cui ſpēs in memoria imprimit̃.⁊ ꝙ per eius ſimilitudinem in acie expreſſam informat̃.⁊ ꝙ per voluntatē forme ſic apprehenſe copulat̃:eſt vnius ſubſtātie.put dicit̃.xv. de trini.⁊ totū vnus animus:put dicit̃.xi. capitulis precallegatis.¶ Illā auctoritatē Augꝰ.x.de trini.exponit magiſter ſniaꝝ.iij.di. ſꝫ hec tria dicunt̃ vna mēs ⁊c̃.hoc eſt in vna mente cuius ſunt vires ⁊ ꝓprietates naturales:ſicut patet per magr̃m ibidē.¶ Qđ autem dicunt de Auicenna:nihil eſt.lꝫ enim Auicenna ponat eandē eſſentiā aīe eſſe radicem oīum potentiaꝝ.qđ vtiqꝫ eſt contra barbaꝫ ipſoꝝ.cū ponant tres aīas in homine.ꝓpter hoc nō ponit ꝙ ipſe potentie aīe ſint ipſa eius eſſentia.Qđ dicit.anima vis eſt reſpectu actionū ⁊c̃.ſic habet itelligi.qꝛ in ipſa oīa radicantur vires que ſunt pncipia oīuꝫ actionū huiuſmodi.¶ Ad vltimū qđ inſinuāt.ꝙ potentie aīe deberēt dici ſubſtantie.qꝛ ſunt cōtrarioꝝ ſuſceptiue.Dicenduꝫ ꝙ ipſe potentie abſtractiue intellecte nō ſunt cōtrarioꝝ ſuſceptiue.ſed aīa potius ipſis potentijs ſubſtrata ſuſcipit contraria:virtutes.ſ.⁊ vitia:ſicut corpus ſubiectuꝫ quātitati ſuſcipit albū ⁊ nigrū.¶ Ad euidentiā eius qđ predictū eſt.verba Augꝰ: de ipſis concretiue ſumptis debere intelligi:facit ipſe modus oſtendendi quo probat notitiā ⁊ amorem accidentia nō eſſe:de trini.x.cap.iiij.vbi dicit hec nō accidentaliter ſed ſubſtantialiter.vel(vt ita dicā)eſſentialr: nō tanq̃ in ſubiecto:vt color ⁊ figura in corpore:aut aliqua alia qualitas aut quātitas.Quicqđ enim tale eſt:non excedit ſubiectum in quo eſt.Non enim color aut figura huius corporis pōt eſſe ⁊ alterius corporis ⁊c̃.Planuꝫ eſt enim ꝙ ſi abſtractiue accipiamus ſpēm intelligibileꝫ vel actum intelligendi:ſeu ⁊ actū amandi non poſſunt ſuum ſubiectū excedere:nec notitia vel amor ſi ſic accipiat̃:alteri ſubiecto q̃ menti poterunt inherere:nō plus q̃ color vel figura ſua poterūt excedere ſubiecta.Ut ergo iſte ſenſus efficax inueniatur:neceſſe eſt ꝙ verba ſua ſic intelligantur.ſ.notitia ibi accipiatur pro mēte nota.⁊ amor pro mente amata.Sic enim eſt valida ratio ſua.qđ ſic patet qꝛ intelligere ⁊ amare ſunt actiones immanentes in agēte. Hinc eſt ꝙ nullū accidens ponit̃ in obiectis quo tranſire intelligunt̃.nullum enim accidens adijcitur auro ex hoc ꝙ eſt intellectum vel amatum:ſicut eſt de operationibus que tranſeūt in extrinſecū.ſicut patet de calefactione ⁊ dealbatione:per quos accidentia illa calefactio ⁊ dealbatio acquirantur.Ex hoc liquet ꝙ eſſe intellectum nō addit aliquid menti intellecte ſicut nec lapidi intellecto. Optime ergo ꝓbat Augꝰ.ꝙ notitia ⁊ amor nō dicūt accidentia alia:inquantum ſumuntur pro mente nota ⁊ amata.Sine dubio tamen accidētia quodammodo includūt qñ ſumuntur cōcretiue pro mente amante ⁊ noſcente.qꝛ tam actus q̃ potētia hec ⁊ illa ipſi menti noſcēti vel amāti vt ſubiecto in eſſe nullatenus formidatur.

Ad 2m (margin, beside "patet per magr̃m ibidē")
Ad 3m (margin, beside "di.¶ Ad vltimū")

Articulus Secundus. De hoc quod Thomas ſcripto p̊.diſ.viij q.iij.ar.i.in ſolutione.iij. argumenti dicit.ꝙ p̄mū mobile qđ phi dicebant motum ex ſe: eſt compoſitum ex motore ⁊ moto.⁊ reuera videtur intelligere non de motore ſeparato ſed cōiuncto qui eſt anima.quod patet ex hoc ꝙ dicit motum ex ſe.⁊ ita ponit celos animatos:vt multi philoſophi poſuerunt ⁊ pene omnes.

Corruptorium. Hoc ſi ſentit videt̃ plane errare:ſic̃ ⁊ philoſophi qui hoc ponunt.Contra quos Damaſ.libꝰ.i.cap.xx. Nullus celos animatos exiſtimet:inanimati enim ſunt ⁊ inſenſibiles. ¶ Itē hoc eſt contra rabbi Moyſen:qui dicit.Si celuꝫ ab anima moueretur:aliquando quieſceret:cuius contrarium videmus.¶ Item ſi celi eſſent animati:cum corpora eorum ſint nobiliora noſtris.ſimiliter ⁊ anime vt videtur.⁊ per cōſequens celuꝫ eſſet nobilius homine.⁊ ſic cū nobiliꝰ nō ſit ꝓpter ignobilius:nō eſſent corpora celeſtia creata ꝓpter hominis ſeruitium.Cuius cōtrarium habetur Deut.iiij.Ne eleuatis oculis ad celū videas ſolē ⁊ lunam ⁊c̃.que creauit deus in miniſteriū cunctis gentibus.

Reſponſio ad hec ſm Thomaꝫ. Qualiter frater Tomas ſenſerit de aīatiōe celi. ⁊ qualiter cū beato Augꝰ in v̄bis ſuis concordauerit:oſtenſum eſt ſupra in reſponſionibus ad obiecta:contra queſtiones diſputatas.articulo.xiij.

Articulus Tertius.De hoc qđ Thomas ſcripto p̊. diſ.viij.q.iij. arti.p̊ in reſponſiōe.iij.argumēti dicit.ꝙ primus motus eſt cauſa omnis motus corporalis.eo ꝙ omnis motus corporalis ordinatur ad motum celi localem.

Corruptorium. Hoc videt̃ minus catholice dictum. Primo qꝛ poſt iudicium ſm fidem catholicā ⁊ doctrinā ſanctorum ceſſabit motus celi.⁊ tamen in īferno trāſibūt de aqs niuiū ad calorem nimiuꝫ.vt habetur Job.xxiiij.Ubi ſūt tranſitus corpoꝝ:ibi motus corporales. 1
¶ Scđo:qꝛ poſt iudicium ſtatim erit corpus beati vbi voluerit ſpiritus eius.Exemplūꝫ ⁊ ꝓbationem huius habemus in Chriſto poſt reſurrectionem.cuius conſtat motus corporalis cauſa nō fuit motus celi. 2
¶ Tertio.qꝛ credimus motū reſurrectionis corporum de puluere terre ad reſumptionē animarum.cuius cauſa nō eſt motus celi:nec ad motum celi ordinatur. 3
¶ Quarto.qꝛ motꝰ animalis ⁊ hominis ꝓgreſſiuus eſt motus corporalis.cuius cauſa non eſt motus celi ſed appetitus. 4
¶ Quinto.qꝛ hoc eſt ꝯtra Augꝰ.ix.cōfeſſ.qui vult ꝙ ceſſante motu celi:adhuc poſſet rota figuli moueri.⁊ ſermo diſtinctꝰ per ſyllabas longas ⁊ breues ꝓferri. 5
vbi ſic dicit.an non ceſſarent celi lumina:⁊ moueret̃ rota figuli.nō eſſet tēpus.aut eſſent in verbis noſtris ſyllabe alie longe:alie breues:niſi qꝛ ille longiori tempore ſonuiſſent:ille breuiori.

Reſponſio ad hec ſm Thomā.Qꝛ omnis motꝰ corporalis ordinetur ad motuꝫ celi localem.patet per phm.viij.phyſicoꝝ.nec hoc in aliquo fidei derogat. t.2a.57. ad quatuor prima.
¶ Quod aūt obijciunt de aquis niuium ⁊c̃. dici poteſt ꝙ motus ille nō eſt naturalis qualis eſt ille de quo loquuntur phi.ſed ſumitur ibi trāſitus pro immutatione:ſm ꝙ ſenſus damnatoꝝ a ſpeciebus frigoris ⁊ caloris multipliciter cruciantur.Qđ ſi quis motus ac localis tranſitus debeat ibi poni in p̄ncipium ſupernaturale vel voluntariuꝫ debet reduci.ita ꝙ naturalis nō debeat proprie dici.igitur motus corporum glorificatorum debet dici ſupernaturalis:inq̃tum cōſequuntur ad actum voluntatis.Motus quoqꝫ vel mutatio que erit in reſurrectione corporum:multo amplius in p̄ncipiuꝫ ſupernaturale reducitur ſicut patet. Ad 5m
¶ Quod tandem de Augꝰ dicunt.ꝙ ceſſante motu celi ⁊c̃.verum eſt.qꝛ per aliquem motorē libere ac volūtarie agētē hñi localr̃ mouet̃:ſꝫ nō nāl̃r.ita ꝙ motꝰ ille in p̄ncipiū qđ eſt nā:poſſit reduci.⁊ ꝙ itelligat de tali motu qui ꝓcedit a p̄ncipio voluntario:animus

per hoc

per hoc qđ ſubdit de ſmone diſtincto per ſyllabas longas
ꝛ breues.huiuſmodi enim motus locutionum reducitur
in principium voluntarium.

Articulus Quartus. De hoc qđ Thomas dicit ꝑ ſcripto.ꝺi.viij.q.v.ar.ij.in rñſione ꝑmi argumẽti ꝙ aīa non cõponitur ex aliquibus que ſint ptes q̄dditatis eius.ſicut nec quelibet alia forma.

1 Corruptorium. Hoc eſt cõtra Aug⁹.vij.ſuper Geñ.ad litteram.ante finem
pař.vbi dicit.ꝙ aīa ꝑmi hominis facta fuerit ex mã ſpi-
rituali.que quidem formationez ſuam preceſſit:nõ tem-
pore ſed origine:ſicut vox cantum:ꝛ alia multa ſunt con
2 tra hec que dicta ſunt.ꝺ.℃ Ad argumentũ in cõtrarium
reſpondeo ꝙ eſt tale. Jn.ij.de aīa dicitur.ꝙ aīa eſt actus
corporis.ꝛ ibidem dicit̃.ꝙ forma nec eſt materia nec cõ-
poſitũ. ℃ Reſponſio argumẽti nõ oſtendit:niſi ꝙ aīa
nõ eſt cõpoſitũ nec illud cuius eſt forma.ꝛ hoc eſt veruz.
3 q2 non eſt corpus. ℃ Scđo omne cõpoſitum habet eſſe
ex ſuis ꝑncipijs cõponẽtib⁹.ſi igitur ſit cõpoſita tunc ipſa
in ſe habet aliqđ eſſe qđ nunq̄ remouetur ab ea. cum ſit
īmortalis.℃ ꝑ.ex cõiunctione corporis ꝛ anime relinq-
tur qđdã eſſe qđ eſt eſſe hominis.ergo in homine eſt du-
plex eſſe.ſ.eſſe aīe ꝛ eſſe compoſiti.qđ videt̃ impoſſibile:
cũ vnius rei ſit tm̃ vnũ eſſe.℃ R̃:⁹ dõm.ꝙ hoc argumen
tum ita eſt cõtra ipſum.qui ponit animam īmaterialem.
ſicut contra eos qui ponunt eã cõpoſitã.q2 tam ipſe q̄ illi
ponunt eam exiſtentem qñ eſt ſeparata.ꝛ ita ſemꝑ qñ eſt
coniuncta habet duplex eſſe.ſ.eſſe aīe ꝛ eſſe coniuncti ſm
hanc viam.℃ Ad argumentum ẽt dicimus.ꝙ eſſe cõpo
ſiti eſt eſſe duoꝝ rerũ ꝛ nõ vnius.ꝛ hoc nõ eſt incõueniẽs.
4 q2 duoꝝ ſunt duo eſſe.℃ Tertio.oīs compoſitio que ad-
uenit alicui poſt ſuũ eſſe cõpletũ eſt ei accidẽtalis.ſi ergo
anima eſt compoſita ex ſuis ꝑncipijs habens eſſe ꝑfectũ:
cõpoſitio eius cum corpore erit ei accidẽtalis:ſed compo-
ſitio accidentalis terminatur ad eſſe vnum per accidẽs.
ergo ex aīa ꝛ corpore nõ efficitur vnum niſi per accidens.
℃ R̃ñdeo ſicut primo.hec ratio eſt contra ipſum: qui po-
nit animã ſimplicẽ formã per ſe ſubſiſtentem ꝛ habentẽ
eſſe nature ſue ꝑfectum.ergo accidẽtalis erit compoſitio
ſm hoc.℃ Ad argumentũ tertiũ dicimus aliter.ꝙ cum
dicit aīam habere eſſe perfectum anteq̄ cõiungat̃ corpo
ri hoc eſſe falſum.q2 enim aīa apta nata eſt eſſe corporis
ꝑfectio:nõ habet perfectũ nature ſue modum:niſi quan-
do habet corpus ſibi coniunctum.corpus inquã nõ aīale
ſed ſpũale in tanta facultate ſibi obediens:vt ſit ſibi glo-
rie quod ꝑus fuit ſarcine:vt habet̃.xij.ſuper Geñ.in fine.
Jta etiã modo nõ haberet eſſe ꝑfectum ſue nature niſi
vnita eſſet corpori animali.i.qđ facit animale.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Qualiter aīa intellectiua ſicut ꝛ angelus ſit natura ſim-
plex:nec eſt compoſita ex materia ꝛ forma:multis ratio-
Ad ꝑ^m nibus ꝛ auctoritatibus poterit ꝓbari:patuit ſupra in rñſio
nibus ad obiecta contra ꝑmã ꝑtem.articulo.ix.℃ Aucto
ritates autem Aug.hic ꝛ alibi pro ſe adducũt: nihil facit
pro eis ſi ex integro recipiat̃.īmo inueniet̃ ꝙ Auguſtino
imponunt que nõ habentur ab eo: vt patet per verba ſua
ſuper Geñ.7°.cap.xxv.vbi ſic ait.Fruſtra iaz queritur:ex
qua velut materia facta ſit anima.ſed intelligi recte põt
in primis illis operibus facta:cum factus eſt dies. Sicut
eniz illa que nõ erant facta ſunt.ꝛ hec inter illa.Et ſi ma-
teries alia formabilis fuit ꝛ corporalis ꝛ ſpiritualis.nõ tñ
in ipſa inſtituta niſi a deo a quo ſunt oīa.que quidem for
mationem ſuam nõ tempore ſed origine ꝑcederet ſicut
vox cantum.quid enim de materia ſpũali facta anima
creditur.Ecce nõ aſſerit ex aliqua materia fieri.ſed ſi fiat
ex aliqua materia:fieri ꝯgruentius creditur ex ſpirituali.
Quid aũt ſentiat de hoc ſm veritatẽ: explicat infra cap.
xxvij.ſcilz vltimo eiuſdẽ libri:vbi ſic dicit. Nunc etenim
de anima quaz inſpirauit homini deus ſufflando in eius
faciem:nihil cõfirmo niſi ꝙ ex deo ſic eſt:vt nõ ſit ſubſtã-
tia dei ſed ſit incorporea:id eſt nõ ſit corpus ſed ſpiritus.
nõ de ſubſtantia dei ꝓcedens:ſed factus a deo.nõ ita fa-
ctus a deo vt in eius naturã natura vlla corporis vel irra-
tionalis anime verteret̃.ac per hoc de nihilo ꝛč. Sz ſi de
nihilo:ergo nec de materia corporali nec ſpirituali. vnde
nihil valet qđ pro ſe adducunt illud qđ dicit Aug⁹ inqui-
rendo ſub conditione. Hoc aũt pro nobis eſt ꝙ anima de
nihilo.ꝛ per conſequens de nulla materia hoc aſſerit ꝛ cõ
firmat:ſicut patet per verba ſua inſpicientibus preallega
ta.℃ Reſponſio võ quam afferunt ad primã rationem Ad 2^m
Thome:nihil valet. Planũ eſt eniz ꝙ phs diſtinguit ſub 2°de aīa
ſtantiã in materiam.formam:ꝛ compoſitũ veriſimiliter t.ꝯ^n.2.
ſicut patet ex verbis eius.Dicamus igitur genus vnũ qđ-
dam genus eoꝝ que ſunt ſubſtantie. Huius aũt aliud qui
dem ſicut materiã que ſm ſe quidem nõ eſt hoc aliquid.
Aliud autem ſicut formã ꝛ ſpeciẽ:ſm quaz dicit̃ iam hoc
aliquid:ꝛ tertium que ex his.Ex quo patet ꝙ oīs forma
diſtinguitur cõtra cõpoſituz. Nõ igitur erit veruz dicere
de forma quacũq3.ꝙ nõ erit hoc compoſitum:ſed ꝙ eſt
nullum cõpoſitũ. Jlla enim que cõdiuidunt aliqđ vnum
per ſe:ꝛ nõ per accidens:ſic ſe habent ꝙ vnum nõ ſolum
in particulari:ſed etiã in vniuerſali neceſſario remouet̃.
vbi grã cũ dicat̃.Animaliũ aliud homo:aliud aſinus. Cũ
igit̃ mã.forma ꝛ cõpoſitũ nõ per accidens ſed per ſe ſub-
ſtantiam cõdiuidant ſicut patet:neceſſe eſt hec ab inuicẽ
vniuerſaliter remoueri:ita ſcilz ꝙ nulla materia ſit for-
ma vel compoſitũ.ꝛ nulla forma materia vel compoſitũ
ꝛ nullũ compoſitum materia nec forma.Cum igitur phs
iſtam diuiſionẽ faciat:vt declaret aīam eſſe formaz:nulli
dubiũ quin ſequat̃ ſm ipſaz demõſtratiue aīam nõ eſſe
compoſitam:non vt intelligatur nõ eſſe hoc compoſituz:
ſed nullũ. Põt enim ſic formari. Nullũ cõpoſitũ eſt for-
ma.oīs aũt aīa rõnalis eſt forma. ergo nulla aīa rõnalis
eſt cõpoſituz:neceſſe eſt ergo ab anima ex quo forma eſt:
materiam ꝛ compoſituz vniuerſaliter remoueri. ℃ Qđ Ad 3^m
aũt dicũt ad ſcđm argumentũ.eſt irrationabiliter dictũ.
Jn ꝑmis enim cũ dicunt illam rõnẽ eſſe cõtrariam Tho
me falſum dicunt. Jpſe enim nõ ponit ꝙ ipſa forma aīe
recipiat quoddã eſſe in ſua mã ſpũali quã ipſi fingũt. tũc
enim ſequeret̃.ꝙ cũ aliud eſſe quoddã ꝓueniret ex cõiũ
ctione aīe ꝛ corporis.ꝙ duo eſſe eſſent in eodẽ. Jpſe autẽ
ponit.ꝙ ipſa anima accipit eſſe ꝑmo in ipſo corpore tanq̄
in ꝓpria mã cuius eſt forma.vñ ponit ꝙ anima ꝛ corpus
vnum eſſe conſtituunt:ſiue vniunt̃ in vnum eſſe. Qđ aũt
dicunt reſpondendo ad predictam rationẽ.ꝙ omne eſſe
compoſiti eſt eſſe duorum:non rei vnius: hoc falſum eſt.
quoniaz cõpoſitũ eſt res vna.Ex materia ꝛ forma etenîz
fit vere vnũ.ergo opz ꝙ habeat vnum eſſe. Una eniz po
tentia nõ põt perfici per duplicem actum ſed q̄dditas rei
compoſite ex materia ꝛ forma eſt ꝓpria potentia huius
actus.ſ.eſſe.igitur impoſſibile eſt ꝙ rei cuius q̄dditas eſt
vna ſint duo eſſe. ℃ Qđ etiam dicunt tertiã rõnem eſſe Ad 4^m
cõtra Thomã nõ cõtinet veritatẽ. Ratio enim ꝓbat.ꝙ
ſi ipſa forma anime acciperet eſſe cõpletuz ſue nature in
mã illa ſpirituali ſibi cõnãli.ꝗ̄ ipſi fingũt:tũc neceſſa-
rio ſequeret̃.ꝙ eius cõpoſitio cũ corꝑe eſſet accidẽtalis.
Sed ſm viã Thome hoc nõ ſeq̄t̃:cũ ipſe ponat aīaz que
forma ſimplex eſt:ſuũ eẽ cõpletũ recipe in corꝑe tanq̄ in
materia propria quã ꝑficit.vñ vnio cum corpore eſt ſm

eāʒ in vno eſſe ſubſtantiali. ¶ Qḋ aūt dicunt Thomam
dicere aīam habere eſſe perfectuʒ ante ꝙ̄ corpori vniaẜ:
ex dictis patet eſſe falſum. Ponit enim aīam in corpore
ſuum eſſe cōpletum accipere. qḋ tamen eā ponit retinere
a corpore ſeparatā: ita tn̄ ꝙ ſemper ad corpus habet na/
turalem inclinationem ꝓpter pfectiorem modum eſſen/
di quem habet corpi cōiuncta ꝙ̄ a corpore ſeparata.

Uide ſ hoc l. 4. diſ. 44. q. 1. ar. 2. in reſpō/ſiōe ad. 1

ARticulus

Quintus. De hoc qḋ Tho/
mas dicit ibidem in ſolutiōe
ſcḋi argumenti. ꝙ cōiunctum nō habet aliud
eſſe ꝙ̄ eſſe forme. Item in reſpōſione. ij. argu/
menti addit. ꝙ per cōiunctionem aīe cum cor/
pore nō efficitur aliquod aliud eſſe. ſed eſſe qḋ eſt anime
per ſe efficitur cōiuncti. ita ꝙ cōiunctum nō habet aliud
eſſe ꝙ̄ eſſe forme. Ideʒ dicit di. xv. q. vltima in reſponſio
ne principali.

Corruptorium.

Illud dictū oritur ex duplici
errore: quoꝝ vnus eſt. ꝙ vna
forma ſubſtantialis eſt in cōiuncto: que cum materia pri/
ma cui immediate ſine alia precia diſpoſitione cōiungiẜ
facit cōpoſitum. ¶ Scḋs eſt. ꝙ materia talis. ſ. prima nō
habet eſſe: nec pōt habere niſi per formā. ꝛ ambo errores
a magiſtris ſunt reprobati. Dico ergo ꝙ ſicut cōpoſitum
ex anima ꝛ corpore eſt aliud ens ꝙ̄ alterum qḋlibet com
ponentium. Ita etiam ꝛ eſſe cōpoſiti eſt aliud ꝙ̄ eſſe for/
me. eſſe eniʒ eſt ꝓprius actus entis. ita ꝙ qḋlibet ens hēt
ſuū eſſe. Cum ergo corpus ante anime infuſioneʒ habeat
eſſe. manifeſtum eſt ꝙ totum eſſe corporis in compoſito
nō eſt anime. alioquin corpus poſt ſeparationem penitus
deſineret eſſe ſicut accidentia. que non habent aliud eſſe
ꝙ̄ eſſe ſuoꝝ ſubiectorum. ꝛ iō qn̄ amittunt eſſe ſubiecti:
amittunt penitus eſſe: niſi ſuſtententur per miraculum:
vt in ſacramento altaris.

Reſponſio

ad hec ſm̄ Thomam. Qualiter vnuʒ
eſt eſſe cōpoſiti ex anima ꝛ corpore: pʒ
ex dictis. ſ. ar. primo. ꝛ in reſponſionibus ad obiecta con
tra primā ſcḋe. ar. iij. qualiter etiam ponere vnitateʒ for/
me ꝛ ſimplr̄ materiā ſine forma eſſe nō poſſe: ex dictis ſa
tis patet dici erroneū nō debere. ¶ Ad argumentuʒ quo
nituntur oſtendere. ꝙ corpus habet eſſe in homine aliud
ab eſſe anime: qḋ ipſi corpori cōicatur. Dicendum ꝙ cor/
pus ante infuſionem anime habet eſſe a forma quadam
que in aduentu anime corrumpiẜ. ꝓpter qḋ eſſe qḋ a tali
forma habuit nō remanet. ꝛ poſt ſeparationem noua for/
ma inducitur a qua aliud eſſe cōmunicatur. ¶ Qḋ auteʒ
dicunt. ꝙ ex hoc ſequiẜ ꝙ corpus deberet penitus deſine
re eſſe ad modū accidentiū. manifeſtum eſt ꝙ nō ſequiẜ
Accidentia eniʒ ſunt indignantis nature: perimi poſſunt:
nō mutari ſm̄ Boetiū. Corpus autem phyſicum mobile
eſt ꝛ mutari pōt. vn̄ corpus viuum in morte nō annihila/
tur: ſed in corpus mortuū noua forma ſubſtantialis indu
citur. ꝛ per ꝯn̄s actu eſſendi nouo naturaliter permutatur.

ARticulus

Sextus. De hoc qḋ Tho/
mas dicit ibidem in reſpō/
ſione vltimi argumēti dicit aīam indiuidua
ri per corpus ꝛ ex corpore. ꝛ ꝙ īpoſſibile eſt
animam prius creari ꝙ̄ infundi.

Corruptorium.

Scḋo dictum videtur plane
derogare fideique dicit deū
omnipotentem. Cum enim anime creatio nec ſit nec eſſe
poſſit ab alio ꝙ̄ a deo: dicere animā prius nō poſſe creari
ꝙ̄ infundi nō eſt aliud dicere: niſi ꝙ deus nō pōt eaʒ prius
creare ꝙ̄ īfundat. Sicut ſm̄ Anſel. mūdū nō poſſe creari:
nihil aliud eſt ꝙ̄ deū nō poſſe mūdū creare. ergo nō eſſet
2 oīpotēs. ¶ Itē hoc eſt ꝯtra Aug. vij. ſup Gen. xxi. Certe

Corrup. IX.

ingt humane opinioni tolerabilius videẜ deū in primis opi/
bus (qui ſimul creauit oīa) aīam etiam humanā creaſſe
ꝙ̄ ſuo tempore membris ex limo formati corporis inſpi
rare. ¶ Itē indiuiduationem anime fieri per corpus: vi/ 3
detur eſſe falſuʒ ꝛ occaſio errandi. qꝛ ſequiẜ ex hoc ꝙ vel
aīa poſt ſeparationē a corpore deſinat eſſe: vel ſaltem ꝙ
poſt mortem hominū erit vnus itellectus tm̄ vel anima.
Si enim cōiunctio cum corporibus facit diſtinctioneʒ ꝛ
indiuiduationem animarum: ſequitur ꝙ ſeparatio faciet
vnitatem. ¶ Iteʒ arguiẜ ſic: aut corpus eſt tota cauſa in/ 4
diuiduationis anime: aut pars cauſe: aut cōcauſa. Si to/
ta cauſa. ergo ipſo poſito ponitur effectus. ſ. indiuiduatio.
ꝛ ipſo remoto remoueẜ effectus. ergo poſt mortē nō eſſet
indiuiduatio animarum: ſed vna tm̄ vel vnus intellectus:
qḋ erat error Auer. Si vo corpus eſt concauſa indiuidua 3°. de aīa
tionis: tunc quero que eſt illa pars que eſt concauſa cum ꝯ̄. 5.
illo: nō eſt dare niſi materiaʒ aīe: ſicut ꝛ ipſi dant in aliis
formis. ergo aīa habet materiā ſpūalē per quā indiuidua
tur. Si aūt dicas: nō indiuiduaẜ per materiā ſed per cor/
pus ꝛ accidentia: aut hec accidentia cauſanẜ ex cōiunctio
ne aīe cum corpore: aut ex coniunctione materie ſpūalis
ipſius anime ꝛ eius forma. qꝛ materia ꝛ forma ſunt cauſa
omniū accidētiū que ſunt ꝛ fiunt in ea: vt habeẜ p̊ phyſ. 1. ꝯ̄. 80.
Si p̊mo mō. ergo cū accidētia nō maneant facta ſepara
tione anime a corpe: non maneret aīe indiuiduatio. ergo
nec ipſa maneret. Si ſcḋo mō: tunc habeo ꝓpoſitum. ſ. ꝙ
nō indiuiduaẜ per corpus ſuū. ¶ Iteʒ Cōmen. ſuper. xij. ꝯ̄. 2.
meta. dicit ꝙ ſubſtantia vniuſcuiuſqꝫ per quā eſt vnuʒ: 5
eſt ſuum eſſe. ¶ Idē ſup. x. metaphyſice. qḋ eſt p̊ncipiuʒ ꝯ̄. 4.
eſſe: eſt p̊ncipiū nūeri. ꝛ qḋ eſt p̊ncipiū numeri eſt p̊ncipiū
eſſendi. Cū ergo aīa nō habeat eſſe per corpus. qḋ planuʒ
eſt. ſequitur ꝙ anima nō habeat vnitatem ꝛ p̊ncipiuʒ nu/
merationis: ſiue indiuiduationis a corpore.

Reſponſio

ad hec ſm̄ Thomam. Animā per cor
pus numerari aut indiuiduari per cor
porum diuerſitatem: ꝛ qualiter hoc debeat intelligi: de/
claratū eſt ſupra in reſponſione ad obiecta cōtra p̊mam
partem. articulo. viij. ꝛ. xi. quibus itellectis ea quoqꝫ que Ad p̊m
hic obiiciuntur cōtra hec facile diſſoluunẜ. ¶ Qḋ dicūt
in primis fidei derogare. ſ. ꝙ impoſſibile eſt animā prius
creari ꝙ̄ infundi: non dicunt veꝝ. ¶ Ad argumentū vo
per qḋ hoc ꝓbant dicendum. ꝙ multa ſunt impoſſibilia
nature: que non ſunt impoſſibilia deo. Quāuis igitur ipſi
anime rōne ſue nature repugnet p̊us eſſe ꝙ̄ corpori vniri:
rōne cuius Thomas dicit hoc eſſe impoſſibile: poſſet tn̄
aliū eſſendi ordinem deus aīe tribuere: vt nō ſoluʒ ante
corpus: ſed etiam ſemper ad modum angeli ſine corpore
exiſteret: lʒ forſan tūc aīa ꝓprie dici nō poſſet. ¶ Ad illḋ Ad 2m
qḋ de Auguſtino adducunt dōm. ꝙ Aug. dicit ſic de aīa
p̊mi hominis inquirendo: nō aſſerēdo. Unde in fine illi
inquiſitionis cap. vltimo. vij. ſuper Gen. ſic cōcludit. Enu
meratis quibuſdaʒ quibus pro certo adheret. ſ. ꝙ anima
ſit de nihilo: ꝛ ſit īmortalis ſm̄ quēdam vite ſue moduʒ.
Subdit. Cetera que in hoc libro diſputando locutus ſuʒ:
ad hoc valeant legentibus: vt aut nouerit quēadmoduʒ ſine
affirmādi temeritate tenenda ſunt: que nō aperte ſcriptu
ra loquiẜ. Aut ſi ei querendi modus iſte nō placet: quēad/
modū ipſe queſiui. ſciat ſi me pōt docere nō abnuat. ſi au
tē me nō pōt docere: a quo ambo diſcamus mecuʒ requi
rat. Utinā iſti alij exēplo Aug. ſic humiliter eſtimatiōes
ſuas pro qbus nunc rationes: nunc auctoritates (niſi ſm̄ Ad 3m
quādā apparētiā) pferre ſtuduiſſent. ¶ Rōnes vo quas Ad 4m
adducūt ꝯtra aīe indiuiduationē ſolute ſūt. ſ. dictū Com Ad 5m
mē. ſup. 4°. ꝛ. x. meta. nihil fac ꝓ eis. qꝛ Cōmē. (ſic pʒ in
ſine cōmēti) itelligit de p̊ncipio eēndi ꝛ numeri effectiuo

Et intendit ꝙ cum hoc fuerit inuentum.ſ.ꝙ idem eſt prin-
cipium eſſe numeri.qḋ declaratū eſt in phicis:ſcilicet hoc
eſſe pmū motorē eternū.declarabit̄ ꝙ illud eſt vnū de
quo declaratū fuit hoc qḋ eſt pncipiū ſubſtantie.Et ꝙ cō
cedendum eſt:ꝙ deus ipſe eſt pncipium effectiuū anime
tam quo ad eſſe ꝗ̄ etiam quo ad numerationē:nihilomi-
nus tamen corpus ad hoc requiritur tanꝗ̄ principium vel
cauſe materialis.

Articulus Septim⁹. De hoc qḋ dicit
Thomas ibidem ar.vii.in
reſponſione pncipali.ꝙ nulli ſubſtantie ſim-
plici debetur locus niſi ſm relationem quā
habet ad corpus.anima autem comparatur
ad corpus vt forma eius.Simile parti pme huius poſitio
nis dicitur infra diſ.xv.q.vi.in ſolutione argumenti tertij.

Corruptorium. Hoc qḋ hic pmo dicit̄ cū illo
articulo ſupra.ꝙ aīe nō ſit cō
poſite ex materia ſpirituali ⁊ forma:poteſt eſſe occaſio er
roris in putando ꝙ aīe ſeparate a corporibus nuſꝗ̄ ſint.ſ.
neqȝ in celo neqȝ in purgatorio.qḋ eſt cōtra fidē ⁊ contra
Damaſ.lib⁹.ij.cap.iij.vbi dicit.Ita angeli circumſcripti-
biles ſunt.Cum enim ſunt in celo nō ſunt in terra.⁊ cū a
t.9ª.22. deo ad terrā mittuntur nō remanēt in celo.❡ Item con
tra phm p̊ de celo ⁊ mūdo.vbi ait.ꝙ omnes homines cō-
ueniunt in hoc.ꝙ hoc corpus primū glorioſum eſt locus
ſpirituum:que vulgariter dicuntur angeli. Si aūt angeli
ſunt in loco:eadē rōne vel fortiori anime ſeparate.

Reſponſio ad hec ſm Thomā.Quomodo ange
li ſint in loco:⁊ quo mō ea que hic po-
nuntur facile diſſoluātur:ſufficiēter patet ſupra in reſpon
ſionibus ad obiecta cōtra pmā ptem ar.xvi.

Articulus Octauus.De hoc qḋ Tho
mas ſcripto p̊.diſ.xi.art.ij.
in reſponſione pncipali dicit.ꝙ pater ⁊ filius
vtute vnius eſſentie ſpirant ſpiritum ſanctū
vnica ſpiratiōe:⁊ iḋ qui ſpiratur eſt ſimplex.

Corruptorium. Hoc dictum excuſat gdā.Di
cit enim Dam.lib.p̊.cap.viij.
Generatio inquit ſine pncipio eſt ⁊ eterna:nature opus exi-
ſtens.Certe ſi generatio eſt opus nature ⁊ ſpiratio.qꝛ er-
go nō dixit ꝙ ſpirant inquātum cōmunicant vtutē vnius
nature:ſed cū virtute vnius nature pncipiandi ſpūm ſan-
ctum vel ſpirandi.qꝛ ſi ſic tunc ſpiritusſanctus ſpiraret ſe
ipſum cū eadē virtus nature ſit in ipſo. Sed intendit di
cere.ꝙ pater ⁊ filius habentes nature vnius virtutē ſpi-
randi ſpirant ſpūſanctum.Et ſic videt̄ loqui Anſel.de p
ceſſione ſpiritusſancti.cap.vij.Ex eo inquit ꝙ pater ⁊ fili⁹
vnū ſūt.ideo ex deo eſt ſpūſſanctus:nō ex eo vñ alij ſunt.
Et libro eodē.cap.viij.dicit.ꝙ ſpiritusſanctus ex dei eſſen
tia eſt.❡ Itē in Monolog.xiiij.Spiritusſanctus pcedit:
nō ex eo in quo plures ſunt pater ⁊ filius:ſȝ ex deo in quo
vnum ſunt plures. Alia enim eſt relatio paternalis filij:
alia ſpiritusſancti.Sed ex ipſa ſua eſſentia que pluralita-
tem nō admittit:emittunt pater ⁊ filius pariter tantū bo-
num.❡ Itē.xxvij.di.pater ⁊ fili⁹ nō faciūt neqȝ gignūt:
ſed q̊dammodo(ſi ſic dici pōt)ſpirant ſuū amorē. Quam
nō modo noſtro ſpiret ſumma incōmutabiliſqȝ eſſentia.
❡ Itē phs p̊ rhetorice ſue dicit.ꝙ natura ſiunt quorum
cauſa eſt in ipſis ⁊ ordinata.qꝛ ergo in patre ⁊ filio eſt cau
ſa:vel potius pncipium ſpirandi ſpiritum ſanctum:poteſt
dici ſic large:ꝙ virtute vnius nature inquātum ſunt vnum
in natura virtuoſa vel eſſentie ſm Anſel.ſpirāt ſpūm ſan-
ctum.Alijs videt̄.ꝙ dicta poſitio non ſit recipienda. nā
per lȝ vtute vnius nature:notatur ratio pncipiandi.Cum
igitur eadem virtus ⁊ natura ſunt in ſpūſancto:ſpiritus-
ſanctus ſpiraret ſeipſum:qḋ eſt erroneū.❡ P̄.vt dicit Ri 2
char.vi.de trini.generatio eſt pductio exiſtētis de exiſtē
te ſm operationē nature.Si igit̄ ſpiratio ſit virtute natu
re ⁊ operatione nature:ſpiratio erit generatio. ❡ P̄.lȝ ſit 3
vis nature in patre ⁊ filio. non tamen natura eſt imedia
tum pncipiū ſpirandi ⁊ pncipale:ſed vis cōis ſpiratiua.ita 4
ꝙ nō virtute vnius nature:ſed virtute cōmunis vis ſpira
tiue ſpirant ſpiritū ſanctū.❡ Itē.v.de trini.cap.xiiij.Exit 5
ſpiritusſanctus a patre:nō quo mō natus:ſed quo mō da-
tus.ſpirari autē virtute nature nō eſt exire quo mō datus
ſed potius quo mō natus.Quia vt dicit̄.iiij.metaph. na- t.3ª.z.
ture eſt generare ſibi ſimile.ſpirare aūt nō videt̄ nature:
ſed voluntatis amatiue.ergo ⁊c̄.❡ Itē idē Richar.vi. 6
de trini.cap.viij.Nihil itaqȝ in diuinis eſt iuxta donū lar
gientis gratie:ſed iuxta proprietatē largientis nature:ſed
proprietas nature exigit.ꝙ voluntas ⁊ vis ſpiret non na-
tura tñ:ſed potius ꝙ generet.ergo ⁊c̄.

Reſponſio ad hec ſm Thomā.Potentia ſpirati-
ua ſicut ⁊ potētia generatiua eſſentiā
quidē diuinā dicunt in recto:lȝ notionem importent in
obliquo.⁊ ideo ſatis ꝯgrue dicit̄:imo veriſſime ꝙ pater ⁊
filius virtute vnius nature ſpirant ſpiritū ſanctū. ꝗ̄ ipſa
natura diuina que vna eſt cū ipſa virtute vel potentia ſpi
ratiua.Quod aūt ꝯtra hoc obijciunt friuolū eſt ⁊ vanū.
❡ Ad pmū ergo dōm.ꝙ ratio pncipiandi ſpiritū ſanctū Ad p^m
eſt ipſa diuina eſſentia vel natura:lȝ principiās ſit per-
ſona patris ⁊ filij.Ex hoc tamē non ſequit̄ ꝙ ſpiritusſan-
ctus ſpiret ſeipſum.eo ꝙ in ipſo eadē natura inuenitur.
qḋ pȝ.Natura enī que eſt ipſa eſſentia diuina:eſt ratio pn
cipiandi filiū.⁊ ipſa eadē cōmunicat̄ filio nō tamē ſequi-
tur ꝙ filius pducat ſeipſum.Quis enī eadē natura ſit in
patre ⁊ in filio:nō tamē habet eandē rōnē principiandi
in vtroqȝ.qꝛ videlicet nō eſt in vtroqȝ eodē mō.Sic ꝯ-
no eſt intelligendū de natura diuina que in patre ⁊ filio
hēt rōnē pncipiandi ſpiritū ſanctū. In ſpiritu ſancto vō in
quo eſt alio mō rōnē iſtā nō hēt:vt.ſ.ſit pncipiū ſemetipſ
vel perſonā aliā pducendi.Et ad hoc qḋ dictū eſt appro-
bandū:faciunt per oīa auctoritates quas pmo adducunt.
❡ Qḋ vō ſubdunt pro alijs videt̄.ꝙ pdicta poſitio nō ſit
recipienda.Dicendū nobis de viſa vel eſtimatiōe talium
dictis Anſelmi preallegatis ꝯtradicentiū vel forſan ipſa
non intelligentium non eſt curandum.❡ Ad primū vō
qḋ illi adducunt:dictū eſt ſupra in reſpōſione primi ar-
gumenti illius articuli.❡ Ad ſecundū dicendum.ꝙ ſm Ad 2^m
Richar.generatio quidē eſt productio exiſtentis de exi
ſtente ſm operationem nature vt natura eſt:ſed ſpiratio
eſt virtute nature:nō tamē per modū nature ſed per mo
dum voluntatis:inquātū.ſ.ipſa natura diuina eius volū
tas eſt.ſicut eēntia diuina eſt ipſi deo ratio eſſendi inquā
tum eſſentia.Et ipſa eadem eſſentia eſt ipſi deo ratio in-
telligendi:inquantum intellectus ⁊ ratio volendi inquā-
tum voluntas eſt. Lȝ autem voluntas ⁊ natura nō dif-
ferant niſi ſm rationem.tamen emanationes due:qua-
rū vnius ipſa diuina eſſentia eſt principiū vt natura eſt:
⁊ alterius vt voluntas eſt ſunt diuerſe.qḋ vtiqȝ contingit
ꝙ ipſa eēntia diuina que vna eſt ⁊ eadem:penitus eſt prin-
cipium intellectionis que ad verbū expreſſiue terminat̄
⁊ pncipium dilectionis ſiue actus voluntatis:qui in nexū
quodā ſeu copula ꝯſumat̄:qḋ ⁊ amor procedens ſeu ipſe
ſpiritusſanctus procedens intelligitur. put alibi ex dictis Ad 3^m
Tho.euidentius declarat̄.❡ Ad tertiū dicendū.ꝙ hoc
qḋ dicunt.ꝙ natura non eſt imediatū ⁊ principale princi
piū ſpirandi:ſed vis ſpiratiua includit ꝯtradictoria:qꝛ vis
ſpiratiua eſt ipſa natura diuina:lȝ in ipſo vt ſpiratiua im- Ad 4^m
portet̄ notio in obliquo.❡ Per idē patet ad quartū.dice

re enim ꝙ nõ ſpirẽt v̄tute vnius nãe.⁊ ꝙ ſpirent v̄tute vis cõmunis ſpiratiue ex primo dictis liquet ꝯdictoria
Ad 5m implicare. ❡ Ad 5m dicendũ.ꝙ ſpũſſanctus dicit̄ nõ exire quo mõ datus ⁊c.q2 ꝓcedit per modũ volũtatis.tñ nõ ſe quit̄ ꝙ nã ſiue eſſentia diuina inquantũ eſt ipſa ſua volũtas ſit ꝑncipiũ formale quo ſpũſſanctus a patre ⁊ filio
Ad 6m procedit. ❡ Ad 6m dõm.ꝙ auctoritas Rich.olo eſt pro Thoma. Si enim nihil eſt in diuinis iuxta donum largientis gr̃e:ſed totũ iuxta ꝓprietatem largientis nãe:manifeſtũ eſt ꝙ ex plenitudine perfectiõis illius nature prouenit.ꝙ ipſa natura ſit ꝑncipium generationis filij.⁊ natura voluntas ꝑncipium ꝓceſſionis ſpũſſancti. ❡ Qđ eõdem ipſi dicũt de ſuo.ꝙ ꝓprietas nature exigit ꝙ volũtas vt vis ſpiratiua ſpiret:falſũ eſt ⁊ erroneũ plane. Volũtas enim nõ ſpirat ſicut nec eſſentia:nec per cõſequẽs vis ſpiratiua que eſt ipſamet eſſentia cũ notione in obliquo intellecta. Sed perſona patris ⁊ perſona filij:in quibus cõmuniter ipſa volũtas ac potentia ſpiratiua reperitur. Diſcant ergo cautius in hac materia loqui.ne nouam inducant doctrinã ꝓphanã vtiq3 ⁊ erroneã.q2.ſ. ipſa natura diuina vel eſſentia debeat dici producere vel ſpirare. Ex quo ſequitur cũ nihil ſeipſuz in eſſe ꝓducat:diuinã eſſentiam pluraficari.quod dicere nullus dubitat manifeſtaz hereſim affirmare.

Articulus Nonus de hoc qđ Thomas in ſcripto ꝑ diſ.xvij.q.i.ar.iij in reſponſione ꝑncipali dicit aiam habentem meliora naturalia:dũtamen ſit par conatus plus recipere de gr̃a ⁊ de ꝑfectionibus infuſis.

Corruptorium. Lz hoc videt̄ poſſe dupl'r intelligi.vel ita ꝙ gratia ⁊ ꝑfectiones infuſe per illã ſint q̄dem plus ⁊ melius in eſſentia ſua vt a deo infundunt̄:q̄3 gratia ⁊ perfectiones infuſe habenti minus bona naturalia.hoc putamus eſſe falſum ⁊ errori ꝓpinquũ.q2 ſm hoc gratia quodãmõ nõ eſſet gratia.ad Ro.xi.⁊ qui plus laboraret nõ plus reciperet. Magis enim eſt cõſonum gratie ⁊ iuſtitie.ꝙ habens minus
Mat.xx bona naturalia:ſi par ſit conatus in eo reſpectu illius qui
Luce.xxi meliora habet ꝙ plus de gratia accipiat.q2 plus ſm vires ſuas laborat.⁊ plus ſe ad gratiam diſponit.ſicut plus miſit vidua que miſit quadrantem:q̄3 diuites qui iactabant multa. Et multo fortius illi multa mittendo q̄3 ſi iactaſſent quadrantem. Sic etiaz credo.ꝙ homo debilis ⁊ paſſibilis ieiunando.vigilando.peregrinando:vel alr̃ laborando:plus ſe diſponit ad gratiam ⁊ plus etiã recipiet q̄3 fortis quaſi gigas eq̄lia faciendo. Vel põt intelligi ita.ꝙ gr̃a ⁊ ꝑfectiones infuſe habẽti meliora naturalia cũ pari conatu ſunt maioris efficacie:inq̄ntum in illo recipiuntur: lz in ſe ⁊ ſm ſe ſint eq̄les:ſic eſt verũ qđ dicit̄. Nã ſi homini nãliter impio vel crudeli:⁊ alteri naturaliter pio ⁊ miti equaliter conantibus pro gratia habenda gr̃a infundat̄ ille pius plus habilitat̄ ad opus bonũ vt ad ꝓximũ diligendũ ⁊ deum q̄3 impius ſicut idẽ radius plus illuminat minus obſcurum ⁊ minus denſum q̄3 magis obſcurum. Et ſi ſint duo milites eque fortes:ille qui habet meliorẽ equũ plus poteſt in bello. Habet aũt ſe gratia ſm Auguſtinũ ad liberum arbitriũ ſicut ſeſſor ad equũ. Et equalis ignis plus inflammat lignũ ſiccuz ⁊ pingue:q̄3 lignum madefactum ⁊ viride.

Reſponſio ad hec ſm Thomaz. Qualiter habeat intelligi ꝙ habens meliora naturalia recipiat plus de gratia:patet ex dictis in reſponſionib9 ad obiecta contra primã partem. quibus viſis ea que hic dicuntur in nullo fore contra ſententiaz Thome euidẽtius conuincuntur:quia ⁊ ipſa verba Thome ſatis expreſſe ꝓcedunt ſi intelligantur. Hoc enim ſciendũ.ꝙ ad omnia que iſti ꝯtra Thomaz a principio adduxerunt:faciliime per eius verba veritate plena poterit reſponderi.pro aliq̄bus tamen habendo omnia ſcripta eiuſdẽ que iſti (vt ex proceſſu eorum euidentius liquet) niſi ſunt deprauare: nulli dubium facultatem deeſſe:quorum forſan manib9 iſta eoꝝ deprauata deuenire contingerit:nunc verba eius: nunc ſententiaz (prout capere potuimus) articulis ſingulis curauimus ad omnia reſpondendo: ſm noſtrum modulum applicare volentes:ad aliis ſapientibus occaſionem lucidius reſpondendi:⁊ illius laudes attollendi vberius preberet:que doctorem iſtum ſapientie radio illuſtraret:⁊ ſuper eccleſie candelabrum:pro orbis terrarũ inſtructiõe:dignatus eſt ſua clemẽtia exaltare. Cui laus. honor ⁊ gloria:in ſecula ſeculorum. Amen.

❡ Correctorium Corruptorij editũ a venerabili domino Egidio de Roma ordinis eremitaꝝ ſancti Auguſtini Archiepiſcopo Bituricẽſ. contra ⁊ aduerſus quoſdã emulos doctrine ſancti Thome de Aquino ordinis predicatorum. Impreſſuz Venetijs Impenſa Heredum quondã nobilis viri domini Octauiani Scoti ciuis Modoetienſis ⁊ Sociorum.14.Madij.1516.

Regiſtrum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ij
Ultimus Quaternus.alij Terni

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE